15 dieb. post casag

CASUS
CONSCIENTIÆ.

TOMUS II.

Lyon. — Imprimerie de J. B. Pélagaud.

CASUS

CONSCIENTIÆ

IN PRÆCIPUAS QUÆSTIONES

THEOLOGIÆ MORALIS,

AUCTORE

P. JOANNE PETRO GURY, S. J.,

THEOLOGIÆ MORALIS PROFESSORE.

Longum iter est per præcepta,
breve et efficax per exempla.
(Senec. Epist. 6.)

EDITIO QUARTA.

TOMUS II.

Property of
CLgA
Please return to
Graduate Theological
Union Library

ALMA COLLEGE
2306
LIBRARY
G969
Alma, California

APUD J. B. PELAGAUD,

SS. DD. PAPÆ BIBLIOTYPOGRAPHUM.

LUGDUNI, VIA MERCATORIA, 48. ‖ **PARISIIS,** VIA TURNONENSI, 3.

1868.

CASUS CONSCIENTIÆ.

CASUS

DE STATIBUS PARTICULARIBUS.

DE STATU LAICALI

SEU

De Officiis publicis, scilicet, de Judice, Advocato, Aparitore, Reo, Teste, Notario, Custode, Medico, Pharmopola.

CASUS I.

JUDEX 1°.

LAMBERTUS, judex, licet notitiam certam habeat innoentiæ CASIMIRI, de gravi crimine accusati, nihilominus um ad perpetuum carcerem damnat, quia ex allegatis et ridice probatis vere nocens ipsi visus est. Postea vero xietatibus agitatus, quærit an recte egerit, et quid sibi ciendum sit? Alias, litem PETRUM inter et PAULUM de jure quo judicaturus, seclusa malitia, injustam tulit sententm contra PAULUM. Errore postea tantum detecto, iterum perplexitate versatur. Theologum interrogat, a quo ad stitutionem erga PAULUM obligatur.

HINC :

QUÆR. 1° *An judex damnare possit, vel debeat reum de crimine juridice convictum, sed, scientia privata, ut innocentem certo cognitum ?*

2° *An juratus* (juré) *in simili casu votum contra accusatum dare possit ?*

3° *An parti læsæ restituere debeat judex qui, absque malitia, erravit in sententia ferenda; vel quid, cognito errore, ipsi agendum sit ?*

SOLUTIO :

1. — *R. ad* 1^m *Quæs. Controvertitur* inter Theologos. Affirmat *S. Thomas*, 2. 2. *q.* 64, *art.* 6; quia judex pro bono communi judicare debet ex allegatis et probatis. Negat vero *S. Bonaventura*, quia judex innocentem nunquam damnare potest. Hanc posteriorem sententiam in praxi tenendam esse docet *S. Ligorius, n.* 208, cum de causis criminalibus majoribus agitur, præsertim si innocens morte plectendus foret. *Vide Comp. t.* 2, *n.* 2.

R. ad 2^m *Quæs. Nego* prorsus. Ratio est, quia juratus in omni casu votum dare debet ex sua scientia, seu ex intima animi convictione. *V. Comp. n.* 6.

2. — *R. ad* 3^m *Quæs.* 1° Judex qui inculpabiliter, seu absque culpa theologica erravit, minime ad restitutionem obligari potest. Constat ex dictis in *Tr. de Justitia*, ubi de injusto damnificatore. Ergo erravit Theologus a LAMBERTO consultus. *Pontas* tamen, verbo *Juge*, *cas.* 5, hunc judicem damnat ad restitutionem faciendam, quia vel fuit ignarus, vel incurius; in utroque autem casu graviter peccavit, ac proinde damnum reparare debet. Sed, cum pace *Pontas*, dico facile dari medium, nempe, errorem ex inadvertentia inculpabili, ob aliquam circumstantiam, provenientem. Et revera judex, etiam doctus, in casu particulari errare potest inculpabiliter. *Errare enim humanum est.*

2° Judex errore post sententiam detecto, tenetur sub gravi adhibere media ad damni reparationem, in quantum

fieri potest, absque magno incommodo : v. g. admonendo secreto partem læsam, ut ad appellationem recurrat. Ratio est, quia homines sunt custodes actionum suarum, bono publico id requirente, ita ut procurare debeant ne damnum aliis, ex suis actionibus quodammodo perstantibus, proveniat.

CASUS II.

JUDEX 2°.

FESTUS, judex, pecuniæ cupidus, libenter munera a clientibus accipit, ratus se non illicite agere, animo æquiparatus ad jus suum cuique in omni casu reddendum. Die quadam, ad eum accessit PHILO qui, causam suam mancam reputans, munus deferebat, ut ejus benevolentiam sibi conciliaret. FESTUS, re perpensa, advertit justam esse causam, sententiam itaque in PHILONIS favorem tulit, munusque sibi retinuit. Alias, nesciens an TITIO vel CAIO jus esset tribuendum, cum rationes hinc et inde forent æquales, TITIO causam dedit, a quo munus acceperat.

HINC :

QUÆR. 1° *An judex munera a litigantibus licite et justè accipere possit ?*

2° *An munera accepta ad causam, sive justam, sive injustam, tribuendam, post factum retinere valeat ?*

3° *An teneatur judicare juxta majorem probabilitatem ; et quid facere debeat in æquali juris probabilitate ?*

4° *Quid de* FESTO *dicendum ?*

SOLUTIO :

3. — *R. ad 1^m Quæs.* Certo peccat judex qui munera a litigantibus accipit, quia id omnia jura prohibent, eo quod facile justitia muneribus obcæcatur. Attamen *probabiliter* non peccat contra *justitiam*, nec proinde tenetur ad restitutionem, quia munera libere donantur. In praxi inducendus est judex ad munera restituenda, vel in pias causas eroganda. *S. Lig. n.* 216. — *Lugo.* — *Les.* [illegible], *et alii communius.*

1.

R. ad 2^m *Quæs.* 1° Judex minime retinere potest munera accepta ad sententiam justam ferendam, quia hoc non potest esse materia contractus, utpote pretio non æstimabile. Potest autem *probabiliter* servare munera accepta ad sententiam injustam ferendam, post factum, ut dictum est *de Contr. in genere*, ubi de contractu in materia turpi.

4. — *R. ad* 3^m *Quæs.* 1° Judex tenetur judicare juxta sententiam probabiliorem, ut constat de jure naturali et ex prop. 2ª damnata ab *Innoc. XI.* — 2° Si autem probabilitas æqualis hinc et inde appareat, res inter utramque partem æque dividenda est, quando agitur de dubio proprietatis simul et possessionis. Si vero dubium solum sit de proprietate, possessori favendum est, juxta regulam juris: *In pari causa, melior est conditio possidentis.—S. Lig. ibid. et alii.*

5. — *R. ad* 4^m *Quæs.* Nunc ad Festum judicem. Quomodo judicandus ille? 1° Peccavit graviter contra honestatem, si munera notabilia acceperit; leviter tamen, si donationes valde tenues admiserit. Nec excusatur ex eo quod dispositus sit ad justitiam adamussim servandam, quia violat legem naturalem, canonicam et civilem. Non tamen tenetur ad restitutionem, cum rigore loquendo, ante sententiam. — 2° Injuste egit recipiendo munera pro sententia justa ferenda, et proinde ea restituere tenetur, ut patet ex dictis. Non *injuste* tamen, sed *illicite* tantum munera accepisset, si ex mera benevolentia ipsi erogata fuissent. — 3° Tandem in ultimo casu peccat contra *justitiam* vel contra *honestatem* tantum, prout accipit munera ex *contractu*, vel ex sola *benevolentia*, et ea accipit ad sententiam *juste* vel *injuste* ferendam, juxta dicta in responsione ad 3^m *Quæs.* Quoties autem judex injustam tulit sententiam *scienter*, omnia damna parti læsæ illata reparare debet. *S. Lig. l.* 5, *n.* 240 *ad n.* 246; *et l.* 4, *n.* 712. — *V. Comp. n.* 3 *et* 4.

CASUS III.

ADVOCATUS 1°.

Hyparcus, advocatus celebris, quamplures causas in se susceperat, ita ut omnibus defendendis, tempore de-

ficiente, viribusque non suppetentibus, omnino impar fuerit. Hinc causis nonnullis pauperum, e quibus minus salarii sperare licuit, in longum dilatis, vel prætermissis, totus in causam celebrem defendendam incubuit, ex eo quod præsertim actor principalis illius causæ, præter ordinariam mercedem, decimam partem litis, seu rei de cujus dominio causa agebatur, ei promiserat, si victoriam esset reportaturus. Quare contigit, ut indefesso labore causam feliciter lucraretur.

HINC :

QUÆR. 1° *An vel quomodo peccaverit* HYPARCUS, *plures causas suscipiendo quam agere posset, cum detrimento clientium, et an illis restituere debeat ?*

2° *An advocatus causas pauperum teneatur gratuito patrocinari ?*

3° *An* HYPARCUS *munera potuerit accipere, præter salarium ? An etiam decimam litis partem, postquam causam lucratus fuerit ; vel an ad restitutionem teneatur ?*

SOLUTIO :

6. — *R. ad* 1^m *Quæs.* HYPARCUS peccavit contra justitiam graviter, et ad restitutionem pro damno illato tenetur. Ratio est, quia sua incuria causa fuit injusta damnorum quæ clientes passi sunt. Etenim, licet liberum sit advocato hujus potius quam alterius causæ patrocinium suscipere, hoc tamen intelligendum est, nisi jam aliam obligationem susceperit ; hoc enim supposito, non amplius liber est aliam cum præjudicio præcedentis suscipere. Hinc advocatus tenetur clientibus declarare se, ob temporis defectum, causæ illorum patrocinari non posse. Si vero isti sponte exspectare velint, et jacturam, si quæ sit, subire, hanc sibi et non advocato imputabunt. *Elbel, de Statibus, n.* 755.

R. ad 2^m *Quæs.* 1° Advocatus tenetur ex caritate tueri gratis causas pauperum qui in communi necessitate versantur, sed absque gravi incommodo, nempe aliquid ex

superfluo tempore eis largiendo. 2° Si vero pauperes in gravi necessitate constituantur, tenetur quidem sub gravi ipsis opitulari, non tamen cum notabili suo incommodo. *S. Lig. Hom. ap. Tr.* 13, *n.* 69.

7. — *R. ad* 3^m *Quæs.* 1° Hyparcus non potuit munera exigere, nec indirecte quidem requirere; non peccavit tamen sponte oblata acceptando. 2° Non peccavit, nisi leges civiles obstent, acceptando aliquam partem rei de qua lis movebatur, præter salarium consuetum, pro casu quo esset causam lucraturus, si omnino spontanee ipsi oblata fuerit. Potest enim cliens ex mera liberalitate totam litem, de qua controvertitur, advocato donare; ergo a fortiori aliquam ejus partem ei dimittere. ***Elbel**, de Statibus*, *n.* 757.

CASUS IV.

ADVOCATUS 2°.

1° Florimundus causam suscepit tuendam, quam quidem justam a principio reputabat, sed decursu processus detegit esse falsam. Noluit tamen mentem suam aperire, et putavit se obligationi satisfacere, si nullas alias rationes in medium produceret. Alias, causam valde sibi probabilem defendebat; verum in media discussione advertit probabiliter, imo probabilius, injustam esse. Nihilominus in ea defendenda prosecutus est.

2° Gerulfus litem magni momenti tuendam susceperat. Ejus cliens 100 aureos ei promiserat, si causam obtineret, et 50 tantum, si eam perderet. Sed ecce, pluribus elapsis mensibus, duo contendentes ante juridicam discussionem bona pace inter se rem totam composuerunt. Gerulfus autem 100 aureos a cliente reclamat, quia jam laboravit, et fecit quod in ipso erat ad causam lucrandam.

Hinc:

Quær. 1° *An* Florimundus *potuerit tacere quando advertit causam injustam esse; vel quando detegit partem oppositam solidius fundari?*

2° *An* GERULFUS, *in secundo casu, pactum justum cum cliente fecerit circa laboris mercedem?*

3° *An reclamare possit* 100 *aureos ipsi in hypothesi victoriæ promissos, vel* 50 *tantum, vel nihil prorsus?*

SOLUTIO:

8. — *R. ad* 1^m *Quæs.* 1° FLORIMUNDUS peccavit graviter contra justitiam, tuendo causam quam cognovit esse falsam, licet ad errorem in media discussione tantum adverterit. Etenim advocatus, statim ac errorem detegit, tenetur causam deserere, ne injusto damno cooperetur. Neque satis est ut abstineat a novis rationibus proferendis; nec sufficit ut privatim admoneat clientem de causæ falsitate, quia damnum injustum non solum clientis, sed etiam partis adversæ impedire debet. *S. Lig. n.* 225.

2° FLORIMUNDUS non peccavit contra justitiam, neque contra caritatem, defendendo causam adhuc vere probabilem, licet oppositam nunc probabiliorem judicet, quia spem habere potest ut veritas eluceat. Hinc advocati non adstringuntur, ut judices, ad sectandam tantum opinionem quæ probabilior ipsis apparet. *S. Lig. n.* 220-222, *et alii communiter.* — *V. Comp. n.* 10.

9. — *R. ad* 2^m *Quæs.* 1° GERULFUS exigere nequit stipendium ultra consuetum, etiam pro casu in quo causam sit obtenturus. Victoria enim ejus labori et curis nihil addit, neque pro victoria sed pro studio et diligentia mercedem accipit. Ergo id quod accipit pro victoria obtenta, injuste accipit et id restituere debet.

2° Si vero pactum de 100 aureis fuerit labori congruum, non erit injustum, quia advocatus de mercede justa remittere non tenetur pro casu quo amittat causam.

3° Potuisset GERULFUS pacisci de majori pretio pro casu victoriæ obtinendæ, si successus futurus apparuisset valde dubius, ita ut æqualitas inter spem et metum servata esset; tunc enim fuisset contractus ex parte aleatorius.

10. — *R. ad* 3^m *Quæs.* GERULFUS reclamare potest stipendium labori congruum. Igitur, si laborem integrum fe-

cerit, v. g. si clientes rem componant pridie diei qua causa judicanda erat, jus habet ad totam mercedem in pacto justo determinatam. Si vero laborem non ad finem perduxerit, id tantum quod labori congruum est, repetere potest. An autem possit reclamare 100 aureos, unica responsione definiri nequit, sed ad justitiam contractus, necnon ad majorem vel minorem impensum laborem attendendum est, juxta modo dicta. *Valentin, Examen raisonné sur les professions, n.* 121.

CASUS V.

APPARITOR.

Paternus, apparitor, cum plura vadimonia habeat in eodem loco nuntianda, a singulis pro quibus munere suo fungitur, salarium lege determinatum exigit, perinde ac si pro singulis solis iter suscepisset. Dum tempore Paschali ad Pœnitentiæ Sacramentum accessisset, a Confessario ad restituendum obligatur, simulque ad firmiter proponendum se id non esse amplius peracturum. Promittit quidem apparitor, sed secum reputat: *Scio quid faciam.* Quid igitur fecit? Ecce: recurrente eodem casu, ut nihil lucri perderet, toties iter suum iteravit quot vadimonia fuerunt deferenda, ita ut, crescente labore, merces quoque adaucta fuerit. Verum, cum alias a Confessario interrogatus fuisset, et novam industriam ei aperuisset, ab eo iterum carpitur, et ad restitutionem adstringitur.

Hinc:

Quær. 1° *An apparitor multiplex salarium exigere possit, si diversa vadimonia eadem vice nuntiat?*

2° *An apparitores licite et juste munera accipere valeant?*

3° *Quid de iis dicendum, qui res exsequendas ad aliud tempus differunt?*

Solutio:

11. — *R. ad* 1^m *Quæs.* 1° *Affirmo* quidem de jure *naturali*, ubi lex positiva non obstat, quia apparitor eamdem præstat

utilitatem singulis quam si pro uno solo iter et operam susciperet. Recole dicta *de Contr. in genere*, *n.* 675.

2° *Negant* autem plures pro locis ubi lex civilis id prohibet, ut in Gallia, quia legislator jus habet determinandi quid publicis officialibus retribui debeat. Ita *Valentin, Examen raisonné sur les professions*, *n.* 70. Attamen, quidquid sit de lege, in Gallia usus invaluit, sciente et vidente Gubernio, ut advocati et procuratores ita rem componant, ut pro singulis vadimoniis apparitores fere idem pretium habeant, sive in eumdem locum pergant, sive in loca diversa. Rationem afferunt, quia numero vadimoniorum multiplicatur, ut aiunt, responsabilitas, et ideo etiam pretium multiplicari debet. Apparitor igitur videtur hoc pretium posse repetere.

12. — *R. ad* 2^m *Quæs. Nego per se.* Ratio est, quia donationes hominibus hujus conditionis sponte fieri non solent. Quare, si excessum pretii accipiant, illum restituere tenentur. Excipe, nisi labori extraordinario et indebito vacarent. *S. Lig.*

R. ad 3^m *Quæs.* Peccant defectu diligentiæ ex officio debitæ; et justitiam lædunt, si inde damnum pro aliquo sequatur: v. g. pro creditore, qui solutionem tempore debito non accipit; consequenter ad restitutionem tenentur.

CASUS VI.

REUS IN JUDICIO.

Palemon, furto gravissimo occulte patrato, ob præteritam infamiam, in rei suspicionem facile venit. Itaque a satellitibus comprehensus, in carcerem detruditur. Pluries evasionem tentat, sed conatibus non succedit eventus. A judice interrogatus, crimen iterum iterumque negat. Sententia juridica ad perpetuum carcerem damnatur. Non diu tamen in atra custodia fuit detentus: nam, muro terebrato cum instrumentis a Paulo amico, ipsi subministratis, aufugit, evasit, erupit. Iterum comprehensus, se defendit, satellites evertendo, eorum vestes lacerando; feliciter ab eorum manibus sese eripit, præcipiti fugæ se committit, donec in extraneam ditionem se receperit.

1.

HINC :

QUÆR. 1° *An* PALEMON *licite crimen suum negaverit ?*

2° *An fugam e carcere arripere potuerit, sive ante, sive post judicis sententiam, etiam murum carceris terebrando, vel fores effringendo ?*

3° *An* PAULUS, *ejus amicus, graviter peccaverit, illi instrumenta subministrando, quorum ope evadere posset ?*

4° *An peccaverit reus, se a satellitibus defendendo, et ab eorum manibus aufugiendo ?*

SOLUTIO :

13. — *R. ad* 1^m *Quæs. Affirm.* Ratio est, quia juxta sententiam communem reus non tenetur crimen suum fateri, nisi adsit contra ipsum saltem semi-plena probatio. Atqui, a judice interrogatus, non videtur adhuc semi-plene convictus : nam in suspicionem venit tantum ob furtum olim patratum; sed suspicio illa non sufficit ad probationem saltem semi-plenam adstruendam : ergo... Insuper, juxta plures graves Theologos, reus ne tenetur quidem veritatem fateri, etiam post semi-plenam probationem, quando agitur de pœna maxima subeunda, quia videtur actus heroicus tunc seipsum reum agnoscere, et proinde judex non censetur id ab eo sub præcepto rigoroso exigere. Interrogans igitur intendit præcipue accusatum ex ipsius ore judicare, et ex propriis verbis confundere. *S. Lig.* probabilitatem hujus sententiæ admittit. Hoc a fortiori valet ex novo procedendi modo qui viget in Gallia et in aliis locis, ubi reus non interrogatur directe circa factum ipsum, sed tantum circa varias circumstantias a testibus allegatas.

14. — *R. ad* 2^m *Quæs.* 1° Licet reo fugere, juxta communem sententiam, si nondum fuerit damnatus, quia ante sententiam nemo pœnam subire tenetur. Idem quidam dicunt, si reus fuerit quidem damnatus ad pœnam gravissimam, et carcer assignetur ad custodiam, donec pœna illa plectatur. — 2° Negant vero communius, si carcer ad pœnam per sententiam judicis jam assignatus fuerit, quia

tenetur justæ sententiæ obedire. Excipiunt tamen plures, si carcer ille sit durissimus, quia esset actus heroicus subire pœnam gravissimam, quando facile effugi posset. — 3° Quando autem illicitum non est reo effugere, hic non peccat fores effringendo, vel muros terebrando; quia, ubi licitus est finis, etiam licita sunt media per se indifferentia. Sic *probabilius S. Lig. n.* 282. Non tamen reo licet custodem pecunia corrumpere, quia illius peccato cooperaretur. *S. Lig. de Statibus, n.* 280. — *Hom. ap. n.* 86-87.

15. — *R. ad* 3^m^ *Quæs. Neg.* Ratio est, quia, si licet aliquando reo fugere, non est illicitum eum in fuga adjuvare, non tantum consilia, sed etiam illi instrumenta suppeditando, v. g. funes, etc., modo ejus fuga non sit societati perniciosa. Graviter tamen peccarent custodes vel alii ministri justitiæ, si fugæ rei cooperarentur, siquidem ad reos custodiendos constituuntur. Neque ulli hominum licitum est adjuvare reum in effractione ipsa carceris, quia secus omnis securitas cessare posset; hoc enim ultimum aperte et graviter bono communi adversatur. *S. Lig. ibid.*

16. — *R. ad* 4^m^ *Quæs.* Peccavit Palemon ministris justitiæ resistendo, ipsorumque vestes lacerando, quia nunquam auctoritati resistere licet. Excusari tamen a peccato posset, si e manibus satellitum absque resistentia se eripuisset. *S. Lig. n.* 280. Imo simplex eversio satellitis cæteraque hujusmodi ad fugam arripiendam, ubi agitur de tanta pœna vitanda, ut quid parvum, adeoque pro nihilo reputanda videntur. Saltem non peccavit graviter leve damnum eis inferendo, ad grave malum effugiendum, si non fuit resistentia gravis.

CASUS VII.

TESTIS IN JUDICIO.

Barbantius, cum argenteam supellectilem e domo Armandi occultissime sustulisset, in judicium ob aliquam rei suspicionem compulsus, furtum constantissime negavit. Advocati sunt pariter, die indicta, duo Barbantii contubernales, qui rem oculis viderant, nec ignorabant ubi delicti corpus lateret. Eorum autem unus in dissitam regionem aufugiens, non comparet; alter vero in tribunali se sistit qui-

dem, sed nihil se prorsus scire contestatur, et id juramento confirmat. Absolvitur proinde BARBANTIUS et dimittitur. ARMANDUS igitur, ad rem suam recuperandam, in perpetuum impotens efficitur.

HINC :

QUÆR. 1° *An testis se subducens a testimonio ferendo contra justitiam peccaverit, et ad restitutionem teneatur,* BARBANTIO *non restituente ?*

2° *An ad restitutionem multo magis teneatur ille alter mendax et perjurus, prout in casu ?*

3° *An testis teneatur veritatem aperire, si factum sub secreto naturali, vel commisso, noverit ?*

4° *An testis crimen omnino occultum revelare teneatur?*

SOLUTIO :

17. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Testis qui citatus aufugit, graviter peccavit contra justitiam legalem, seu contra obedientiam judici debitam in re gravi et ad societatem necessaria. Sed probabilius non peccat contra justitiam commutativam, quia citatis lex non imponit obligationem justitiæ, sed tantum obedientiæ. *S. Lig. n.* 270.

R. ad 2^m *Quæs.* Ille alius testis qui tacuit in judicio, seu dixit falso se nihil scire, grave peccatum contra obedientiam judici debitam, et ingens perjurium commisit; attamen *probabiliter* contra justitiam non peccavit, quia se mere negative habuit, nec fuit causa damni quod ARMANDO obvenit. Testis enim non tenetur veritatem deponere, nisi ex præcepto judicis, et proinde eam celando contra solam justitiam legalem peccat. Ergo ad restitutionem non tenetur. *S. Lig. ibid.*

18. — *R. ad* 3^m *Quæs. Neg.* nisi urgeat boni publici ratio. Testis enim *per se* non tenetur obedientiam judici præstare, quando veritatem sub secreto naturali vel commisso cogno-

vit ; quia judex, seclusa ratione speciali boni communis, obligare nequit ad præceptum legis naturalis violandum. Testis igitur in hoc casu dicere potest, se nihil prorsus scire. *S. Lig. n.* 268. — *Recole dicta tom.* I, *de* 8° *Præcepto, cas.* 10, *n.* 436 *et seq.*

19. — *R. ad* 4^m *Quæs. Neg. probabilius* de jure communi, si testis sit omnino certus se, solum, crimen novisse ; quia ad reum damnandum necessario duo testes requiruntur. Hinc axioma : *Testis unus, testis nullus.* Secus vero dicendum, juxta Jus Gallicum, vel aliud simile, ex quo unicus testis sufficere potest ad rei damnationem, et nihil aliud a juratis exigitur, nisi ut asserant se intimam facti convictionem habere, quin sententiam suam probare debeant.

CASUS VIII.

NOTARIUS 1°.

1° Melchior, notarius, haud infrequenter interesse solet testamentis condendis, et aliis contractibus ac litibus diversis ; quare vi officii sui instrumenta publica bene multa conficere cogitur. Sed lucri majoris cupidus, exsecutiones instrumentorum de industria in longum protrahit, ut partes salarium majus afferant ad negotia citius promovenda. Insuper tot negotia suscipit simul gerenda, ut omnibus nisi longo tempore satisfacere nequeat. Præterea ex incuria aliquando nonnullas formas, ex lege præscriptas, omittit, ita ut clientium damnum haud semel subsequatur.

2° Victorinus, debitis pressus, timet ne bonorum cessionem facere cogatur. Victor, ejus amicus, opem suam ei promittens : « Fingamus, ait, mutuum 5,000 francorum a me tibi præstitum : sic summa tibi servabitur. » Adeunt Sabinum, notarium, qui, rei haud ignarus, instrumentum conficit. Reapse cessione mox facta, Victor, qui curaverat ut hypothecæ privilegio gauderet, 5,000 fr. cum creditorum detrimento obtinet.

Hinc :

Quær. 1° *Quomodo peccent notarii, si, incuriosi in officio suo, negotia absque necessitate differant ?*

2° *Quid de* Melchiore *statuendum in primo casu?*

3° *An* Sabinus, *notarius, in secundo casu, ad restitutionem teneatur, ut in injustitia participans?*

4° *An valeat hæc excusatio:* Nisi instrumentum tale confecero, ab alio notario conficietur?

Solutio:

20. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Peccant graviter, si negligentia eorum sit gravis, et inde grave damnum alicui eveniat. Idcirco ad restitutionem sub gravi tenentur. *Vid. Comp. n.* 20. — *S. Lig. n.* 230 *et* 231.

R. ad 2^m *Quæs.* Melchior, 1° peccat graviter *per se*, res sibi commissas protrahendo, et majus pretium postea ad eas accelerandas accipiendo, ut patet. 2° Item peccat graviter, tot negotia simul suscipiens, ut ea omnia tempore debito pertractare nequeat, si inde clientes grave damnum patiantur. Attamen ab injustitia foret excusandus, varia negotia simul suscipiens, si diligentia extraordinaria uteretur ad ea conficienda, v. g. si vigiliam protraheret in seram noctem. Ex hac eadem ratione majus stipendium accipere posset ad urgens negotium expediendum. 3° Facile peccat graviter, formas legales in scriptis omittendo, quia id facile in magnum detrimentum clientium suorum cedere potest, v. g. si propterea actus invalidi declarentur, si contractus corruant.

21. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Agendi ratio Sabini est iniquitatis plena; cooperatur enim scienter injustitiæ gravi Victorini debitoris, et Victoris fieti mutuatoris, qua damnum notabile creditoribus prioris infertur. Ergo Sabinus, deficientibus aliis damnificatoribus, utpote cooperator positivus, seu in injustitia participans, ad restitutionem obligatur.

R. ad 4^m *Quæs.* Minime gentium. Hæc enim excusatio sic sonat: « Nisi injustitiam hanc fecero, alius faciet. » Quid inde? Si alius furetur, ipse damnum resarcire debebit; si autem tu prior hanc iniquitatem patres, tu ipsissimus, et non alius, onus restitutionis subibis. Ergo, si tu coopereris furto aliorum, actum injustum conficiendo, teneris, his de-

ficientibus, damnum resarcire, sicut alius quilibet ad id teneretur, si loco tuo hoc fecisset.

CASUS IX.

NOTARIUS 2°.

1° Rutilius, Virginiæ nepti suæ, decem millia fr., donatione inter vivos, contractu a notario confecto, dedit; simulque Eugenium, nepotem suum, pro reliquis bonis hæredem universalem instituit. Sed notarius, in instrumento donationis, ex oblivione, consensum seu acceptationem neptis referre prætermisit. Mortuo paulo post Rutilio, Eugenius formæ legalis defectum detegit et a judice obtinet, ut donatio invalida declaretur. Hinc ipse, loco Virginiæ, 10,000 francorum accipit; Virginia autem a notario indemnitatem pro damno repetit.

2° Darius, notarius, instrumentum publicum venditionis prædii alicujus confecturus, advertit contrahentes non verum venditionis pretium, sed aliud multo minus in contractu publico declarare, eo fine ut tributum minus fisco persolvant. Hoc non obstante, instrumentum perficit.

Hinc:

Quær. 1° *An notarius in primo casu ad restitutionem erga* Virginiam *teneatur, etiam in foro interno?*

2° *An* Darius, *notarius, in secundo casu, Gubernio debeat restituere, ob cooperationem in tributi defraudationem?*

3° *Quid, si* Darius *hanc pretii immutationem contrahentibus suasisset?*

Solutio:

22. — *R. ad 1^m Quæs.* 1° Notarius certo tenetur ad restitutionem in foro externo, seu post judicis sententiam. 2° Tenetur etiam ad damnum reparandum in foro interno, si error ex negligentia graviter culpabili evenerit. Secus vero dicendum probabiliter, juxta multos, si omissio ex

mera distractione, seu ex sola inadvertentia facta sit. Non datur enim obligatio restituendi in foro interno, seu ante judicis sententiam, ubi deest culpa theologica, etiamsi damnum eveniat occasione contractus vel quasi-contractus, ut in casu, ut ait *S. Lig. l. 4, n. 554. — Lugo. — Lacroix*, etc., contra alios.—*V. Comp. de Justitia, n. 661.*

R. ad 2m Quæs. Non videtur inquietandus Darius, quia non constituitur ex officio ad tributum exigendum, seu, quia hoc ad ejus munus non pertinet. Recole dicta *de Restit. in specie, tom. 1, n. 755.*

23. — *R. ad 3m Quæs.* Neque de injustitia aut peccato est arguendus Darius, notarius, etiamsi pretii immutationem contrahentibus suasisset; quia, si non peccant contrahentes, ut supra, ubi de tributis, dictum est, saltem probabiliter neque peccabit notarius ipsis cooperando, cum id impedire ex officio non teneatur. Etenim notarius, licet sit homo publicus, non est tamen tributis præpositus, et proinde non tenetur ex officio proprio ad tributa colligenda, vel ad eorum defraudationem impediendam. Ergo quoad tributa habendus est ut quilibet alius privatus.

CASUS X.

CUSTOS.

Barbatianus, custos agrorum et vinearum, rite quidem solet officio suo fungi; an vero in omnibus? hoc tibi perpendendum nunc venit. Hinc 1° pluries incuriosum in invigilando se habet, sed nescit utrum damnum inde fuerit subsecutum; 2° non raro se abscondit, ut incautos damnificatores, ex latebris prosiliendo, facilius deprehendat; 3° aliquando denuntiationem prætermittit, quia negotium tanti momenti non est; 4° pluries pecuniam accepit ne damnificantes proderet, atque etiam ad cœnam a damnificatoribus invitatus, vel ab eis muneribus cumulatus, se minus rigidum exhibuit, cum damno tum privatorum qui indemnes effecti non sunt, tum fisci qui, ratione mulctæ infligendæ, lucro privatus est; 5° quandoque etiam, dum alios a damnificando arcebat, ipse damnificavit, nec officii circumstantiam in confessione aperuit.

HINC :

QUÆR. 1° *An, vel quatenus in singulis peccaverit* BARBATIANUS, *et utrum ad restitutionem teneatur?*

2° *An fiscum indemnem facere debeat pro mulctis quibus caruit, ob denuntiationis defectum?*

3° *An debuerit circumstantiam officii sui aperire, furta propria confitendo?*

SOLUTIO :

24. — *R. ad* 1^m *Quæs.* 1° BARBATIANUS peccavit quidem contra justitiam pro ratione negligentiæ in officio suo adimplendo; attamen non tenetur ad restitutionem, quando, facta inquisitione, non ipsi constat damnum inde subsecutum esse, quia obligatio restituendi non potest esse certa, si damnificatio incerta est. Quando autem *damnificatio*, proveniens ex negligenti custodia, moraliter certa est, quamvis adsit dubium circa *quotitatem* ejus, tunc restitutio etiam certa est quoad radicem, et incerta secundum quotitatem. Restituendum est igitur pro rata dubii; nam certum est custodem debere aliquid restituere. 2° Minime peccat dum se abscondit ut facilius damnificatores deprehendat, quia non est causa damni ab eis patrati, et insuper justam habet rationem damnificationem permittendi, ut melius delinquentes corrigat, et majora damna in futurum avertat. 3° Non videtur arguendus ex hoc quod delicta minoris momenti prætermittat, seria tamen admonitione præmissa, ne iterent; sicut aliquando faceret ipse dominus cujus intentio recte præsumitur. 4° Peccat graviter *per se*, pecuniam a damnificatoribus accipiendo ne eos denuntiet, et ipse pro illis damnum resarcire debet. An vero accepta munera reddere debeat? *Neg. probabiliter*, post factum, juxta dicta *de judice*, in simili casu, et *de contractu in materia turpi, cas.* 1 *et* 2; *de Contr. in gen. tom.* 1, *n.* 767.

25. — *R. ad* 2^m *Quæs. Probabilius* non tenetur restituere pro mulctis quæ a delinquentibus solutæ fuissent, si eos denuntiasset, quia non constituitur ut fiscum adaugeat. *Recole dicta supra n.* 22, *et tom.* 1, *n.* 752 *et* 755,

R. ad 3^m *Quæs. Probabiliter* confessionis integritati satisfecit, licet præfatam circumstantiam reticuerit, quia ipse, furando, non duplex sed unicum fecit peccatum, scilicet, furtum : non fuit enim constitutus ad seipsum, sed ad alios a damnificatione impediendos.

CASUS XI.

MEDICUS.

1° Flavinus, medicus, pauperibus petentibus auxilium præstare abnuit, ex eo quod nullam mercedem ab eis obtenturus sit. Aliquando etiam artis suæ opem denegavit diviti, a quo alias nunquam pro cura sua salarium ullum obtinere potuit.

2° Philo, Hippocratis discipulus, cum advocatus fuisset ad ægrotum phthisi laborantem, remedia ei præscripsit, et pluries iterum eum invisit, licet plane novisset hæc omnia prorsus inutilia fore, et ægrum intra paucos dies morituruin esse. Dubitat postea, utrum ad restitutionem teneatur.

Hinc.

Quær. 1° *An, vel quatenus medicus pauperibus et aliis necessitate pressis succurrere teneatur, et quid de* Flavino *?*

2° *An* Flavinus *peccaverit, prædicto diviti succurrere nolendo ?*

3° *An mercedem requirere valeant medici, si remedia inutilia præscribant, aut superfluas visitationes peragant, et quid de* Philone *?*

Solutio :

26. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Tenetur medicus pauperibus in mortis periculo versantibus gratuito succurrere, eos invisendo et aptas medicinas præscribendo, nisi ægrotus ab aliis medicis adjuvari possit. Hujusmodi obligatio ex generali præcepto caritatis fluit. *S. Lig. l.* 5, *n.* 291. — *Pontas*, verbo *Médecin*, *cas.* 2. — Hinc patet Flavinum peccasse, et quidem *per se* graviter, cum omnibus pauperibus opem artis suæ denegaverit ; de numero enim pauperum plures in gravi mortis periculo versantur, nec facile alium medicum habere possunt.

27. — *R. ad* 2^m *Quæs.* An vero peccaverit Flavinus recusando succurrere diviti, a quo salarium alias obtinere non potuit? *Affirm.* si ille dives alium medicum arcessere non possit, ut facile evenit in locis a civitate dissitis, ubi unicus reperitur medicus, et æger in gravi periculo versatur. Ratio est, quia lex caritatis obligat ad succurrendum in necessitate versantibus, licet indignis, vel inimicis. Ipse autem actionem juridicam servat tum erga ægrotum illum, tum erga ejus hæredes, ut salarium debitum obtineat. *Pontas, ibid. cas.* 3.

28. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Medici peccant quidem *per se*, si, non vocati, frequentes simul et inutiles visitationes ægrotorum peragant, et remedia inutilia præscribant, perinde ac si ea omnia essent necessaria, vel utilia. Excusantur autem ab omni labe injustitiæ, si familiam ægrotantis præmoneant de vero illius statu, necnon de inutilitate remediorum, vel si consensum familiæ rationabiliter præsumant. Tunc enim verum jus habent ad salarium, quia cura ab ipsis adhibita non est omnino inutilis, siquidem inservit ad animum ægro faciendum. Hinc Philo ab omni onere restitutionis immunis evadit, quia ejusmodi ægroto inutiles non sunt medici visitationes, licet morbum neque curare neque physice sublevare queant; æger enim a medico derelictus facile animum abjiceret, et corporis etiam majus detrimentum pateretur. *Pontas, cas.* 5.

CASUS XII.

PHARMACOPOLA.

Getulius, pharmacopola, medicinas juxta medicorum præscriptum præparare quidem satagit; attamen herbas nonnullas, pulveres, et alia medicamenta jam diu exoleta, ac nullius amplius virtutis, iis admiscere solet. Imo aliquando, ob defectum rerum a medico præscriptarum, alias herbas vel species admiscet, ne officina sua deseratur, aut ne medici, hujusmodi defectum rescientes, ad alium recurrant.

Hinc:

Quær. 1° *An, vel quomodo* Getulius *contra justitiam peccaverit?*

2° *Quid, si loco unius rei tantum, sibi deficientis, rem aliam suo judicio æque bonam aut meliorem pro morbo ægroti cognito subministret ?*

3° *Si infirmus rescierit medicinam non fuisse traditam juxta medici præscriptum, teneturne eam solvere, præsertim si nullum exinde senserit effectum ?*

SOLUTIO.

29. — *R. ad 1m Quæs.* GETULIUS multipliciter contra justitiam peccavit, scilicet : 1° quia res nullius pretii pro veris mercibus vendidit, cum detrimento ementium, qui noluerunt res ejusmodi sibi comparare, nec proinde contractui consensum dederunt ; 2° quia res nullius virtutis pro efficacibus remediis tradidit, cum jactura sanitatis infirmorum, qui periculo mortis vel tardioris convalescentiæ expositi sunt ; 3° quia nocuit etiam medicis, qui famæ imminutionem etiam pati potuerunt, ex eo quod præscripta ab eis remedia nihil aut parum profecerunt. *Elbel, de Contr. in genere, n.* 304.

30. — *R. ad 2m Quæs.* Id tolerari potest in aliquo casu particulari, ex rationabili causa, v. g. ne officina deseratur, propter defectum insolitum alicujus rei quæ brevi comparabitur, modo res alia quæ traditur reapse sit æque bona, utilis et proficua, seu conducens ad usum et finem comparantis ; tunc enim præsumere potest ementem non esse rationabiliter invitum. Hoc tamen difficile permittendum est, quia cupiditas lucri facile vendentem inducere potest ad res minoris pretii, loco remediorum præscriptorum, tradendas. *Elbel, ibid. n.* 305.

31. — *R. ad 3m Quæs.* 1° Si medicina fuit omnino aliena a præscripto medici, aut composita ex rebus jam exoletis et nullius virtutis, emens non tenetur pretium pro ea solvere; quia error fuit substantialis in contractu, et proinde corruit contractus ipse. 2° Si vero res diversa fuit in aliqua specie tantum minus notabili quam illa quæ fuit a medico præscripta, valet contractus, et emptor ad pretium rei solvendum obligatur ; quia adhuc, juxta moralem existimationem, censetur esse eadem medicina a medico præscripta. *Elbel, de Contr. in gen. n.* 306.

CASUS

DE STATU CLERICALI

SEU

De Vocatione clericali, de Officiis Clericorum, de Breviario, de Obligationibus Parochorum, Vicariorum et Canonicorum.

CASUS I.

VOCATIO CLERICALIS.

1° Albinus, peractis studiis, statum clericalem suscipere proponit. Sed Confessarius, cognita ejus vita, perpensisque dispositionibus, dubius et anceps non audet pœnitentis propositum approbare. Albinus pergit ad alium, a quo nec certum responsum obtinere potest. Interea vero, cum a Superioribus ad sacros Ordines advocatur, dubium omne excutit ipse, resoluto animo ad subdiaconatum accedendo.

2° Davius, absoluto sacræ theologiæ curriculo, repente spreto Confessarii monito, et seminario et vocationi valedicens, subridenti mundo et subridet ipse. Sed paulo post, cum confiteretur, acriter increpatur a Confessario, eo quod graviter peccaverit derelinquendo vocationem, et ei denegatur absolutio, nisi statim redire ad seminarium promittat. Davius autem recusat obtemperare, quia vocatio est de *consilio*, non vero de *præcepto*.

Hinc :

Quær. 1° *An detur vocatio graviter obligans ad clericalem statum amplectendum; et quomodo dignoscatur?*

2° *Quomodo peccet ille qui Ordines sine vocatione suscipit ?*

3° *Quid agendum foret erga eum qui sine vocatione Ordines sacros suscepisset ?*

4° *Quid ad utrumque casum ?*

Solutio :

32. — *R. ad* 1^m *Quæs.* 1° Certo datur vocatio divina ad Sacerdotium. Constat ex clarissimis Scripturæ sacræ testimoniis. Sic (Heb. v. 4) : *Nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur a Deo tanquam Aaron.* — Et (Joan. xv. 16) *Non vos me elegistis, sed ego elegi vos.* An vero hæc vocatio obliget sub gravi? Affirmandum videtur, quando signa indubia vocationis habentur, id est, ob maxima salutis pericula in quibus versabitur ille qui, spreta vocatione divina, proprio marte, aliquem statum mundanum amplectitur. Hinc ait S. *Lig.* hanc vocationem tanti esse momenti, ut ab ea pendeat æterna salus tam ordinandorum, quam multorum fidelium.

2° Signa autem præcipua divinæ vocationis sunt : aptitudo candidati a Superioribus agnita, vitæ probitas, et recta intentio, seu desiderium vacandi divinæ gloriæ et saluti animarum.

33. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Gravissime peccat, quia ille non pastor ovium, sed fur est et latro, qui non intrat in ovile per ostium ovium. « *Illi igitur*, ait S. Lig., *qui, non vocati a Deo,* « *in sacra ministeria se intrudunt*, ipsi sunt de quibus per « Jeremiam (xxiii. 21) : *Non mittebam prophetas, et ipsi* « *currebant*, quo quidem hominum genere, ait Catechis- « mus Romanus, nihil infelicius ac miserius, nihil Eccle- « siæ calamitosius esse potest. » *S. Lig. n.* 803.

34. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Seriam agat pœnitentiam, ita ut, si non sit absolute inhabilis, gratias vocationi divinæ annexas a piissima Dei misericordia obtineat, et sacra ministeria obire valeat cum sui et aliorum spirituali profectu. Præstantius foret, si seipsum integre Confessario aperire debet. In casu vero in quo nullo modo sit habilis ad sacras functiones, nec evadere possit, res deferenda erit Episcopo, qui, pro sua prudentia, seclusо in quantum fieri poterit fi-

delium scandalo, hunc Clericum a sacris ministeriis amovebit. Casus autem istiusmodi rarissimus erit, siquidem difficile est ut quis omnino inhabilis a Superioribus admittatur, nisi ille per fraudem inter ordinandos irrepserit.

35. — *R. ad 4^m Quæs.* 1° Peccavit graviter Albinus, sponte sua, posito tanto dubio, in statum clericalem se ingerendo. Exspectare debuisset, donec difficultas saltem ab uno Confessario soluta fuisset. Post factum vero pœnitentiam agat, et dotes, præsertim vitæ sanctitatem, sacris Ordinibus congruas, acquirere satagat.

2° Davius sane male egit, Confessarii monita contemnendo, posita morali certitudine vocationis; et magno salutis periculo exponetur. Attamen rigidius agit Confessarius secundus, absolutionem ei denegando. Satius fuisset eum adhortari, ut ad seminarium rediret; quia difficile constat de vera vocatione in pari casu, et minus erit malum si Davius malus sit laicus, quam si pravus Sacerdos evadat.

CASUS II.

CLERICI DOTES.

1° Benitius, virtute quidem insignis, sed ingenio admodum tardus, in examine de doctrina et idoneitate *inventus est minus habens*, adeoque a sacris Ordinibus suscipiendis amotus. Nihilominus ille enixis precibus effusisque lacrymis Superiores obsecratus est ut ipsum promovere velint, ad Missam tantum celebrandam, propriæ sanctificationis et devotionis intuitu.

2° Amandus, ad subdiaconatum promovendus, præclaris quidem animi dotibus est conspicuus, sed virtutibus mediocris valde; imo in prava peccandi consuetudine versatur. Tunc vero contritione vehementi percitus, a Confessario obtinet non solum absolutionem a peccatis, sed etiam facultatem ad subdiaconatum suscipiendum accedendi.

Hinc:

Quær. 1° *Quænam dotes ad Sacerdotium requirantur?*

2° *An candidatus, scientia destitutus, promoveri possit ad Missam solum celebrandam?*

3° *An habituatus in vitio turpi ad Ordines sacros admitti possit, si emendationem seriam promittat; et an absolvi possit, si accedere paratus sit?*

4° *Quid ad varios casus?*

SOLUTIO

36. — *R. ad 1^m Quæs.* Dotes ad Sacerdotium requisitæ sunt: 1° ætas per sacros Canones requisita; 2° scientia Ordinibus et functionibus sacris obeundis a Concilio Tridentino præscripta; 3° vitæ probitas, et præsertim vocatio divina. *V. Comp. de Ordin. n.* 709 *et seq.*

R. ad 2^m Quæs. Neg., si omni prorsus scientia sit destitutus. Ratio est, quia ignarus ne potest quidem rite Sacrum peragere, rubricas intelligere, etc. Insuper Concilium Tridentinum absolute requirit ut initiandi ad Ordines quoque minores latinam linguam intelligant, et ordinandi Sacerdotes, ad populum de necessariis edocendum ministrandaque Sacramenta, idonei reperiantur. *Sess.* 23, *c.* 4 *et seq. de Reform.* Dicunt tamen communiter cum *S. Thoma* et *S. Lig.* requiri minorem scientiam in Religiosis unice ad chorum destinatis, ut sunt Carthusiani, etc. An vero ordinari possint regulares præfati, etiamsi notabiliter in linguæ latinæ intelligentia deficiant? Affirmant nonnulli; sed *S. Lig.* non audet id approbare, quia, ait, si in sæcularibus initiandis tantum ad Ordines minores requirit Trid. ut saltem linguam latinam intelligant, quomodo Regulares ordinari poterunt ad Sacerdotium adhuc in lingua latina deficientes?

37. — *R. ad 3^m Quæs. Negandum* videtur ex sententia *S. Lig. de Sacram. in genere, n.* 64. Non sufficit enim quod sit dispositus ad Sacramentum Pœnitentiæ recipiendum. Ratio est, quia non satis est si in statu gratiæ hic et nunc versetur ordinandus, sed adhuc habere debet probitatem positivam, tam sublimi statui necessariam. Proinde graviter peccat, si absque illa sacrum Ordinem recipere statuit. Confessarius igitur eum absolvere non potest, nisi ab Ordine suscipiendo abstinere promittat, donec, per longi temporis, saltem plurium mensium, probationem, dignus reperiatur. Et revera, juxta communem Doctorum senten-

[illegible], ad sacros Ordines recipiendos non sufficit bonitas communis, id est simplex immunitas a peccato mortali ; sed requiritur etiam bonitas specialis, vi cujus ordinandus sit a pravis habitibus exemptus. *S. Lig. de Sacram. in gen., n.* 64, *et in Praxi Confess. n.* 78, ubi, post *S. Thom.*, excipit casum compunctionis tam extraordinariæ, quæ illum ordinandum ab antiqua fragilitate liberaret, ita ut subito sanctitatem perfecte consequeretur. Attamen, ait iterum *S. Lig.*, in hoc casu Confessarius quantum potest pœnitentem inducere debet ad differendam Ordinis susceptionem, ut melius se purget a pravo habitu, et proposita concepta melius exsequatur. Attamen nonnulli, apud eumdem *S. Alphonsum*, putant hujusmodi candidatum absolvi posse si seriam emendationem promittat.

38. — *R. ad 4^m Quæs.* 1° Benitius, ut videtur, defectu scientiæ sufficientis ordinari non potest, nisi Ordinem religiosum ad chorum destinatum ingrediatur, et habeat insuper ad hunc statum scientiam supra requisitam. Posset etiam in aliqua capellania constitui, in qua Missa tantum celebranda foret.

2° Amandus non debuit admitti a Confessario ad Ordinem subdiaconatus recipiendum, juxta superius dicta ; sed remittendus fuit saltem ad aliam ordinationem, ut interea experimentum boni propositi faceret, et argumentum solidæ conversionis et veræ sanctitatis exhiberet.

CASUS III.

CANDIDATUS AD CLERICATUM, LACRYMABUNDO

Basilius, curriculo scholarum inferiorum ad philosophiam usque peracto, quam maxime cupit statum clericalem amplecti, adeoque statuit postulare ut in seminarium majus, ad studiis philosophicis et theologicis vacandum, admittatur. Sed, re Confessario prius subjecta, ab eo prorsus cohibetur. Quare igitur obsistit pater spiritualis ? Numquid idoneitate ad Ordines requisita caret ? Ecce : Basilius a tribus vel quatuor annis fuit habituatus in vitio turpi, et ideo a Confessario a Sanctuario arcetur. Instat pœnitens, emendationem seriam promittit, verbis, promissisque magnam lacrymarum copiam miscet. Sed surdo canit ;

neque precibus, neque proposito, neque lacrymis movetur Sacerdos.

Hinc :

Quær. *Quid tenendum de sententia Confessarii : an probanda, vel improbanda ?*

Solutio :

39. — *R.* Difficile est valde, æquum ferre judicium circa judices in foro interno constitutos : possunt enim moveri variis rationibus maxime fundatis quæ nos lateant. Multi sunt casus, qui ex solis circumstantiis intimisque causis solvi possunt. Generatim, ex sola casus expositione, nimis dura videtur Confessarii sententia. Etenim, si actualis conversio Basilii seria apparet, ut reapse videtur, et de cætero aliis polleat dotibus ad statum clericalem amplectendum, inspecta ejus efflagitatione et cordis compunctione, quare experimentum ipsi denegaretur ? Nonne fieri potest ut perfecte emendetur ? Cæterum nullam obligationem hic et nunc suscipit. Si res non succedat, alius Confessarius aliam feret sententiam, quando de obligatione contrahenda castitatis perpetuo servandæ agetur.

40. — Nec obstat vita præterita, licet habitu turpi diu polluta, quia non præterita sed præsens dignitas requiritur. Quot sancti Sacerdotes et Episcopi, præeunte S. Augustino, quorum vita laicalis illibata non permanserat !

CASUS IV.

OFFICII DIVINI OBLIGATIO.

Maglonius, Sacerdos, de rebus theologicis cum pluribus sociis conferens, sequentia indubitanter asserit :

Scilicet : 1° septem peccata mortalia patrare Clericum in Sacris, vel alium ad Horas canonicas obligatum, si Officium integrum unius diei omiserit ; quia Horæ singulæ, quæ septem numerantur, seorsim sub gravi obligant.

2° Peccatum mortale committere Clericum, qui unicum psalmum ex Hora minori, v. g. ex *Tertia* vel *Sexta*, omittit ; quia psalmus est pars notabilis, seu 3ª pars circiter Horæ sub gravi obligantis.

3° Graviter peccare Sacerdotem, qui Horam aliquam etiam parvam recitat cum distractione voluntaria, aut ex gravi negligentia habita, nisi recitationem ex integro et devote iteret, quia voluntarie distractus non orat, cum Deum offendat, nedum colat.

Ita Maglorius, contradicentibus vero sociis; quare contentio acerrima inter eos inducitur. Disputarent adhuc, nisi nox ingruens liti finem adduxisset.

Hinc:

Quær. 1° *Quænam sit Officii divini obligatio?*

2° *Quænam materiæ omissæ quantitas ad peccatum grave requiratur? An psalmus sufficiat? An plura dentur peccata gravia, si totum Officium omittatur?*

3° *An reapse mortaliter peccet qui est distractus seu voluntarie, seu ex negligentia gravi per partem alicujus Horæ notabilem?*

Solutio:

41. — *R. ad 1m Quæs.* Obligatio divini Officii pro Clericis in Sacris urget sub gravi singulis diebus, et est ipsi diei affixa, ita ut peccet graviter qui omittit Breviarium in die recitandum. Agitur enim de lege Ecclesiæ valde gravi.

42. — *R. ad 2m Quæs.* 1° Materia gravis habetur in omissione notabilis partis divini Officii. Pars autem notabilis communiter reputatur omissio unius Horæ etiam parvæ, vel unius nocturni; imo, si nocturnum sit longum, ut in feriis, omissio ejusdem notabilis etiam peccatum grave constituet. Si quis autem omittat partem Officii Hora parva minorem, a peccato gravi excusatur. Hinc merito dicit *Lacroix*, peccare tantum venialiter Clericum qui psalmum unicum unius Horæ parvæ recitaret, etc., quia Horam hanc integram non omitteret.

2° Si totum Officium omittatur, unicum peccatum, non vero multiplex, committitur; quia, licet omissio unius Horæ, etiam parvæ, sit gravis, obligatio tamen Breviarii diurni unica est; secus enim Sacerdos Officium omittens, non tantum septem, sed etiam plura alia peccata, v. g. sal-

tem tria pro Matutino non recitato, patraret, quod falsum est.

43. — *R. ad* 3^m *Quæs. Controvertitur. Probabilius* quidem peccat graviter qui est voluntarie distractus per partem Officii notabilem; quia oratio sine interna attentione, non est oratio proprie dicta. Attamen opposita sententia vere *probabilis* a *S. Lig.* dicitur. Quare, licet in praxi quam maxime suadenda sit prima sententia, nunquam tamen recitans Horas voluntarie distractus de peccato mortali certo argui potest. *V. Comp. n.* 91.

Hinc Maglorius noster, *acerrime* potius quam *juste* disputans, in omnibus erravit. Illius igitur disputatio plus clamoris quam rationis habuit. In posterum faucibus parcat, et studio ante disputationem magis indulgeat.

CASUS V.

OFFICII DIVINI RECITATIO.

1° Adamus, Sacerdos, Matutinum recitavit in vigilia, hora licita, ex mera devotione, cum intentione illud repetendi ipsa die ante Missam, præcepto satisfaciendi causa. Sed, mutata voluntate, alteram recitationem prætermittit.

2° Anatolius, ad Officium obligatus, aliquando *ex errore* et alias *scienter*, Officium aliquod pro altero recitavit, v. g. Officium alicujus Sancti pro feria, aut vice versa, vel unius Sancti pro alio; nec recitationem iteravit, hoc innixus axiomate: *Officium pro Officio.* Postea tamen, cum rem ad Confessarium detulisset, de peccato gravi ab illo arguitur.

3° Barnabas, Sacerdos, aliquando abstinet ab anticipanda recitatione Officii in vigilia, quamvis illud facile recitare possit, et insuper impedimentum pro die sequenti integra prævideat.

Hinc:

Quær. 1° *An* Adamus, *in primo casu, sub gravi ad Officii recitationem iterandam obligatus fuerit?*

2° *An, in secundo casu, peccati mortalis reus fuerit* Anatolius, *ex eo quod in prædictis*

casibus Officium non iteravit? Et quid tenendum?

3° *An advertens ad errorem in media recitatione, reliqua de Officio diei persolvere debeat?*

4° *An* Barnabas, *in tertio casu, a recitatione excusatus fuerit?*

Solutio:

44. — *R. ad* 1^m *Quæs. Nego* prorsus. Ratio est, quia vere obligationi suæ satisfecit, licet satisfacere minime intenderit; intentio enim præscriptum adimplendi non requiritur, sed sufficit ut opus præscriptum tempore debito ponatur. Ergo Adamus non peccavit, iteratiouem Matutini Officii omittendo, nisi forte ex conscientia erronea; imo etiam nolens satisfecisset, et per ipsum non stabat quominus non satisfaceret. *Vid. Comp. de Legibus*, *n.* 103. — *Ita S. Lig. de Legibus*, *n.* 163. — *Vid. Pontas*, *v.* Office, *cas.* 16, contra *Collet* adnotatorem, *ibid.*

45. — *R. ad* 2^m *Quæs.* 1° Anatolius minime peccavit, ne venialiter quidem, quando ex errore Officium indebitum recitavit, quia nemo peccati ignarus peccat; nec tenetur Officium iterare, tunc enim valet axioma: *Officium pro Officio.* — Secluso autem errore, et rationabili causa, Anatolius peccavit quidem, sed venialiter tantum, nisi Officium recitatum alio recitando multo brevius sit, vel nisi id sæpe fecerit. Ratio est, quia præceptum quoad substantiam implevit. Peccavit autem graviter, si recitavit Officium notabiliter brevius, quia tunc non satisfecit substantiæ obligationis; vel si sæpe sæpius id fecerit, quia hujusmodi consuetudo contemptum legis involvere videtur. *Vide Comp.*, *n.* 74, 75, 76.

46. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Potest vel errorem corrigere statim ac ad illum advertit, vel Officium inceptum prosequi. *Ita communiter.* Attamen melius est Officium mutare, juxta effatum: *Error corrigitur ubi deprehenditur. S. Lig. n.* 160, *quæs.* 6°.

R. ad 4^m *Quæs. Affirmative.* Ratio est, quia Officium Matutinum, licet pridie recitari possit, non tamen neces-

sario recitari debet. Ergo obligatio stricta non urget ante mediam noctem sequentem. Ergo non est ei antea necessario satisfaciendum. Ergo, stante impedimento a media nocte ad mediam noctem, Barnabas ab obligatione Officii persolvendi excusatur. Attamen, si vir pius sit, recitationem in vigilia anticipare non omittet. *V. Comp. n.* 67.

CASUS VI.

TEMPUS HORAS RECITANDI.

Amelinus, Sacerdos, parum curans de servando tempore singulis Horis proprio, utitur hoc principio: *Parum est, dummodo Officium intra 24 horas recitetur*: nempe a media nocte ad mediam noctem, addito etiam privilegio de anticipatione Matutini. Hinc alias, recitat parvas Horas summo mane, et Vesperas cum Completorio ante meridiem; alias Matutinum remittit ad unam vel alteram horam noctis vel diei; alias etiam, dictis Vesperis hora tertia pomeridiana, incipit statim Matutinum diei sequentis, licet semihora desit ad tempus requisitum pro initio recitationis, quia, ait, *parum pro nihilo reputatur*. Contrahit etiam consuetudinem Matutinum et Laudes, peracto jam Sacro, recitandi.

Hinc:

Quær. 1° *Quomodo peccet* Amelinus, *mutando tempus Horis recitandis affixum?*

2° *An graviter peccaverit, Matutinum semihora ante diem ecclesiasticum recitando?*

3° *An peccatum mortale commiserit, ex consuetudine Matutinum et Laudes post Missæ celebrationem recitando?*

Solutio:

47. — *R. ad 1^m Quæs.* 1° Amelinus sane peccat venialiter, toties quoties sine rationabili causa ordinem temporis invertit, quia violat leges Ecclesiæ modum recitandi Breviarium determinantes. — 2° Non peccat nisi venialiter, *per se*, modo in die, seu a media nocte ad mediam noctem pensum persolvat, addito privilegio Matutinum in vigilia hora debita anticipandi. *Ita communiter.*

48. — *R. ad* 2^m *Quæs. Affirmat* sententia communis. Ratio est, quia Amelinus, recitando Matutinum semihora ante tempus ecclesiasticum, violat substantiam præcepti, cum Matutinum die præscripto non recitet. Idem enim prorsus est, ac si recitationem omnino omitteret. Hanc sententiam veriorem esse dicit *S. Lig. n.* 173. — Attamen probabilitate sua carere non videtur opinio tenens recitationem in eo casu esse validam, modo post horam secundam pomeridianam incepta fuerit. Proinde, si quis ex errore, ut aliquando fieri solet, Matutinum ante tempus Rubrica præfixum recitaverit, ab iteranda recitatione excusari posset. In nonnullis locis, vel etiam in quibusdam Ordinibus religiosis, recenter concessum est privilegium Sacerdotibus, specialibus de causis, ut Matutinum diei sequentis recitare valeant ab hora 2ª pomeridiana. *V. Comp. n.* 65. — *S. Lig. n.* 173.

49. — *R. ad* 3^m *Quæs. Nego* prorsus. Peccat quidem venialiter toties quoties id facit sine rationabili causa; nunquam autem graviter peccat, quia, ut declaravit Benedictus XIV, Rubrica præscribens recitationem Matutini ante Missam, sub veniali tantum obligat. Nec obstat quod ex consuetudine ita peragat, quia consuetudo violandi obligationem levem peccatum grave non constituit, siquidem peccata venialia multiplicata peccatum mortale non efficiunt. *S. Lig. de Euch. n.* 347.

CASUS VII.

ORDO RECITATIONIS.

Nemesius, Sacerdos, ex levi vel etiam nulla causa, vel ex oblivione, intervertit ordinem Horarum, recitando v. gr. *Tertiam* ante *Primam*, *Vesperas* ante *Nonam*, aliquando etiam Matutinum diei sequentis ante Vesperas, aut Completorium Officii præsentis. Sabbato quodam, dicto sub nocte primo nocturno Matutini dominicalis, vocatus est ad infirmum, et die Dominica dixit reliqua nocturna, quin primum iteraret.

Hinc:

Quær. 1° *Quomodo peccaverit* Nemesius *in præfatis casibus?*

2° *An iterari debeat Matutinum, si nocturnum unum ab aliis tota nocte separetur?*

SOLUTIO :

50. — *R. ad 1m Quæs.* NEMESIUS peccavit venialiter, toties quoties, absque rationabili causa, ordinem Horarum in recitatione intervertit, quia violavit legem Ecclesiæ sub levi tantum obligantem. Ratio est, quia inversio ordinis Horarum, sicut mutatio temporis, est quid mere accidentale. Hinc, si ex justa causa fiat, culpa vacat; si absque causa, peccatum veniale non excedit unquam. *V. Comp. n.* 77.

51. — *R. ad 2m Quæs. Nego.* Ratio est, quia substantiæ præcepti satisfecit, cum Officium debito tempore persolverit. Ergo a peccato mortali est excusandus NEMESIUS, licet noctem totam inter nocturnum unum et sequens interposuerit. Imo veniali etiam culpa vacat, cum id ex justa causa peregerit, seu ex officio caritatis, scilicet, ut infirmo succurreret. *V. Comp. p.* 86.

CASUS VIII.

RECITATIO CUM SOCIO.

BALBUS, Sacerdos, a puero linguam balbutientem sortitus, Breviarium recitando, mirum in modum verba syncopare et quodammodo deglutire solet. Cum, die quadam, ab ADRIANO ad Matutinum secum persolvendum invitatus fuisset, ita præcipitanter legere cœpit et syllabas plurimas prætermittere, ut vix aliquis sensus lectionis, aut psalmi a socio percipi potuerit. Imo, vix alter mediam versiculi partem recitaverat, cum ipse jam versiculum sequentem psalmi incipere festinabat. «Tardius, quæso, carissime,» sæpius aiebat ADRIANUS, BALBUM blande admonendo, «tardius, carissime! tardius, inquam, nec ita properanter recites, quia nihil intelligere, vel etiam audire possum.» Sed surdo canebat. Tunc, ut majori occurreret incommodo, cum BALBO statuit ut, psalmis quidem alternative recitatis, ipse solus cætera omnia legeret.

HINC :

QUÆR. 1° *An præcepto recitandi Horas satisfaciat ille*

qui socium non intelligit, imo sæpius neque audit?

2° *An præcepto satisfecerint* BALBUS *et* ADRIANUS ?

3° *An satisfaceret ille qui cum surdo Officium persolveret, et an ipse surdus legem adimpleret?*

SOLUTIO :

52. — *R. ad* 1^m *Quæs.* 1° Satisfacit obligationi suæ qui socium non intelligit, quia nulla est obligatio intelligendi, sed recitandi suam partem, et audiendi alteram; secus enim Moniales et etiam Religiosi multi, linguam latinam non capientes, non satisfacerent : non potest autem iis imponi obligatio impossibilis. Insuper, qui idioma latinum sciunt, obligationem ab aliis diversam non habent : ergo satisfacit qui socium non intelligit, siquidem ea quæ ipsemet legit intelligere non tenetur.

2° Quid vero, si socium tuum ne audias quidem? *Controvertitur.* Alii dicunt te non satisfacere, quia oratio non potest fieri communis inter te et alterum, et proinde idem est ac si dimidiam partem Breviarii recitares, nisi submissa voce recites id quod non percipis, vel nisi pars non audita modica sit. *Reuter.* — *Lacroix.* Alii tamen non pauci censent te satisfacere, si attendis quantum potes, et ob defectum chori, vel socii, non percipis quæ dicuntur. Sic *Elbel*, *n.* 446. — *Tamburinus.* — *Sporer.* — *Roncaglia*, etc., etc. Ratio eorum est, quia tunc per societatem ipsam, et per tuam attentionem, censeris moraliter communicare in oratione, dum intendis Deo exhibere omnes laudes et preces quas chorus vel socius profert. Hanc opinionem satis probabilem dicit *S. Lig. n.* 163, ubi hæc addit: « Præceptum « enim hoc Officii ex benignitate Ecclesiæ benigne est « interpretandum. E converso, valde erit anxietatibus ob- « noxium, quod socii in Officio semper solliciti esse de- « beant ad quamnam quantitatem pervenerit omissio audi- « tus, ut teneantur, vel non, repetere. »

53. — *R. ad* 2^m *Quæs.* 1° BALBUS *probabilius* satisfecit suæ obligationi. Ratio est, quia, cum a puero habuerit linguam blæsam, defectus pronuntiationis videtur potius na-

turalis quam moralis, nec proinde ad culpam gravem imputari potest. Etenim hujusmodi hominibus balbutientibus tam naturale est verba syncopare, ut generatim aliter facere nequeant. Imo, sæpius quo magis recte pronuntiare conabuntur, eo pejus pronuntiabunt. Balbus igitur a peccato saltem gravi excusandus videtur, neque quivis alius similis, noxæ mortalis reus habendus est, nisi defectus sit certo corrigibilis, et excessus sit enormis. *Elbel*, *ibid.* — *Gobat.* — *Layman*, etc.

2° Adrianus quoque satisfecisse censetur, licet valde imperfecte socium audiverit. Ratio patet ex modo dictis. Etenim fecit quidquid moraliter potuit ad Balbum audiendum, tum aures attentas præbendo, tum etiam socium hunc admonendo, ne citius procederet. Ergo ejus recitationem rite sibi fecit communem, seu in oratione cum eo communicavit.

3° An vero Adrianus potuerit solus omnes lectiones et alia omnia, præter psalmos, legere, altero audiente tantum? *R. Affirmative.* Socius enim satisfacit, quia hæc audiendo sufficienter in oratione communicat, cum jam partem suam psalmorum recitaverit. Hoc præsertim valet in nostro casu, in quo melius est pro utroque ut Balbus audiat, quam si legat. *S. Lig. n.* 162, etc., contra *Reuter.*

54. — *R. ad* 3^m *Quæs.* 1° Satisfaceret sane ille qui cum surdo Officium recitaret, quia ex ipsius parte nihil deesset ad debitam recitationem, cum recte pronuntiet et audiat.

2° Surdus vero minime satisfaceret, quia, nihil omnino audiendo, in oratione communicare non potest. Hinc surdus assistens choro debet omnia submisse recitare. *S. Lig. n.* 163, *Quæs.* 3, *et alii* contra *Suarez.* Secus vero *probabiliter* dici potest de *surdastro*, seu de eo qui difficulter audit, si attentionem præstet, et audiat in quantum potest, saltem si advertat in Breviario ea quæ in confuso audit, ita ut bene percipiat ea quæ dicuntur. *S. Lig. ibid.*

CASUS IX.

ANCILLA RECITATIONIS SOCIA.

Nicon, Parochus, ex devotione majori, incommodoque

minori, alternatim cum socio aliquo Officium divinum recitare solet. Cum autem sæpe deficiat alter Clericus, Horas legit cum *laico*, scilicet *Titio*, *sacrista*, qui non intelligit quid ipse proferat, nec attendit quid a Sacerdote proferatur. Imo, deficiente *sacrista*, cum MARTHA, ancilla rite edocta, et proprio Breviario instructa, chorum instituit, et, alternatim recitando, diurnum pensum persolvit.

HINC :

QUÆR. 1° *An bonus* NICON *valide et licite cum laico et cum femina recitaverit ?*

2° *An tenearis socium adhibere, etiam laicum vel mulierem, si solus Officium recitare non valeas ?*

SOLUTIO :

55. — *R. ad* 1^m *Quæs.* 1° NICON valide recitavit Officium cum laico, quia nihil deest ad validam recitationem ; neque necesse est ut socius in recitatione præcepto Ecclesiæ obligetur. Agit quoque licite *per se*, si Horas recitet cum viro pio, de modo et ordine recitandi bene instructo. *Reut. n.* 262.

2° Valide etiam Parochus Horas cum ancilla recitavit ob eamdem rationem. Mulieres enim a recitatione Officii non prohibentur, siquidem Moniales obligatione illud recitandi ligantur. Non tamen laudandus est in hoc NICON noster, quia non videtur decere ut Sacerdos mulierem sociam in recitando Breviario adhibeat.

56. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Si Horas solus legere nequeas, teneris socium adhibere quando facile aliquem invenis, et commode eum adhibere potes, quia in hoc casu non datur impotentia proprie dicta ad Breviarium recitandum. Non teneris tamen aliquem stipendio soluto requirere, quia medium esset extraordinarium. Neque teneris laicum et a fortiori mulierem sociam in hoc casu adhibere, quia nemo ad media extraordinaria et singularia adstringi debet. *V. Comp. n.* 97.

CASUS X.

CAUSÆ A RECITATIONE EXCUSANTES 1°.

NAZARIUS, Parochus, versus mediam noctem ad ægrotum administrandum advocatus, recordatur se Vesperas non recitavisse, easque omittit, ut ægroto succurrat. Idem non raro totum prætermittit Officium ob urgentes occupationes, v. g. ad confessiones excipiendas in vigilia vel die festo, tempore Missionis, etc. Iterum, Officium quoque omittere solet ex mediocri dolore capitis, etc.

HINC :

QUÆR. 1° *Quænam sint causæ a Breviario excusantes ?*
2° *An* NAZARIUS *legitime fuerit excusatus ?*

SOLUTIO :

57. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Causæ a recitatione Horarum excusantes ad triplicem classem referuntur, quæ sunt :

1° Impossibilitas, sive physica sive moralis, quæ consistit in difficultate valde gravi Officium persolvendi; 2° caritas erga proximum, id est, gravis et repentina occupatio, quæ sine detrimento proximi omitti nequit; 3° dispensatio legitima, seu a legitimo Superiore, cognita causa, concessa. *V. Comp. n.* 95.

58. — *R. ad* 2^m *Quæs.* 1° NAZARIUS sane legitime excusatus fuit ratione caritatis, seu necessitatis ægroto succurrendi. Sed præcavere debet ne, absque rationabili causa, Vesperarum recitationem adeo differat, ut forte, in simili casu, eam omittere debeat.

2° Non videtur facile excusandus NAZARIUS ex eo quod non raro Officium ob urgentes occupationes posthabeat, quia in praxi rari videntur adesse casus in quibus propter negotia pertractanda omitti possit. Etenim pii Sacerdotes, etiam occupatissimi, hac obligatione fungantur, quin res necessario peragendas derelinquant. Si consuetudinem haberet NAZARIUS, maturius, seu primo tempore opportuno, pium pensum persolvendi, difficultates ejus plerumque evanescerent. Quare Horarum recitationem ad ultimum tempus remittit, velut minoris momenti negotium? « Sed, ait,

urgent aliquando confessiones audiendæ. » Generatim non valet hæc excusatio, quia Vesperas recitare facile potest, saltem ordinarie, antequam operi se accingat, et elapsa una vel altera aut tertia hora, facultas etiam dabitur ut Matutinum diei sequentis interponat. Quî fit, quæso, ut innumeri Missionarii fere nunquam, neque ob gravissimas occupationes, Officium omittant? Attamen *S. Lig., n.* 156, supponit Missionarios quandoque legitime excusatos esse.

3° Nec valet ultima ratio a Nazario adducta, seu ob mediocrem capitis dolorem. Requiritur enim incommodum vere grave ad te ab Officio excusandum; dolor autem mediocris grave incommodum non inducit. *V. Comp. n.* 95.

CASUS XI.

CAUSÆ A RECITATIONE EXCUSANTES 2°.

Laurentius, Sacerdos, iter, die quadam, molestissimum, per nives et glacies, per avia et devia, pedester incedendo, confecerat; nec tantum temporis reperit quantum ad Horas et Vesperas recitandas requirebatur. Tandem, maxime defatigatus ac viribus debilitatus, quum circa horam nonam noctis pervenisset ad aliquod hospitium, et corpus nonnihil refecisset, somno obrutus, quieti sese dedit, ratus se melius facturum dormiendo quam Horas somnolenter recitando et, sine omni prorsus devotione, percurrendo. Postea tamen stimulis conscientiæ exagitatus fuit, quia mane, antequam itineri se committeret, hanc Officii partem recitare potuisset. Rem Confessario aperit, ab eo postulans an peccaverit, et quid in simili casu alia vice esset sibi faciendum?

Hinc:

Quær. 1° *An* Laurentius *graviter peccaverit, partem Officii omittendo; seu, an fuerit a recitatione sufficienter excusatus?*

2° *Si Sacerdos, ludo vel confabulationibus detentus, distulisset Officium hac die recitandum, et cœnam usque ad horam 11 1/2 noctis, posseine omittere Officium ad cœnandum?*

SOLUTIO :

59. — *R. ad 1^m Quæs.* LAURENTIUS, prævisa difficultate, debuisset integrum diei Officium recitare antequam iter susciperet; tunc enim datur obligatio anticipandi, eadem currente die; si id facere non potuit summo mane ante discessum, iter agendo peragere debuit, saltem per partes, sive consistendo, sive incedendo. Si vero neque mane, neque decurrente die, id præstare potuit, suadendum quidem ei erit ut naturæ lassatæ vim inferat, antequam quieti nocturnæ se committat, et tributum Deo debitum persolvat. Attamen ad hoc obligandus non videtur. Ratio est, quia, stante tanta defatigatione, LAURENTIUS sine maxima difficultate Horas recitare non potest: quod autem fieri nequit sine permagna difficultate, est moraliter impossibile; atqui Ecclesia, pia mater, non vult obligare filios ad id quod est moraliter impossibile: ergo..... *Elbel*, *n.* 452.

60. — *R. ad 2^m Quæs.* Nequaquam. Ratio est, quia obligatio recitandi pensum canonicum adhuc currit, et potest adhuc impleri. Nec adest ratio cur Ecclesia tali Sacerdoti indulgeat. Si enim tantum temporis concedere potuit ludo vel mundo, quidni etiam partem horæ Deo non consecraret? quare obligationem tanti momenti adeo distulit? Nonne æquum est, ut aliquam pœnam de sua tam gravi incuria subeat? Si vero die sequenti Missam serius ex officio celebrare debeat, et huic oneri impar sit, nisi cœna refectus fuerit, tunc ei indulgendum est ut aliquid manducet, antequam Breviarii recitationem aggrediatur; secus enim, hora duodecima interveniente, remanere deberet incœnatus et jejunus, donec Missam celebravisset. De cætero, si antea animadverterit se periculum incurrere ne Breviarium ob impotentiam absolvere posset, jam peccavit dum ludo indulgere perrexit.

61. — *Objicies* : Ille qui improbo labore se adeo defatigavit, ut nequeat sine magna difficultate abstinere a cœna die jejunii, non peccat cœnam integram sumendo; ergo nec talis Sacerdos tenetur cœnam relinquere, et hujus loco Breviarium recitare.

R. Nego cons. et paritatem, quia prior supponitur ita debilitatus ut nequeat sine magna difficultate abstinere a

cœna; dum Sacerdos de quo agitur, cum potuerit sine tanta difficultate ludere aut confabulari usque ad seram noctem, poterit etiam recitare Breviarium per mediam horæ partem, vel forte minus, si minor pars Officii recitanda sit, et reliquum tempus, si supersit, refectioni corporis concedere. *Elbel*, *n.* 454 *et* 455.

CASUS XII.

PAROCHI MUNUS 1°.

1° Dydimus, Parochus, de concionibus habendis parum sollicitus, a concionando per mensem abstinuit. Alias, per duodecim festa interrupta intra annum prædicare omisit. Alias putavit se obligationi docendi doctrinam christianam satisfacere, si plerumque tale munus per Vicarium, seu adjutorem valde idoneum, id præstaret.

2° Nicephorus, parochiæ Rector, singulis diebus Dominicis in Missa solemni concionem ad populum habet, seriam quidem et concinnatam, sed quartam horæ partem non excedentem. Expleto autem vespertino Officio, rudimenta doctrinæ christianæ pueros vix per semihoram docet. Conscientiæ stimulis agitatus, postulat utrum officio suo satisfecerit?

3° Mutius, vicinam regens parochiam, productas imo et prolixas habet conciones, omissa prævia præparatione. Frequenter invehitur contra vitia subditorum, sive vera sint, sive supposita, ac imprimis contra detractionem et calumniam, si audiverit quosdam de ipso male locutos fuisse.

Hinc :

Quer. 1° *An graviter peccaverit* Dydimus, *prædicationem omittendo, prout in primo casu?*

2° *An* Nicephorus *muneri suo satisfecerit in secundo casu?*

3° *Quid de* Mutio *dicendum in tertio casu?*

Solutio :

62. — *R. ad* 1^m *Quæs.* 1° Graviter peccavit Dydimus, prædicationem per mensem continuum omittendo. Ratio

est, quia tenetur Parochus verba facere ad populum singulis diebus Dominicis, et singulis festis majoribus. Constat ex *Trid., sess.* 5, *c.* 2, *de Reform.* Atqui in omissione prædicationis per mensem integrum et continuum datur materia gravis, siquidem tempus illud notabile reputari debet. Ergo revera Dydimus graviter peccavit in primo casu. Attendendum est etiam ad statuta synodalia, quæ sæpe hac in re modum et tempus præscribunt.

2° Etiam in secundo casu, peccati mortalis reus evasit. Etenim, si mensis integer continuus est materia gravis, ut modo dictum est, a fortiori materia gravis censeri debent duodecim festa intra annum interrupta.

3° Erravit etiam graviter Dydimus, dum putavit satis esse si munus prædicandi Vicario idoneo committeret; obligatur enim ipse personaliter oves suas pascere, saltem sæpissime, nisi rationabili causa impediatur. Constat ex verbis *Concilii Trid.* Sic enim habet *sess.* 5, *c.* 2, *de Reform.* : « Quicumque parochiales vel alias curam habentes Ecclesias quocumque modo obtinent, per se, vel alios idoneos, si *legitime impediti fuerint*, diebus saltem Dominicis et festis solemnibus, plebes sibi commissas pro suo et earum capacitate pascant salutaribus verbis, docendo quæ omnibus scire necessarium est ad salutem, annuntiando eis cum brevitate et facilitate sermonis vitia quæ eos declinare, et virtutes quæ sectari oporteat, ut pœnam æternam evadere et cœlestem gloriam consequi valeant. »

Ergo Dydimus non satisfacit obligationi suæ, si continuo, decurrente anno, munus suum per alium exerceat. *Vide S. Lig. de 4° Præc., et Comp. n.* 112.

63. — *R. ad* 2^m *Quæs.* 1° Non videtur inquietandus Nicephorus, ratione prædicationis, quia, licet breviter dicat, solide tamen populum docet. Imo in multis locis Parochus aliter facere non potest, quin auditores a concionibus audiendis deterreat.

2° Etiam muneri suo plane satisfacit, doctrinam christianam per semihoram singulis Dominicis docendo, quia hoc tempore sufficienter docere potest.

64. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Quid de Mutio dicendum? Multa forent contra ipsum dicenda, quia ipse nimis multa dicit quæ verbi divini prædicatori non expediunt. Licet prolixe

loquatur, plebem tamen non instruit. Minime est in conscientia tutus, cum absque prævia præparatione, vel saltem seria meditatione, pulpitum sacrum ascendat, verba vaga, confusa, prolixa, incohærentia facturus. Plus æquo etiam in vitia, non solum publica, sed et privata, modo increpatorio, potius quam vero animarum zelo, invehitur. Ut quid insuper, o Sacerdos imprudentissime! quæ tua sunt inter concionandum requiris? Ut quid alludis ita patenter iis quæ contra teipsum dicta sunt, dum solo zelo divinæ gloriæ et animarum salutis, tui ipsius immemor, excitari deberes?

CASUS XIII.

PAROCHI MUNUS 2°.

1° PHILETUS, Parochus, extra tempus Paschale confessiones parochianorum audire abnuit, nisi prima cujusque mensis Dominica, modo tamen festum solemne interea non occurrat.

2° PHILONICUS, etiam animarum Pastor, in loco insalubri degens, et sæpe capite laborans, non monito Episcopo, sed relicto, sui loco, Sacerdote idoneo qui ejus vices supplere valeat, solet mensibus Julio et Augusto abesse, et in alio loco non procul distanti, sed salubriore commorari. Præterea, sæpe tota die discedit, nullo ibi idoneo Sacerdote relicto, certus tamen nullum infirmum in parœcia tunc temporis reperiri.

HINC:

QUÆR. 1° *An* PHILETUS *possit indicere raros dies ad confessiones excipiendas, præsertim si Vicarium habeat?*

2° *An* PHILONICUS *abesse queat, prout in secundo casu?*

SOLUTIO:

65. — *R. ad 1^m Quæs.* Nequaquam. Pastor enim se debet præbere plerumque ovibus suis pascendis. Fideles igitur omnimoda libertate gaudere debent Parochum ipsum adeundi. Quot parochiani a confessione arcerentur, si una die per mensem tantum ad Parochum accedere valerent!

Numquid, aliis etiam temporibus, gravi necessitate spirituali premi nequeunt? Et etiam, stante merâ utilitate, nonne jus habent ut generatim audiri, atque ad Sacramenta admitti possint? Pastor sui non est, sed Dei, Ecclesiæ, gregis.

66.— *R. ad* 2^m *Quæs.* 1° PHILONICUS abesse nequit, prout dicitur in primo casu, licet capite laboret, et idoneum Vicarium, sui loco, relinquat. Ratio enim illa non sufficit ad excusandum a residentia, non monito Episcopo, ut constat ex Decretis a *S. Cong.* datis anno 1575 et 1604, juxta *Conc. Trid.* mentem.

2° Bene potest autem PHILONICUS abesse die integra, imo et altera, absque licentia Episcopi, modo idoneo Vicario parochiam commendet. Quoad triduum controvertitur. Certo autem integra hebdomada abesse nequit, quin facultatem a suo Prælato obtineat. An vero Vicarius, constitutus pro Parochi absentia unius vel alterius diei, residere debeat in ipsa parochia, vel Sacerdos versans in parochia vicina parum distanti supplere possit? Hoc posterius tantum ex praxi sat generali videtur teneri posse, nisi Episcopus prohibeat. Hac autem in re, specialiter ad statuta synodalia attendendum est.

CASUS XIV.

ADJUTORIS PAROCHI MUNUS.

CONRADUS, Parochi adjutor, seu Vicarius, non monito Parocho, a residentia non raro discedit ad unum aut plures dies. Quondam, cum ab amico Sacerdote extraneo invisceretur, dum esset domo in Ecclesiam profecturus, tum ad puerum baptizandum, tum ad Matrimonium benedicendum, ut illi morem gereret, utrumque munus eidem commisit. Mortuo autem Parocho suo, ipse omnia officia pastoralia peragere perrexit, confessiones excipiendo, baptizando, sponsos benedicendo, etc.

HINC :

QUÆR. 1° *An Vicarius discedere possit, etiam ad breve tempus, non monito Parocho?*

2° *An alium Sacerdotem delegare possit?*

3° *An, mortuo Parocho, omnes functiones sacras, ut antea, obire valeat?*

SOLUTIO :

67. — *R. ad* 1^m *Quæs. Nego*, quia ratio recti ordinis et etiam necessitatis requirit ut ipse Parochus non discedat a parochia, Vicario non monito, qui Parochum, casu occurrente, supplere possit ; a fortiori igitur, si de Vicario agatur, siquidem sub quadam Pastoris tutela constituitur. Sic etiam declaratum fuit a S. Congr. Conc. *Vide Analecta Juris Pontificii*, tom. 3, livraison 46, p. 372.

68. — *R. ad* 2^m *Quæs. Affirmative.* Nulla quidem difficultas ratione Baptismi, cum minime de validitate, sed de mera liceitate agatur. Sed neque difficultas major objicienda est quoad Matrimonium, licet jurisdictio ad validitatem requiratur. Ratio est, quia delegatus ad universitatem causarum subdelegare potest. Vicarius autem merito censetur delegatus ad causarum universitatem, nisi in aliquibus locis ejus delegatio restringatur. Vicarius ab ipso Episcopo, in actuali Ecclesiæ disciplina, in multis locis vigente, constituitur ut Parochum in omnibus adjuvet, ipsumque suppleat. Sed alium Sacerdotem delegare nequit ut assistat Matrimonio extra parochiam celebrando, quia tunc neque ipse valide sponsos benedicere posset, cum jurisdictione territoriali tantum, seu intra parochiæ limites remanente, gaudeat. *Collet.* — *Sanchez.* — *Carrière*, etc. — *V. Comp. de Matr. n.* 850.

69. — *R. ad* 3^m *Quæs. Affirm.* Ratio est, quia *communiter* Vicarii omnem delegationem ab ipso Episcopo accipere censentur. Ergo, non obstante Parochi morte, Vicarius omnes functiones sacras sicut antea obire potest, nisi Episcopus contradixerit. *Collet, editor et adnotator cas.* — *Pontas, verbo* Vicaire, contra *ipsum Dictionarii casuum auctorem.*

CASUS XV.

CONFESSARIUS INTRICATUS !

Seu de libera Confessarii electione.

LIBORIUS, Sacerdos, renuit confessionem BERTÆ audire

non obstantibus iteratis ejus precibus... Sed quare, quæso? Numquid deficit in eo zelus, caritas, pietas? Numquid aliquo rancore movetur? Minime gentium. Quare igitur? Rem tibi subjiciam : renuit eam audire, quia novit eam solere Albino confiteri, et ipsum Albinum pœnitentibus suis, præsertim mulieribus, adeo adhærere, ut, si quando ab aliqua deseratur, id ægerrime ferat, perinde ac si pupillam oculi sui erutam cerneret. Proinde valde reformidat ne socium graviter contristet, et ne ipse ab eo in posterum oculo torvo aspiciatur.

Hinc :

Quær. 1° *An recte* Liborius *egerit? seu an potuerit repellere pœnitentem, ne* Albino *ejus Confessario, vel etiam Parocho, displiceat?*

2° *Quid de* Albino *et aliis hujusmodi sentiendum?*

Solutio :

70. — *R. ad 1^m Quæs.* Minime laudandus est Liborius, saltem *per se*, ex eo quod pœnitentem alterius admittere noluerit. Ratio est, 1° quia Albinus in hac sua generali ratione agendi male agit, libertatem confessionis fidelibus adimendo, ut Liborius ipsi connivere videtur; 2° quia non raro, gravi de causa, duci possunt pœnitentes ad mutandum Confessarium. Minime igitur Liborius attendere debebat ad oculum torvum socii, neque ad ejus indebitam, imo et stultam tristitiam. Nec temperanda foret hæc solutio, si Albinus non simplex Liborii socius, sed ejus Parochus esset. Attamen prudenter aget Liborius, si perpendat rationes quibus pœnitentes ad mutandum Confessarium ducuntur. Quod si animadvertat id fieri ex inconstantia, levitate, inobedientia, enixe et blande eos adhortetur ut ad suum Confessarium redeant, et se ipsi subjiciant; si obtemperare nolint, eos quidem excipiat, sed caute et prudenter cum eis agat : non pauci enim Confessarii a novis pœnitentibus decipiuntur.

71. — *R. ad 2^m Quæs.* Damnandus est Albinus, quia pœnitentes suos exuit libertate conscientiæ, qua ab ipso Christo donati sunt, ut eos ferrea catena sibi devinciat, sic

que causa est cur tot sacrilegia, defectu integritatis, in confessione patrentur. Damnandus est, quia invidia in tam sacro ministerio regi et moveri videtur, dum unice ad gloriam Dei et animarum sanctificationem promovendam attendere deberet (1).

Nonne vides, o ALBINE! hanc tuam agendi rationem ab aliis intelligi, circumferri, vituperari, despici? Ecce! gregis tui pecora ad alia pascua dilabuntur! Quo majori autem conatu et clamore satagis ea cohibere ac reducere, eo majori impetu huc et illuc disperguntur. Sine, quæso, pro divino amore, oves tuas interdum alios adire, si cupiant, et libentius redibunt. Verum, etiamsi in alieno ovili commorarentur, numquid tibi lugendum erit? Numquid indissolubili vinculo tibi sunt desponsatæ? Numquid eas velut oves perditas conclamare debebis? Cures in posterum ut oves tuas soli jugo Christi devincias, et eas teque ipsum salvabis. Audi hac de re divum *Thomam:*

« Ad sextum, dicendum quod in hoc oportet confiteri proprio Sacerdoti. Non arctatur via salutis; sed sufficiens ad salutem via statuitur. Peccaret autem Sacerdos si non esset facilis ad præbendam licentiam confitendi alteri; quia multi sunt adeo infirmi, quod potius sine confessione morerentur, quam tali Sacerdoti confiterentur. Unde illi qui sunt nimis solliciti ut conscientias subditorum per confessionem sciant, multis laqueum damnationis injiciunt, et per consequens sibi ipsis. » *S. Thom. in* 3 *lib. Sent. Distinct.* 17, *quæst.* 3, *art.* 3, *ad* 6^m.

Quid igitur sentiendum de Confessariis qui ægre ferunt si pœnitentes alios Confessarios interdum adeant, et de illis qui *selecta ac exquisita grana spargunt cum intentione alienas columbas alliciendi?* Nescio an in tam præclaro ac divino munere, nempe animas in cœlestem

(1) « Vouloir enchaîner à son confessionnal tous ses paroissiens, témoigner son ressentiment à ceux qui s'en écartent, *spargere grana exquisita loco granorum communium cum intentione attrahendi columbas vicinorum:* quelle petitesse et quelle source de sacriléges! Que dirait ce Prêtre, si on lui refusait le libre choix de son médecin ou de son Confesseur? Se croit-il donc plus sage, dit *S. François de Sales*, que le Concile de Trente qui veut qu'un Confesseur extraordinaire soit offert aux Religieuses, *bis aut ter in anno?* Ou bien les Religieuses sont-elles plus suspectes que les autres? » P. VALUY, *Manuel du Prêtre en retraite.*

patriam deducendi, tantum Dei laudem, fideliumque salutem, quantum propriam gloriolam requirant? Nescio an *spargant cum Christo Domino*, vel num potius, motivo mere humano ducti, *dispergant?* Nescio an vero animas salvandi zelo, vel potius animo turpis invidiæ, aut inanis superbiæ moveantur? Quare enim tantum gregem pœnitentium congregare ambiunt? Quare adeo moleste ferunt, si a nonnullis, præsertim conspicuis, deserantur? Respicite, o Confessarii, animas sanguine Christi intinctas, et omnis sensus naturalis et humanus a vobis procul erit, et libertas a Christo Domino concessa a vobis non coarctabitur.

CASUS XVI.

CANONICORUM OBLIGATIO.

1° Becanus, Canonicus, sæpe abest non solum a sociorum religiosis conventibus, sed etiam, absque ulla Capituli vel Prælati licentia, ab urbe episcopali, imo ab ipsa diœcesi, tum ad negotia pia peragenda, tum ad animum relaxandum quolibet anni tempore. Nec existimat se ullius culpæ reum esse, cum tres menses vacationum a Concilio Trident. Canonicis concessos non prætergrediatur.

2° Mitivius parvis Horis in choro persolvendis ordinarie non intervenit, ut studio indulgeat. Non raro in cæteris Horis voce demissa Officium legit, quia numero sufficientes adsunt alii cantantes, sive Canonici, sive alii stipendio conducti, nec tunc partem ab adverso choro persolutam recitat, sed audit tantum. Aliquando Officium divinum cum aliis decantans, submissa voce non legit psalmorum aut hymnorum versiculos qui solemniter cum organo canuntur.

Hinc:

Quær. 1° *Quatenus abesse possint Canonici, sive a choro, sive a residentia? Et quid de* Becano *statuendum?*

2° *An vel quomodo peccaverit* Mitivius *non interveniendo choro pro Horis minoribus recitandis, vel Officium submissa voce legendo, prout in secundo casu?*

SOLUTIO :

72. — *R. ad* 1^m *Quæs.* 1° Canonici abesse possunt sive a choro, sive a residentia, absque speciali ratione, seu ad meras vacationes per tres menses, decurrente anno, sive continuos, sive interruptos, modo Ecclesiæ suæ consuetudine tempus illud restrictum non fuerit. Sed vacatio ista incidere non debet in tempus *Adventus*, *Quadragesimæ*, neque in festa *Paschæ*, *Pentecostes*, *Nativitatis Domini*, neque in earum *Octavas*. Canonici autem simul abesse nequeunt ultra tertiam Capituli partem. Si limites diœcesis excedere velint, licentiam ab Episcopo petere debent; secus nulla facultate indigent. *V. Comp. n.* 116.

2° BECANUS ex dictis judicandus est. *Per se* non est inculpandus, scilicet ratione absentiæ, quæ ultra tres menses non producitur. Sed ad exceptiones et restrictiones modo memoratas sedulo attendendum est.

73. — *R. ad* 2^m *Quæs.* MITIVIUS, in præfatis casibus, minime obligationi suæ satisfacit. 1° Peccat, non interveniendo parvis Horis in choro persolvendis; nec ratione studii, ab illa obligatione excusari potest.

2° Peccat recitando Officium demissa voce, licet cum aliis in choro assistat; quia Canonicus, in quantum moraliter potest, cantare debet. Neque excusatur ex eo quod adsint alii ad chorum sufficientes; quia non satis est ut chorus haberi possit, sed requiritur ut singuli Canonici pensum suum persolvant.

3° Quid de hoc, quod suam partem submissa voce recitet, et alteram audiat tantum? *R.* Si ageretur de choro in genere, *probabiliter* satisfaceret, quia per chorum videtur sufficienter communicare cum aliis in orationibus; sed hoc admittendum non est de Canonicis, qui, si non canunt, amittunt tam distributiones quam fructus præbendæ. *S. Lig. n.* 163.

4° Neque satisfacit MITIVIUS, omittendo recitare submissa voce ea quæ a nemine assistentium pronuntiantur; etenim nulla est communicatio moralis in recitatione, vi cujus liceat illi partem suam tantum pronuntiare. Deberet saltem aliquis Clericus deputari, ut, nomine omnium Canonicorum, alta voce recitaret ea quæ cum organo canuntur, ut Rubrica præscribit.

CASUS

DE STATU RELIGIOSO

SEU

De Vocatione religiosa, de Voto paupertatis, de Dominio Religiosorum, de Voto castitatis, de Voto obedientiæ, de Dispensatione in votis Religiosorum.

CASUS I.

VOCATIO RELIGIOSA 1°.

Ejus obligatio.

SYNESIUS statum religiosum, non obstante interno impulsu, reformidans, no forte pio motui assentiret, se vinculo Matrimonii vincire properavit. Verum, mox facti pœnitens, et se in statu peccati mortalis versari ob derelictam vocationem, necnon de æterna salute jam sibi desperandum esse reputans, pravis animæ desideriis apertas habenas laxavit.

HINC :

QUÆR. 1° *An vere detur vocatio divina ad Religionem?*

2° *An gravis sit ejus obligatio?*

3° *Quid de* SYNESIO *dicendum?*

SOLUTIO :

74.—*R. ad* 1^m *Quæs. Affirmative.* Ratio est, quia ad statum excellentiorem et præsertim ad excellentissimum, ut est status religiosus, requiruntur gratiæ speciales, quæ a Deo solo pendent. Ergo ad solum Deum pertinet, ad hanc vocationem eligere et destinare.

R. ad 2^m *Quæs.* 1° *Neg. per se,* seu directe, quia divina consilia non obligant, ad rigorem loquendo, sub peccato,

præsertim gravi. 2° Per accidens tamen seu indirecte peccat graviter, qui vocationi certo cognitæ non obsequitur, licet maxima damnationis pericula in sæculo sibi futura esse prævideat. Imo generatim difficile excusatur a peccato gravi, ait *S. Lig.*, quilibet vere vocatus, qui non obtemperat, ob imminentia salutis pericula quæ pro omnibus in mundo reperiuntur, et ob carentiam gratiarum quæ ipsi concessæ fuissent in Religione. *S. Lig. n.* 78.

Attamen S. Doctor non audet asserere, esse in omni casu peccatum mortale. Quidquid sit, hoc summe periculosum est, juxta omnes.

75. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Synesius male fecit, renuendo obtemperare impulsui quo in Religionem ferebatur, si ex signis certis novit se spiritu divino moveri. Sed pejus egit, cum, contracto matrimonio, in desperationem se dedit, et pravis desideriis habenas laxavit; nam pro omni peccato Deus bonus misericordiam tribuere semper est paratus. Potuit enim Synesius, pœnitentiam agendo, gratias ad recte vivendum in statu præsenti mereri, et in eo salvus fieri.

CASUS II.

VOCATIO RELIGIOSA 2°.

Flavianus, cum diuturnam propensionem in statum religiosum expertus fuisset, tandem apud Patres Capucinos se recepit; et, emenso tirocinii tempore, vota solemnia nuncupavit. Verum, o stupenda humanæ voluntatis inconstantia! Flavianus, elapsis pluribus annis in fervoris æstu et cordis lætitia, cœpit tædio vitæ regularis affici, necnon libertatis desiderio corripi. Tandem, invito Confessario, et renitente Superiore, dispensationem a sacris vinculis obtinuit, et monasterio miser et miserabilis valedixit. Sed a Sacramentis a novo Confessario arcetur, donec in conventum redire firmiter proponat.

Hinc:

Quær. 1° *An Religiosus ejectus teneatur sub gravi admissionem suam iterum postulare?*

2° *An Religiosus, a votis ad duritiam cordis dis-*

pensatus, ab omni obligatione religiosa liberetur?

3° *Quid de* Flaviano *sentiendum?*

Solutio:

76. — *R. ad* 1^m *Quæs. Affirm.*, si non fuit dispensatus a votis modo absoluto. Ratio evidens est: Religiosus enim, licet ob culpam ejectus, remanet tamen Religiosus, et votis ligatus. Proinde tenetur sub gravi emendationem suam procurare, et serio postulare ut iterum in Ordinem admittatur. *Ita Suarez, de Religione, tr.* 8, *c.* 3, *l.* 5. — *Busembaum, approbatus a S. Lig. n.* 2, *et alii communiter.*

Dicunt quidem plures quod, si Religiosus ejectus, semel vel iterum suam admissionem postulaverit, et repulsam passus fuerit, non amplius ad quidpiam teneatur; sed merito dicit *Suarez*, talem Religiosum adhuc teneri ad ingressum, si jubeatur, nisi absolutam votorum dispensationem obtinuerit; quia, dum manet vinculum religiosum, adhuc subsistit eorum obligatio.

77. — *R. ad* 2^m *Quæs.* 1° Non est tutus conscientia, et invalide fuit dispensatus, si ipse, per *obreptionem substantialem*, dispensationem a votis extorsit. Ratio patet ex dictis de dispensationibus, in *Tractatu de Legibus*, etc.

2° Si vero Religiosus, nulla prorsus fraude interposita, dispensationem obtinuit absque ulla conditione, potest esse immunis ab omni peccato relative ad votorum obligationem, quia ab eorum vinculo *simpliciter* solutus fuit. Quando autem quis, sine justa causa, et importunis precibus dimissionem a Superioribus quasi extorsit, tunc dispensatio quæ, ad duritiam cordis, seu ad vitandum majus malum, conceditur, non omnino coram Deo Religiosum liberat. Sed ille tenetur ad religiosa vota iterum amplectenda, vel ad sanandum defectum prioris dispensationis. Idem dicatur de eo qui, male agendo, curavit ut ejiceretur. Cæterum, accidere potest ut peccaverit primum postulando et procurando dimissionem, et postea obtineat, tutus in conscientia, absolutam dispensationem.

78. — 3° Religiosus *solemniter* professus a suis Superioribus solvi nequit, sed ad Papam recurrendum est. Licet autem a Summo Pontifice dispensetur, ordinarie non solvi-

tur *simpliciter* ab omni obligatione religiosa, sed subjicitur alicui Episcopo qui ejus Superior constituitur, et cui obedientiam præstare debet. Attamen ab omni vinculo a Papa liberari posset, quia etiam Professio solemnis, juxta communem sententiam, ex institutione ecclesiastica repetenda est (1).

R. ad 3^m *Quæs.* Quid de FLAVIANO? Si a Summo Pontifice modo absoluto dispensatus fuit, non tenetur *per se*, seu ratione præcedentis Professionis, Religionem repetere. Secus vero, si non fuerit dispensatus absolute, ut ordinarie fieri solet quoad solemniter professos.

CASUS III.

VOCATIO RELIGIOSA 3°.

Quatenus cognoscenda et dirigenda.

1° PHILOCLES, studiosus animarum moderator, virginibus in monasteria intrudendis totus incumbit. Obvias difficultates facile solvit, dubia quæcumque in Religionis favorem dirimit, dicens: « Ite et vos in vineam Domini. » Etenim, ait, nonne Christus omnes volentes ad vineam suam vocat? Libenter puellæ, sibi in sacro tribunali occurrenti, ipse præcundo: « Nonne tu, ait, de statu vitæ cogitas, necnon de effugiendis pestiferis mundi illecebris? » — Si qua puella sponte mentem de Religione amplectenda ipsi aperiat: « Perbene, filia, ait, gratias age Deo Optimo pro hac egregia cogitatione, quam animæ tuæ indidit. Gaude et lætare, filia; Christus, sponsus tuus, ad nuptias te vocat. »

2° ROGERIUS, contra, decisionem nullam circa vocationem afferre valet. A pœnitentibus interrogatus, in promptu responsum idem semper habet, scilicet: « Ora Deum, ut lumen « accipias. — Sed, Pater, quid faciam, ut in cognitionem

(1) Ou le religieux qui est renvoyé reçoit une dispense juste et valide de ses vœux, ou il est renvoyé simplement et sans qu'on lui accorde cette dispense, ou il la reçoit, mais après l'avoir obtenue par de mauvaises voies. Dans le 1er cas, il est délivré de toute obligation; dans les deux autres, il n'est pas libre devant Dieu, et doit s'efforcer par sa conduite de mériter qu'on le reçoive de nouveau dans l'Ordre qui l'a renvoyé, ou dans un autre corps religieux; et si cela ne se peut, qu'on lui accorde une dispense qui pourra être légitime. *P. Gaudrelet, Traité de l'état religieux, t. 2, c. 4, art. 3.*

« vocationis meæ deveniam? — Exorandus Deus. — Sed a « multis annis in ancipiti versor. — Deus exorandus. — Sed « a decem annis oravi, et adhuc dubium superest. — *Opor-* « *tet semper orare et nunquam deficere.* »

HINC :

QUÆR. 1° *Quænam sint signa ordinaria vocationis religiosæ?*

2° *Quomodo se gerere debeat Confessarius interrogatus de vocatione religiosa?*

3° *Quid suadendum in dubio de vocatione, seu in casu inclinationis ancipitis?*

4° *Quid de utroque Confessario?*

SOLUTIO :

79. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Duo signa in Providentia ordinaria requiruntur et sufficiunt, generatim loquendo, scilicet :

1° Debita aptitudo, tum ad Religionem in genere, tum ad Religionem particularem cui quis adscribi cupit, vel ad gradum ejusdem amplectendum.

2° Inclinatio voluntatis **vera, recta** seu pura, et constans. *Vide Comp. n.* 151.

R. ad 2^m *Quæs.* Confessarius ordinarius non statim responsum dare debet, sed rem mature perpendere, et orationem pœnitenti commendare. Interim autem investigare debet, an vocationis signa sint certa vel dubia. Si pœnitens aptus videatur et generosa voluntate præditus, si motivis supernaturalibus impulsus, etc., signa certa adsunt, et Religionis ingressus suadendus.

Quando autem res ad Confessarium extraordinarium defertur, magna circumspectione opus est. Etenim, si Moderator ordinarius cavere debet ne in re tanti momenti a vero deflectat, a fortiori ille novus qui cognitione antecedenti de postulatore omnino caret.

80. — *R. ad* 3^m *Quæs.* 1° Si agatur de eo qui adhuc in sæculo versatur, adhortandus est primo ad orandum et ad rem, præsertim B. Mariæ Virgini, commendandam. Dubio permanente, si nihil urgeat, v. g. si pœnitens junior sit,

res protranenda est per examina, orationes et affectuum mortificationem, usquedum signa magis clara evadant.

2° Quod si tempus tantam moram non permittat, stante successus probabilitate, inducendus videtur ut Religionem ingrediatur ad experimentum faciendum. Si dubium perseveret, vel sæpe redeat, etiam elapso experimenti tempore, non erit permittenda Professio religiosa, sed novitiatus notabiliter erit prorogandus, vel novitius dimittendus.

3° Si dubium afficiat non quidem pœnitentis voluntatem, sed ejus qualitates, Confessarius eum inducere potest ad Religionem amplectendam : melius enim de ejus dotibus, decurrente novitiatu, Superiores et Magistri judicabunt.

4° Si dubius de vocatione, peracto novitiatu, veras qualitates habere videatur, et sit adhuc titubans hinc et inde, induci potest ad vota emittenda, modo hæsitatio ex notabili repugnantia non proveniat.

31. — *R. ad 4^m Quæs.* 1° PHILOCLES imprudenter se gessit, tam facile, absque prævio et gravi examine ad Religionem plurimos propellendo. Stulte applicat ad vitam religiosam verba Christi, quæ ad Christianismum, seu ad salutem consequendam, proprie referenda sunt.

2° ROGERIUS autem limites prudentiæ excedit, nec satis adjuvat pœnitentes bonæ voluntatis, qui, sibi solis relicti, animo deficient. Sed eos interrogare debet, a quo tempore propositum ingrediendi Religionem habuerint? an multum vel mediocriter id exoptent? quo fine præsertim ducantur? etc. Si responsis satisfacere videantur, blande eos inducat ad finem hunc attingendum.

CASUS IV.

VOCATIO RELIGIOSA 4°.

Qualis finis intendendus sit.

1° CORNELIA, puella opibus destituta, ut hujus vitæ curis et miseriis se subtrahat, in quodam monasterio sanctimonialibus adjungi enixe efflagitat. Sed, elapso fere novitiatus biennio, Confessarius, cum ingressus ejus causam detexisset, declarat illud nihil valere prorsus, utpote mere humanum ac naturale, adeoque novitiam dimittendam esse pro-

nuntiat. Ejulare et obniti puella, sed frustra : surdo enim cecinit.

2° Godilla, puella, nuptias haud spernendas proxime cum Juliano erat celebratura, simul et pinguem avunculi morientis hæreditatem inhians, exspectabat. Sed heu ! repente a sponso derelinquitur, et, eodem tempore, defuncti avunculi hæreditate destituitur. Indignabunda Godilla, proditori et fallaci mundo in æternum valedicens, in monasterii septa convolat, ibidem religiosam Professionem emissura.

Hinc :

Quær. 1° *An finis pravus, vel mere naturalis, argumentum sit certum de vocationis defectu ?*

2° *Quid de juvenibus qui vocationem religiosam amplectuntur, ut a militia eximantur ?*

3° *Quid agendum cum novitiis vel professis qui, fine humano ducti, Religioni se addixerunt ?*

4° *Quid ad casus ?*

Solutio :

82. — *R. ad* 1^m *Quæs. Affirmative*, si finis ille fuerit primarius et constans ; dixit enim Christus : *Si quis vult esse meus discipulus, abneget semetipsum*, etc. Ille qui primario ducitur fine pravo, aut mere naturali, non potest esse aptus ad abnegationem profitendam : ergo non est aptus ad Religionem. Secus vero, si finis iste non sit primarius, vel si fuerit postea retractatus, etc., quia tunc vel fuit mera causa impellens, vel mera occasio vocationis.

83. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Eodem modo distinguendum est ac in responsione jam data. Non pauci autem hujusmodi candidatorum, defectu veræ vocationis, mali Religiosi evadunt. Sedulo igitur tempore novitiatus probandi sunt.

R. ad 3^m *Quæs.* Indagandum, utrum fine primario vel secundario tantum ducti fuerint. Admonendi sunt de gravi animæ periculo, quod etiam in Religione incurrunt. Postea, si contriti et in melius mutati videantur, poterunt adhuc ad probationem retineri ; secus erunt dimittendi.

84. — *R. ad 4^m Quæs.* 1° Male egit Confessarius erga Cornelium. Debebat enim imprimis novitiam examinare sedulius de fine suo, utrum nempe non intenderit etiam animæ suæ providere. Insuper nihil præcipitare debuisset, sed Cornelium inducere ad novitiatum peragendum, debito fine sibi præstituto, etc.

2° Nihil obstat quin vocatio Godillæ divina esse possit, a principio quidem. Sæpe enim Deus utitur terrenis calamitatibus, et humanis deceptionibus, ut suos electos a mundo eripiat et in suum servitium adducat. In his casibus, calamitas vel deceptio est quidem occasio, non vero causa finalis ingressus in Religionem.

3° Si Godilla recte tempore probationis procedat, virtutes religiosas colat, et novitiatus præscripta sat diligenter servet, signum indubium divinæ vocationis habebitur.

CASUS V.

VOCATIO RELIGIOSA 5°.

Obex vocationi.

Florentius, nobili genere et alacri ingenio juvenis, lucrosum munus exercebat, et de matrimonio feliciter ineundo cogitabat. Interea vero, gravi morbo correptus, instante morte, divini judicii metu perculsus, Religionem Carthusianorum ingredi vovet, si convaluerit. Valetudine subinde recepta, votum adimpleturus, illud patri suo manifestat. Hic autem, qui, patrimonio dilapidato, ad inopiam vergebat, spemque omnem rei familiaris restituendæ in filio reposuerat, totis viribus eum a suscepto proposito removere conatur. « Attende, fili, ait, quod ego jam senui, « et labilis est meæ fortunæ status. Cerne etiam miseram « conditionem fratris tui majoris, qui, ob ingenii tardi- « tatem, rem domesticam adeo male gessit, ut neque sibi, « neque numerosæ proli alendæ prospicere queat, et « auxilio tuo indigeat. » Florentius, his rationibus minime permotus, ut animæ saluti provideret, invito patre, Religionem ingreditur, et, elapso tirocinii tempore, solemnem Professionem emittit. Interim pater senex, reliquis bonis consumptis, ad vitam ægre sustentandam, cujus-

dam causidici scripturas, pacta mercede, peragere cogitur; frater vero, ad suos alendos, cum familiæ dedecore, cuidam diviti famulatur. His cognitis, FLORENTIUS, qui magno fervore et cordis lætitia Deo serviebat, anxietate pressus, dubitat utrum vocationem suam deserere debeat, ut patri et fratri succurrat.

HINC :

QUÆR. 1° *An filius possit Religionem ingredi, parentes in necessitate relinquendo?*

2° *An filius teneatur egredi e Religione, ut parentibus succurrat?*

3° *An parentes, vice versa, Religionem ingredi possint, filiis indigentibus relictis?*

4° *An liceat relinquere fratres, aut sorores necessitate pressos, ad Religionem ingrediendam?*

5° *An recte egerit* FLORENTIUS *Religionem ingrediendo?*

6° *Ad quid nunc tenetur, aspectis quæ in casu?*

SOLUTIO :

85. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Filiusfamilias Religionem ingredi potest *per se*, relinquendo parentes in necessitate sive extrema, sive gravi. Secus, si in necessitate communi tantum versentur. Sic S. *Thomas*, 2. 2. *q.* 189, *art.* 6 : « Parentibus « in necessitate existentibus ita quod eis commode aliter « subveniri non possit, non licet filiis Religionem intrare. « Secus, si filiorum obsequio non multum indigeant. » Item, *Quodlib.* 10, *art.* 9, ait : « Si sine ejus (filii) obse- « quio parentes nullo modo vivere possunt, tenetur eis « servire et alia opera perfectionis prætermittere. Si vero « sine ejus obsequio possunt aliqualiter sustentari, non « honorifice, non propter hoc tenetur opera perfectionis « dimittere. Hoc autem valet, etiamsi filius votum ingre- « diendi Religionem emiserit. » S. *Lig. n.* 66. — *Lessius.* — *Sanchez*, etc.

86. — Dixi *per se*, quia, si filius nimia pericula salutis incurreret in mundo, non tenetur in eo remanere ad sue-

currendum parentibus. Sic *S. Thomas*, *Quodlib.* 10, *art.* 9: « Aut is qui habet propositum intrandi Religionem videt « in sæculo non posse vivere sine peccato mortali, vel « non de facili; si timet sibi periculum peccati mortalis. « cum magis teneatur saluti animæ suæ providere quam « corporali necessitati parentum, non tenetur in sæculo « remanere. »

87. — *R. ad* 2^m *Quæs. Affirmative*, in extrema necessitate, ut patet. Debent enim filii omni modo possibili servare vitam genitoribus, a quibus vitam acceperunt. Excipe, nisi filius e claustro parentibus subvenire possit. Si vero necessitas parentum sit tantum gravis, probabilius non tenetur neque potest e Religione egredi, saltem sine licentia, quæ a Superiore denegari potest. Sic enim *S. Thomas*, 2. 2. *q.* 101, *a.* 4 : *Ille vero qui jam est in Religione professus, reputatur quasi mortuus mundo; unde non debet, occasione sustentationis parentum, exire e claustro.* Attamen valde probabiliter dicunt plures, filium debere egredi ad succurrendum parentibus in gravi necessitate existentibus, si necessitas illa ante Professionem contracta fuit, quia obligatio jam contracta non exstinguitur per Professionem. *S. Lig. n.* 67. — *Elbel*, etc.

88. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Parentes Religionem ingredi non possunt, non tantum si filii juniores eorum auxilio temporali indigeant, id est, si in necessitate gravi versentur, sed etiam si ad eorum educationem spiritualem necessarii sint. Secus autem de filiis emancipatis aut majoribus, quos parentes, ordinarie loquendo, nec alere nec instruere amplius tenentur, nisi filii per accidens gravi necessitate laborent. — *S. Th. ibid.* — *S. Lig. n.* 69.

R. ad 4^m *Quæs.* Non licet fratres aut sorores deserere in extrema necessitate; sed licet in gravi. Attamen posset quis, ratione caritatis, differre aut etiam omittere statum religiosum, ad subveniendum fratribus graviter indigentibus. Idem vero, si votum Religionis emiserit, ingressum differre non posset, nisi ad breve tempus. *S. Lig. n.* 70.

89. — *R. ad* 5^m *Quæs.* Seu, an recte egerit Florentius Religionem ingrediendo? *Neg. per se*, id est, nisi magno salutis periculo in sæculo fuisset expositus. Ratio est, quia pater, vir senex, nobilis, ad inopiam vergens, versatur in

gravi necessitate, saltem relativa. Ergo ejus filius, non obstante voto emisso Religionem ingrediendi, ei succurrere debet, statum perfectiorem postponendo. Non tamen tenetur Florentius Religioni renuntiare ad succurrendum fratri, quia hic, tunc temporis saltem, versabatur in necessitate gravi tantum; atqui frater non tenetur Religionem posthabere, ut fratri, gravi necessitate presso, succurrat, juxta superius dicta. Ergo, etc.

90. — *R. ad* 6^m *Quæs.* Florentius, emissa Professione solemni, ad rigorem non tenetur Religionem relinquere ut patri succurrat; quia, ex dictis, statum suum deserere non debet, nisi ad subveniendum parentibus in extrema necessitate positis. Potest tamen probabiliter e claustro ad hunc finem exire, quia necessitas gravis patris præcessit Professionem, imo ingressum in Religionem. Proinde potest quidem egredi, nec tamen ad id stricte obligandus est.

CASUS VI.

CONSENSUS PARENTUM

In vocationem.

Laurentia, puella egregiis moribus conspicua, apud Moniales in monasterio quodam a teneris annis educata, cum ad ætatem 18 annorum pervenisset, atque domum paternam repetere jussa fuisset, genitores enixe rogavit ut sibi copiam facerent ibidem remanendi, Religionis amplectendæ gratia. Sollicitanti aurem surdam parentes præbuere. Tristis igitur et afflicta Laurentia domum repetiit, et mundum, a quo abhorrebat, propius intueri coacta est. Sed, nedum a pio proposito desisteret, fovit in dies magis ac magis vitæ religiosæ desiderium. Per triennium non cessavit, fusis lacrymis et precibus, parentes deprecari, ut ipsa voti sui compos fieret. Ast incassum. Annuisset quidem pater, lacrymis filiæ victus, nisi mater a consensu præstando eum deterruisset. Verum egregia puella, morbo gravi correpta, mox ad extrema perducta est. Jam moriens lacrymanti et ejulanti genitrici ait: « Noluisti, mater, ut in terris sponsa Christi fierem, ecce jam me ad se cœlestis Sponsus advocat.» His dictis, lætabunda candidam efflavit animam.

HINC :

QUÆR. 1° *An graviter peccent parentes vocationi religiosæ filiorum obstantes, vel eos a Religione, minis, dolo, instantibus precibus, avertentes?*

2° *An filii, invitis parentibus, Religionem ingredi possint?*

3° *Quid ad casum?*

SOLUTIO :

91. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Certo peccant graviter parentes qui, sine justa causa, minis, vi, fraude, filios a Religione avertunt. Nullus enim eos a peccato mortali excusat, ait *S. Ligorius*, *n.* 77. — Quid vero, si eos avertant precibus vel promissionibus? *R.* Omnino tenendum, ait *S. Alphonsus ibidem*, cum sententia communi Doctorum, hos parentes peccare graviter. Ratio est, quia hoc non potest esse sine gravi damno illius qui a Religione retrahitur. Quare, sive id fiat vi, sive fraude, aut precibus, non potest a peccato gravi excusari. Imo plures Theologi damnant de mortali non solum parentes, sed etiam extraneos, qui aliquem a statu religioso avertunt, quia hoc multum caritati repugnat. Sed parentes, avertentes filios a Religione, duplex peccatum grave committunt, scilicet, unum contra caritatem, et alterum contra pietatem, qua ex officio proprio tenentur educationi et profectui spirituali filiorum vacare. *S. Lig. ibid.* Attamen, concludit *S. Doctor*, non est negandum quod plures parentes excusari possint a peccato mortali, saltem per aliquod breve tempus, ratione ignorantiæ, vel inadvertentiæ, quæ de facto in eis inesse potest, ob vehementem carnis affectum erga filios.

92.—*R. ad* 2^m *Quæs. Affirm. per se.*—Ratio est, quia filii sunt omnino liberi circa status vitæ electionem. Hoc autem præcipue valet pro statu religioso. Igitur, circa electionem status religiosi, filii non tenentur consilium genitorum exspectare; imo nec expedit ut exspectent, quia in hoc parentes non tantum nullam habent experientiam, sed etiam quia ob proprium commodum mutantur in hostes, ut ait *S. Thomas*, 2. 2. *q.* 189, *a.* 10, et post eum *S. Ligorius*, *n.* 68.

Attamen, si filius facile et tuto consensum parentum obtinere possit, convenit ut aliquantulum exspectet, quo illum consequatur. Si vero juste timeat ne parentes vocationi obstent, ab omni culpa excusatur, si, iis insciis, domum relinquat et Religioni se addicat. *S. Lig. ibid.*

93. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Seu, quid ad casum? Pessime egerunt parentes Laurentiæ, et præsertim mater, adeo crudeliter votis filiæ obstando; nec dubium est, quin gravi peccato inquinati fuerint. Hujusmodi parentes malunt perire cum filiis quam salvari sine eis, ut ait *S. Lig. n.* 68. Hinc exclamat *D. Bernardus*, Epist. III : *O durum patrem! O sævam matrem! O parentes crudeles et impios! non parentes, sed peremptores : quorum dolor, salus pignoris; quorum consolatio, mors filii est!* Quot parentes injuste vocationi filii vel filiæ se opponentes, ut Laurentiæ genitores, ejus morte puniti sunt! Cur lacrymas profundis, impia mater, in corpus exanime filiæ tuæ? nonne tu ipsissima eam peremisti?

CASUS VII.

CONSENSUS EPISCOPI PRO CLERICO *In vocationem religiosam.*

Firminus, neo-Sacerdos, ut quamplurimorum saluti impendi posset, Religioni in qua sacræ missiones peraguntur, nomen dare statuit. Licentiam igitur ab Episcopo, cnixis precibus, efflagitat, ut pium propositum assequi valeat. Hic autem absolute obsistit. Firminus, iterato sæpius et frustra quidem postulato, quadam intempesta nocte, inscio Prælato, aufugit. Indignabundus vero Episcopus in subditum suspensionem fulminat, nisi statim ad diœcesim redeat.

Hinc :

Quær. 1° *An Clericus Religionem ingredi possit invito Episcopo?*

2° *An fuerit valida Episcopi censura? et quid ad casum?*

Solutio :

94. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Episcopus minime impedire po-

test Clericos, vel Parochos sibi subditos, ne Religionem ingrediantur. — Constat ex *Jure canonico, cap. Clerici*, 19. 9. 1. Excipe, nisi ingressus alicujus Clerici gravi detrimento esset Ecclesiæ cui erat addictus. Si igitur aliis, ordinarie, Episcopus consensum deneget, Clericus, eo invito, proficisci potest, ut alio in loco Religionem amplectatur. Parochus, aut alius habens curam animarum, tenetur Episcopum prius monitum facere de suo proposito, ne grex sine custode deseratur. Si vero Episcopus dissentiat, Presbyter nihilominus Religionem ingredi poterit. Sic *Bened. XIV*, Bulla: *Ex quo dilectus.....*

95. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Nequaquam. Censura enim ferri nequit nisi in delinquentem. Porro, ex dictis, Firminus non fuit delinquens; quia ille non est delinquens, qui jure suo utitur. Ergo omnino excusandus est Firminus; ergo irrita suspensio, quam fulminavit Episcopus.

CASUS VIII.

VOTUM PAUPERTATIS 1°.

Damaris, Monialis professa, inaudiens patrem suum supremum diem obiisse, disponere vellet de parte hæreditatis sibi obtingente, cui nullatenus ante Professionem renuntiaverat, tum in pias causas, tum in alicujus fratris commodum. Cum autem voto suo satisfaciendi facultatem a Superiorissa postulasset, hæc obstupescens: « Bone Deus, ait, quid est quod petis, Soror? Nescis igitur hoc nequaquam fieri posse, ne dispensante quidem Episcopo, imo vel ipso Papa, sed solo Deo Omnipotente, cui solemnis Professio facta est? »

Hinc:

Quær. 1° *Qualis sit efficacia voti paupertatis, sive simplicis, sive solemnis?*

2° *A quo jure oriatur? an a divino, vel ecclesiastico?*

3° *Quid ad casum?*

Solutio:

96. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Votum solemne paupertatis red-

dit Religiosum inhabilem ad rem quamlibet, pretio æstimabilem, possidendam tanquam propriam. Votum vero simplex non reddit quidem Religiosum inhabilem ad possidendum, ratione dominii directi; sed efficit ut nulla re uti possit, neque de ulla disponere valeat, absque Superioris licentia.

R. ad 2^m *Quæs.* Votum, sive simplex, sive etiam solemne in Religione, ex sola Ecclesiæ institutione repetendum est. Ordines enim religiosi non constituuntur, nisi ex sola Ecclesiæ dispositione et approbatione : ergo neque taliter vel aliter esse possunt, nisi Ecclesia sic statuente et ordinante. Constat etiam ex Bulla *Ascendente Domino*, *Gregorii XIII*, ubi dicitur : *Nos considerantes voti solemnitatem sola institutione Ecclesiæ inventam esse*, etc. Ergo Papa in votis religiosis quibuscumque, etiam solemnioribus, dispensare potest, sicut in votis extra Religionem emissis. *V. Comp. n.* 147.

97. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Damaris de jure communi dispo-nere non potuit de parte hæreditatis sibi obtingente, neque in pias causas, neque in fratris commodum, neque ullo alio modo, quia per Professionem religiosam omnino inhabilis effecta est ad disponendum. Neque hanc inhabilitatem tollere potest Superiorissa, neque Episcopus, sed solus Papa, juxta superius dicta. Secus vero, si Damaris in aliqua communitate religiosa Galliæ versetur; quia ibi, propter difficultates temporum, S. Sedes votorum solemnitatem non agnoscit. Quapropter Moniales in Gallia, stante præsenti rerum statu, non dicuntur Religiosæ *stricto* sensu; sunt tamen *vere* et *proprie* Religiosæ, sed non *stricte*, aut *strictissime* tales, ut ex variis *S. Pœnitentiariæ* responsionibus colligi videtur.

CASUS IX.

VOTUM PAUPERTATIS 2°.

Florinus, Religiosus in Gallia, vix Professionem emiserat, cum aliqua omissio in bonorum suorum dispositione ipsi in mentem recurrit. Existimat autem se, permittente Superiore, hunc defectum posse supplere, saltem juxta intentionem suam interpretativam disponendo, præsertim

secundum opinionem ex qua adstruitur, non dari nunc in Galliis solemnem votorum Professionem. Superior autem, sententiæ oppositæ adhærens, se consensum suum præstare posse negat prorsus.

Hinc :

Quær. 1° *An agnoscenda sit Professio solemnis pro Monialibus in Gallia, in statu actuali rerum ?*

2° *An agnoscenda sit pro viris religiosis ?*

3° *Quid ad casum ?*

Solutio :

98. — *R. ad* 1^m *Quæs. Neg.* Hoc pluries ab Ecclesia per *S. Pœnitentiariam* declaratum est, præsertim in responso ad Episc. Lemovicensem, *ann.* 1820. — *V. Comp. n.* 177, 178. Attamen Moniales in *Sabaudia* degentes Professionem solemnem adhuc emittunt, licet hæc provincia gallicæ dominationi nuper adnexa fuerit, quia res religiosæ vices ordinationis civilis non subeunt. Præterea hoc etiam Declaratione *Pii IX* confirmatum est (1).

R. ad 2^m *Quæs. Affirmative*, quidquid dixerint plures, qui, nullo prorsus fundamento innixi, effutierunt idem de viris religiosis ac de Monialibus dicendum esse.

Etenim : 1° nihil fuit mutatum a potestate ecclesiastica relative ad vota Religiosorum in Gallia ; ergo remanent ligati votis solemnibus, sicut prius erant, antequam perturbationes politicæ exorirentur. Res enim religiosæ non sequuntur vices mutationis politicæ, et firmiter permanent, donec a Sede Apostolica ipsa mutentur ; atqui nulla mutatio a S. Sede facta est pro votis Religiosorum, sed tantum pro votis Monialium : ergo....

2° Constat ex Declaratione *S. Cong.* Episcoporum et Regularium, Religiosos Benedictinos monasterii *Solesmes*, in Gallia, solemnia vota emittere : ergo nova legislatio civilis non obstat solemnitati votorum ; ergo idem dicendum de aliis Ordinibus religiosis, Professionem solemnem emittentibus. *V. Comp. n.* 184.

(1) Sabaudia Galliæ adnexa est anno 1861.

99. — *R. ad 3^m Quæs. Quid de* Florino ?

Florinus tardius oblivionem reparare cœpit. Per Professionem factus est omnino inhabilis ad quidpiam possidendum. Ergo se gerere debet ac si esset mortuus. Neque, dispensante Superiore aut Episcopo, habilitatem in casu particulari recuperare valet ; neque inniti potest in opinione aliquorum, qui dicunt vota Regularium in Gallia non esse solemnia, quia hæc opinio minime probabilis est, utpote omni prorsus fundamento destituta.

CASUS X.

VOTUM PAUPERTATIS 3°.

Pamphilus, Religiosus, nollet quidem unquam sacrum paupertatis votum graviter infringere, sed de culpis levibus vitandis sat incuriosum se habet. Ipsi summopere arridٍent benigniores Theologorum opiniones. Itaque facile sibi persuadet tam amplam materiam ad peccatum grave requiri in Religioso ac in filiofamilias, nec unquam dari culpam lethalem in usu rerum sine Superioris facultate, neque in donorum acceptatione, quia in his justitia non violatur. Præterea, facile licentiam præsumit ad accipienda, vel retribuenda munuscula. Nec existimat ullatenus lædi paupertatem, si ab extraneis pecuniam in pauperes, vel causas pias erogandam, inscio Prælato, accipiat.

Hinc :

Quær. 1° *Quænam materia sit gravis contra votum paupertatis?*

2° *An vel quando læsio paupertatis, seclusa injustitia seu furto, ut in donis acceptis, gravis evadere possit?*

3° *An licentia præsumi possit ad acceptandum, vel donandum?*

4° *An Religiosus, seclusa facultate, accipere possit pecuniam in pias causas impendendam?*

Solutio :

100. — *R. ad 1^m Quæs.* 1° In peccatis quæ sunt simul

paupertatem : 1° recusare solet quæcumque donaria a parentibus, amicis vel personis piis oblata intuitu ipsius, v. g. ex gratitudine, amicitia, aut benevolentiæ captandæ gratia. 2° Recusat etiam ea quæ ipsi offeruntur intuitu monasterii, v. g. ratione eleemosynæ, vel occasione sacri ministerii. 3° Si quid jam acceperit, id donatori restituere properat. 4° Avertit consanguineum a legato sibi relinquendo ; imo, hæreditati jam apertæ renuntiavit.

HINC :

QUÆR. 1° *An, vel qualiter* JUNIPERUS *peccaverit contra justitiam vel caritatem erga Monasterium ?*

3° *An sit ratio sufficiens dona oblata recusandi, si inde Religiosus consecuturus sit majorem independentiam, vel ministerii sui libertatem ?*

SOLUTIO :

103. — *R. ad* 1^m *Quæs.* 1° JUNIPERUS non peccavit contra justitiam neque contra caritatem, recusando ea quæ ipsi soli, vel saltem intuitu ipsius, ad captandam ejus benevolentiam aut amicitiam, offerebantur. Causa enim valde laudabilis est, cum agat tum singulari affectu erga paupertatem, tum ad declinanda incommoda, sæpe gravia, quæ ex acceptatione donorum sequuntur.

2° Peccavit autem JUNIPERUS recusando ea quæ, intuitu Monasterii, ratione eleemosynæ ipsi offerebantur, non quidem *per se* contra justitiam, quia Monasterium nullum censetur habere jus *acquisitum* in has donationes, sed contra *caritatem*, scilicet, Religionis suæ bonum impediendo, nisi justam causam recusandi habuerit. *S. Lig. n.* 28. — *V. Comp. n.* 158.

3° Peccavit vero contra *justitiam*, in tertio casu, restituendo donatori id quod jam pro Monasterio acceptaverat ; quia, acceptatione nomine Monasterii facta, eo ipso Monasterium ad illud donum jus *acquisitum* jam habeat.

4° In quarto casu peccavit graviter contra *justitiam*, renuntiando sine licentia hæreditati jam apertæ, et contra *solam caritatem*, avertendo consanguineum a legato sibi relinquendo, ut ex dictis apertum est.

104. — *R. ad 2^m Quæs. Affirmative.* Tum enim Superiores non possunt esse rationabiliter inviti, siquidem independentia ab extraneis, et ministerii libertas, ad bonum operandum maxime necessaria sunt. Sedulo igitur ad circumstantias in praxi attendendum est.

CASUS XII.

VOTUM PAUPERTATIS 5°.

Florina, Monialis, paupertatis quidem, sed non minus caritatis et misericordiæ amantissima, parcius vivendo, frequenter sibi subtrahit quid ex esculentis, aut aliis rebus sibi ad usum concessis, ut eadem in pauperes, vel puellas in monasterio educatas, elargiatur. Quondam, cum iter suscepisset, pedestris illud confecit, nec ad cauponam divertit, et pecuniam ex parcimonia habitam in pia opera impendit. Munus suum diligenter obire satagit, ut sibi supersit tempus ad laborandum pro neptibus in monasterio educatis. Gaudet vero Florina ex eo quod, illæsa paupertate, adeo facile operibus misericordiæ incumbere valeat, quin semper ad Superiorissam recurrere debeat.

Hinc :

Quær. 1° *Quid de conscientia* Florinæ *in genere?*
2° *Quid ad singulos casus?*

Solutio :

105. — *R. ad 1^m Quæs.* Conscientia Florinæ erronea est. Falsum est enim Monialem posse, illæsa paupertate et obedientia, tam facile operibus misericordiæ vacare. An autem Florina versetur in ignorantia vincibili, aut invincibili, non potest sic in genere determinari. Hoc pendet a variis circumstantiis, utrum, nempe, rite de voto paupertatis fuerit edocta. Quare non interrogat Confessarium, si idoneus sit, vel alium, rerum religiosarum haud ignarum? Non videtur tantum amans caritatis et operum misericordiæ, sed etiam propriæ voluntatis, cum adeo gaudeat ex eo quod possit, ut putat, liberius agere independenter a voluntate Superiorum.

106. — *R. ad 2^m Quæs.* Florina lædit paupertatem in singulis præfatis casibus ; etenim : 1° lædit paupertatis votum, quando in pauperes vel in puellas educandas distribuit ea, quæ parcius vivendo sibi subtrahit, quia hæc ad ipsius usum quidem, sed non ad alium finem conceduntur ; 2° idem dicendum de iis quæ ex parcimonia in itinere facta habuit, ob eamdem rationem ; 3° tandem, neque magis colligere potest ea quæ obtinet, munus suum cum magna diligentia obeundo, vel in superfluo tempore pro neptibus laborando ; quia in his omnibus varios proprietatis actus procul dubio exerceat. Hæc quidem generatim dicenda sunt ; sed dari possunt exceptiones pro quibusdam Ordinibus, in quibus paupertatis votum non esset adeo *strictæ* interpretationis.

CASUS XIII.

DOMINIUM RELIGIOSORUM 1°.

Sigismundus, votis simplicibus in Ordine religioso emissis, ex propriis redditibus, inscio Superiore, donaria notabilia in consanguineos, amicos, et in pauperes, cum conscientia dubia elargiri non dubitavit. Testamentum quoque suum in fratris sui favorem, cum legatis in suam Communitatem, absque Prælati facultate, condidit. Verum, re quondam Confessario aperta, tremebundus audivit se toties mortaliter peccasse contra paupertatis votum, et toties casum reservatum incurrisse ; imo invalidas prorsus donationes fecisse. Quapropter obligatur *sub gravi* ad rem totam Superiori manifestandam, necnon ad donatarios de obligatione restitutionis monendos.

Hinc :

Quær. 1° *Quale possit esse dominium Regularium vel Communitatum religiosarum?*

2° *An* Sigismundus *reapse in his graviter peccaverit, et casum reservatum incurrerit?*

3° *An donationes et testamentum invalide fecerit, et an donatarii ad restitutionem teneantur?*

4° *An Superior, post factum, ab ipso de omnibus monendus fuerit?*

SOLUTIO :

107. — *R. ad* 1^m *Quæs.* 1° Regulares solemniter professi nihil omnino tanquam suum possidere valent, ut supra dictum est. Religiosi vero, votis simplicibus tantum ligati, capaces sunt proprietatis, ac proinde bona sua servare possunt et nova acquirere, dummodo nullam faciant dispositionem absque Superioris facultate.

2° Communitates autem religiosæ *per se* non sunt incapaces dominii, quia personam moralem constituunt, sicut in qualibet alia societate ; nec præterea impediuntur paupertatis voto, quod solos Religiosos ut privatos afficit.

Dixi *per se*, quia sunt quidam Ordines qui, ex proprio instituto, nulla bona possidere valent, ut Ordo Capucinorum, etc. — *Lugo, D.* 3, *n.* 74.

108. — *R. ad* 2^m *Quæs. Affirm.* Ratio est, quia actum proprietatis in re gravi quoad singula admisit, licet nemini injustitiam intulerit, imo licet, in aliquibus, in Communitatis suæ favorem disposuerit. Votum enim paupertatis prohibet strictum usum, vel dispositionem etiam rerum suarum absque Superioris facultate ; proinde dispositio quælibet de aliqua re tanquam sua, in materia gravi, peccatum mortale et reservatum inducit.

109. — *R. ad* 3^m *Quæs. Probabilius* SIGISMUNDUS valide de rebus disposuit, licet illicite ; quia, cum dominium bonorum suorum adhuc servet, non agit invalide, actus dominii exercendo : proinde tantum peccat contra fidelitatem Deo promissam, violando votum quo dispositio quælibet de bonis, etiam propriis, prohibetur. Ergo donatarii ad nullam restitutionem tenentur. — *Lugo, D.* 3, *n.* 79.

110. — *R. ad* 4^m *Quæs. Neg.* Etenim, post factum, non fuit necessario monendus Superior, neque ratione validitatis, neque ratione liceitatis. Non debuit quidem moneri ratione validitatis, siquidem donationes a SIGISMUNDO factæ fuerunt validæ, ut dictum est; neque ratione liceitatis, quia peccatum jam commissum est, nec proinde amplius impediri potest. Aliud esset, si res ad usum suum servasset, quia usus illicitus perseveraret, nec continuari posset nisi a Superiore approbaretur.

CASUS XIV.

DOMINIUM RELIGIOSORUM 2°.

ELIGIUS, Professionem solemnem in Ordine religioso facturus, mortua matre, vivente autem adhuc patre, POLYDORUM, fratrem suum, aliis fratribus prætermissis, hæredem suum omnium bonorum, tam paternorum quam maternorum, instituit. Sed, Professione vix emissa, ecce infaustam notitiam mortis tum genitoris, tum etiam POLYDORI fratris, accipit. Paulo post MATHURINUS, ejus patruus, etiam e vivis excedens, ipsi pinguem reliquit hæreditatem. Quid tunc consilii capesset ELIGIUS? Patrui hæreditatem colligens, eam suo Monasterio addixit. Bona autem quæ fratri POLYDORO legaverat, PAULINO, alteri fratri, novo testamento donavit.

HINC :

QUÆR. 1° *An* ELIGIUS *disponere potuerit de bonis paternis, vivente patre, ante Professionem?*

2° *An, emissa Professione, hæreditatem potuerit accipere, et suæ Communitati tribuere?*

3° *An, mortuo fratre* POLYDORO, *bona ipsi legata recuperare potuerit, ut ea alteri fratri daret?*

SOLUTIO :

111. — *R. ad* 1^m *Quæs. Neg.* Saltem disponere non potuit de bonis futuris in favorem alicujus personæ sæcularis, seu fratris sui POLYDORI, ut fecit. Ratio est, quia ex lege sive civili, sive canonica prohibetur quælibet dispositio hæreditatis non apertæ, in favorem tertiæ personæ determinatæ. Finis autem legis est, ne donatarius forte movcatur animo cupiditatis ad mortem possessori bonorum inferendam. De jure naturali, seclusa lege positiva, valida foret talis renuntiatio vel dispositio; quia, licet novitius non adhuc habeat bona quæ ex hæreditate paterna sibi adventura sunt, jus tamen certum habet ad ea olim possidenda,

si patri sit superstes ; ergo potuit huic juri seu spei renuntiare in favorem tertii. Sed, posita lege humana, hæc dispositio prorsus invalida est.

112. — Dixi, *saltem in favorem alicujus personæ sæcularis*, quia, juxta plures, *probabiliter* valet præfata dispositio in favorem Communitatis religiosæ, quia finis legis est tantum impedire periculum machinationis ; porro, ubi agitur de Monasterio, nullum est machinationis periculum : nam Religiosi, qui nihil possidere possunt, moveri nequeunt ad mortem alicui inferendam, ut bona ejus accipiant. Idem dicunt, si dispositio fieret in favorem alicujus Religiosi determinati, quia tunc ipsi Monasterio fieret, et periculum machinandi cessaret. *Layman*, *l.* 3, *tr.* 5, *c.* 7. — *Lugo*, *de Justitia*, *D.* 3, *n.* 98. — *Billuart*, *de Contr. diss.* 2, *art.* 3. — *Busembaum*, *implicite approbatum a S. Lig. de Contr. n.* 934.

113. — *R. ad* 2^m^ *Quæs. Affirm.* Ratio est, quia ex Jure canonico bona et hæreditates, quæ obveniunt Religioso professo, eo ipso, Monasterio obveniunt, per Religiosum, nisi constitutiones speciales obstent. Hoc sequitur ex principio Juris canonici : *Quidquid Monachus acquirit, non sibi, sed Monasterio acquirit.* Ergo ELIGIUS non tantum potuit, sed etiam debuit hæreditatem a patruo acceptam in Monasterium transferre, nisi Monasterium juri suo renuntiet, et aliam dispositionem permittat. Ratio autem convenientiæ est, quia decet ut bona quæ Religioso obveniunt, potius cedant Monasterio, a quo alimenta accipere debet, quam aliis, quibus nihil debet et a quibus nihil accipit.

114. — *R. ad* 3^m^ *Quæs. Neg.* omnino. Ratio est, quia professus nullam dispositionem facere potest, siquidem per Professionem factus est incapax cujuslibet dominii. Invalidum igitur est ELIGII testamentum in favorem fratris PAULINI conditum. Etenim bona prius POLYDORO ante Professionem concessa erant, tum ex hæreditate matris mortuæ, tum patris adhuc viventis. Porro dispositio bonorum a matre defuncta provenientium, fuit valida : ergo illa bona ab ELIGIO amplius recuperari non potuerunt ; sed, POLYDORO mortuo, ad ejus hæredes transire debuerunt, quia illa donatio, facta Professione, irrevocabilis evasit. Dispositio autem bonorum patris fuit invalida, ex dictis supra, et nunc ELIGIUS, voto solemni paupertatis ligatus,

non est capax amplius dispositionis faciendæ : proinde bona ista ad ipsum ELIGIUM, seu ad ejus Monasterium redire debent.

CASUS XV.

DOMINIUM RELIGIOSORUM 3°.

SOPHRONIUS, Professionem religiosam in Gallia emissurus : 1° dubitat utrum dispositio bonorum, quam facturus est antequam vota solemnia emittat, irrevocabiliter firmanda sit, quia testamentum ab ipso condendum, ex natura sua atque ex lege civili, essentialiter revocabile est, cum ipse non agnoscatur coram lege patria ut Religiosus. 2° Emissa Professione, dubitat an hæreditatem vel legatum sibi delatum acceptare queat, cum ex lege sit adhuc dominii capax. 3° Nescit an actum publicum facere possit, juxta dispositionem aliquam, ante votorum emissionem factam. 4° Cum oblitus fuerit de re aliqua statuere ante Professionem, postulat utrum, stante eadem lege, adhuc de illa disponere valeat ?

HINC :

QUÆR. 1° *An, vel quomodo valeat dispositio bonorum quoad Religiosum in Gallia ?*

2° *An, facta Professione, aliquam dispositionem facere possit, vel syngraphum conscribere, vel nomen apponere, juxta dispositionem jam antea determinatam ?*

3° *Quid faciendum, si oblitus fuerit facere aliquam dispositionem de aliqua bonorum parte ?*

SOLUTIO :

115. — *R. ad 1^m Quæs.* Dispositio legis civilis est quid omnino indifferens ad obligationes religiosas. Parvi igitur refert si agnoscat statum religiosum, vel non. Lex canonica obligat independenter a lege civili : etenim, si hujus dispositiones legi canonicæ obstant, irritantur in foro conscientiæ. Proinde tum Religiosus, tum Communitas religiosa jura sua servant. Ergo eædem urgent obligationes, et

eædem habentur facultates sub lege civili gallica, quæ de jure communi vigent. Nihil est addendum, nihil detrahendum. Ergo Religiosus in Gallia, sicut alibi, dispositionem irrevocabilem bonorum suorum facere debet. Nec obstat quod haberi possit coram lege civili velut proprietarius, vel homo jure proprietatis gaudens. Hoc neque ei nocet, neque favet. Igitur ad actum proprietatis faciendum cogi nequit.

116. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Facta Professione, bene potest Religiosus facere actus civiles externos, conformes dispositionibus statutis coram Deo in foro conscientiæ ante Professionem, ut subscribere, actum privatum efficere, etc. Tunc enim formam mere externam apponit, non vero denuo disponit, adeoque nullum proprietatis actum facit.

R. ad 3^m *Quæs.* Nihil agendum, quia professus non amplius de bonis illis disponere potest. Obvenient igitur Monasterio, si nihil aliud obstet; vel recurrendum erit ad dispensationem pontificiam, ut alia quælibet dispositio fiat. Solus enim Papa in effectibus voti solemnis dispensare potest.

CASUS XVI.

VOTUM CASTITATIS.

Gaspar, Confessarius Monialium, facile pœnitentes de lethali peccato contra castitatem arguit, v. g. ratione curiositatis, levitatis aut modestiæ defectus. Etenim, ait, ea peccata quæ respectu aliorum levia sunt, respectu eorum qui voto castitatis obstringuntur, facillime gravia evadunt. Hinc plures Novitiæ, hujusmodi doctrina perterritæ, monasterio valedicunt, cum animam suam æternæ damnationis periculo in claustro exponere nolint.

Cæterum, idem Gaspar docet votum castitatis solis peccatis externis violari posse, sicut alia vota religiosa, paupertatis, scilicet, et obedientiæ, quia hoc voto Religiosus corpus suum tantum, ut hostiam Deo placentem, donat et dicat. Quare, ait, peccatis internis, v. g. delectatione morosa, sola virtus castitatis læditur, non vero votum.

HINC :

QUÆR. 1° *An* GASPAR *recte docuerit, minorem requiri materiam ad peccatum mortale in Religioso, quam in aliis?*

2° *An recte senserit votum castitatis minime violari posse peccatis internis, sed solam castitatis virtutem?*

3° *An objectum voti et virtutis aliquatenus differant quoad castitatem?*

SOLUTIO :

117. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Male docuit GASPAR et graviter erravit statuendo, requiri minorem materiam in Religioso quam in alio ad peccatum mortale contra castitatem. Quomodo hujusmodi doctrinam probat? Est mera assertio, omni prorsus fundamento destituta. Peccata Religiosorum *per se* non sunt graviora, neque facilius ad materiam gravem perveniunt, nisi aliquando, *per accidens*, scandalum grave sæcularibus præbeant. Sed Religiosus peccatum duplex committit, contra virtutem, scilicet, et contra Religionem. Si prius sit veniale aut mortale, ita etiam, eadem ratione, de secundo dicendum erit. Proinde nemo unquam damnari ad gehennam potest ob solam violationem voti castitatis, quia nemo graviter peccare potest contra votum, quin prius graviter contra virtutem peccet; peccans autem graviter contra virtutem, eo ipso reatum æternæ damnationis incurrit. Hinc patet quam irrationabiliter agant sæculares voto castitatis ligati, qui voti dispensationem requirunt, metu damnationis, quin matrimonium inire velint; siquidem, obtenta dispensatione, non minori periculo objiciuntur.

118. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Neque recte sensit GASPAR, docendo votum castitatis solis peccatis externis violari. Hoc enim pugnat contra communem sententiam Theologorum absolute tenendam, cum *S. Lig. n.* 37. Etenim Religiosus, vi voti *castitatis*, tenetur abstinere ab omni voluntaria delectatione venerea, sive externa, sive etiam interna, quia votum emittit ob amorem, seu affectum specialem virtutis, quæ omnem castitatis læsionem excludit. Secus vero dicen-

dum de voto *paupertatis* et *obedientiæ*, quorum materia est solum objectum externum, nisi actum internum afficiat, ut sunt desideria, vel mœror de voto emisso.

119. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Nullum datur discrimen ratione objecti, quia votum tam late patet quam ipsa virtus. Attamen in aliquo casu peccari posset contra votum et non contra virtutem : v. g. si quis, voto castitatis ligatus, matrimonium contraheret, peccaret quidem contra votum, non vero contra virtutem. *V. P. Gautrelet, Traité de l'état religieux, tom.* 1, 2e *partie, c.* 2, *sect.* 2.

CASUS XVII.

VOTUM OBEDIENTIÆ 1°.

Dionisius, Monialium Confessarius, pœnitentes suas tanquam violati obedientiæ voti reas arguit, quoties cujusvis regulæ transgressionem accusant, quia, ait, votum obedientiæ præstatur juxta Ordinis constitutiones ; et insuper Superiores observationem regularum semper præcipiunt. Præterea docet, facile dari materiam gravem contra obedientiam ratione contemptus. Hoc autem ex verbis *D. Pauli* probat, scilicet ex *Rom.* 13. 2, ubi dicitur : *Qui resistit potestati, ordinationi Dei resistit ; qui autem resistunt, damnationem sibi acquirunt.*

Hinc :

Quær. 1° *Quænam sit materia voti obedientiæ ?*

2° *Quænam gravis habenda sit ?*

3° *Quid de doctrina* Dionisii *dicendum ?*

Solutio :

120. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Materia voti obedientiæ est quidquid præcipitur a Superiore, secundum regulas et constitutiones Ordinis, sive directe et expresse, sive indirecte et implicite : *S. Lig. n.* 38. Attamen, ut sit peccatum contra votum, requiritur ut Superior vere præcipere intendat, non vero tantum suadeat, quod ex ejus verbis aut modo loquendi, aut ex variis circumstantiis pendet. Religiosus autem non tenetur obedire, vi voti sui, Superiori præci-

pienti rem moraliter impossibilem, neque certo illicitam, neque graviter sibi damnosam; quia materia voti extendi nequit ad id quod est impossibile, aut iniquum, aut corpori vel animæ nocivum : obligatio enim voti debet esse de re possibili, et honesta.

121. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Generatim loquendo, votum obedientiæ sub levi tantum obligat, quia ejus violatio in materia ordinaria gravem deordinationem non inducit. In triplici tamen casu materia gravis censetur, scilicet : 1° quando Superior præcipit *in virtute sanctæ Obedientiæ*, vel *in nomine Christi*, etc.; 2° quando inferior Superiori præcipienti dicit : *Nolo facere*; 3° quando ex inobedientia sequitur grave damnum pro Communitate, vel pro aliis. *V. Comp.* n. 171.

122. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Errat graviter Dionisius in interpretatione obligationis voti obedientiæ; obligatio enim stricta voti non est confundenda cum obligatione improprie dicta regulæ, quæ *per se* sub peccato non præcipit. Non datur violatio voti, nisi intervenerit præceptum verum Superioris. Neque satis est ad rationem obedientiæ proprie dictæ, ut Superior commendet enixe quidem regulæ observationem; tunc enim non intendit novam obligationem imponere, sed urgere tantum id quod de regula servandum est. Errat quoque graviter Dionisius docens, facile dari materiam gravem contra obedientiam; id enim adversatur sententiæ Theologorum communissimæ. Falsum enim est dari contemptum formalem auctoritatis, licet sæpe adesse possit contemptus materialis, seu rei ut levis reputatæ. Perperam quoque applicat verba D. Pauli : *Qui resistit potestati, ordinationi Dei resistit*, etc. Dicitur enim tantum quis *resistere*, quando Superiori imperanti respondet : *se nolle parere*; quod quidem grave est, ut supra dictum fuit; vel quando auctoritatem, ut talem, contemnit; sed rarissime in praxi occurrit.

CASUS XVIII.

VOTUM OBEDIENTIÆ 2°.

Anastasia, Monialium Superiorissa, ad obedientiam strictius urgendam, declarat se præcipere sub peccato, ut

omnes et singulæ regulæ adimpleantur. Imo non raro declarat se intendere obligationem sub gravi urgere, atque, ad verba confirmanda, sæpe sequentibus utitur formulis, scilicet : *Præcipio in virtute sanctæ Obedientiæ.....*, *in nomine Christi Jesu*, etc. Quapropter subditæ, barathrum gehennæ semper præ oculis habent. Huic autem in officio succedit Mater CLEMENTINA, quæ in via prorsus opposita incedens, mellifluis verbis semper sorores alloquitur, et suadere potius quam præcipere semper videtur.

HINC :

QUÆR. 1° *Quid de ratione agendi utriusque Superiorissæ ?*

2° *Quid faciendum sit in dubio de liceitate præcepti Superioris ? An tunc licitus sit probabilismi usus ?*

SOLUTIO :

123. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Neutra Superiorissa in ratione agendi laudanda est. Sed quam maxime prior damnanda et vituperanda ; non agit enim juxta spiritum mansuetudinis Christi Domini, cujus *jugum suave est*, *et onus leve*. Etenim ANASTASIA jugum Domini, ex se suave, efficit asperum, et onus aggravat, atque auctoritate sibi commissa, non quidem *in ædificationem*, sed *in destructionem* utitur. Superior jus non habet generatim imponendi sub peccato id quod ex Instituto sub peccato non jubetur. Id tantum facere potest, data speciali ratione, in casibus quibusdam particularibus. Neque potest Superior præcipere *sub gravi* in re quæ de se levis est ; neque valet frequenter uti in praxi his solemnioribus formulis : *Ex parte sanctæ Obedientiæ..... In nomine Christi*, etc. Secus enim laqueum animabus injicit, et auctoritatem suam labefactat, nedum corroboret.

Quod vero ad Matrem CLEMENTINAM attinet, nimium discedere videtur a praxi Superioris præcedentis. Tanta enim differentia in regimine damnum spirituale in Communitate affert, et difficultates innumeras pro sequentibus Superiorissis inducit. Auctoritas sane debet esse paterna vel materna, sed strenua, non vero ignava et mollis.

124. — *R. ad* 2^m *Quæs.* In dubio, semper pro Superiore standum est. Ipsi enim favet præsumptio, et sic præterea

hoc requirit rectus ordo, et bonum commune Religionis; secus enim facile subditi dubia de opportunitate vel liceitate præcepti movere possent, cum magno auctoritatis detrimento. Quapropter, hac in re, practice loquendo, probabilismi usus prohibendus est; quia, ex dictis, negamus *suppositum*, scilicet, probabilitatem adesse contra talia Superiorum jussa.

CASUS XIX.

OBLIGATIO OFFICII DIVINI

Ratione Religionis 1°.

KILIANUS, Theologus, tenet atque docet, neque Religiosos neque Moniales ad recitationem Breviarii in rigore obligari sub gravi, ratione Professionis religiosæ, sed tantum ex præcepto Instituti, sicut ad cæteras regulas, quæ in plerisque Ordinibus sub peccato non urgent. Etenim ait, si obligatio vi religionis existeret, omnes Religiosi *sub gravi* ad Officium tenerentur, licet in Sacris non forent constituti. Porro non desunt Ordines Horis recitandis minime addicti. Quare ab omni culpa eximendi sunt non solum Novitii, Conversi, sed etiam Professi, qui choro non interveniunt. Sic KILIANUS.

ARISTUS, alter Theologus, contendit contra, omnes Religiosos ex Instituto suo choro addictos sub gravi ad recitationem Breviarii obligari, sive publice cum aliis, sive privatim, licet ad id ratione Ordinis non adstringantur.

HINC :

QUÆR. 1° *An sit gravis obligatio Officii pro Religioso sive in choro, sive extra chorum?*

2° *An gravis sit obligatio choro assistendi?*

3° *An obligationi Officii divini satisfaciat Religiosus qui submissa voce recitat partem Officii, et audit alteram a choro prolatam?*

SOLUTIO

125. — *R. ad* 1^m *Quæs.* 1° Nulla datur obligatio generatim Officium divinum recitandi, vi ipsius Professionis religiosæ, quum varii sint religiosi Ordines quorum Professi

nullatenus ad Horas obligantur. 2° In Ordinibus autem ad chorum destinatis, datur obligatio sub gravi recitandi Officium divinum statim a facta Professione; ita ut impediti a choro privatim Horis satisfacere debeant, sive Clerici, sive laici, sive viri, sive feminæ, exceptis tamen Conversis, qui ad officia domestica admittuntur. *S. Lig. l. 4, n.* 141.

126. — *R. ad* 2^m *Quæs. Neg.* Obligatio enim chori, licet gravis sit pro Communitate, levis reputatur pro singulis privatis, modo tamen chorus de medio non tollatur. Ad chorum autem sufficiunt quatuor expediti, seu validi et liberi, ad cantum sustinendum. Ab obligatione vero levi choro interveniendi, causa mediocris excusare potest. *S. Lig. n.* 141.

127. — *R. ad* 3^m *Quæs. Controvertitur.* Prima sententia dicit, talem Religiosum non satisfacere obligationi suæ, quia non communicat cum aliis canentibus, vel alta voce recitantibus. Secunda vero sententia *valde probabilis*, et *communior* juxta *S. Lig.*, affirmat. Ratio est, quia, ad satisfaciendum Officio in choro, non est necesse ut quisque audiat omnes voces alterius partis; unaquæque enim pars cum alia unum corpus constituit, et mutuo communicat. Secus tamen dicendum est de Canonicis, Officium in choro submisse recitantibus. Ratio discriminis est, quia distributiones debentur solum iis qui choro inserviunt; ministerium autem chori in eo consistit, ut Canonici conveniant ad Officium psallendum. Ergo qui non psallunt non possunt dici choro inservire. *S. Lig. l. 3, n.* 673; et *l. 4, n.* 163.

CASUS XX.

OBLIGATIO DIVINI OFFICII

Ratione Religionis 2°.

Delphinus, Monialium Confessarius in Gallia, facillime a peccato gravi excusat Religiosas non solum choro non assistentes, sed etiam alias Officium privatim omittentes, licet ad Ordinem choro addictum pertineant. Etenim, ait, cum in Gallia, aspectis præsentibus circumstantiis, Moniales vota solemnia non emittant, non urgendæ sunt obligatione Officii, quæ ex solemni Professione tantum oritur. *A for-*

tiori, ab obligatione gravi liberat Moniales quæ Officium Beatæ Virginis tantum recitant.

HINC :

QUÆR. 1° *An Moniales in Gallia ad Officium divinum teneantur ?*

2° *An Moniales quæ Officium B. Virginis tantum recitant, ad illud sub gravi adstringantur ?*

SOLUTIO :

128. — *R. ad* 1^m *Quæs. Neg.* probabilius *per se*, generatim loquendo, seu ratione legis ecclesiasticæ, nisi forte constitutionibus proprii Ordinis ad id adstringantur. Ratio est, quia, aspectis præsentium rerum adjunctis, non habentur ut Moniales proprie dictæ. Ecclesia autem non censetur velle tantam obligationem imponere iis mulieribus, quas ut strictissime Religiosas non agnoscit. Constat enim ex resp. *S. Pœnit.* ad Episcopum Petrocorensem, die 26 Nov. 1852. Sed in praxi expedit ut cum iis hac de re quæstio non moveatur, licet Superiores et Confessarii, hac doctrina cognita, facilius cum privatis dispensare, vel scrupulos circa recitationem sedare possint. — *V. Comp. n.* 182.

129. — *R. ad* 2^m *Quæs. Affirm.* si sint Moniales *stricte* tales, ut Religiosæ a Visitatione, quæ extra Galliam et in Sabaudia sunt Religiosæ *strictissime* dictæ, quia Officium illud, loco majoris Officii Romani, ipsis substitutum est. Insuper sunt ad chorum destinatæ, et materia est in se gravis. Sunt tamen Moniales quæ Officium illud B. M. Virginis recitant absque alia obligatione quam regulæ, v. g. Religiosæ dictæ a *Domina nostra* (*de Notre-Dame*), quæ non sunt proprie ad chorum destinatæ.

CASUS XXI.

DISPENSATIO IN VOTIS RELIGIOSIS 1°.

CLARA, abhorrens a statu cælibatus, hæret primum inter matrimonium et Religionem. Hanc eligit, et ingreditur Congregationem in qua simplicia vota, sed perpetua emittuntur. Elapsis autem pluribus annis, urgente infirma valetu-

dine, aliave gravi causa, Episcopo approbante et super tria vota consueta Religionis dispensante, e conventu dimittitur. Redux ad sæculum, CLARA statim ad nuptias sibi oblatas convolat.

HINC :

QUÆR. 1° *An Episcopus dispensare possit a votis simplicibus in Religione emissis ?*

2° *An possit solvere vinculum Religionis cum omnibus Monialibus in Gallia, in præsenti rerum statu ?*

3° *An possit solvere a voto simplici castitatis, quoties a voto paupertatis et obedientiæ dispensare valet ?*

4° *Quid specialiter in casu ?*

SOLUTIO :

130. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Distinguendum est. Episcopus non potest *per se*, seu absque delegatione generali, vel speciali, dispensare in votis religiosis, licet simplicibus, si Ordo sit ab ipso independens, seu si approbatus sit ab ipso Summo Pontifice. Sunt enim Ordines in quibus vota tantum simplicia emittuntur, et tamen ab Episcopo independentia, ut sunt v. g. Religiosi vulgo nuncupati : *Fratres a Doctrina christiana.* Secus vero, si Ordo sive Congregatio ab Episcopo solo pendeat, ut patet.

131. — *R. ad* 2^m *Quæs. Affirm.* Ratio est, quia Moniales, ut existunt nunc in Gallia, non emittunt vota solemnia, nec agnoscuntur ut Religiosæ *strictissime* dictæ, et eo ipso subjiciuntur Episcopo, qui tanquam delegatus apostolicus cum iis dispensare potest. Constat ex responsis S. Sedis, præsertim ex responsione S. *Pœnit.* ad *Illustriss. D. Bouvier*, Episcopum Cenomanensem, die 2ª Jan. 1836. — *V. Comp. n.* 180.

132. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Res non adeo perspicua est. Ratio negandi esse potest : 1° quia votum perpetuæ castitatis est Papæ reservatum, et remanere potest, vinculo Religionis dissoluto ; 2° quia de facto communiter Episcopi pro eo solvendo ad S. Sedem recurrunt ; 3° quia sequi vi-

detur ex responsione *S. Pœnit.* ad *DD. Bouvier.* Etenim, cum postulasset a S. Congreg. utrum Episcopi in Gallia possint dispensare Moniales a voto paupertatis et obedientiæ, remanente voto castitatis, eadem *S. Congreg.* respondit : *Affirmative.*

Ratio autem affirmandi minime spernenda est : 1° Quia votum castitatis in Religione emissum est *per se* conditionatum, saltem *implicite*, scilicet, in hypothesi quod vovens perseveret in suo Ordine; vovet enim in Religione et propter Religionem. Ergo non censetur velle ut votum perduret extra Religionem, si forte vovens in ea non perseveret; atqui vota conditionata non sunt reservata Papæ : ergo votum præsens castitatis ab Episcopo solvi potest. 2° Quia votum illud non fuit emissum ob solum amorem virtutis, quod tamen ad reservationem requiritur. Etenim vovens in Religione, vovet præcipue ob amorem Religionis, et emittit votum castitatis *per concomitantiam* cum aliis votis religiosis : ergo eo ipso votum illud non est *per se* Summo Pontifici reservatum. 3° Insuper non probat ratio negandi ex responsione S. Congreg. deducta. Etenim responsio illa est affirmativa circa id quod postulatur : ergo non est exclusiva, nec extendenda ad votum castitatis, de quo non fiebat quæstio, et de quo, more romano, S. Congreg. respondere non censetur.

133. — *R. ad 4^m Quæs.* Stante casu, ut jacet, Clara absque difficultate dispensari potest ab Episcopo, etiam a voto castitatis. Etenim in hypothesi emisit votum certo conditionatum, siquidem a cælibatu in sæculo abhorrebat. Vovit igitur pro sola Religione, et, nisi liberaretur a voto extra Religionem, hac de causa cogeretur remanere in cælibatu a quo fuit semper aliena. Ergo Clara potuit licite matrimonium inire ex sola Episcopi dispensatione.

CASUS XXII.

DISPENSATIO IN VOTIS RELIGIOSIS 2°.

Delphina, puella, ut animæ saluti consulat, ingreditur Congregationem, in qua vota simplicia perpetua emittuntur, et quæ constat variis cœnobiis in varias diœceses distributis, sub regimine non solum Superiorissæ generalis, sed

etiam Episcopi loci, ubi præcipuus conventus consistit, velut summi Superioris totius Ordinis. DELPHINA, peracto novitiatus tempore, emissisque tribus votis in Ordine consuetis, in aliam ejusdem Congregationis familiam extra diœcesim mittitur. Paucis autem post annis, urgente gravi causa, cupit a votis dispensari, et ad sæculum redire. Verum nescit a quo Superiore petenda sit dispensatio. Varii Sacerdotes, hac de re interrogati, in varias abeunt sententias. Alius dicit, hanc dispensationem ab Episcopo diœcesis requirendam esse; alius tenet, adeundum esse Episcopum, totius Ordinis Superiorem; alius vero declarat, ad S. Sedem esse recurrendum. Quare DELPHINÆ dubium minime solvitur.

HINC :

QUÆR. *An, in casu, adeundus sit Superior generalis? vel Summus Pontifex? aut sufficiat Episcopi loci facultas?*

SOLUTIO :

134. — *R.* 1° Non potest adiri Episcopus, Superior generalis, quia nulla gaudet jurisdictione extra diœcesim suam, nisi eam specialiter a S. Sede obtinuerit. Sed S. Sedes hujusmodi jurisdictionem minime concedere solet, ut sæpius declaratum est a S. Cong. Episc. et Regularium (1).

(1) « Afin de sauvegarder la juridiction de tous les Evêques qui ont des établissements (de Religieuses) dans leurs diocèses, le Saint-Siége n'admet pas que l'Evêque du diocèse où est la maison-mère soit le Supérieur général de toute la Congrégation. L'inconvénient serait le même, si l'Ordinaire de la maison-mère nommait un Supérieur général. D'ailleurs, sur quel fondement reposerait la juridiction de ce Supérieur général? Un Evêque n'ayant pas de juridiction hors de son diocèse, ne peut accorder aucun pouvoir au Supérieur général sur les établissements situés dans les autres diocèses. Il n'y a que le Saint-Siége qui pourrait établir un Supérieur général, et personne autre ne le peut. C'est ce qui résulte de la lettre suivante adressée par la S. Cong. à un Prélat qui, après avoir reçu des observations dans le sens précité, ne s'empressait pas de retirer le Supérieur général qu'il avait donné à un institut, longtemps avant que l'on ne s'adressât au Saint-Siége, pour l'examen des constitutions :

« Episcopo N..... Non latet amplitudinem tuam, eam esse Apostolicæ « Sedis praxim, ut Episcopis diœcesum, in quibus domus princeps piarum « Congregationum mulierum reperiuntur, nulla tribuatur jurisdictio in do- « mos quæ extra suas diœceses exstant, cum salva in omnibus remanere de- « beat cujusque Ordinarii auctoritas ad præscriptum sacrorum Canonum; et

135. — *R.* 2° Neque adiri potest Episcopus diœcesis, si Congregatio fuerit recognita a S. Sede, id est, ejus statuta a Romano Pontifice, vel a Sacra Congregatione ejus nomine, approbata fuerint. Tunc vota, licet simplicia, sunt eo ipso Papæ reservata, et jurisdictioni Episcoporum subtrahuntur. Licet enim Episcopi sint delegati S. Sedis ad conventus Monialium dirigendos, in earum votis dispensare nequeunt, nisi specialem facultatem ad id obtinuerint. Hac de re constat ex Decisionibus bene multis S. Congregationis, quæ, approbando regulas alicujus Ordinis, hanc clausulam apponere solet : « Dispensatio votorum, quæ in hujusmodi Institutis emittuntur, ad Apostolicam Sedem spectat. » *Vide Analecta Juris Pontificii, t.* 5, *p.* 66, 68, 508, 510, 926, 1051, 1052, 1053, 1054, etc., etc.

Facta quidem est specialis facultas Episcopis Galliæ et Belgii, ut dispensare valerent in votis pro Communitatibus in quibus olim vota solemnia emittebantur. Sed hæc facultas non est extendenda ad vota simplicia quæ in recentibus Congregationibus emittuntur (1).

« apostolicarum Constitutionum. Quæ cum ita sint, munus Superioris gene-
« ralis instituti N., cujus domus princeps in tua diœcesi sita est, minime
« servari poterit. Cum igitur Superior ipse ab Apostolica Sede nullam obti-
« nuerit auctoritatem in Institutum, nec ab aliis ei concedi poterat, a dicto
« munere exercendo se abstinere debet. » *Analecta Juris Pontificii, t.* 5, *p.* 924-925.

Confirmatur hæc doctrina variis Decisionibus S. Cong. : v. g., sic in animadversiones relative ad institutum N. :

« Non solet Apostolica Sedes approbare quod aliquis Episcopus sit Supe-
« rior generalis instituti Sororum quæ in diversis diœcesibus reperiuntur ;
« quapropter omnia quæ respiciunt hanc superioritatem et Superiorem ge-
« neralem ab Episcopo deputandum, supprimenda erunt. » *V. Analecta Juris Pontificii, t.* 5, *p.* 508-510, *et multoties alibi passim, v. g. p.* 924-1051.

(1) Sic *Analecta Juris Pontificii, t.* 5, *p.* 1051 :

« Nous avons publié plusieurs instructions émanées de la S. Cong. des
« Evêques et des Réguliers, relativement aux Instituts modernes, ou l'on
« professe les vœux simples sous l'autorité d'une Supérieure générale. On
« peut voir nos livraisons 38, 42, 45. Aujourd'hui nous sommes en me-
« sure de publier plusieurs instructions du même genre, transmises pendant
« l'année 1860 aux Congrégations qui ont obtenu du Saint-Siége soit le dé-
« cret d'éloge, soit l'approbation formelle.

« Elles confirment pleinement ce que l'on a pu remarquer dans les pré-
« cedentes. Une des plus remarquables, c'est celle qui énonce si fréquem-
« ment que la dispense des vœux est réservée au Saint-Siége par rapport
« aux Instituts dont il s'agit. C'est ce que la Congrégation enseigne con-

136. — *R.* 3°. Adiri debet Episcopus diœcesis, si vota Delphinæ sint emissa in Congregatione a S. Sede non recognita, vel laudata, sed a solo Episcopo approbata, quia ipse harum piarum Congregationum est proprius Superior. Igitur, antequam dirimatur controversia de dispensatione a Delphina requirenda, resciendum est cujus conditionis sit Institutum ad quod pertinet, utrum nempe a S. Sede approbatum fuerit, necne.

137. — Contendit auctor operis mox citati, *Analecta*, etc., nullas Congregationes, licet vota simplicia tantum, vel etiam nulla emittant, ab Episcopo institui et approbari posse, et proinde vota, si quæ sint, nullius esse valoris, donec istæ Congregationes a S. Sede approbatæ fuerint. Ad hoc confirmandum varia refert Decreta SS. Pontificum, nempe, Joannis XXII et S. Pii V. Verum non adeo constat quod his Decretis successu temporis, contraria consuetudine tolerata, derogatum non fuerit, sicut in variis Ecclesiæ legibus factum est. Exstant enim de facto Congregationes non paucæ, nostris temporibus, præsertim piarum mulierum, approbatione Pontificia destitutæ. Cæterum pleræque hujusmodi religiosæ familiæ quæ, paucis abhinc annis, a Romano Pontifice approbatæ sunt, diuturno tempore exstiterunt antequam Decreto S. Sedis sancirentur. — *V. Analecta Juris Pontificii, t.* 5, *a pag.* 55 *ad pag.* 62.

CASUS XXIII.

DISPENSATIO IN VOTIS RELIGIOSIS 3°.

Zozimus, Sacerdos regularis, dum exercitia spiritualia in

« stanament, qu'il s'agisse de l'Europe ou de l'Amérique, de l'Allemagne, « de la Belgique ou de la France. En effet, des vœux simples faits dans des « Instituts religieux ne peuvent être brisés sans préjudice d'un tiers : et ce « tiers, c'est la Communauté qui contracte avec le sujet. Ces vœux constituent « le Religieux dans un état public qui est reconnu par l'Eglise. On ne saurait les assimiler aux vœux de conscience, dont les Ordinaires des lieux dis- « pensent. C'est pourquoi le Saint-Siége se réserve la dispense des vœux émis « dans les Instituts en question. Nous avons parlé des facultés spéciales qui « furent accordées à la France et à la Belgique par rapport aux vœux pro- « noncés dans les Communautés qui, avant la Révolution, professaient des « vœux solennels : ces facultés spéciales, avons-nous dit, ne s'étendent pas « aux vœux simples que l'on professe dans les nouvelles Congrégations, car « les documents que nous publions n'omettent jamais d'énoncer que la dis- « pense des vœux est réservée au Saint-Siége. »

quadam Monialium communitate traderet, ei inter alias pœnitentes occurrit Agatha, Novitia, quæ, inscio Confessario, nec monita Superiorissa, votis privatis Religionis se obstrinxerat, et postea, tædio vitæ religiosæ affecta, de facto lugebat. Ut miseræ opem ferat Zozimus, privilegio Regularibus concesso vota scilicet simplicia, nec Papæ reservata, commutandi utitur, ut vinculum religiosum, quo se ligaverat Agatha, remanente tamen voto castitatis, dissolvat, et eam in pace dimittat.

Hinc :

Quær. 1° *An* Zozimus *Regularis, vi privilegiorum, vota Religionis privata a Novitia emissa commutare potuerit?*

2° *Quid, si hæc vota de consensu Confessarii ordinarii, vel Superiorissæ, facta fuerint?*

Solutio :

138. — *R. ad* 1^m *Quæs. Affirm.* Ratio est, quia hæc vota sunt simplicia tantum, neque reservata sunt, neque vinculum Religionis proprie constituunt. Nullum enim jus tertii sive Superioris sive Communitatis violavit, cum hæc vota a Superioribus acceptata non fuerint ut vota vere religiosa, quæ publice fiunt, aut a Superiore acceptantur.

139. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Idem prorsus dicendum ac in casu præcedenti. Approbatio enim privata Confessarii, vel Superiorissæ, non impedit quin vota hæc omnino privata sint. Non accipiuntur ut vota religiosa, sed simpliciter ut privata permittuntur, et ex parte voventis, devotionis gratia aut ad virtutis exercitium meritumve majus, emittuntur. Ergo a Sacerdote quolibet, ad vota simplicia dispensanda delegato, dispensari possunt.

CASUS XXIV.

DISPENSATIO IN VOTIS RELIGIOSIS 4°.

Paternus, Sacerdos regularis, confessionem Barbaræ, sæcularis puellæ, excipiens, audit eam votum ingrediendi Religionem emisisse, nec habere nunc requiem donec ab eo

solvatur, ut favorabiles nuptias sibi propositas acceptet, et gravissimis tentationibus contra castitatem viam præcludat. Re mature perpensa, existimavit Confessarius se posse valide et licite mulieri succurrere, illiusque votum in aliud pium opus commutavit. Postea vero, anxius quæsivit utrum recte egerit?

HINC :

QUÆR. 1° *An* PATERNUS *commutare potuerit votum ingrediendi Religionem a* BARBARA *emissum?*

2° *Quid, si in Gallia fiat; seu, an votum ingrediendi monasterium Monialium sit reservatum in Gallia?*

SOLUTIO :

140. — *R. ad* 1^m *Quæs. Nego per se.* Ratio est, quia votum illud est Summo Pontifici reservatum, et ne Episcopus quidem ab eo dispensare potest. Attamen attendendum est ad Ordinem seu Communitatem a BARBARA intentam. Etenim, si Communitas illa non sit Religio proprie dicta, seu in qua vota solemnia non emittuntur, absque difficultate a PATERNO votum illud solvi poterit, quia per Religionem intelligitur Religio proprie dicta, seu in qua Religiosi solemniter profitentur.

R. ad 2^m *Quæs. Nego*, aspectis præsentibus circumstantiis. Ratio est, quia, uti jam diximus, Moniales nunc in Gallia existentes non habentur ut Religiosæ in stricto sensu, cum vota solemnia non emittant. Ergo votum ingrediendi in hujusmodi Religionem, non est reservatum ; ergo a Regulari aut ab alio delegato quocumque solvi potest.

CASUS

DE SACRAMENTIS IN GENERE

SEU

De valore et efficacia Sacramentorum, de eorum materia, forma, Ministro et subjecto.

CASUS I.

VALOR SACRAMENTORUM 1°.

PARMENIO, Parochus, infantem baptizans, strepitu et tumultu nonnullorum puerorum, et baptizandi vagitibus distractus, aquam primum fundit tacens, et postea verba formæ proferre festinat. Subinde anxius nescit an possit vel debeat Baptismum iterare. Tandem se resolvit ad iteratio nem omittendam; sed non ideo omni anxietate caret.

HINC :

QUÆR. 1° *Quid requiratur ad valorem Sacramentorum?*

2° *Quænam unio materiæ et formæ interesse debeat?*

3° *An* PARMENIO *valide baptizaverit, vel Sacramentum iterare debuerit?*

SOLUTIO :

141. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Ad omne Sacramentum conficiendum requiritur materia debita, forma propria et applicatio formæ ad materiam per legitimum ministrum.

R. ad 2^m *Quæs.* Materia et forma uniri debent, vel physice, vel saltem moraliter, pro natura singulorum Sacramentorum, ita ut verba formæ applicata materiæ verificentur

et effectum producant. Hinc materia et forma ab eodem Ministro necessario sunt applicanda : si unus enim materiam poneret et alter formam pronuntiaret, verba formæ non verificarentur ; v. g. si PETRUS diceret : *Ego te baptizo*, dum PAULUS aquam effunderet, falsum proferret PETRUS.

142. — *R. ad 3^m Quæs.* PARMENIO valide baptizavit, juxta communem sententiam, apud *S. Lig. n.* 9. Ratio est, quia videtur sufficere in Baptismo unio moralis consistens in hoc quod forma statim subsequatur materiæ applicationem, vel eam immediate præcedat. Attamen in praxi, cum plures Theologi graves contendant requiri aliquam simultaneitatem inter materiam et formam, seu, ut non perficiatur effusio aquæ quin forma incepta fuerit, aut non compleatur forma quin effusio inceperit, Baptismus iterandus est, si res non ita peracta fuerit. Hinc PARMENIO Baptismum iterare debuisset, et abhuc iterare debet, sub conditione.

CASUS II.

VALOR SACRAMENTORUM 2°.

CALLIXTUS, Parochi adjutor, confessionem TITII graviter decumbentis excipiens, intelligit illum habere prolem ex Matrimonio putatitio cum BERTA. Ut tanto malo remedium efficax afferat, judicat instaurandum esse Matrimonium istud. Quare TITIUM interrogat, utrum BERTAM in veram uxorem accipiat. Annuit TITIUS, et consensum coram duobus testibus advocatis ratum habet. Vocatur BERTA ; ei venienti obvius exit CALLIXTUS cum testibus, et ait : *Te* TITIUS *in veram uxorem accipit : nonne tu quoque eum in virum accipis ?* Respondet BERTA : *Accipio.* His peractis, ad TITIUM adeundum properant, sed, heu ! illum jam sensibus destitutum inveniunt.

HINC ;

QUÆR. 1° *An validum sit Matrimonium inter* TITIUM *et* BERTAM *celebratum ?*

2° *An recte egerit* CALLIXTUS ?

SOLUTIO :

143. — *R. ad 1^m Quæs.* 1° Validum est Matrimonium

Titii et Bertæ, quia adfuit unio moralis sufficiens inter utriusque consensum. Etenim consensus Titii fuit legitime præstitus coram Vicario Parochi et testibus idoneis; et paulo post accessit etiam consensus Bertæ coram eodem Sacerdote et iisdem testibus. Ergo nihil deest ad Matrimonii valorem. Sufficit enim in Matrimonio unio moralis etiam lata inter consensum sponsorum, quia Matrimonium per modum contractus initur : in contractu autem minime requiritur, ut consensus utriusque contrahentis simul ponatur. Attamen, ad validitatem hujus Matrimonii, supponi debet Titium rationis usum servasse usque ad tempus quo Berta et ipsa consensum præstitit; secus enim unio requisita deesset, siquidem consensus viri moraliter non perseveraret.

144. — *R. ad* 2^m *Quæs. Per se* modus ille contrahendi Matrimonium illicitus est, utpote praxi et ordinationi Ecclesiæ oppositus. Sponsi enim ambo et testes coram Sacerdote præsentes esse debent, nisi Episcopus aliquando dispensaverit, ut fit, gravi de causa, quando Matrimonium per procuratorem celebratur. Non videtur tamen damnandus Sacerdos, si reapse timuit ne tempus exspectandi adventum Bertæ deficeret, ut reapse defecit. Igitur, obtenta moribundi facultate, potuit cum testibus ire obviam sponsæ. Etenim quod est validum et *per se* illicitum de jure positivo, facile, urgente aliqua necessitate, licitum fieri potest.

CASUS III.

MUTATIO MATERIÆ.

1° Sylvius, Parochus, Oleo infirmorum in finem vergente, huic quantitatem majorem olei non benedicti addidit, et sic plurimos moribundos Extrema Unctione munivit. Alias, eodem Oleo penitus deficiente, sacro Chrismate ægrotos inunxit, et ad cœlites immisit.

2° Trophima, obstetrix, dum Missæ solemni Sabini neo-Sacerdotis, prima vice celebrantis, interesset, eumque egregie Præfationem cantantem audiret, lætabunda in media turba fidelium exclamavit : *Optime sane! Quantum profecit! Nil mirum; ergo enim ipsa cum baptizavi, et lactis copiam cum aqua immiscui!*

HINC :

QUÆR. 1° *Quænam mutatio materiæ et formæ Sacramentum efficiat invalidum ?*

2° *An* SYLVIUS *valide et licite Extremam Unctionem ministraverit in utroque casu ?*

3° *Quid de Baptismo* SABINI ? *et quid nunc in praxi faciendum sit ?*

SOLUTIO :

145. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Omnis mutatio substantialis materiæ et formæ Sacramentum invalidat, non vero mutatio mere accidentalis, licet peccatum grave inducere possit, si notabilis sit. Dicitur autem mutatio substantialis *in materia*, si eadem dici nequeat, juxta æstimationem hominum, ac ea quæ a Christo fuit determinata ; et *in forma*, si sensus verborum a Christo intentus in alium mutetur.

146. — *R. ad* 2^m *Quæs.* 1° SYLVIUS invalide moribundos inunxit *in primo casu*, quia materia Sacramenti Extremæ Unctionis est Oleum ab Episcopo benedictum ; atqui oleum vere substantialiter corruptum adhibuit, siquidem ex majori parte oleum non benedictum cum benedicto immiscuit. Ergo materiam substantialiter mutavit ; ergo invalide Sacramentum confecit.

Debuisset SYLVIUS admiscere quidem aliud oleum, sed in minori quantitate, ut dicit Rituale Rom. de Extrema Unctione. Tunc enim *major pars trahit ad se minorem.* Imo, quamvis oleum non benedictum successive addatur in minori quantitate per decursum anni, valida tamen adhuc remanet materia Sacramenti, licet omnes partes olei non benedicti, simul spectatæ, quantitatem Olei benedicti forte superent. Constat ex Decisione *S. Cong.* apud *S. Lig. n.* 708.

2° *In secundo casu*, SYLVIUS materiam dubie validam adhibuit ; controvertitur enim utrum Oleum debeat esse benedictum in ordine ad Sacramentum infirmorum. Debuisset Parochus ille attendere ad Olei penuriam, antequam penitus defecisset, et aliud inquirere, vel illud cum oleo non benedicto, ut supra dictum est, vel etiam cum Chrismate admiscere. Urgente autem præsenti necessitate, potuit materiam

hanc dubiam adhibere ; sed satagere debuit, elapso illo casu particulari, ut materiam certam obtineret.

147. — *R. ad 3^m Quæs.* Ut sciatur utrum validus fuerit Baptismus a TROPHIMA collatus, ab ipsa inquirendum est utrum multo minorem lactis copiam cum aqua immiscuerit, vel æqualem circiter, vel etiam majorem. In primo casu, Sacramentum ut validum habendum est, quia est tantum mutatio accidentalis ; secus in cæteris casibus, ut patet. Si mutatio substantialis fuerit, Baptismus SABINI iterandus omnino erit, et sacri Ordines repetendi.

CASUS IV.

LAPSUS LINGUÆ,

Seu mutatio involuntaria formæ.

1° SIDONIUS, Sacerdos, Sacrum faciendo, cum ad verba consecrationis panis devenisset, lapsu linguæ, aut distractione, dixit : *Hoc est Calix....* et statim ad errorem advertens, retractavit mentaliter verbum *Calix*, et reliquam formæ partem protulit, seu *Corpus meum*. Postea dubitavit num debuisset formam iterare, et etiam nunc an aliam Missam pro stipendio accepto celebrare teneatur.

2° Alias ex linguæ præcipitatione dixit : *Hoc Corpus meum*, scilicet, omittendo verbum *est* ; vel : *Hoc est Corpus meus*, vel *Corpus meu*, nec formam iteravit. Quamobrem ipsi novæ anxietates exortæ sunt, tum circa Sacri valorem, tum circa obligationem aliud novum applicandi.

HINC :

QUÆR. 1° *An valida fuerit consecratio in primo casu ?*

2° *Quid de consecratione Hostiæ in secundo ?*

3° *Quid de forma sequenti :* Hoc est Corpus meus, *vel* Hoc est Corpus meu ?

SOLUTIO :

148. — *R. ad 1^m Quæs.* Res controversiæ subjici potest. Primo intuitu, ista forma invalida videtur, quia hæc verba nullum sensum referunt. Non satis erat ut Sacerdos menta-

liter errorem corrigeret, seu per intentionem demeret verbum *Calix*, quod lapsu linguæ irrepserat : verba enim formæ materialiter accipienda sunt, et tantum valent quantum sonant; atqui in casu nihil sonant : ergo nihil valent; id est, nihil significant. Ergo forma erat repetenda.

149. — Attamen rationes quæ in oppositam sententiam afferri possunt, minime contemnendæ sunt. Etenim verba tantum valent quantum fert usus humanus. Porro in usu humano, si lapsu linguæ effluat ex ore verbum indebitum, statim sola vocis mutatione corrigitur, neque orationis initium repetitur. Igitur forma, ubi prolata est vox indebita *Calix*, potuit sufficienter a celebrante, mutato solum verbo indebito, corrigi. Ergo consecratio fuit valida saltem probabiliter, sicut valet Baptismus sic collatus : *Ego te baptizo in* honore.... *in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti.* Propter dubium vero Sacerdos debuisset formam repetere sub conditione. Sed, peracto Sacro, non debuit aliud pro stipendio accepto celebrare. Imo, nec deberet aliam Missam celebrare, etiamsi illa prior consecratio esset certo invalida, quia probabiliter consecratio unius speciei sufficit ad essentiam Sacrificii. Sic *Lacroix*, *l.* 6, *part.* 2, *n.* 15, etc. Attamen sententia communior et probabilior tenet utramque consecrationem requiri ad essentiam Sacramenti. *Cum S. Lig. de Euch. n.* 306.

150. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Invalida est hæc forma : *Hoc Corpus meum*, quia, verbo deficiente, nullus sensus his verbis exprimitur. Etenim, licet in lingua latina soleat sæpe omitti verbum, hic tamen prætermitti nequit. Ratio est : 1° quia nihil reperitur in vocabulis præcedentibus quod indicet verbum supplendum esse; 2° quia non tantum requiritur verbum ad sensum propositionis enuntiandum, sed etiam ad Corpus Christi efficiendum : verba enim formæ non sunt solum enuntiativa, sed etiam practica, seu id efficiunt quod significant.

151. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Non censetur invalida hæc forma : *Hoc est Corpus meus*, vel *Hoc est Corpus meu*; mutatio enim ista ab omnibus Theologis ut accidentalis habetur, quia corruptio in fine verborum, eorum sensum non destruit, et insuper genus masculinum grammaticæ tantum adversatur.

CASUS V.

MUTATIO FORMÆ.

Berthusa, obstetrix, infantem recens natum, et jamjam cum morte luctantem, sequenti formula baptizaverat: *Ego te baptizo in nomine Patris, Filii Spiritus Sancti, atque Beatæ V. Mariæ.* Parens vero hujus prolis, qui ad modum hunc baptizandi advertit, id Parocho denuntiavit. Hic autem dubitat utrum proles sit baptizanda, tum propter omissionem duplicem vocis *et*, tum propter additionem nominis *B. M. Virginis.* — Alias eadem Berthusa alium infantem jamjam morientem baptizans, ut citius formam proferret, dixit: *Ego te baptizo in nomine* Sanctissimæ Trinitatis.

Hinc:

Quær. *An* Berthusa *valide baptizaverit:* 1° *bis omittendo vocem* et; 2° *addendo nomen* B. M. Virginis; *et* 3° *dicendo: in nomine* Sanctissimæ Trinitatis?

Solutio:

152. — *R.* 1° Berthusa valide baptizavit omittendo *et* ante nomen Filii, quia, ex more loquendi ordinario, in enumeratione ponitur tantum *et* ante ultimam vocem enuntiandam. Dubia autem est forma, si *et* omittatur ante *Spiritus Sancti*, quia tunc processio Spiritus Sancti destruitur, siquidem intelligi potest modo adjectivo, sive Patri, sive Filio referendo.

2° Valida est forma cum additione *Beatæ Mariæ Virginis*, quia est completa jam forma cum hæc verba adjiciuntur. Excipiunt, nisi minister mente hæretica ab initio prolationis formæ intendat conjungere *Beatam Virginem* cum tribus personis *SS. Trinitatis*, ita ut valor et efficacia Baptismi æque a Matre Dei pendeat.

3° Nihil autem valet saltem probabilius Baptismus collatus *in nomine SS. Trinitatis*, quia in hac forma non sat distincte exprimuntur singulæ personæ divinæ, siquidem vox *Trinitas* confuse et implicite tantum personas significat. *S. Lig. n.* 111.

CASUS VI.

INTERRUPTIO FORMÆ.

Cornelius, Sacerdos, pœnitentem, peracta confessione, absolvebat. Verum, postquam protulisset priora verba *Ego te absolvo*, respiciens, animadvertit eum jam e sacro tribunali discessisse; quapropter eum revocavit dicendo: *Quid est hoc? quare non exspectasti? Revertere, et genuflecte usquedum te absolverim.* Illo autem reverso, Confessarius addidit verba reliqua, scilicet, *a peccatis tuis.*

Alias, quum infantem baptizaret, et jam dixisset: *Ego te baptizo*, mox ad pueros confabulantes conversus, formam interrupit clamans: *Silete, garruli; silete, pueri pessimi; absurdi pueri!* Et postea perrexit: *In nomine Patris et Filii et Spi* (hic subito sternutat et tussit) *ritus Sancti.*

Hinc:

Quær. 1° *Quænam interruptio vitiet formam Sacramenti?*

2° *An* Cornelius *invalide absolverit, et baptizaverit, in exposito casu?*

3° *An illicite egerit, et quatenus? Quid facere debuisset? vel quid consultius egisset?*

Solutio:

153. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Non potest bene determinari; sed attendendum est ad æstimationem communem hominum in variis circumstantiis. Interjectio, sternutatio, brevis tussis, valori formæ non nocet, etiamsi inter syllabas ipsas habeatur. Tussis autem multum producta inter verba ipsa, formam nullam reddit. In dubio autem utrum interruptio nimia fuerit, semper forma integra repetenda est.

154. — *R. ad* 2^m *Quæs.* 1° Cornelius valide absolvit, quia interruptio verborum et interpositio non fuit tanta, ut verba sequentia *a peccatis tuis*, in morali hominum æstimatione, non censerentur conjungi cum præcedentibus *Ego te absolvo.* Attamen, si verba absolutionis repetiisset ad

cautelam sub conditione, non fuisset damnandus. Sed quare sub conditione? Quia, juxta multos Doctores, sufficiunt probabiliter ad formam absolutionis verba *Absolvo te*. Ergo *probabiliter* pœnitens fuit absolutus ante interruptionem; ergo, si verba repetita fuissent, sub conditione id fieri debuisset. *Elbel*, *n.* 13.

2° Cornelius valide quoque baptizavit; interruptio enim non vitiavit formam, nisi accidentaliter, quia non tollitur sensus ubi parva tantum verborum interruptio interponitur, siquidem neque intentionem loquentis, neque intellectum verborum aufert, ut ait S. *Thomas*, *p.* 3, *q.* 66, *art.* 6. Atqui brevis quidem fuit interruptio, sive pueros corrigendo et increpando, sive etiam tussiendo et sternutando. Ergo validitati Baptismi nihil prorsus obesse potest. *Voit*, *n.* 23.

155. — *R. ad* 3^m *Quæs.* 1° Cornelius illicite egit tali modo pœnitentem revocando, cum ipsius gravamine et aliorum scandalo. Minime necessarium erat illum revocare, siquidem certo moraliter præsens erat. Satis fuisset igitur formam absolutionis inceptam perficere, et non amplius de pœnitente cogitare.

2° Etiam illicite egit, et quidem *per se* graviter, ratione scandali, aut injuriæ gravis Sacramento irrogatæ. Non enim adeo urgebat, ut pueros isto modo increparet. Numquid erat periculum in mora, ut formam sacramentalem prius absolvere non potuerit? *Voit*, *ibid.*

CASUS VII.

REPETITIO FORMÆ.

Henricus, Sacerdos, scrupulis usque ad dementiam agitatus, videtur sibi nunquam satis exprimere verba consecrationis; quare: 1° solet ea elate dicere, mirantibus Sacro assistentibus et obstupentibus, ac ter vel quater singula repetit sequenti modo: *Hoc*, *hoc*, *hoc*; *est*, *est*, *est*; *Corpus*, *Corpus*, *Corpus*; *meum*, *meum*, *meum*, *meum*.

2° Confessiones audiendo sæpe dubitat an verba absolutionis protulerit, et ideo ea pronuntiat et repetit.

3° Aliquando, si videatur sibi lapsu linguæ non recte pro-

nuntiasse ultimam syllabam verborum, eam solam repetit; v. g.: *Te absolvo a peccati tui*, ad errorem corrigendum addit *tis*, *tis*, etc.

4° Quoties aliquam distractionem in forma Sacramenti proferenda patitur, ejus verba repetit.

HINC:

QUÆR. 1° *Quandonam forma repeti possit, vel debeat?*

2° *Quomodo peccet, eam inutiliter repetens?*

3° *Quid de* HENRICO *judicandum in variis casibus expositis?*

SOLUTIO:

156. — *R. ad* 1^m *Quæs.* 1° Forma Sacramenti repeti potest sub conditione, quando est dubium prudens de ejus valore: esset enim incommodum grave, si Sacramentum deficeret, quia suscipiens Sacramentum ejus fructu privaretur; prudens autem timor hujus incommodi, causa sufficiens est formam iterandi. Ratio est, quia *Sacramenta sunt propter homines*; licet igitur Sacramentum exponere periculo nullitatis, apposita tamen conditione, si bonum hominis id requirat. 2° Forma Sacramenti repeti debet, stante prudenti timore de ejus valore, si bonum recipientis vel Religionis necessario exigit ut repetatur: v. g. si dubium sit de valore Baptismi, vel absolutionis pro mortalibus impertiendæ, vel consecrationis, aut ordinationis. *V. Comp. n.* 200.

157. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Minister Sacramenti repetens formam inutiliter, *per se* graviter peccat, quia gravem injuriam rei sacræ infert, adhibendo verba formæ, cum sciat ea nullum effectum producere posse. Attamen in praxi excusandus est a peccato gravi, ille qui ex aliqua præcipitatione formam repetit. Etiam scrupulosus, in scrupulis obfirmatus, videtur aliquatenus a peccato, saltem gravi, liberandus, ob defectum libertatis. Sed non difficile est ut, saltem contrahendo repetendi consuetudinem, *per se* mortaliter peccet. Quare igitur, o Sacerdos! formam sacramentalem pluries repetis cum tanta Sacramenti injuria? Quare laboras scrupulo inani circa debitam pronuntiationem, et peccatum grave, quod adstruunt Theologi communiter ra-

tione repetitionis formæ, nullatenus reformidas? Si peccatum times, scito timendum esse ubi est reapse, non vero ubi ne umbra quidem illius apparet.

158. — *R. ad* 3^m *Quæs.* 1° Peccavit *per se* graviter Henricus formam Eucharistiæ adeo injuriose tractando; *per accidens* tamen, ratione dementiæ, a peccato gravi facile excusabitur. 2° Idem etiam dicendum de repetitione formæ absolutionis; attamen ratio scandali facilius in hoc casu abesse posset. 3° Quoad repetitionem ultimæ syllabæ verborum, hoc insaniam prorsus redolet. 4° Peccavit etiam graviter *per se*, repetendo integram formulam Sacramenti ob aliquam distractionem, quia, non obstante distractione, haberi potest certitudo moralis de pronuntiatione debita; atqui repetere formulas cum certitudine morali de valore Sacramenti, est profanatio ejusdem gravis : ergo, etc.

CASUS VIII.

INTENTIO MINISTRI 1°.

Lucillus, Sacrum celebraturus, admonetur ab ædituo tres Hostias minores in altare appositas esse consecrandas, et tribus laicis petentibus porrigendas. Annuit ille; sed ex oblivione, neque in oblatione, neque in consecratione, de iis recordatus est. Quum autem ad Communionem devenisset, obstupuit cernens tres Hostias in corporali, et quartam extra corporale. Dubitans autem utrum essent consecratæ necne, eas omnes particulas post Hostiam majorem sumpsit, et laicos ad aliam diem dimisit.

Hinc :

Quær. 1° *Quænam intentio requiratur in Ministro ad Sacramenti validitatem?*

2° *An* Lucillus *valide consecraverit omnes Hostias in altari positas, necne?*

3° *An recte egerit?*

Solutio :

159. — *R. ad* 1^m *Quæs.* 1° Requiritur in Ministro Sacramenti intentio vera et seria saltem faciendi id quod facit

Ecclesia. *Trid. sess.* 7ª, *Can.* 11. 2° Non requiritur vero intentio *actualis*, sed *virtualis* sufficit; quia ad hoc perdurat, vel in eadem serie actionum, vel saltem in sua intensitate, ita ut vere in actionem Ministri influat, et actio illa vere humana dici possit. 3° Intentio autem habitualis non sufficit, neque a fortiori intentio interpretativa. *V. Comp. n.* 203.

160. — *R. ad* 2m *Quæs.* 1° Lucillus valide consecravit tres Hostias in corporali appositas et repertas, easque laicis præbere debuisset. Ratio est, quia ejus intentio illas consecrandi fuit vere *virtualis*, cum ad istas Hostias, ab ædituo monitus, ab initio Missæ adverterit. Prior enim intentio eas consecrandi, non obstante oblivione, tempore consecrationis habita, virtualiter perseveravit. *Elbel*, *n.* 14.

2° Hostia quarta probabilius non est consecrata. Ratio est, quia reperta est extra corporale. Sacerdos autem censeri non potest velle consecrare extra corporale, cum id lege gravi Ecclesiæ prohibeatur; non censetur enim velle violare legem sub peccato mortali obligantem : habenda est igitur hæc Hostia tanquam non consecrata. Attamen non est deponenda cum aliis Hostiis non consecratis, quia Theologi graves contendunt illam esse consecratam. Adde quod forte conjuncta erat cum aliis, non solum in Missæ principio, sed etiam tempore consecrationis, et aliquo casu, v. g per manipulum Sacerdotis, extra corporale dejecta est.

161. — *R. ad* 3m *Quæs.* Lucillus male fecit, hanc Hostiam statim post majorem Hostiam sumendo; quia hoc est contra Rubricas, ubi statuitur, ut, si quid consumendum sit, id post SS. Sanguinis sumptionem fiat. Insuper, cum hæc Hostia probabilius non sit consecrata, Sacerdos, eam sumendo ante absumptionem SS. Sanguinis, jejunium naturale frangit.

CASUS IX.

INTENTIO MINISTRI 2°.

Medericus, Sacerdos, confessiones excepturus, intentionem habet hac vice non absolvendi Marcum consuetudinarium, licet videatur satis dispositus, ad ejus constantiam magis probandam. Accedens vero Marcus in media turba, a

Confessario non agnoscitur, idcirco ab eo absolvitur. Confessarius ad errorem statim advertens, hæret dubius et anceps; nescit enim an absolutionem iterare debeat, vel pœnitentem a Communione impedire. Tandem ad absolutionem denuo impertiendam se resolvit.

Alias, idem MEDERICUS statuerat PAULUM non hac vice absolvere, ut dignius ad Sacramentum se disponeret, et id pœnitenti jam significaverat, cum subito ex animi distractione verba absolutionis protulit.

HINC :

QUÆR. 1° *An* MEDERICUS *valide* MARCUM *absolverit; et an recte egerit absolutionem iterando?*

2° *An valida fuerit absolutio* PAULO *impertita?*

SOLUTIO :

162. — *R. ad* 1^m *Quæs.* MEDERICUS præsumendus est valide absolvisse. Etenim valide absolvit, si prior ejus intentio non absolvendi non fuit absoluta, ita ut potuerit implicite retractari per intentionem absolvendi pœnitentem præsentem. Atqui ita est; nam, sibi proponendo MARCUM non absolvere, id statuebat, non præcise ob MARCI indignitatem, sed ut ille postea magis ad beneficium absolutionis disponeretur. Verum, si futurum errorem prævidisset tunc, numquid, illo occurrente casu, adhuc absolutionem MARCO denegasset? Nequaquam. Non potuisset enim ita statuere, quia noluisset afferre maximum incommodum pœnitenti, qui non absolutus discessisset, nec damnum illud reparare potuisset, cum illud ignoraret. Ergo intentio absolvendi in Confessario videtur omnino præponderans in casu nostro. Ergo MARCUS fuit valide absolutus. Ergo MEDERICUS, Confessarius, omnem sollicitudinem de errore debuisset deponere; et proinde absolutionem repetendo male fecit. In vero dubio, saltem conditio ab ipso apponenda fuisset. *S. Lig. de Sacr. in gen. n.* 28.

163. — *R. ad* 2^m *Quæs. Neg.* Confessarius in hoc secundo casu evidenter caruit intentione absolvendi, siquidem suam mentem ipsi pœnitenti jam modo aperuerat. Ergo verba absolutionis, ab illo tunc contra suam intentionem prolata, nullam habuerunt efficaciam. Ergo invalida prorsus fuit absolutio.

CASUS X.

DIGNITAS MINISTRI.

Albertus, Sacerdos, humanam fragilitatem expertus, lethali noxa sese inquinaverat. Cacodæmone victus, integro mense in hoc lugendo statu perseveravit, omnia munia sacerdotalia obeundo, scilicet, concionando, Sacrum peragendo, confessiones, sive impertita sive negata absolutione, excipiendo, Communionem fidelibus distribuendo, Baptismum et Extremam Unctionem, nata occasione, ministrando, et pluries sponsis benedicendo. Die quodam festo, pro populo celebraturus, tanto horrore sacrilegii committendi captus fuit, ut, deficiente Confessarii copia, verba utriusque consecrationis prætermiserit, ad profanationem SS. Eucharistiæ devitandam. Tandem confessionem dolentissime instituit, sed nescit quomodo de his omnibus sese accusare debeat.

Hinc :

Quær. 1° *Quomodo in singulis peccaverit* Albertus *? et quomodo confiteri, vel a Confessario interrogari debeat ?*

2° *Quid speciatim judicandum de omissione consecrationis, prout in casu refertur ?*

3° *An teneatur semper confiteri Sacerdos, reus peccati mortalis ante Sacramenti cujuslibet administrationem ; et quid, si necessitas urgeat ?*

Solutio :

164. — *R. ad* 1^m *Quæs.* 1° Albertus moraliter peccavit quoties Sacramentum in hoc lugendo statu confecit ; quia confectio sacrilega singulorum Sacramentorum constituit actum peccaminosum, in se distinctum et determinatum. Hinc toties graviter peccavit, quoties indigne baptizavit, et infirmos sacro Oleo inunxit ; item quoties absolutionem impertivit, quia tot judicia diversa et completa peregit. Attamen excusandus est a peccato mortali *probabilius* quando confessiones audivit quin absolveret, quia Sacramentum

non confecit. Excipe, nisi fuerit animo paratus ad absolvendos omnes sibi occurrentes.

2° Peccavit mortaliter, juxta communem sententiam, Eucharistiam in mortali extra Missam ministrando, propter injuriam gravem Sanctissimo Sacramento irrogatam. *S. Lig. n.* 35. —*Billuart.*—*Antoine*, etc. *Probabilius* tamen unicum tantum peccatum mortale commisit, quoties Eucharistiam fidelibus distribuit, etsi plures simul ad Sacramentum accesserint, quia distributio fit per modum convivii, ideoque unica censetur fieri administratio. *S. Lig. ibid.*—*Billuart*, etc. Plures tamen graves Theologi contendunt, non peccare graviter ministrantem Eucharistiam in mortali, quia non conficit Sacramentum, et proinde remote tantum ad productionem gratiæ cooperatur, siquidem non ponit actionem efficientem gratiam, sed tantum applicat Sacramentum actu existens. Ita *Lugo*, *de Sacram. D.* 8, *n.* 155.—*Elbel*, *n.* 50. —*Sporer.*—*Sylvius.*—*Lacroix.* Hæc autem sententia saltem, extrinsece, sat *probabilis* videtur.

3° Quoties Missam sacrilege celebravit, *probabilius* triplex peccatum mortale commisit, scilicet: indigne consecrando, indigne communicando, et indigne sibi indigne Sacramentum ministrando. Imo, aiunt, quartum patrat peccatum grave, si Eucharistiam aliis in Missa ministrat. *S. Lig. n.* 35. Cæterum in praxi parvi refert scire quot peccata faciat Sacerdos sacrilege celebrans, cum satis sit si in confessione dicat se in mortali celebrasse.

4° *Probabilius* graviter non peccavit concionando, vel alias functiones sacras ministerii obeundo, in quibus non intervenit neque confectio, neque administratio Sacramenti, neque tactus Eucharistiæ, sive mediatus, sive immediatus. Hinc patet quomodo ALBERTUS confiteri, vel etiam interrogari debeat. *Vid. Comp. n.* 209 *et seq.*

165. — *R. ad* 2^m *Quæs.* In maximum errorem impegit ille miserrimus Sacerdos, dum putavit se a sacrilegio immunem evadere, consecrationem omittendo. Sacrilegium enim multo majus commisit, reliquam seriem orationum et cæremoniarum sacrarum exhibendo, et sanctissimum Missæ Sacrificium simulando, quin reapse illud conficeret.

166. — *R. ad* 3^m *Quæs.* 1° Certo tenetur confiteri Sacerdos, reus peccati mortalis, ante Missæ celebrationem, si

copiam Confessarii habeat. Constat ex *Conc. Trid. sess.* 13, c. 7, ubi præscribitur confessio omnibus fidelibus communicaturis, si in statu gratiæ non versentur.

2° *Per se* autem non tenetur confiteri ante administrationem aliorum Sacramentorum, si facile, per actum contritionis perfectæ, gratiam divinam recuperare valeat, quia confessio tunc nulla lege præscribitur.

3° Urgente necessitate celebrandi, et deficiente copia Confessarii, satis erit si Sacerdos, peccati mortalis reus, actum contritionis perfectæ serio eliciat, et confiteri quamprimum proponat. *S. Lig. n.* 255 *et seq.* — *V. Comp. n.* 207 *et seq.*

CASUS XI.

SACRAMENTA MINISTRANDA 1°.

Rembertus, Parochus, mussitare solet fere quotics ad confessiones audiendas advocatur. Erga ægrotos præsertim invisendos, eosque Sacramentis muniendos, se morosum et difficilem exhibet. Quapropter non semel evenit ut, illo requisito et cunctante, plures absque Sacramentis decesserint. Grassante quondam morbo pestifero, Rembertus, pelli suæ timens, sub prætextu alicujus urgentissimi negotii pertractandi, se in alium locum tutum, longe dissitum, recepit, substituto tamen prius idoneo Vicario, qui suo nomine animarum curam ageret, et infirmis assisteret. At primum ex illo loco dissito, per epistolam, Episcopum suum de suo discessu monuit, aliquam fictam causam exhibendo. Elapsis pluribus hebdomadis, ubi inaudiit exstinctam esse luem, ad propria reversus est.

Hinc :

Quær. 1° *Quænam sit obligatio Ministri quoad Sacramenta conferenda, seu quandonam gravis sit ?*

2° *An, vel quandonam Sacramenta etiam cum vitæ periculo ministrare debeat ?*

3° *Quomodo peccaverit* Rembertus *in omnibus ?*

SOLUTIO :

167. — *R. ad* 1^m *Quæs.* 1° Pastor animarum tenetur sub gravi, ex justitia, Sacramenta ministrare subditis suis rationabiliter petentibus, quia ad id ex *quasi-contractu*, seu ex officio suscepto, adstringitur. 2° Alius, non Pastor, nunquam tenetur Sacramenta administrare, ex justitia, bene vero ex caritate in gravi proximi necessitate. *Vid. Comp. n.* 213.

168. — *R. ad* 2^m *Quæs.* 1° Minister Sacramenti, qui non est Pastor, tenetur etiam cum vitæ periculo administrare Sacramenta ad salutem necessaria, scilicet Baptismum, Pœnitentiamque, iis qui sunt in discrimine vitæ et præsumuntur versari in statu peccati mortalis, nec facile per actum contritionis sibi subvenire posse; et etiam Extremam Unctionem in casu quo quis nullo modo confiteri posset, v. g. si sensibus esset destitutus. Ratio ex generali principio caritatis deducitur.

2° Quid vero de Pastore? Valde *controvertitur*. Prima sententia *valde gravis*, ait S. *Lig.*, *affirmat* cum teneri etiam alia Sacramenta cum periculo mortis ministrare, ratione officii. *Ita Suarez*, — *Sylvius*, — *Vasquez*, etc. Secunda vero sententia, etiam *valde probabilis*, ait S. Auctor, *negat*, quia alia Sacramenta non sunt tantæ necessitatis, ut Parochus pro eis conferendis teneatur vitam prodere. *S. Lig. l.* 6, *n.* 233, refert Declarationem *Greg. XIII*, Decretum S. C. Concilii his verbis approbantis : *Parochum duo Sacramenta ad salutem necessaria, nempe Baptismum et Pœnitentiam, tunc teneri ministrare vel per se, vel per alium idoneum, ut Parochus possit audire confessiones suorum, quia alias cum reformidarent, si viderent eum accedere ad pestilentes.*

169. — *R. ad* 3^m *Quæs.* 1° REMBERTUS procul dubio graviter peccavit, cum se morosum ac difficilem exhibuit, non semel, vel iterum, aut raro, sed persæpe, quoad fidelium confessiones excipiendas, et præsertim ægrotos invisendos et Sacramentis reficiendos. Nec excusandus foret a peccato mortali, licet raro moram protraxerit, relative ad infirmos adeundos, si, ob illam moram culpabilem, ægroti absque Sacramentis decedere potuerint.

2° Graviter etiam peccavit REMBERTUS, deserendo suas oviculas et fugiendo, instar mercenarii, et quidem sine licentia ab Episcopo petita vel obtenta. Ratio est, quia in re gravi egit contra suam obligationem, et forte non sine scandalo et gravissima parochianorum offensione. Parochus enim tempore pestis tenetur in parochia morari et subditis Sacramenta, saltem saluti necessaria, ministrare; constat ex Declaratione *S. Cong. Conc. Trid.* an 1576. Boni enim Pastoris est *animam suam pro ovibus suis ponere*, juxta effatum Christi Domini, *I. Joan.* 3. 16. Non satis fuit igitur ut REMBERTUS sibi idoneum Vicarium substitueret, neque ut Episcopum post discessum admoneret, quia debuit non prius discedere quam licentiam obtinuerit; neque, in præfatis circumstantiis, facultatem abeundi postulare potuit, cum id prohibeat S. Congregatio. Insuper, neque obtenta facultate excusaretur, cum falsam causam allegaverit, ad rem ab Episcopo extorquendam.

CASUS XII.

SACRAMENTA MINISTRANDA 2°.

CUNIBERTUS, Parochus, advocatur ad domunculam mulieris igne flagrantem, ut ipsi, ab omnibus derelictæ, saltem per absolutionem succurreret, et infantem, quem a paucis horis pepererat, baptizaret. Advolat quidem Pastor; sed animadvertit arduum et periculosissimum esse opus, et ob metum mortis recusat mulierem adire, quamvis tempus adesset prædictæ infelici matri, et miseræ proli necessaria Sacramenta conferendi.

HINC:

QUÆR. 1° *An graviter peccaverit* CUNIBERTUS, *matri et proli in tanta necessitate spirituali positis non succurrendo, non obstante propriæ vitæ periculo?*

2° *An excusationem mereretur, si ipse in statu peccati versaretur?*

SOLUTIO:

170. — *R. ad* 1^m *Quæs.* 1° Casus matris valde differt a

casu prolis; mater enim absolvi poterat a longe absque vitæ absolventis periculo, saltem communiter loquendo. Insuper Parochus non tenebatur vitam prodere ad matrem absolvendam, si scivisset mulierem pie vivere, nec ordinarie versari in statu peccati mortalis, vel tunc facile actum contritionis elicere posse. *S. Lig. l.* 2, *n.* 27.

2° Cunibertus, sub gravi, tenebatur vitam suam exponere ad infantem baptizandum, quia Parochus tenetur subvenire extremæ necessitati spirituali parochianorum, cum suo quocumque incommodo, aut damno temporali. Imo, deficiente Parocho, ad id obligatur quilibet alius, quia vita spiritualis, etiam aliena, utpote bonum majus et altioris ordinis, præferri debet saluti corporali cujuslibet viventis. Ergo, a fortiori, ad illud tenetur Parochus, de quo ait Christus: *Bonus Pastor animam suam dat pro ovibus suis. Joan.* 10. 11. Ergo peccavit graviter Cunibertus, quippe qui tantæ obligationi non satisfecit. Attamen a peccato excusandus videtur, si certus non fuisset se ad infantem pervenire posse; durissimum enim esset aliquem obligare ad vitam pro bono alterius incerto prodendam.

171. — *R. ad* 2^m^ *Quæs. Neg.* Quia facile unico momento, per actum contritionis perfectæ, se in statu gratiæ reponere potest. Præterea, nonne actum caritatis perfectæ peragit ille qui, pro amore Dei et proximi, vitam propriam profundit?

CASUS XIII.

SACERDOS MORTIS PERICULO OCCURRENS.

Metrodorus, apud infideles Missionarius, dum, fervente persecutione, incognitus christianos hinc et inde sparsos inviseret, ad eos in Fide confirmandos, incidit casu in turmam lictorum qui foras educebant quempiam, gravis sceleris reum, ut capite truncaretur. Tum, zelo incensus, penetravit per satellites ad malefactorem in paganicis superstitionibus enutritum, eumque tanto spiritus ardore ad Religionem catholicam amplectendam hortatus est, ut ille annuerit, et publice veram Fidem professus, et aqua Baptismatis regeneratus, pie fortiterque occubuerit.

HINC :

QUÆR. 1° *An* METRODORUS, *Missionarius, sub gravi obligatus fuerit ad succurrendum animæ infidelis capite obtruncandi, etiam cum gravissimo mortis periculo ?*

2° *An simplex christianus ad id esset obligatus ?*

SOLUTIO :

172. — *R. ad* 1^m *Quæs. Affirm. per se.* Ratio patet ex dictis, seu ex principiis generalibus caritatis. Dixi *per se :* nam Missionarius ille ad id non fuisset obligatus, si tantum probabile esset quod ille infidelis admissurus fuisset in animum verba Sacerdotis catholici ; quia, si esset tantum probabilis spes juvandi, esset etiam probabilis desperatio : atqui talis obligatio foret nimis difficilis in probabili desperatione ; ergo urgenda non esset. *Gobat, de Sacramentis in genere, n.* 183.

Neque obligatus esset, si non reperiretur in loco alius Sacerdos qui christianis opitulari posset, præsertim persecutionis tempore. Æquum enim non est ut Sacerdos uni animæ succurrat, multos alios in periculo salutis relinquens. *Gobat, ibid.*

173. — *R. ad* 2^m *Quæs. Affirm. per se ;* quia fidelis quilibet infideli per Baptismum succurrere potest, et proinde debet, ut ex dictis satis liquet. Raro tamen in hujusmodi casu urget stricta obligatio, quia non constat de fine certo assequendo ; non sufficit enim aliqua spes, vel etiam mera probabilitas successus obtinendi, ut quis vitam ipsam prodere debeat

CASUS XIV.

SACRAMENTA DENEGANDA.

JULIANUS, peccator publicus, matrimonium contracturus, jam publicatis bannis, adit Parochum confessiones excipientem, et declarat se nolle confiteri, sed confessionem simulare, ut sponsæ complaceat. Negat Parochus se matrimonio interventurum esse, nisi seriam confessionem peregerit, cum Sacramentum illud statum gratiæ requirat. Subinde,

cum perrexisset Parochus ad Sacrum faciendum, dum Communionem fidelibus distribuit, ecce inter alios communicantes cernit adstantem JULIANUM ipsum. Quid faciet? Hæret anceps... Sed mox recordans præcepti Domini : *Nolite dare sanctum canibus*, hominem prætermittit. Absoluto Sacro, JULIANUS, ira percitus, adit Parochum, imprecationibus eum lacessit, eique mortem minatur, nisi sibi Eucharistiam ministret suoque matrimonio assistat. Perterrefactus Parochus existimat præceptum tunc non urgere, et JULIANO morem gerit.

HINC :

QUÆR. 1° *Quandonam Sacramenta deneganda sint?*

2° *An recte egerit Parochus abnuendo assistere matrimonio* JULIANI, *et postea metu mortis assistendo?*

3° *An recte egerit Eucharistiam eidem primum denegando, et deinde metu mortis eam ipsi concedendo?*

SOLUTIO :

174. — *R. ad* 1^m *Quæs.* 1° Sacramenta denéganda sunt peccatori publico, sive *occulte* sive *publice* ea petenti, quia sancta non sunt indignis tradenda, et scandalum fidelium præcavendum est.

2° Sacramenta sunt etiam deneganda peccatori *occulto*, *occulte* petenti, quia simpliciter indignus est, et insuper nulla urget ratio ad Ministrum excusandum. Secus vero, si *publice* petat, quia tunc Sacramenta denegari nequeunt absque scandalo fidelium et Ecclesiæ perturbatione. *S. Lig. n.* 50.

175. — *R. ad* 2^m *Quæs.* 1° *Per se* recte egit primum assistentiam suam matrimonio denegando. Ratio est, quia, licet confessio non requiratur lege generali Ecclesiæ ad matrimonium, cum Concilium Trid. adhortetur tantum ad confessionem matrimonio præmittendam, attamen generatim Parochus assistere nequit matrimonio eorum qui sunt publici peccatores. Ratio est : 1° quia de jure naturali nemo cooperari potest peccato alterius, etiam materialiter, nisi de causa gravi et proportionata ; 2° quia publici peccatores indigni sunt ut ad Sacramenta admittantur. *S. Lig. n.* 54. —

V. Comp. tom. II, *n.* 218-769-774. Nec obstat quod Parochus non sit minister matrimonii; nam ejus præsentia necessaria est ad Sacramenti validitatem. Adjicias quod Parochus ex officio incumbere debet saluti spirituali suarum ovium, eas a peccatis avertendo. Nec dicas quod sponsi jus habent ad matrimonium contrahendum, et proinde ad Parochi assistentiam; nam nemo jus habet ad actionem in qua peccatum committitur.

2° Parochus potuisset assistere matrimonio JULIANI, in favorem sponsæ, si hæc non fuisset indigna, quia tunc rationem sufficientem habuisset peccatum ejus permittendi. *S. Lig. ibid.*

3° Potuit assistere matrimonio metu mortis impulsus, quia Parochus non est minister Sacramenti, et præterea gravissima ratione a peccato cooperationis excusatur. Potest etiam Parochus excusari in simili casu, propter alia quæcumque incommoda valde gravia, sive propria, sive contrahentium, v. g. ne in peccato, aut in concubinatu perseverent, etc. *S. Lig. n.* 54.

176. — *R. ad* 3^m *Quæs.* 1° Prima vice recte egit Parochus Communionem JULIANO denegando, quia, ut ipse ait, sancta non sunt canibus, seu indignis tradenda. JULIANUS autem, peccator publicus, nulla præmissa pœnitentia, neque scandali reparatione, est omnino indignus : ergo a Communione erat repellendus, seu prætermittendus.

2° Male egit postea Parochus, metu mortis adactus, Eucharistiam JULIANO ministrando. Ratio est, quia damnum quantumlibet compensare nequit summam injuriam quæ in eo casu SS. Eucharistiæ advenit. *Ita S. Lig. n.* 49, *cum aliis.*

177. — Contradicunt tamen plures cum *Lacroix*, *l.* 6, *part.* 1, *n.* 138, — *Gobat*, — *Sporer*, etc., dummodo Sacramentum non petatur in odium Religionis. Ratio eorum est, quia, ut aiunt, si infamia peccatoris occulti, publice Sacramentum petentis, talem administrationem excusat et irreverentiam Sacramenti reparat; cur mors a Ministro subeunda non excusaret? Sed neganda est paritas : etenim Sacerdos nequit publice Communionem negare peccatori occulto, non quidem ad famam ejus salvandam, sed propter alia gravissima incommoda quæ inde sequerentur, nempe scandala aliorum, qui, licet forte digni, a sacra Communione

deterrerentur, timentes ne, ob odium vel imprudentiam, a Sacerdote arcerentur. Hæc autem incommoda non habentur in Ministro, qui metu cogitur ad Communionem peccatori publico ministrandam. Imo ædificationi esset populo Minister qui, ad reverentiam Sacramento servandam, periculo mortis se exponeret.

CASUS XV.

SIMULATIO SACRAMENTI.

Sinesius, alumnorum in collegio degentium Confessarius, Leonardi Confessionem excipiens, audit illum paulo ante contra castitatem cum Alberto graviter deliquisse. De facti veritate ex ipsius narrationis adjunctis procul dubio constabat. Vice sua, confitendi gratia, accedit Albertus, qui rem altissimo premit silentio. Confessarius probe novit eum non potuisse apud alterum suas culpas manifestare, siquidem nullus alius est in collegio pro audiendis confessionibus; nec supponi potest pœnitentem ex oblivione aut ignorantia tantum peccatum reticere. Quid faciet Sinesius? Id consilii capessit, ne sigilli legem violet, nec sacrilegio pœnitentis cooperetur: Alberto, prudenter sed frustra interrogato, fingit absolutionem impertire dicendo, submissa voce: *Ego te non absolvo.* Cum autem prævideret Albertum ad Communionem cum aliis accessurum esse, particulam seorsim ab aliis collocatam in Sacro faciendo minime consecrare intendit, eamque ipsi porrigit.

Hinc:

Quær. 1° *Quid sit simulare Sacramentum?*

2° *An aliquando licitum sit?*

3° *Quid dicendum de ratione agendi* Sinesii, *tum ratione fictæ absolutionis, tum ratione Hostiæ non consecratæ* Alberto *porrectæ?*

4° *An* Sinesius *potuisset proferre verba solita:* Corpus Domini, *etc...*, *coram* Alberto, *quin Hostiam ei porrigeret?*

Solutio:

178. — *R. ad* 1^m *Quæs. Probabilius* simulatio Sacramenti

consistit in appositione ficta formæ ad materiam, aut in ficta formæ prolatione, ita ut, cum rigore loquendo, tantum simuletur Sacramentum, quando ficte ponitur illud quod essentialiter pertinet ad rem quæ simulatur.

R. ad 2^m *Quæs.* Nunquam licet simulare Sacramentum, nec *materialiter* quidem, seu etiam non intendendo *directe* simulationem, seu proximi deceptionem; quia omnis simulatio est injuria gravissima in Christum, cui Minister illudit, abutendo rebus sacris ab ipso institutis, et sic eum falso operantem inducendo. Constat etiam ex propositione 29^a ab *Innocent. XI* damnata, quæ sic jacet: *Urgens metus gravis est causa Sacramenti administrationem simulandi.* Plures quidem Theologi putant, solam formalem simulationem in hac propositione damnari; sed merito alii communiter contradicunt. Etenim non licet simulare Sacramentum ex metu gravi, ut constat ex damnatione præfatæ propositionis. Atqui simulatio ex metu mortis est simulatio *materialis*, non vero *formalis*: ergo... Juxta alios non damnatur quælibet simulatio *materialis*, v. g. si fiat ex metu mortis, cum in prædicta propositione dicatur tantum *ex metu* gravi. Sed respondet *S. Lig. n.* 59: *Quamvis præfata propositio non loquatur de quocumque metu, attamen commune etiam est apud Doctores, non licere administrationem Sacramenti simulare etiam ob metum mortis.*— *V. Comp. n.* 220.

179. — *R. ad* 3^m *Quæs.* 1° *Quoad absolutionem* controvertitur in primis, utrum Confessarius possit vel debeat in simili casu absolutionem denegare, aut vice versa.

Prima sententia dicit absolutionem esse omittendam; quia pœnitens, utpote male dispositus, ea prorsus indignus est, et proinde Confessarius, cum absolvendo, ejus sacrilegio cooperatur. Hanc sententiam suadet *S. Lig. n.* 631, ubi dicit melius esse si Confessarius omittat absolutionem, pœnitente non monito, et, loco absolutionis, aliquas orationes recitet.

Secunda sententia docet pœnitentem semper absolvendum esse. Ratio est, quia non licet Confessario agere contra pœnitentem ex notitia confessionis, siquidem hoc est aliqua sigilli læsio, seu pœnitentis gravamen, quod cedit in odium Sacramenti. *Ita Lugo, de Pœnit. D.* 22, *n.* 21, *cum Gobat, Diana, et aliis.* Hæc sententia mihi *multo probabi-*

lior est. Etenim quid commodi haberi potest in alia sententia? Si pœnitens sit male dispositus, numquid a sacrilegio immunis est, cum se absolutum existimet? Minime sane. *V. Comp. n.* 222 *et* 619.

2° *Quoad Communionem*, graviter et gravissime peccavit Sinesius, Hostiam non consecratam Alberto porrigendo, quia Hostiam hanc ipsi communicanti et cæteris assistentibus adorandam obtulit, et eo ipso ad actum idololatriæ eos induxit. Sic neque Sacerdos, versans in statu peccati mortalis, consecrationem simulare potest, ad vitandam indignam Missæ celebrationem. Remedium igitur malo pejus est, ut dicit *Innoc. III*, *c.* 7, *de Homine*, *de Celebratione Missæ.*—*S. Lig. n.* 61.—*Pontas*, *v.* Communion, *cas.* 15.

R. ad 4^m *Quæs. Nego*, quia usus fuisset notitia confessionis ad Sacramentum ei negandum, quod gravamen maximum sigilli induxisset. Dicit autem *S. Lig. n.* 61, *quod possit* quis indispositus ad Communionem aliquando, ob infamiam vel scandalum vitandum, cum Parocho convenire ut hic dicat super ipsum verba : *Corpus Domini*, etc., quin sacram Hostiam ei præbeat; quia tunc revera non ministrat Sacramentum, nec irreverenter Eucharistia tractatur.

CASUS XVI.

SUBJECTUM SACRAMENTORUM 1°.

Philemon, Parochus, solet dare sacrum Viaticum, Extremam Unctionem et absolutionem infirmis delirantibus, fatuis et amentibus, imo et ebriis agonizantibus. Sed ejus agendi ratio carpitur a Marcellino, alio Parocho, qui contendit Sacramenta in his casibus conferenda non esse propter periculum irreverentiæ erga res sacras, aut etiam invaliditatis Sacramenti. Cuinam, quæso, causa tribuenda sit?

Hinc :

Quær. 1° *Quid requiratur ad validitatem receptionis Sacramentorum?*

2° *Quid ad receptionem licitam?*

3° *An* Philemon *recte processerit in omnibus?*

Solutio :

180. — *R. ad* 1^m *Quæs.* 1° In adultis requiritur *ad validitatem* intentio aliqua Sacramentum suscipiendi, quia non decet ut adultus tantum recipiat beneficium, nisi velit. Sed pro plerisque Sacramentis sufficit intentio habitualis, seu implicita, spectata cujusque Sacramenti natura. Excepto autem Pœnitentiæ Sacramento, non requiritur ad validitatem, etiam in adulto, neque probitas, neque proprie Fides. Patet ex praxi Ecclesiæ, quæ nunquam permisit ut iteraretur Baptismus, neque Ordo hæreticorum, vel improborum hominum, quoties de Sacramento rite collato constabat. Ratio autem, qua excipiatur Pœnitentia, est, quia animi dolor ad materiam ipsam Sacramenti pertinet.

2° Nulla requiritur dispositio aut intentio in infantibus aut perpetuo amentibus, ut *valide* recipiant Sacramenta quorum sunt capaces; quia nullam conditionem adimplere valent, et nihilominus hæc Sacramenta pro ipsis sicut pro aliis instituta sunt.

181. — *R. ad* 2^m *Quæs.* 1° Ad Sacramenta vivorum *licite* recipienda, requiritur status gratiæ, quia a Christo ordinata sunt ad augmentum gratiæ producendum.

2° Ad Sacramenta mortuorum ab adultis *licite* recipienda, requiruntur actus Fidei et Spei, juxta hæc Apost. ad *Hebr.* 11. 6 : *Credere oportet accedentem ad Deum quia est, et inquirentibus se remunerator sit.* Requiritur etiam dolor de peccatis, ne effectibus Sacramentorum obstent. In Sacramento autem Pœnitentiæ, dolor ille etiam ad validitatem necessarius est.

182. — *R. ad* 3^m *Quæs.* 1° Philemon potuit prædictis Extremam Unctionem ministrare, si excipiantur perpetuo amentes, utpote incapaces; 2° potuit etiam Eucharistiam ministrare delirantibus et semifatuis, secluso tamen irreverentiæ periculo, non tamen ebriis agonizantibus propter scandalum quod inde sequeretur; 3° potuit dare absolutionem, sub conditione, iis omnibus quibus Extremam Unctionem ministrare licet. Etenim, quamvis ad absolutionem requiratur actualis cognitio, aliqualis confessio et doloris actus, non certo constat ea omnino in his deficere, ut infra dicemus in Sacramento Pœnitentiæ, de absolutione moribundorum. *V. Comp. n.* 439 *et* 505.

CASUS XVII.

SUBJECTUM SACRAMENTORUM 2°.

FLORIANUS, Parochus, ad TITIUM moribundum advocatus, audita ejus confessione, ipsi præbet sacram Eucharistiam, quam libenter suscipit. Sed cum de Extrema Unctione ageretur, recusavit TITIUS illam suscipere, asserendo nullum esse pro se mortis periculum. At vero, ubi Parochus animadvertit jam sensibus eum destitui, cœpit eumdem sacro Oleo ungere et perrexit, quamvis moribundus, oculis subito apertis, cernens quid circa se ageretur, agitatione capitis displicentiam suam ostenderet.

HINC :

QUÆR. *An* FLORIANUS *valide et licite egerit*, TITIO *Extremam Unctionem conferendo ?*

SOLUTIO :

183. — *R. ad Quæs. Affirm.* 1° FLORIANUS *valide* egit, quia in TITIO consensus non defuit. Etenim ille non contempsit Sacramentum, neque respuit ; imo voluntatem illud recipiendi satis ostendit, libenter Eucharistiam suscipiendo, et sic implicite significando se christiano more velle mori. Neque dubitandum est quin, si periculum mortis agnovisset, Extremam Unctionem æque ac Eucharistiam postulasset. Ergo prudenter judicandum est TITIUM habuisse intentionem saltem implicitam et habitualem Oleum infirmorum recipiendi, et eum, per voluntatem generalem christiane moriendi, correxisse errorem particularem, seu voluntatem contrariam ex errore provenientem, et consequenter voluntatem recipiendi Sacramentum in ipso prædominantem fuisse. *Ita Elbel, n.* 69-71.

2° *Licite* etiam egit FLORIANUS TITIUM inungendo. Etenim, quoties Sacramenta valide conferri possunt, licite etiam conferuntur, urgente necessitate, præsertim extrema : ergo ex omni parte absolvendus, et laudandus est FLORIANUS.

CASUS

DE BAPTISMO

SEU

De materia, forma, Ministro et subjecto Baptismi.

CASUS I.

MATERIA BAPTISMI.

Lucianus, Parochus, cum in pagum, ab Ecclesia spatio mediæ horæ dissitum, perrexisset, alicujus ægroti invisendi gratia, et, peracto munere, esset reversurus, oblatus est ei infans baptizandus. Jussit illum ad Ecclesiam deferri. Præibant mulieres, baptizandum deportantes; subsequebatur Parochus, recitandis Horis canonicis intentus. Sed ecce! dimidio itineris emenso, inopinate advertunt mulieres infantem jamjam agonizare. Clamores inaudiens advolat Pastor, anxietate percitus. Sed quid consilii infelix suscipiet? nullius enim generis aqua in promptu habetur. Sed ecce repente pluvia ab alto decidens ejus angustias sedat et comprimit. Acceptum ocius infantem cadenti pluviæ subjicit, dicens: *Ego te baptizo*, etc. Vix autem formam Baptismi compleverat Sacerdos, cum infantulus candidam efflat animam.

Mulieres, magis ac magis ejulantes, a Parocho petunt utrum rite baptizatus fuerit, et ad cœlites avolaverit? *Ita sane*, respondit bonus Parochus.

Hinc:

Quær. 1° *Quænam sit materia Baptismi?*

2° *An in casu validus fuerit Baptismus?*

3° *An validus fuisset, si una e mulieribus flevisset super caput infantis, verba formæ simul proferendo?*

Solutio :

184. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Materia valida est aqua naturalis quælibet ; licita vero, extra casum necessitatis, est sola aqua benedicta, seu consecrata et Chrismate immixta, saltem pro Baptismo solemni. In periculo mortis, deficiente materia certo valida, materia dubia sub conditione adhibenda est. *V. Comp. n.* 236.

185. — *R. ad* 2^m *Quæs. Affirm.* Validus est enim Baptismus cum aqua pluviali collatus, quia aqua pluvialis est aqua naturalis, *juxta omnes. S. Lig. n.* 103. Nec obstat quod Parochus infantem pluviæ cadenti subjecerit. Nam eo modo infantem vere abluit. *Ita S. Lig. n.* 106, *et alii communiter.* Attamen, ad honestatem et reverentiam Sacramento debitam, aquam in vola manus colligere et frontem infantis cum illa abluere debuisset.

Lacrymas igitur cohibete, o piæ mulieres ! Consolamini ! Imo gaudete potius et exultate, quia aqua pluviali valide baptizatus est puerulus, et reapse ad cœlites avolavit, et choris Angelorum adscriptus, Angelus et ipse, cum Beatis hymnos cœlestis gloriæ jam decantat, et in æternum decantabit !

186. — *R. ad* 3^m *Quæs. Nego* prorsus, quia lacrymæ non sunt aqua naturalis, nec proinde materia valida Baptismi. Ergo, etiam deficiente quacumque aqua, frustra mulier super infantem lacrymaretur. Ita communissime Theologi. *S. Lig. n.* 104. — *Elbel, n.* 13, *et alii communiter.*

CASUS II.

MATERIA BAPTISMI PROXIMA.

Ranulfus, recens Parochus constitutus, ex certa relatione accipit, a pluribus annis, ab antecessore suo infantes invalide fuisse baptizatos. Hic enim senex, ex contracta consuetudine et præcipitatione, formam Baptismi proferendo, verbum aliquod essentiale omittere solitus fuerat. Tanto malo remedium efficax afferre statuit Ranulfus. Ut autem tam saluti parochianorum quam famæ antecessoris consuleret prudentissimus vir, quærit in libro baptizatorum quinam fuerint ab eo baptizati, et postea eorum parentes

invisendo, quos reperit adhuc juniores, digito aqua lustrali bene madefacto, signo crucis in fronte signat; adultiores vero aqua lustrali aspergit, alios comiter ad se invitat, cosque in discessu, eodem modo aspergit, licet plures simul convenerint, formam Baptismi tacite pronuntians.

HINC :

QUÆR. 1° *An* RANULFUS *valide baptizaverit, signando parvulos digito aqua lustrali madefacto ?*

2° *An valide baptizaverit, alios aspergendo ?*

3° *An valide plures simul baptizaverit ?*

4° *An una sola gutta, vel altera, ad validum Baptismum sufficiat, etiamsi in manus vel pectus baptizandi, aut in ejus vestes vel crines cadat ?*

SOLUTIO :

187. — *R. ad* 1^m *Quæs.* RANULFUS valide baptizavit parvulos digito aqua bene madefacto signando in fronte, et prioribus verbis formæ Baptismi tacite, quo res lateret, prolatis, reliqua elate proferendo, quia iis vere fuit applicata materia per contactum successivum : ergo vere dici possunt abluti. Ergo prudenter et laudabiliter egit bonus Pastor. *Voit, n.* 146.— *S. Lig. n.* 107, *Quær.* 6°, *et alii communiter.*

188. — *R. ad* 2^m *Quæs. Distinguendum.* RANULFUS valide baptizavit adultos per aspersionem, si tantum aquæ in eorum vultus injecerit, ut non tantum haberetur contactus aquæ ad frontem, sed aqua de parte ad partem defluxerit; quia, per ejusmodi contactum successivum, vera ablutio habetur. Secus vero, si paucæ guttulæ corpus contingant, et immotæ adhæreant, eo quod tunc non potest dici facta ablutio. *Voit, ibid.*

Sed imprudenter modum istum adhibuit Parochus, cum tam facile fieri possit ut ablutio proprie dicta deficiat, nisi procuraverit ut aspersio copiosa in singulos haberetur. Industria cum parvulis adhibita *per se* tutior omnino est. Sed quæstio de intentione sufficienti adultorum ad Baptismum valide recipiendum, moveri potest. Etenim adultus Sacramentum recipere nequit, nisi velit; porro recipere non vult

ignorans illud sibi conferri : ignoti enim nulla cupido, seu nulla voluntas. Sed respondetur quod ad Baptismum sufficit intentio *habitualis*, seu *implicita*, juxta omnes : atqui homines modo christiano viventes, ut sunt prædicti adulti, eo ipso quod se baptizatos existiment, illa intentione *habituali* et *implicita* gaudent ; etenim, si scirent se baptizatos non esse, Baptismum certo cuperent, et hic et nunc sunt ita dispositi, ut peragere velint ea omnia quæ ad salutem consequendam necessaria sunt. Ergo valide baptizati censendi sunt.

189. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Ranulfus valide plures simul baptizavit, si singulos ita asperserit ut vere abluti censeantur, juxta superius dicta, et formam in numero plurali simul protulerit, seu aspergendo dixerit : *Ego vos baptizo*, etc.... Sed nemo non videt quantum sit periculum invaliditatis in hujusmodi baptizandi modo, qui propterea, secluso casu urgentissimæ necessitatis, nunquam adhibendus est. Porro in casu nostro nulla prorsus urgebat necessitas ; poterat enim facile Parochus singulos aspergere, vel tutius eos in fronte aqua sufficienti signare, fingendo eos benedicere, ut erga parvulos ipse Parochus jam peregerat.

190. — *R. ad* 4^m *Quæs.* 1° Certo non sufficit una vel altera gutta, si non fluat. Si vero fluat et decurrat, *controvertitur*. Multi *negant* hoc ad validitatem satis esse ; *probabilius* vero materia dubia esset. Esset tamen materia *certa*, si baptizans digito bene madefacto percurreret varias partes capitis baptizandi, ut supra dictum est. *S. Lig. n.* 107, *Quær.* 6°.

2° Baptismus collatus in parte minus præcipua corporis, seu in manu vel in pede, dubie validus esset. Hinc si quis, urgente necessitate, sic baptizatus esset, iterum conditionaliter baptizandus foret. *S. Lig. n.* 107, *Quær.* 3°. Baptismus autem collatus in aliqua parte præcipua corporis, sed non in capite, v. g. in pectore, probabilissime validus esset. Attamen, cum de hoc non omnes conveniant, ad majorem cautelam Baptismus sic collatus, sub conditione iterandus esset. *S. Lig. n.* 107, *Quær.* 4°, post *S. Thomam*.

3° Baptismus collatus in vestes baptizandi, prorsus invalidus est. Ratio est, quia vestes minime ad corpus pertinent. Igitur, si abluantur vestes, non ideo abluitur corpus. Pro-

habiliter vero valet Baptismus in crinibus collatus, quia, licet capilli non sint animati, non sunt tamen pura excrementa, sed sunt partes corporis, sicut cutis exterior. Hinc Baptismus in crinibus collatus, sub conditione est repetendus. *S. Lig. n.* 107, *Quær.* 3°.

CASUS III.

FORMA BAPTISMI 1°.

ANNA, obstetrix, sæpius versatur in necessitate baptizandi infantes recens natos et de vita periclitantes, quod magna devotione peragit; ut autem divinas Personas in formæ prolatione melius exprimat, nonnihil in forma consueta immutare solet. Hinc: 1° aliquando dicit: *Ego te baptizo in nomine Patris, et in nomine Filii, et etiam in nomine Spiritus Sancti*; 2° alias: *Te baptizo in nominibus Patris, et Filii, et Spiritus Sancti*; 3° alias: *Te baptizo in Patre Omnipotente, et in Filio Unigenito, et in Spiritu Sancto Paracleto*; 4° alias tandem: *Te baptizo in nomine Dei Patris, Dei Filii, et Dei Spiritus Sancti.* ALBERICUS, Parochus, cum morem ANNÆ casu rescivisset, declaravit omnes infantes sic baptizatos, invalide prorsus tinctos fuisse, et modo absoluto rebaptizandos esse, quod nulla interposita mora exsequitur.

HINC:

QUÆR. 1° *An Baptismus cum prædictis formis collatus reapse fuerit invalidus?*

2° *Quid de ratione agendi Parochi?*

3° *An rebaptizari possint, saltem sub conditione, omnes infantes ab obstetricibus baptizati?*

SOLUTIO:

191. — *R. ad* 1^m *Quæs.—Ad* 1^m *casum. Probabilius* valet hæc forma; at plures negant valere, et proinde ut dubia habenda est. Ratio autem dubitandi est, quia hac forma minus recte exprimitur Unitas personarum in essentia divina.

Ad 2^m *casum.* Forma invalida est; videtur enim *pluritas naturarum* exprimi per TO *nominibus. S. Lig. n.* 108. — *Voit, n.* 158. — *Reuter, n.* 91.

Ad 3^m casum. Forma pariter invalida est, quia, licet exprimatur Trinitas personarum, earumdem tamen Unitas desideratur, vel non satis exprimitur. *Voit, ibid.*

Ad 4^m casum. Dubia est forma, quia Unitas divinæ essentiæ non satis exprimi videtur. Probabilius tamen valida est, quia sensus formæ essentialiter non mutatur; sed Baptismus, ob controversiam, repetendus est. *S. Lig. n.* 108.

192. — *R. ad 2^m Quæs.* Recte quidem egit Albericus, Parochus, omnes infantes ab Anna baptizatos rebaptizando, cum illa formam vitiare solita fuerit. Sed erravit utendo forma absoluta, siquidem non pauci infantes probabiliter valide ab obstetrice abluti sunt.

193. — *R. ad 3^m Quæs. Neg.* Sunt enim casus in quibus moraliter constare potest de Baptismi validitate, v. g. si fiat ab obstetrice valde perita. Etenim Baptismus iterari nequit, nisi adsit suspicio vere fundata erroris in ejus collatione. *S. Lig. n.* 136, ubi dicit veram esse sententiam. *V. Comp. n.* 249. — Recte tamen sentit *Gousset, n.* 82 : conditionaliter rebaptizandum esse infantem qui, ob instans mortis periculum, baptizatus est dum ederetur, etiamsi in capite ablutus fuerit; quia baptizans quilibet, ex trepidatione animi, aut præoccupatione mentis ex circumstantiis exorta, facile aliquid essentiale omittere potest, quin advertat. Concinit *Gobat* his verbis (*n.* 180) : « Imperitiæ obstetricis accedit terror et trepidatio. Cum enim non debeant a laicis « baptizari parvuli nisi imminente periculo mortis, illud « periculum versans ob oculos, lamenta quoque matris « quibus verberantur aures, labor et vigilia quibus crebro « defatigantur obstetrices, vinum quo volunt sibi facere « animos, et alia hujusmodi, efficiunt ut facile turbentur, et « illam unciam judicii, seu prudentiæ qua plebeiæ mulieres « pollent, prope amittant. »

Attamen exceptiones admittit *Gobat*. Sic enim subdit, *n.* 183 : « Quando obstetrix est integræ famæ, animosior ac « circumspectior quam vulgus mulierum, versata jam in « pluribus periculis hujusmodi et probata, super omnia « probe egisse, tum ne sub conditione quidem rebaptizanda « est proles, quam hæc asserit esse a se legitime baptizatam. » Ratio est, quia in iis circumstantiis non potest esse dubium prudens de vero Baptismo.

CASUS IV.

FORMA BAPTISMI 2°.

1° DAMIANUS, Sacerdos, cum eximiam concionem ad populum habuisset, ei occurrens vetula quædam, congratulata est, et præ gaudio lacrymando dixit : *Benedicta sit dies in qua ego te baptizavi in nomine SS. Trinitatis, Beatæ Virginis Mariæ, et omnium Angelorum.* — Quid est quod dicis ? exclamat DAMIANUS obstupefactus. Rem totam ei narravit vetula.

2° LAURA, obstetrix sexagenaria, quadam die obviam fit GELASIO, Parocho, et sic eum effata est : *Te, Reverende Domine, majoris quam reliquos meos cognatos facio ; tibi enim quam strictissime conjungor cognatione spirituali, ab ipso Baptismo exorta : siquidem ego te graviter periclitantem domi baptizavi.* — Attonitus Parochus, animoque perturbatus : *Sed, mater*, ait, *quid igitur dixisti, dum me baptizares ?* Respondit illa : Dixi : *Ego te baptizo in nomine Omnipotentis, et Christi, totiusque ejus Ecclesiæ.*

HINC :

QUÆR. 1° *Quid de valore utriusque Baptismi ?*

2° *An, vel quomodo iterandus Baptismus et Ordo ?*

3° *An Sacerdos sub conditione denuo baptizatus ob Baptismum dubium, aut certo invalidum, debeat non solum ordinari iterum Sacerdotio, sed etiam aliis Ordinibus inferioribus ?*

4° *Ad quid teneatur talis Sacerdos rebaptizatus quoad absolutiones a se impertitas, et matrimonia ab ipso benedicta ?*

SOLUTIO :

194. — *R. ad 1^m Quæs.* 1° Prior Baptismus est probabilius invalidus. Etenim ex una parte saltem dubius est, eo quod non expressæ fuerint distincte singulæ personæ SS. Trinitatis; et ex alia parte valde dubius etiam est ob additionem verborum, *Beatæ Virginis et omnium Angelorum.*

Videtur enim mulier hæc adjecisse ex mente erronea, seu ex persuasione virtutem Baptismi etiam ex meritis *B. Virginis et Angelorum* hauriendam esse.

2° Posterior vero Baptismus prorsus invalidus est, tum quia persona Spiritus Sancti non exprimitur, tum quia Ecclesia ei subrogatur. *V. Comp. n.* 242. — *S. Lig. n.* 141.

495. — *R. ad* 2^m *Quæs. In primo casu* Baptismus et Ordo sub conditione iterandi sunt, sed secretissime, ad præcavenda incommoda quæ secus inde sequerentur.

In secundo casu utrumque Sacramentum modo absoluto iterandum est, quum utrumque invalidum fuerit. Attamen Gelasius, Parochus, iterum baptizatus, non tenetur, cum rigore loquendo, Ordinem suscipere; posset enim statum clericalem deserere, et matrimonium inire, siquidem nullo laberat impedimento. Verum, si hanc partem amplecteretur ad scandalum vitandum, et fidelium offensionem gravissimam præcavendam, petere longinquam regionem deberet, in qua prorsus incognitus foret.

496. — *R. ad* 3^m *Quæs.* 1° Ratione validitatis, non essent necessario iterandi alii Ordines inferiores, quia Sacerdotium illos naturaliter continet; nec isti sunt gradus *per se* necessarii, ad supremum gradum assequendum. *S. Thom. Suppl.* 3. *part. quæst.* 35. *art.* 5.

2° Ex præscriptione tamen Ecclesiæ supplendi sunt alii Ordines, si quis per saltum ordinatus est. Si quis autem invalide ordinatus est, v. g. ob defectum Baptismi, omnes Ordines recipere debet. Sic ex Declaratione *Innoc. XI.* — *V. Gobat, n.* 438.

497. — *R. ad* 4^m *Quæs* Quid vero de Sacramentis invalide a fidelibus susceptis, ob defectum Ordinationis Parochi? Practice ad duo tantum, seu ad Pœnitentiam et Matrimonium reducuntur, siquidem nihil reparandum pro Eucharistia et Extrema Unctione invalide ministrata. Quod ad Pœnitentiam attinet tanta est difficultas, ut ea jam evanescat, quia reparatio fit moraliter impossibilis. Quare pœnitentes absoluti in bona fide relinquendi sunt, et per subsequentem confessionem ab omnibus peccatis præteritis indirecte absolventur. *Gobat, ibid.* Matrimonia autem a Gelasio benedicta non censentur invalida defectu ministri, cum Sacerdos non sit minister Sacramenti matrimonii, sed de-

fectu præsentiæ Parochi, ut testis necessarii et legitimi. Forte dici posset, hæc matrimonia evadere valida propter impossibilitatem ad verum Parochum recurrendi; talis enim impossibilitas, non solum physica, sed etiam moralis, a lege Ecclesiæ circa impedimentum clandestinitatis excusat, si generalis sit, ut in casu habetur. Quidquid sit, tutius erit ad S. Sedem recurrere ad obtinendam dispensationem secretam *in radice*. Sponsi vero in bona fide relinquendi sunt. *V. Comp. n.* 901 *et seq.*

CASUS V.

MINISTER BAPTISMI 1°.

1° Symphorosa, materfamilias, advertens prolem suam recens natam in magno vitæ periculo inopinate versari, in clamores et ejulatus erumpit. Accurrit Sigismundus, ut maritus, adveniunt simul filii et famuli. « Cito afferte aquam, clamat Sigismundus, ut infantem baptizem.—Hoc munus meum est, ait Marcus ejus filius, Clericus, Ordinibus minoribus insignitus, et theologiæ candidatus. — Advocate Parochum, ait mater; cum enim prope sit, statim aderit. » Interea Melania, ancilla, aquam infundens in caput infantis, verba formæ Baptismatis profert, et paulo post novus ille Dei Angelus ad cœlites avolat.

2° Daniel, Diaconus, absente Parocho per plures dies, ex ejus præsumpto consensu, puerum in Ecclesia parochiali solemniter baptizat. Redux autem Parochus, cum de gravi peccato arguit, quia, secluso necessitatis casu, Diaconus delegatione explicita indiget ad baptizandum solemniter; debuisset igitur vel Parochum exspectare, vel alium Sacerdotem accersere.

Hinc:

Quær. 1° *Quis sit minister Baptismi sive ordinarius, sive extraordinarius?*

2° *Quis potuerit vel debuerit baptizare in primo casu? An peccaverit graviter ancilla, in præfatis rerum adjunctis baptizans?*

3° *An* Daniel, *Diaconus, recte egerit, aut graviter peccaverit, et an irregularitatem incurrerit?*

Solutio :

198. — *R. ad* 1^m *Quæs.* 1° Solus Sacerdos est minister ordinarius Baptismi. Ex Jure canonico constat. Diaconus est minister extraordinarius Baptismi solemnis, et quilibet homo, sive vir sive mulier, sive catholicus sive infidelis, est minister extraordinarius Baptismi privati pro casu necessitatis. *Vid. Comp. n.* 243. Solus Parochus, vel delegatus, extra casum necessitatis baptizare potest. Sic ex *Jure can.*

2° In Baptismo privato, urgente necessitate, conferendo, si adsit Sacerdos, præferri debet Diacono, Diaconus Subdiacono, Clericus laico, et vir mulieri; nisi pudoris gratia deceat mulierem, potius quam virum, baptizare infantem non omnino editum, vel nisi mulier sit peritior, sicut facile evenire potest. *Rit. Rom.*

199. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Debuit advocari Parochus, si revera statim adesse, vel aliquantisper exspectari potuerit. Parocho absente, Marcus, Clericus baptizare debuit. An vero eo casu Melania, ancilla, graviter peccaverit? Distinguendum est. *Affirm. per se*, si facile Parochus exspectari potuerit; secus vero, eo deficiente, quia non videtur tanta ecordinatio, quod mulier coram Marco, Clerico, minoribus Ordinibus tantum insignito, vel coram Sigismundo, viro, infantem baptizaverit.

200.—*R. ad* 3^m *Quæs.* 1° Peccavit graviter Daniel, Diaconus, baptizando solemniter absque delegatione, vel absque necessitate, quia actum jurisdictionis parochialis usurpavit. Imo Diaconus delegari nequit a Parocho ad baptizandum solemniter, nisi ex aliqua gravi causa, quia in præsenti disciplina Ecclesiæ non est nisi minister *extraordinarius*. *Collet, de Baptismo*, c. 5.

2° Daniel, baptizando solemniter absque delegatione, pœnam irregularitatis incurrit, ob usurpationem actus Ordinis, ad quem non est ordinatus. Constat ex *Jure can. c.* 1, *de Clerico non ordin. minist.*

CASUS VI.

MINISTER BAPTISMI 2°.

1° Nisander, paterfamilias, cum dissidium aliquod cum

proprio Parocho haberet, noluit prolem suam ei baptizandam afferre, sed ad Parochum alienum deferri jussit.

2° Amelina, mulier catholica, virum protestantem habens, valde exoptat prolem suam, recens natam, ad Parochum loci deferri baptizandam. Maritus autem jubet eam ad ministrum suæ sectæ deferri. Ingemiscit et illacrymatur pia mater, ex eo quod voti sui compos fieri nequeat. Sed ecce! industria in mentem ipsi venit, tanto malo quadam ratione medendi. Quale? Ipsa prolem domi baptizat, priusquam ad ministrum asportetur.

3° Sabina, mulier gravida, cum, iter agendo, partus dolores experiretur, sese in proximum hospitium recepit, et ibi, seu in aliena parochia, prolem suam peperit, quam illico loci Parocho baptizandam obtulit.

Hinc :

Quær. 1° *An* Nisander *prolem Parocho alieno offerendo baptizandam, et Parochus ille eam baptizando, graviter peccaverint ?*

2° *An recte egerit* Amelina *in secundo casu? Quid, si proles non fuisset ad ministrum deferenda, nisi post multum tempus ?*

3° *Quid de illis qui filios ministro hæretico baptizandos deferunt? Quid, si lege principis hæretici ad id urgeantur ?*

4° *An recte egerit* Sabina *in tertio casu?*

Solutio :

201. — *R. ad 1^m Quæs.* Uterque peccavit graviter. Ratio est, quia, licet baptizare non sit actus jurisdictionis erga baptizandum, cum nemo nondum baptizatus Ecclesiæ subjiciatur, est tamen actus habentis jurisdictionem in fideles quibus baptizandus aggregandus est. Ergo Parochus alienus, jurisdictionem illam usurpando, peccavit graviter. Sed paterfamilias etiam similiter peccavit peccato cooperationis, et peccato vindictæ et injuriæ in proprium Parochum.

202. — *R. ad 2^m Quæs.* Non recte egit Amelina, quia causa fuit quod puer bis baptizaretur. Minus enim malum

est, quod infans baptizetur ab hæretico, quam eum rebaptizari. *Voit*, *n.* 160. — *Lugo*, etc. Attamen culpanda non esset mater, si diu exspectandus esset Baptismus ministri cum periculo ne prius moreretur infans. Quid vero, si dubitaret an valide baptizandus esset a ministro hæretico? *R.* Si infans mox ad illum esset deferendus, exspectare deberet, et postea cum conditione illum rebaptizare. Si vero diu esset exspectandum, statim modo absoluto eum baptizare posset, ut mox dictum est.

203. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Peccant graviter prolem deferentes ad ministrum hæreticum, ut baptizetur, quia est tacite profiteri illum esse legitimum ministrum talis cæremoniæ; imo foret communicare cum eo in Sacris. Præterea minister hæreticus, sicut quilibet alius laicus, extra casum necessitatis baptizans, graviter peccat. Ergo is qui infantem baptizandum offert ei, peccat ejus peccato cooperando. Imo, nec licitum est parentibus filios deferre ad ministrum hæreticum, ut ab eo baptizentur, etiamsi lege principis hæretici urgerentur, quia hoc esset *vere communicare in Divinis.* Eruitur ex Epistola encyclica *Pii VI*, *Laudabilem*, missa ad omnes Episcopos Galliæ, die 26 Sept. 1791, in qua Pontifex prohibet ne fideles filios suos baptizandos sacerdotibus intrusis offerant, etiamsi filii secus non essent agnoscendi ut legitimi: *quamvis, ob legitimæ probationis defectum, suorum natalium jure carere, aut gravius quodlibet malum, pati cogerentur.*

204. — *R. ad* 4^m *Quæs. Affirm.*, quia non debet differri Baptismus donec proles ad Parochum matris afferri possit; et tunc Parochus loci fit proprius Parochus erga infantem baptizandum. Excipe, nisi forte pagus ille a pago proprio parum distet. *S. Lig. n.* 114.

CASUS VII.

SUBJECTUM BAPTISMI.

1° Joachimus, Religione judæus, iter agens per catholicam regionem, in gravem morbum incidit, et mox omni sensu destitutus, jam morti proximus est. De re admonitus Damasus, loci Parochus, festinanter ad moribundum advolans ab eo [quærit signum aliquod rationis, et doloris de

peccatis, sed incassum. Hæret anceps, nesciens quid sit agendum; denique judæum, sub conditione, baptizare statuit.

2° Sylvinus, apud infideles Missionarius, incidit in moribundum adultum, sed amentem; nec rescire potest utrum, decurrente vita, intervalla lucida rationis habuerit. Quid ei consilii capessendum? Recordatur de axiomate: *Sacramenta propter homines*, et eum aqua baptismali regenerat.

3° Tiburtius, infidelis, de vera Fide edoctus, Baptismum a Missionario postulat. Sed pravo habitu inquinatus, in ipsa Sacramenti susceptione, affectum secretum ad peccatum servat.

Hinc :

Quær. 1° *Quænam sit dispositio in subjecto adulto, ad Baptismum licite et valide suscipiendum?*

2° *An* Damasus, *Parochus, recte egerit baptizando judæum sensibus destitutum et moribundum, in primo casu?*

3° *An pariter recte egerit* Sylvinus, *Missionarius, infidelem amentem et moribundum baptizando, in secundo casu?*

4° *An* Tiburtius *effectus Baptismi susceperit in tertio casu, et an peccatum originale in eo deletum fuerit?*

Solutio :

205. — *Resp. ad* 1^m *Quæs.* In subjecto adulto requiritur, ad Baptismi validitatem, voluntas, saltem *habitualis* et *implicita*, illud recipiendi Sacramentum. Ad licitam autem susceptionem, requiritur dolor de peccatis, seu attritio cum actibus saltem implicitis Fidei. *V. Comp. n.* 228.

R. ad 2^m *Quæs.* Recte egit Parochus, si audiverit judæum ante morbum, vel in ipso morbo ostendisse voluntatem Religionem christianam amplectendi. Secus *controvertitur. Negat Moulet, t.* 2, *p.* 389, talem judæum posse baptizari, quia in eo casu nulla supponi potest intentio Baptismum suscipiendi; sed sententia opposita absque temeritate teneri potest; imo est omnino suadenda. Cur enim nulla supponi potest voluntas Baptismum suscipiendi? Numquid, ex eo

quod nullam intentionem manifestaverit, concludi potest eum nullam habuisse? Nequaquam. Nam inter centum vel mille infideles, in simili casu versantes, potest esse unus qui christiane mori velit. Porro satis est, ut singulis Baptismus sub conditione conferatur. Excipe, si, paulo ante mortem, in Religionem catholicam invectus fuerit; quia tunc minime censendus est in ea velle cooptari, cum ab ea paulo ante adeo abhorreret.

206. — *R. ad* 3^m *Quæs. Affirm.* modo baptizaverit sub conditione, quia dubitat Sylvius utrum infidelis ille intervalla lucida rationis habuerit, necne; etenim, si habuit, potuit Baptismum desiderare, et proinde valide baptizari potest: ergo sub conditione baptizandus est, quia succurrendum est proximo versanti in extrema necessitate spirituali, quo meliori modo fieri potest, etiam cum tenui probabilitate efficaciæ Sacramenti.

Resp. ad 4^m *Quæs.* Tiburtius valide baptizatus est, non obstante affectu ad peccatum mortale, ut patet: porro si valide baptizatus fuerit, characterem sacramentalem recepit, quia Baptismus validus characterem, seu signaculum spirituale et indelebile in animo baptizati imprimit; sed is non recipit hic et nunc effectus Sacramenti, qui a gratia divina pendent. Proinde, neque peccatum originale, neque peccata ejus actualia deleta sunt; siquidem peccatum deleri nequit, nisi per infusionem gratiæ sanctificantis. Sed Tiburtius vi Baptismi jus habet in ejus effectus, qui tantum remanent suspensi, donec obex, seu peccatum, saltem per attritionem removeatur. *V. Comp. n.* 194.

CASUS VIII.

BAPTISMI ITERATIO.

1° Angelica, matrona prudens et pia, cum, caritatis gratia, puerperæ opem præberet, ejusque prolem de vita periclitantem cerneret, properavit eam christiano more baptizare; postea ministerii sui rationem Parocho reddidit. Is vero, licet nullum errorem deprehenderit, attamen sub conditione rebaptizare eam prolem voluit.

2° Sabellinus, hæreticus, veniens ad Parochum, petit instrui et admitti ad Ecclesiam catholicam. Parochus vero

rum instructum interrogat de suscepto Baptismo, nec potest certum defectum invenire; hinc hæret anceps utrum illum sub conditione rebaptizare debeat, quod tamen non absque magna anxietate præstat.

3° Clara, obstetrix, infantem domi baptizavit, forma ex errore substantialiter mutata; errorem quidem paulo post deprehendit, sed illum aperire erubuit. Annis 15 inde elapsis, id tandem sub confessionis sigillo Parocho aperit, ut ipse saluti adolescentis prospiceret, caute tamen, ne ipsa famæ jacturam faceret. Sed inde Sacerdoti ambages maximæ, ex quibus se extricare nequit.

Hinc :

Quær. 1° *An recte egerit Parochus in primo casu, prolem ab* Angelica *baptizatam conditionate rebaptizando ?*

2° *An* Sabellinus, *hæreticus, rebaptizari potuerit vel debuerit in secundo casu, et quid in genere de hæreticis ad Fidem conversis ?*

3° *Quid Parocho agendum in tertio casu?*

4° *An baptizandi sint infantes expositi?*

Solutio :

207. — *Resp. ad 1^m Quæs. Affirm. per se.* Ratio est, quia, etsi Angelica sit mulier prudens et pia, in illis circumstantiis facile errare potuit ex animi trepidatione, præsertim cum consuetudinem baptizandi non habuerit. *Ita Gobat, n. 714.* Dixi *per se*, quia quandoque, muliere sedulo interrogata, constare potest de Baptismi valore. *Recole dicta cas. 3, ad 3^m.*

R. ad 2^m Quæs. Sabellinus rebaptizari potuit et debuit, ut fert mos generalis Ecclesiæ, quia notum est hæreticos errare sæpius in Baptismo conferendo : ergo prudenter hæretici ad veram Fidem conversi communiter rebaptizari solent.

R. ad 3^m Quæs. Quid faciet Parochus ? Non videtur dari in casu tanta difficultas. Etenim facile accersere potest puerum ad se sub aliquo prætextu, et fingere benedictionem aqua lustrali cum digito bene madefacto, ac submissa voce

prolatis prioribus verbis : *Ego te baptizo*, superaddere, elata voce, ut industriam celet, *in nomine Patris.....*, ut dictum fuit supra ad casum 2m.

208. — *R. ad 4m Quæs. Affirm.* Conditionaliter, etsi expositi fuerint cum schedula eos baptizatos esse attestante, juxta veriorem sententiam, ait *S. Lig. n.* 135 ; quia forte non sunt baptizati, vel invalide abluti, siquidem sæpius baptizantur a matre, quæ nunquam vidit baptizare, nec didicit. *Reuter, n.* 115.

CASUS IX.

INFANS QUATER BAPTIZATUS.

Honorina, obstetrix, ad puerperam vocata, eam reperit in partu dolorosissimo luctantem. Timens rationabiliter ne fœtus cum matre simul periret, eum, per instrumentum, in ipso sinu genitricis baptizavit ; postea vero cum infans brachium protenderet, et simul periculum cresceret, in isto membro Baptismum iteravit. Sed nondum finis ; cum enim de valore utriusque præcedentis Baptismi ipsa dubitasset, eumdem puerum paulo post in lucem editum, et agonizantem tertia vice abluit. Adveniens autem Parochus, re cognita e perpensa, anxius remansit de Baptismi valore, et pro quarta vice Sacramentum, conditionaliter tamen, huic proli contulit.

Hinc :

Quær. 1° *An validus sit Baptismus infantis in sinu matris, vel non integre nati ?*

2° *An valeat Baptismus in brachio, vel pede collatus ?*

3° *An recte egerit* Honorina, *Baptismum ter conferendo ?*

4° *An recte egerit Parochus, pro quarta vice infantem baptizando, et an irregularitatem incurrerit ?*

Solutio :

209. — *R. ad 1m Quæs. Probabiliter*, proles valide baptizari potest in utero matris, et a fortiori, si jam ex parte nata

sit. Ratio est, quia infans, cum existat jam homo viator, valide potest baptizari. Nec obstat quod puer adhuc involutus sit in secundina, quia hæc est veluti pars infantis ipsius. Sed, cum de valore hujus Baptismi non constet certo, sub conditione, si ferat postea tempus, puer natus rebaptizandus est. *V. Comp. n.* 239. — *S. Lig. n.* 107.

R. ad 2^m *Quæs. Controvertitur.* Probabilius valet. Igitur, si non possit aliter baptizari de vita periclitans proles, sub conditione baptizanda est, et postea sub conditione etiam rebaptizanda, si in alia parte principali, præsertim in capite, ablui possit. *S. Lig. n.* 107, *Quær.* 3°, *in fine.*

210. — *R. ad* 3^m *Quæs.* 1° Honorina recte egit baptizando prima vice infantem, nondum natum, in utero matris; sed conditionem adjicere debuisset, nempe: *Si possis baptizari, te baptizo*, etc. — 2° Honorina pariter recte egit rebaptizando prolem in brachio, licet non sit certus Baptismus sic collatus, et Baptismus præcedens sit probabiliter validus. Ratio est, quia probabilior est validitas Baptismi in brachio, quam in secundina; siquidem brachium est pars certa corporis, dum secundina est pars tantum probabilis. Igitur, cum media tutiora adhibenda sint, Baptismus erat in brachio renovandus, si renovari non poterat in parte certiori ad validitatem. Sed sub conditione, non vero absolute, Baptismus ille fuit iterandus. 3° Potuit et debuit Honorina prolem natam sub conditione iterum rebaptizare, cum uterque Baptismus præcedens dubius fuerit.

211. — *R. ad* 4^m *Quæs.* Distinguendum est, ex dictis supra ad tertium casum: recte egit Parochus generatim infantem jam ter baptizatum rebaptizando, quia timor fundatus de Baptismi invaliditate, in talibus circumstantiis, facile superest; nec proinde incurrit irregularitatem. Excipe tamen casum in quo moraliter illi constaret de prudentia et peritia obstetricis, et resciret eam rite processisse, quod non videtur evenisse in hypothesi nostra, cum adeo anxius fuerit Parochus de Baptismi valore. *Elbel, n.* 39.

CASUS X.

BAPTISMUS FILIORUM INFIDELIUM 1°.

Faustus, Parochus, infantem a parentibus protestantibus

ortum, et ab iisdem baptizandum oblatum, solemniter aqua lustrali abluit, ea tamen conditione ut patrinus catholicus sit, quamvis exploratum habeat parentes filium in hæresi esse instituturos.

Alias, cum venissent ad parœciam duo conjuges judæi, aliquandiu negotiorum causa ibidem commoraturi, et geminam prolem custodiæ ancillæ hospitii in quo sese receperant commisissent, scilicet, filium septennem et filiam triennem; quadam die audit Parochus ab eadem ancilla, puellam judæam gravi morbo correptam vita periclitari, et ejus fratrem, quem de Religione catholica instruxerat, pluries Baptismum enixe postulasse. Quid tunc consilii capessendum? Pastor bonus in præfatum hospitium, absentibus judæis conjugibus, se confert, et secreto utramque judaicam prolem aquis sacris abluit. Puellula autem post aliquod spatium temporis e morbo convaluit, et parentes, peractis negotiis suis, in aliam regionem transierunt. Inde Parochus de exitu baptizatorum anxietate magna torquetur.

HINC:

QUÆR. 1° *An hæreticorum filii a catholico baptizari possint, sive volentibus, sive insciis parentibus?*

2° *An possint baptizari filii infidelium, insciis aut invitis parentibus? et quid, si mater consentiat dissentiente patre? aut consentiente avo, et invitis genitoribus?*

3° *Quid si usus rationis in puero certus sit, et quid si dubius?*

4° *Quid de agendi ratione* FAUSTI, *Parochi?*

SOLUTIO:

212. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Baptizari possunt filii hæreticorum, volentibus parentibus, quia secus parentes, qui Baptismum in sua secta admittunt, curabunt ut filii a ministro hæretico baptizentur. Non licet vero filios hæreticorum baptizare insciis parentibus, excepto necessitatis casu; quia, cum parentes debeant Baptismum filiis pro-

curare, denuo baptizarentur, et Baptismus ille ad nihil inserviret.

213. — *R. ad* 2^m *Quæs.* **Non licet baptizare filios infidelium invitis parentibus**, excepto casu necessitatis, vel nisi ipsi filii ratione utentes Baptismum petant. Ratio ex perversionis periculo deducitur. Constat ex variis Decretis S. Sedis. *V. S. Lig. n.* 132. — *Comp. n.* 248.

Si unus parentum consentiat Baptismo filii, altero invito, standum pro consentiente in favorem Baptismi et salutis prolis, modo infans sit educandus in vera Religione. Idem esset si, patre mortuo, avus consentiret in Baptismum pueri, matre reluctante. *S. Lig. n.* 131, ubi allegat auctoritatem *Bened. XIV* et *Greg. VIII.*

214. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Si usus rationis in puero infideli certus sit, et ipse sufficienter instructus videatur, Baptismumque petat, nec adsit perversionis periculum, baptizari potest, etiam invitis parentibus. Si vero rationis usus sit dubius, et puer sit jam septennis, dicunt communiter, præsumendum esse pro usu rationis, quia judicandum est ex communiter contingentibus; si vero nondum septennium attigerit, *controvertitur*.... Sed juxta *S. Lig. n.* 128, post *Lugo* et *Bened. XIV*, melius exspectandum est donec de perfecto usu rationis constet.

215. — *R. ad* 4^m *Quæs.* 1° Faustus recte egit, infantem a parentibus hæreticis oblatum baptizando; nisi enim ab ipso fuisset regeneratus, ad ministrum protestantem delatus esset, nec commodum illud obtinuisset, scilicet, ut doctrina catholica imbueretur.

2° Potuit etiam et debuit Faustus puellulam judæam de vita periclitantem baptizare. Si postea illa convaluerit, non ideo de imprudentia culpandus est bonus Pastor, qui in vero periculo misellæ animæ opitulatus est. Neque est ratio cur arguatur de casu pueri septennis, perfecta ratione gaudentis, debite de sancta Religione instructi et Sacramentum regenerationis exposcentis. Si enim, a parentibus abductus, periculo perversionis exponatur, spes tamen fundata habetur quod, auxiliante gratia Baptismi, tanti beneficii sit recordaturus, et salutem æternam consecuturus.

CASUS XI.

BAPTISMUS FILIORUM INFIDELIUM 2°.

Faustinus, Sacerdos, apud judæos Missionarius, magno zelo ad pueris infidelium salutem procurandam incensus, præterquam quod satagit ut aqua sacra abluat non tantum parvulos morti proximos, sed etiam id præstat erga quamplurimos bene valentes, ab ipsis parentibus sponte oblatos ut ab ipso baptizentur. Existimat enim se non male agere, quia hos infantes non baptizat invitis parentibus, imo ipsis Baptismum pro filiis requirentibus, licet ipsi baptizari nolint. Subinde tamen aliqua anxietate corripitur, quia prædicti pueri, a paganis parentibus educandi, vitam Baptismo oppositam ducturi sunt.

Hinc :

Quær. *An* Faustinus *bene egerit parvulos infidelium bene valentes baptizando, non invitis parentibus, prout in casu ?*

Solutio :

216. — *R. ad Quæs. Neg.* Constat enim ex Declaratione *Cong. S. Officii* an. 1777, quæ sic jacet : *Non licere, extra periculum moraliter certum imminentis mortis, infantes a parentibus infidelibus ultro oblatos baptizare, si, post Baptismum, in parentum infidelium potestate relinquendi sunt.*

Hæc eadem Declaratio renovata ac confirmata est die 19 Julii an. 1840, ab eadem S. Congregatione *Analecta Juris Pontificii*, IVe *livraison*, *p.* 1806.

CASUS XII.

OPERATIO CÆSAREA.

Hortensia, difficili partui propinqua, gravissime periclitabatur. Jam eo devenerat, ut medici de salute tum matris, tum prolis desperarent. Interea occurrit quidam chirurgus peritissimus, qui promittit se latus puerperæ secturum esse,

prolemque sine periculo extracturum. HORTENSIA, suadente et impellente Confessario, in sectionem lateris, licet ægre, consentit. Sed, peracta operatione cæsarea, extracta et baptizata prole, obiit mater, et infans etiam paulo post vitæ valedixit.

HINC :

QUÆR. 1° *An, vel quandonam fieri possit operatio cæsarea in matre vivente ?*

2° *An, vel quandonam fieri debeat in matre mortua ?*

3° *An* HORTENSIA *fuerit sub gravi obligata ad sectionem admittendam ? et an Confessarius hujusmodi obligationem declarare debuerit ?*

4° *An, contra, male egerit Confessarius mulierem ad sectionem admittendam adhortando ? et an irregularitatem incurrerit ?*

SOLUTIO :

217. — *R. ad 1^m Quæs.* Vivente matre, minime fieri potest operatio cæsarea, quoties adest pro matre periculum proximum mortis ex illa operatione secuturæ, etiamsi tum proles, tum mater certo secus perituræ sint, quia talis operatio esset directa matris occisio. S. *Lig. n.* 106, post *S. Thomam.* Nec dicas quod vita spiritualis infantis præferri debet vitæ temporali matris ; nam hoc intelligendum est, ut quisque debeat quidem mortem sustinere, non autem ut debeat nec ut possit mortem sibi inferre, vel alterum occidere pro salute spirituali proximi. *Ita S. Lig. ibid.* Fieri autem potest operatio cæsarea, si secus mater moritura sit antequam pariat, cum periculo mortis prolis, et insuper chirurgus peritus asserat abesse omne periculum, quia v. g. mater est robusta, etc. *Elbel, n.* 60. Hoc valet præsertim nostris temporibus, cum ars chirurgica multo perfectior evaserit. *V. Embriologia sacra, l.* 3, *c.* 9.

218. — *R. ad 2^m Quæs.* Mortua matre : 1° fieri potest operatio cæsarea, ut patet ; sed, ad vitanda incommoda quæ subsequi possent, monendus est loci Magistratus civilis, et testes ab ipso approbati adhibendi sunt ad mortem matris

recognoscendam; 2° imo sub gravi fieri debet, positis ponendis, quia ex lege caritatis omni cura et labore æterna salus infantis procuranda est. *S. Thom.* — *Rit. Rom.* — *V. Embriol. sac. l.* 3, *c.* 7.

219. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Hortensia, speculative loquendo, obligata fuit ad sectionem lateris permittendam, testante chirurgo perito eam nullum incurrere periculum mortis, quia tenetur quodlibet incommodum temporale pati ad vitam spiritualem infantis procurandam. Sed in praxi cavendum est ne ipsi gravis obligatio declaretur, quia facile potest apprehendere magnum periculum, etiam ubi nullum esset, et nihilominus peccare mortaliter, conscientia graviter eam remordente, propter denegatum consensum. *Elbel*, *n.* 259.

220. — *R. ad* 4^m *Quæs.* Confessarius non male egit mulierem adhortando tantum ad id ad quod in se absoluta tenebatur, et proinde nullam incurrit irregularitatem; quod si eventus non successerit, id per accidens tantum evenisse censendum est. Præhabita periti chirurgi declaratione, de nulla imprudentia Confessarius arguendus est. *V. Comp. Append. de oper. cæsarea*, a *n.* 256 ad *n.* 259

CASUS XIII.

BAPTISMUS PRIVATUS 1°.

Ricardus, neo-Parochus, ab Honorio, nobili ac præpotenti viro, accersitur ut ejus proli recens natæ domi privato modo Baptismum conferat, solemnitatem ad aliud tempus, congregatis cognatis et amicis, remittendo. Ricardus inquirit de infantis valetudine, et audit eum nulla infirmitate laborare. Inde hæret anceps, nesciens utrum, posito tali casu, in ædibus privatis baptizare possit. Tandem pueruluum aqua Baptismatis abluit, omissis cæremoniis, quas postea in Ecclesia suppleturus est.

Hinc:

Quær. 1° *In quonam loco Baptismus solemnis conferri debeat?*

2° *An liceat aliquando Baptismum extra Ecclesiam conferre, et cæremonias ad aliud tempus remittere ?*

3° *Quid de Parocho dicendum ?*

SOLUTIO :

221. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Ex Jure canonico Baptismus solemnis in Ecclesia sola parochiali conferri potest. Soli Regum vel Principum filii ab illa lege excipiuntur. *Ex Clementina Encyclica de Baptismo.* — Non licet igitur alios quoslibet in aliis Ecclesiis, seu Sacellis, aut Oratoriis, sive privatis, sive publicis baptizare, nisi de sola Episcopi licentia ; et hoc, non obstante qualibet consuetudine, ut constat ex Declaratione *S. Congr. Conc.* 7 Febr. 1734.

222. — *R. ad* 2^m *Quæs.* 1° Baptismus nunquam conferri potest extra Ecclesiam, et quidem parochialem, excepto casu necessitatis, privilegii, aut facultatis specialis ab Ordinario obtentæ. Sequitur ex modo dictis.

2° Quod ad cæremonias attinet, distinguendum est. Si Sacerdos in necessitate extra Ecclesiam baptizet, omittere debet cæremonias quæ Baptismum præcedunt, et eas remittere ad tempus quo infans convaluerit et ad Ecclesiam deferri poterit. Sed cæremonias quæ Baptismum subsequuntur peragere debet. Constat ex Declaratione S. Cong. Rit. apud *de Herdt, Sacræ Liturgiæ Praxis, t.* 3, *de Baptismo.*

Sic enim auctor ille : « Si Sacerdos in necessitate extra « Ecclesiam baptizet, omittere debet omnes cæremonias « quæ Baptismum præcedunt, etiamsi infans tamdiu vi- « turus videatur ; collato autem Baptismo ut supra, debe- « infantem in vertice ungere Chrismate, si habeat, imponere « vestem albam, et candelam accensam præbere. Cum au- « tem convaluerit infans, præsentandus est in Ecclesia, « ibique, et *nunquam extra Ecclesiam*, supplendæ sunt « cæremoniæ omissæ, quæ Baptismum præcedunt. *Decr.* « *S. Cong. Rit.* 23 Sept. 1820. »

223. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Parochus de peccato gravi damnandus est, quia contra legem Ecclesiæ gravem egit. Filii enim nobilium in Jure canonico minime ut privilegiati habentur. Parochus igitur non debuisset HONORIO, licet viro

nobili ac præcipuo, morem gerere, nisi ab Episcopo facultatem obtinuisset.

CASUS XIV.

BAPTISMUS PRIVATUS 2°.

Salustus, vir nobilis, nova prole beatus, in patrinum requirit Ricardum, virum conspicuum, sed absentem, nec ante mensem reversurum. Statuit primum ille, Baptismum prolis ad Ricardi adventum remittere; sed subinde timens ne interea periclitetur, petit a Parocho suo ut velit nunc infantem domi baptizare, cæremonias postea suppleturus in Ecclesia, cum invitatus patrinus advenerit. Illi morem gerit Parochus.

Hinc:

Quær. 1° *An graviter peccent parentes qui Baptismum ad mensem differunt, in gratiam patrini adventuri, vel familiæ congregandæ, solemnitatisve præparandæ?*

2° *An graviter peccaverit Parochus?*

Solutio:

224. — *R. ad 1^m Quæs.* Graviter sane peccant parentes qui per multum tempus Baptismum filiorum differunt. *Ita omnes.* Sed quænam dilatio ut gravis habenda sit? valde controvertitur. *Probabilius* et *communius* non habenda est gravis dilatio ea quæ 10 vel 11 dies non excedit. Secus vero, si excedat. *S. Lig. n.* 118.—*Hom. apost. n.* 18.—*Salmanticenses* censent non esse mortale differre ad 15 vel etiam 20 dies, etiam sine causa urgenti. Imo alii cum *Suarez* dicunt non esse gravem dilationem, si ad mensem non pertingat, licet non adsit causa; stante autem causa, si ad duos menses non extendatur. *V. S. Lig. ibidem.*

225. — *R. ad 2^m Quæs.* Graviter peccavit Parochus, saltem *per se loquendo.* Ratio deducitur ex dictis in casu præcedenti. Etenim soli filii Regum vel Principum, domi, præter casum necessitatis, baptizari possunt. Nec licet cæremonias ab ipso Baptismo separare, præter casum necessitatis, vel licentiæ specialis, ut supra dictum est. *S. Lig. n.* 142 *et seq.*—*Voit, n.* 203

CASUS XV.

BAPTISMUS SOLEMNIS 1°.

1° TROPHIMUS, Parochus, advocatus ad infantem de vita periclitantem baptizandum, ibi infantem cum ritu Ecclesiæ solemni baptizavit, omniaque peregit præcedentia unctionem scapularum; sed tunc, re perpensa, judicavit puerulum sine magno periculo in templum deferri posse. Mandat igitur, ut statim deferatur; subsequitur ipse, et in Ecclesia reliqua perfecit.

2° MEDARDUS, Parochus, dum casu celebrat in Sacello privato, consecrato tamen, ecce ipsi affertur infans baptizandus, idque rigente hieme, ita ut non possit deferri ad Ecclesiam, ab ædibus infantis longe dissitam, et quo per nives adeundum esset. Parochus eum ibi baptizavit, et cum Chrisma sub manum non haberet, alio tempore illam unctionem supplevit.

HINC:

QUÆR. 1° *An bene egerit* TROPHIMUS, *in primo casu?*

2° *An recte* MEDARDUS, *in secundo casu?*

3° *An repetendæ sint cæremoniæ quando Baptismus, invalide collatus, est iterandus?*

SOLUTIO:

226. — *R. ad 1^m Quæs.* Erravit TROPHIMUS baptizando infantem domi cum solemnibus Ecclesiæ cæremoniis quæ Baptismum præcedunt, ut constat ex dictis supra in casu 13, in responsione ad 2^m *Quæs. n.* 222. Debuisset enim infantem, de vita periclitantem, domi baptizare, omissis omnibus cæremoniis quæ ante Baptismum adhiberi solent, et eas remittere ad aliud tempus, donec infans ad Ecclesiam deferri posset, et solas reliquas cæremonias perficere. Recte tamen egit cæremonias interrumpendo, cum postea advertit nullum amplius esse periculum ut eas in Ecclesia convenientius perficeret.

227. — *R. ad 2^m Quæs.* Neque excusandus est MEDARDUS, quia contra præceptum Ecclesiæ baptizavit, extra Ecclesiam parochialem, infantem de vita non periclitantem. Nec

erat enim periculum in mora, et superveniente postea periculo, potuisset Parochus advocari, vel infans, Parocho deficiente, ab alio rite edocto baptizari. Recole dicta in casu 13, *n.* 222.

228. — *R. ad* 3^m *Quæs. Controvertitur.* Duplex datur sententia probabilis, juxta *S. Lig. n.* 144. Negativa sententia, ait, communior est; sed affirmativa, secluso scandalo, aut gravi incommodo, potius est suadenda.

CASUS XVI.

BAPTISMUS SOLEMNIS 2°.

Tussanus, aliquando gravibus negotiis pressus, baptizando, plures orationes et ritus in Rituali præscriptos omisit, quia eorum series longa nimis videbatur, et eorum repetitio parum utilis. Hinc, v. g., semel solum cruce signat et unicam tantum orationem recitat, subjecta illa adjuratione : *Ergo, maledicte Diabole*, etc....; cætera autem omisit.

Hinc :

Quær. 1° *Qualis omissio sit gravis in cæremoniis?*

2° *An graviter peccaverit* Tussanus?

Solutio :

229. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Reputatur gravis omissio quælibet notabilis, v. g. omissio unctionis Chrismatis, vel Olei catechumenorum, omissio exorcismorum et alia similia. *Vid. Comp. n.* 253.

R. ad 2^m *Quæs.* Tussanus graviter peccavit toties quoties præfatas cæremonias omisit sine necessitate, quia ritus ab Ecclesia præscriptos in materia gravi, et sine necessitate prætermisit. Imo, graviter etiam peccasset, si unicam *in se* gravem cæremoniam omisisset. Secus vero, si omisisset quid leve, v. g. quasdam cruces, breves orationes, etc. *Elbel, n.* 79.—*V. Comp. n.* 253.

CASUS XVII.

PATRINI 1°.

1° Mauritius, vir nobilis, proli suæ baptizandæ tres pa-

trinos designavit, scilicet, virum unum et duas mulieres. Adstant omnes simul coram Parocho, infantem deferentes. Parochus quidem id fert ægerrime; sed timens ne Mauritium offensum habeat, neminem repellit.

2° Paulino, Parocho, infans baptizandus offertur; cum concomitantur, præter obstetricem, vir unus et mulieres duæ. Una mulier dicebat se a patre, altera a matre rogatam fuisse, ut prolem in Baptismo susciperet. Conatur Parochus unam mulierem dimittere, sed incassum. Noluit autem rogare virum, ut discederet. Ideo omnia composuit, omnes admittendo.

Hinc :

Quær. 1° *Quot patrini requirantur, et quales?*

2° *An requirantur in Baptismo privato? Vel, an patrini in Baptismo privato adhibiti cognationem contrahant?*

3° *An graviter peccaverit Parochus in primo et secundo casu, tres patrinos admittendo, et utrum omnes cognationem spiritualem contraxerint?*

4° *An in secundo casu Parochus potuisset, viro dimisso, duas mulieres admittere?*

Solutio :

230.—*R. ad* 1^m *Quæs.* 1° Ex præcepto Ecclesiæ adhibendus est saltem unus patrinus in Baptismo solemni, sive vir, sive mulier; nec plures quam duo adhiberi possunt. *Conc. Trid. sess.* 24, *c.* 2, *de Reform. matr.*—2° Requiritur autem, ut patrinus sit baptizatus; ut usu rationis gaudeat; ut sit designatus a parentibus, vel a Parocho, eorum defectu; ut tangat baptizatum *per se*, vel saltem *per alium*; tandem, ut habeat veram voluntatem patrini munus gerendi.

R. ad 2^m *Quæs.*. 1° Patrini non debent necessario adhiberi in Baptismo privato; laudabilius tamen adhibentur. *S. Lig. n.* 147.

2° *Probabilius* cognatio spiritualis non contrahitur in Baptismo privato. Ratio est, quia juxta *Trid. sess.* 24, *c.* 2, *de Reform. matr.*, impedimentum cognationis spiritualis tantum contrahitur ab illis qui de sacro fonte baptizatum

suscipiunt; fons autem pro Baptismo solemni tantum, non vero pro privato, institutus est. *S. Lig. n.* 149, et *Hom. apost. n.* 33, et *alii communius*, ut ipse testatur; contra *Suarez*, *Salmant.*, etc....

231. — *R. ad* 3^m *Quæs.* 1° Uterque Parochus graviter peccavit, plures quam unum et unam ad levandum baptizatum admittendo; quia uterque in re gravi prohibitionem Ecclesiæ violavit. Quando igitur plures patrini, quam duo, a parentibus sunt designati, Parochus tenetur non admittere nisi unum et unam ex designatis: ipse enim tunc tenetur designare patrinos admittendos; ad eum spectat providere, ut omnia recte fiant. Si Parochus non possit aliquos sine offensa dimittere, v. g. personas illustres, vel difficiles, dissimulet primum, permittatque ut tanquam testes Baptismo assistant, postea vero dicat satis esse si unus vel una infantem tangat; nec permittat ut alii cum tangant, aut saltem ut eo tangant modo qui requiritur ad cognationem spiritualem contrahendam. Etenim, licet primum spectet ad parentes, patrinos designare, ad Pastorem tamen pertinet eos eligere, ubi parentes id non fecerunt, vel male præstarunt.

2° Nullum autem dubium est quin omnes qui munus patrini exercent, et vere infantem tangunt, affinitatem spiritualem contrahant, etiamsi contra voluntatem Parochi agerent; quia, ex dictis, munus designandi patrinos in primis ad parentes pertinet. *Reuter, n.* 124. — *Elbel, n.* 35.

232. — *R. ad* 4^m *Quæs. Neg.* prorsus. Ratio est, quia expresse statuitur in *Conc. Trid.* ut vir unus et mulier una tantum adhibeantur. Ergo in casu nostro PAULINUS virum dimittere non debuit. Si vero neutra mulier, utpote duræ cervicis, discedere nolit, præcipiat Parochus ut una sola infantem tangat, juxta ea quæ superius dicta sunt.

CASUS XVIII.

PATRINI 2°.

TITIANUS, Parochus, infantem baptizaturus, patrino a parentibus designato moram protrahente, animi impotens, vocavit PANCRATIUM, qui forte in Ecclesia aderat, ut patrini officium perageret. Dum autem Parochus secundam aquæ

infusionem, ac verba formæ *et Filii* proferret, advenit exspectatus patrinus qui illico aliis se adjunxit.

HINC :

QUÆR. 1° *An* TITIANUS *graviter peccaverit rogando* PANCRATIUM, *ut patrinum ageret?*

2° *An tum* PANCRATIUS, *tum alius in medio Baptismo adveniens, cognationem spiritualem contraxerit?*

SOLUTIO :

233. — *R. ad 1^m Quæs.* TITIANUS, Parochus, a reatu culpæ gravis minime excusari potest, ex eo quod, proprio marte, patrinum a parentibus non designatum, sine gravi ratione adhibuerit; etenim jus parentum in re vere gravi, contra præscriptum *Conc. Trid.*, violavit.

234. — *R. ad 2^m Quæs.* 1° PANCRATIUS cognationem spiritualem contrahere videtur, licet a parentibus infantis designatus non fuerit. Ratio est, quia ex *Conc. Trid.* patrinus non designatus eximitur tantum a cognatione contrahenda, quando accedit præter designatos; ergo, si aliquis sit solus et non designatus, vel si sint plures, et nullus eorum designatus sit, omnes affinitatem nihilominus contrahunt, siquidem contrahebant ante *Trid.*, et in hoc jus antiquum nullo modo mutatum fuit. *S. Lig. n.* 154, *et alii communius*, contra *plures.*

2° Patrinus designatus a parentibus non debet censeri contraxisse cognationem spiritualem, quia proprie Baptismo non adfuit, cum ad finem tantum prolationis formæ advenerit.

CASUS XIX.

COGNATIO SPIRITUALIS 1°.

1° ADRIANUS, ut patrinus designatus, die statuto accedere non potuit; ideo MARCUS, pro eo supplendo, a parentibus prolis rogatus fuit. Ignoravit autem ADRIANUS alium sui loco, seu nomine suo, assignatum fuisse, ut patrini officium ageret.

2° AUGUSTUS, rogatus a TITIO ut puellulæ suæ patrinus

foret, libenter munus illud acceptat, et cum aliis ad Ecclesiam tendit. Sed ecce ! ibi cernit præsentem SABINUM, virum conspicuum, et, urbanitatis causa, illi munus patrini cedit. Acceptat ille, et puellulam e sacro fonte levat. Elapsis vero sexdecim annis, AUGUSTUS puellam ducere intendit ; sed ante quærit, num cognationem spiritualem fortasse contraxerit?

HINC :

QUÆR. 1° *Quomodo, ratione Baptismi, contrahatur spiritualis cognatio ?*

2° *An* ADRIANUS *cognationem contraxerit in primo casu? an vero ille qui patrino designato est substitutus ?*

3° *An* AUGUSTUS *in secundo casu? an vero* SABINUS?

SOLUTIO :

235. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Contrahitur cognatio, seu affinitas spiritualis ratione Baptismi, inter baptizantem et baptizatum ejusque parentes ex una parte, et inter patrinum, baptizatum ejusque parentes ex altera. Hæc affinitas impedimentum matrimonii dirimens constituit. *V. Comp. de Matr. n.* 805.

R. ad 2^m *Quæs. Neg.* Etenim ADRIANUS non fuit monitus a parentibus de subrogatione nomine illius facta ; ergo non potuit habere intentionem munus patrini per alium gerendi. Nemo enim est mandans, quin mandatum dederit, vel approbaverit. Ergo ADRIANUS non fuit patrinus, neque *per se*, eam non advenerit, neque *per alium*, cum ignoraverit aliquem suo nomine fuisse substitutum. An vero affinitatem contraxerit saltem ille qui est substitutus? *R. Neg.* quia non fuit adhibitus ut vere patrinum *per se* ageret, neque ipse intentionem habuit patrinum agendi nomine proprio, sed tantum nomine alterius.

236. — *R. ad* 3^m *Quæs.* AUGUSTUS minime contraxit affinitatem. Ratio est, quia non sufficit, ad contrahendam cognationem, ut quis a parentibus sit designatus, et ipse munus patrini acceptet ; sed requiritur omnino, ut reapse infantem de sacro fonte levet. Atqui non levavit, siquidem

locum suum ex urbanitate alteri cessit. Ergo... An vero SABINUS contraxerit affinitatem? Affirmandum est. Voluit enim patrinum agere, et reapse egit. Nec obstat quod a parentibus non fuerit designatus, juxta dicta in casu præcedenti.

CASUS XX.

COGNATIO SPIRITUALIS 2°.

LINA, in partu periculosissimo, vitæ valedixit. LUCIA, vicina, prolem ejus periclitantem baptizare festinat. BERTRANDUS vero, maritus LINÆ defunctæ, cum LUCIA matrimonium contrahere intendit; sed ante quærit, utrum aliquo impedimento laboret?

HINC:

QUÆR. *An* LUCIA BERTRANDO, *patri prolis a se baptizatæ, nubere possit?*

SOLUTIO:

237. — *R. Neg.* Ratio patens est. Etenim LUCIA, baptizando infantem, affinitatem contrahit, non solum cum infante ipso, sed etiam cum ejus patre, seu cum BERTRANDO. Ergo ipsi absque dispensatione nubere non potest. Nec obstat, quod infantem hunc in casu necessitatis baptizaverit; nam soli parentes in necessitate prolem baptizantes eximuntur ab affinitate *inter se* contrahenda, ita ut a debito conjugali non arceantur, quia lex Ecclesiæ parentes *inter se* non respicit. *Vide dicenda in Tractatu de Matrimonio, ubi de cognatione spirituali, et in Comp. n.* 806.

CASUS

DE CONFIRMATIONE

SEU

De materia, Ministro, et subjecto Confirmationis.

CASUS I.

MATERIA CONFIRMATIONIS 1°.

Olympius, Missionarius in regionibus infidelium, et donatus a Papa facultate Sacramentum Confirmationis conferendi, oleo ab Episcopo benedicto, cum, decurrente tempore Paschali, novum Chrisma, seu in ultima Cœna Domini consecratum, præ manibus non haberet, ad Confirmationem conferendam, Chrismate veteri, seu anni præteriti, utitur. Subinde satagit quidem, ut novum Chrisma quantocius obtineat; sed vix obtinuit, cum audivit mercatorem, qui illud subministraverat, oleum quidem olivarum vendidisse, sed oleo nucum in notabili quantitate immixtum. Quare anceps et dubius nescit quid sibi agendum sit. Aliquando vero, deficiente Oleo ab Episcopo benedicto, oleo non benedicto utitur.

Hinc :

Quær. 1° *An Confirmatio, collata in veteri Chrismate, valida fuerit et licita, prout in casu?*

2° *An valida fuerit Confirmatio, ratione olei nucum cum oleo olivarum commixti?*

3° *An Oleum, seu Chrisma debeat esse ab Episcopo benedictum, ad Sacramenti validitatem?*

Solutio :

238. — *R. ad 1^m Quæs.* 1° Confirmatio collata in veteri

Chrismate fuit certo valida, quia novum non requiritur de necessitate Sacramenti; siquidem materia non mutatur essentialiter, sive Chrisma sit vetus, sive novum, ut patet. 2° Collatio Sacramenti cum veteri Chrismate illicita fuit, et quidem graviter, quia OLYMPIUS grave præceptum Ecclesiæ violavit. Est tamen a peccato excusandus Missionarius noster si aliud Chrisma habere non potuerit, atque adfuerit causa urgens Confirmationem conferendi, v. g. si debuit e loco ad tempus diuturnum discedere, ut facile Missionario accidere potest. *S. Lig. n.* 162.

R. ad 2^m *Quæs. Neg.*, nisi oleum olivarum quantitate multo sit præstantius. Ratio est, quia oleum olivarum tantum, oleum proprie dicitur. Igitur OLYMPIUS, posito dubio gravi de olei hujus validitate, non potuit cum illo Sacramentum Confirmationis conferre, sed illud ad aliud tempus differre debuit, vel, urgente gravi causa, uti veteri Chrismate, si quod adhuc supersit. *Voit, n.* 231.

239. — *R. ad* 3^m *Quæs.* 1° Chrisma debet certo esse benedictum ab Episcopo, ratione præcepti. Ita omnes, ait *S. Lig. n.* 163.

2° Chrisma debet etiam certo esse benedictum, saltem a Sacerdote, ratione Sacramenti; constat ex Decreto Clement. VIII apud *Bened. XIV, de Synodo, l.* 7, *c.* 14. *Vide S. Lig. ibid.*

3° *Controvertitur* autem utrum Chrisma debeat esse benedictum ab Episcopo, ratione Sacramenti, seu ad Sacramenti validitatem. Affirmant communius, quia id præscribitur Decreto Eugenii IV, ubi dicitur, materiam Confirmationis esse ***Chrisma ab Episcopo benedictum.*** Negant tamen Theologi non pauci probabiliter. Ratio est, quia Papa concedere potest simplici Sacerdoti facultatem benedicendi oleum, sicut ei conferre valet potestatem confirmandi. In praxi tenenda est prima sententia utpote tutior, ait *S. Lig. n.* 163. Cæterum quæstio hæc minimi est momenti, cum benedictio Sacerdotis absque delegatione Papæ invalida sit.

CASUS II.

MATERIA CONFIRMATIONIS 2°.

IRENÆUS, adhuc puer, a matre in Ecclesiam, Sacramen-

7.

tum Confirmationis recipiendi gratia, deductus est, quando jam sacram cæremoniam Episcopus inceperat, nimirum, cum recitatis orationibus consuetis, expansisque manibus super confirmandos, jam ad singulos pueros Chrismate inungendos devenerat. Inter cæteros mox collocatus, nulla interposita mora, ab Episcopo sacra unctione fuit delibutus. Postea vero, cum clericalem vocationem suscepisset, atque ad subdiaconatus Ordinem jamjam esset promovendus, de testimonio acceptæ Confirmationis inquirens, audit ab ipsa matre quomodo res peracta fuisset. Quapropter scrupulis angi cœpit circa Sacramenti validitatem; verens tamen ne ab Ordinatione arceretur, rem alto silentio compressit. At sacro Ordine suscepto, majoribus conscientiæ stimulis agitatus, Episcopum adiit, eique omnia pandit, postulans ut denuo confirmaretur. Sed ejus votis Episcopus obtemperare noluit.

HINC :

QUÆR. 1° *An* IRENÆUS *valide confirmatus fuerit?*

2° *An graviter peccaverit, Ordinem suscipiendo in hypothesi quod confirmatus non fuerit?*

SOLUTIO :

240. — *R. ad 1^m Quæs. Affirm.* IRENÆUS ut valide confirmatus habendus est. Ratio est, quia materia proxima Confirmationis consistit in sola unctione chrismatis, manu Episcopi facta super frontem confirmandi. Plures quidem olim contendebant, materiam adæquatam consistere etiam ex parte in impositione manuum Episcopi super omnes simul facta, sub initium sacræ cæremoniæ. Sed hodie certo constat, ritum hunc esse de mero Ecclesiæ præcepto pro Confirmationis ministro, non vero ad Sacramenti essentiam requiri. Constat ex Declaratione *Benedicti XIV*, Epistola encyclica *Ex quo primum*, ubi præsertim dicit: *Quod itaque extra controversiam est hoc dicatur : nimirum, in Ecclesia Latina, Confirmationis Sacramentum conferri adhibito sacro Chrismate, sive Oleo olivarum balsamo commixto, et ab Episcopo benedicto, ductoque signo Crucis per Sacramenti Ministrum in fronte suscipientis, dum idem Minister verba formæ profert.* Ibi igitur docet Pontifex esse extra controversiam, valide Sacramentum conferri cum sola Chrismatis

unctione, adhibita per manum Episcopi, et unicam esse formam, eamque unctionem comitari. Ergo recte egit Episcopus, cum IRENÆUM denuo confirmare noluit. *S. Lig.*, *n.* 164, dicit hanc doctrinam, post Pontificis Declarationem, omnino tutam esse. — Concinit *Gousset*, *n.* 130.

241. — *R. ad* 2^m *Quæs. Nego* probabilius, juxta sententiam communem. Ratio est, quia non apparet deordinatio gravis in hoc, quod quis non confirmatus Ordines suscipiat; verba enim Conc. Trid. non videntur præceptum grave continere. Sed accedens ad Ordines, omissa Confirmatione, a peccato levi excusandus non est. *S. Lig. de Ordine*, *n.* 786.

CASUS III.

MINISTER CONFIRMATIONIS.

ALBERTUS, Missionarius apostolicus, ad extremas Americæ plagas abiturus, obtinuit a Summo Pontifice facultatem confirmandi eos omnes quos ipse baptizaturus esset. Intra paucos annos, infideles bene multos in Fide baptizat, et confirmat. Dum in festo solemni Sacramentum Confirmationis conferret, ecce puer, quem ungere intendebat, inopinate retrospexit; et contigit ut, loco frontis, maxillam confirmandi sacro Chrismate unxerit. Alias, dum pollice vulnerato signare frontes confirmandorum non possit, digitum indicem, vel etiam pollicem sinistrum adhibet. Alias etiam, frontem lepra infectam, juvante penicillo, inungit.

HINC :

QUÆR. 1° *An simplex Sacerdos possit esse minister delegatus Confirmationis?*

2° *An* ALBERTUS *valide confirmaverit in maxilli indice, et manu sinistra?*

3° *An valide confirmaverit juvante penicillo?*

SOLUTIO :

242. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Simplex Sacerdos potest esse minister extraordinarius Confirmationis, ex delegatione peciali. Constat ex praxi Ecclesiæ, et ex Constitutione *Be-*

nedicti XIV: Eo quamvis tempore. Sed uti debet Chrismate ab Episcopo benedicto. *Recole dicta in casu primo, n.* 239.

243. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Albertus invalide confirmavit pueruin in maxilla, quia materia proxima Confirmationis est unctio Chrismatis benedicti in fronte confirmandi. Eruitur ex Decreto *Eugenii* et ex Bulla *Benedicti XIV*, citata in casu præcedenti. *S. Lig. n.* 164, *in fine, et Hom. ap. n.* 41. Valide confirmavit indice, vel alio digito, etiam manus sinistræ, quia, licet in Ritualibus præscribatur ut unctio fiat pollice manus dextræ, hoc tamen non videtur essentiale; sic enim sufficiens manus impositio habetur. Verum *per se* hoc est illicitum et probabilius quidem, sub gravi, juxta communem sententiam. Attamen, urgente necessitate, altero digito, vel manu sinistra Episcopus uti posset. *S. Lig. n.* 165, *et in Hom. ap. n.* 40 *et seq.*

244. — *R. ad* 3^m *Quæs. Negative.* Ratio est, quia, in hoc modo confirmandi, nulla habetur impositio manus Episcopi. *S. Lig. n.* 166, *et alii communiter.* — *V. Comp. n.* 264

CASUS IV.

SUBJECTUM CONFIRMATIONIS 1°.

Elodia, matrona, christianorum officiorum sat incuriosa, ad provectam ætatem pervenit quin Sacramentum Confirmationis receperit, licet sæpius opportunitatem illud recipiendi habuerit, cum in civitate ipsa episcopali, in qua singulis annis ab Episcopo confertur, semper commorata fuerit. Illam pluries induxit quidem Confessarius, ut, data nova opportunitate, tanto Sacramento se muniret; veritus est tamen eam sub gravi obligatione urgere, ne, prætermissa lege, gravius inde peccaret; aiebat enim Elodia: « Quomodo jam senescens ego cum pueris et puellulis, « Confirmationem receptura, accedere potero? Id sane « præstandi tantus mihi non erit animus. » Itaque factum est ut mulier paulo post absque Confirmationis auxilio, aliis tamen Sacramentis munita, decederet.

Hinc:

Quer. *An gravis detur obligatio Confirmationis Sacra-*

mentum suscipiendi? Seu, an Elodia *a gravi excusari potuerit?*

Solutio :

245. — *Resp.* 1° Non est obligatio de necessitate medii Nam, per Baptismum solum, haberi potest remissio peccatorum et vita æterna.

R. 2° An vero sit obligatio de præcepto? *Controvertitur.* Juxta S. *Lig. et alios*, datur obligatio *sub gravi* de præcepto divino, saltem decurrente vita, et data opportuna occasione. Id probant ex Declaratione *Benedicti XIV*, in Bulla *Etsi pastoralis*, de ritibus et dogmatibus Græcorum. Sic enim ait, § 3, *n.* 4 : « Monendi sunt (qui non sunt confirmati) ab « Ordinariis locorum, eos gravis peccati reatu teneri, si, « cum possunt ad Confirmationem accedere, illam renuunt « ac negligunt. »

Notat tamen *Scavini* verba Bened. XIV non concludere pro omnibus, quia Pontifex loquitur tantum de invalide confirmatis a Presbyteris græcis, qui renuebant de novo ad Confirmationem accedere, quasi primam ut validam haberent. Unde habebatur hic ratio particularis eos obligandi ad Sacramentum Confirmationis suscipiendum, nempe ut errorem sic retractarent.

246. — Stante autem Theologorum controversia, Elodia non fuit sub gravi urgenda ad Sacramentum Confirmationis recipiendum, sed tantum ad hoc adhortanda. Recte igitur egit Confessarius ab obligatione gravi declaranda abstinendo. Imo, etiamsi de præcepto divino constaret, adhuc prudenter egisset Confessarius, cum locus timendi fuerit ne mulier obligationi declaratæ non satisfaceret, et majus animæ detrimentum caperet. Etenim non sunt statim aperiendæ semper omnes obligationes quibus fideles adstringuntur; sed prudenter plures quandoque dissimulandæ sunt a Confessario, cum prævidetur pœnitentem muneri suo satisfacturum non esse.

CASUS V.

SUBJECTUM CONFIRMATIONIS 2°.

1° Catharina, pia mater, audiens Episcopum ad paroe-

ciam advenisse, Confirmationem collaturus, festinat in Ecclesiam ducere filiolum suum quinquennem, et illum, propriis sustentans manibus, Prælato confirmandum offerre.

2° Linus, peccati mortalis reus, data opportunitate recipiendi Sacramentum Confirmationis, omissa confessione, sed elicita contritione, illud recepit. Mutius vero, falso, sed bona fide, existimans se nullo vinculo lethali irretitum esse, cum fiducia, absque confessione, etiam confirmandus accedit.

3° Flaccus, recepto Confirmationis Sacramento, in dubium venit de Baptismi sui validitate. Inquisitione facta, remanenteque dubio, necnon consultis hac de re sapientissimis viris, ipso efflagitante, iterum sub conditione baptizatus est. Sed dubitatur utrum etiam conditionaliter confirmari possit, vel debeat?

Hinc :

Quær. 1° *Qualis ætas ad Confirmationem requiratur?*

2° *Qualis dispositio in confirmando; et an confessio sacramentalis præmitti debeat?*

3° *An ille qui, inscienter, peccati mortalis reus existit, effectum Sacramenti Confirmationis, et peccatorum remissionem consequatur?*

2° *An* Flaccus *iterum confirmari possit, vel debeat?*

Solutio :

247. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Nulla requiritur ætas ad Sacramentum Confirmationis valide recipiendum. Olim pueris statim post Baptismum conferebatur, et usus, pueros ante usum rationis confirmandi, adhuc in quibusdam locis servatur, ut apud Græcos et in Hispania; sed, ex praxi nunc generatim in Ecclesia vigente, non sunt confirmandi pueri qui usum rationis nondum adepti sunt, nisi legitima locorum consuetudo id permittat. Constat insuper ex Const. *Bened. XIV : Eo quamvis. S. Lig. n.* 178.

248. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Confirmandus debet esse baptizatus, et, si adultus sit, debet præterea esse in statu gra-

tiæ, et sufficienter instructus de rudimentis doctrinæ christianæ. Non requiritur autem *per se* confessio sacramentalis, *cum rigore loquendo*, quia confirmandus versari potest in statu gratiæ, vel eam per contritionem perfectam acquirere. In pluribus locis mos est, ut nullus confirmetur nisi testimonium peractæ confessionis exhibeat. « Requiritur, in« quit *Billuart*, status gratiæ prudenter existimatus per « confessionem, vel contritionem perfectam. » (*Art.* 8, § 1). « Confirmandus, ait *S. Lig. l.* 6, *n.* 179, existens in mortali, « debet se disponere ad Sacramentum Confirmationis, vel « contritione, vel attritione una cum confessione; confessio « enim videtur esse de consilio, non de præcepto, ut com« muniter dicunt auctores. » Hinc generatim præstat fideles enixe adhortari ad confessionem Confirmationi præmittendam, potiusquam eos ad eam cogere. Ita etiam *Gousset* (1).

249. — *R. ad* 3^m *Quæs. Affirm. probabilius*, modo sit attritus, ut dicitur de quocumque Sacramento vivorum. Ratio est, quia Sacramenta vivorum debent *directe* et *per se* gratiæ augmentum et alios effectus suos producere in eis qui non ponunt obicem, ut est ille qui bona fide accedit ad Sacramentum suscipiendum; atqui non possunt hos effectus producere, quin peccatum mortale deleatur : ergo illud *indirecte* delere debent. *S. Lig. l.* 6, *n.* 269.—*V. Comp. de Sacr. in genere, n.* 192.

R. ad 4^m *Quæs.* Flaccus etiam sub conditione confirmari potuit. Licet enim Confirmatio non sit tantæ necessitatis quam Baptismus, est tamen maximæ utilitatis. Verum, etiam supposito præcepto, non videtur esse gravis obligatio ut Confirmationem denuo suscipiat, quia legi jam probabiliter satisfecit, et proinde illa ligari non potest.

(1) « Les Curés et les Vicaires exhorteront tous les confirmands à s'appro« cher, même de bonne heure, du tribunal de la Pénitence; mais un Prêtre « zélé, d'un zèle suivant la science et la charité, les y déterminera plus efficacement par la persuasion, qu'en exagérant les obligations du chrétien. Qu'il « leur fasse connaître, autant que possible, l'excellence du Sacrement, qu'il « leur inspire le désir de le recevoir, et de le recevoir dignement, et il obtiendra d'eux facilement qu'ils s'y préparent par le Sacrement de la réconciliation. » *Gousset*, *n.* 152.

CASUS

DE EUCHARISTIA

SEU

De materia utriusque consecrationis : de forma ; de Ministro Eucharistiæ ; de ejusdem subjecto ; de dispositione animæ et corporis in subjecto ; de Viatico ; de Communione frequenti.

CASUS I.

MATERIA CONSECRATIONIS PRIORIS.

1° VITALIS, Sacerdos, habitans in regione ubi triticum non crescit nec facile haberi potest, pro Sacramento Eucharistiæ perficiendo utitur Hostiis ex spelta, et aliquando ex siligine, seu secali, vel ex hordeo confectis; et interdum ex his omnibus simul permixtis.

2° ALBINUS, parochiæ præfectus, summo mane admonitus aliquem parochianum morti proximum esse, deficientibus Hostiis consecratis, se accingit ad Sacrum statim faciendum, ut Viaticum moribundo deferre possit. Sed obstupens advertit deficere quoque Hostias non consecratas, quippe quæ, ut ipse mox reseit, pridie a pueris, Sacro ministrantibus, manducatæ fuerant. Nec farina triticea in promptu habetur. Quid igitur faciet miser? Accepto panis usualis frustulo, cum eo celebrat, et illius partem servat, moribundo tradendam.

HINC :

QUÆR. 1° *Quænam sit materia primæ consecrationis?*

2° *An valide* VITALIS *consecraverit, in primo casu?*

3° *An valide et licite* ALBINUS, *in secundo casu?*

Solutio :

250. — *R. ad* 1^m *Quæs.* **Materia consecrationis est panis triticeus, seu panis qui vulgo habetur ut panis proprie dictus.**

R. ad 2^m *Quæs.* Vitalis non valide consecravit cum pane *hordeaceo*, quia non est panis proprie dictus, neque, probabilius, cum pane ex *siligine*, ob eamdem rationem. In praxi igitur hæc materia utpote dubia, sub gravi, omnino prohibetur. Idem dicendum est de *spelta* seu de *farre*. Attamen datur in aliquibus locis aliqua species frumenti, sub nomine *spellæ*, ex qua panis proprie dictus conficitur. Hinc, ad communem æstimationem hominum peritorum in hoc maxime attendendum est. *S. Lig. n.* 200. — *Voit, n.* 275. Commixtio autem a Vitali facta materiam quoque dubiam exhibet; imo, si hordei quantitas præstantior sit, materia prorsus invalida est.

251. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Albinus absque dubio valide consecravit in pane usuali, ut patet, cum sit verus panis. Sed illicite egit, juxta sententiam communem. Ratio est, quia, in hoc casu, præferenda est reverentia tanto Sacramento debita, utilitati proximi, cui Sacramentum non est simpliciter necessarium. *S. Lig. n.* 203. — Dicit *Pontas, cas.* 4, verbo *Consacrer*, nunquam licitum esse in Ecclesia Latina consecrare in pane fermentato. Sed recte animadvertit Collet adnotator, dari casum in quo hoc licitum et obligatorium esset, nempe ad Sacrificium perficiendum, si aliter perfici non posset, v. g. si Sacerdos animadverteret se materiam corruptam consecrasse, nec aliam Hostiam licitam habere posset.

CASUS II.

MATERIA CONSECRATIONIS POSTERIORIS.

Gastonius, Sacerdos, die quadam rigidissimæ hiemis, Sacrum faciens, dum ad Calicis consecrationem pervenit, naribus Calici propius admotis, acetum olfacere sibi visus est. Obstupefactus ac perterritus, liquorem Calici infusum accuratius considerat, moxque deprehendit vinum illud fœculentum esse, multumque acescens; insuper frigoris ri-

gore contractum, necnon glaciata quadam membranula obductum esse. Quid ipse faciet? Vinum aliud postulat; sed non habetur, nec absque magna difficultate haberi potest. Attamen, peracta jam panis consecratione, ab incepta Missa desistere nequit. Pergit igitur anxius et animo perturbatus, existimans se probabiliter invalide consecrare. Peracto autem Sacro, dubitat num aliud facere debeat, die sequenti, ad intentionem illius a quo stipendium pro hodierno Sacrificio acceperat.

HINC :

QUÆR. 1° *Quænam sit materia valida secundæ consecrationis?*

2° *An vinum fœculentum, vel gelidum, aut acescens, valida sit consecrationis materia; et an, vel quando licita?*

3° *An recte egerit* GASTONIUS, *vel quid agere debuisset?*

4° *An teneatur aliud Sacrum facere pro illo qui stipendium ipsi erogavit?*

SOLUTIO :

252. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Materia valida posterioris consecrationis est solum vinum de vite, non corruptum. Constat ex *Concilio Florentino*, ex *Concilio Trident.*, etc.

R. ad 2^m *Quæs.* 1° Vinum fœculentum videtur esse materia valida Sacramenti, licet minus pura et illicita; nisi vinum videatur corruptum. 2° Vinum gelidum probabilius est etiam materia valida, quia remanet substantialiter vinum, sed sub gravi illicita. 3° Vinum acescens est adhuc materia valida, quia incipit tantum corrumpi, non vero est adhuc substantialiter corruptum; secus, si acetum jam factum sit. Sed etiam, si acescere tantum incipiat, nihilominus sub gravi prohibetur, ob gravem injuriam quæ Eucharistiæ irrogaretur. Attamen, in casu necessitatis Sacrificii perficiendi, materia dubia quæcumque, materia alia certa deficiente, adhibenda foret. Hinc Sacerdos qui, peracta consecratione, adverteret vinum Calici infusum esse corruptum, vel aquam loco vini infusam fuisse, tenetur vinum dubie validum adhibere, ad consecrationem sub conditione ite-

randam, si aliud vinum indubium sibi procurare non posset, quia melius est Sacrificium dubium esse quam certe mancum.

253. — *R. ad 3^m Quæs.* Gastonius recte egit; imo, aliter facere non potuisset. Valide quidem consecravit, quia, licet vinum jam pene saperet acetum, erat tamen adhuc vinum proprie dictum, neque vinum fæculentum censebatur corruptum, neque erat adhuc congelatum, licet jam contrahi inceperit. Deinde, licite consecravit, quia, in casu necessitatis Sacrificii perficiendi, consecrari potest materia minus pura, seu fæculenta, etc., modo non sit certo invalida. *Elbel, n.* 16.

254. — *R. ad 4^m Quæs.* Gastonius ab omni scrupulo eximendus est, quod attinet ad Sacrificii valorem, ut ex dictis patet. Proinde aliam Missam celebrare non tenetur, ad intentionem illius qui stipendium tribuit. Imo, neque inquietandus esset, etiam data invaliditatis probabilitate. Ratio est, quia, posito dubio de obligatione iterum celebrandi, ipsi de hoc minime constaret. Insuper, cum prior consecratio certo valida sit, etiam ex hac parte Gastonius eximendus est ab onere aliud Sacrum faciendi ad intentionem illius a quo stipendium accepit, quia probabiliter unica consecratio ad essentiam Sacrificii Missæ sufficit. *Recole dicta supra de Sacramentis in genere, n.* 149.

CASUS III.

CONSECRATIO 1^a.

1° Jucundus, Sacerdos, dum in Missa legit Introitum, advertit ciborium, Hostiis minoribus refertum, a sacrista in altari deponi; quapropter intentionem has particulas consecrandi elicit, et Sacrum prosequitur, quin amplius ad illas attendat. Sed, peracta Communione, audiens ministrum recitantem orationem *Confiteor*, et communicaturos accedentes, obstupescit, cernens ciborium extra corporale relictum. Hæret anceps, nesciens quid sit faciendum. Tandem prædictas Hostias, non sine magna animi anxietate et perturbatione, fidelibus distribuit.

2° Marius, celebraturus, ciborium consecrandum in corporali sedulo reponit. Sed, ubi ad actionem consecrationis

pervenit, de ciborio minime recordatur, ideoque illud omnino clausum relinquit. Hinc, anxietate pressus, dubitat utrum Hostiæ in ciborio contentæ velut consecratæ habendæ sint. Consequenter, non audet eas fidelibus distribuere, sed in tabernaculo depositas, die sequenti sub conditione denuo consecrat.

HINC :

QUÆR. 1° *An valida fuerit consecratio, et recte* JUCUNDUS *egerit in primo casu ; aut quid ei fuisset agendum ?*

2° *Quid de consecratione, et agendi ratione* MARII, *in secundo casu ?*

3° *Si una, aut altera Hostia sit dubie consecrata, an vel quando ab ipso Consecrante sumi possit ?*

SOLUTIO :

255. — *R. ad* 1^m *Quæs.* 1° *Probabilius*, invalida fuit consecratio. Ratio est, quia JUCUNDUS, licet intentionem habuerit prius ciborium consecrandi, censetur tamen postea habuisse aliam intentionem prædominantem, qua prior implicite retractata fuit, scilicet, non agendi contra præceptum grave Ecclesiæ. Imo, prior intentio debuit esse conditionalis saltem implicite, seu consecrandi, sed debito modo. *S. Lig. n.* 217, cum aliis, *communius.* Opposita tamen sententia probabilitate non caret. Sed in praxi prior servanda est.

2° JUCUNDUS male egit, prædictas Hostias fidelibus distribuendo, cum non fuerint certo consecratæ. Debuisset igitur eas asservare in tabernaculo, ut in alia Missa sub conditione consecrarentur, vel, deficiente tabernaculo, eas ante primas ablutiones consumere.

256. — *R. ad* 2^m *Quæs.* MARIUS valide consecravit Hostias in ciborio clauso, super corporale posito, quia validitati consecrationis non obstat quod ciborium sit clausum ; et insuper, Sacerdos semper censetur velle consecrare quidquid, ipso sciente, est super corporale, et honeste consecrabile. Nec obstat quod agat contra legem Ecclesiæ, quæ mandat ut ciborium aperiatur ante consecrationem, quia

hic agitur tantum de rubrica minoris momenti, quæ non censetur urgere cum tanto incommodo : proinde, in hoc casu, intentio prædominans Sacerdotis merito in favorem consecrationis præsumitur, licet ritus levis momenti prætermittatur. *Ita communiter Doctores*, ut asserit *Reuter*, *n.* 155, *et Pontas*, *verbo* Consacrer, *cas.* 10. — *Vide Compend. n.* 283, *Quær.* 2°.

257. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Hostia dubie consecrata a Celebrante sumi potest et debet, facta Communione sub utraque specie, ante primas ablutiones. Non potest consumi antea, quia, si non sit consecrata, jejunium naturale violaretur ; neque postea, quia, si sit consecrata, a Sacerdote non jejuno sumeretur. Posset tamen asservari in tabernaculo, ut in alia Missa consecraretur, ut jam supra de ciborio dubie consecrato dictum est.

CASUS IV.

CONSECRATIO 2°.

1° Ambrosius, Sacerdos, cum vinum in Calicem ponit, advertit guttulas plures lateribus cuppæ interioris Calicis adhærere, licet diligentiam ad eas abstergendas adhibeat. Nescit autem an illæ guttulæ consecrandæ sint, necne. Quid ille? Non omnes quidem, sed plures consecrare intendit, scilicet, eas tantum quas commode accipere poterit simul cum speciebus consecratis.

2° Crispinus, Sacrum faciens, cum ad Calicis consecrationem devenisset, ex oblivione, aut nimia celeritate omisit verba formæ *novi et æterni Testamenti*, cum sequentibus. Prolatis nonnullis aliis orationibus, ad omissionem advertit; et statim totam consecrationis Calicis formam repetit. Alias eamdem formam pronuntiando, lapsu linguæ, dicit : *Hic est Calis Sanguis mei ;* nec formam repetit.

Hinc :

Quær. 1° *An valida fuerit consecratio guttularum vini intentarum, in* 1° *casu?*

2° *Quid, in praxi, faciendum circa guttas vini cuppæ Calicis adhærentes? An consecrandæ, vel non?*

3° *An valida fuerit consecratio in 2° casu, non obstante mutatione formæ, in utraque hypothesi, vel an repetenda fuerit?*

SOLUTIO :

258. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Non valet consecratio illarum vini guttularum, quia intentio Sacerdotis fuit nimis vaga et indeterminata. Etenim, si quis haberet decem Hostias, et vellet consecrare quinque, nullam consecraret, nisi aliquas seorsim certo eligeret ac determinaret, ut in Rubricis Missalis declaratur. Ergo, a pari, licet Sacerdos dicat : Volo consecrare guttas quas capere potero, nullas consecrat, quia hic et nunc non determinat eas quæ consecrandæ sunt. *Comitolus, l.* 1, *q.* 45.

259. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Guttæ vini exterius cuppæ Calicis adhærentes minime sunt consecratæ, quia præsumi nequit velle Sacerdotem eas consecrare cum tanto irreverentiæ periculo; imo, nec censendæ sunt consecratæ guttæ interius Calici adhærentes, et a majori parte vini separatæ, quia non videtur esse intentio Ecclesiæ, adeoque nec Sacerdotis, ut consecrentur; saltem, probabilius et communius id tenent Doctores. In praxi, præstat habere intentionem generalem consecrandi tantum vini quantitatem unitam, non vero guttas ab illo separatas, vel nullam habere aliam intentionem, nisi id faciendi quod convenientius est. *Vide Comp. n.* 284.

260. — *R. ad* 3^m *Quæs.* 1° Valida est consecratio Calicis, non obstante omissione verborum : *novi et æterni Testamenti* ; quia illa verba ad formam essentialem minime pertinent. Etenim, non magis ad formam Calicis pertinent quam verba, *quod pro vobis tradetur*, ad consecrationem panis; atqui hæc posteriora verba minime necessaria sunt consecrationi panis, cum ne ex præcepto quidem Ecclesiæ proferenda sint : ergo, etc. Insuper, prima verba *per se* sola exprimunt præsentiam Sanguinis Christi sub speciebus vini, sicut verba : *Hoc est Corpus meum*, exprimunt præsentiam Corporis Christi sub speciebus panis. Ergo CRISPIUS formam consecrationis Calicis repetere non debuit, propter omissionem verborum : *novi et æterni Testamenti. Pontas, verbo* Consacrer, *cas.* 12. — *Collet.* — *Gousset,*

n. 181. Attamen *S. Ligorius*, ob auctoritatem plurium Doctorum qui contradicunt, ait : *Si Sacerdos tantum prima verba* formæ Calicis *dixisset, deberet sub conditione integram repetere formam.*

2° Certo valida est forma, licet CRISPINUS dixerit *Calis* pro *Calix*, et *sanguis* pro *sanguinis*; proinde, nihil repetere debet. *Vid. Comp. de Sacram. in genere, n.* 199. — *Voit*, n. 36.

CASUS V.

CONSECRATIO 3°.

Singularis Missionarii industria.

FLORIBERTUS, Missionarius, peracta quadam missione, cum uberrimo animarum fructu, jam ad ultimam diem pia exercitia perduxerat. Jam instabat Communionis generalis solemnitas; sed inexspectata exsurgit difficultas. Ecce Parochus qui Sacrum faciebat, et ad Communionem jam devenerat, advertit, non sine stupore, se Hostias ad fideles communicandos destinatas non consecrasse, et ciborium in extremo altaris angulo reliquisse. Id audiens Missionarius, et advertens simul adesse Sacerdotem ad aliud altare celebrantem, qui jam ad Hostiæ consecrationem pervenerat, absque mora acceptum ciborium ad hunc Sacerdotem defert, genuflectit dum verba consecrationis proferuntur, et ocius ciborium refert ad Parochum, gaudens et gestiens, ex eo quod tam feliciter damnum fidelibus ingruens averterit.

Alias, idem Missionarius, cum in iisdem angustiis versaretur, nec adesset alius Sacerdos, neque celebrans, neque celebraturus, rogat Parochum ut, licet jam ad Communionem pervenerit, consecrationem iterare velit. Acquiescit Parochus, et res a periculo liberatur.

Alias, FLORIBERTUS noster in simili casu, seu deficientibus Hostiis consecratis, ad Communionem fidelium generalem, alia utitur industria. Cum unus solus supersit Sacerdos qui nondum celebraverit, et Missam solemnem sit postea decantaturus, rogatur a Missionario ut statim celebret, Hostias consecrandi gratia, ablutiones non sumpturus, ut quo hora Missæ solemnis celebrare possit.

HINC :

QUÆR. 1° *An afferri possint Hostiæ consecrandæ, incepto Canone ?*

2° *An auferri possint de altari Hostiæ consecratæ, ante Communionem ?*

3° *An consecrari possint Hostiæ extra consecrationem, qua Sacrificium perficitur ?*

4° *An altera Missa possit eodem die celebrari ab eodem Sacerdote, absque licentia Episcopi ?*

5° *Quid de triplici industria* FLORIBERTI *?*

SOLUTIO :

261. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Aceriter *controvertitur*. Negant *communiter* Theologi et Rubricistæ periti. Attamen plures Doctores magni ponderis permittunt, gravissima de causa. Sic *Bened. XIV, de Sacrif. Missæ, t.* 2, *c.* 13 :

« Communis sententia est, et plerorumque firmata con-
« sensu, non posse particulas consecrari cum Canon reci-
« tari inceperit, etiamsi ageretur de consecranda particula
« quæ afferenda esset pro Viatico ad infirmum. Eo enim
« casu, parva quædam particula detrahi posset ex Hostia
« Missæ, et reservari pro infirmo..... Facile quivis intelli-
« git ordinem Missæ perverti, si particulæ accipiantur con-
« secrandæ, Præfatione incepta. Id porro, si faciendum est,
« fieri non debet sine legitima causa, cujusmodi ea esset,
« si magna multitudo parata ad recipiendam Eucharistiam
« Sacramento careret. » Videtur huic doctrinæ subscribere S. *Lig. n.* 217. — Sic etiam *de Herdt, Sacræ Liturgiæ Praxis, Lovanii*, 1855 : « Quousque, et qua ratione admitti
« possint (Hostiæ minores incepto Canone), auctores non
« conveniunt. Certum solummodo est, illas nunquam ad-
« mitti posse post consecrationem panis. » Dicunt autem omnes quod si, gravi de causa, Hostiæ minores afferantur post oblationem, earum oblatio mentaliter fieri debet.

262. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Non convenit generatim Hostias minores ab altari auferri ante Communionem Sacerdotis, quia ad idem Sacrificium pertinent, licet non essentialiter ; sed hoc videtur posse fieri ex gravissima causa. Etenim admittitur communiter posse Missam abrumpi, etiam post

consecrationem, et ante Communionem, ut Viaticum moribundo conferatur cum Hostia minori modo consecrata, vel ipsi ægroto dari posse partem Hostiæ majoris, si nulla sit alia, ut asserit *de Herdt* in eodem opere; atqui in hoc casu nondum perficitur Sacrificium. Ergo idem videtur fieri posse ex alia urgenti gravissima causa. Verum id generatim non est faciendum, ob reverentiam SS. Eucharistiæ debitam et scandalum populi, qui facile offenderetur de modo tam leviter Sanctissimum Christi Sacramentum tractandi. Quare populus per aliquot minuta non exspectaret, donec Celebrans ulterius progressus fuerit, vel etiam ad Communionem devenerit?

263. — *R. ad* 3^m *Quæs. Neg.* prorsus, quacumque de causa, seclusa necessitate Sacrificium perficiendi. Ratio est, quia consecratio a Sacrificio licite separari nequit, seu consecratio de jure divino permitti non potest, nisi in quantum rationem perfecti Sacrificii habere debet. Atqui ex institutione Christi consecratio non habet rationem perfecti Sacrificii, nisi sub utraque specie fiat. Ergo, etsi panis et vinum seorsim valide consecrentur, licite tamen una consecratio ab altera separari non potest. Ergo gravissimi sacrilegii reus evaderet ille qui minores Hostias post panis consecrationem seorsim consecraret. Controversia in hoc non admittitur; certum est enim, ait *de Herdt*, supra citatus, Hostias minores nunquam posse admitti post consecrationem panis. *V. Pontas*, *verbo* Célébrer, *cas.* 16.—*Gobat*, *de Missa*, *n.* 192, ubi hac de re ait: « Ita usus constans Ecclesiæ et « doctrina doctissimorum et piissimorum Doctorum. Cum « enim satis frequenter eveniat ille defectus particularum « consecratarum, quando adsunt etiam multi qui commu- « nicare vellent, attamen nunquam auditum est Prælatos « permisisse id fieri, aut omisisse justam correptionem si « quando audierint factum esse. »

264. — *R. ad* 4^m *Quæs.* Seu, an altera Missa ab eodem Sacerdote celebrari possit, eadem die, absque licentia Episcopi? Sane id fieri potest aliquando ex gravissima et urgenti causa, ut ex Jure canonico eruitur. *D. Bouix* concludit, esse rationem sufficientem iterationis Missæ, etiam in eadem Ecclesia, si secus magna pars populi Missa carere debeat. Porro, in Jure canonico, trecenti homines reputantur magna pars populi (*De Parocho*, *p.* 465 *et seq.*). Etsi vero

ad illam iterationem requiratur, regulariter loquendo, licentia Episcopi, attamen, ait idem *Bouix* : « in uno aut « altero casu, præsertim repentino, et in quo non facile « pateat aditus ad Episcopum, si aliunde certe adesse vi- « deatur sufficiens necessitas a jure requisita, non puto « crimini vertendum Parocho, quod dictam licentiam non « requirat. » *Ibid. p.* 467.

265. — *R. ad* 5^m *Quæs.* Floribertus non videtur culpandus, ad rigorem loquendo, in primo casu, juxta plures et graves Auctores, licet multo plures dissentiant. Sed debuit saltem exspectare, antequam ciborium transferret, donec utraque consecratio perficeretur, et etiam diutius, secluso gravissimo incommodo. Omnino autem damnandus in secundo casu, ut patet ex dictis. In tertio autem casu, *vix* indulgendum esse videtur.

CASUS VI.

MINISTER EUCHARISTIÆ 1°.

Valesius, Parochus, graviter ægrotans, cum non adesset alius Sacerdos, repit ad Ecclesiam, et sibimetipsi præbet Viaticum. Interea advenit nuntius, referens Gervasium parochianum morti esse proximum, et enixe sacrum Viaticum postulare. Ingemuit Pastor, non valens ipsemet moribundi votis satisfacere; ne tamen absque Viatico ille periret, Ludimagistro mandavit ut sui loco hoc munere fungeretur.

Hinc :

Quær. 1° *Qualis sit Minister Eucharistiæ distribuendæ?*

2° *An* Valesius *potuerit Viaticum sibi ministrare? Quid, si præsens fuisset Diaconus?*

3° *An Ludimagistrum committere potuerit?*

Solutio :

266. — *R. ad* 1^m *Quæs.* 1° Minister administrationis Eucharistiæ ordinarius, est solus Sacerdos. Diaconus vi suæ ordinationis est Minister extraordinarius, sed ex praxi actuali Ecclesiæ Diaconus Eucharistiam ministrare tantum potest in extrema necessitate, et probabilius etiam in ne-

cessitate gravi, ex Episcopi vel Parochi delegatione. *S. Lig. n.* 237, *et Hom. ap. n.* 9.

2° *De jure ordinario* solus Parochus, vel ejus adjutor, aut Sacerdos ab ipso delegatus, Eucharistiam ministrare potest, quia est actus jurisdictionis. Constat ex variis Conciliis. Attamen omnis Sacerdos habens facultatem in aliqua Ecclesia celebrandi, fidelibus Communionem in Missa petentibus ministrare potest, quia est implicite delegatus. Insuper ex praxi communi constat.

267. — *R. ad* 2^m *Quæs.* 1° Valesius certo potuit seipsum communicare, deficiente alio Ministro a quo Eucharistiam accipere posset, in gravissima necessitate, seu in mortis periculo. Imo probabiliter potuit seipsum communicare extra mortis periculum, præciso scandalo, si in longo morbo a multo tempore non communicaverit. *S. Lig. n.* 238.

2° Si Diaconus præsens fuerit, Valesius seipsum communicare non potuit, quia, cum Diaconus sit minister extraordinarius Eucharistiæ distribuendæ, et urgente necessitate, vel etiam causa gravi, cum delegatione eam ministrare valeat, jam non fuisset necessitas pro Valesio seipsum communicandi, siquidem alius Sacramenti Minister non defuisset.

268. — *R. ad* 3^m *Quæs.* An vero Parochus Ludimagistrum committere potuerit ad Viatici administrationem, prout in casu? *Controvertitur. Negat S. Thomas* cum *Lugo*, *Voit*, *n.* 300, et aliis multis; quia hoc est contra consuetudinem Ecclesiæ, tum quia Sacramentum illud non est tantæ necessitatis ad salutem, tum quia administratio Eucharistiæ a laico facta magnam admirationem et scandalum apud populum induceret. *Affirmant* autem plures graves Theologi cum *Suarez*, — *Layman*, etc. Hanc sententiam approbare videtur *S. Lig. n.* 237. Prima sententia, præsertim nostris temporibus, omnino servanda est. Ratio est, quia reapse consuetudo Ecclesiæ in hoc invocari nequit. Porro in re tanti momenti expedit ut nihil fiat, nisi Ecclesiæ praxi probetur. Præstat igitur ut moribundus absque Viatico decedat, quam si hoc a laico administretur. *Ita Gousset* (1).

(1) « Comme on ne peut guère invoquer la pratique de l'Eglise en faveur « de ce sentiment, nous pensons qu'il vaut mieux laisser mourir le malade

CASUS VII.

MINISTER EUCHARISTIÆ 2°.

GALDINUS, Sacerdos, requisitus ut moribundo sacrum Viaticum porrigeret, se ocius accinxit ut ejus votis satisfaceret. Sed aberat ædituus, sacristiæ clavim secum deferens. Curavit quidem GALDINUS ut quamprimum accerseretur; sed, eo longam protrahente moram, cum timeret Sacerdos ne æger deficeret quin sacra Eucharistia reficeretur, assumpta sacra Hostia, sine stola, sine superpelliceo, imo etiam sine lumine ad infirmum cucurrit, eique sacrum Viaticum ministravit.

HINC :

QUÆR. 1° *Qualis ritus sub gravi requiratur in Eucharistia distribuenda?*

2° *An* GALDINUS *licite egerit?*

SOLUTIO :

269. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Eucharistia non est gencratim ministranda, nisi cum superpelliceo, stola et lumine. Peccaret graviter, juxta communem sententiam, ille qui præter casum necessitatis Eucharistiam distribueret sine ulla veste sacra; quia est valde indecens, et contra præceptum grave Ecclesiæ Attamen, si stola deficeret, vel lumen, *probabiliter* hoc veniale non excederet, et in necessitate nullum esset peccatum. *S. Lig. n.* 241.

R. ad 2^m *Quæs.* GALDINUS omnino licite et laudabiliter egit. Zelus igitur ejus nedum vituperandus sit, contra, valde commendandus est. Licet enim graviter illicitum sit Eucharistiam ministrare sine ulla veste sacra, extra casum necessitatis, attamen, cum Sacramenta sint ad animarum salutem instituta, rationabiliter præsumitur neque Christum, neque Ecclesiam voluisse obligare ad servandas prædictas cæremonias in casu ubi urget gravissima necessitas, seu in

« sans la Communion, que de la lui administrer d'une manière qui pourrait compromettre aux yeux des fidèles le respect qui est dû au plus digne et au plus saint de tous les Sacrements. » *Gousset, n.* 203.

vitæ periculo. *Elbel, n.* 63. — *Lacroix, l.* 6, *n.* 488. In casu autem ubi Sacerdos, propter instantem necessitatem, defert Eucharistiam sine stola et sine superpelliceo, consultius videtur ut procedat etiam sine lumine et tintinnabulo, ne populi admirationem provocet.

CASUS VIII.

MINISTER EUCHARISTIÆ 3°.

Nicaon, Sacerdos, in pluribus incuriosum se præbet circa ritum in Eucharistia ministranda servandum. Hinc : 1° Communionem ministrat, uno solo cereo accenso, et omissa oratione *Confiteor*, aut etiam muliere hanc orationem recitante.

2° Aliquando, cum devenit ad altare, advertit se stolam induere oblitum fuisse ; nec tamen revertitur ad eam accipiendam, aut non curat ut ad se ab alio deferatur.

3° Chiragra laborans, nec indice uti valens, ad Communionem distribuendam, Hostias inter pollicem et digitum medium accipit et porrigit.

4° Defert quandoque SS. Eucharistiam clanculum sub vestibus, aut nocte, sine campanula et lumine, ad personas pias diuturna infirmitate detentas, ne attentionem aut admirationem apud plebem excitet.

5° Aliquando etiam, sive casu, sive festinatione nimia, Hostia ab ejus manu delapsa cadit in terram, in sacra ornamenta, in laicorum vestes, aut in mappam communicantium ; nec ipse de loco signando, et postea abluendo, curam habet.

Hinc :

Quær. 1° *An, vel quomodo* Nicaon *in singulis peccaverit ?*

2° *An, vel quatenus Communio extra Missam distribui possit ?*

3° *Qua hora Communio dispensari valeat ?*

Solutio :

270. — *R. ad* 1^m *Quæs.* 1° Peccat venialiter Nicaon mi-

nistrando Eucharistiam cum uno solo cereo accenso, quia, licet unicum lumen sufficiat ad SS. Sacramentum de loco in locum transportandum, duplex tamen requiritur ad Eucharistiam ministrandam. Si tamen ratio aliqua urgeret, nec facile duæ candelæ statim accendi possent, una sola sufficeret. *Ita communiter.* Peccat quoque venialiter omittendo orationem *Confiteor*, quia Rubricas in re levi prætermittit. Non est conveniens ut mulierem adhibeat ad orationem hanc recitandam, cum consuetudo Ecclesiæ id tantum Monialibus permittat. Attamen, cum nulla prohibitio specialis scripta circa hæc inveniatur, non videtur de ullo peccato arguendus Sacerdos qui mulieri, in loco remoto stanti, prædictam orationem recitandam committeret.

2° Peccat venialiter ministrando Eucharistiam sine stola, si possit facile eam accipere, vel ab alio requirere. Secus, si id facile fieri non possit, v. g. si sacrarium sit clausum, et exspectandum esset ad clavem quærendam, etc.

3° Non licet ministrare Eucharistiam aliis digitis præter pollicem et indicem, quia ad hoc sunt specialiter consecrati et ex ritu Ecclesiæ deputati. Excipe tamen casum necesssitatis, nempe, si Viaticum moribundo ministrandum sit. *Ita communiter. S. Lig. n.* 244, *et l.* 7, *n.* 408. — Cum autem de prohibitione in re gravi agatur, Nicaon, *per se*, graviter peccasse videtur.

4° Peccat graviter Eucharistiam occulte ad ægros deferendo, nisi Episcopus permiserit, vel ita ferat loci consuetudo, ut fieri solet in regionibus hæreticorum, etc. Ratio est, quia agit in re gravi contra ritum ab Ecclesia præscriptum.

5° Venialiter peccat omittendo quod Rubricæ præscribunt ad locum signandum et abluendum, quando Hostia ab ejus manibus decidit, sive in terram, sive in mappam, etc., nisi commode vel convenienter quod Rubricæ præscribunt servari non possit. *S. Lig. n.* 250. — *V. Comp. n.* 296.

271. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Præstat, quantum facile fieri potest, Communionem distribuere in ipsa Missa post Sacerdotis Communionem. Sic ex *Rit. Rom.* Attamen ex usu recepto potest facile dari Communio ante vel post Missam et etiam alio tempore matutino, posita aliqua justa causa, v. g. si deficiant Missæ, si communicantes non possint facile

exspectare, etc. Imo, juxta *Billuart* et *alios*, nunc non existit amplius grave præceptum Eucharistiam intra Missam tantum distribuendi, ob hodiernam consuetudinem. *V. Comp. n.* 298.

272. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Hodie Eucharistia regulariter ministrari debet horis quibus Missam celebrare licet, sive ex consuetudine, sive ex peculiari Indulto. — At *communiter* cum *S. Lig.* docetur *posse* ministrari qualibet hora diei nisi sub noctem, seu in extrema diei parte. Ratio est, quia de hac re nulla exstat prohibitio. (*S. Lig. lib.* 6, *n.* 259).— Nec obstat Decretum S. C. Rit., datum mense Dec. 1816, permittens administrationem Communionis a tempore ad tempus quo in qualibet Ecclesia Missæ celebrantur *in die magni concursus*. Decretum enim illud non est exclusivum, cum S. C. responsum dederit juxta postulatum in quo agebatur præcise de die *magni concursus, ad Indulgentiam plenariam vel Jubilæum lucrandum.*

CASUS IX.

QUID DE REPERTIS PARTICULIS?

1° Euphemius, Sacerdos, Missa jam perfecta, antequam discedat, advertit exiguam particulam Hostiæ superesse in altari; hanc sumit, licet ablutiones jam acceperit. — Idem præstat alia vice, cum redux in sacrarium, depositis ornamentis sacerdotalibus, admonitus fuisset particulam superesse in altari: statim enim, superpelliceo et Stola indutus, recte perrexit ad altare ad particulam colligendam et sumendam. — Alias autem, etiam admonitus repertam fuisse particulam prope altare, primum dubitat an eam possit sumere, etiam non jejunus. Statuit dein eam in ciborium reponere; tandem illam in piscinam immittit.

2° Eulalia, Monialis, sacrarii custos, dum die quadam altare adornaret, Hostiam minorem in eo repositam conspexit. Obstupet primum, ingemiscens; subinde quantocius Capellanum accersit. Mox adstat ille, sed hæret anceps nesciens utrum Hostia hæc consecrata sit, necne. Inito secum consilio, statuit Hostiam hanc in piscinam deponere. — Alias autem, Eulalia particulam valde exiguam etiam in altari reperit. Hac autem vice in auxilium advocare nequit Capel-

lanum, quippe qui longe abest. Quid igitur faciet Sanctimonialis? Cum adhuc sit jejuna, particulam reverenter manu accipit, et ore absumit.

HINC :

QUÆR. 1° *Quid agendum sit de Hostiis, aut fragmentis, in altari aut extra altare repertis?*

2° *Quid de agendi ratione* EUPHEMII?

3° *Quid de Capellano et de Moniali in secundo casu?*

SOLUTIO :

273. — *R. ad* 1^m *Quæs.* 1° Si Sacerdos inveniat fragmenta Hostiæ pertinentia ad suum præsens Sacrificium, ea sumere debet, etiam post ablutiones, sive parva, sive magna sint. *Rubr. Miss.* — Imo hoc tenendum, etiamsi Sacerdos jam sit redux in Sacristiam, indutus tamen adhuc vestibus sacris. *S. Lig. n.* 251. Si vero vestibus sacris jam exutus sit, ea asservet in tabernaculo, vel in loco decenti, si tabernaculum deficiat. — 2° Si fragmenta pertineant ad aliam Missam, non sunt sumenda, nisi quando in loco decenti reponi nequeunt. *S. Lig. ibid.* — 3° Si laicus fragmenta inveniat, moneat primum Sacerdotem, si quis prope sit, vel eum accersat, si fieri possit. Sacerdos autem aget ut modo in secundo loco dictum est. — 4° Tandem, deficiente Sacerdote, laicus fragmenta reverenter accepta reponat in corporali vel in linteolo mundo, aut in vase decenti, donec Sacerdos advenerit. *V. Comp. n.* 312.

274. — *R. ad* 2^m *Quæs.* EUPHEMIUS *in primo casu* recte egit particulam repertam sumendo, etiam post ablutiones, si putaverit eam pertinere ad suum Sacrificium; secus male fecit, ut supra diximus. *In secundo casu* male fecit, ut patet ex dictis. *In tertio casu* etiam male egit. Etenim, si Hostia certo præsumatur consecrata, reponenda est cum aliis in ciborio; si dubie consecrata appareat, Sacerdos eam seponat, et in Missa sequenti consecret, vel sumat eam ante ablutiones. *V. Comp. n.* 313.

275. — *R. ad* 3^m *Quæs.* 1° Capellanus male fecit; debuisset enim agere ut modo dictum est de Hostia dubie consecrata. *V. Comp. n.* 313. 2° Monialis male fecit; debe-

bat hanc particulam asservare in loco decenti, dummodo id facere potuerit sine periculo irreverentiæ erga SS. Eucharistiam.

CASUS X.

EUCHARISTIÆ SUBJECTUM.

1° AMANS, Parochus, inter parochianos numerat semifatuum unum; alterum, amentem, sed quædam intervalla lucida habentem; tertium, energumenum; quartum, surdum et mutum. Omnes autem a sacra Mensa in vita et in morte excludit.

2° AMATUS, etiam Parochus, renuit Eucharistiam puero septenni moribundo, rationis usu et discretione certo gaudenti, ex eo quod ad ætatem qua pueri ad sacram Mensam admittuntur non pervenerit. AMABILIS autem, alius Parochus, contra, Eucharistiam defert alteri puero sexenni, vel septenni, etiam moribundo, licet nesciat utrum ille panem hunc cœlestem ab alio cibo satis discernat.

HINC :

1° *An* AMANS, *in primo casu, potuerit vel debuerit aliquando hos miseros parochianos ad Communionem admittere ?*

2° *Quid de agendi ratione* AMATI *et* AMABILIS, *in secundo casu ?*

SOLUTIO :

276. — *R. ad* 1^m *Quæs.* AMANS erravit præfatos parochianos sacra Eucharistia privando in morte. Omnes enim potuerunt Communione refici, secluso irreverentiæ periculo; siquidem in praxi Ecclesiæ ab ea excluduntur tantum pueri qui nondum usum rationis adepti sunt, et perpetuo amentes. Imo interdum in vita prædictis fidelibus Sacramentum Eucharistiæ conferri potest, si instructione et discretione sufficienti gaudere videantur. Si surdus et mutus sit instructus, sicut cæteri fideles ad Communionem admitti potest. Semifatui qui videntur sufficientem habere discretionem, in articulo mortis, et urgente præcepto, etiam communicare possunt. *S. Lig. n.* 302 *et seq. Reuter, n.* 170. — *V. Comp. n.* 320 *et seq.*

277. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Graviter erravit Amatus prædicto puero Eucharistiam negando in morte, cum supponatur sufficientem habere discretionem. Tenebatur sub gravi eum sacro Viatico munire. *S. Lig. n.* 301. — *Gousset*, *n.* 233. Amabilis autem, juxta *de Lugo*, *D.* 13, *n.* 43, potuit quidem dare Communionem in præfato casu, quia nullibi hoc prohibitum est, cum puer ille non esset certo incapax; sed non tenebatur eam ministrare, quia de obligatione in hac hypothesi non constat. Alii dicunt Sacramentum in simili casu non esse ministrandum.

CASUS XI.

ADMISSIO AD PRIMAM COMMUNIONEM.

Augustus, puer duodecim annos natus, in domo paterna a privato præceptore educatus, et rudimentis doctrinæ Christianæ rite imbutus, peracta confessione receptaque absolutione, absque Parochi examine et facultate, sed permittente Confessario, ex suasione matris, pro prima vice sacræ Mensæ cum aliis communicaturis assistit. A Parocho autem Communio ei denegatur.

Hinc :

Quær. 1° *An examen et admissio proprii Parochi requirantur ad primam Communionem ?*

2° *Quid de pueris extra parochiam degentibus, vel in collegiis, aut conventibus educatis ?*

3° *An recte egerit Parochus ?*

Solutio :

278. — *R. ad* 1^m *Quæs.* 1° Quoad ætatem et animæ dispositionem, spectat ad parentes et Confessarium rem dirimere. *Sic Catechismus Romanus*, *part.* 2, *c.* 4, *n.* 67, ubi dicitur : « Qua vero ætate pueris sacra Mysteria danda sint, « nemo melius constituere poterit quam pater et Sacerdos « cui illi confitentur peccata. Ad illos pertinet explorare, « et a pueris percunctari, an hujus admirabilis Sacra- « menti cognitionem aliquam acceperint, et gustum ha- « beant. »

2° Quoad examen, de jure communi nihil particulare

statuitur. Spectat igitur ad Confessarium attendere utrum puer habeat sufficientem doctrinam. De jure autem particulari in aliquibus locis ab Episcopo statuto, et in plerisque Galliæ diœcesibus vigente, pueri ad primam Communionem admittendi ab ipso Parocho, vel ejus delegatis, de doctrina et judicii maturitate examinari debent (1).

279. — *R. ad 2^m Quæs.* Ne de jure particulari quidem examen et admissio Parochi requiruntur, si pueri ab aliquo tempore degant extra parœchiam, et ibi communicaturi sint; vel si in collegio, aut apud Religiosos vel Moniales versentur, et, approbante Episcopo, prima Communio ibi locum habeat. *Gousset.*

280. — *R. ad 3^m Quæs.* 1° Parochus male egit, puerum ad Communionem non admittendo. Ubicumque, juxta jus commune Ecclesiæ, pueri ad primam Communionem accedunt cum sola proprii Confessarii licentia.

2° Parochus etiam male egit, ubi, juxta consuetudinem fere ubique in Gallia, quam sponte sua Episcopi statuerunt, vigentem, pueri subjacent Parochorum juridictioni pro admissione ad primam Communionem: saltem *per se*, nisi eæ sint circumstantiæ ex quibus hujusmodi repulsa nullum famæ detrimentum in pueros inducat. Nonnisi enim ex gravissimis causis publice deneganda sunt Sacramenta.

CASUS XII.

DISPOSITIO ANIMÆ

Ad Communionem 1°.

1° Sanctinus, Sacerdos, vir timoratæ conscientiæ, sæpe Missæ celebrationem omittit, absente Confessario, in dubio an pravis suggestionibus adhæserit.

2° Eligius, alius Sacerdos, faciliori conscientia instructus, in probabilitate pravi consensus, recte pergit ad altare, innixus in probabili defectu pleni consensus.

(1) Juxta nonnullos, examen et admissio puerorum ad primam Communionem de jure communi pertinent ad Parochum. Id eruunt ex Const. *Bened. XIV, Etsi minime*, 7 Feb. 1744, § 4. Sed ibi statuit Pontifex quod spectat tantum ad pueros qui a parentibus Parocho præsentantur.

3° Cornelius, etiam Sacerdos, dum Missam privatim celebrat, recordatur peccati mortalis ab ultima confessione commissi. Cum autem Confessarii copia careat, hæret anceps; sed mox Sacrum perficere decernit, elicito tamen actu contritionis. Die sequenti, etiam, prætermissa confessione, celebrat.

Hinc :

Quær. 1° *An liceat celebrare, vel communicare cum dubio aut probabilitate peccati mortalis commissi, vel non commissi?*

2° *An liceat celebrare in mortali, præmissa contritione, si Confessarii copia desit?*

3° *Quid ad casus propositos?*

Solutio :

281. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Si dubium sit practicum, debet excuti, vel confessio præmittenda est, quia non licet omittere præceptum adeo grave, *conscientia non efformata.* Si probabilis sit status gratiæ, ad rigorem loquendo, non urget obligatio confessionis, neque ad celebrandum, neque ad communicandum. Ratio est, quia *Conc. Trid.* requirit tantum confessionem ante Communionem pro iis qui sunt conscii peccati mortalis. Attamen enixe in hoc casu confessio suadenda est. *S. Lig. n.* 475.

282. — *R. ad* 2^m *Quæs. Affirm.* in casu necessitatis, v. g. si Missæ celebratio remitti nequeat absque gravi incommodo populi qui Sacro interesse debet, vel absque gravi periculo infamiæ ipsius Sacerdotis. Tunc enim præceptum probationis per confessionem præmittendæ cessare censetur, et sufficit probatio per contritionem perfectam. *V. S. Lig. n.* 256 *et seq.*

283. — *R. ad* 3^m *Quæs. In primo casu* inducendus est Sanctinus ad celebrationem Missæ non omittendam, quia non solum non constat eum graviter deliquisse, sed omnino præsumendum est nullum dedisse consensum pravis diaboli suggestionibus, cum a peccato generatim abhorrere videatur, utpote timoratæ conscientiæ.

In secundo casu, timendum est ne Eligius ausu temerario in mortali celebret, fucum sibi faciendo, seu facilius in sui

favorem præsumendo, cum sit facilioris conscientiæ, nec videatur adeo a peccato abhorrere. ELIGIUS igitur a periculo hallucinationis sedulo caveat.

In tertio casu, CORNELIUS recte egit Missam inceptam prosequendo, actu contritionis elicito de peccato memoriæ occurrente; sed non debuit Missam die sequenti celebrare, omissa confessione, nisi, deficiente Confessario, adfuerit celebrandi necessitas.

CASUS XIII.

DISPOSITIO ANIMÆ 2°.

NABORIUS, Sacerdos, peracta confessione, recordatur se peccatum lethale inculpabiliter inter confitendum omisisse. Sed, cum proprius Confessarius ad plures dies discessisset, et magnæ difficultati ipsi esset suam apud alium conscientiam prodere, Missam celebravit, nullo præmisso contritionis actu. Illud autem peccatum post octo dies aperuit, quando apud Confessarium ordinarium exomologesim suam de more instituit. Alias in aliud peccatum grave incidit, et quidem reservatum. Urgebat celebrandi necessitas, erat enim dies festus solemnis, et, si Missam omisisset, grave scandalum apud fideles oriturum fuisset. Sed non aderat præsens nisi simplex Sacerdos, qui nulla potestate super peccata reservata pollebat. Statuit primum NABORIUS hunc adire et apud ipsum confiteri, celato tamen peccato reservato; sed, cum nullo alio peccato gravi inquinaretur, existimavit se ad id non teneri. Quapropter, præmisso contritionis actu, ad altare accessit, Sacrum facturus.

HINC :

QUÆR. 1° *An* NABORIUS *obligatus fuerit quamprimum confiteri, seu an graviter peccaverit Confessarium exspectando, et confessionem ad octo dies differendo ?*

2° *An peccaverit nullum actum contritionis ante Sacrum eliciendo ?*

3° *An potuerit, in secundo casu, Missam absque confessione celebrare; vel, an confitendo potuisset peccatum reservatum omittere?*

SOLUTIO:

284. — *R. ad* 1^m *Quæs. Nego*, saltem probabilius Ratio est, quia NABORIUS non celebravit Missam, omissa confessione; reapse enim confessus est, seu præmisit probationem a *Conc. Trid.* requisitam, et peccatum omissum fuit vere deletum, licet indirecte tantum. *S. Lig. n.* 257, et alii præsertim recentiores, contra veteres non paucos. Ergo NABORIUS minime peccavit confessionem differendo, et interea celebrando. *V. Comp. n.* 326 *et* 328.

285. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Neque peccavit NABORIUS nullum contritionis actum celebrationi Missæ præmittendo, quia non est conscius peccati mortalis, siquidem per confessionem jam probatus est. Peccatum enim ex oblivione omissum non gravat amplius conscientiam, cum *indirecte* jam remissum fuerit.

286. — *R. ad* 3^m *Quæs.* NABORIUS potuit Missam absque præmissa confessione celebrare, actu perfectæ contritionis emisso, si alia culpa lethali careat. Ratio est, quia ad confessionem non tenetur neque ratione peccati reservati, quod *directe* remitti nequit, neque ratione venialium, quæ non sunt materia confessionis necessaria. *S. Lig. n.* 265. Neque, si voluit confiteri, debuit necessario peccatum reservatum aperire, saltem *probabilius*; quia, ut jam dictum est, peccatum *directe* remitti non potest, et insuper obligatio daretur bis idem peccatum confitendi, scilicet Superiori et inferiori, quod communiter non admittitur. *S. Lig. n.* 265, *et alii* contra *aliquos*. — *V. Comp. n.* 577, 578.

CASUS XIV.

DISPOSITIO ANIMÆ 3°.

Parochus intricatissimus.

FLORENTINUS, Parochus, ætate gravis et apud omnes spectabilis, humanam expertus est fragilitatem. Etenim, caco-

dæmone impellente, in peccatum grave et probrosum secreto labitur. Mox pro ipso urget celebrandi necessitas, quam nullo prætextu declinare potest. Sed alio adhuc premitur infortunio : longe abest ejus Confessarius ; solus præsens adstat Flavianus, ejus Vicarius. Sed a pandenda huic conscientia quam maxime abhorret. Est enim Flavianus junior Sacerdos, qui in summam admirationem veniet, si tam putidum peccatum a viro gravi et senescente patratum audiat. Quid exinde fiduciæ et bonæ existimationis in Parochum, animo Vicarii inhærebit ? Nonne famam sanctitatis et viri moribus gravis, qua parochiæ Rector apud juniorem Sacerdotem gaudet, amissurus est ? His secum perpensis, Florentinus, licet ægerrime, prætermissa confessione, elicito tamen contritionis actu, ad altare accedit, Agnum immaculatum oblaturus.

Hinc :

Quær. 1° *An* Florentinus, *his positis, potuerit Missam celebrare absque præmissa confessione ?*

2° *Quid de rationibus ab ipso allatis ?*

Solutio :

287. — *Ir. ad* 1^m *Quæs.* Quid dicam de te, o Florentine, venerande quidem, sed infelix Sacerdos ? Qualem sententiam a me exspectas ? an propter compassionem etiam plenam indulgentiam ? Compassionem quidem lubenti animo tribuam, et ego ipse tecum flebo super lugendum casum tuum, et diras animi angustias, quibus adeo adactus et compressus fuisti. Verumtamen nullatenus tibi indulgere valeo. Ægre quidem, sed patefaciendæ veritatis necessitate compulsus, te ingentis sacrilegii reum arguam. Etenim, præcepto *Concil. Trid.* gravissimo ex humana verecundia posthabito, ad altare accedere, et conscientia polluta, Sacrum facere non dubitasti ! *Sed*, ais, *contritionem perfectam de peccato elicere non prætermisi.* Inanis contritio ! Minime valet hæc conscientiæ probatio, et invalidum atque mancum prorsus contritionis actum elicuisti. Nam ille qui perfecte dolet de peccatis paratus est omnia præcepta in posterum servare ; tu vero, eo ipso tempore quo contritionis actum elicere præsumebas, mandatum grave præter-

mittere statuebas, et legem Ecclesiæ conculcabas! Nonne hæc tua agendi ratio, irrisio et subsannatio, potius quam pœnitentia dicenda est? Audi Paulum clamantem : *Nolite errare; Deus non irridetur. Gal.* 6. 7.

288. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Allatæ rationes minime satisfaciunt. Multos quidem prætextus, o Florentine, cumulasti, et forte exaggerando agglomerasti in tuæ causæ patrocinium; sed *declinasti cor tuum in verba malitiæ, ad excusandas excusationes in peccatis. Ps.* 140. Etenim hæc incommoda quæ objecisti sunt ipsi confessioni intrinseca, nec proinde a præcepto confessionis, celebrationi Missæ præmittendæ, te excusare possunt, sicut ab integritate confessionis te non excusarent. Si quidpiam valerent ea quæ in tui gratiam proponis, jam plerumque actum esset de præcepto Ecclesiæ, confitendi ante Missæ celebrationem, imo etiam de mandato divino integritatis confessionis. Numquid Episcopus, vel alius Superior ecclesiasticus quilibet, in peccatum grave lapsus, a confessione apud inferiorem facienda excusaretur? Sed, durum! ais. Verum, sed nonne *durum et amarum fuit reliquisse te Dominum Deum tuum? Jer.* 2. 19. Durum! Sed hæc incommoda perpendere et ponderare debuisses, dum te alliciebat et propellebat tentatio! Eia ergo, macte nunc animo, et coram Vicario tuo, si alius Sacerdos desit, et recurrat celebrandi necessitas, humiliter procumbe, et peccatum tuum humiliter confitere, declarando insuper sacrilegium a te patratum, dum, omissa confessione, Sacrum facere ausus fuisti; nec dubites quin, operante divina gratia, nedum animum junioris Sacerdotis a te avertas, contra, in te sis magis conciliaturus (1).

CASUS XV.

SACRILEGA MULIER

Angoribus confecta.

Valeriana mulier, peccato gravi in confessione celato, non veretur ad sacram Synaxim cum aliis communicaturis

(1) Notandum in hoc casu, Parochum potuisse confessionem ante Sacrum omittere, elicito tamen actu contritionis perfectæ, si tantum de aliquo peccato reservato ipsi fuisset confitendum, nec Vicarius pro reservatis approbatus fuisset, ut dictum est in casu præcedenti.

accedere. Vix autem S. Eucharistiam suscepit, cum tanto sacrilegii horrore corripitur, ut sacram Hostiam absumere non audens, eam in librum precarium deponat; domum deinde repetit, anxietate oppressa, et sacrum depositum in arca recondit. Sed ecce nescit misera quid sibi faciendum sit. Obdormire, SS. Eucharistia præsente, timet; vigilare etiam reformidat; diu noctuque infelix, duris premitur angoribus. Sæpius Ecclesiam ingreditur ad rem Parocho sub confessionis sigillo patefaciendam, sed toties pudore cohibita domum repetit. Tandem, re B. Mariæ Virgini enixe commendata, timoreque inde facile superato, ad Parochi pedes provolvitur, et conscientiam totam ei pandit. Jubet Pastor Hostiam a muliere sibi afferri; sed postea nescit quid de ea faciendum sit. Demum, re diu perpensa, statuit eam comburere, et cineres in piscinam projicere.

HINC :

QUÆR. 1° *An* VALERIANA *sacrilegium minuerit, Hostiam sacram non absumendo; vel quid ipsi fuisset faciendum?*

2° *An recte Parochus egerit jubendo Hostiam a muliere sibi afferri; vel num potius ipse ad ejus domum se conferre debuisset?*

3° *An recte egerit circa sacram Hostiam, vel quid facere debuisset?*

4° *An facile fides adhibenda sit mulieribus in simili casu?*

SOLUTIO :

289. — *R. ad* 1^m *Quæs.* VALERIANA *per se* sacrilegium non imminuit, imo adauxit; siquidem magis ac magis sacram Hostiam profanavit eam adeo indigne tractando et asportando, ac domi servando. Debuisset infelix mulier, quando horrore sacrilegii correpta fuit, actum contritionis perfectæ elicere ac sacram Hostiam cum fiducia absumere. Dixi *per se*, quia potuit VALERIANA a sacrilegio excusari ratione bonæ fidei, nempe, si de contritione non cogitavit, nec putavit sacrilegium et propriam infamiam alio modo vitari posse. Debuit tamen quamprimum, si absque gravi incommodo potuit, sacram Hostiam in Ecclesiam referre.

R. ad 2^m *Quæs.* Solutio a variis circumstantiis pendet. Si commode potuisset Sacerdos in domum mulieris se transferre, id quidem agere debuisset, ne sacra Hostia iterum a muliere deferretur. Secus vero, si domus mulieris valde distasset, nec facile potuisset adiri, vel si Sacerdos admirationem vicinorum, aut obmurmurationem timuisset: v. g. si visus esset insolite illuc introire, melius fecisset jubendo sacram Hostiam ad se ab ipsa muliere deferri.

290. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Parochus male fecit Hostiam comburendo, quia actus ille videtur omnino Eucharistiæ injuriosus; sed debuisset vel eam sumere in Missa sequenti ante ablutiones, vel eam asservare in tabernaculo, usquedum videretur corrupta, et tunc eam in piscinam projicere.

291. — *R. ad* 4^m *Quæs.* Res a circumstantiis dirimenda est. Visæ sunt aliquando mulieres Hostias non consecratas sibi procurare, et simulare se eas post Communionem reservasse. Si Hostiam afferentes horrore sacrilegii corripi videantur, ut Valeriana nostra, eis fides adhibenda est. Visæ sunt etiam quandoque mulieres, impietate, vel dæmonis possessione impulsæ, animo sacrilegii patrandi ad Communionem accedere et sacram Hostiam asservare, horrendoque modo profanare. Quid vero, si Sacerdos dubitet utrum Hostia ad se allata sit vere consecrata, necne? Eam reverenter colligere debet, et eam tractare perinde ac si consecrata esset; nunquam tamen cum aliis in ciborio est reponenda, sed seorsim asservanda, donec corrumpatur, et postea species reliquæ in piscinam sunt projiciendæ.

CASUS XVI.

JEJUNIUM REQUISITUM 1°.

Arethusa, pia mulier, die festo solemnissimo, erat communicatura cum filiis suis duobus, scilicet Benjamino puero annorum decem, qui pro prima vice ad sacram Synaxim accessurus erat, et Julio, undecim annorum, qui iterum ad hanc solemnitatem erat admittendus. Sed ecce! Mater os lavando guttulam unam aut alteram aquæ involuntarie deglutiit, et paulo post, micam panis ex distractione, immemor Communionis faciendæ, in os immisit et edit. Benjaminus vero musculam, quæ in os ejus venerat, et folium ar-

boris viride, quod ludendo carpserat, trajecit. Julius autem, e scala in terram decidens, os et nasum in petras allisit, ita ut guttulas sanguinis, tum e naribus, tum e gingivis diffluentes hauserit. Ad hæc omnia attendens Arethusa, ocius a Parocho postulat an ipsa cum filiis duobus ad sacram Mensam accedere possit?

Hinc :

Quær. 1° *In quo consistat jejunium ad Communionem requisitum?*

2° *An* Arethusa *et ejus filii communicare potuerint?*

Solutio :

292. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Jejunium ad Communionem requisitum, consistit in totali abstinentia a quolibet cibo et potu etiam minimo. Sic ex variis Conciliis et universali Ecclesiæ praxi. Ad jejunium autem illud frangendum requiritur : 1° ut quid sumatur *ab extrinseco*, non vero tantum ex aliqua parte oris, ut esset sanguis ex gingivis fluens ; 2° ut sumatur *per modum comestionis* aut *potationis*, non vero tantum *per modum respirationis* vel *salivæ* ; 3° ut res sumpta habeat *rationem cibi* aut *potus* : nemo enim dicitur manducare ferrum, vitrum, lignum. *S. Lig. n.* 280. — V. *Comp. n.* 329.

293. — *R. ad* 2^m *Quæs.* 1° Arethusa jejunium non violavit guttulam aquæ unam vel alteram hauriendo involuntarie, quia id non fecit *per modum potus*, sed *per modum salivæ*. Jejunium autem fregit micam panis deglutiendo, quia, licet ex distractione egerit, aliquid tamen manducavit, idque per modum *comestionis* evenit, non vero per modum *respirationis* aut *salivæ*. Proinde Arethusa Communionem hac die omittere debet.

2° Benjaminus immunis est a violato jejunio *in primo casu*, si musculam involuntarie per respirationem hausit, ut fieri solet ; non vero *in secundo casu*, quia voluit folium viride deglutire, licet distractus fecerit, et folium illud, utpote digestibile, rationem cibi habet. Ergo infelix Benjaminus a sacra Synaxi removeri debet.

3° Julius non fregit jejunium hauriendo sanguinem e

gingivis fluentem, quia sanguis ille *ab extrinseco* non provenit. Secus vero, deglutiendo sanguinem e naribus provenientem, licet id involuntarie seu inadvertenter fecerit, nisi forte fuerit tantum una vel altera guttula, salivæ immixta et præter intentionem hausta. Ratio est, quia sanguis ille habet tunc rationem potus et venit *ab extrinseco;* nam dici non potest quod deglutiatur *per modum respirationis* aut *salivæ*. Sic etiam violat jejunium qui sumit aquam licet involuntarie, v. g. quia labitur in fumen, vel quia alius per vim illam in os ejus infundit. *S. Lig. n.* 279, *et alii communiter.*

CASUS XVII.

JEJUNIUM REQUISITUM 2°.

Humbertus, Dionysius et Leonardus, Sacerdotes amici, ex itinere, hora noctis undecima cum dimidio, valde defatigati et incœnati pridie cujusdam festi, redierant. Impigri mensæ accumbunt, ut breviter reficiantur. Sed inter confabulandum et edendum quam citissime tempus effluit, ita ut attoniti advertant, bibendo, jam advenisse mediam noctem. Assurgunt ocius. Sed *primus* dubitat an biberit post mediam noctem; *secundus* recordatur se bibisse post primum pulsum horologii horæ duodecimæ; *tertius* judicat se bibisse quidem post mediam noctem, sed sine populi offensione Sacrum die festo omittere non posse.

Hinc :

Quær. *An præfati Sacerdotes Missam celebrare possint?*

Solutio :

294. — *R. ad* 1^m *Quæs.* 1° Humbertus, qui dubitat an simpliciter cibum post mediam noctem sumpserit, non efformata conscientia per gravem rationem de jejunio non violato, Missam celebrare nequit. Secus, si probabiliter saltem præsumere possit, ut facile fieri potest in nostro casu, se adhuc esse jejunum. Ratio est, quia cum præceptum servandi jejunium, seu de cibo non sumendo ante Communionem, sit negativum, non teneris a Communione abstinere quamdiu non es certus de jejunio violato. *Lacroix, n.* 575-577, cum *aliis multis*, contra *alios non paucos.*

2° Dionysius, qui aliquid adhuc comedit, vel deglutit quod in ore habet, audito primo pulsu horologii mediam noctem signantis, celebrare nequit, utpote non jejunus. Ratio est, quia pulsus ille primus indicat mediam noctem jam esse completam, siquidem horologium, nonnisi completa hora, pulsare incipit. *S. Lig. n.* 282. — *Reuter, n.* 175.

3° Leonardus, qui Sacrum omittere non potest, nisi cum scandalo vel offensione populi, probabiliter celebrare potest, quia præstat vitare majus malum, seu populi scandalum; minus enim malum est celebrare Missam sine jejunio, quam cum scandalo offendi totum populum, et tali die privari Missa. Ita graves Theologi contra alios. *V. Lacroix, n.* 582.

CASUS XVIII.

JEJUNIUM REQUISITUM 3°.

Geruntius, bonus vir, grandæva ætate, necnon adversa valetudine non mediocriter molestatus, tum ob stomachi debilitatem, tum ob locorum distantiam, nunquam potuit Ecclesiam jejunus adire quin in via deficeret. Quamobrem, cum ad sacram Synaxim jejunus accedere non posset, solebat, die qua erat communicaturus, parum quid confortativum stomachi, per modum medicinæ degustare, antequam iter susciperet. Scrupulo tamen aliquo quondam correptus, rem Confessario aperit, quærens utrum etiam in posterum id agere posset bis vel ter in anno? Confessarius respondet, eum posse id agere.

Hinc :

Quær. 1° *An Communio aliquando permitti possit non jejunis, extra mortis periculum?*

2° *An* Geruntius, *licet non jejunus, communicare potuerit in primo casu? An recte a Confessario fuerit responsum?*

Solutio :

295. — *R. ad 1^m Quæs. Nego.* Ratio est, quia obstat praxis actualis Ecclesiæ. *Ita communiter* Theologi qui de casu loquuntur. Sic *Reuter, n* 176 : « Præcipit quidem *Rituale*

« *Rom.* ut infirmi ex devotione sint jejuni, non minus ac « cæteri ; sed intelligitur de iis qui non infirmantur ad « mortem. De cætero, non licet solo ægritudinis titulo com- « municare sine jejunio. »

Plures Theologi admittunt quidem infirmum posse raro communicare licet jejunus non sit, saltem tempore Paschali, ubi urget præceptum communicandi. *Ita Elbel, n.* 90. — *Ste-Beuve.* — Sed neque hoc communiter admittitur, licet præceptum communicandi aliquando in vita sit divinum, præceptum vero communicandi, servato jejunio, sit ecclesiasticum. Ratio est, quia Sacramentum Eucharistiæ, sicut est majoris dignitatis, ita est minoris necessitatis ; et supponitur præceptum divinum non obligare ubi infirmus in morbo non periculoso communicare non potest nisi violato jejunio, tum ob reverentiam tanto Sacramento debitam, tum ob alia incommoda quæ facile possunt suboriri. Innumeri enim reperiuntur infirmi qui, necessitate allegata, non jejuni communicare vellent. *Ita Pontas* (1). Imo *Suarez, de Eucharistia, quæst.* 80, *art.* 8, *sect.* 5, dicit : Papam solum dispensare posse ab illa lege jejunii ante Communionem requisiti. Idem etiam tenet *Lugo*. Ratio eorum est, quia agitur de lege generali Ecclesiæ magni momenti. Sed hæc quæstio a plerisque Theologis non agitatur. Alii putant in casibus omnino particularibus, in quibus sæpe non patet facilis recursus ad Summum Pontificem, Episcopum posse dispensare cum infirmo qui morbo diuturno detinetur, et

(1) « Nous pensons qu'un infirme, hors le danger de mort, ne peut communier sans être à jeun, parce que la loi qui veut qu'on n'ait rien pris, ni « *per modum cibi*, ni *per modum medicinæ*, ne souffre d'exception que « quand le précepte divin oblige d'en agir autrement, ce qui arrive en quatre « cas : 1° lorsqu'il faut empêcher que les saintes Hosties ne soient profanées « par les hérétiques ; 2° quand le Prêtre a prononcé les paroles de la consécration sur l'eau, et qu'il ne s'en aperçoit qu'après en avoir déjà avalé et « communié sous l'espèce du pain ; 3° lorsqu'il faut achever la Messe qu'un « Prêtre, tombé en défaillance après la consécration, ne peut finir ; 4° quand « il faut donner le saint Viatique à un malade. » *Pontas*, *v.* Communion, *cas.* 8. — Sed hæc quarta exceptio communiter non admittitur. Hinc animadvertit *Collet* ad casum *Pontas* : « Il y a d'habiles Théologiens qui « croient qu'un Prêtre peut célébrer sans être à jeun, quand cela est né- « cessaire pour donner le Viatique à un moribond. *S. Antonin* et la plupart « des autres que *Benoît XIV* a suivis pensent le contraire. Il faut s'en tenir « là, à moins qu'un malade, mis aux plus violentes épreuves, n'eût de ressource que dans l'Eucharistie. »

diu secus Communione privandus esset. In praxi, tuta conscientia ad Episcopum recurri potest, quia, si existimet se non posse in hoc dispensare ex propria auctoritate, forte ex S. Sedis delegatione dispensationem tribuere valebit. Sed, in theoria, sententiæ *Suarezii* et *Lugonis* potius adhærendum esse puto. Secus enim dicendum foret, Episcopum posse in omnibus Ecclesiæ legibus dispensare, quod verum non est.

296. — *R. ad* 2^m *Quæs.* 1° Geruntius minime probandus est, quippe qui in re tanti momenti, proprio sensu, inconsulto quidem Confessario, egerit. Sola simplicitate et bona fide excusari potest.

2° Confessarius non recte egit, boni senis agendi rationem tam facile et modo generali approbando. Debuisset prius ad Episcopum recurrere, sive ad dispensationem obtinendam, sive saltem ad consilium habendum. Si fideles, præsertim rustici, suo sensui relinquerentur, quam multi communicare non jejuni facile præsumerent!

CASUS XIX.

JEJUNIUM REQUISITUM 4°.

Justina, pia mulier, quæ singulis fere diebus sacra Synaxi refici solebat, morbo diuturno licet non periculoso corripitur, ita ut nunquam omnino jejuna, neque per quartam horæ partem remanere possit. Idcirco exorat supplex Parochum ut sibi non jejunæ aliquoties in anno, saltem Paschali tempore, juxta præceptum Ecclesiæ, sacram Eucharistiam deferre dignetur. Misericordia motus, bonus Parochus annuere vellet; sed mœrens declarat se votis piæ mulieris obtemperare non posse, propter severissimam jejunii legem, a qua soli graviter decumbentes excusantur. Attamen ad ejus solatium promittit, se ei bis vel ter in anno Eucharistiam statim post mediam noctem allaturum esse.

Hinc :

Quær. 1° *An Parochus potuisset Eucharistiam* Justinæ *non jejunæ aliquoties, saltem tempore Paschali, ministrare?*

2° *An Eucharistiam ad infirmam deferre potuerit post mediam noctem, ut jejuna communicare posset?*

SOLUTIO :

297. — *R. ad* 1^m *Quæs. Negative*, quia hoc est contra praxim Ecclesiæ et doctrinam communem Theologorum, ut dictum est in casu præcedenti; siquidem soli infirmi graviter decumbentes, a lege jejunii naturalis ad Eucharistiam suscipiendam eximendi sunt. Parochus igitur non potuisset SS. Sacramentum ad JUSTINAM non jejunam deferre, non solum aliquoties in anno, sed neque tempore Paschali. Cessat enim tunc præceptum Communionis peragendæ, cum adimpleri nequeat nisi seclusa gravissima conditione ab Ecclesia posita et requisita.

298. — *R. ad* 2^m *Quæs. Nego.* Ratio est, quia *Rituale Romanum* expresse prohibet ne SS. Sacramentum nocte deferatur, nisi periculum mortis urgeat. Hoc tamen fieri potest in monasteriis, collegiis, etc., in quibus S. Eucharistia asservatur, quia tunc publice non defertur, nec est irreverentiæ periculum. Igitur, si Parochus velit S. Eucharistiam media nocte ad JUSTINAM deferre, prius facultatem obtineat ab Episcopo, qui a lege prohibente licet generali Ecclesiæ, cum non sit tanti momenti, facile dispensare poterit. Tunc autem SS. Sacramentum absque tintinnabulo deferendum erit.

CASUS XX.

ANGORES NEO-SACERDOTIS

Prima vice celebraturi.

NICASIUS, recens inauguratus Sacerdos, a pluribus diebus privatim in experimento Sacri faciendo se maxima cura exercuerat, ex intentione ut primitias non solum perfectius, sed etiam majori devotione publice Deo posset offerre. Ipsum etiam fecit mane illius diei quo primam Hostiam erat solemniter oblaturus. Sed ecce! dum totus attendit ad ritum recte perficiendum, immemor instantis solemnitatis, pro more superiorum dierum, Hostiam non consecratam sumpsit. Infelix ad infaustum errorem advertit dum pulsantur

campanæ, indices solemnis Sacri a Neomysta decantandi. Quid faciet miser? Jam cernit pios fideles turmatim confluere; jam coadunata undique ingens et perhonesta cognatio gestiens circumstat, ipsi gratulatura; jam lautum convivium domi fuit instauratum ad consanguineos et amicos festive excipiendos. Angoribus correptus et confectus, Nicasius ad patrem Capucinum confugit, et ab eo petit quid in tam infaustis rerum adjunctis sibi agendum sit? Suadet Reverendus Pater ut, re tacita, Missam nihilominus celebret.

Hinc :

Quær. 1° *An* Nicasius *non jejunus celebrare potuerit?*

2° *An celebrare posset quilibet alius, sumpto, ex inadvertentia, aliquo cibo vel potu, ut populus Missam audiat et præcepto satisfaciat?*

3° *Quid, si Sacerdos, incepta Missa, recordetur se non esse jejunum?*

Solutio :

299. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Infelici Nicasio procul dubio misericordia tribuenda est. Aspectis enim circumstantiis, extremisque rerum angustiis quibus pressus fuit, moraliter a Sacro faciendo abstinere non poterat. Et sane, tanto populo exspectanti res absque magno incommodo explicari nequibat; quanti enim fuissent multitudinis clamores, quot judicia temeraria! quot obmurmurationes atque scandala! qualis cognatorum dolor et confusio, neo-Sacerdotis contemptus, omniumque contristatio!!... Error ex una parte erat occultus, et ex altera circumstantiæ omnes, simul sumptæ, tantum involvebant incommodum, ut rationabiliter præsumi posset legem Ecclesiæ ad talem casum non extendi.

Secus vero dicendum foret, si ille neo-Sacerdos fuisset homo obscurus, vel alienigena; aut si non ipse solus, sed alii plures fuissent pro prima vice celebraturi; tunc enim Sacrum ad aliam diem remittere debuisset. *V. Gobat, n. 409, de Missa.*

300. — *R. ad* 2^m *Quæs.* De hoc non conveniunt omnes Theologi. Attamen sola ratio curandi ut populus Missam au-

diat, non sufficit, juxta communem sententiam, ad celebrandum jejunio violato; quia præstat ut populus Missa privetur, quam ut Sacerdos celebret non jejunus.

Sed facile accedit alia ratio gravis, scilicet, scandali, obmurmurationis, offensionis populi; hæc autem, si facile impediri non possent, v. g. monendo populum quod ex aliquo casu Sacerdos non sit amplius jejunus, licita esset Missæ celebratio, juxta multos, ut dictum est *in responsione ad* 1^m *Quæs. et in casu* 17, *n.* 294, 3°.

301. — *R. ad* 3^m *Quæs.* 1° Si Sacerdos recordetur post Consecrationem se non esse jejunum, non tenetur neque potest Missam deserere, quia præceptum divinum perficiendi Sacrificium præponderat præcepto ecclesiastico communicandi jejunio servato.

2° Si vero recordetur de jejunio violato ante Consecrationem et præsertim ante Canonem, a Missa desistere debet, si, periculo infamiæ secluso, id facere possit. Verum vix Sacerdos unquam a Missa inchoata desistere potest quin scandali periculum incurrat, ut ait *S. Lig. n.* 288.

CASUS XXI.

SACRUM VIATICUM 1°.

Lucanus, Parochus, audiens Romarinum, nobilem virum, in gravem incidisse morbum, ad ipsum advolat. Arcetur primum ab ægroti familia. Urgenti vero patet aditus, ea lege ut nec de morte, nec de Sacramentis mentio fiat, ne contristetur æger. Quo non obstante, Parochus studuit infirmum disponere, et tam felici exitu, ut statim ipsius confessionem exceperit. At vero, cum ulterius de sumendo sacro Viatico egisset, infirmum et ejus uxorem graviter offendit; propterea, velut invisus hospes, domum desercre jussus est. Quapropter evenit ut Romarinus, eadem nocte, sine Viatico decederet.

Alias Lucanus, de invisendo ægroto admonitus media nocte, putat satis esse si ipsum videat summo mane; sed non advenit, nisi ad excipiendum ultimum moribundi flatum.

HINC :

QUÆR. 1° *Quænam sit obligatio ministrandi et accipiendi Viaticum?*

2° *An Parochus teneatur Viaticum ministrare cum incommodo etiam gravissimo?*

3° *An* ROMARINUS *et ejus uxor peccati gravis rei evaserint?*

4° *Quid, si medici non judicassent periculum mortis adeo propinquum?*

5° *An* LUCANUS, *Parochus, graviter peccaverit in secundo casu?*

SOLUTIO :

302. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Utraque obligatio est gravis *per se*, juxta omnes. Etenim : 1° Pastor animarum tenetur Eucharistiam subditis ministrare, ratione officii, in vita, quoties rationabiliter eam petunt, et a fortiori in mortis periculo, quia ad ipsum pertinet iis præbere ea quæ sunt ad salutem necessaria, vel etiam valde utilia. 2° Fideles ex præcepto Christi et Ecclesiæ communicare debent sæpius in vita; tanto magis autem hoc mandato urgentur in mortis periculo, ut contra hostes spirituales hoc divino præsidio muniantur. *V. Comp. n.* 291 *et seq.*; *n.* 318.

303. — *R. ad* 2^m *Quæs. Neg. probabilius*, quia Sacramentum illud non est tantæ necessitatis, ut a Parocho cum gravissimo incommodo administrari debeat. *S. Lig. n.* 233. — *V. Comp. n.* 292 *et* 214.

304. — *R. ad* 3^m *Quæs. Affirm. per se*, quia legem divinam gravissimam posthabent. Attamen in praxi solutio variis circumstantiis pendet. Etenim, si, præviso periculo mortis propinquo, obstitissent, nullum dubium est quin graviter deliquerint. Secus, si mortis periculum omnino remotum visum fuerit. Maxime autem dolendum est ex eo quod innumeri reperiantur catholici qui, diabolica fraude impulsi, nihil de Sacramentis recipiendis audire volunt, sub prætextu quod res non urgeat. Imo quot sunt cognati, vel familiares et amici, qui de confessione quidem quæstionem coram ægrotis movere formidant, ne forte eos contristent! Quare fit non raro, ut, neglectis Sacramentis, illi

e vita emigrent cum maximo salutis periculo! Nihil intentatum relinquere debent Sacerdotes, Sacramentorum dispensatores, ut hujusmodi vecordiam excutiant, et vanos timores dissipent.

305. — *R. ad 4^m Quæs.* Ex hac suppositione non tenebatur Romarinus ad Viaticum tunc suscipiendum, et propterea potuit Parochus dissimulare admonitionem de illo sumendo, si prævidit se, eum admonendo, nil esse profuturum et offensam ægroti incursurum. Cavendum nihilominus est Parochis, medicis, et cognatis aut familiaribus, ne vano timore et respectu humano ducti rem dissimulent, cum salutis æternæ ægrotorum detrimento. *Elbel, n.* 116.

R. ad 5^m Quæs. Per se graviter peccavit in secundo casu Parochus, saltem si noverit ægrotum in urgente periculo versari. Secus, si ex auditis putaverit periculum nullum esse in mora. Sed bonus animarum Pastor, statim ac admonetur, in ovicularum Christi auxilium advolare debet.

CASUS XXII.

SACRUM VIATICUM 2°.

Lambertus, Parochus, cum, in dubio utrum ægroti vero mortis periculo laborarent, sacri Viatici administrationem distulisset, et horum plures, eo non recepto, infeliciter e vita decesserint, in posterum omnes vita dubie periclitantes sanctissimo Viatico reficit et sancto inungit Oleo, præsertim si longe ab Ecclesia parochiali distent. Sed inde sæpius evenit ut ii, qui moribundorum Sacramentis sunt muniti, adeo levi infirmitate detineantur, ut die sequenti vagantes per vias et agros cernantur. Hinc perplexus Lambertus nescit quid sibi sit agendum.

Hinc :

Quær. 1° *An Viaticum dari possit in dubio de mortis periculo?*

2° *Quid de ratione agendi* Lamberti *in casu?*

Solutio :

306. — *R. ad 1^m Quæs. Affirm.* si dubium sit prudens

seu fundatum. Ratio est, quia sæpe constare nequit an morbus sit vere lethalis necne; et tunc Ecclesia, pia mater, recte præsumitur velle in tali dubio ægrotanti favere, præsertim cum experientia quotidiana constet multos ægrotos, præter omnium exspectationem, absque Viatico decedere. Hoc imprimis valet quando æger longe ab Ecclesia distat, quia tunc exponitur majori periculo moriendi quin Sacramentis consuetis reficiatur. *V. Comp. n.* 334. — *S. Lig. Hom. apost. n.* 46.

R. ad 2^m *Quæs.* Lambertus *per se* sane laudandus est; attamen ejus zelus aliquantisper est temperandus. Primum severior visus fuerat, ratione Viatici infirmis dubie periclitantibus administrandi; postea vero facilior apparuit, nec satis attendit utrum saltem dubium vere prudens esset. Accidit enim ex hoc, quod infirmi ab ipso ultimis Sacramentis muniti non raro die sequenti per vias vagari cernerentur. Evenire quidem potest aliquando ut ii, qui graviter decumbere videbantur, paulo post e lecto surgant et sani appareant. Verum, si casus frequenter recurrat, indicium erit eos facilius judicatos fuisse velut in periculo mortis versantes. *S. Lig. ibid.*

CASUS XXIII.

SACRUM VIATICUM 3°.

Eugenius, neo-Sacerdos, ad sequentes moribundos advocatur, ut Ecclesiæ Sacramentis eos muniat, scilicet: 1° ad virum frequenter sputantem, tussientem et interdum vomitum patientem; 2° ad mulierem delirantem, saltem ex magna parte pene sensibus orbatam, sed quæ Viaticum petierat; 3° ad juvenem morti proximum, plane quidem sui compotem, sed qui forte sacram Eucharistiam deglutire non valebit. Dubitat autem Eugenius an istis sacrum Viaticum ministrare debeat.

Hinc :

Quær. *An* Eugenius *potuerit, vel debuerit Viaticum ministrare moribundis in casu relatis?*

Solutio :

307. — *R. ad Quæs.* 1° Eugenius dare potuit Viaticum

ægroto tussienti et sputanti, quia non est periculum proximum rejiciendi sacras species; siquidem phlegma quod ejicitur, e pectore venit, non vero e stomacho, a quo sacræ species receptæ sunt. Imprudenter autem Viaticum ministravit ægroto vomitum patienti, si vomitus sit frequens. *S. Lig. n.* 283-292.

2° Potuit et debuit Viaticum ministrare mulieri deliranti quæ illud primo postulaverat, si placida et quieta in delirio fuerit, ita ut periculum irreverentiæ erga SS. Eucharistiam abfuerit. *S. Lig. n.* 292.

3° Non debuit sacrum Viaticum ministrare in dubio utrum æger Hostiam sacram deglutire posset; sed in hoc casu experiri debuisset antea, utrum eam deglutire valeret, v. g. Hostiam non consecratam, vel alium cibum æque levem ei primum porrigendo. *S. Lig. ibid.* — Licet etiam in eo casu ori ægrotantis simul cum Hostia paululum aquæ aut vini infundere, ut Particulam consecratam facilius deglutiat. Imo id aliquando permittitur etiamsi æger, non periculose decumbens, aliter communicare non posset; quia liquidum, simul cum sacra Hostia haustum, jejunium naturale non violat. *De Herdt, Craisson,* etc.

CASUS XXIV.

SACRUM VIATICUM 4°.

1° Agobardus, quum in caupona cum aliis bibendo ad plenam ebrietatem pervenisset, domum redux per scalas decidendo, caput gravissime allisit, ita ut jam ad portas mortis appropinquare videretur. Extemplo Germanus Parochus advocatur, et rogatur ut moribundo Sacramenta Ecclesiæ velit administrare. Parochus, sciens quid factum esset, hæret anceps, dubitans an moribundum hunc absolvere et sacro Viatico reficere queat.

2° Cyrinus, moribundus, nullum signum doloris de peccatis exhibet. Loquitur quidem, sed tantum de doloribus suis, de quibus identidem questus ingeminat. Intuetur quidem Crucifixum, sed monitus de confessione paucis verbis aut signis facienda, vel, ut saltem pectus percutiat, nihil prorsus facit, et ita se gerit quasi nihil horum intelligat, perseverando in dolorum suorum deploratione.

HINC :

QUÆR. 1° *An* AGOBARDUS *potuerit absolvi et SS. Eucharistia refici ?*

2° *An* CYRINUS *sit sacro Viatico muniendus* ?

SOLUTIO :

308. — *R. ad* 1^m *Quæs.* 1° Juxta multos, hujusmodi ebrius non potest absolvi. Ratio eorum est, quia ad validam absolutionem ex parte pœnitentis essentialiter præsupponitur aliquis actus humanus, scilicet confessio dolorosa. Atqui in statu plenæ ebrietatis non fuit capax alicujus actus humani ; neque præsumi potest quod ante ebrietatem sese disposuerit ad confessionem. Ergo in hoc statu non est capax absolutionis. Sic *Elbel*, *n.* 120.

Attamen videtur cum sub conditione absolvendum esse. Nam per vehementem humorum commotionem, dum e scala decidit, potuit forte ebrietas propelli. Insuper, licet nunc sensibus externis destitutus sit, fieri potest ut usu rationis potiatur, atque conteratur, velitque confiteri ac reapse per suspiria confiteri conetur. Etenim, licet hoc præsumendum non sit, absolute tamen fieri potest, et in extrema necessitate Sacramenta necessaria, etiam cum tenuissima probabilitate, ministrari possunt, verum sub conditione. *S. Lig. n.* 483. — *V. Comp. n.* 505-506.

2° Ille ebrius potuit recipere Extremam Unctionem ; quia hoc Sacramentum non requirit actum humanum, sed tantum intentionem habitualem ex parte subjecti. Præterea forte ebrietas non fuit ei voluntaria, aut non graviter culpabilis. *Elbel, ibid.*

3° Non videtur autem posse sacra Eucharistia refici, quia hoc Sacramentum non est tantæ necessitatis, et exponeretur irreverentiæ periculo ; et insuper scandalum et fidelium offensio facile inde sequi posset. Ita videtur tenendum contra *Elbel, ibid.*, qui dicit Eucharistiam tali ebrio posse et debere ministrari.

309. — *R. ad* 2^m *Quæs.* 1° Si CYRINUS ratione uti videatur, non potest Viatico refici, quia pro impœnitente habendus est, et proinde Sacramentis indignus.

2° Si videatur ratione destitutus, est Viatico et Extrema

Unctione muniendus, quia illa Sacramenta suscipi possunt cum intentione mere habituali. Præterea, forte ille æger non versatur in statu peccati mortalis, vel forte est attritus, vel contritus.

3° Si dubites de usu rationis, idem faciendum est. Ratio est, quia in dubio potius homini quam Sacramento favere oportet. *Gobat*, *n.* 427.

CASUS XXV.

SACRUM VIATICUM 5°.

GERMANA, pia mulier, mane optime valens, ex devotione in Beatam Virginem cujus festum celebrabatur, ad sacram Synaxim accessit. Sub vesperum autem, tanta morbi acerbitate correpta est, ut medici judicio jamjam moritura existimaretur. Petit tunc ipsa instantissime ut Viaticum sibi detur. Admonitus Parochus, ejus votis satisfacere satagit. Attamen sequenti nocte paululum convaluit, ita ut adhuc ad mensem in perpetuo mortis discrimine vitam protraxerit. Interea vero iterum iterumque, etiam pluries in hebdomada, sacrum Viaticum exoptavit, et toties quoties optimus Parochus ipsi morem gerere festinavit.

HINC :

QUÆR. 1° *An* GERMANA *potuerit et debuerit, eadem die qua SS. Eucharistiam acceperat, sacro Viatico muniri ?*

2° *Quid, si die præcedenti tantum, aut paucis ante diebus, ex devotione communicasset ?*

3° *An Viaticum postea iterum non jejuna licite potuerit recipere ?*

4° *An etiam singulis hebdomadis, aut pluries in hebdomada sacro Viatico refici potuerit, aut quodnam intervallum requiratur ?*

SOLUTIO :

310. — *R. ad 1^m Quæs. Controvertitur.* Alii dicunt ægrotum in hoc casu obligari ad Viaticum ratione præcepti divini in mortis periculo urgentis. Alii dicunt non teneri commu-

nicare, quia tempus quo communicavit est moraliter idem, cum sit eadem dies; sed posse communicare, quia non prohibetur. Alii tandem dicunt nec teneri, nec posse. Tres illæ sententiæ sunt *probabiles* juxta *Bened. XIV.* Ergo standum est pro libertate. *V. S. Lig. n.* 285. — *Comp. n.* 319.

311. — *R. ad* 2^m *Quæs. Probabilius* GERMANA tenetur ad Viaticum, licet paucis ante diebus, vel etiam pridie morbi ex devotione communicaverit, quia præceptum communicandi urget in periculo mortis; ergo non impletur per Communionem ante morbum factam. Attamen plures cum *Lugo negant,* quia præceptum videtur jam impletum. Hoc dicit sat probabile *S. Lig. n.* 285.

R. ad 3^m *Quæs. Affirm.* Ratio est, quia hoc Sacramentum ægroto datur in præsidium contra tentationes quæ tempore mortis magis urgent, perdurant, vel recurrunt. Ergo etiam licet ad præsidium pluries recurrere. *S. Lig. n.* 285. — *Comp. n.* 335.

312.— *R. ad* 4^m *Quæs.* Generatim attendendum ad statuta locorum particularia. Si desint, juxta communiorem sententiam, una Communio ab alia distare deberet intervallo octo dierum circiter. Sed non *improbabiliter* plures cum *S. Lig.* dicunt infirmum assuetum sæpius ex devotione communicare, bis in hebdomada, licet non jejunum, posse sacro Viatico refici. Facilius id concedi potest in Communitatibus religiosis, in quibus sacra Eucharistia asservatur.

CASUS XXVI.

COMMUNIO FREQUENS.

HOMOBONUS, Parochus, a Janseniana peste abhorrens, compellit pœnitentes ad frequentem Communionem juxta verba evangelica: *Compelle intrare.* Hinc Communionem pluries in hebdomada pœnitentibus, etiam ex fragilitate recidivis, et quotidianam quidem devotulis facile permittit.

SEVERINUS autem, Vicarius, non permittit Communionem conjugibus, aut personis negotiis sæcularibus addictis, nisi semel in mense, devotioribus vero vix bis aut ter in mense, aut ad summum diebus Dominicis, modo nunquam labantur nec in mortale peccatum, nec in veniale delibera-

tum, et meditationi quotidianæ per semihoram saltem vacent. Si autem animadvertat devotulas conqueri de subtractis Communionibus, aut ægre ferre quod rarius communicent quam aliæ, aut detractionibus aut oblocutionibus aliquatenus indulgere, eas mirum in modum carpit, et a se dimittit, aut saltem frequentiam Communionum adhuc minuit. Sed nonnullæ obmurmurando reponunt: Sacerdotes quotidie celebrare, licet non pauci ex ipsis non videantur laicis sanctiores.

Hinc :

Quær. 1° *Quid sit Communio frequens proprie dicta?*

2° *Quibusnam concedenda sit?*

3° *An habitus venialium, aut affectus ad ipsa, ei obstet?*

4° *Quid de* Homobono *et de* Severino *dicendum?*

5° *Quid ad objectionem de Communione quotidiana Sacerdotum?*

Solutio :

313. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Communio frequens dicitur in *strictiori sensu*, ea quæ, præter dies Dominicas, fit decurrente hebdomada, etiam sine prævia confessione. *Scavini, de Euch.* c. 5, *art.* 2, ubi citat *S. Lig. in opusc.: Risposta apologetica sulla materia della Communione frequente.*

R. ad 2^m *Quæs.* Nulla regula omnino certa statui potest circa Communionem frequentem. Attamen, juxta *S. Lig. in Praxi Confessarii, n.* 152 *et seq.*, necnon juxta alios probatos Theologos, hæc tenenda videntur.

1° Communio *menstrua* nemini sat disposito deneganda est, imo omnibus suadenda. Secus enim valde difficile est in gratia divina perseverare, ob innumeras peccandi occasiones in quibus fideles versantur. *Ita communiter.*

2° Communio *hebdomadaria* permittenda est, imo et suadenda iis qui ex habitu graves culpas non committunt, licet pluribus vitiis levibus laborent, nec sint de emendatione solliciti. Attamen utile erit istis aliquando hanc *hebdomadariam* Communionem denegare. *S. Lig. in Praxi Conf. n.* 149.

3° Communio *frequens*, seu *pluries in hebdomada*, permitti potest, aut etiam suaderi, iis fidelibus qui, licet debiles, ea quæ sunt boni christiani servant, Deum colere et orare gestiunt, et meditationi, cum possunt, aliquod tempus libenter quotidie tribuunt, nec in culpas deliberatas plurimum labuntur. *S. Lig. n.* 150-153.

4° Communio *quotidiana* concedenda est iis qui carent affectu etiam ad culpas leves, cupiditatesque ex majori parte superant, et in perfectionem christianam serio tendere conantur, necnon magno desiderio Eucharistiæ suscipiendæ afficiuntur, licet expediat iis ordinarie unam Communionem semel, et aliquando pluries in hebdomada subtrahere. *S. Lig. ibid. n.* 152.

314. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Habitus et affectus ad venialia, nullo conatu ad emendationem adhibito, sane obstat Communioni quotidianæ, et decurrente hebdomada faciendæ; non vero generatim Communioni hebdomadariæ, licet expediat etiam quandoque eam subtrahere, ut ex regula secunda sequitur. *S. Lig. ibid. n.* 149-155.

315. — *R. ad* 4^m *Quæs.* 1° Homobonus, licet in suo zelo laudandus, non satis *sapit ad sobrietatem* et ad scientiam. Facilior enim et indulgentior videtur in Communione frequenti et frequentissima concedenda, quin conatum ad perfectionem christianam acquirendam exigere satagat. *Compellat* quidem *intrare*, sed caveat ne pœnitentes intrent non *vestiti veste nuptiali*. Sit quidem *homo bonus*, sed non ignarus, nec promovendæ perfectionis in pœnitentibus curam omittat. Conetur vero majorem profectum in virtute, potius quam majorem Communionum numerum procurare.

2° At Severinus multo magis culpandus ob nimiam severitatem. Attendat igitur ad regulas supra allatas, et ex *S. Ligorio* depromptas. In primis spiritu mansuetudinis Christi, in animabus ad perfectionem dirigendis, multo magis proficiet. Retundenda quidem est mulierum superbia, invidia et petulantia; sed non sunt ad verecundiam et animi dejectionem provocandæ. Sit igitur *modus in rebus*.

316. — *R. ad* 5^m *Quæs.*, seu quid ad objectionem de Communione quotidiana Sacerdotum? Redarguenda sane est illa protervia qua feruntur non raro feminæ ad carpendam ipsorum Sacerdotum agendi rationem. Sed utinam his

devotulis causam contra ipsos obloquendi illi non præbeant! Utinam omnes Mysteriorum divinorum dispensatores digni habeantur, ut, juxta regulam quartam superius statutam, quotidie sacro Christi Corpore et Sanguine reficiantur! Cæterum urget specialis ratio pro Communione quotidiana Sacerdotibus concedenda, scilicet, quia ipsi *ex officio* constituti sunt *mediatores* inter Deum et homines, ac *Ministri Sacrificii*, quod prodest toti Ecclesiæ *ex opere operato*. Attamen non excusandi Sacerdotes, si, quotidie communicando, ad tanti Sacramenti dignitatem mores suos conformare non curant. *Scavini, de Euch. c.* 5, *art* 2.

CASUS

DE SACRIFICIO MISSÆ

SEU

De obligatione celebrandi et Sacrum perficiendi ; de applicatione Missæ ; de applicatione pro populo , et ratione stipendii; de modo celebrandi ; de ritibus Missæ.

CASUS I.

OBLIGATIO CELEBRANDI.

1° Humbertus, ex officio, rebus quibusdam temporalibus gerendis implicatus, ut alicujus comitis mandatarius, per annum integrum a Missæ celebratione abstinuit. Ad parochiam autem administrandam, intercedente patrono, nominatus, celebrat tantum diebus festis, et quoties, oblato a fidelibus stipendio, ad Sacrum faciendum inducitur.

2° Columbanus, a paucis annis ad Sacerdotium promotus, usu deprehendit se imparem esse tum ad curam animarum, tum ad conciones e sacro pulpito habendas. Itaque volens e statu adeo intricato se eripere, et vitam perfectiorem amplecti, exuto clericali habitu, in longinquam regionem confugit et in Ordinem religiosum admitti petit, ut totam vitam inter laicos fratres agat. Nec prodit se esse Sacerdotem, ut voti compos fiat. Adeoque proponit nunquam in posterum Sacrum celebrare, et tuetur se exemplo aliquorum Sanctorum qui, licet Sacerdotes, nunquam tamen aut fere nunquam Sacrum fecerunt.

Hinc :

Quær. 1° *An vel quænam sit pro Sacerdote obligatio celebrandi?*

2° *An vel quomodo peccaverit* HUMBERTUS, *tum celebrare omittendo, tum, accepto tantum stipendio, Sacrum faciendo?*

3° *An laudandus sit, aut graviter vituperandus* COLUMBANUS?

4° *An neo-Sacerdos exspectare possit ad sex menses vel annum ad Sacrum faciendum, quo melius se præparet?*

SOLUTIO:

317. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Omnes Sacerdotes jure divino, *sub gravi*, ratione ipsius Sacerdotii, aliquando Missam celebrare tenentur. Constat ex verbis Christi post ultimam Cœnam: *Hoc facite in meam commemorationem*, et ex *Concil. Trid.* — Sed juxta communiorem sententiam, absolute huic præcepto, saltem quoad substantiam, satisfacit Sacerdos qui ter vel quater in anno tantum celebrat, seclusa celebrandi necessitate ratione officii. Attamen a peccato veniali non eximeretur. Imo dicit *S. Lig., n.* 313, non esse excusandum a peccato veniali Sacerdotem qui non celebrat quotidie, si possit, excepta forte una die in hebdomada. *Vide Comp. n.* 353 *et seq.*

318. — *R. ad* 2^m *Quæs.* 1° HUMBERTUS peccavit graviter omittendo Sacrum facere per annum integrum, ut sequitur ex dictis. 2° Facile etiam potuit peccare graviter, per accidens, ratione scandali, si, dum esset Parochus, visus est sæpissime Missam omittere. 3° Non peccavit autem graviter *per se* intuitu stipendii celebrando, nisi stipendium ut verum celebrationis pretium habere vellet, quod generatim non accidit. Ratio est, quia non unice neque præcipue censetur celebrare propter stipendium, sed accessorie tantum, licet, secluso stipendio, Missam esset omissurus. Attamen a peccato veniali communiter excusari nequit, quia res odiosa est, quod sacro ministerio ad lucrandam pecuniam utatur. — Dixi *communiter*, quia Sacerdos celebrans intuitu stipendii, etiam alias non celebraturus, bene potest omni culpa carere, si v. g. stipendio indigeat, etc., dummodo non ratione lucri, sed ratione obligationis implendæ moveatur. *V. Comp. n.* 373.

319. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Minime laudandus est COLUM-

BANUS, et ob solam ejus simplicitatem excusandus. Male enim egit. Ratio est, quia: 1° sine causa sufficiente se posuit in tali statu, in quo Sacrum facere nunquam posset. Porro hoc non licet, nisi adsit inspiratio divina bene certa, vel circumstantiæ adeo extraordinariæ ut inspirationi æquivaleant, v. g. necessitas physica, vel moralis. Nec obstat exemplum Sanctorum, quia potuerunt illi inspiratione divina impelli, et insuper hoc non amplius ferunt nostri temporis mores. 2° Quia COLUMBANUS nequit prætermittere recitationem Breviarii sine dispensatione Summi Pontificis. Obligatio enim Horarum canonicarum gravissima est, et semel contracta relinqui nequit, nisi adsit impossibilitas, vel dispensatio. 3° Quia non licet Superiores in re tam gravi decipere. Hi enim, Sacerdotes inter laicos fratres admittere non solent. *Gobat, n.* 483.

320. — *R. ad 4m Quæs. Affirm.* Res illa in se optima est, et ratio neo-Sacerdotis, primum Sacrum majoris devotionis et præparationis gratia differentis, piissima est. Hoc etiam exemplo plurium Sanctorum, v. g. *S. Ignatii de Loyola*, confirmatur.

CASUS II.

OBLIGATIO SACRUM PERFICIENDI.

COLUMBINUS, Parochus octogenarius, dum quadam die Missam magna cum devotione celebraret, peracta jam utraque consecratione, deliquium patitur, et in altaris scalas decidit. Ocius clamare, et ejulare mulieres in Ecclesia præsentes, concurrere viri adstantes, simul cum ARNOLDO, Parochi adjutore. COLUMBINUM sublevant, quosdam liquores efficaces ipsius ori infundunt, iisdemque caput ejus illiniunt, et sic bonum seniculum mox refocillando, ad sensus et velut ad vitam restituunt. At, viribus vix recuperatis, Parochus graviter dubitare cœpit an, licet non amplius jejunus, posset Sacrum prosequi, vel imperfectum relinquere; vel an potius ARNOLDUS Vicarius, utpote adhuc jejunus, Sacrificium prosequi deberet.

HINC:

QUÆR. 1° *An Missa sit perficienda?*

2° *An Parochus, non jejunus, eam prosequi debeat, vel potius Vicarius adhuc jejunus?*

3° *Quid in dubio an Parochus Sacrum perficere possit?*

4° *Quid, si Parochus deliquium passus esset ante consecrationem, vel inter utramque consecrationem?*

SOLUTIO :

321. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Sacrificium Missæ, quod fuit inchoatum, nec potest ab eodem Sacerdote perfici, v. g. quia moritur, aut repentina infirmitate corripitur, necessario ab alio Sacerdote, si quis reperiatur, perficiendum est. Ita, juxta omnes, *de jure divino*; quia Christus, instituendo Sacrificium Missæ, voluit ut semper esset integrum in quantum fieri potest; id enim postulat reverentia tanto Sacrificio debita. *V. Rubr. Missæ, tit.* 9.

322. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Parochus ipse, in casu nostro, Sacrificium a se inceptum prosequi debet. Ratio est, quia quisquis hoc tremendum Sacrificium incipit, saltem si jam ultra consecrationem pervenit, tenetur illud complere, et quidem ex præcepto divino. Igitur alius Sacerdos ad hoc vice Parochi fungi non potest, nisi ipse Missam perficere nequeat, quia unitas ministri servanda est, ubi servari potest. Nec obstat quod Parochus non sit amplius jejunus, quia præceptum de jejunio naturali a celebrante servando tantum humanum est, et proinde præcepto divino perficiendi Sacrificii cedere debet. *Gobat, de Missa, n.* 806. — *Elbel, n.* 145.

323. — *R. ad* 3^m *Quæs.* In hac hypothesi, adhuc Parochus complere Sacrificium conari deberet, a Vicario, vel etiam a laicis adjutus et sublevatus. Ratio est, quia præceptum divinum tanti momenti, in quantum fieri absolute potest, adimpleri debet. Etenim homines negotia humana gravissima non tam facile relinquunt incompleta, ut non omni conatu moraliter possibili ea complere et in effectum adducere nitantur. Ergo, a fortiori, Sacerdos conari debet omni modo moraliter possibili ad divinum hoc Mysterium perficiendum. Secus tamen dicendum, si Parochus noster sine gravissimo vitæ dispendio, vel periculo gravioris

infirmitatis, Missam inceptam prosequi non valeret, vel etiam si non posset illam prosequi nisi post notabilem temporis lapsum, v. g. si prævideretur non posse Sacrificium interruptum perficere nisi post unam horam, juxta *S. Lig.*; quia, interveniente tanto temporis tractu, Sacrificium non amplius cum priore censeretur conjungi. Igitur in tali casu, alius Sacerdos, etiam non jejunus, Missam complere deberet, juxta *Rubr. Missalis, tit. de Defectibus*, § 10. Sed etiam in hoc ultimo casu, si Parochus infirmus adhuc communicari possit, eidem a Sacerdote, vicem ejus supplente, Hostia minor, vel pars aliqua de Hostia majori, administrari debet. *Ita ex Rubr.*

324. — *R. ad 2^m Quæs.* Si Parochus ante consecrationem gravi infirmitate correptus fuisset, ita ut ulterius progredi non potuisset, Missa omittenda foret, quia non urget amplius ratio Sacrificii perficiendi. — Si vero consistere debuit peracta jam una consecratione, vel altera non omnino completa, tunc alius Sacerdos, etiam non jejunus, imo etiam irregularis et excommunicatus, Missam prosequi debet, et integram consecrationis Calicis formam repetere. *V. Rubr. Miss.*—*S. Lig. n.* 355.

CASUS III.

INTENTIO ET APPLICATIO *Sacrificii Missæ.*

CANDIDUS, Sacerdos, usque ad dementiam scrupulosus, dum est celebraturus diu hæret cum variis nutibus capitis et gesticulationibus, iterum iterumque formans intentionem, *volo, volo, volo celebrare Missam: non volo, volas, volare*; *sed volo, vis, velle.* Magis autem adhuc angitur circa Missæ applicationem, quam pluries mente revolvit, et verbis repetit ante Sacrum, in Offertorio, et sub ipsam Consecrationem, quin animi pacem obtineat.

HINC:

QUÆR. 1° *An, vel quænam requiratur intentio celebrandi?*

2° *An, vel quænam requiratur applicatio Sacrificii?*

3° *Quid de* CANDIDO *dicendum?*

SOLUTIO :

325. — *R. ad 1^m Quæs.* Nulla celebrandi intentio actu formali et explicito in Sacerdote celebraturo requiritur. Etenim ad agendum humano modo sufficit intentio virtualis, juxta omnes; atqui Sacerdos celebraturus, qui tendit ad Ecclesiam, in sacristiam se recipit, paramentis sacris induitur, atque ad altare pergit, cæremoniasque sacras incipit, ac persequitur, intentionem saltem virtualem seu implicitam celebrandi, et Sacrificium perficiendi, habet. Ergo necesse non est ut expressim id statuat, dicens : *Volo celebrare.* Ergo inanis et ridiculus est ille scrupulus qui circa defectum sufficientis intentionis versatur.

326. — *R. ad 2^m Quæs.* 1° Requiritur *aliqua applicatio* Sacrificii Missæ, etiam non accepto stipendio, ut *fructus specialis* seu *ministerialis* alicui obveniat. Sacerdos enim personam Christi gerit, et proinde, sicut ipse solus in persona Christi Sacrificium offert, ita etiam solus præfatum fructum ejusdem applicare debet.

Alii vero fructus Sacrificii, seu fructus *generalis* et *specialissimus*, ex se, id est ex natura rei, applicationem suam sive fidelibus omnibus, sive assistentibus, sive ipsi celebranti factam, sortiuntur. Si Sacerdos ex oblivione applicationem fructus *specialis* facere omitteret, ille fructus nemini cederet, in Ecclesiæ thesauro remanens, ac proinde minus utilis foret. Juxta plures, ipsi Sacerdoti obveniret ex interpretativa ejus intentione. Hoc evadet certum, si Sacerdos generalem intentionem sibi hunc fructum, recurrente casu, applicandi, semel elicuerit.

2° Non est necessarium ut applicatio sit *actualis* vel *virtualis*, sed satis est ut sit *habitualis*, seu, ut semel facta non fuerit retractata, quia fit per modum donationis, et fructus semel donatus, seu applicatus alicui, isti obvenit, nisi applicatio revocetur. Sed persona cui fit applicatio, sufficienter determinata esse debet, licet necessarium non sit ut cognoscatur. *S. Lig. n.* 335.—*V. Comp. n.* 355.

327. — *R. ad 3^m Quæs.* Res per se perspicua est. Inutiliter et insipienter adeo insistit in elicienda Sacri faciendi intentione. Admonendus igitur est, ut a tantis scrupulis se exuat. Pie vero Sacerdos expressim elicit intentionem Missam celebrandi.

CASUS IV.

APPLICATIO MISSÆ

Pro populo ratione officii 1°.

VALERIUS, Parochus, licet sufficientes redditus habeat, Missam pro qua stipendium acceperat, celebravit *die Dominica*, et, decurrente hebdomada, Sacrificium *pro populo* obtulit. Idem etiam alia vice præstitit, celebrando *die Dominica* pro defuncto, præsente corpore, et Sacrum *pro populo* faciendum, ad alium diem ferialem remittendo. Mutata autem parochia, cum in novo domicilio non sibi videatur redditus ad honestam sustentationem sufficiens, Sacrum diebus festis populo non applicat.

HINC :

QUÆR. 1° *Qualis sit obligatio* PASTORUM *animarum celebrandi diebus festis?*

2° *An obligatio ad aliam diem remitti possit?*

3° *Quinam sint veri* PASTORES ? *An Superiores religiosi? An Capellani Monialium*, etc...?

4° *Quid de* VALERIO *dicendum?*

SOLUTIO :

328. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Datur obligatio gravis, ad omnes animarum Pastores spectans, Missam pro populo celebrandi singulis diebus Dominicis et festis de præcepto. *Const. Bened. XIV*, die 19 Aug. 1774 : *Cum semper*, etc...

R. ad 2^m *Quæs.* Hæc obligatio Missam celebrandi die Dominica ad aliam diem *per se* remitti nequit. Constat ex Declaratione *Bened. XIV, in eadem Constit.* Dispensat enim Pontifex, ut Parochi pauperes, qui pecunia hic et nunc indigent, stipendium accipere possint pro Missa die festo celebranda, sed ea conditione ut alia die pro populo celebrent. Ergo, seclusa hac ratione gravi, id est, secluso dispensationis casu, Missa *pro populo*, die festo celebranda, ad alium diem remitti nequit.

329. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Pastores animarum dicuntur ii

qui habent beneficium cui adhæret cura animarum. Isti autem non sunt alii, nisi Episcopi et Parochi. Igitur hi soli Missam *pro populo* diebus festis celebrare tenentur. Proinde, neque Superiores ecclesiastici vel regulares, neque Capellani monasteriorum vel carcerum, aut nosocomiorum, etc., ad Sacrum pro subditis faciendum tenentur.

330. — *R. ad 4^m Quæs.* 1° Valerius peccavit remittendo Missam *pro populo* celebrandam, ad aliam diem absque necessitate, id est, secluso dispensationis casu; præceptum enim Ecclesiæ est, ut Missa *pro populo* die Dominica a Parocho celebretur.

2° Nec valet ratio Missam pro defuncto, etiam præsente cadavere, celebrandi. Constat ex responsione *S. Cong. Rit. in Fesulana* 26 Jan. 1771. Fuit enim expresse postulatum : *An Parochi in Dominicis..., præsente cadavere, possint celebrare Missam pro defuncto, et ad aliam diem transferre Missam pro populo applicandam?* S. Congr. respondit *Negative.—Vide Bouix, de Parocho, p.* 587.

3° Non valet Valerii excusatio, scilicet, quod redditus sint tenues, et non sufficiant ad ipsum sustentandum. Urget enim nihilominus obligatio celebrandi diebus festis *pro populo*. Sic pluries decrevit *S. Congr.*, potissimum die 29 Jan. 1734. Ratio est, quia Pastor hanc obligationem suscepit, non obstante reddituum insufficientia, et proinde eam adimplere debet. Sicut enim Sacerdos acceptans stipendium congruo minus, Missas tamen promissas celebrare tenetur, ut definivit *S. Congr.*, sic etiam acceptans parochiam cujus redditus sunt sustentationi impares, tenetur diebus festis Missam *pro populo* applicare.

CASUS V.

APPLICATIO MISSÆ

Pro populo ratione officii 2°.

1° Sylvester, Parochus, dum benevalet non omittit Sacrum facere *pro populo*; si vero ex morbo vel alio impedimento celebrare nequeat, non curat per alium supplere, quia, ait, *nemo ad impossibile tenetur*. Etenim, cum sit hæc obligatio personalis, cessat quoties personaliter impleri nequit.

2° MARTINUS sæpius Missam privatam et etiam extra Ecclesiam parochialem celebratam, die festo, populo applicat. Solet etiam non raro intentionem cum Vicario die Dominica permutare. Vicissim enim Missam solemnem decantant, ita ut, cum Vicarii vices redeunt, hic *pro populo* Sacrum faciat, et Parochus Missam privatam ad intentionem Vicarii celebret.

HINC :

QUÆR. 1° *An obligatio celebrandi* PRO POPULO, *sit* PERSONALIS ?

2° *An cesset, si Pastor sit impeditus ?*

3° *An Parochus obligationi suæ satisfaciat per Missam privatam, vel extra parochiam celebratam ?*

4° *Quid ad utrumque casum ?*

SOLUTIO :

331. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Præfata obligatio est vere *personalis*, quia ad Parochum pertinet, ut Pastorem. Hinc Parochi debent per se ipsos Missam *pro populo* celebrare, nec ulla valet in contrarium consuetudo. Constat ex respons. *S. Congr.* die 25 Sept. 1747. — *Bouix, de Parocho, p.* 590.

R. ad 2^m *Quæs.* Minime cessat obligatio celebrandi *pro populo*, etiam accedente impedimento, v. g. infirmitate. Sed tunc Parochus, vel Episcopus, procurare debet ut obligationi huic per alium satisfiat. Ratio est, quia hæc obligatio non est tantum *personalis*, sed etiam *realis*; proinde subsistit adhuc, persona impedita. *S. Congr. Rit.* 11 Maii 1720. — *V. S. Lig. n.* 326.

332. — *R. ad* 3^m *Quæs.* 1° Parochus omnino satisfacit obligationi suæ per Missam privatam, quia reapse præceptum Ecclesiæ adimplet, siquidem nihil aliud ei injungitur, nisi ut die festo *pro populo* celebret. Nec tenetur Missam solemnem, neque aliqua certa hora celebrare. *Bouix, ibid. p.* 591.

2° Parochus celebrans extra Ecclesiam parochialem diebus festis, satisfacit quidem obligationi suæ ratione justitiæ, si

Missam populo applicet, sed illicite agit, nisi aliqua justa causa excusetur. Erintur ex Declaratione *S. Congr.*— *Bouix, ibid.*

333. — *R. ad 4^m Quæs.* 1° SYLVESTER errat graviter. Obligatio enim Missam *pro populo* celebrandi, est simul *personalis* et *realis*. Hoc scire debuisset, si paulo magis ad theologiæ studium incubuisset. Sacra igitur omnia quæ omisit sedulo supplere debet, ut obligationi justitiæ satisfaciat.

2° MARTINUS, juxta dicta, non peccavit Missam privatam die festo *pro populo* applicando; sed peccavit extra Ecclesiam suam celebrando, seclusa necessitate, vel aliqua juxta causa, v. g. itineris, etc.

Male egit, nisi bona fide excusatus fuerit, intentionem pro Missa solemni populo applicanda cum Vicario vicissim permutans, quia, ut dictum est, obligatio Parochi pro subditis celebrandi, est *personalis*; nec requiritur ut Missa solemnis populo applicetur; hæc igitur intentionum permutatio minime facienda est sine justa causa. Consuetudo igitur opposita, quæ in nonnullis locis invaluit, omnino eliminanda est. Constat ex Declaratione *S. Congr. Concilii*, die 25 Septemb. 1847. Accedente autem justa causa, licita est hujusmodi permutatio intentionis, v. g. si Parochus pro aliquo defuncto Sacrum peragere deberet. Imo in tali casu Parochus etiam Missam *pro populo* celebrandam ad aliam diem intra hebdomadam differre posset. Sic pariter ex *S. Congr.* — *V. Comp. n.* 362. — *Bouix, de Parocho, p.* 590.

CASUS VI.

APPLICATIO MISSÆ

Ratione stipendii 1°.

LABANUS sic Missæ applicationem facit in casibus sequentibus:

1° Aliquando, incunte mense, vel saltem hebdomada, intentionem et applicationem specialem de Sacris faciendis determinat pro toto mense, vel hebdomada, ita ut de illa habenda minime amplius curet.

2° Aliquando, accepto stipendio, statuit Missam cele-

brare die sabbati sequentis, et, occurrente illo die, immemor prioris elicitæ intentionis, sibi ad devotionem, vel ad alium finem Sacrum applicat.

3° Nonnunquam applicationem determinat tantum post primam, vel etiam secundam consecrationem.

4° Interdum Missam offert pro priori stipendium erogaturo, vel pro priori e parochia morituro. Cum autem hæc Confessario aperuisset, audit ab ipso invalidam fuisse in omnibus applicationem, et Missas pro stipendio lectas esse iterandas.

Hinc :

Quær. *An valida fuerit applicatio* Labani, *in propositis casibus, et quid de sententia ejus Confessarii ?*

Solutio :

334. — *R.* 1° *In primo casu*, valide et licite egit intentionem efformando pro singulis diebus, ab initio hebdomadæ, vel mensis. Patet ex dictis. In praxi ordinarie suadendum est ei, ut pro una hebdomada tantum intentionem eliciat, ne frequentius, ob casus improvisos occurrentes, eam mutare debeat. Prudenter quoque se geret Labanus, si catalogum accuratum de Missis statuto ordine celebrandis teneat.

335. — 2° *In secundo casu*, valet prior applicatio quæ vere retractata non fuit; voluntas enim celebrandi juxta priorem intentionem est prædominans et implicite perseverat. Non debet igitur Labanus novam applicationem Missæ facere ad eamdem intentionem. *Recole dicta in casu* 3°, *de Actibus humanis, ad* 3^m *Quæs. n.* 3.

336. — 3° *In tertio casu.* 1° Non valet applicatio Missæ post utramque consecrationem facta. Ratio est, quia non potest offerri actio jam præterita, sed tantum facienda; siquidem actio jam facta ad unum finem, vel ad nullum finem, non potest intelligi fieri ad alium finem in genere, vel ad finem postea determinandum. Præterea Sacerdos fructum sui Sacrificii conservare, et dein conferre non potest. Ergo applicatio post utramque consecrationem facta invalida est 2° Valet autem applicatio facta ante consecratio-

nem, licet melius sit eam facere ante Missam, vel in principio Missæ. Ratio est, quia actio sacrificandi non fit ante consecrationem, sed in ipsa consecratione, saltem quoad præcipuam partem, et probabilius, juxta multos, in sola consecratione. Ergo ante consecrationem offerri potest in Dei obsequium. 3° Imo, juxta plures, valet etiam *probabiliter* applicatio inter utramque consecrationem. Ratio illorum est, quia Sacrificium consecratione Calicis perficitur, et consequenter Sacerdos dicitur tunc *sacrificare*, atque ideo, ante Calicis consecrationem, adhuc Sacrificium applicare potest. *Tambur. Meth. celebr. Missæ, c.* 2, § 10, *et alii.*

337. — 4° *In quarto casu.* 1° Oblatio facta pro priore stipendium erogaturo est *per se* valida, sed illicita, utpote prohibita a *Clemente VIII*, die 15 Novemb. 1605. Sed sæpe etiam invalida esset talis Missæ applicatio, quia sæpe accidit ut Missa dicatur pro causa non adhuc existente, v. g. si stipendium offerens postulaturus sit Missam pro liberatione ab infirmitate quæ non adhuc nunc contracta est; effectus enim Missæ deberet remanere suspensus, quod admitti nequit. *S. Lig. n.* 337.

2° Non est valida applicatio pro priore e parochia morituro. Ratio est, quia causa pro qua fit applicatio, et pro qua erogabitur stipendium, non adhuc existit. Non potest igitur Sacrificium nunc pro eo oblatum inservire ad eum in *purgatorio* sublevandum, quia, ut dictum est, effectus Missæ non remanet suspensus. Hinc, si quis ex errore Missam celebraret pro Titio mortuo, dum esset adhuc vivus, eam iterare deberet post illius mortem, ut obligationi pro accepto stipendio satisfaceret. *Voit, n.* 421

CASUS VII.

APPLICATIO MISSÆ

Ratione stipendii 2°.

Victorinus, Religiosus, in tabella Missarum, seu in qua ordo et intentio Sacrorum a singulis legendorum statuitur, designatus fuit ut die sequenti celebraret ad Superioris intentionem in altari laterali seu B. M. Virginis. Interea tamen, instante altero Sacrum petente ab eodem Superiore,

intentio mutata est, et VICTORINUS designatus fuit *pro defuncto* in altari privilegiato, seu in altari majori. VICTORINUS vero, hujus mutationis prorsus ignarus, processit ad altare B. Virginis, ibique ad intentionem sui Superioris celebravit.

HINC :

QUÆR. 1° *Pro quo valuerit applicatio* VICTORINI?

2° *Quid, si intendisset celebrare ad intentionem actualem Superioris ?*

3° *Quid, si Religiosus scienter Sacrum applicet contra voluntatem Superioris ?*

SOLUTIO :

338. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Applicatio Sacri a VICTORINO facta valuit ad primam Superioris intentionem. Quapropter satisfactum est ei qui rogaverat, ut Missa pro se ad altare B. M. Virginis legeretur. Ideoque non hæc Missa, sed alia celebranda fuit *pro defuncto* in altari privilegiato. Ratio est, quia Missa prodest ei pro quo a celebrante offertur ; atqui VICTORINUS celebrare voluit pro eo qui Sacrum ad altare B. M. Virginis postulaverat, quia ad hunc finem novit se a Superiore assignatum fuisse, et dum celebravit, in hac persuasione remansit. Nec dubitandum est quin, interrogatus cur ad hoc altare accederet, respondisset : « Accedo, quia vidi me esse designatum ut in hoc altari Sacrum faciam ad intentionem illius qui Missam legi ad altare B. Virginis postulavit. » Ergo pro prima intentione Superioris Missa applicata est. *Elbel, n.* 178.

339. — *R. ad* 2^m *Quæs.* In hac hypothesi fructus Sacrificii defuncto sane obvenisset, quia VICTORINUS supponitur voluisse celebrare ad eam intentionem ad quam hic et nunc erat assignatus ; atqui erat assignatus *pro defuncto :* ergo huic Sacrificium profuisset. Nec obstat quod Superior voluerit Missam legi in altari privilegiato ; nam hæc intentio Superioris erat saltem virtualiter duplex, nempe : 1ª ut VICTORINUS Sacrum faceret pro defuncto ; 2ª ut illud faceret in altari privilegiato. Porro prior intentio Superioris de celebratione pro defuncto fuit præcipua, et consequenter prædominans, et alia accessoria tantum : ergo VICTORINUS vere

pro defuncto satisfecit, cum ad intentionem præcipuam Superioris sacrificare intenderit.

340. — *Objicies* : Sed aliud Sacrum faciendum est pro defuncto in altari privilegiato, ut ei Indulgentia applicetur : ergo VICTORINUS non censetur pro defuncto satisfecisse in altari non privilegiato.

R. Revera sic urgent et tenent graves et plures Auctores. Sed debitum quod remanet solvi potest *probabiliter* quin Sacrum iteretur, nempe, si Sacerdos curet ut lucretur aliquam Indulgentiam plenariam, et eam pro eodem defuncto applicet in complementum suæ obligationis. Sic *Elbel*, *n.* 210. — *Sporer.* — *Zazinberger.* — *Reinfestuel*, etc. — *Vide dicenda in casu sequenti.*

341. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Nihilominus valida erit applicatio subditi. Ratio est, quia applicatio Missæ est actus potestatis Ordinis ; atqui actus potestatis Ordinis a Superioris facultate minime pendet : ergo voluntas Superioris efficere nequit, ut applicatio invalida fiat. Peccabit sane subditus in hoc casu agendo contra mandatum Superioris, seu contra obedientiam suo Prælato debitam ; sed applicatio Sacri valida erit, quia per Superiorem irritari non potest intentio consecrandi, vel alia Sacramenta, e potestate Ordinis præcise dependentia, conficiendi. *S. Lig. n.* 334. — *Elbel*, *n.* 180. — *Lacroix.* — *Layman*, etc.

CASUS VIII.

APPLICATIO MISSÆ

Ratione stipendii 3°.

MARTIANUS, laicus, scripto petiit a LAURIANO Sacerdote ut decem Sacra *pro defuncto* legeret. LAURIANUS optima fide legit decem Sacra, sed pro defuncta et quidem cum collecta : *Quæsumus, Domine... miserere famulæ tuæ...* ; quibus persolutis, scripsit LAURIANUS se jam legisse decem Sacra *pro defuncta.* Illico respondit MARTIANUS, se nunquam postulasse Missas pro defuncta. Stupefactus Sacerdos inspicit denuo litteras a MARTIANO obtentas, et reperit illa Sacra reapse postulata fuisse *pro defuncto.* Dubitat proinde, an ad stipendium jus habuerit.

Hinc :

Quær. 1° *An* Laurianus *teneatur alia decem Sacra legere ?*

2° *Quid vero, si* Laurianus *ad primas litteras* Martiani *rescripsisset, se non velle illas Missas celebrare, vel non posse ; postea tamen mentem mutando, sed inscio* Martiano, *illa Sacra pro defuncto ad ejus intentionem fecisset ?*

3° *Si quis, accepto stipendio ad celebrandum in altari privilegiato, in alio altari celebrasset, an teneretur aliud Sacrum in altari privilegiato facere ?*

Solutio :

342. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Laurianus non tenetur Sacra iterare, et juste stipendium pro decem Sacris persolutis repetere potest. Ratio est, quia Sacerdos, legendo illa decem Sacra, intentioni petentis satisfacere voluit ; atqui ad validam applicationem sufficit voluntas satisfaciendi intentioni petentis : Doctores enim communiter docent satis esse si Sacerdos Sacrum faciat ad intentionem illius qui stipendium erogavit, licet ignoret qualis sit et quænam fuerit ejus intentio. Ergo dubitandum non est, quin hæc Sacra reapse viro defuncto obvenerint. Etenim, quando dixit Laurianus : *Applico hoc Sacrum pro anima defuncta*, error fuit *accidentalis* tantum ; siquidem mens celebrantis respexit *animam* quæ suffragiis indigebat et pro qua postulata fuerant, et proinde circumstantia sexus ad ipsam applicationem se indifferenter habuit. — *Elbel, n.* 181.

343. — *R. ad* 2^m *Quæs.* 1° Valida fuisset applicatio, quia Sacrificium prodest ei cui applicatur : atqui applicatur tali defuncto, seu pro quo Sacra postulata fuerant. Ergo.... Nihil enim refert quod Martianus, utpote ignarus mentis Sacerdotis, ea non applicaverit, siquidem non illius, sed Sacerdotis est fructum Sacrificii applicare.

2° Ast in hoc casu Martianus nihil prorsus Laurianо deberet. Etenim nulla potest dari obligatio stipendium solvendi, nisi ex contractu ; atqui nullus intervenit contractus, siquidem Sacerdos recusavit illa Sacra facere, et solum

sponte sua, inscio MARTIANO, postea ea legere voluit. *Elbel*, *n.* 182.

344. — *R. ad* 3^m *Quæs. Neg. probabilius.* Ratio est, quia ille qui erogavit stipendium, nihil aliud repetere potest quam privilegium altaris, seu Indulgentiæ plenariæ, cum jam Sacrum obtinuerit. Potest autem illa Indulgentia defuncto tribui etiam extra Sacrum, nempe, si Sacerdos devote aliquam Indulgentiam plenariam huic defuncto applicare conetur, v. g. percurrendo *viam Crucis*, vel recitando post Missam orationem quæ incipit : *En ego, o bone et dulcissime Jesu!* etc., et simul orando ad Pontificis intentionem, etc. *Elbel*, *n.* 210, *et alii*, contra *Gobat*, *Azor*, etc. — Recole dicta supra in casu præcedenti, *ad* 2^m *Quæs.... Objicies*, *n.* 340.

CASUS IX.

APPLICATIO MISSÆ

Ratione stipendii 4°.

MIRA SACERDOTIS PERPLEXITAS!

ROBERTINUS, Sacerdos, honorariis ad Missas legendas carens, adit SABINUM, Episcopi scribam, rogans ut sibi subveniat. Ocius ipsi morem gerens SABINUS, ex arca communi, in qua pecunia ex diversis locis collecta pro Sacris faciendis asservabatur, 30 francos extrahit, eidemque tradit ut 30 Sacra faciat. Jam vigesies celebraverat, cum, Theologos relegens de necessitate applicationis determinatæ, maxima anxietate corripitur. Primo quidem angitur circa Missas jam celebratas, in quibus intentionem vagam tantum et indeterminatam habuit, nesciens an sint iterandæ. Dein, ut tanto malo occurrat, in posterum ad cujusnam intentionem celebrabit? An juxta mentem distributoris? Sed removetur difficultas, non solvitur. SABINUS enim scriba nullam aliam intentionem habere debuit; imo de ulla habenda ne cogitavit quidem. An vero ipsi Deo relinquet faciendam applicationem? At non Dei, sed Ministri sacrificantis illud munus est. Quid igitur faciet? Prorsus ignorat. Quapropter reliquas Missas alteri Sacerdoti legendas committit. Interea ipsi offeruntur 10 franci a diversis fidelibus collecti, ad decem Missas celebrandas.

Recurrit prior difficultas; quo enim ordine legendæ erunt? Forte plures eodem tempore stipendia erogarunt. Perplexus iterum ROBERTINUS, re diu perpensa, modum excogitavit *nodum Gordianum* solvendi. Statuit decem Missas pro omnibus simul celebrare.

HINC :

QUÆR. 1° *An applicatio fructus Sacri debeat esse* explicite *determinata? Vel quomodo determinanda sit, ubi erogantes stipendia ignorantur?*

2° *An* ROBERTINUS *debuerit circa applicationem suam inquietus esse?*

3° *An valide et licite egerit in secundo casu, decem Missas simul pro omnibus qui pecuniam tribuerunt celebrando?*

SOLUTIO :

345. — *R. ad* 1^m *Quæs.* 1° Intentio celebrandi non debet necessario esse expressim determinata; sed sufficit ut determinetur implicite. Sic valet applicatio, si dicis : « Offero « Sacrificium pro eo qui dedit stipendium, vel pro quo « Superior vult Sacrum fieri, aut pro eo cui applicare « teneor, vel pro eo cui promisi Missam hac die celebran- « dam. »

2° Si multa stipendia a multis fidelibus ignotis acceperis, intentio facienda est juxta ordinem temporis quo singula stipendia erogata sunt, ita ut, si pro triginta Missis stipendia a diversis fidelibus acceperis, prioribus tempore prius satisfacias, nisi aliquando, ex causa urgente, aliquam intentionem specialem et determinatam præponas. Uno verbo, satis est si Sacrum facias ad intentionem dantis stipendium juxta temporis ordinem. Nihil aliud moraliter et communiter fieri potest. *V. Comp. n.* 357.

346. — *R. ad* 2^m *Quæs.* ROBERTINUS minime debuit esse inquietus circa Missarum applicationem : plane enim obligationi satisfecerat; nemo autem ad impossibile tenetur. Porro non intelligitur quomodo aliter facere potuisset. Igitur in bona pace dimittendus est.

R. ad 3^m *Quæs.* Non satisfecit ROBERTINUS, si Sacra fecit

cum intentione indeterminata erga eos qui stipendium dederunt. Non esset enim ratio cur Missa uni potius quam alteri applicaretur, et sic nulli applicatio fieret. Secus vero dicendum esset si quamlibet Missam applicare intenderet illis decem personis, ita ut singulis decima pars Sacrificii obveniret. *S. Lig. n.* 335.

CASUS X.

APPLICATIO MISSÆ

Ratione stipendii 5°.

PARCUS SACERDOS !

SABAS, Sacerdos, ex Missarum stipendiis velut ex quadam negotiatione lucrum notabile, decursu temporis, percepit. Cupisne praxim ejus cognoscere? Accipe: 1° Satagit vir industrius, ut stipendia valorem unius franci excedentia, v. g. viginti quinque aut triginta assium, quamplurima colligat. Verum, cum ipse solus iis omnibus satisfacere nequeat, reliqua bene multa tradit aliis Sacerdotibus, ita tamen ut 20 asses tantum celebraturis tribuat, sibi autem quod superest sedulo servet. 2° Frequenter etiam duplicatum stipendium pro singulis Sacris postulat, dicens se non tantum applicare petenti partem fructus *specialem*, sed etiam *specialissimam*, quam alii Sacerdotes sibi reservare solent. 3° Aliquando, cum accipiat stipendia quædam multo majora solito, scilicet quatuor vel quinque fr. pro singulis Sacris, et ipse a celebrando impediatur, curat ut Sacra ab alio Sacerdote fiant, sed stipendio unius franci tantum persoluto. 4° Cum, mortuo Parocho vicino, ipse per aliquod tempus binam Missam de licentia Episcopi celebrare debuisset, gaudens de bona sorte, pro utraque stipendium accepit.

HINC :

QUÆR. 1° *An liceat partem stipendii sibi retinere, aliam partem Sacerdoti celebraturo tribuendo?*

2° *An id saltem licitum sit, si extraordinarium sit stipendium?*

3° *An Sacerdos possit aliis fructum* specialissi-

num *tribuere*, *et propterea duplicatum stipendium accipere? et an liceat accipere plura stipendia*, *et unicam Missam ad plures intentiones celebrare?*

4° *An Sacerdos*, *qui binam Missam ex facultate legit*, *pro secunda stipendium accipere possit?*

SOLUTIO :

347. — *R. ad* 1^m *Quæs. Nego* prorsus ; hoc enim ob speciem turpis lucri prohibitum est variis SS. Pontificum Constitutionibus, confirmatis a *Benedicto XIV*, *Encycl.* die 30 Junii 1741 : *Quanta cura*, in qua ipso facto suspendit suspensione Pontifici reservata Sacerdotem qui stipendia majoris pretii pro Missis celebrandis colligit, Missasque celebrari curat, parte stipendii sibi retenta Excipe, nisi excessus stipendii traditus fuerit intuitu personæ, ratione amicitiæ, paupertatis, gratitudinis, etc., aut alter Sacerdos omnino sponte et non rogatus excessum priori remittat. *V. S. Lig. n.* 321. — *Comp. n.* 374.

348. — *R. ad* 2^m *Quæs. Neg.*, si stipendium non excedat notabiliter id quod communiter dari solet. Secus si multum excedat, v. g. si tibi erogentur quinque franci pro Missa privata, dum pro tali Missa in regione tua stipendium 30 assium summulam nunquam superat. Ratio est, quia in hoc ultimo casu evidenter excessus in tui gratiam tribui videtur.

349. — *R. ad* 3^m *Quæs. Neg.* omnino. Ratio est : 1° quia valde incertum est, fructum *specialissimum* alteri applicari posse. Multi enim id negant, et dicunt quod sicut ex institutione Christi fructus *generalis* non potest alicui privato applicari, sed fidelibus obvenire debet, ita etiam neque fructus *specialissimus*, qui Sacerdotibus ex natura rei competit. 2° Quia *expresse* id ab Ecclesia prohibitum est, *in duplici propositione damnata*. Sic sonat prima ab Alex. VII reprobata sub n. 8 : *Duplex stipendium potest Sacerdos pro eadem Missa licite accipere*, *applicando petenti partem etiam specialissimam fructus*, *ipsimet celebranti correspondentem*. Secunda vero, ab eodem Pontifice proscripta sub n. 10, sic

jacet : *Non est contra justitiam pro pluribus Sacrificiis stipendium accipere, et unum Sacrificium offerre.*

350.—*R. ad 4^m Quæs. Neg.* Constat ex Declarat. *S. Cong.* die 25 Septemb. 1858. Sequentia enim dubia proposita fuerunt :

1° An Parochus, qui duas parochias regit et ideo bis in die celebrat, utrique parochiæ suam Missam applicare teneatur, non obstante reddituum exiguitate?

2° An Parochus qui in eadem parochia bis eadem die celebrat, utramque Missam populo sibi commisso gratis applicare teneatur?

3° An Vicarii, aut alii Sacerdotes, curam animarum non habentes, si quando bis in die celebrent, ut fit quandoque, seu ut numero sufficienti Missæ in Ecclesia parochiali celebrentur, seu ut hospitalia, carceres, Sanctimonialium conventus Missa non careant, secundam et ipsi gratis *pro populo* applicare teneantur?

S. Cong. ad supradicta dubia rescripsit :

Ad primum : AFFIRMATIVE.

Ad secundum : NEGATIVE, firma prohibitione recipiendi eleemosynam pro secunda Missa.

Ad tertium : NEGATIVE, quatenus curam animarum non habeant, firma semper prohibitione recipiendi eleemosynam pro secunda Missa. *Analecta Juris Pontificii*, 30^e *livraison*, *Janvier* 1859. — *V. Binage*, *p.* 1353.

CASUS XI.

APPLICATIO MISSÆ

Ratione stipendii 6°.

MALE PROVIDUS SACERDOS!

JULIANUS, Sacerdos, satagit ut honoraria Missarum quamplurima colligat et congerat, ne forte in posterum sibi deficiant : « Nonne, ait, temporum tempestas ingruere po-« test? Si vero refrigescat fidelium pietas, honoraria non « superfluent... Attamen *qui inservit altari jus habet, ut* « *semper de altari edere possit.* » Si tamen stipendia quædam minora ipsi offerantur, ultro ea aliis Sacerdotibus dis-

tribuit, ut alia pinguiora eorum loco accipiat. Quamobrem, Missas pro defunctis acceptas ad tres vel quatuor menses protrahit; pro vivis vero ad plures annos differt. Nec satis curat de conficienda tabella, in qua Sacra facienda per ordinem referantur; sed partim memoriæ, partim fragmentis papyraceis male compositis, et signis sibi soli cognitis confidit. Interea JULIANUS, *providus* simul et *improvidus*, seu *male providus Sacerdos*, repentino morbo correptus, mox sensibus destituitur, et paulo post morte improvisa perimitur. Stipendia autem Missarum in arca pecuniaria JULIANI minime distincta, neque clare adnotata, in hæredum prædam deveniunt. Lugent interea in purgatorio animæ, quæ a Sacris non dilatis sublevatæ, vel etiam liberatæ fuissent!

HINC :

QUÆR. 1° *Qualis dilatio sit gravis, quoad Missas pro vivis, accepto stipendio, celebrandas?*

2° *Quid vero quoad Sacra pro recens defunctis facienda?*

3° *Quid vero tenendum sit quando ignoratur intentio fidelium qui stipendia erogaverunt, scilicet, an pro vivis, aut pro defunctis Missam requirant?*

4° *An gravis sit dilatio, vel omissio Sacri pro tenui stipendio promissi?*

5° *Quid de* JULIANO *dicendum?*

SOLUTIO :

351. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Certo gravis habenda est dilatio quæ tres menses excedit, quando pro vivis Missa celebranda est. *Ita communiter* contra *plures*, qui ad peccatum grave annum integrum requirunt. *Probabiliter* autem, ut videtur, non peccat ille qui præfatas Missas intra duos menses celebrat. *S. Lig. n.* 317, post *Lugo* et *Tourn.* qui ait hoc esse commune.

352. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Multo minor dilatio requiritur ad graviter peccandum, si de Missis in gratiam defunctorum celebrandis agatur. Imo, juxta *S. Lig.*, *Lugo*, et alios mul-

tos, dilatio unius mensis ut gravis reputanda est. Heu! quot Sacerdotes incauti et incuriosi peccati lethalis rei evadunt, ob protractas Missas pro defunctis celebrandas! Cæterum attende ad statuta Episcoporum particularia, si quæ in tua diœcesi reperiantur. Sed, independenter ab omni statuto positivo, certo peccat graviter Sacerdos, quoties Missam pro aliqua gravi et urgente necessitate ab ipso petitam et promissam celebrare omittit intra tempus celebrationi aptum. *S. Lig. ibid.*; *et juxta Ronc. et Cont. Tourn.* Sacerdos tunc tenetur stipendium acceptum restituere, licet deinceps celebraverit.

Attamen omni culpa carebit Sacerdos Missas pro stipendio celebrandas protrahens ultra regulas modo statutas, si v. g. centena stipendia ab aliquo acceperit, ita ut Sacra ab ipso *personaliter* celebranda sint. Imo in hoc casu nonnulla alia Sacra licite interponere valet, juxta intentionem præsumptam prioris erogantis (1).

353. — *R. ad 3^m Quæs.* Ex consuetudine generaliter accepta in his casibus, qui frequenter recurrunt, Missæ intra duos menses celebrandæ sunt (2).

R. ad 4^m Quæs. Affirmative, nisi stipendium adeo tenue sit ut Missa gratis promissa videatur, quod vix in praxi locum habet. Ratio est, quia solvens pretium, notabile detrimentum patitur. Secus enim, quare peccaret graviter omittens celebrare Missam, uno franco tantum pro stipendio accepto, quod tamen certum est et ab omnibus admissum? Nonne tamen hoc materiam levem in se constituit? Non est igitur attendendum ad stipendii quantitatem, sed ad materiam contractus in complexu suo spectatam, quæ semper gravis est. *S. Lig. et alii communiter.*

(1) « Lorsqu'un fidèle remet à un prêtre une somme considérable, 500 fr. « par exemple, pour des rétributions de Messes, en le priant de les acquitter lui-même, celui-ci peut s'en charger, sans être obligé de dire la Messe « tous les jours, ni de l'appliquer absolument, toutes les fois qu'il la dit, « à la même personne. Il peut la dire de temps en temps ou pour lui-même, « ou pour ses parents, ou pour d'autres personnes, pourvu que cela n'arrive que rarement. » *Gousset*, *n.* 299.

(2) « Si, comme il arrive souvent, celui qui a donné des honoraires n'a « pas fait connaître son intention, s'il n'a fixé aucun terme pour l'acquittement des Messes, il est communément reçu qu'on peut prendre deux « mois pour les acquitter. » *Gousset*, *n.* 299.

354. — *R. ad 5^m Quæs.* Quid de JULIANO ? Quis ei indulgebit ? Quam lugendus miserandi Sacerdotis casus ! Utinam casus ille fictus et non factus foret ! JULIANUS fidem vivis debitam in re gravissima infregit, et defunctos diris devovit cruciatibus ; quapropter æternam gehennæ pœnam certo est meritus.

Sed, ait : *Mihi providendum est pro tempore futuro.* — *R.* Sed nonne gravi obligationi suæ conscientiæ, animæque et saluti æternæ magis providendum est ? — Objicit iterum : *Jus habeo ut de altari vivam, cum altari inserviam.* — *R.* Sed, o JULIANE ! hoc jus non habes, nisi illæsa lege naturali et divina. Jus habes ! numquid jus per fas et nefas dari potest ? Jus habes ! sed nonne pii fideles, qui tibi stipendia Missarum erogaverunt, etiam jus habent ut debito tuo satisfacias ? Numquid jus non habent animæ purgantes, ne in carcere ignifero a te detineantur ? Audias ejulantium animarum suspiria, gemitus, clamores ! *Ecce clamor earum in aures Domini Sabaoth introivit.* Jac. 5. 4.

CASUS XII.

APPLICATIONIS PERMUTATIO.

TITIANUS, Parochus a nobili et piissima femina aureum accepit, ut Sacrum in altari B. M. Virginis die sabbati pro ipsa offerret. Sed hac eadem die debet etiam Sacrum facere propter recens defunctum. Quid faciet ? Pergit ad TIBURTIUM, Sacerdotem sibi amicitia conjunctum : « Visne, ait, cele« brare Missam absque stipendio, ad meam intentionem, « die sabbati proxima, et ego die lunæ tibi vice rependam, « Sacrum ad tuam intentionem faciendo ? » TITIANI votis annuit TIBURTIUS. Sic utrique oneri eadem die satisfecit Parochus, et aureum nummum sibi retinuit.

HINC :

QUÆR. 1° *An licite egerit* TITIANUS *permutationem intentionis cum alio Sacerdote faciendo, aureo sibi retento ?*

2° *Quid si pia mulier, quæ aureum erogaverat, conditionem apposuisset ut ipse* TITIANUS *Sacrum ad suam intentionem faceret ?*

SOLUTIO :

355. — *R. ad 1^m Quæs. Affirmative probabilius.* Non videtur enim quare inquietandus esset, siquidem nihil egit contra præceptum quo divisio stipendii prohibetur; neque hic habetur stipendii, sed solius intentionis permutatio, cum nulla pecunia ab uno in alterum erogetur. Atqui in sola intentionis permutatione nulla intercedit turpis lucri species. Ergo hæc permutatio, neque *directe*, neque *indirecte*, seu implicite prohibita videtur. *Lacroix, n.* 134, cum *aliis*. Contradicit tamen *S. Lig.* cum *Concina*, qui tamen admittunt non esse mortale. Sed, si hoc non est mortale, non pugnat contra legem Ecclesiæ quæ gravis est, et pro cujus violatione censura suspensionis incurritur. Insuper non videtur qualis sit deordinatio in Sacerdote, si, occurrente duplici Missa eodem die celebranda, eligat eam pro qua stipendium majus tribuitur.

356. — *R. ad 2^m Quæs.* Nihilominus TITIANUS obligationi suæ satisfecisset. Ratio est, quia hujusmodi conditio minime afficit substantiam contractus, quæ est ut Missa celebretur ad altare B. Virginis tali die. Circumstantia enim celebrantis est mere accidentalis, et quidem levissima. Mulier igitur non censeretur voluisse ponere hanc conditionem, velut esset conditio *sine qua non*.

CASUS XIII.

MODUS CELEBRANDI 1°.

Errans in Missa.

FLORIMUNDUS, Sacerdos, non mediocriter distractus, varios errores in celebratione Missæ committit. 1° Aliquando, dum devote Orationem Dominicam recitat, attonitus et obstupefactus advertit se jam huc usque advenisse, quin ullo modo de facta consecratione recordetur. Totus animo perturbatus, omnia a Consecratione repetit. 2° Alias, dum pervenisset ad *Memento mortuorum*, admonetur ab alio Sacerdote, in Ecclesia præsente, se Calicis consecrationem omisisse. Hanc illico supplet, et omnia ab ipsa repetit. 3° Alias discooperto Calice, facta genuflexione, accepta Hostia, ad signa crucis de more ducenda, similitudine si-

gnorum deceptus, eam frangit, et immissa in Calicem particula, alacre et fervide pectus tundendo, recitat *Agnus Dei*, etc. Sed ecce perterritus advertit ad nimiam festinationem, et ad notabilem omissionem ; tantum enim ad Orationem Dominicam pervenerat. Nihilominus prosequitur, retrogredi coram assistentibus non audens. 4° Alias etiam, dum intendit signare Calicem cum Hostia, ecce, nescio quo casu, hæc in Calicem integra decidit, totaque Christi Sanguine perfunditur et imbibitur. Quid faciet miser? et quomodo signa peraget quæ cum Hostia peragenda sunt? Planè ignorat; quapropter hæc omnia omittit.

HINC :

QUÆR. 1° *An vel quando repetenda sint verba aut signa, sive certo, sive dubie omissa?*

2° *Quid dicendum de* FLORIMUNDO *in singulis casibus?*

SOLUTIO :

357. — *R. ad 1^m Quæs.* 1° Si dubium consecrationem ipsam afficiat, et videatur fundatum, sub conditione ea repetenda est. Si vero dubium circa alia verba, signa, vel actus versetur, nihil est repetendum, quia ex una parte iis probabiliter satisfactum fuit, et ex alia parte hæc ad actionis sacræ essentiam non pertinent, nec eam invalidam efficere possunt.

2° Si de omissione verborum, vel rituum, extra consecrationem constet, repetenda erunt ea quæ omissa sunt, si sint notabilis momenti, et facile absque incommodo et populi admiratione repeti possint ; secus transmittenda sunt, et actio sacra prosequenda est.

358. — *R. ad 2^m Quæs.* 1° *In primo casu*, si dubium sit prudens, potuit FLORIMUNDUS et debuit repetere consecrationem ab illis verbis : *Qui pridie quam pateretur*, absque Hostiæ elevatione, et absque aliis orationibus et ritibus, et prosequendum est ab eo loco ad quem jam pervenit.

2° *In secundo casu* debuit repetere tantum consecrationem Calicis ab illis verbis : *Simili modo, postquam cœnatum est;* et facta illa consecratione secreto, quin populus, si adsit,

ad errorem advertere possit, cætera omnia transmittenda sunt.

3° *In tertio casu*, si privatim celebret FLORIMUNDUS, omnia omissa repetat, seu a signis et ritibus qui Orationem Dominicam præcedunt. Similitudine enim signorum deceptus, fregit Hostiam, dum debuisset tantum cum ea Calicem signare dicens : *Per Ipsum et cum Ipso*, etc. Si adsit populus, et ad errorem advertere possit, omissa transmittenda sunt, ne ansa obmurmurandi fidelibus præbeatur.

359. — 4° *In quarto casu*, sic in Rubricis Missalis, *de Defect.* § 10, *n.* 10 : « Si Hostia consecrata dilabatur in Ca-
« licem, propterea nihil est iterandum, sed Sacerdos Missam
« prosequatur, faciendo cæremonias et signa consueta cum
« residua parte Hostiæ quæ non est madefacta Sanguine,
« si commode potest. Si vero tota fuerit madefacta, non
« extrahat eam, sed omnia dicat omittendo signa, et sumat
« pariter Corpus et Sanguinem, signans se cum Calice, et
« dicens : *Corpus et Sanguis D. N. J. C.*, etc. »

CASUS XIV.

MODUS CELEBRANDI 2°.

Perplexus Celebrans!

LAMBERTINUS, neo-Sacerdos, cum celebrando ad Communionem sub specie vini pervenisset, aquam bibere sibi videtur. Obstupefactus quærit ex ministro an erraverit in porrigendo debito urceolo? Aspicit hic urceolum, negatque se errasse. At LAMBERTINUS rursus Calicem ori admovens, judicat in eo non esse vinum, sed meram aquam. Ideirco jubet ministro, ut ex urceolo fundat aliquid in volam manus, exploretque quid in eo continetur. Mandato obtemperat minister, et fatetur se errasse, et aquam pro vino ministrasse. Quid vero faciet Celebrans? Non est jejunus, aquam licet modicam biberit. Ex alia parte inceptum Sacrificium perfici necesse est. Sed quid supplendum, aut iterandum? Hæc intra se diu revolvit LAMBERTINUS. Tandem jubet afferri vinum cum nova Hostia ; utramque consecrationem iterat, et populo adorandam Hostiam denuo attollit, omnemque Canonem a consecratione ad Communionem repetit cum magna adstantium admiratione. Absoluto autem Sacro,

postulat anxius LAMBERTINUS utrum recte egerit, vel quid sibi fuisset faciendum?

HINC :

QUÆR. 1° *An utraque consecratio fuerit iteranda?*

2° *An omnia verba et omnes cæremoniæ repetendæ?*

3° *Si celebrans adhuc habeat aquam in ore, an eam deglutire possit?*

4° *Quid, si Sacerdos in sacristia, absoluto Sacro, indagando deprehendisset se loco vini aquam consecrasse?*

5° *Quid, si Sacerdos stans ad altare dubitet an materia quam consecravit sit vinum vel aqua?*

SOLUTIO :

360. — *R. ad* 1^m *Quæs. Controvertitur.* Affirmat *S. Thomas*, etc. Negant vero alii insignes Theologi, quia non videtur compleri prius Sacrificium, sed potius inchoari novum. In praxi serventur Rubricæ Missalis, *de Defect. tit. 4*, ubi præscribitur ut nova Hostia etiam consecretur in hoc casu, si, secluso scandalo, fieri possit; secus vero, ut solum vinum consecretur.

361. — *R. ad* 2^m *Quæs. Neg.* Satis est enim repetere ea quæ ad ipsam consecrationem pertinent, incipiendo pro priori consecratione a verbis : *Qui pridie quam paterctur...* et pro altera, a verbis : *Simili modo...* Sed oblatio Hostiæ et Calicis mentaliter fieri debet ante primam consecrationem.

R. ad 3^m *Quæs. Affirmat.* Ratio est, quia inconveniens foret quod Sacerdos aquam rejiciat, præsertim si jam hauserit particulam consecratam, ad quam sollicite in tali casu attendere debet. Nec obstat quod hoc modo jejunium naturale frangat, quia in illis circumstantiis id servatu moraliter impossibile factum est. Si particula adhuc sit in Calice, aquam effundat in vasculo mundo, retenta particula in Calice, vel eam reverenter sumat. Aquam vero effusam sumat post ablutionem, vel postea in piscinam mittat.

362. — *R. ad 4^m Quæs. Controvertitur.* Alii cum *Suarez*, *Tamburino*, *Gobat*, dicunt defectum Missæ non esse supplendum, quia non potest tunc haberi continuatio ejusdem actionis. Sed communior sententia docet esse supplendum, si in sacristia sit locus aptus consecrationi; quia defectus substantialis corrigendus est, quoties continuo tempore corrigi potest. Atqui tempus quo Sacerdos ab altari revertitur ad sacristiam, censetur moraliter continuum cum Sacrificio: ergo defectus supplendus est, modo Sacerdos vestes sacras jam non deposuerit. Hæc sententia sequenda videtur. *Sic Elbel, n.* 149.

363. — *R. ad 5^m Quæs.* Si Sacerdos prudenter dubitat utrum consecraverit vinum, vel aquam, et omnibus perpensis, dubium vincere nequeat, tenetur consecrare aliud vinum certum, si, seclusо scandalo, fieri possit. Ratio est, quia secus Sacerdos se exponit periculo relinquendi Sacrificium mutilum et mancum. Hoc autem nunquam faciendum est, quando Sacrificium facile perfici potest. Ergo... *Elbel, ibid.* — *Lacroix, n.* 535, etc., contra *plures*.

CASUS XV.

DE RUBRICIS 1°.

Quanta sit earum obligatio.

Pancratius, Sacerdos, Rubricistarum non primipilus, facile omnes difficultates in Sacro faciendo solvit; imo sæpius servare cæremonias aut Rubricas parum curat. Quare: 1° sæpe celebrat sine amictu, manipulo, cruce, candelis cereis, quia hæc non statim sub manu invenit. 2° Item celebrat cum primo occurrente paramento cujusvis coloris, etiam nigri, licet pro vivis celebret. Imo aliquando Missam *de requie* legit, eamque vivis applicando. 3° Sacrum adeo celeriter peragit, ut intra quartam horæ partem illud absolvat. 4° Facile omittit varia Crucis signa, genuflexiones, orationes, seu commemorationes, *Gloria*, *Credo*, plura verba Canonis, v. g. Sanctorum nomina. 5° Ordinarie etiam omittit preces ante vel post Missam recitandas, seu in Rubrica adnotatas pro præparatione vel gratiarum actione, necnon preces singulas vestes induendo recitandas.

HINC :

QUÆR. 1° *An, vel quomodo obligent Rubricæ quoad Missam ?*

2° *Quid in genere de* PANCRATIO *sentiendum ?*

3° *An, vel quomodo in singulis peccaverit ?*

SOLUTIO :

364. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Omnes Rubricæ quæ servantur intra Missam sunt præceptivæ, juxta communem sententiam, cum rem adeo sacram respiciant. Obligant autem sub gravi, vel sub levi, pro gravitate vel levitate materiæ.

2° Rubricæ servandæ extra Missam, id est, ante vel post Sacrum, communiter habentur ut mere directivæ : tales sunt, v. g., orationes pro præparatione vel gratiarum actione. *Controvertitur* tamen quoad orationes quæ recitandæ sunt induendo vestes sacras ; sed communis sententia tenet cum *S. Lig.* eas, secluso peccato veniali, omitti non posse. Tenet autem *Suarez*, hanc omissionem omni culpa vacare.

365. — *R. ad* 2^m *Quæs. In genere* PANCRATIUS a peccato mortali excusari nequit, ob maximam incuriam quam in rebus adeo sacris habere videtur. Sane merito censetur incurrere illud anathema : *Maledictus qui facit opus Domini fraudulenter. Jerem.* 48. 10.

366. — *R. ad* 3^m *Quæs.* 1° Non peccat graviter celebrando sine amictu, manipulo, cruce ; secus, quando celebrat sine ullo lumine, vel cum candelis non cereis. Attamen, si unica sit candela cerea, veniale tantum erit, et, data causa, omni culpa carebit. *S. Lig. n.* 394. — *V. Comp. n.* 392-399, etc.

2° Peccat venialiter *per se*, non servando colorem ritui convenientem. Satisfacit vero substantiæ obligationis applicando vivis Missam cum colore et ritu defunctis consueto celebratam ; sed peccato veniali non caret. *S. Lig. n.* 328, 393, etc. — *V. Comp. n.* 377, 397.

3° Peccat graviter Sacrum ita celeriter faciendo, ut illud intra quartam horæ partem absolvat. Ratio est, quia in tam brevi tempore duos graves defectus committere debet : alterum gravis irreverentiæ erga SS. Sacramentum, alterum

gravis scandali erga populum. S. *Lig. n.* 400. — *V. Comp n.* 384.

4° *Per se*, venialiter tantum peccat omittendo seorsim varia Crucis signa, genuflexiones, orationes, commemorationes, modo non omittat tres aut etiam duas orationes proprias Missæ celebratæ. Item, si pauca verba Canonis, ut nomen unum vel alterum alicujus Sancti prætermittat, etc. Item, si omittat *Gloria* vel *Credo*; et idem dicendum de qualibet omissione orationum, vel eorum omnium quæ sunt *extraordinaria* in Missa occurrente, seu quæ non semper in Sacro peraguntur, ut Symbolum Nicænum, si hæc seorsim sumantur. *S. Lig. n.* 409. — *V. Comp. n.* 410.

5° Minime peccat omittendo Rubricas extra Missam servandas, exceptis probabilius orationibus quæ induendo vestes sacras recitandæ sunt, juxta dicta supra in responsione ad 1^m *Quæs.*

CASUS XVI.

DE RUBRICIS 2°.

Celebrans abundans et deficiens.

GENEBALDUS, Sacerdos, dum Sacrum faceret, voluit juxta præscriptum Rubricarum vino consecrando aquam admiscere. Verum, præter intentionem suam, tantum aquæ effudit, ut dubitare licuerit an non superaret vinum Calici prius infusum. Hæret anceps et dubius an novum vinum sit addendum, vel tota commixtio effundenda ad aliam congruam iterandam. Attamen consecrationem peragere statuit. Alia autem die, ut prædictum vitaret excessum, cautissime procedens, unicam duntaxat guttulam aquæ cochleari haustam ex urceolo miscuit vino, sed ita ut rursus dubitarit an guttula illa revera vinum attigerit, an vero potius in cuppa Calicis inhærens permanserit. Idem GENEBALDUS, ut vino parceret, vel etiam ut purificatorium mundius servaret, sola aqua etiam in prima ablutione uti solet.

HINC :

QUÆR. 1° *An vel quomodo peccaverit* GENEBALDUS, *aquam nimiam vel permodicam effundendo in Calicem, ut in casu ?*

2° *Quanta aqua vino immiscenda sit ?*

3° *An liceat cochlearis usus ad aquam in Calicem infundendam ?*

4° *An vel quomodo peccaverit* GENEBALDUS *solam aquam in ablutionibus faciendis adhibendo ? et an in hoc dari possint causæ excusantes ?*

SOLUTIO :

367. — *R. ad* 1^m *Quæs.* 1° GENEBALDUS peccavit graviter *in primo casu* consecrando vinum, cui tantum aquæ admiscuerat, ut dubitaret an non superaverit vini quantitatem. *Ratio patet.* Etenim vinum tanta aqua delibutum, erat materia dubia ; porro citra peccatum grave non licet consecrare materiam dubiam, nisi in casu necessitatis, seu ad perficiendum Sacrificium certo nullum, si materia certo valida desit. Ergo GENEBALDUS debuisset calicem omnino evacuare, et novum vinum infundere, vel saltem eidem materiæ in Calice contentæ immiscere tantum vini, ut judicare posset materiam esse certo validam.

2° Etiam graviter peccavit *in secundo casu*, ubi dubitavit utrum vere guttula aquæ vino admixta fuerit. Ratio est, quia sine causa se exposuit periculo transgrediendi præceptum in materia graviter obligante. Etenim, hoc ipso quod GENEBALDUS dubitet an guttula vinum attigerit, pariter dubitat an aquam vino immiscuerit. Porro qui sine causa se exponit periculo transgrediendi præceptum Ecclesiæ graviter obligans, graviter peccat : ergo graviter peccavit GENEBALDUS. Igitur dubium suum dirimere debuisset, unam saltem guttam aquæ Calici infundendo, ita ut certus esset eam vino immixtam fuisse. *Lacroix, n.* 450. — *Elbel, n.* 19. — *Sporer*, etc.

368. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Sufficit ut modicissima quantitas aquæ vinò infundatur, ut dicit *Conc. Florent.* Una sola gutta sufficeret, si certo constaret eam fuisse vino immixtam ; sed generatim convenit infundere saltem septem vel octo guttas, ut magis constet eas quantitati vini esse junctas. Si octava pars aquæ vino infunderetur, materia remaneret valida et licita, juxta communem sententiam. Imo juxta *Lacroix*, — *Elbel*, — *Gobat*, — *Sporer*, et alios non paucos, aqua infundi posset usque ad quintam partem ; et juxta *S. Tho-*

mam cum aliis valida est consecratio, modo aqua tertiam vini partem non superet. Quod si involuntarie nimiam aquam infuderis, iterum aliqua vini quantitas tibi adjicienda erit. *S. Lig. n.* 210.

369. — *R. ad* 3^m *Quæs. Neg.* Constat ex Declaratione *S. Cong. Rit.* 12 Aug. 1854.

R. ad 4^m *Quæs.* Peccavit tantum venialiter GENEBALDUS in secundo casu, seu utendo sola aqua in Calicis purificatione, juxta communem sententiam. Posset aliquando in hoc Sacerdos eximi ab omni peccato ex causa sufficienti, v. g. si esset abstemius; vel si vinum esset rubeum, quo purificatoria evaderent indecenter maculata. *S. Lig. n.* 408, — *Lacroix, n.* 423.

CASUS XVII.

DE RUBRICIS 3°.

Parum solers et infelix Celebrans !

ASCANIUS, neo-Sacerdos, Sacrum faciens, dum vult amovere candelabrum quo Missale impeditur, illud evertit et lumen exstinguit. Dum autem vult candelam exstinctam ad aliam accendere, celerius agendo etiam hanc restinguit. Nihilominus Missam prosequitur, dum minister ad ignem quærendum discedit, licet jam Canon Missæ inceptus fuerit. Peracta consecratione, cum propius et citius Calicem signaret, illum infelici casu tangendo evertit, ita ut una sola Sanguinis gutta in eo remaneat. Quid faciet ASCANIUS in tantis constitutus angustiis? Dubitat an novam Calicis consecrationem facere debeat. Eam tamen omittendam esse potius judicat. — Nondum malorum finis ! Facta Communione, se accingit ad Eucharistiam fidelibus ministrandam. Sed heu ! dum scalas altaris descendit, fallente pede, ciborium e manibus excidit et sparsas passim Hostias colligere debet. Subinde accedit ad communicaturos; sed manu tremula Hostiam porrigens, modo genas, modo mentum communicantium tangit, antequam ad os deveniat. Tandem, dum Eucharistiam mulieri ministraret, sacra Hostia labia tangens e manu excutitur, et in collum et intra vestes hujus feminæ decidit, ita ut a Sacerdote minime accipi potuerit.

HINC :

QUÆR. 1° *An vel quomodo peccaverit* ASCANIUS, *Missam sine lumine prosequendo ; vel quid facere debuisset ?*

2° *An consecrationem vini iterare debuerit ?*

3° *An vel quomodo debuerit facere purificationem omnium rerum et locorum a SS. Sanguine, vel sacris Hostiis tactorum ?*

4° *Quid, si Hostia decidat in vultum aut vestes communicantium ?*

5° *Quid faciendum, si Hostia in sinum mulieris delapsa fuerit ?*

SOLUTIO :

370. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Infelix ASCANIUS sane in praxi est omnino excusandus a culpa ratione simplicitatis, perplexitatis, et animi perturbationis. Sed, exstincto utroque lumine, consistere debuisset, præsertim incepto Canone. Imo, si lumen haberi non potuerit ante consecrationem, vel diu exspectandum fuerit, debuisset Sacerdos a Missa desistere. Si lumen post consecrationem omnino defecerit, debuit aliquantisper consistere ; attamen, si candelæ nequivissent statim accendi, melius fuisset pergere, ne deficeret Sacrificii unitas. Saltem non fuisset diu exspectandum, v. g. ad quadrantem. Non licet autem unquam Sacrum absque ullo lumine facere, ne ad Viaticum quidem moribundo deferendum. Sed in casu necessitatis licet celebrare cum sola una candela, etiamsi non esset cerea, imo, si nulla haberetur, cum sola lampade accensa, seu cum solo oleo.

371. — *R. ad* 2^m *Quæs.* ASCANIUS recte judicavit consecrationem non esse iterandam. Ratio est, quia, cum remaneat pars aliqua Sanguinis vere sensibilis, quæ per modum potus sumi potest, satis est ut Sacerdos sub utraque specie communicet. Constat etiam ex Rubricis Missalis in responsione ad *Quæsitum* sequens referenda.

372. — *R. ad* 3^m *Quæs.* 1° Si Hostia decidat in terram, locus est signandus, tegendus, et postea lavandus et radendus ; si decidat in mappam, vel sacras vestes, locus notandus et postea abluendus.

2° Si Sanguis Christi effundatur in terram, vel in Altare, Sacerdos ore colligat, in quantum fieri potest, et postea lavet locum et radat, si terra vel lignum sit. Si triplex linteum Altaris Sanguine imbutum fuerit, triplex ablutio requiritur, et in omni casu aqua ablutionis in sacrarium projicienda est. Sic enim Rubricæ Missalis, *de Defect. n.* 15 : « Si Hostia consecrata, vel pars aliqua ejus dilabitur in « terram, reverenter accipiatur, et locus ubi cecidit mundetur, et aliquantulum abradatur, et pulvis seu abrasio « hujusmodi in sacrarium mittatur. Si ceciderit extra Corporale in mappam, seu alio quovis modo in aliquod linteum, mappa vel linteum hujusmodi diligenter lavetur, « et lotio ipsa in sacrarium mittatur. »

Et *n.* 15 : « Si aliquid de Sanguine Christi ceciderit super « terram, seu super tabulam, lingua lambatur, et locus ipse « radatur, quantum satis est, et abrasio comburatur ; cinis « vero in sacrarium recondatur. Si vero super lapidem altaris ceciderit, sorbeat Sacerdos stillam, et locus ipse « bene abluatur, et ablutio in sacrarium projiciatur. Si super linteum altaris, et ad aliud linteum stilla pervenerit, « si usque ad tertium, linteamina abluantur ter, ubi stilla « ceciderit, Calice supposito, et aqua ablutionis in sacrarium projiciatur ; quod si in corporali, aut in vestibus « sacerdotalibus ceciderit, debet similiter ablui. Si in substrato pedibus panno, vel tapeto, bene abluatur, ut « supra. »

« At, si contingat totum Sanguinem post consecrationem « effundi, siquidem aliquid vel parum remansit, illud sumatur, et de effuso reliquo Sanguine fiat ut dictum est. « Si vero nihil omnino remansit, ponat iterum vinum et « aquam, et consecret ab eo loco : *Simili modo postquam « cœnatum est...*, facta tamen prius Calicis oblatione, ut « supra. »

373. — *R. ad* 4^m *Quæs.* Si Hostia decidat in vultum aut vestes communicantium quorumlibet, omittenda est purificatio, quia melius est vitare admirationem et turbationem communicantium et aliorum quam servare Rubricam, quæ, cum sub levi tantum obliget, in his adjunctis recte omitti potest. S. *Lig. n.* 250. — *Lacroix.*

374. — *R. ad* 5^m *Quæs.* Ipsa mulier debet Hostiam extrahere et porrigere Sacerdoti, ab illo cam receptura. Sic *Be-*

nedictus XIV, de Sacrificio Missæ. Digiti vero mulieris ablui debent. *V. Comp. n.* 296. — S. *Ligor. ibid.*

CASUS XVIII.

DE RUBRICIS 4°.

Aranea in Calicem delapsa.

PANTALEO, junior Sacerdos, alacriter et fervide Sacrum faciebat, minime præsentiens quid sibi mox futurum esset. Cum ad Sanctissimi Sanguinis participationem devenit, discooperto Calice, dum genuflecteret, ecce, mirabile visu! ingens et horrenda aranea desuper in Calicem illabitur. Obstupefactus inhorrescit Sacerdos! Sed quid miser faciet? An potus sacer cum invisa bestia absorbendus? An vero, amoto pestifero animali, exhauriendus solus Christi Sanguis? Sed forte jam veneno fuit imbutus, et poculum vitæ mortem afferet. Tandem, re diu perpensa, accepta ingenti spinula aranearn pungit, et ad flammam candelæ comburit. Subinde, sacro Sanguine in vas aliud effuso, postea in sacrarium projiciendo, jubet novum vinum afferri, et consecrationem Calicis solam iterat.

HINC :

QUÆR. 1° *An recte egerit* PANTALEO, *vel quid faciendum fuisset ?*

2° *Quid si musca in Calicem decidat ?*

SOLUTIO :

375. — *R. ad Quæsitum utrumque.* Sic ex Rubricis Missalis, *de Defect. n.* 5 :

« Si musca vel aranea, vel aliquid aliud ceciderit in Ca-
« licem ante consecrationem, projiciat vinum in locum de-
« centem, et aliud ponat in Calicem, misceat parum aquæ,
« offerat, et prosequatur Missam. Si post consecrationem
« ceciderit musca, aut aliquid ejusmodi, et fiat Sacerdoti
« nausea, extrahat eam, et lavet cum vino; finita Missa,
« comburat, et combustio ac lotio hujusmodi in sacrarium
« projiciatur. Si autem non fuerit ei nausea, nec ullum pe-
« riculum timeat, sumat cum Sanguine.

« Si aliquid venenosum ceciderit in Calicem, vel quod

« provocaret vomitum, vinum consecratum reponendum « est in alio Calice, et aliud vinum cum aqua apponendum « denuo consecrandum. Finita Missa, Sanguis repositus in « panno lineo, vel stupa, tamdiu servetur, donec species vini « fuerint desiccatæ, et tunc stupa comburatur, et com- « bustio in sacrarium projiciatur. »

376. — Ex his patet, in quibus erraverit PANTALEO :

1° Non debuit araneam, Sanguine Christi madefactam, comburere, quin prius eam vino lavaret.

2° Non debuit bestiolam comburere tunc temporis, sed finita Missa. Potuit tamen eam statim enecare, ne abiret.

3° Non debuit vinum consecratum, seu Christi Sanguinem projicere in piscinam, sed debuit curare ut prius exsiccaretur in stupa eo imbibita, ut in Rubricis adnotatur.

Quid vero agendum celebranti, si, sumpto Christi Sanguine, particula Hostiæ in Calice remanserit, ut quandoque contingit? *R.* Sic statuitur in Rubricis, *ibid.* : *Si, sumendo Sanguinem, particula remanserit in Calice, digito ad labium calicis eam abducat, et sumat ante purificationem, vel infundat vinum, et sumat.*

CASUS

DE SACRAMENTO POENITENTIÆ.

DE NATURA POENITENTIÆ

SEU

De materia Sacramenti Pœnitentiæ; de ejus forma absoluta; de forma conditionata.

CASUS I.

MATERIA POENITENTIÆ 1°.

GERMANA, senicula, sic confitetur : « Pater, inquit, pœni-
« tentiam in ultima confessione mihi injunctam peregi. Sin-
« gulis diebus interfui Missæ. Nemini male volui. Divinis
« inspirationibus non sat fidelem me præbui. Fortasse dis-
« tractiones habui inter orandum, quibus forsan consensi;
« sed quoties ad illas adverto, quantum possum, repello.
« Aliud, quod confitear, non habeo. Sumus omnes pecca-
« tores et filii Adæ; hoc verum est. Promitto emendatio-
« nem. Timeo judicium divinum et æternam damnationem.
« Humiliter peto pœnitentiam peccatis meis proportiona-
« tam, et sanctam absolutionem. *Mea culpa, mea maxima*
« *culpa.* » Rogat et urget Confessarius, ut GERMANA pecca-
tum aliquod vitæ præteritæ in specie exprimat; sed nullum prorsus ab ea emungere potest, nec aliud responsum obtinet præter istud : *Pater, nihil mihi superest dicendum.* Confessarius, non parum intricatus, eam absolvit et a se dimittit.

HINC :

QUÆR. 1° *Quænam sit materia sufficiens et necessaria Sacramenti Pœnitentiæ?*

2° *An* GERMANA *valide et licite absolvi potuerit; vel quid fuisset Confessario agendum?*

3° *An peccata jam remissa sint materia hujus Sacramenti?*

4° *An necesse sit, vel expediat peccatum vitæ præteritæ a pœnitente exquirere, ubi materia dubia vel levis tantum ab eo offertur?*

SOLUTIO :

377. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Materia necessaria Pœnitentiæ, ratione præcepti confessionis, sunt omnia peccata mortalia post Baptismum commissa, nec unquam vi clavium directe remissa. Ratione vero Sacramenti, materia necessaria et sufficiens est peccatum veniale aliquod etiam levissimum inter venialia, modo sit offensa Dei. Omnia autem venialia, quæcumque sint, sigillatim sumpta, materiam liberam constituunt. *Conc. Trident. sess.* 14, *c.* 5. — *V. Comp. n.* 417.

378. — *R. ad* 2^m *Quæs.* GERMANA beneficio absolutionis ex illa confessione donari non potuit, deficiente Sacramenti materia. Proinde peccavit graviter Confessarius eam absolvendo, nisi aliqua bona fide, aut potius simplicitate excusatus fuerit. Ratio est, quia præsumere Sacramentum conficere, deficiente materia, est velle Sacramentum nullum efficere, quod sacrilegum est. Caveant igitur Confessarii ne, dum benefacere volunt devotulis absolutionem petentibus, absque sufficiente materia clavibus subjecta, ipsi pœnam æternæ damnationis ob Sacramenti profanationem incurrant. Quid igitur fuisset in casu Confessario cum GERMANA faciendum? Dimitti debuisset bona mulier cum sola benedictione, facta ei licentia ut ad Communionem accederet, siquidem nullum peccatum, neque de vita præsenti, neque de vita præterita ab ea emungi potuit.

379. — *R. ad* 3^m *Quæs. Affirmat.* Hoc est certum, inquit *S. Lig. n.* 427. Ratio est, quia peccatum jam remissum potest adhuc remitti *per se*, et *per accidens* fit ut non remittatur, cum jam sit remissum; imo est materia remissionis plenioris et abundantioris, quæ sufficit ut Sacramentum miris effectibus non careat, scilicet, remissione pœnæ, augmento gratiæ, etc..... *V. Comp. n.* 418.

380. — *R. ad* 4^m *Quæs.* 1° Non est necessarium exquirere

vitæ præteritæ peccatum, si materia sit moraliter certa, licet levissima, ut mendacium officiosum, etc..... Hoc tamen expedit ratione tutioris contritionis, cum pœnitens difficilius de levissimis culpis dolorem concipiat. 2° Quando materia dubia est, generatim exigenda est alicujus peccati certi vitæ præteritæ declaratio, vel pœnitens absque absolutione dimittendus est. Dixi *generatim*, quia in casu necessitatis, vel si pœnitens a longo tempore absolutus non fuisset, et difficile ab eo obtineri posset declaratio alicujus peccati præteriti, juxta S. *Lig.* liceret eum absolvere sub conditione, nempe : *si tu es capax..... Voit, n.* 9.

CASUS II.

MATERIA POENITENTIÆ 2°.

JUSTINUS, pietate ac fervore insignis, frequenter confiteri cupit, ad beneficium absolutionis reportandum. Sed, cum sæpius nullam noxam voluntarie admissam in conscientia deprehendat, ita se accusare solet : *Accuso me de omnibus peccatis, quibus offendi Deum in vita anteacta, in primis de peccatis olim commissis contra castitatem.* Si apud ordinarium suum Confessarium confiteatur, dicit tantum : *Accuso me de peccatis totius vitæ, præsertim de gravioribus, quæ alias jam confessus sum.* Imo quandoque tantum ait : *Accuso me de peccatis in tota vita mea commissis, et postulo sanctam absolutionem.*

HINC :

QUÆR. 1° *An peccatum in genere sit materia valida Sacramenti Pœnitentiæ ?*

2° *An sit materia licita ?*

3° *Quid de confessione* JUSTINI *? An absolvendus ?*

SOLUTIO :

381. — *R. ad 1^m Quæs.* 1° Peccatum in genere seu peccatum ratione malitiæ communis in omni peccato, est, *per se*, materia valida Sacramenti Pœnitentiæ. Ratio est, quia rationem peccati habet ; quidquid autem habet rationem peccati est materia absolutionis. Insuper valida est illa ma-

teria, licet indeterminata, in articulo mortis quando moribundus alio modo confiteri nequit, ut aiunt communissime Theologi; atqui, si confessio illa valet in morte, in omni casu valet, quia materia Sacramentorum non mutatur pro variis circumstantiis, sed semper eadem est. Ergo..... *S. Thom. in 4. Dist.* 21, *q.* 1. — *Lacroix*, *n.* 620. — *Reuter*, *n.* 303. — *Bonac. et alii communissime.*

Dixi *per se*, id est si peccata mortalia deficiant, aut accusari nequeant.

382. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Peccatum *in genere* est etiam materia licita, secluso præcepto peccata *in specie* accusandi, quod sola mortalia afficit. Ratio est, quia, ubi desunt peccata mortalia, nulla est obligatio cætera peccata in specie accusandi, cum venialia omnino omitti possint. Concilium enim Trident. nihil prorsus hac de re determinavit, nisi quod sola mortalia essent materia necessaria confessionis.

Generatim tamen expedit venialia in specie confiteri ratione directionis a Confessario accipiendæ, etc. Quod spectat ad accusationem generalem de peccatis vitæ anteactæ quam pœnitentes pii subjicere solent in fine confessionis, ad materiam Sacramenti certiorem reddendam, satis est sane ut quis dicat: *Accuso me de peccatis vitæ præteritæ, vel totius vitæ.*

383.—*R. ad* 3^m *Quæs.* Bonus Justinus sane beneficio absolutionis donari potest, quia, cum peccata mortalia non habeat ad nihil aliud tenetur. Attamen inducendus est ad aliqua peccata venialia, saltem *in specie*, declaranda, ut cum majori fructu Sacramentum Pœnitentiæ recipiat.

Cum pœnitentibus qui non tantum peccatis lethalibus carent, sed etiam levissimam materiam ad Sacramentum Pœnitentiæ afferunt, utiliter Confessarius subjiciet hanc vel similem interrogationem: *Præterea, nonne te accusas de omnibus culpis olim admissis contra talem virtutem?* Satis enim erit tunc ut pœnitens *affirmative* respondeat?

CASUS III.

MATERIA PŒNITENTIÆ 3°.

Agrippinus, homo ruri natus, imo rudissimus, confitetur se peccasse cogitationibus, verbis, et operibus; singul[illegible]ue

conqueritur quod, ob senium et memoriæ labilitatem, nullius prorsus peccati in specie vel in particulari amplius recordetur. Interrogatus a Confessario, nihil dicit, nisi se non recordari quid in particulari egerit. Dubitat autem Confessarius quid cum tali pœnitente agere debeat.

HINC :

QUÆR. *An* AGRIPPINUS *valide et licite absolvi possit? vel quid cum eo agendum?*

SOLUTIO :

384. — *R. ad Quæs.* Sic *Elbel* ad hunc casum, quem ipse iisdem fere verbis proponit : AGRIPPINUS potest et debet absolvi. Licet enim, *per se loquendo*, quivis teneatur sua peccata quoad numerum et speciem exprimere, quia tamen pœnitens supponitur esse adeo rudis et labilis memoriæ, ut nullum prorsus peccatum in specie possit explicare ; hinc ob moralem impossibilitatem excusatur, æque ac alii infirmi qui, ob defectum virium, sua peccata specifice nequeunt exponere. Tenetur tamen tunc Confessarius supplere defectum pœnitentis, ob integritatem Sacramenti procurandam, non quidem petendo ut ipse enarret unum aut alterum peccatum in specie, quia hoc modo frustra et se et pœnitentem vexaret ; sed proponendo eidem nonnulla peccata specifica, in quæ olim incidisse prudenter suspicari licet, v. g. hoc modo : *Numquid, bone vir, doles de omnibus peccatis tuis olim commissis, vel confessis, puta, de negligentiis in Dei servitio admissis, de ingratitudine erga Deum, de juramentis imprecatoriis et mendaciis*, etc., etc..... Et si pœnitens respondeat se dolere de omnibus, absolvatur. Etsi enim, *per se loquendo*, tam generalis et nimis confusa accusatio non sufficiat, ob impotentiam tamen moralem excusatur. Nec ullatenus de valore Sacramenti dubitandum est, quandoquidem certo præsumere licet hunc pœnitentem in unum vel alterum ex peccatis jam in specie propositis olim incidisse. *Elbel, n.* 15.

385. — Sic *Reuter* pro istis rudibus qui *in genere* tantum confitentur, et nesciunt peccata neque *in individuo* neque *in specie* declarare :

« ... Si nullum delictum, saltem in specie determinatum, « nec ab ultima confessione, nec in vita præcedenti commis-

« sum, elici possit, spectandæ sunt circumstantiæ, an « nempe persona illa diu non sit confessa, an speretur « brevi melius instructa reditura, an sit in periculo mortis, « an ruditas ejus proveniat ex naturali stupiditate, vel senio, « aut defectu instructionis. Ex his perpensis, statuat Con- « fessarius quod melius factu videbitur. Si sit persona in- « firma et in periculo mortis, præmissis actibus Fidei, « Spei, Caritatis et Contritionis, absolvat eam. Si sana, et « diu non confessa sit, nec speretur fore ut brevi melius sit « instructa, exploret an sciat scitu necessaria, jubeat ut « curet se melius instrui, et dein, excitatam ad dolorem, « præmissis actibus Fidei, etc., eam absolvat, quia est quæ- « dam necessitas et impotentia; dumque dicit in genere se « peccasse, implicite confitetur se aliquando fuisse leviter « impatientem, dixisse mendacia, verba læsiva caritatis, « etc. Quis enim est qui in ejusmodi non offenderit? In hoc « casu cognoscitur status pœnitentis in confuso, et, modo « quo fieri potest, materia Sacramenti est determinata. » *Reuter*, *n.* 303.

CASUS IV.

FORMA PŒNITENTIÆ 1°.

1° Celerinus, Confessarius, affluente magna pœnitentium turba, sic per compendium absolutionem impertire solet: *Te absolvo a peccatis tuis*, adjecto vel etiam sæpe omisso signo Crucis; attamen, si occurrant majoris notæ peccatores, præsertim aliqua censura ligati, addit: *et a censuris tuis.* Idem sæpe negligit manum attollere, formæ verba proferens.

2° Libavius, Missionarius, ex naturali distractione, vel ex aliqua negligentia, et in primis ex nimia defatigatione, sæpe dubitat an pœnitentibus absolutionem impertierit, aut recte verba formæ protulerit. Hinc magna torquetur anxietate. Si absolutionem ad tutius impertire velit, sæpe audit pœnitentes qui dicunt: *Sed, Pater, jam me absolvisti.* Si, contra, eos in pace dimittat, non raro reponunt: *Sed, Pater, non me absolvisti.* Si ab eis inquirat num absolutionem ipsis contulerit, cernit mirantes. Quare nescit jam quid consilii in tantis angustiis sibi concessendum sit.

HINC :

QUÆR. 1° *Quænam sint verba formæ essentialia in Sacramento Pœnitentiæ ?*

2° *An invalide, vel illicite in his egerit* CELERINUS? *et an graviter, vel leviter tantum peccaverit ?*

3° *Quid faciendum in dubio an verba absolutionis prolata fuerint, necne ?*

4° *Quid* LIBAVIO *faciendum fuisset?*

SOLUTIO :

386. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Verba essentialia formæ sunt : *Te absolvo a peccatis tuis* ; imo probabilius · *Absolvo te* ; aut etiam, speculative loquendo, probabilius, ut videtur : *Absolvo a peccatis tuis.* Cætera ad formam Rubricarum tantum. *S. Lig. n.* 430. — *V. Comp. n.* 425.

R. ad 2^m *Quæs.* 1° CELERINUS valide absolvit ; sed illicite omisit orationem : *Dominus Noster Jesus Christus.....* excepto casu necessitatis. Attamen hæc omissio peccatum veniale non excedit. Cætera vero sunt de mero consilio, licet ordinarie non conveniat omittere ultimam orationem : *Passio Domini Nostri*, qua bona opera pœnitentis ad meritum satisfactionis Sacramentalis elevantur. *S. Lig. ibid.*

2° CELERINUS venialiter peccavit absolvendo a peccatis priusquam absolveret a censuris. Imo peccavit graviter, si revera judicavit pœnitentes excommunicatione irretitos esse, et eos prius a peccatis quam a censura absolvere voluerit. *S. Lig. n.* 430. — *V. Comp. n.* 430.

387. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Si pœnitens mortalibus caruerit, nihil est faciendum. Si peccata mortalia accusaverit, et dubium sit prudens, absolutio sub conditione repetenda est. Posset etiam Confessarius obtinere declarationem alicujus peccati præteriti, imponere novam pœnitentiam, levem tamen, et, novo contritionis actu a pœnitente ad tutius obtento, eum monitum absolvere, etiam absolute, siquidem aderunt omnia ad novam absolutionem validam et licitam necessaria. *Recole dicta in casu V°, de Sacramentis in genere.*

388. — *R. ad* 4^m *Quæs.* Jam provisum est responsione ad

casum CELERINI. Commendanda est LIBAVIO magna attentio quoad absolutionem conferendam, ita ut, si quando ignoret utrum pœnitentem absolverit necne, saltem casus ille raro vel rarissime recurrat. Occurrente vero casu, potest generatim absque nimio incommodo petere a pœnitente utrum pœnitentiam ipsi imposuerit, et postea superaddere, an absolutionem ipsi impertierit? Si nesciat pœnitens, vel si Confessarius nolit eum de hoc interrogare, potest conditionaliter absolvere, ut supra dictum est.

CASUS V.

FORMA PŒNITENTIÆ 2°.

1° REMIGIUS, Confessarius, audita TITII confessione, dum eum pie adhortabatur, motivaque contritionis efficacia ipsi proponebat, postulabatque num esset paratus ad peccatum effugiendum, advertit obstupescens illum nullum dare responsum. Respicit, sed neminem cernit: abiit pœnitens, sane se reputans absolutum. Quid faciet REMIGIUS? Numquid absentem absolvet? Sed ecce, dum hæc intra se revolvit, hominem aspicit in media fidelium turba, genibus flexis orantem, et lætabundus confestim eum absolvit.

2° HERCULIUS, Sacerdos, dum, ponti innixus, navim secundo amne transeuntem spectaret, subito videt eamdem ponti illisam crepuisse mediam, nautas vero cum reliquis in navi contentis jamjam in aquis immersos. Illico manum attollens et vocem elevans, HERCULIUS clamat: *Pœnitemini; ego vos absolvo a peccatis vestris, in nomine Patris*, etc.

HINC:

QUÆR. 1° *Quænam præsentia subjecti requiratur ad absolutionem?*

2° *Quid de absolutione a* REMIGIO *impertita?*

3° *An plures simul absolvi possint?*

4° *An valida sit absolutio naufragis data?*

SOLUTIO:

289. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Talis requiritur ut verba: *Absolvo te*, censeantur cadere in pœnitentem. Hinc dicitur

moraliter præsens ille pœnitens qui censetur posse Confessarium audire, quamvis ab eo distet. Multi eam extendunt ad 20 passus, præsertim si pœnitens non extra Confessarii conspectum abierit.

390. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Absque dubio valet, quia est adhuc moraliter præsens; imo fuisset valida absolutio, licet Confessarius pœnitentem non amplius vidisset, v. g., si in media fidelium turba permixtus fuisset. Attamen, si Sacerdos absque scandalo, sub aliquo prætextu, hominem ad se revocare potuisset ut eum convenientius absolveret, id recte fecisset. Stante autem gravi incommodo, licite distantem absolvere potuit.

R. ad 3^m *Quæs. Affirm.* modo Sacerdos dicat: *Ego vos absolvo a peccatis vestris.* Ratio est, quia adsunt omnia requisita ad Sacramenti validitatem. *V. Comp. n.* 428.

391. — *R. ad* 4^m *Quæs.* Herculius potuit et debuit ex caritate illos miseros naufragos absolvere sub conditione. Ratio est, quia moribundi illi sunt moraliter præsentes, et supponi possunt velle confiteri et dare signa doloris, in casu quo a Sacerdote cernerentur. Saltem inter omnes unus vel alter potuit esse vere dispositus, et præbere omnes conditiones requisitas ut Sacramentum Pœnitentiæ in tanta extremitate valere et applicari possit. Attamen Sacerdos alta voce eos acclamare, et uno verbo adhortari ad contritionem eliciendam, vel potius eam ipsis suggerere debuit. *Elbel, n.* 37.

Quid vero, si Sacerdos post naufragium nullum amplius ex submersis vidisset? Nihilominus absolutionem conditionalem adhuc eis impertire potuisset, modo eos adhuc moraliter præsentes prudenter existimaverit; quia poterat adhuc in eo casu apparere spes validitatis, et fructus inde percipiendi. Secus autem dicendum est, si, ob impetum fluminis, adeo usque dilapsi essent ut jam Sacerdotem ipsis acclamantem non amplius percipere possent.

CASUS VI.

ABSOLUTIO CONDITIONATA 1°.

Albinus, Confessarius, absolvit conditionaliter, justa de causa, Jacobum dubie dispositum. Hic autem jamjam reces-

surus, nescio quo fato quærit a Confessario utrum absolutus fuerit? Attonitus ille, respondet titubans affirmative, non audens declarare se conditionatam tantum absolutionem dedisse. Possum igitur communicare? iterum interrogat pœnitens. En nova difficultas; et iterum titubans Albinus respondet negative. Miratur Jacobus, et rationem negationis indignabundus sciscitatur. Confessarius autem, ut sese a tantis angustiis expediat, consentit ut pœnitens sacram Synaxim suscipiat. In posterum, experientia doctus, si ipsi contingat quempiam dubie dispositum absolvere, sive expressa, sive tacita vel implicita conditione, quæ in tali casu semper habetur, confestim monet eum ad sacram Mensam accedere posse.

Hinc :

Quær. 1° *An oporteat, vel conveniat ut pœnitentes absoluti conditionaliter moneantur?*

2° *An Confessarius in tali casu debeat eos a Communione prohibere, vel possit eam negative vel positive permittere?*

3° *Quid de* Albino *dicendum?*

Solutio :

392. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Neque oportet, neque expedit ut Confessarius pœnitentem moneat eum conditionaliter tantum absolutum fuisse, quia ex hac admonitione nullum bonum et incommoda plurima subsequi possunt. Numquid pœnitens rerum theologicarum ignarus satis intelliget quid sibi velit conditionata absolutio? Quid proderit hujusmodi admonitio? nonne inde anxietas et perturbatio pœnitentis, et ambages ipsius Confessarii? Sed dices: Pœnitens non confitebitur amplius peccata hæc, quæ non sunt forte remissa, et in æternum peribit? — *R.* Si postea alias confiteatur, hæc peccata indirecte in ipsa confessione remittentur. Si non iterum confiteatur, saltem recurrente confitendi obligatione, ipse sibi procurabit pereundi occasionem. Ergo nunquam peribit ob conditionatam absolutionem. E contrario, si a te dimittatur absque absolutione, licet forte sit dispositus, cum res dubia sit, nonne majori periculo interitus objicietur? *V. Comp. n. 436 et seq.*

393. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Confessarius qui pœnitentem conditionaliter absolvit, neque eum ad Communionem impellere, neque ab ea retrahere debet. Taceat ipse, et pœnitens faciat quidquid libuerit. Etenim, si bona fide accedat ad Eucharistiam, potest etiam primam gratiam communicando accipere; si mala fide, nempe quia se indispositum sentit, ipse in periculum voluntarie se injicit. *V. Comp. ibid.* — *Gousset, Justific. de S. Lig. q.* 8, *et Lettres à M. le Curé* ***, *lettre* 8.

394. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Quid de ALBINO, Confessario? 1° Ad primam pœnitentis quæstionem respondere debuisset *affirmative*, absque ulla hæsitatione, cum reapse absolverit in quantum ferebant dispositiones pœnitentis. Quod si is forte misericordiam a Deo non consecutus fuerit, id non defectu absolutionis, sed internæ dispositionis, repetere debet. Etenim, si etiam modo absoluto fuisset absolutus, non ideo magis cum Deo reconciliatus fuisset. 2° Ad secundam quæstionem debuisset respondere, rem totam arbitrio pœnitentis relinqui, et ipsum, si vellet, posse communicare; sic enim omnibus incommodis se subduxisset, nec præterea sacrilegæ Communioni, si talis futura esset, positive cooperatus fuisset, sed se mere passive habuisset. *Gousset, ibid.* Cæterum non raro dantur rationes extrinsecæ ad recusandam Communionem, quas Confessarius, saltem per modum consilii, allegare poterit; insuper pœnitens, licet absolutus, non ideo jus habet ad Communionem, quæ ab arbitrio Confessarii pendet, et ab eo quandoque denegari potest, ut supponit *Rituale Romanum*.

CASUS VII.

ABSOLUTIO CONDITIONATA 2°.

PAMPHILUS, Parochus, dubie dispositos, *adjecta conditione*, absolvit in sequentibus casibus, scilicet: 1° ægrotos graviter de vita periclitantes, præsertim moribundos, licet multo probabilius indispositos; 2° milites in exercitum vel pugnam profecturos, et nautas vel alios iter maritimum quodlibet suscepturos; 3° sponsos consuetudinarios, jamjam matrimonio jungendos; 4° viros extraneos, qui vix aut ne vix quidem ad ipsius tribunal reverti poterunt, et sunt

statim discessuri; 5° pœnitentes, qui certo vel probabiliter prævidentur non reversuri, etsi reverti possint; imo etiam juvenes qui minantur se non reversuros, si non absolvantur; 6° pueros septennes, et etiam decem annorum, aut semifatuos, qui probabiliter peccaverunt graviter, nec præbent nisi signa dubia dispositionis vel rationis.

HINC :

QUÆR. 1° *An absolutio conditionata concedi potuerit a* PAMPHILO *in præfatis casibus?*

2° *An etiam conditionaliter absolvi possint pœnitentes pii, qui materiam dubiam aut plane insufficientem afferunt?*

SOLUTIO :

395. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Quoad singulos casus :

1° PAMPHILUS recte egit in primo casu, seu absolvendo *conditionaliter* omnes periculose decumbentes et dubie dispositos, urgente vitæ periculo; hoc ultro concedit etiam ipse *Concina.*

2° Recte egit eodem modo absolvendo milites vel nautas dubie dispositos, sed ad multa pericula subeunda statim profecturos. Numquid enim tutius erit pro ipsis, ut absque absolutione dimittantur, et periculis vitæ objiciantur? Nonne *Sacramenta propter homines?*

3° Recte egit etiam cum prædictis sponsis; fuit enim ratio gravis eos *conditionaliter* absolvendi, quia sunt *probabiliter dispositi*, vel non constat eos esse indispositos, cum emendationem promittant. Numquid consultius erit eos non absolutos dimittere, ut matrimonii Sacramentum in statu certo peccati mortalis suscipiant, atque ad confitendum forte nunquam redeant? Quid igitur proderit?

396. — 4° Recte pariter egit peregrinos statim discessuros absolvendo *conditionaliter*, quia ex una parte de eorum indispositione non constat, et insuper, si non absoluti discedant, forte longo tempore in statu peccati perseverabunt, et in ipso tabescent. Quid iterum proderit?

5° Male egit absolvendo viros vel juvenes adeo dubie dispositos, ex eo quod minati fuerunt se non esse reversuros, licet facile reverti possint. Hoc enim indispositionis signum

indubium videtur. Quoad eos autem qui, seclusis minis, reapse prævidentur non reversuri, si dimittantur absque absolutione, major datur difficultas. Solutio ex variis personarum circumstantiis pendet; generatim in indulgentiam propendendum esse videtur.

6° Pamphilus conari debuisset eos disponere in quantum fieri poterat; perseverante autem dubio, pœnitentes hujusmodi *conditionaliter* absolvi possunt, saltem urgente præcepto annuæ confessionis, juxta *S. Lig. n.* 432.

397. — *R. ad* 2^m *Quæs. Affirmat S. Lig.* tales pœnitentes posse absolvi *conditionaliter* interdum, imo semel in mense; sed prius Confessarius conari debet ut declarationem alicujus peccati vitæ præteritæ obtineat, si possit, quia non urget ratio gravis absolutionem conditionatam impertiendi.

CASUS

DE CONTRITIONE ET PROPOSITO

SEU

De contritione in Sacramento, et extra Sacramentum, de intensitate doloris; de proposito.

CASUS I.

CONTRITIO EXTRA SACRAMENTUM.

Getulius, patrato peccato mortali, per tres menses in hoc infelici statu permansit. Tandem, remordente conscientia, ad Confessarii pedes provolvitur. Eum interrogat Confessarius, an statim post commissum peccatum contritionis actum elicuerit? Cum negative respondisset, propterea de novo peccato mortali arguitur. Postulat subinde Pater spiritualis, an saltem intra hebdomadam contritus fuerit? Respondet pœnitens, se huc usque pœnitentiam distulisse. « Pessime egisti, ait Confessarius; sic enim peccata mortalia multiplicasti, siquidem toties peccasti graviter quoties ad statum animæ attendens, seu de peccato tuo recordans, actum perfectæ contritionis elicere omisisti. »

Hinc:

Quær. 1° *An sit obligatio gravis eliciendi actum contritionis statim post peccatum mortale patratum?*

2° *Quænam dilatio peccatum grave inducat?*

3° *An requiratur votum explicitum confessionis ad remissionem mortalium, extra Sacramentum?*

SOLUTIO :

398. — *R. ad* 1^m *Quæs. Neg. probabilius*, quia præceptum contritionis est affirmativum, seu est obligatio agendi pœnitentiam. Ergo non obligat singulis momentis ; ergo non statim urget post patratum peccatum : secus enim peccata multiplicarentur pro numero momentorum dilationis, seu quoties peccator ad obligationem pœnitendi advertit, quod sensui communi fidelium et praxi Confessariorum adversatur. *S. Lig. n.* 437. — *Medina.* — *Navarrus.* — *Sylvius.* — *Billuart.* — *Pontas*, etc., contra *S. Anton.* — *Collet*, etc.

399. — *R. ad* 2^m *Quæs. Probabilius* grave est differre actum contritionis, patrato peccato, ultra mensem, quia videtur adesse obligatio gravis eliciendi actum Caritatis semel in mense ; actus autem Caritatis absque actu contritionis elici nequit. In praxi vero multi, imo plerique peccatores, ab illo peccato dilatæ pœnitentiæ ob ignorantiam, vel inadvertentiam excusantur. *S. Lig. n.* 437. — *Comp. n.* 444.

400. — *R. ad* 3^m *Quæs. Neg.* cum sententia communi, quia sufficit ad remissionem ut quis jungatur cum Deo per contritionem perfectam ; porro fieri potest aliquando ut peccator talem actum perfectæ contritionis eliciat, quin de confessione cogitet : ergo... *S. Lig. ut probabilius*, *n.* 437. — *V. Comp. n.* 455.

CASUS II.

CONTRITIO IN SACRAMENTO 1°.

CLAUDINUS, bonus senex, a Confessario interrogatus quomodo actum contritionis de peccatis eliciat, respondet : « Sic dico : Diligo te, Deus meus, super omnia, quia summe « bonus es ; parce, Deus meus, parce peccatis meis. » Confessarius, audita responsione, anxietate quidem laborat circa valorem hujus contritionis. Attamen, putans esse scrupulum, CLAUDINUM absolvit.

HINC :

QUÆR. 1° *Quænam contritio requiratur in Sacramento Pœnitentiæ ?*

11..

2° *An fuerit valida contritio* CLAUBINI?

3° *Quomodo pœnitentes rudes sint ad contritionem excitandi?*

SOLUTIO :

401. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Contritio requisita in Sacramento Pœnitentiæ, talis esse debet qualis in definitione exprimitur, siquidem definitio ab ipso *Conc. Trid.* traditur. Hinc debet esse :

1° *Dolor animi*, quia dolor ille est essentialis in affectu rationali, seu in voluntate; dolor enim in appetitu sensitivo, licet laudabilis, si a voluntate imperetur, non est necessarius, imo sæpe impossibilis, cum a nobis non semper pendeat.

2° *Detestatio* seu *odium peccati* efficiens, ut pœnitens valde exoptaret se non peccasse. Hæc detestatio verum animi dolorem arguit, et in ipsa præcipue ratio contritionis consistit.

3° *De peccato commisso*, non vero de sola pœna peccati, quia contritio veram voluntatis mutationem, seu veram cordis conversionem omnino importat; secus enim contritio indirecte tantum peccatum afficeret.

4° *Cum proposito non peccandi de cætero*, quia nemo dolere potest ex eo quod aliquid fecerit, nisi sincere ex intimo corde proponat se id non amplius facturum esse; secus enim sibi contradiceret.

402. — *R. ad* 2^m *Quæs.* 1° Non esset valida, si attenderetur tantum ad hæc verba : *Deus meus, diligo te super omnia, quia es summe bonus.* Ratio est, quia hæc proferendo CLAUDINUS fecit quidem actum amoris, non vero doloris. Atqui in Sacramento Pœnitentiæ poni debet a pœnitente doloris actus *verus* et *formalis*; Caritas enim perfecta, licet sufficiat ad remissionem peccatorum extra Sacramentum, non sufficit in Sacramento, ut ejus materiam constituat, nec proinde ut illud validum efficiat. Constat ex definitione contritionis, atque ex doctrina *Conc. Trid.* Ergo contritio in Sacramento Pœnitentiæ debet esse *formalis*, nec sufficit ut *implicite* in actu Caritatis contineatur. *Voit, n.* 491. — *Concina, c.* 9, *n.* 6. — *Reuter, n* 247. — *Suarez*, etc.

2° Valida tamen videtur contritio Claudini, si attendatur ad verba quæ subjunxit, scilicet : *parce peccatis meis* ; etenim in praxi, si quis eliciat vere actum Caritatis perfectæ, memor peccatorum, censeri debet simul elicere actum contritionis formalis : est enim moraliter impossibile ut quis memor peccatorum amet Deum super omnia, quin sua peccata *formaliter* detestetur, quatenus Deo summe dilecto opposita. *Reuter, ibid.*

Attamen in casu nostro Claudinus sedulo interrogari debet a Confessario, ut hic sciat utrum revera de dolore peccatorum cogitaverit, aut protulerit meram formulam cujus sensum forte non satis callebat. Insuper, debuit Confessarius pœnitentem de modo eliciendi actum contritionis ante confessionem edocere.

403. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Cum tales pœnitentes non soleant duci nisi motivis naturalibus et sensibilibus, eo ipso per motiva naturalia, velut magis sensibilia, primo inducendi sunt, sensimque magis disponendi et elevandi ad motiva supernaturalia apprehendenda, v. g. : *Doles de jactura pecuniæ, animalis,* etc., *et de jactura propriæ animæ non dolebis? Doles de separatione parentum morte peremptorum, et æternam separationem ab ipsis et præsertim a Deo, cujus est infinita erga te bonitas, non reformidabis?* etc., etc.

404. — Hoc proponit *P. Elbel, n.* 72 : « Dicito, caris-
« sime, numquid non audisti peccatores post mortem gra-
« vissime puniri in inferno, vel in purgatorio? et quid
« ibi patiuntur? nonne pœnam ignis? Tunc posses sufferre
« ignem, vel ardorem unius duntaxat candelæ? Certo non.
« Quanto minus ergo poteris cum illis ardoribus sempi-
« ternis habitare? Numquid ergo jam detestaris et dein-
« ceps fugies peccata quibus offenditur Deus, qui adeo se-
« vere ea punit? etc. »

CASUS III.

CONTRITIO IN SACRAMENTO 2°.

Albertus, peracta confessione, interrogatur a Confessario quonam motivo ad dolendum de peccatis moveatur. Respondet pœnitens : « Doleo de peccatis, quia timeo ne
« Deus me puniat in hac vita ærumnis, vel morte subi-

« tanea, et post mortem æternis cruciatibus. — Numquid, « mi bone, ait Confessarius, eodem modo doluisti de pec- « catis in antecessum, quando ad confitendum accedebas? » Affirmat Albertus. Quapropter judicat Confessarius invalidas fuisse illius confessiones, utpote amore divino destitutas et solo timore peractas. Quare jubet illum discedere absque absolutione, et se parare ad confessionem generalem totius vitæ instituendam.

Hinc :

Quær. 1° *An attritio sufficiat ?*

2° *An, vel qualis amor in ea requiratur ?*

3° *An dolor ob pœnas temporales sufficiat ?*

4° *Quid de casu ?*

Solutio :

405. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Attritio sufficit, nec requiritur contritio perfecta ad justificationem in Sacramento Pœnitentiæ. Ratio est : 1° quia attritio est vera conversio ad Deum, et vera aversio a peccato, et proinde gaudet omnibus conditionibus ad verum dolorem in definitione requisitis ; 2° quia certum est peccata interdum remitti per Sacramentum Pœnitentiæ : ad hoc enim a Christo institutum est, et ab ipso traditæ sunt Apostolis et eorum successoribus, seu Ecclesiæ Ministris, claves regni cœlorum ; atqui peccata nunquam per Sacramentum delerentur, si contritio perfecta requireretur : pœnitens enim semper ad Sacramentum accederet justificatus, cum contritio perfecta semper justificet *per se* extra Sacramentum ; et proinde nudum ministerium exerceret Sacerdos, quod a *Conc. Trid.* damnatum est. Eruitur etiam ex verbis *Conc. Trid. sess.* 14, *c.* 4, ubi dicit *attritionem disponere ad justificationem in Sacramento.*

406. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Requiritur in attritione initium amoris, ut constat ex *Trid. Conc. sess.* 6, *c.* 6, ubi dicit de illis qui se disponunt ad justificationem : *Illum* (Deum) *tanquam fontem omnis justitiæ diligere incipiunt ;* sed in omni attritione exorta ex motivo supernaturali necessario includitur ille amor inchoativus, quia non potest esse supernaturalis quæ ad Deum impellat : non requiritur autem

initium amoris, qui sit aliquis gradus, etiam remissus, Caritatis perfectæ. *S. Lig. n.* 440, ubi dicit esse *moraliter certum.*

407. — *R. ad* 3^m *Quæs. Affirm. probabilius*, modo motivum sit vere supernaturale. Ratio est, quia in hoc metu omnes conditiones veræ attritionis esse possunt; sed cum non omnes de hoc conveniant, in praxi sententia opposita, ut tutior, tenenda est. *S. Lig. n.* 443.

408. — *R. ad* 4^m *Quæs.* Plura in agendi ratione Confessarii reprehendenda sunt : 1° Multo nimis præcipitanter judicavit insufficientem fuisse Alberti attritionem ex metu gehennæ elicitam; bene potuit enim pœnitens ille motivo supernaturali impulsus vere dolere, et sufficientem concipere attritionem in ordine ad justificationem in Sacramento obtinendam : debuisset igitur Confessarius, antequam pronuntiaret confessiones fuisse invalidas, diligenter inquirere utrum attritio Alberti fuerit *serviliter servilis*, aut *servilis* tantum. In hoc ultimo casu confessiones iterandæ non erant, cum validæ essent, ut patet ex dictis.

2° Imprudenter etiam statim declaravit Confessarius, præfatas confessiones fuisse invalidas ratione attritionis ex metu pœnarum temporalium elicitæ. Ratio est, quia, ut dictum est, talis attritio probabilius valida est, si ex motivo supernaturali habita fuerit; licet autem in praxi tutius sit dolorem excitare ex motivo pœnarum post mortem subeundarum, attamen, post factum, de obligatione iterandi confessiones minime constat : ergo pœnitens ad illud onus subeundum non est obligandus.

CASUS IV.

CONTRITIO IN SACRAMENTO 3°.

Eleonora a pluribus annis ad Sacramentum Pœnitentiæ accedens, sic agere solet : 1° Die sabbati sub nocte examen conscientiæ instituit, et de omnibus peccatis sincere dolet. Die autem Dominica, summo mane, confessionem peragit quin novum contritionis actum eliciendum curet, licet quandoque aperiat peccatum mortale quod memoriæ in examine pridie non occurrerat. 2° Quondam, cum in peccatum lethale lapsa fuisset, statim de eo se conterit, sine

ordine tamen ad confessionem. Post tres vel quatuor horas pergit ad Ecclesiam ut oret. Cernens vero Parochum e sede confessionali exeuntem, ei obviam occurrit, et statim confitetur absque novo contritionis actu. 3° Aliquando, accepta absolutione, meminit peccati alicujus quod antea memoriæ non occurrerat, illud Confessario aperit, et de illo absolvitur quin iterum se conterat.

HINC :

QUÆR. 1° *Quando eliciendus sit actus doloris ratione Sacramenti?*

2° *Quid sentiendum de singulis in casu positis?*

3° *An* ELEONORA *confessiones iterare debeat?*

SOLUTIO :

409. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Actus contritionis elici debet ante confessionem dum peragitur præparatio proxima ad eam faciendam, saltem *practice loquendo*; si multo ante efformatus fuerit, tunc iterari debet, ut sit certo validus, seu ut, virtualiter saltem, in valorem Sacramenti influat. Non requiritur absolute ad valorem Sacramenti, juxta communem sententiam, ut fiat ante confessionem, sed sufficit ut absolutionem præcedat, seu ut quis sit vere contritus dum absolvitur; sed ille qui voluntarie actum contritionis remitteret ad ultimum istud tempus, magno se exponeret periculo recipiendi absolutionem deficiente dolore requisito. *S. Lig. n.* 445. — *V. Comp. n.* 447.

410.—*R. ad* 2^m *Quæs.* 1° *Probabilius* fuit *valida* contritio ELEONORÆ pridie confessionis elicita, quia *virtualiter* perseverare videtur, præsertim si magnam habuit intensitatem; nec obstat quod mulier peccati gravis oblita fuerit, quia peccatum illud in contritione generali de cæteris implicite continebatur; adhortanda est tamen ELEONORA, ut in posterum actum contritionis eliciat immediate ante confessionem.

2° *Probabilius* fuit etiam *valida* contritio ELEONORÆ, licet non fuerit elicita in ordine ad Sacramentum. Ratio est, quia ex *Trid.* illa attritio dicitur *disponere ad justificationem* in Sacramento, quæ voluntatem peccandi excludit cum spe veniæ; porro omnia hæc in casu nostro verificantur: ergo...

Insuper, licet dolor non fuerit ordinatus ad confessionem relatione antecedenti, ordinatur tamen relatione consequenti, eo quod adhuc verificatur dolorem patefieri per confessionem. Attamen opposita sententia non caret sua probabilitate, et ideo in praxi contritio ante confessionem ad tutius renovanda est. *S. Lig. n.* 447.

441. — 3° Adhuc *probabilius* in hoc tertio casu valida fuit contritio mulieris. Etenim minime erat necessarium novum actum contritionis elicere, ad novam absolutionem obtinendam, quia certo perseverabat prior contritio, quæ, ut universalis, extendebatur ad omnia peccata, etiam ex oblivione omissa. Adde quod non requiritur ut contritio *explicite* ordinetur ad Sacramentum, ut supra dictum est. Insuper videtur manifestari dolor explicitus in actu ipso peccatum illud accusandi. *Ita communiter.* Cum vero plures Theologi contradicant, licet in levi fundamento innixi, in praxi opposita sententia, *ut tutior*, eligenda est. *V. Comp. n.* 448.

442. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Minime est inquietanda Eleonora ratione defectus contritionis; probabilius enim in omni casu fuit sufficiens ad Sacramenti valorem. Ante confessionem tutior quidem sententia sequenda est, quia agitur de valore Sacramenti certiore reddendo; facta autem confessione, non agitur amplius nisi de præcepto confessionis, cui probabilius satisfactum est. Hinc bene potest applicari hæc regula: *Non est imponenda obligatio, nisi de ea certo constet.*

CASUS V.

DOLORIS INTENSITAS.

Clodomira, matrona pia, de dolore ad confessionem requisito valde anxia conqueritur coram Sacerdote: 1° quod intensiorem dolorem de morte filii sentiat, quam de peccatis suis; ac proinde dolet quod non doleat satis de tot et tantis peccatis, quibus divinam Majestatem offendit; 2° quod non sibi videatur parata ad omnia mala sufferenda, v. g. ut viva comburatur, potius quam peccatum committere; 3° quod magis abhorreat a monstro, a bellua feroci, vel a publica calamitate, v. g. incendio, peste, strage,

quam a peccato. Quapropter putat se nunquam validas confessiones fecisse, et generalem totius vitæ confessionem peragere postulat.

HINC :

QUÆR. 1° *An requiratur aliqua certa intensitas et duratio doloris ?*

2° *An satis sit, si pœnitens doleat se non satis dolere ?*

3° *An statim credendum sit pœnitenti se accusanti quod sufficientem dolorem non habuerit ? An vice versa ?*

4° *Quid de querimoniis* CLODOMIRÆ *dicendum ? et quomodo cum ea agendum ?*

SOLUTIO :

413. — *R. ad* 1^m *Quæs.* 1° Ad valorem contritionis non requiritur certa intensitas doloris, sicut ad peccandum non requiritur certa intensitas voluntatis : intensitas enim est aliquid mere accidentale ; siquidem gradus doloris, vel conatus major vel minor ad essentiam contritionis non pertinet ; præterea innumeris anxietatibus et perplexitatibus ansam præberet.

2° Neque magis requiritur duratio in contritione, seu longum tempus ; sed per se sufficit minimum, seu unicum instans. Sufficit enim ut peccator a peccato avertatur, et ad Deum convertatur ; atqui hoc in unico instanti fieri potest, sicut in unico instanti a Deo per peccatum averti potest. Tutius tamen est actum contritionis intensiorem et productiorem elicere. *S. Lig. n.* 433. — *V. Comp. n.* 450.

414. — *R. ad* 2^m *Quæs. Neg. per se :* ratio est, quia ad valorem Sacramenti requiritur dolor de peccatis ; at si dolorem non sentias, hoc peccatum non est, nec contritionem supplere potest. Attamen in praxi ordinarie pœnitentes qui dolent ex eo quod non satis doleant, verum concipiunt dolorem de peccatis, et vere ea detestantur ; conqueruntur enim ex eo quod dolorem sensibilem, vel intensum non experiantur. Plerumque igitur circa dolorem inquietandi non sunt, sed ad fiduciam adhortandi. *Elbel, n.* 80.

415. — *R. ad* 3^m *Quæs.* 1° *Quoad* 1^m *partem, Neg.* Se-

quitur ex dictis; non pauci enim reperiuntur pœnitentes timorati, vel scrupulosi, aut pusillanimes, qui anxietate frequenti laborant circa dolorem de peccatis, et recantant se contritione carere, dum sincere a peccatis abhorrent et Deum vere amant. Animus igitur eis faciendus est, sed ad circumstantias varias pœnitentium et confessionum est sedulo attendendum.

2° *Quoad* 2^m *partem*, seu an vice versa, etc., quæstio difficultate non caret, præsertim si agatur de pueris, de rudibus, vel de iis qui instructione christiana ex magna parte carent, licet in aliis scientiis versati sint. Attamen generatim credendum est pœnitenti asserenti se dolere, postquam sedulo a Confessario ad dolorem excitatus fuerit, si adhortatione indigere videatur. Iterum ad circumstantias pœnitentium attendere debes, sed non statim interrogandi sunt an doleant. Multi enim, præsertim rudiores, prompte respondebunt: *Ita*, *Pater*. Sed sæpe nesciunt quidem cur dolendum sit. Quot confessiones, defectu doloris, sacrilegæ, aut saltem nullæ evadunt! Caute igitur, Confessarie, caute tibi procedendum est cum pœnitentibus qui raro confitentur, præsertim cum rudibus et pueris.

416. — *R. ad* 4^m *Quæs.* Clodomira jubenda est bono esse animo, et anxietates circa dolorem sufficientem de peccatis procul mittere. Etenim:

1° Concludere nequit se vero dolore carere, ex eo quod dolorem intensiorem experta fuerit de morte filii quam de offensa Dei; quia homines, sensibus præditi, vividius afficiuntur iis quæ naturam et sensus movent.

2° Neque rationabiliter judicat se vera contritione carere, ex eo quod omnia martyrum tormenta sufferre nolit. Nam illa persuasio potius in imaginatione, quam in voluntate consistit. Insuper hujusmodi tormenta Deus ab ea minime requirit, nec proinde gratiam ad ea, bona animi dispositione acceptanda, concedit. Imprudenter igitur, o Clodomira! hæc et alia similia in mente volvis! Quid enim a te petit Deus in præsentibus? Nihil aliud, nisi ut sis parata ad vitanda ea omnia quæ hic et nunc te in peccatum inducere possunt, non obstante quocumque præsenti incommodo. Si unquam velit Deus te glorioso martyrum cœtui adnumerare, ingruente v. g. dira perversorum hominum persecutione, tibi sane uberrimas concedet gratias, quibus tolerare valeas

ca quæ nunc intolerabilia tibi videntur. Abjice igitur, o Clodomira! abjice inanes curas atque periculosa phantasmata procul mitte.

3° Neque valet ultima ratio deducta ex eo quod Clodomira videatur abhorrere magis a monstro vel bellua feroci quam a peccato, quia phantasia et sensibilitas naturalis id efficiunt, ut majori horrore terreni mali, magnæ calamitatis v. g., vel diræ mortis, quam peccati sensibiliter corripiamur. Sed hoc nihil probat, ut supra dictum est.

CASUS VI.

PROPOSITUM 1°.

Cœlestinus, confessionem peragendo, inter alia declarat quod in ultima confessione, dum intentus fuisset dolori eliciendo, minime de proposito non peccandi de cætero cogitaverit, sicque absolutus fuerit; quapropter circa hanc confessionem magna anxietate laborat. Confessarius, eo audito, statuit confessionem reapse invalidam fuisse, ideoque iterandam esse.

Hinc :

Quær. 1° *An requiratur propositum explicitum in confessione ?*

2° *An iteranda sit confessio, si pœnitens eo caruerit ?*

3° *Quid de casu ?*

Solutio :

417. — *R. ad* 1^m *Quæs. Neg.* saltem *probabilius*, quia propositum necessario includitur in contritione, si vera sit. Ergo propositum implicitum sufficere debet. *Ita communiter. Affirmant* tamen plures, quia *Conc. Trid.*, in definitione contritionis, ait : *cum proposito non peccandi de cætero*; ex quo arguitur propositum debere esse necessario *explicitum*. In praxi tutior pars sequenda est ; attamen ille qui de proposito *explicito* non cogitavit, post factum non est inquietandus.

418. — *R. ad* 2^m *Quæs. Neg.*, quia confessio fuit valida, saltem *probabilius* ; confessio autem *probabilius* valida mi-

nime iterari debet. Etenim non agitur amplius de valore Sacramenti, cum jam collatum fuerit, sed de mera obligatione accusandi peccata; atqui *probabilius* huic obligationi jam satisfactum est: ergo non est iterum imponenda hæc obligatio, cum probari nequeat.

419. — *R. ad 3^m Quæs.* Cœlestinus validam confessionem peregit, saltem multo *probabilius*, licet propositum ejus explicitum non fuerit. Proinde minime confessionem repetere debet, quia de obligatione repetendi non constat. Ergo erravit Confessarius declarando confessionem iterandam esse.

CASUS VII.

PROPOSITUM 2°.

Cornelius, consuetudine peccati turpis laborans, a Confessario interrogatur utrum firmiter proponat hæc pravæ consuetudinis peccata non amplius committere. « Propono « quidem, ait pœnitens, sed prævideo me certo proposi- « tum hoc violaturum esse. Alias enim similiter proposui, « et semper infeliciter sum relapsus. Tanta est in me vis « consuetudinis, ut me alliciat et pertrahat. — Sed propo- « nisne a lapsu præcavere? reponit Confessarius. — Ita, « Pater, ait Cornelius, sed sum certus de futuro relapsu. » Confessarius, hujusmodi responsis intricatus, nescit an pœnitentem hunc absolvere possit. Tandem cum absolvere statuit.

Hinc:

Quær. 1° *An censeatur firmum propositum habere, qui dicit se esse certum de relapsu futuro?*

2° *Quid dicendum de consuetudinario qui cito post absolutionem in peccata consueta relabitur?*

3° *Quid de casu?*

Solutio:

420. — *R. ad 1^m Quæs. Neg.*, quia, practice loquendo, ille qui vult sincere peccatum vitare, ab illo abstinere potest. Ergo, si pœnitens certus sit se relapsurum esse, hoc

infirmitatem propositi arguit. Etenim, si valida sit peccandi consuetudo, nonne multo validior est divina gratia, quæ volenti et cupienti nunquam denegatur? Nonne consuetudinarius, licet infirmissimus, dicere potest cum Apostolo: *Omnia possum in eo qui me confortat?* Philip. 4. 13. — *Non ego, sed gratia Dei mecum.* 1. Cor. 15. 10. — *Cum infirmor, tunc potens sum.* 2. Cor. 12. 10. — *S. Lig. n.* 451.

Attamen non deberet censeri indispositus ille qui ex præterita fragilitate lapsum timeret, sed firmiter statueret peccatum vitare. Timeat quidem, sed caute incedat, oret et super se ipsum invigilet: *Beatus enim homo qui semper est pavidus.* Prov. 28. 14. — *S. Lig. ibid.*

421. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Præsumptio stare debet contra ipsum. Hinc præsumendum est eum fuisse indispositum, seu firmo proposito caruisse in ultima confessione, et proinde illa confessio iteranda est, utpote invalida. Ratio est, quia peccator qui cito ac facile relabitur, nullo adhibito conatu ad resistendum tentationi, non censetur firmiter statuisse non amplius peccare. *V. Comp. n.* 513.

422. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Cornelius videtur invalidam confessionem fecisse, quia, ex dictis, qui credit se certo relapsurum esse, arguit eo ipso se firmitate propositi caruisse. Ergo male egit Confessarius hujusmodi pœnitentem absolvendo; nisi in eo potius timorem relapsus quam defectum propositi agnosceret, ut supra dictum est.

CASUS

DE CONFESSIONE

SEU

De obligatione confessionis, de ejus integritate, sinceritate; de peccatis dubiis; de circumstantiis peccatorum; de manifestatione complicis; de peccatis ex oblivione omissis; de confessione per interpretem; de confessione moribundorum sensibus carentium; de examine conscientiæ, et de confessione repetenda, necnon de confessione generali.

CASUS I.

OBLIGATIO CONFESSIONIS

In hæretico ad Fidem converso.

Chrysantus, ab hæresi lutherana ad Fidem catholicam conversus, ob dubium in sua secta susceptum Baptismum, sub conditione rebaptizandus est. Hoc quidem summopere exoptat, sed peccatorum confessionem quam maxime reformidat. Est quidem animo dispositus ad futura peccata rite accusanda; verum a præteritis declarandis excusari vellet. Anxietate pressus, interrogat Rogerium Theologum. Obligationem confitendi mordicus urget ille: 1° quia hoc exigit obligatio tutiorem partem amplectendi, ubi agitur de re ad salutem necessaria, seu de peccatorum remissione; 2° quia statuit Christus Dominus nullum peccatum remittendum in lege nova, nisi per Pœnitentiæ Sacramentum; 3° quia sic fert generalis consuetudo; 4° quia secus periculum foret abusus, si neo-conversi ad confitendum non tenerentur; difficulter enim legi confessionis postea subjicerentur. *Ad tutius* Chrysantus interrogat Hilarium, Canonicum valde doctum. Hic autem negat prorsus dari in pari casu ullam obligationem confitendi, siquidem lex certo obligans os-

tendi nequit. His hinc et inde auditis, CHRYSANTUS in perplexitate permanet.

HINC :

QUÆR. 1° *An reapse hæreticus ad Fidem conversus et sub conditione baptizandus, confiteri teneatur ?*

2° *An confessio, si fiat, Baptismo præmittenda sit ? aut, vice versa, Baptismus sit præmittendus ?*

3° *Si confessio non sit necessaria, an saltem conveniat, et an severo modo fieri debeat ?*

SOLUTIO :

423. — *R. ad 1^m Quæs.* Dico CHRYSANTUM non teneri ad confessionem. Quæ mihi valde placet Canonici sententia. Etenim non tenetur neque ratione medii, neque ratione præcepti.

1° Non tenetur *ratione medii*, quia, etiamsi prior Baptismus forte fuerit validus, superest adhuc medium remissionis, vel per contritionem perfectam, vel per confessionem cum accusatione generali, vel cum declaratione unius peccati venialis, qua confessione peccata omnia totius vitæ indirecte remittentur.

2° Neque tenetur *ratione præcepti*, quia præceptum Christi obligat solummodo ad confitenda peccata post Baptismum commissa, quorum habetur conscientia ; porro CHRYSANTUS, propter invaliditatem vere probabilem prioris Baptismi, non habet conscientiam ullius peccati post Baptismum certo commissi : ergo ad confessionem saltem integram obligari non potest. Nam, ad urgendam confessionis obligationem, probari debet peccata fuisse post Baptismum patrata ; sed in casu hoc probari nequit, siquidem de valore prioris Baptismi minime constat, et ideo hoc Sacramentum iteratur. Ergo obligatio neo-conversi est dubia ; ergo nulla.

424. — Respondeo ad rationes allatas :

Ad primam rationem. Neg. suppositum, scilicet remissionem peccatorum obtineri non posse absque confessione, vel accusatione evoluta et integra, ut dixi supra, probando con-

fessionem in hoc casu minime esse de necessitate *medii*. Etenim, si validus sit secundus Baptismus, peccata omnia abstergit. Si invalidus, peccata per contritionem perfectam, vel *indirecte* in confessione subsequenti per attritionem cum Sacramento, seclusa accusatione, remittentur.

Ad secundam rationem. Dist. Statuit Christus ut nullum peccatum remittatur in nova lege, nisi per Sacramentum Pœnitentiæ in re vel in voto quoad peccata post Baptismum commissa, *conc.*; secus, *neg.*; atqui in hypothesi non constat peccata Chrysanti fuisse patrata post Baptismum, ut jam dixi : ergo non constat de obligatione confessionis.

Ad tertiam rationem. Praxis illa non probat confessionis necessitatem. Etenim confessio, licet non necessaria, est valde utilis ; porro utilitas notabilis sufficit ad consuetudinem hujusmodi inducendam : nam Sacerdotes, ad majus bonum, inducere solent neo-conversos ad confessionem peragendam ; isti autem optime dispositi, libenter, ut plurimum, consilio obtemperant. Neque hic agitur de consuetudine quæ obligationem parere potest : nam consuetudo illa non contrahitur ab ipso populo, seu turba neo-conversorum, cum casus conversionum sint singulares, et ipsi conversi nesciant quidem quid agendum sit ; atqui sola consuetudo inducta paulatim a populo obligationem veram inducere potest : ergo nihil probat consuetudo de qua agitur.

Ad 4^m rationem. Nullum est periculum abusus magis quam in iis qui convertuntur ex idololatria. Facile enim ii qui convertuntur doceri possunt cur ad confessionem, vel ejus integritatem non obligentur tunc temporis, quando sub conditione baptizantur ; obligandi sunt vero postea.

425. — *R. ad 2^m Quæs.* Prorsus indifferens est, si fiat confessio, quod Baptismo præmittatur vel postponatur. Etenim, si confessio præcedat, probabiliter valebit, cum prior Baptismus sit probabiliter validus, et peccata adulti sint probabiliter post Baptismum commissa. Si vero Confessio secundum Baptismum sequatur, idem dicendum est propter eamdem rationem, scilicet quia secundus Baptismus probabiliter fuit invalidus, ac proinde peccata præcedentia probabiliter sunt materia valida Sacramenti Pœnitentiæ.

Attamen convenientius est servare ordinem naturalem in Sacramentorum collatione, ita ut præcedat Baptismus conditionatus, et subsequatur pœnitentia conditionata. In praxi sic statuere juvat : instituatur quidem confessio ante Baptismum ad majorem præparationem, sed absolutio, collato Baptismo, tantum impertiatur.

426. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Convenit quidem et perutile est ut fiat confessio ab illo neo-converso, licet non sit necessaria, ut patet ex dictis ; sed expedit ut modo non tam severo procedatur, ne pœnitens ille novus difficultate deterreatur. Satis igitur esset, si Confessarius interrogando summa rerum capita tantum percurreret. Hortandus tamen est pœnitens ut eo modo confiteatur, qui majori consolationi ipsi futurus videatur.

CASUS II.

INTEGRITAS CONFESSIONIS 1°.

1° Crispinus, juvenis, sic confessionem instituit : « 1° Deditus fui intemperantiæ, ludo et blasphemiis cum variis sociis. 2° Sæpius cogitationes impuras in mente volvi circa diversas personas. 3° Semel cum puella tota nocte conversatus sum. 4° Pluries inimicitias in mente enutrivi, de inimico detraxi, et ipsi malum optavi. »

2° Elodia, querula mulier, se accusat quod decies circiter in maritum imprecata fuerit ; postea vero detegit, se undecies vel etiam quindecies fuisse imprecatam. Item confitetur peccatum aliquod detractionis, uti dubium, dicendo : *Credo quod detraxerim*, vel *de hoc dubito* ; deinde vero reperit, peccatum illud certo a se patratum fuisse : proinde dubitat utrum in utroque casu confessio horum peccatorum iteranda sit.

Hinc :

Quær. 1° *Quid requiratur ad integritatem confessionis ?*

2° *Quid dicendum de confessione* Crispini *in primo casu ?*

3° *An* Elodia *teneatur ad iterandam confessionem peccatorum ut dubie accusatorum, quando comperit ea fuisse certa, prout dicitur in secundo casu ?*

4° Si quis erraverit, numerum peccatorum notabiliter exaggerando, an id in confessione postea declarare debeat?

SOLUTIO :

427. — *R. ad 1^m Quæs.* Requiritur ad integritatem confessionis, ut omnia peccata mortalia post Baptismum commissa et menti occurrentia accusentur juxta numerum et species, quantum fieri potest. *Vid. Comp. n.* 469.

428. — *R. ad 2^m Quæs.* Confessio CRISPINI caret integritate in omnibus, quia neque numerum peccatorum, neque eorum species declarat, nec aliquando satis exprimit utrum materia sit gravis vel levis. Confessarius igitur supplere debet interrogando sequenti modo :

« 1° Quomodo violasti temperantiam? an excedendo in « cibo, vel in potu? an usque ad crapulam vel ad plenam « ebrietatem? et quoties? Cuinam ludo vacasti? an ludo « prohibito? injusto? an cum magna prodigalitate? an « pluries? Quoties blasphemasti? quomodo? » Hæc ultima interrogatio sæpe erit necessaria ad dignoscendum utrum revera pœnitens blasphemaverit.

« 2° Quoties deliberate pravis cogitationibus assensum « præbuisti? an etiam prava desideria fovisti? quodnam « fuit tuæ concupiscentiæ objectum? an personæ liberæ vel « conjugatæ? an cognatæ, affines? an peccata consummata « sint, vel non? »

« 3° An conversando tota nocte cum puella pluries et « quoties peccasti, vel peccatum consummasti? »

« 4° Quoties vel quamdiu inimicitias fovisti? an, vel « quoties mala gravia proximo tuo optasti? »

429. — *R. ad 3^m Quæs.* 1° ELODIA non tenetur accusare peccatum undecimum, utpote comprehensum in hac accusatione *circiter decies. S. Lig. n.* 466. — *Voit, n.* 557. 2° Tenetur vero exprimere numerum decimum quintum, utpote in præfata locutione non contentum. 3° Tenetur, saltem *practice loquendo*, iterum accusare peccatum detractionis, juxta communem sententiam, quia peccatum certum in accusatione dubia non continetur. *V. Comp. n.* 472-480. — *S. Lig. ibid.* — *Voit, ibid.*

430. — *R. ad 4^m Quæs* *Nego*, si bona fide egerit, quia

plene et integre obligationi confessionis satisfecit, siquidem numerus minor in majori fuit comprehensus adeoque remissus. *Ita communiter.* — *Reuter, n.* 313.

CASUS III.

INTEGRITAS CONFESSIONIS 2°.

Venialia uni, et mortalia alteri declarata.

Leocadia Confessario, ut pia mulier nota, si quando graviter peccet, ne apud eum bonam existimationem amittat, extraordinarium Confessarium requirit, cui mortalia confiteatur, et venialia tantum Moderatori ordinario declarat. Quondam, cum in aliquod mortale lapsa fuisset, et copia Confessarii extraordinarii deesset, recurreretque tempus pro Confessione statutum, in magna versabatur perplexitate. Adstant undique ambages. Si accedere velit ad Confessarium ordinarium, magna verecundia cohibetur; si exspectare statuat donec alium repererit, mirabitur solitus Moderator, et postea de causa insolitæ moræ interrogabit. Quid igitur faciet misera? adit quidem solitum Sacerdotem, sed, ne sacrilegio inquinetur, oblatam a Confessario absolutionem recusat, prætextu insufficientis præparationis, aut recollectionis, sed reapse ut alium Confessarium interea adire queat.

Hinc:

Quær. 1° *An valide confiteatur ille qui venialia uni Confessario, mortalia vero alteri declarat?*

2° *Quid de* Leocadia *dicendum?*

Solutio:

431. — *R. ad 1^m Quæs. Affirm. per se* loquendo, dummodo omnia mortalia alteri confiteatur, nec absolutionem recipiat unquam, celato aliquo peccato mortali. Ratio est, quia confessio est vere integra, si omnia peccata mortalia complectatur. Attamen in praxi diffidendum est erga eos qui sæpe mortaliter peccant, et circumeunt frequenter Confessarium mutando, ne cognoscantur, et proinde ut liberius peccent. Quam maxime sane libertati in eligendo et etiam mutando Confessario favendum est; sed abusus etiam im-

pediendi sunt. *V. Comp. n.* 475. — *Lacroix, n.* 1486. — *Suarez.* — *Layman.* — *Et alii apud Lacroix.*

432. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Leocadia non est arguenda de integritatis defectu in confessione; sed timendum est ne, huc et illuc vagando, et frequenter Confessarium de industria mutando, dispositione cordis sufficienti careat. Enixe etiam adhortanda est ut ad Confessarium ordinarium non accedat, si nolit mortalia declarare, etiamsi absolvi noliet; quia facile fieri potest ut, urgente Confessario, absolutionem sacrilegam recipiat. Cæterum verendum est etiam periculum, ne Leocadia, si sæpe in mortalia labatur, Confessarium decipiat et frequentius, licet indigna, ad S. Eucharistiam a Confessario admittatur.

CASUS IV.

INTEGRITAS CONFESSIONIS 3°.

Peccatum recens ut antiquum declaratum.

Paulina, industria mulier, si quando gravius peccet, modum invenit peccatum cum minori verecundia confitendi, ut ex dicendis patebit.

1° Quondam, cum peccati turpis rea evasisset, confessionem generalem summariam a pluribus annis instituit, et peccatum illud recens commissum, et nondum declaratum, cum aliis peccatis jam in præcedentibus confessionibus accusatis miscet et confundit.

2° Alias, culpa lethali recenti inquinata, accusatis peccatis venialibus, addit: *Me accuso etiam de tali peccato quod anno præterito infeliciter patravi.*

3° Alias, recurrente eodem casu, accusatis pariter venialibus, sic concludit: *Accuso me de omnibus culpis in tota vita mea commissis, præsertim de tali peccato turpi.*

Hinc:

Quær. 1° *An peccata nondum accusata, necessario sint distinguenda a peccatis jam declaratis: v. g. si aliqua confessio generalis instituatur?*

2° *An satisfaciat integritati confessionis, qui peccatum recens ut antiquum accusat ?*

3° *Quid de variis industriis* Paulinæ *?*

Solutio :

433. — *R. ad* 1^m *Quæs. Neg.* probabilius *per se.* Ita *S. Lig. n.* 423, et clarius *in Hom. apost. n.* 4. — *Lugo, disp.* 16, *n.* 46. — *Tamb. Meth. conf. l.* 2, *c.* 1, *et alii* contra *Billuart, diss.* 7, *art.* 2, § 3. — *Lacroix, n.* 1181.

Ratio est, quia peccatum, quatenus commissum, idem est sive jam fuerit declaratum, sive non declaratum. Circumstantia enim temporis quo patratum fuit, non se habet ex parte peccati, sed mere ex parte pœnitentis. Quapropter, illa circumstantia non explicata, totum tamen explicatur peccatum secundum suam specificam gravitatem, imo secundum circumstantias ipsum aggravantes Hinc :

1° Qui confitetur peccatum in præcedenti confessione ex oblivione omissum, non tenetur hanc circumstantiam explicare, nisi per accidens hoc requiratur ut sciat Confessarius an possit absolvere, necne. *Lacroix, ibid.*

2° Qui confitetur generaliter, probabilius potest sine alia explicatione admiscere peccata nova cum antiquis, etiamsi id de industria faciat ad tegendum tempus quo peccatum commisit, quia utitur jure suo. Nec obstat quod dicat se velle confessionem generalem facere ; per hoc enim non dicit se velle sola peccata antiqua confiteri, sed velle se etiam illa comprehendere : nam confessio omnia peccata usque ad hanc horam commissa complectitur. Nec refert quod mutetur judicium Confessarii qui forte putat peccatum jam esse deletum, dum non fuit adhuc declaratum, quia sufficit ut Confessarius judicium ferat de peccato ut in se est ; malitia enim peccati non mutatur, sive remissum jam fuerit necne. Nec refert etiam quod Confessarius intelligat illud esse peccatum antiquum ; pœnitens enim id non dixit, nec intentio absolvendi pendet ab existimatione privata Confessarii qui intendit absolvere ab omnibus peccatis ad judicium delatis. Ita expressis verbis *Lugo, ibid. n.* 54. Hoc autem probabiliter valet, etiamsi pœnitens prævideat Confessarium putaturum esse peccatum recens jam fuisse alias declaratum, dummodo ex vi confessionis eum in hunc errorem non inducat, sed tantum errorem permittat. *Lugo.* — *Bonacina.* — *Suarez.* — *Et alii apud Lacroix, n.* 1181.

Dixi *per se loquendo*, quia aliquando necessario declaranda est *per accidens* temporis circumstantia, v. g. si peccati speciem mutet, ut in conjugato, etc., vel si ipsi peccato adnexa sit reservatio, etc. In praxi tamen semper ut discrimen illud fiat suadendum est. *Lacroix, n.* 1182.

434. — *R. ad* 2^m *Quæs. Neg.* Ratio est, quia expressa temporis determinatio in confessione omnino mutat actum clavibus subjiciendum. Actus enim quem hodie posuisti non est idem ac ille quem posuisti anno præterito. Ergo, quando dicis te peccasse anno præcedenti, non confiteris peccatum hodie vel heri patratum; et dupliciter mentiris, scilicet accusando peccatum quod non fecisti altero anno, et negando peccatum quod nunc patrasti. Ita expresse *Tambur. Meth. conf. l.* 2, *c.* 1. — Adde *Suarez, — Bonacina, et alios apud Lacroix, n.* 1181. Etenim isti auctores, asserendo non esse necessario distinguenda peccata non accusata a peccatis jam alias accusatis, apponunt hanc restrictionem : modo pœnitens ex vi confessionis Confessarium in errorem non inducat, sed tantum errorem permittat, ut in responsione ad *Quæs.* præc. jam dictum est. *V. Comp. n.* 488.

Objicies : Circumstantia temporis quo peccatum fuit commissum, non mutat speciem peccati, neque est pars peccati, ut dictum est in responsione ad primum *Quæs.* Ergo nulla ratione illa circumstantia declaranda est.

R. Dist. Circumstantia temporis non est quidem declaranda *de se*, quia verum est eam non habere rationem peccati, nec pertinere ad peccatum, neque mutare ejus speciem; sed non est positive excludenda in accusatione peccati, quia peccator illam positive excludendo negat eo ipso se tunc peccasse, quod falsum est.

435. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Seu quid de Paulinæ industriis?

In primo casu, videtur Paulina integritati confessionis satisfecisse cum rigore loquendo, quia pœnitens, significando se velle declarare peccata totius vitæ usque adhuc, nihil excipit, nec Confessarium in errorem necessario inducit. Nec obstat, quod peccata non adhuc declarata cum aliis jam confessis misceat.

In secundo casu, Paulina non satisfecit integritati confessionis, quia negavit se recenter peccasse, quod falsum est, et proinde æquivalenter celavit peccatum, hoc ultimo tempore commissum.

In tertio casu, defuit etiam integritati confessionis, quia peccatum recens, ut antiquum, accusavit : hæc enim formula in fine confessionis ordinarie prolata : *Accuso me de peccatis totius vitæ*, in sensu communiter accepto, significat peccata ante ultimam confessionem commissa. Ergo Confessarius intelligit peccatum a pœnitente specificatum, ad vitam anteactam pertinere, et jam accusatum esse. Ergo confessio ista integritate caret ; ergo iteranda est. *V. Comp. n.* 488.

CASUS V.

INTEGRITAS CONFESSIONIS 4°.

Confessio dimidiata ob infamiæ periculum.

1° Sigismundus, Parochus, sacrum Viaticum ad Barbaram moribundam deferens, magna comitante turba, postulat ab ipsa de more, secreto, an quid conscientiam remordeat ? Fatetur illa, se a 40 annis sacrilege confessam esse ; timens autem Parochus ne mirentur assistentes, si diutius cum ægrota sermonem protrahat, audito uno vel altero peccato, eam absolvit et sacra Eucharistia reficit.

2° Claudinus, puer, cum pro prima vice ad sacram Mensam, multis stipantibus sociis, accederet, timore sacrilegæ Communionis correptus, statuit declarare peccatum grave a pluribus annis patratum, et hactenus in confessione celatum. Deficiente Confessario ordinario, adit Sacerdotem primum sibi obvium, et rem ei uno verbo aperit. Hic propter temporum angustias et infamiæ periculum puerum statim absolvit, præcipiendo ut ad sacram Synaxim accedat, postea confessionem ratione integritatis completurus.

Hinc :

Quær 1° *An recte processerit* Sigismundus *in primo casu ?*

2° *An* Claudinus *in secundo casu potuerit absolvi et Eucharistiam accipere, imperfecta confessione ?*

Solutio :

436. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Sigismundus recte processit ;

nec prudenter alio modo facere potuisset ; etenim in tantis rerum angustiis non urget præceptum integritatis confessionis, propter periculum famæ quod incurrisset moribunda. Igitur in eo casu, auditis præcipuis peccatis, mulier absolvi debuit. Deinde Confessario quamprimum ad ægrotam redeundum fuit ad majorem confessionis integritatem obtinendam, in quantum, spectatis circumstantiis, id fieri potuit. S. *Lig. n. 484.* — *Gousset* (1).

437. — *R. ad 2^m Quæs. Affirm.* Ratio enim eadem est ac in casu præcedenti, scilicet, quia urgebat periculum grave infamiæ excusans hic et nunc a præcepto divino integritatis confessionis. Recte igitur egit Confessarius erga Claudinum. *Ita Gousset, ibid.* (2).

CASUS VI.

INTEGRITAS CONFESSIONIS 5°.

Virago.

Rosaura, nobilis matrona, omnibus Confessariis civitatis notissima, cum non auderet cuipiam aperire sua peccata, nec alio facile divertere posset, induta virili veste, sub noctem ingreditur Oratorium in quo soli viri admittuntur, virilique simulata voce, integram et sinceram instituit confessionem omnium peccatorum, etiam cum personis sexus diversi commissorum, et absolutionem obtinet.

(1) « On n'est point obligé de faire une confession entière quand on ne « peut la faire sans danger de se diffamer ou de donner du scandale ; ce qui « aurait lieu si, après avoir porté le Viatique à un malade, le Confesseur « venant à découvrir que ses confessions sont nulles depuis plusieurs an- « nées, lui faisait faire une confession générale détaillée. Dans ce cas, il « suffit que le malade s'accuse des péchés qui lui font plus de peine, et s'ex- « cite à la contrition avec le ferme propos d'achever sa confession le plus « tôt possible, moralement parlant. » *Gousset, n. 433.*

(2) « Un jour de première communion, quelques moments avant de s'ap- « procher de la sainte Table, un enfant, craignant de communier indigne- « ment, demande à se réconcilier : ne pouvant s'adresser à son Confesseur « qui dit la Messe, il a recours à un autre Prêtre qui est présent ; il s'ac- « cuse d'avoir caché, dans les confessions précédentes, un péché mortel, ou « du moins qu'il croyait mortel, et le défaut de temps ne lui permet pas « de réitérer les confessions. Comme il ne peut s'éloigner de la sainte Table « sans inconvénient, et sans se compromettre aux yeux des assistants, le Con- « fesseur pourra l'absoudre, s'il est d'ailleurs disposé à réparer celles de ses « confessions qui ont été nulles ou sacrilèges. » *Gousset, n. 432.*

HINC :

QUÆR. 1° *An confessio* ROSAURÆ *valida et integra fuerit ?*

2° *Si abortum in se procurasset, an satis fuisset dicere : Abortum procuravi ?*

SOLUTIO :

438. — *R. ad 1^m Quæs.* Confessio ROSAURÆ integritate *per se* non caruit, modo mulier omnes peccatorum species expresserit. Ratio est, quia Confessarius audit et absolvit peccatorem præsentem cujuscumque status, conditionis aut sexus fuerit. Error enim Ministri circa sexum pœnitentis, est quid mere accidentale quoad confessionem et absolutionem : nam Confessarius non debet judicium ferre de sexu, sed de peccatis ; peccata autem pro diverso sexu speciem non mutant. Hoc etiam valet, si mulier, confitendo sub specie viri, peccata cum sexu diverso commissa accusaret, quia judicium Confessarii essentialiter non mutaretur.

439. — *R. ad 2^m Quæs. Neg.* Ratio est, quia mater non exprimeret quod proprio fœtui necem intulisset, et proinde speciem gravissimam peccati contra pietatem reticeret. Ergo in eo casu confessio ROSAURÆ integritate careret.

CASUS VII.

MENDACIUM IN CONFESSIONE 1°.

DOROTHEA, pia mulier, licet ut filia Adæ humanam fragilitatem interdum experiatur, a Confessario interrogata utrum ad sacram Mensam de more accesserit, affirmavit, non audens declarare, se ob aliquod animi tædium semel iterumve Communionem præscriptam omisisse. Alias interrogata num peccatum aliquod veniale pluries olim ab ea commissum fecerit, contra veritatem id negavit. Tandem, cum generalem confessionem ex mera devotione instituisset, interrogata de aliquo peccato gravi contra castitatem, negavit se illius ream esse, quia illud in præterita confessione debite declaraverat. Postea timet DOROTHEA, ne, propter præfata mendacia, confessionem sacrilegam fecerit.

HINC :

QUÆR. 1° *Quale peccatum sit mentiri in confessione?*

2° *Quid de* DOROTHEA *judicandum?*

SOLUTIO :

440. — *R. ad 1^m Quæs. Per se* datur tantum peccatum mortale quando mendacium versatur circa materiam necessariam confessionis sine justa causa celatam, aut materiam gravem suppositam.

Hinc : 1° Peccat graviter pœnitens qui, non legitime excusatus, negat se commisisse aliquod peccatum grave quod scit se patrasse, quia injuriam gravem Sacramento irrogat.

2° Peccat etiam graviter qui, mentiendo in confessione, accusat peccatum grave quod non commisit, v. g. ad jactantiam, ad intricandum Confessarium, ad curiositatem, ut eliciantur a Confessario explicationes circa res ignotas et periculosas, ad complacentiam in interrogationibus a Confessario faciendis habendam, etc. Ratio est, quia gravem injuriam irrogat Sacramento ipsi subjiciendo tanquam materiam certam et necessariam peccata non existentia. Excusantur tamen a peccato gravi ob bonam fidem rudiores, qui putant melius esse *abundare* quam *deficere* in numero dubio peccatorum exponendo. *Ita communiter* cum *S. Lig. in Hom. apost. n.* 28.

441. — 3° Mendacium autem circa peccata venialia negata vel falso affirmata in confessione non est *per se* peccatum mortale, quia tale mendacium non est perniciosum, nec graviter Sacramento injuriosum, cum sit in materia levi et non necessaria. *Ita communiter.—S. Lig. ibid.—Billuart, diss.* 7, *art.* 2, 65, contra *plures* qui dicunt quod omne mendacium in confessione sit mortale circa materiam quamcumque confessionis versans.

4° Non est peccatum mortale *per se* negare culpam gravem confessam, quia non est materia necessaria Sacramenti, et responsio negantis, nisi circumstantiæ aliud postulent, intelligenda est ab ultima confessione, vel de peccato non adhuc clavibus subjecto. Excipe, si Confessarius jus habeat de peccato illo interrogandi, ad præsentem directionem, v. g. ad differendam absolutionem, propter relapsum

vel consuetudinem, ad injungendam restitutionem vel satisfactionem, aut ad remedia præscribenda, etc. *S. Lig. ibid. Billuart, ibid. et alii communiter.*

5° Mendacium circa res ad confessionem seu conscientiam pœnitentis non pertinentes, *per se* non est mortale; quia nec est graviter pœnitenti damnosum, ut supponitur, nec graviter Sacramento injuriosum, cum ad ipsum non referatur. *Ita communiter* cum *S. Lig. ibid.*

442. — *R. ad 1^m Quæs.* Dorothea non fecit sacrilegam confessionem, non obstante triplici negatione veritatis, nisi forte ex conscientia erronea, nempe si graviter peccare existimasset.

Etenim : 1° Non graviter peccavit mulier affirmando se Eucharistiam suscepisse, et negando se commisisse tale peccatum veniale, quia materia duplicis illius mendacii minime gravis est, ut patet ex dictis : nam mendacia illa non reputarentur mortalia extra confessionem; sed circumstantia confessionis non facit ut gravia evadant, cum ad materiam confessionis necessariam non pertineant.

2° Neque mentita est graviter, imo neque venialiter *per se*, negando se ream esse peccati quod reapse commisit, sed quod jam alteri confessa est, quia non habet peccatum illud *supra conscientiam* : ergo illius rea non est. Imo potest dicere : *Non commisi illud peccatum*, id est, *ita ut confiteri debeam*, quia jam ad materiam confessionis necessariam non amplius pertinet. Hoc tamen intelligendum est, nisi Confessarius in aliquo casu juste interroget ad noscendum statum pœnitentis. *S. Lig. l. 6, n. 496 et 497.* — Sed, si pœnitens non peccaverit mortaliter ab ultima confessione, Confessarius sufficienter novit statum ejus, neque tunc jus ullum habet de vita præterita interrogandi.

CASUS VIII.

MENDACIUM IN CONFESSIONE 2^e.

Veronica, Confessario invito, aliquando alios Confessarios adit, verecundiæ causa, ut incognita incognito confiteatur. Has autem interpositas confessiones Confessario consueto studiose tegit, sive tacendo, sive dicendo se a 15 diebus ad confitendum non venisse, licet pridie ab alio

jam absoluta fuerit. Imo, interrogata a Confessario rem suspicante, utrum alio confitendi gratia perrexerit, vel absolutionem receperit, verbis ambiguis primum respondet, sed pressius adacta, negat, restrictione scilicet mentali utendo. Novit enim Confessarium mussitare, irasci, increpare, si resciat aliquam suam oviculam alio fuisse peregrinatam.

HINC :

QUÆR. 1° *An* VERONICA *Confessario mentita fuerit in circumstantiis supra enuntiatis ? et an graviter dissimulatione peccaverit?*

2° *Quid sentiendum sit de Confessariis, qui, timentes ne forte pœnitentes alium Sacerdotem adeant, eos quæstionibus intricatis urgent et premunt, ut rem ab ipsis emungant ?*

SOLUTIO :

443. — *R. ad* 1^m *Quæs. Nego per se loquendo ;* etenim :

1° VERONICA non mentita est dicendo : *a* 15 *diebus non veni*, vel *ad te non accessi ad confitendum*, quia reapse ad hunc Confessarium non venit. Sensus verborum non determinat necessario audientem ad concludendum, nullam confessionem fuisse interpositam.

2° Neque mentita est negando, se apud alium Confessarium peccata sua deposuisse. Ratio est, quia, cum confessio ex institutione divina sit omnino libera, ratione Confessarii eligendi, jus habet pœnitens Confessarium quemcumque approbatum adeundi. Atqui jure suo privaretur, et libertate careret, si fateri teneretur se alium Confessarium adiisse : nam, inquisitione Confessarii ordinarii molestatus, et timore futuræ correptionis vel ejus contristationis edoctus, jam a libertate exercenda moraliter impediretur : ergo pœnitens non tenetur fateri se alium Confessarium adivisse. Ergo interrogationem Confessarii declinare vel dissimulare potest, seu simpliciter negare, utendo restrictione mentali satis obvia in prædictis circumstantiis. Ergo VERONICA de mendacio non est arguenda. Ergo, nedum dissimulatione graviter peccaverit, ab omni peccato excusanda est.

444. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Graviter corripiendi sunt. Corripiendi, inquam, quia jus strictum fidelium in re gravissima violant et libertatem ab ipso Christo pœnitentibus concessam tyrannico modo restringunt, ut eos jugo suo alligatos et concatenatos devinciant. Corripiendi, quia auctores sunt cur fideles libertate conscientiæ carentes peccata tegant, et utrumque Sacramentum, Pœnitentiæ scilicet et Eucharistiæ, multiplicatis sacrilegiis polluant. Corripiendi, quia hac agendi ratione id efficiunt, ut passim Sacerdotes omnes vituperentur, et de zelotypia et perversa æmulatione arguantur.

Quid igitur est, ô Sacerdos imprudentissime! quod adeo alicui mulierculæ adhæreas, ut, si alio semel divertat, eam velut infidelitatis ream reprehendas? Dic, quæso, undenam tanta tibi debetur fidelitas? numquid sacro fœdere cum devotula fuisti devinctus? Quid times? numquid reformidas ne hæc ovicula tuum ovile deserat? Quid tanti foret mali? minimi sane: nam onere eam dirigendi, et de ea in tremendo Dei judicio rationem reddendi careres; dum ipsa probabiliter æque pingui et etiam pinguiori pabulo nutriretur. Quod si vir pœnitens aliquando apud alium sarcinam peccatorum deponat, parum ex hoc commoveris; unde discrimen? Numquid anima viri non tam tibi cara est, quam anima mulieris? Adhuc de una re te interrogatum volo: Numquid tu ipse fidelitatem proprio Confessario servasti? nonne quandoque ad alium sine scrupulo divertisti? Quare igitur beneficium quo uteris pro te ipso, pœnitentibus negares? Quid rei respondendum in promptu haberes, si quondam tibi conquerenti et objurganti mulier responderet, sicut novi aliquam reposuisse: Quare tu ipse aliquando Confessarium mutas? Proterva quidem, sed non insana responsio! *Recole dicta supra, de statu clericali, cas.* 15, *n.* 71, *et præsertim verba gravissima D. Thomæ ibidem relata.*

CASUS IX.

PECCATA DUBIA.

Hubertus, vir neque timoratæ neque laxæ conscientiæ, varia peccata dubia in confessione prætermisit, ratus se nulla obligatione ea declarandi obstrictum esse, scilicet:

1° Olim dubitans utrum delectationi morosæ consensum præbuerit, et utrum peccatum talis speciei vel in tali numero patraverit, illud reticuit, hoc principio innixus, nempe : *Nulla datur obligatio, nisi de ea certo constet.*

2° Alia vice etiam peccatum aliquod omisit inter confitendum, quia causæ aderant utrinque dubitandi utrum lethaliter deliquisset, vel venialiter tantum.

3° Alias sciebat quidem et certo se aliquod peccatum patrasse, nec ignorabat illud esse certo grave; sed graviter dubitabat an illud jam in aliis confessionibus accusavisset, necne; hæsit anceps aliquandiu, modo in declarationem faciendam, modo in eam omittendam propendens. Tandem illud peccatum prætermittere statuit, ratus se posse hac in re uti sententia probabili sibi favente.

HINC :

QUÆR. 1° *An adsit obligatio confitendi peccata dubie commissa?*

2° *An accusanda sint peccata dubie gravia?*

3° *Quid de peccatis certo commissis et certo gravibus, sed jam probabiliter in confessione declaratis?*

4° *Quid de* HUBERTO *sentiendum?*

SOLUTIO :

445. — *R. ad 1^m Quæs. Neg. probabilius*, nisi agatur de dubio mere practico, ex quo scilicet conscientia minime efformari potest, nec omissa fuerit seria diligentia ad dubium discutiendum. Ratio est, quia tunc agitur de lege dubia quæ non obligat. Etenim, ex *Trid.*, accusari debent peccata mortalia quorum habetur conscientia; atqui non habetur conscientia peccatorum dubiorum, siquidem conscientia nihil aliud est quam cordis scientia, seu judicium practicum de peccato commisso. *S. Lig. n.* 473.

446. — *R. ad 2^m Quæs. Neg.* etiam *probabilius*, *per se*, saltem *speculative loquendo*, ob easdem rationes ac modo supra. Etenim lex peccata mortalia tantum respicit : ergo, si non constat de peccato mortali, de obligatione legis non constat. Sed supponitur pœnitens qui, in re de qua agitur, ordinarie discernere possit inter peccatum mortale et ve-

niale, quia secus conscientiam suam efformare non posset. *V. Comp. n.* 478.

R. ad 3^m *Quæs.* Magis adhuc controvertitur in hoc casu, ac in præcedentibus. At multo communius Doctores urgent obligationem confessionis, quia, ut aiunt cum *S. Lig.*, quando peccata sunt certa, requiritur etiam confessio certa; *non satisfit* enim *obligationi certæ per adimpletionem dubiam.* Attamen sententia libertati favens vere probabilis videtur, quia obligatio confessionis in hoc casu probari nequit. *V. Comp. t.* I, *n.* 80.

Cæterum, in praxi, stante dubio, tutior pars semper suadenda est, præsertim ad periculum hallucinationis declinandum. Imo, pœnitentes laxæ conscientiæ ad hanc tutiorem partem sequendam adigendi sunt, quia præsumptio contra eos militat. *V. Comp.*, a *n.* 477 ad *n.* 480.

R. ad 4^m *Quæs.* Quid igitur de HUBERTO? Rigorose loquendo non videtur inquietandus, quia, cum non sit vir laxæ conscientiæ, atque ex rationibus solidis judicium suum efformaverit, opinione sua probabili uti potest.

CASUS X.

CIRCUMSTANTIÆ PECCATORUM 1°.

CLEMENS, Sacerdos, docet publice in concionibus, et privatim confessiones excipiendo, nullam prorsus dari obligationem declarandi circumstantias aggravantes; imo, et inutiliter atque nocenter eas declarari: hoc enim, ait, non inservit nisi ad terendum tempus, ad confessiones protrahendas, ac pœnitentes perturbandos; proindeque ab iis accusandis pœnitentes retrahit et prohibet.

MINUTIUS autem, alius Sacerdos, CLEMENTI publice contradicit et docet e suggestu circumstantias aggravantes esse in omni casu necessario accusandas juxta Concil. Trid. et Catechismum Romanum: hinc ipse minutatim pœnitentes interrogat de omnibus circumstantiis etiam ad sextum præceptum pertinentibus; imo cogit omnes pœnitentes a Confessariis oppositæ sententiæ absolutos, ad confessiones iterandas, ob integritatis defectum. Hinc mirantur fideles et dictitant ne ipsos quidem Sacerdotes ea quæ sunt Religionis callere, et ita de Fide actum esse.

Hinc :

Quær. 1° *An accusandæ sint circumstantiæ notabiliter aggravantes, quæ tamen speciem peccati non mutant?*

2° *Quid de ratione agendi utriusque Sacerdotis?*

3° *Quid in praxi faciendum? vel quid expediat?*

Solutio :

447. — *R. ad 1^m Quæs. Neg. probabilius* cum sententia communiori Theologorum. Ratio est, quia datur tantum obligatio accusandi peccata cum eorum numero et speciebus, ut constat ex Conc. Trid. Atqui illæ circumstantiæ, licet notabiliter aggravantes, per se solas, peccata non constituunt. Præterea sæpe impossibile est distinguere quænam sint circumstantiæ aggravantes ; et proinde, si daretur hujusmodi obligatio, tum Confessarii, tum pœnitentes jugibus scrupulis obruerentur et inter angustias et perplexitates perpetuo fluctuarent.

Objectiones adversariorum.

448. — *Objectio prima.* Currit eadem ratio pro accusandis circumstantiis aggravantibus, ac pro accusandis circumstantiis speciem mutantibus ; priores enim sicut posteriores judicium Confessarii notabiliter mutant.

R. Neg. paritatem ; circumstantiæ enim mutantes speciem declarari debent, quia novam et specialem malitiam addunt, et proinde novum peccatum inducunt, et etiam quia in præcepto evidenter continentur. Nec obstat, quod judicium Confessarii per circumstantias aggravantes mutetur ; nam judicium Confessarii de lege divina cognita necessario tantum ferri debet circa speciem et numerum peccatorum. Cætera ad judicium illud mere accidentalia sunt.

Objectio secunda. Peccatum, circumstantiis notabiliter aggravantibus adauctum, pluribus peccatis æquivalet : ergo, si numerus sit accusandus, pariter circumstantiæ illæ accusari debent.

R. Dist. Pluribus peccatis æquivalet, ratione offensæ Dei. *conc.* ; ratione peccati clavibus subjiciendi, *neg.* Peccatum

enim illud cum circumstantiis constituit unum actum moralem, qui quoad substantiam suam tantum declarandus est.

449. — *Objectio tertia.* Si non declarentur illæ circumstantiæ, Confessarius non potest injungere pœnitentiam proportionatam, ut a Trid. requiritur.

R. Pœnitentia sacramentalis non debet mathematice proportionata esse, ita ut respondeat omnibus gradibus extensionis et intensitatis peccati. Requiritur enim tantum ut servetur quædam æqualitas, quæ observari potest pro numero et speciebus peccatorum.

Objectio quarta. Non licet uti, in materia Sacramentorum, opinione probabili, ut patet ex propos. 1ª *ab Innoc. XI* damnata.

R. Dist. Quando agitur de materia necessaria necessitate Sacramenti, *conc.*; necessaria necessitate præcepti, *neg.* Porro in præsenti casu materia non est necessaria in priori sensu, quia integritas materialis non requiritur ratione Sacramenti, sed tantum ratione præcepti. Insuper, de præcepto dubio agitur. Ergo...

450. — *Objectio quinta.* Circumstantiæ pertinent ad materiam necessariam, quia, si pœnitens a Confessario interrogetur, tenetur ea fateri; atqui jus interrogandi ex parte Confessarii supponit obligationem ea declarandi ex parte pœnitentis. Ergo...

R. Dist. Tenetur pœnitens respondere Confessario prudenter interroganti *per accidens* ratione directionis, *conc.*; per se, ratione integritatis confessionis, *neg.* Potest igitur teneri aliquando respondere de aliqua circumstantia, licet eam sponte minime aperire teneretur.

Objectio sexta. Constat ex Rit. Romano confitendas esse circumstantias notabiliter aggravantes; dicit enim de Sacramento Pœnitentiæ: *Si Pœnitens numerum et speciem et circumstantias explicatu necessarias non declaret, eum Sacerdos prudenter interroget.*

R. Facile intelligi potest Rit. Rom. de obligatione confitendi aliquas circumstantias ratione censuræ forte adnexæ, aut casus reservati, etc. *S. Lig. n.* 468.

451. — *Objectio septima.* Constat ex Catech. Rom., *de*

Conf., P. II, n. 63, ubi dicitur esse explicandas circumstantias quæ pravitatem valde augent, vel minuunt.

R. Textus ille sat obscurus videtur, sed sufficienter explicatur doctrina communi Theologorum et Confessariorum romanorum, necnon doctrina *S. Ligorii*, quæ a S. Sede approbata fuit. Insuper hoc nimis probaret, quia ex illo extu deberent etiam necessario accusari circumstantiæ notabiliter minuentes, quod est contra doctrinam et praxim communissimam, et magnam involvit repugnantiam. *S. Lig. ibidem.*

452. — *R. ad* 2^m *Quæs.* 1° Quid de ratione agendi utriusque Sacerdotis? Errat uterque. Errat quidem Clemens asserendo, esse simpliciter inutile aut nocivum accusare circumstantias notabiliter aggravantes; hoc enim *per se* est falsum, quia *per se* utile est, si fiat absque scrupulo, seclusa obligationis persuasione, etc. Si vero hoc quandoque nocivum sit, est mere *per accidens*. Perperam insuper agit hæc e pulpito docendo, ut luculenter patet.

2° Errat etiam, et multo magis Minutius, socio publice contradicendo, cum ingenti fidelium scandalo. Errat, docendo dari obligationem accusandi præfatas circumstantias. Errat quoque pœnitentes imprudenter interrogando, contorquendo et vexando, ut minimas circumstantias ab eis exquirat. Errat imprimis de sexto præcepto minutatim inquirendo, absque ulla necessitate et cum pœnitentium offensione.

453. — *R. ad* 3^m *Quæs.* In praxi expedit, *ordinarie loquendo*, ut circumstantiæ notabiliores in confessione declarentur; et id fidelibus valde suadendum est generatim ad eorum majorem consolationem, humilitatem et fructum uberiorem ex Sacramentis percipiendum; item ad impediendas animi anxietates, v. g. ne forte circumstantiæ speciales, præsertim enormes, sint reservatæ, aut species peccati diversas constituant. Confessarius tamen communiter abstinebit a petendis circumstantiis tantum aggravantibus peccatorum carnalium, ne forte pœnitenti et sibi ipsi creet scandalum, neque permittet ut pœnitens eas minutatim exponat, nisi prudenter ad ejus anxietatem sedandam aliquando expediat. *Ita communiter.*

CASUS XI.

CIRCUMSTANTIÆ PECCATORUM 2°.

1° Paschasius, juvenis, in peccatum turpe semel lapsus est cum propria sorore, cum consobrina germana, et cum uxore fratris sui. Cum autem ad meliorem frugem sese recepisset, ad pedes Confessarii provolvitur, et cum magna contritione declarat, se cum tribus mulieribus sibi conjunctis turpiter egisse.

2° Flavia, mulier, plures imprecata est patri, fratri, consobrino, avunculo, et ipsi Confessario; et erga eosdem odium et desiderium vindictæ fovit. Confitetur autem quod toties imprecata fuerit, toties odium et desiderium vindictæ habuerit erga varias personas, quin earum qualitatem exprimat.

Hinc :

Quær. 1° *An* Paschasius *integritati confessionis satisfecerit? vel an gradus consanguinitatis et speciem propinquitatis declarare debuerit?*

2° *An* Flavia *satis peccata sua explicaverit? vel an debuerit dicere, imprecationes, odia et desideria vindictæ spectasse ad patrem, ad fratrem,* etc.?

Solutio :

454. — *R. ad* 1^m *Quæs.* 1° Paschasius integritati confessionis non satisfecit, quia tacuit circumstantiam adulterii cum uxore fratris sui patrati. Debuisset igitur saltem addere, unam e tribus mulieribus esse matrimonio ligatam.

2° Debuit etiam declarare incestum cum propria sorore, seu in primo gradu lineæ collateralis. Ratio est, quia reverentia quæ debetur sororibus et fratribus est diversæ rationis, ac ea quæ aliis consanguineis collateralibus tribuenda est. Ex hoc patet quod Ecclesia nunquam dispenset ab impedimento in illo gradu ad matrimonium contrahendum. *Ita communiter* cum *Lugo* et *Lacroix*. Attamen S. *Lig.* habet sententiam oppositam ut probabilem, ex eo quod copula non sit vetita de jure naturali, ut patet, ait, exemplo filio-

rum Adæ. Sed responderi potest copulam prohiberi saltem de jure naturali lato, et magis quam polygamia, cum unica exceptio ob necessitatem facta sit.

455. — 3° Probabilius Paschasius non debuit declarare gradum consanguinitatis quoad consobrinam, quia cæteri gradus videntur tantum circumstantiam aggravantem inducere. *S. Lig. n.* 470, *et alii communius*, contra *Concina*, etc. Neque debuit exprimere gradum affinitatis quoad uxorem fratris sui, quia, si excipiatur gradus primus in linea quasi recta, seu inter socerum et nurum (*beau-père et belle-fille*), et inter privignum et novercam (*beau-fils et belle-mère*), probabilius peccatum luxuriæ non mutat speciem pro variis gradibus; neque necesse fuit distinguere inter propinquitatem ratione consanguinitatis, vel affinitatis. *S. Lig. n.* 470, ubi testatur esse doctrinam communem Theologorum. *V. Comp. n.* 486.

456. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Flavia deliquit in integritate Confessionis omittendo declarare imprecationes, etc. in patrem vel in fratrem in specie, ob strictum pietatis vinculum. Illæ enim injuriæ graves declarandæ sunt, saltem quando agitur de propinquitate propiori, quia est defectus pietatis omnino specialis, cum opponatur amori reciproco quem sibi invicem debent proxime conjuncti. Hinc præfatæ injuriæ declarari debent: 1° quoad parentes et filios, imo quoad avos et nepotes, in linea recta; 2° quoad affines in primo gradu lineæ quasi rectæ; 3° item quoad patrinos et filiolos, seu patres et filios spirituales, quia ibi adest *quasi-paternitas* et *quasi-filiatio*; 4° quoad conjuges, quia, cum sint una caro, debent esse *cor unum et anima una*; 5° quoad fratres, vel affines in primo gradu lineæ collateralis, quia conjunctione omnino speciali uniuntur (1).

457. — Non autem necesse fuit ut Flavia designaret in specie alios quos injuria gravi affecit, quia injuriæ etiam graves inter alios consanguineos et affines *probabilius* specialem malitiam non contrahunt, licet in gradibus pro matrimonio prohibitis versentur. Ratio est, quia, cum sit re-

(1) Nota. Injuriæ in bonis fortunæ, parentibus vel aliis propinquis irrogatæ, minime speciem peccati mutant, si excipias casum in quo parentes, pro quantitate furti, amitterent id quod necessarium esset ad vivendum, et proinde id quod filius ex pietate ipsis dare teneretur.

motior conjunctio, non tantus amor, præ cæteris extraneis, ipsis debetur, ut injuriæ istis illatæ diversam malitiæ speciem constituant. *Lugo*, *D.* 16, *n.* 508, cum *aliis* contra *plures*, qui volunt ut omnes gradus pro matrimonio prohibiti in confessione exprimantur.

Neque debuit Flavia circumstantiam Confessarii exprimere *per se*, quia, licet sit velut pater spiritualis, nulla tamen affinitas spiritualis cum illo contracta est. Attamen species in eo casu mutari potest ratione Sacerdotii, nempe, si dignitas Sacerdotis vel Religionis graviter læderetur, aut ejus persona male tractaretur, vel desiderium male illum tractandi haberetur.

CASUS XII.

CIRCUMSTANTIÆ PECCATORUM 3°.

Anatolius, Parochus, cum infeliciter in peccatum carnis lapsus esset cum ancilla sua, quæ simul erat parochiana et filia confessionis, seu pœnitens, ac postea sacrilege celebrasset, induta laicali veste, ad locum dissitum tendit, confitendi gratia, seque accusat quod, ligatus voto castitatis, cum aliqua muliere peccaverit, et sacrilege communicaverit.

Hinc :

Quær. 1° *An* Anatolius *integre confessus fuerit, omittendo circumstantiam peccati cum pœnitente commissi?*

2° *An omittendo circumstantiam ancillæ?*

3° *An omittendo circumstantiam parochianæ?*

4° *An omittendo circumstantiam Missæ sacrilegæ?*

Solutio :

458. — *R. ad* 1^m *Quæs. Affirm.* probabilius *per se.* Non debuit enim necessario patefacere circumstantiam peccati cum propria pœnitente patrati. Ratio est, quia Confessarius ex officio stricte tantum tenetur ad rectam directionem in tribunali præbendam, neque ulla spiritualis cognatio inter Confessarium et pœnitentem ex confessione oritur.

Lugo. — *Lacroix.* — *S. Lig. l.* 3, *n.* 451, contra *alios non paucos.*

Dixi *per se*, quia circumstantia specifica daretur, si peccatum cum confessione relationem haberet, v. g. si adfuisset sollicitatio in confessione, vel occasione confessionis, etc., ob sacrilegium et injuriam maximam quæ tunc Sacramento Pœnitentiæ irrogaretur. *Lugo, n.* 351.

459. — *R. ad* 2^m *Quæs. Affirm.* etiam probabilius. Circumstantia enim famulatus speciem peccati non mutat. Ratio est, quia herus, ancillam admittendo ad famulatum, cum ea de re temporali tantum contrahit, nempe de tanto pretio, de servitio annuo, vel menstruo solvendo; nec intendit se obligare tanquam ex officio ad spiritualem ejus animæ curam suscipiendam. Attamen in casibus particularibus facile obligatio specialis intervenire potest pro hero, v. g. si puella junior ipsius custodiæ a parentibus committatur, quia tunc quasi-contractus intercedit.

460. — *R. ad* 3^m *Quæs. Negant plures.* Ratio est, quia circumstantia peccati cum parochiana commissi speciem particularem deformitatis inducit. Ad Pastorem enim ex officio pertinet oviculam suam sedulo custodire, et a periculis avertere. Quid igitur, si pastor, repente in lupum mutatus, eam voraverit? *Ita* S. *Lig. n.* 451; *alii* tamen oppositam sententiam tenent.

461. — *R. ad* 4^m *Quæs. Neg.* etiam; Anatolius enim non satisfecit integritati confessionis prætermittendo Missam in statu peccati mortalis celebratam, quia, dicendo quod communicaverit sacrilege, tacet tum indignam celebrationem, tum indignam sibi indigno SS. Eucharistiæ administrationem. Seclusa autem celebrationis circumstantia, probabiliter satisfecisset dicendo se voto castitatis ligatum esse. *Lacroix, n.* 1060, et alii graves Theologi.

CASUS XIII.

MANIFESTATIO COMPLICIS,

Et illius qui fuit occasio peccati.

1° Bertoldus infandum incestus crimen patravit cum sua sorore unica, Parocho notissima, hujusque nepoti proxime nuptura. Urget tempus Paschale, nec miser alteri

quam Pastori suo confiteri potest. Hæret diu anxius et dubius, an possit vel debeat peccatum illud cum sorore sua commissum confiteri cum tanta sororis suæ apud Parochum infamia. Jamjam peccatum erat omissurus, cum, secum cogitando et recogitando, modum invenit se e tantis ambagibus eripiendi, et sic confitetur : *Incestum semel cum consanguinea commisi.*

2° Ægidius, advertens sororem suam a Caio, amasio suo, gravidam esse, actus in rabiem, eam graviter percutit, et sic ejus abortum procurat. Facti pœnitens, confitetur quidem gravem sororis percussionem, sed circumstantiam ejus prægnationis et mortis fœtus reticet, ne crimen illius detegat Confessario, a quo tam ipse quam tota familia perfecte cognoscitur.

Hinc :

Quær. 1° *An accusandum sit peccatum quod declarari nequit sine complicis manifestatione ?*

2° *An peccatum declarari possit Confessario complicem cognituro, si alius Confessarius non desit ?*

3° *An sit obligatio declarandi peccatum mortale quod accusari nequit sine infamia alterius qui fuit occasio aut objectum peccati ?*

4° *Quid ad utrumque casum ?*

Solutio :

462. — *R.* ad 1^m *Quæs. Affirmant communius* et *probabilius*. Ratio est, quia nulla datur ratio legitima a peccato confitendo excusans. Incommodum enim illud quod sequitur ex manifestatione complicis, est ipsi confessioni intrinsecum. Secus enim in locis bene multis, ubi fideles omnes a Parocho vel etiam ejus adjutoribus cognoscuntur, jam rueret ex magna parte confessionis præceptum. Parentes enim, filii, conjuges, plerumque a peccatis declarandis excusarentur, quod absurdum est. Ita *communiter.*—*S. Lig.* n. 589. — *Billuart, diss. 7, art. 2, § 2.* — *Lugo, D. 16,* n. 420.

Alii tamen non pauci probabiliter *negant*. Ita *Busemb.*,

Diana, Mazzotta, Navarrus, Medina, Elbel, etc. — *V Comp. n.* 499.

463. — *R. ad* 2^m *Quæs. Neg.*, si facile alius Sacerdos adiri possit. Sed facile etiam dantur causæ excusantes. Insuper, seclusa quoque causa excusante, generatim grave peccatum non esset, si Confessarius ordinarius servaretur. *V. Comp. ibid.*

R. ad 3^m *Quæs. Affirm.* Sequitur ex responsione ad primum *Quæs.* Etenim ratio integritatis confessionis non minus exigit manifestationem alterius non complicis, quam complicis quando aliter integra fieri nequit. *Lugo, D.* 16, *n.* 420. — *Billuart, diss.* 7, *art.* 2, § 2. — *Antoine, de Pœnit. c.* 1, *art.* 2, contra *Reuter, n.* 331, — et *Suarez, disp.* 34, *sect.* 2.

464.—*R. ad* 4^m *Quæs.*—*Ad* 1^m *casum.* Bertoldus tenetur dicere se incestum commisisse cum consanguinea *in primo gradu lineæ collateralis*, vel brevius, cum *sorore sua.* Sequitur ex dictis supra in responsione ad 1^m *Quæs.* Attamen juxta *S. Lig. probabiliter* satisfaceret, dicendo : *Peccavi cum consanguinea.* Licet autem minime mihi placeat hæc sententia, attamen, cum sit tanti Doctoris, eam sequentes damnare non possum.

465. — *Ad* 2^m *casum.* Quid tibi videtur de Ægidio ? Res difficultate non caret. Ex una parte non apparet quod peccatum suum in specie declarare possit, quin præfatas circumstantias manifestet. Attamen, juxta plures, seorsim utrumque peccatum confiteri valeret, scilicet gravem sororis percussionem, et abortum mulieris procuratum. Nec dicas quod sic omitteret circumstantiam specificam consanguinitatis quoad fœtum occisum; nam, *probabiliter*, mala tractatio cognatorum non inducit speciem novam peccati, nisi agatur de consanguineis lineæ rectæ in primo et secundo gradu, ut dictum est supra *n.* 457. Porro infans occisus, seu filius sororis, est in tertio gradu consanguinitatis lineæ collateralis, et proinde erga eum non specifice læditur virtus pietatis. *Lugo, D.* 16, *n.* 298 *et seq.* — *Salmant.* etc.

Igitur, si loco sororis Ægidius percussisset matrem viduam, per crimen gravidam, ex difficultate se extricare non posset, et omnes circumstantias declarare deberet.

CASUS XIV.

INQUISITIO DE NOMINE COMPLICIS.

1° Thersilia accedit ad Rufinum, Confessarium, et de peccato gravi consortii cum aliquo viro se accusat. Tum Rufinus : « Estne cognatus tuus ille? — Sane in Adamo. — « Estne proximus? — Utique, de proximo meo. — Est vi- « cinus? — Plus vel minus. — Quis est igitur ille? Quo- « modo vocatur? — Vocatur eo nomine quod in Baptismo « sortitus est. — Insolescis, proterva mulier! Vade : te ab- « solvere nequeo, quia assequi non possum quænam et « quanta sit occasio peccandi in qua versaris. »

2° Julius, vir in regione sua conspicuus, eidem Rufino confitendo, se accusat de peccato turpi pluries patrato cum aliqua muliere. Audivit autem Rufinus, Julium male olim versatum esse cum propria ancilla, quam propterea dimittere coactus est. Hinc suspicatur graviter, pœnitentem cum nova famula peccasse, et proinde adesse occasionem *proximam in esse*. Igitur interrogat : « Estne serva? — Est li- « bera, reponit alter. — Estne famula? — Est famula Dei, « de genere filiarum Evæ. — Sed habitatne in domo tua? « — Sed, Pater, hoc ad confessionem pertinere non videtur, » reponit iterum Julius. — Confessarius autem, cum non potuerit plura a pœnitente extorquere, cum, licet ægre, absolvit et dimittit.

Hinc :

Quær. 1° *An liceat Confessario petere nomen complicis?*

2° *An id liceat saltem ad correctionem, vel bonum publicum?*

3° *An vero liceat Confessario inquirere de circumstantiis, ex quibus in notitiam complicis deveniet?*

4° *Quid de* Rufino *Confessario in duplici casu?*

Solutio :

466. — *R. ad* 1^m *Quæs. Neg.* Constat ex Bulla *Bened. XIV : Ubi primum*, in qua Summus Pontifex declarat Confessarios, qui requirunt nomen complicis sub pœna denegandæ

absolutionis, peccare graviter, et eos incurrere suspensionem ab audiendis confessionibus, sed ferendæ sententiæ tantum. *V. S. Lig. n.* 491.

467. — *R. ad* 2^m *Quæs.* 1° Non licet ad correctionem, quia prohibitio est generalis, severa et absoluta. Præterea, illa correctio semper Sacramentum Pœnitentiæ odiosum redderet.

2° Neque licet etiam ratione boni publici procurandi, ob eamdem rationem. Sed, ubi agitur de damno publico impediendo, potest et debet Confessarius, omissa interrogatione de nomine complicis, obligare pœnitentem ut ipse manifestet suum complicem alicui, a quo malum impediri possit. *S. Lig. n.* 491-492. Liceret tamen petere nomen complicis, si revelatio esset necessaria, nec per alium quam per Confessarium fieri posset. *Lugo, de Pœnit., D.* 17, *n.* 427 *et seq.*

468. — *R. ad* 3^m *Quæs. Affirm*, quoties interrogatio spectat ad integritatem confessionis, vel ad debitam pœnitentis directionem. Imo sæpe tales interrogationes facere debet, ut munus suum rite adimpleat: sic, v. g. petere potest an persona de qua agitur sit in primo vel secundo gradu consanguinitatis, ut peccati speciem discernat; an sit voto ligata, an complex in eadem domo versetur, et alia similia, licet hoc modo in cognitionem complicis veniat. *S. Lig. n.* 491.

469. — *R. ad* 4^m *Quæs.* — *Ad* 1^m *casum.* Rufinus graviter peccavit *per se*, ut constat ex responsione ad 1^m *Quæs.* Attamen ejus imprudens interrogatio a peccato mortali excusaretur, si non postulasset nomen sub pœna denegandæ absolutionis.

Ad 2^m *casum.* Potuit et debuit Rufinus, stante casu, Julium speciatim interrogare de qualitate occasionis, ut sciret an esset occasio *proxima*, vel occasio *in esse*, seu in eodem contubernio; quia ex his Confessarius dirigitur ad absolutionem dandam vel differendam, aut ad pœnitentem magis vel minus urgendum, ut statim occasionem etiam ante absolutionem dimittat. Ergo recte non egit Rufinus absolvendo Julium, naturam occasionis patefacere nolentem.

CASUS XV.

PECCATA EX OBLIVIONE OMISSA 1°.

Rosalia, recordans de peccato gravi in confessione modo peracta omisso, nihilominus ad sacram Synaxim accedit, et in sequenti confessione casum Severino, Confessario, exponit. At ille : « Scito, filia, inquit, horrendum esse si quis accedat ad sacram Synaxim, conscius peccati gravis in confessione non declarati, teque damnandam fore si tanto salutis discrimini te iterum committas, neque hac vice te absolvere valeo. » — Obstupefacta mulier recte pergit ad alium Sacerdotem, Benignum scilicet, quærens utrum revera casus damnationis foret : « Minime gentium, inquit ille, scias te in nullo casu teneri ad confitendum ante Communionem quodlibet peccatum involuntarie omissum. — Velis igitur, quæso, ait Rosalia, peccati hujus absolutionem mihi impertire. — Nequaquam, reponit Benignus ; absolutione enim minime indiges, quia jam dimissum est hoc tuum peccatum. Sis igitur bono animo, et perge ad sacram Eucharistiam statim suscipiendam. »

Hinc :

Quær. 1° *An peccata involuntarie omissa sint confitenda ?*

2° *An declaranda sint ante Communionem ?*

3° *Quid in praxi tenendum, vel suadendum ?*

4° *An nova absolutio pro peccatis ex oblivione omissis impertiri debeat, sive eidem Confessario, sive alteri confessio fiat ?*

5° *Quid de utroque Confessario dicendum ?*

Solutio :

470. — *R. ad* 1^m *Quæs. Affirm.* Ratio est, quia oblivio a tanta obligatione excusare nequit. Constat ex proposit. 41ª ab *Alex. VII* damnata. Imo confessio prædictorum peccatorum ad tempus ingens differri nequit. *V. Comp. n.* 494 *et seq.*

R. ad 2^m *Quæs. Neg. probabilius*, quia jam dimissa sunt

indirecte. Remanet tantum obligatio ea confitendi, ad præceptum divinum adimplendum. Proinde, ratione probationis, peccatum Communioni faciendæ non obstat. Insuper, cum remissum fuerit in Sacramento Pœnitentiæ, etiam legi Concilii Tridentini satisfactum est. *S. Lig.* — *Collet* et nunc alii *communius.* — *V. Comp. de Eucharist. n.* 326.

471. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Suadendum est omnino ut peccata hæc ex oblivione omissa ante Communionem declarentur, si facilis aditus ad Confessarium pateat, ad majorem animi consolationem. Præterea, cum postea sint accusanda, sane præstat in præsentibus huic oneri satisfacere. Quod enim *debes facere, fac citius*, et in tuum majus commodum cedet. Insuper, dum te accingis ad Communionem faciendam, declaratio peccati tui minus gravis tibi erit.

472. — *R. ad* 4^m *Quæs.* 1° Minime tibi necessaria est nova absolutio, si ad Confessarium consuetum accedas, quia peccata quæ modo accusas, jam *indirecte* remissa, in subsequenti confessione *directe* ab eodem Confessario remittentur, quin eorum declarationem renovare debeas.

2° Si vero adeas novum Confessarium pro hac vice tantum, *negant aliqui*; quia, aiunt, remissio directa non est necessaria. Sic *Pontas*, *Collet*, etc. Sed sententia communis et tenenda *affirmat.* Ratio est, quia omnia peccata mortalia, ex institutione Christi, clavibus subjicienda sunt, ut directe remittantur. Licet jam indirecte remissa sint, non tamen vi Sacramenti, seu vi absolutionis, sed tantum vi gratiæ, et concomitanter cum aliis peccatis, remissa sunt. *Sporer*, *n.* 627, etc. — *V. Comp. n.* 496.

473. — *R. ad* 5^m *Quæs.* Damnandus est Severinus, qui sine causa Rosaliam damnavit. Ex dictis enim nullus erat pro muliere damnationis casus. Tantum igitur suadere debuisset, ut confessio peccati oblivione omissi Communioni præmitteretur; non vero sub gravi præcipere. Benignus in doctrina nullatenus reprehendendus est; potuit enim ita Rosaliam docere, et ei, omissa absolutione, Communionem permittere; sed, quoad modum, nimis aperte agendi rationem alterius Confessarii damnavit, et ei contradixit. *Est enim modus in rebus* ....

CASUS XVI.

PECCATA EX OBLIVIONE OMISSA 2°.

1° Flaminius, peracta confessione annua, recordatur peccati mortalis in ea involuntarie prætermissi. Statuit quidem quamprimum confiteri, ut integritati confessionis satisfaciat; sed subinde propositum ad proximum Pentecostes festum distulit. Hac autem accedente solemnitate, Flaminius confessionem iterum in aliud tempus remisit, et adeo invaluit mora, ut confessionem ad Paschale tempus protraxerit. Quare graviter a Confessario objurgatus est, velut gravis culpæ reus.

2° Barbara, celato in confessione peccato, cum a Parocho abhorreat alteriusque Confessarii copiam non habeat, frequenter communicare solet, in horrenda consuetudine sacrilegii tabescens. Tandem, occasione apud alterum confitendi data, conscientiæ sordes abstergit. Sed ecce postea ipsius memoriæ occurrit peccatum mortale, in hac ultima confessione involuntarie prætermissum. Quid faciet misera? Undique ambages! Nec istud peccatum Parocho aperire audet, et a sacrilegio abhorret. Tantis pressa angustiis, Barbara persuasum habet se posse de more confiteri et communicare, donec occurrat alia occasio mox adfutura alteri Confessario hoc peccatum patefaciendi. Ita reapse peragit.

Hinc:

Quer. 1° *An peccata involuntarie omissa sint necessario alias quamprimum accusanda; vel quandonam urgeat hæc obligatio?*

2° *An possit interponi alia confessio, antequam declarentur?*

3° *Quid de utroque casu?*

Solutio:

471. — *R. ad 1^m Quæs.* Peccata ex oblivione in confessione omissa, non sunt necessario quamprimum accusanda, saltem probabilius, sed sufficit ut eorum confessio ad tempus notabile non protrahatur, quia hujusmodi obligatio moraliter accipienda est; et peccata illa habentur instar de-

biti, cujus solutio non potest diu differri, licet non statim in rigore urgeat. Juxta plures graves Theologos, confessio horum peccatorum remitti potest usquedum urgeat alia confitendi obligatio, si nulla confessio alia libera intercedat. *Bonacina*, etc. — *V. Comp. n.* 495.

475. — *R. ad* 2^m *Quæs. Neg.*, quia ad integritatem confessionis requiritur ut pœnitens declaret omnia peccata menti occurrentia, nec adhuc clavibus submissa; atqui conscientiam habet illorum peccatorum, quatenus ratione illorum obligationi confessionis non adhuc satisfecit. Ergo... *V. Comp. ibid.*

476.—*R. ad* 3^m *Quæs.*—*Ad* 1^m *casum.* Flaminius optime fecisset, si ad confitendum pro solemnitate Pentecostes accessisset, et peccatum ex oblivione omissum cum aliis nondum patefactis accusasset. An vero ei accusandum sit de peccato præsertim gravi, ex eo quod confessionem tamdiu distulerit? Ex dictis *probabiliter* negandum est. Proinde ipse Confessarius, velut nimiæ rigiditatis, est arguendus.

R. ad 2^m *casum.* Barbara male fecit, quia peccatum nondum accusatum, dum confiteretur, voluntarie sine causa excusante reticuit. Si adeo abhorreat peccatum illud Parocho confiteri, omittat totaliter confessionem, usquedum adveniat ille Confessarius qui exspectatur, et proxime venturus est. Nihil enim urgere videtur, quia non dicitur eam in statu peccati mortalis versari; insuper, non instat tempus annuæ confessionis: proinde ex sola devotione confiteri et communicare statuit.

CASUS XVII.

PŒNITENS LINGUÆ CONFESSARII IGNARUS.

Ascanius, natione germanus, linguæ gallicæ prorsus ignarus, nescio qua de causa, iter per Galliam agebat. Secum vero socium ducebat utriusque idiomatis probe scitum. Sed ecce interea, mox decurrente Paschali tempore, obligatio confitendi et communicandi instat. Quid faciet ille? Dubitat utrum confiteri debeat per interpretem, seu per fidelem suum Achatem. Diu hæret anceps, et in dies protrahit utriusque præcepti adimpletionem. Sed, elapso tempore Paschali, ecce repentino morbo correptus, de vita

valde periclitatur. Tunc recurrit et adaugetur difficultas. Metu mortis pressus et adactus, mandat, licet ægre, ut Sacerdos requiratur; et per socium, velut interpretem, integram peragit confessionem.

HINC :

QUÆR. 1° *An ignari idiomatis regionis vel Confessarii per interpretem confiteri teneantur?*

2° *Quomodo confessio per interpretem fieri possit, quin hic peccata accusata cognoscat?*

3° *Quid de casu?*

SOLUTIO :

477. — *R. ad 1^m Quæs. 1° Neg.*, si agatur tantum de præcepto Ecclesiæ, quia confessio per interpretem est onus gravissimum, quod nullatenus sub lege ecclesiastica cadere censetur. *Ita omnes*, ait *Concina*.

2° *Neg.* etiam *probabilius* de præcepto divino, etiam in articulo mortis. Ratio est, quia confiteri per interpretem est onus gravissimum et multis periculis obnoxium, v. g. periculo revelationis, irrisionis, etc. Præter quod nemo tenetur duobus confiteri. Constat enim ex *Concilio Later. c. Omnis utriusque sexus fidelis... solus peccata sua confiteatur*. Attamen *per accidens* ille obligaretur ad confessionem per interpretem faciendam, qui conscius peccati mortalis alio modo nullatenus confiteri posset, et de contritione perfecta dubitaret; quia tunc illud esset medium ad salutem necessarium. Sed sufficeret, si unum veniale per interpretem diceret. *S. Lig. n.* 479.

478. — *R. ad 2^m Quæs.* Sic fieri potest : 1° interpres avertat faciem a pœnitente; 2° recitet ipsi in suo idiomate interrogationes generales a Confessario alta voce factas, circa præcepta Decalogi et Ecclesiæ; 3° interea pœnitens ad singulas interrogationes nutu significet Confessario an peccaverit necne, simulque numerum peccatorum digitis promat, ubi se reum cognoscit. *Voit, n.* 574.

Hæc methodus suadenda est peregrinis, qui aliter confiteri nequeunt; sed ex obligatione rigida imponenda non est, quia, licet sic peccata interpretem lateant, est medium extraordinarium, et hujusmodi praxis pœnitenti valde repugnare potest, variisque scatet incommodis.

R. ad 3^m Quæs. Ascanius non fuit obligatus ad confitendum per interpretem, etiam in morte, ne quidem ad solum veniale dicendum, excepto casu quo de contritione perfecta dubitaret. Inducendus tamen est ad confitendum per interpretem, modo prædicto, ad tutius atque solatium majus, necnon ad fructum uberiorem percipiendum. Si vero possit unum mortale exprimere per se solum, ad id tenetur.

CASUS XVIII.

CONFESSARIUS IDIOMATIS LOCI IGNARUS.

Nicostratus, Sacerdos, magno desiderio saluti animarum se impendendi, in longinquas barbarasque regiones proficiscitur, ut aliis viris apostolicis se comitem adjungat. Sed ecce, mox, ita disponente Providentia, licet linguæ regionis ignarus, solus ingenti provinciæ præficitur. Undique requiritur ut moribundis succurrat; sed neque intelligit quid dicant ægrotantes, neque ab ipsis intelligitur. Quid consilii capesset? Ostendit Christi Crucifixi imaginem ægrotis deosculandam, signo eos inducit ad veniam a Deo postulandam, et ad pectus in signum doloris et confessionis percutiendum, eosdemque absolvit.

Hinc:

Quær. 1° *Quomodo Missionarius, ignorans linguam regionis, poterit saltem aliquatenus confessiones excipere?*

2° *Quid de praxi* Nicostrati?

Solutio:

479.— *R. ad 1^m Quæs.* Sequens methodus prædicto Missionario suadenda est: Discat Confessarius, si nesciat, nomina præcipuorum peccatorum et frequentiorum ex lingua regionis, eaque enuntiet coram pœnitente qui nutu capitis, aut affirmatione significabit se deliquisse, ubi opus erit. Ex hoc colliget quænam peccata, saltem in genere, a pœnitente commissa fuerint. Cæterum satisfacient prædicti pœnitentes, si Confessario manifestent ea pauca peccata quæ declarare possunt. *Ita communiter* Auctores agendo de

moribundis qui non possunt integre confiteri, quod etiam cæteris casibus urgentis necessitatis convenire potest. *S. Lig. n.* 480. — *V. Comp. n.* 505. Vide etiam dicenda in casibus sequentibus.

480. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Valet quidem praxis Nicostrati, quando absolute alio modo facere non potest. Sed teneat methodum supra indicatam, et res facilius ipsi succedet.

CASUS XIX.

ABSOLUTIO MORIBUNDI SENSIBUS DESTITUTI 1°.

1° Sigebertus, Parochus, advocatur ad Paulinam, vitæ liberioris mulierem, graviter decumbentem. Cum eam invenisset penitus destitutam sensibus, judicat absolvendam non esse, quamvis, teste ancilla, Sacerdotem desideraverit; monitisque adstantibus de justitia Dei in hanc miseram, suæ parochiæ scandalum, domum gemebundus se recipit.

2° Marius, advocatus ad Justinam moribundam, audiensque eam repente apoplexia correptam fuisse, declarat eam absolvi non posse, cum ne de confessione quidem cogitare potuerit. Sed contristatos consolatur parentes, eo quod, cum christiane vixerit, Deus, infinite bonus, misericordiam illi sit tributurus : mors enim, ait, vitæ similis est.

Hinc :

Quær. 1° *An absolvendi sint quilibet moribundi sensibus destituti, si Sacerdotem desideraverint, vel signum doloris ante ejus adventum ostenderint?*

2° *An absolvendi, si christiane vixerint, non tamen signa doloris præbeant?*

2° *Quid ad utrumque casum?*

Solutio :

481. — *R. ad* 1^m *Quæs. Affirm.* Constat ex Rit. Rom., necnon ex variis Conciliis. Ratio est, quia per testimonium

adstantium satis sensibiliter fit nota confessio infirmi. Fit enim tunc velut confessio per interpretem, cum moribundus censeatur continuare priorem Confessarii petitionem. Sed absolutio conditionaliter concedenda est, quia non constat ægrotantes hujusmodi hic et nunc usu rationis gaudere, et proinde eos actum humanum facere posse, qualis ad valorem Sacramenti Pœnitentiæ requiritur. *V. Comp. n.* 506.

482. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Absolvendi sunt etiam conditionaliter omnes moribundi sensibus destituti, qui christiane vixerunt, etsi nullum dent signum doloris, aut petitionis confessionis. Ratio est, quia in istis aliquo modo præsumi possunt dolor et confessio peccatorum, per suspiria, gemitus, varios motus corporis, per anxiam respirationem, etc. Qui enim christiane vivit, præsumitur velle christiane mori. *S. Lig. n.* 482.

Imo eodem modo absolvendi sunt etiam illi qui parum christiane vixerunt. Ratio est, quia etiam in istis potest adesse pœnitentia, et confessio sensibilis. Peccator enim qui male vixit, se ad extrema perductum sentiens, potest bene mori velle, et, donec oppositum probetur, absolutio ipsi impertienda est. Ita recte *Collet* cum aliis.

483. — Objicies cum *Concina* decretum *Societatis Jesu* quo damnatur sequens propositio recensita in catalogo propositionum quæ in scholis ejusdem Soc. doceri non debent (in ordinat. pro schol. sup.) : *Moribundus etsi nullum signum det aut dederit contritionis, adeo ut Sacerdos nec sciat nec prudenter putare possit præcessisse aliquam sensibilem confessionem, absolvi potest.*

R. 1° Hæc propositio merito a Societate proscripta est, quia, ut jacet, est simpliciter falsa, saltem *speculative loquendo*; ex ea enim sequeretur quod in omni casu posset absolvi moribundus, etiamsi constaret quod nulla signa confessionis aut doloris daret nec antea dederit. *Ita Lacroix, n.* 1162.

2° Societas prohibuit ne doceretur talis doctrina in suis scholis, quia tunc opposita sententia erat communior.

3° Certum est Jesuitas communiter etiam Romæ absolvere prædictos moribundos, non obstante Societatis decreto, nec reclamante eadem Societate.

484. — *R. ad 3^m Quæs.* 1° Sigebertus prorsus damnandus est, quippe qui tanta inclementia erga miserrimam Christi oviculam perditam usus est. Numquid cum Christo Domino fas ei erit dicere: *Ego sum Pastor bonus?* Sane huic peccatrici succurrere debuisset, in quantum poterat, per conditionatam absolutionem. Etenim evidenter egit contra præscriptum Rit. Romani, quo jubemur absolvere omnes qui Sacerdotem postularunt, antequam usu sensuum privarentur.

2° Neque Marius muneri suo satisfecit. Etenim, cum agatur de muliere quæ christiane vixit, facile fieri potest ut lucidum intervallum, præsente Sacerdote, habuerit et aliquo modo confessa fuerit: ergo absolvenda erat Justina. Bene quidem fecit, consolando parentes puellæ, et ejus christianam vitam recolendo; sed multo melius fecisset, et meliori modo afflictos parentes consolatus fuisset, si moribundam beneficio absolutionis donasset.

CASUS XX.

ABSOLUTIO MORIBUNDI SENSIBUS DESTITUTI 2°.

Bonifacius, Sacerdos, iter agens incidit in militem qui, in duello confixus, moribundus et sensibus destitutus jacebat, eumque statim absolvit. Deinde iter prosequendo, in hæreticorum regione moribundum offendit in via jacentem, penitus sibi incognitum, et jamjam ultimum spiritum efflaturum. Dubius an hic catholicus esset vel hereticus, eum tamen conditionaliter absolvit.

Hinc:

Quær. 1° *An absolvi possit ille qui, in ipso actu peccati, sensibus destitutus est?*

2° *Quid de* Bonifacio?

Solutio:

485. — *R. ad 1^m Quæs.* Etiam illi qui in statu peccati mortalis, v. g. adulterii, duelli, ebrietatis, furti, etc., sensibus sunt destituti, cum rigore loquendo eodem modo absolvi possunt, quia fieri potest ut isti lucidum intervallum habeant, Deo reconciliari velint, et suum desiderium osten-

lant per signa quæ non satis percipiuntur, licet sensibilia sint. S. *Lig. n.* 483.

486. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Quid de Bonifacio? Ingens premit difficultas, et lis magna inter Theologos hac de re agitatur. Quidquid sit, laudandus Bonifacius, quippe qui, in quantum poterat, misero peccatori subvenit; absolute enim fieri potest, ut dispositus fuerit et aliquo modo confiteri voluerit. Sed debuit primum ipsi acclamare ut eum ad contritionem disponeret, necnon ad confitendum qualicumque modo adhortaretur, si forte ab ipso audiretur.

487. — *Objicies:* Homo sensibus prorsus destitutus, est incapax Sacramenti Pœnitentiæ, quia nullo modo confiteri potest. Confessio enim debet esse sensibilis; sed ea confessio non est sensibilis, quæ nullo modo apparet. Ergo....

R. Licet moribundus destituatur sensibus externis, sensibus tamen internis, seu usu rationis gaudere potest. Constat ex multis exemplis hominum graviter decumbentium, qui, sanitati restituti, testati sunt se intellexisse omnia quæ dicebantur et agebantur circa ipsos, et conatos fuisse per signa et suspiria confiteri et dolorem de peccatis exprimere. Sic de se narrat Theologus *Marchantius* apud *Elbel*, *n.* 212:

« Confirmor, ait, in hac ignotorum signorum declara-
« tione, eo quod mihi semel, extremo periculo post Extre-
« mam Unctionem laboranti, et per omnia sensuum opera-
« tione destituto, contigit. Sensibus omnibus destitutus
« eram, excepto auditu; ratione autem et judicio firmo et
« recto utebar intus, ita ut, cum me deficere et ex medico
« foris loquente et ipsius naturæ debilitate perciperem,
« firmiter me Dei misericordiæ commendabam, et pium
« aliquem affectum foris conabar præstare: quare mirum
« est, si forte gemitu aliquo vel respiratione, vel doloris
« nutu illud non ostenderim, quamvis adstantes illud non
« notarent, nisi forte ut erant signa naturæ patientis. Ab
« illo tempore in animum induxi, quod, si quovis modo
« aliquem catholicum sic oppressum reperirem, nec signum
« aliquod mihi intelligibile dari posset, nihilominus sub
« conditione absolverem, ex eo quod forte aliquod signum
« pœnitentiæ edat, etsi mihi incognitum. »

CASUS XXI.

ABSOLUTIO HÆRETICI MORIENTIS 1°.

Olivarius, Sacerdos, iter agens per loca hæreticorum, cum in hospitium divertisset, ecce! incidit in hæreticum moribundum, sensibus destitutum et cum morte jam luctantem. Ignorat an fuerit hæreticus materialis vel formalis, an usu rationis gaudeat necne: quid faciet? Perplexitate primum torquetur; sed cum periculum sit in mora, mox insinuato et acclamato actu doloris de peccatis et desiderio confessionis, eum conditionaliter absolvit.

Hinc:

Quær. 1° *An absolvi possit conditionaliter hæreticus materialis sensibus destitutus?*

2° *An recte egerit* Olivarius?

Solutio:

488. — *R. ad* 1^m *Quæs. Affirm. probabiliter.* Ratio est, quia præsumi potest aliquatenus quod, hic et nunc veritatem agnoscens, velit in Religione catholica mori, et consequenter confiteri et absolvi; hoc enim absolute fieri potest. Nonne unus talis inter centum millia potest reperiri? Deinde, in casu necessitatis licet uti opinione etiam tenuiter probabili in favorem hominis periclitantis. Juxta alios, hæreticus materialis absolvi potest, quia vult implicite Sacramentum Pœnitentiæ recipere, cum omnia ad salutem necessaria admittere velit. *Lacroix*, *n.* 1866. — *Elbel*, *n.* 212 *et* 216. — *Reuter*, *neo-Confessarius*, *n.* 203.

Negant tamen plures cum *S. Lig. n.* 483 *in fine*, nisi hæreticus absolutionem expresse petat, quia talis homo nunquam præsumi potest dare signa doloris in ordine ad confessionem a qua summopere abhorret.

489. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Laudandus Olivarius, quippe qui, quo meliori modo potuit, saluti hæretici providit. Non constabat enim esse hæreticum formalem, et poterat haberi spes aliqua, licet tenuissima, valoris absolutionis ipsi conferendæ.

CASUS XXII.

ABSOLUTIO HÆRETICI MORIENTIS 2°.

Cæsarinus, hæreticus, homo bene morigeratus, et qui videbatur materialiter tantum errasse, morbo gravissimo correptus, jam ad extrema pervenerat, quin tamen rationis usu fuerit destitutus. Id inaudiens Sylvanus, loci Parochus, confestim se ad eum contulit ut ejus saluti æternæ consuleret, et eumdem in hunc modum allocutus est: *Dic mihi, mi bone, nonne in Religione lutherana permanes, quia illam veram existimas? Nonne illam statim relinqueres, si falsam putares? Nonne confiteris Deo te peccasse, et vis confiteri homini qui te possit absolvere? Nonne mihi confitereris, si scires te debere hoc facere?* Ad singula annuit æger..., et Sacerdos ait: *Si est sufficiens ista confessio, ego te absolvo*, etc. Ex Gobat et Elbel.

Hinc:

Quær. 1° *An absolvi possit hæreticus materialis, sensibus adhuc gaudens, et bona fide recusans Religionem Catholicam amplecti?*

2° *An recte egerit Confessarius in proposito casu?*

Solutio:

490. — *R. ad 1^m Quæs.* Communius *negant* Theolog. cum *S. Lig.*, quia hæreticus quilibet recipere nequit Sacramentum Pœnitentiæ quod non vult, et in quo fidem nullam habet.

Attamen *affirmant Lacroix*, — *Reuter*, — *Elbel*, supra citati, cum nonnullis aliis, pro casu extremæ necessitatis. Ratio est, quia requisita ad Sacramentum Pœnitentiæ absolute, aliquo modo implicite adesse possunt. Etenim hæreticus ille potest vere de peccatis dolere, et implicite velle confessionem, v. g. si fateatur Sacerdoti interroganti an vellet confiteri si putaret Religionem Catholicam esse veram Religionem. Hæc sententia videtur in praxi tenenda, quia non apparet improbabilis, cum a Theologis pluribus magni ponderis defendatur. Præterea, probabilitas tenuis vel tenuissima valoris Sacramenti in hujusmodi casu sane sufficit

Confirmatur ex praxi, passim vigente in Helvetia et Germania, tales hæreticos in articulo mortis absolvendi.

491. — *R. ad 2^m Quæs.* Non videtur damnandus Sylvius, qui absolvit hæreticum materialem adhuc usu rationis gaudentem. Prudenter enim egit, siquidem in tanta extremitate non suppetebat tempus hæreticum instruendi et convincendi. Si autem Sacerdos ei dixisset falsam esse Religionem suam, incurrisset periculum moribundum a bona fide cruendi, absque certitudine eum ad veram Religionem adducendi.

Objicies : Ad absolutionem validam requiritur actus Fidei ; atqui in hæretico actus Fidei supernaturalis supponi non potest : ergo hæreticus absolvi non potest.

R. Dist. Actus Fidei non potest supponi in hæretico *formali*, *conc.* ; in hæretico *materiali*, *neg.* Ratio est, quia hæreticus *materialis* pertinet ad animam Ecclesiæ, licet a corpore excludatur : proin ipsi consequenter potuerunt esse supernaturales actus Spei, Dilectionis et Contritionis ex ea Fide fundati. *Lacroix, ibid.* — *Elbel, n.* 214. — *Gobat*, etc.

CASUS XXIII.

EXAMEN CONSCIENTIÆ 1°.

Bernardus, plebeius homo, ad confitendum accedens, vix Ecclesiam fuerat ingressus, cum ad sacrum tribunal properavit, et illud sine mora ingressus est. Confessarius, qui hoc animadverterat, interrogavit utrum examen conscientiæ confessioni præmiserit ? Negative respondit ille. Tunc Confessarius cum indignatione eum repulit, mandans ut, conscientia prius debite excussa, denuo rediret. Abiit homo, et nunquam postea reversus est.

Hinc :

Quær. 1° *Quale examen conscientiæ requiratur ?*

2° *Quid de pœnitente et Confessario ?*

Solutio :

492. — *R. ad 1^m Quæs.* 1° Pœnitens tenetur examen

diligens conscientiæ confessioni præmittere. Etenim omnia peccata, mortalia saltem, declarare debet; porro ad ea declaranda requiritur eorum cognitio: ad cognitionem autem examen serium et diligens præmittendum est.

2° Obligatio illa examen ante confessionem agendi, *per se* gravis est, quia gravis est obligatio singula peccata secundum speciem et numerum declarandi; qui enim tenetur ad finem, tenetur ad media necessaria ad finem hunc consequendum. Constat etiam ex *Conc. Trid. sess. 14, c. 5.* Dixi *per se*, quia fideles pii, qui frequenter confitentur, nec solent peccata mortalia committere, ad examen adeo accuratum, neque sub gravi tenentur. *V. Comp. n.* 507 *et* 508.

493. — *R. ad* 2^m *Quæs.*, seu quid de pœnitente et Confessario?

1° Pœnitens merito potuit haberi ut suspectus de sufficienti examine conscientiæ; homo enim plebeius, qui ab ingressu in Ecclesiam mox properat ad confessionale, non præsumitur communiter quod domi vel in via se ad confessionem præparaverit. Ergo recte a Confessario fuit de examine interrogatus. Ille autem pœnitens, si a multo tempore confessus non sit, vel peccata mortalia committere soleat, a noxa lethali, ob examinis defectum, *per se*, minime excusandus est.

494.—2° Confessarius recte primum quidem egit, rusticum de examine præmisso interrogando; sed postea male fecit, eum cum indignatione repellendo. Facile enim prævidere poterat id quod subsecutum est, scilicet pœnitentem ægre laturum esse hujusmodi objurgationem, nec amplius reversurum. Debuisset igitur indagare utrum ille plebeius homo, ex gravi negligentia, examen et animi dispositionem omiserit, vel ex negligentia levi, ex simplicitate, memoriæ labilitate, ut senibus frequenter contingit. Ratio patens est. Confessarius enim, ut doctor et medicus spiritualis, tenetur pœnitentem instruere in his quæ sunt necessaria ad debitam Sacramenti susceptionem, præsertim quando pœnitens sibimet sufficere nequit. Confessarius igitur in casu non adimplevit munus patris, doctoris et medici. Opus ipsi fuisset defectus pœnitentis supplere cum interrogando, ipsi præeundo, et cum caritate atque benevolo

animo ipsum adhortando, ut alias accuratius se ad confessionem præpararet. Quod si, facta confessione, non adhuc videatur pœnitens ille sufficienter dispositus, et facile reverti possit, tunc amanter ad revertendum alia die inducendus erit (1).

CASUS XXIV.

EXAMEN CONSCIENTIÆ 2°.

1° Arnaldus, qui a longo tempore non confessus fuerat, et in varia peccata mortalia inciderat, sine ullo examine conscientiæ confessus est. Attamen, omnia peccata menti occurrentia declaravit.

2° Silesius scit quod, si diutius conscientiam excutiat, probabiliter inveniet aliud peccatum clavibus subjiciendum. Cum vero se examinaverit per tantum tempus quantum communiter reputatur sufficiens pro hominibus suæ conditionis, ulterius examen non protrahit, sed peccata quæ menti occurrunt confitetur.

(1) « Cependant nous pensons que le parti le plus sûr, le plus utile au » pénitent qui s'est approché du Tribunal sacré sans préparation, est de lui « faire commencer sa confession en l'interrogeant sur les péchés dont il a « pu se rendre coupable. S'étant confessé, quoique imparfaitement, de ses « principales fautes, il reviendra plus facilement, si toutefois le Confesseur « juge à propos de le renvoyer pour quelque temps. Ne perdons pas de vue « ce que dit le Catéchisme qu'on vient de citer (*du Conc. de Trente*) : *Sacerdoti maxime verendum est, ne semel dimissi amplius non redeant.* On « doit, en tout cas, agir ainsi à l'égard de certains pénitents qui ne peu- « vent se confesser qu'en répondant aux interrogations du Confesseur. Ma- « lades ou non, il est des fidèles dont le Confesseur est obligé de faire en « quelque sorte la confession. *On voit beaucoup de chrétiens*, dit *Léon XII*, « *se présenter aux ministres de la Pénitence sans être aucunement préparés, « mais tels cependant que les dispositions convenables puissent succéder « dans leur cœur à ce défaut de préparation, pourvu que le Prêtre, revêtu « des entrailles de miséricorde de Jésus-Christ, qui n'est pas venu pour « appeler les justes, mais les pécheurs, sache user à leur égard de zèle, de « patience et de douceur.* Puis ce Pape ajoute qu'on ne doit pas regarder « comme manquant de préparation, ceux qui, par une suite de l'ignorance « attachée à leur condition ou à la lenteur de leur esprit, n'auraient pas « suffisamment sondé leur propre conscience, étant presque incapables de « le faire par leurs propres efforts et sans le secours du Prêtre ; si toutefois, « répondant aux soins du Confesseur, ils conçoivent ce sentiment de dou- « leur et de repentir qui est nécessaire pour recevoir la grâce de Dieu dans « le Sacrement. » (*Lettre encyclique pour l'extension du Jubilé de l'an 1826*). *Gousset*, n. 428.

HINC :

QUÆR. 1° *An confessio* ARNALDI *valida fuerit?*

2° *An* SILESIUS *examini conscientiæ satisfecerit?*

SOLUTIO :

495. — *R. ad* 1^m *Quæs. Neg. per se.* Peccavit enim graviter, examen posthabendo, quia inquisitionem conscientiæ sub gravi a Conc. Trid. præscriptam omisit. Nec obstat quod omnia peccata menti occurrentia, et fortasse omnia mortalia declaraverit, quia se evidenter exposuit periculo omittendi accusationem alicujus peccati gravis. Ergo graviter peccavit; ergo invalide confessus est; ergo iteranda confessio.

Dixi *per se*, quia, si ARNALDUS sit homo rudis minervæ et bona fide ad confitendum, sine prævio examine, accesserit, valida erit confessio, præsertim si Confessarius, ad examinis defectum advertens, interrogando suppleverit. *S. Lig. n.* 471. — *V. Comp. n.* 507.

496. — *R. ad* 2^m *Quæs.* SILESIUS non debuit se diutius examinare, nec invalida fuit ejus confessio. Nullibi enim invenitur præcepta discussio diligentissima, et talis, ut excludat formidinem quidquam aliud in examine ulteriori detegendi. Requiritur quidem discussio diligens, non vero summa. Non sufficit sane levis discussio conscientiæ, sed debet esse seria, habito respectu ad qualitatem pœnitentis, ad tempus quo hic confessus est, ad species et numerum peccatorum, ad peccandi consuetudinem, et alias circumstantias; sed non requiritur examen adeo productum, ut absit omnis timor etiam fundatus quidpiam omittendi. Hoc enim innumeris scrupulis et anxietatibus obnoxium esset, et talis discussio vera conscientiarum *carnificina* foret; quare non valet istud : *Si plus se examinaret, plus inveniret; ergo tenetur se plus examinare.* Etenim non est tantum attendendum ad confessionis integritatem, sed etiam ad humanam conditionem, et Christi voluntatem, quæ, interprete Ecclesia, est ut Sacramentum illud nimis onerosum non reddatur. *Reuter.* — *Elbel.* — *Lugo, D.* 16, *n.* 190 *et seq.*

CASUS XXV.

CONFESSIO REPETENDA 1°.

1° Agatha, senicula, accedit lacrymabunda ad Tiburtinum, Confessarium : « Pater, inquit, agnosco nunc me « nunquam habuisse sufficientem contritionem in præte- « ritis confessionibus, et defectu examinis multa omisisse « peccata ; insuper in ultima confessione de proposito eli- « ciendo penitus oblita sum. Quid misera faciam, Pater? « Jube quod vis. » — Mandat autem Tiburtinus, Confes- sarius, ut generalem totius vitæ confessionem instituat.

2° Canutus, senex, se accusat de duobus peccatis in pueritia contra castitatem commissis, et nunquam accusa- tis, quorum unius a juventute oblitus est; alterius autem etsi memor, confessionem omisit, putans præteriisse tempus accusationis. Confessarius vero hæc audiens, dubitat an a Canuto generalem confessionem exigere debeat, necne.

Hinc :

Quær. 1° *Quandonam sit iteranda confessio? An in dubio de contritione, accusatione, vel propositi defectu?*

2° *Quandonam exigi vel permitti possit confes- sio generalis?*

3° *Qualis sit methodus opportunior in confessione generali sequenda?*

4° *Quid de ratione agendi Confessarii in utroque casu?*

Solutio :

497. — *R. ad 1m Quæs.* Omnis et sola confessio certe invalida repetenda est. 1° *Omnis invalida*, quia omnia pec- cata ita clavibus subjicienda sunt, ut vi absolutionis remit- tantur. 2° *Sola invalida*, quia nulla est ratio cur repetatur. Non datur unquam præceptum eadem peccata iterum accu- sandi, quando semel valide accusata sunt. Si adfuerit de- fectus in confessione valida, huic tantum supplendum erit. 3° *Certo invalida*, quia, in dubio de validitate, ex regula Juris, *standum est pro valore actus*. Insuper non potest dari

obligatio *certa* peccata denuo confitendi, nisi *certo de ea constet*; atqui in hypothesi non certo constat de obligatione, cum dubium sit utrum valida fuerit confessio, necne. Ergo, in dubio de contritione, de proposito sufficiente, vel de accusatione debita, confessio non est *necessario* repetenda. *S. Lig. n.* 502 *et seq.* — *Comp. n.* 511 *et seq.*

498. — *R. ad* 2^m *Quæs.* 1° Confessio generalis a Confessario nunquam exigi potest, nisi confessiones præcedentes pœnitentis moraliter certo invalidæ fuerint. Constat ex modo dictis. 2° Permitti potest, aut etiam prudenter suaderi, quando, spectatis circumstantiis, pœnitens notabilem fructum spiritualem ex ea percepturus est, v. g. ratione humilitatis, devotionis, manifestationis conscientiæ ad directionem perfectiorem, etc. *V. Comp. n.* 517.

499. — *R. ad* 3^m *Quæs.* 1° Quoad ordinem confessionis. Plerumque via brevior et facilior est, si fiat declaratio peccatorum juxta ordinem mandatorum Dei et Ecclesiæ, et postea circa status particularis obligationes, si quæ particulares habeantur. Attamen, quoad pœnitentes pios qui sæpe confitentur et paucas culpas habent confitendas, nulla regula statui potest. Attendant ad officia sua quoad Deum, proximum, vel seipsos; vel potius dicant primum id quod magis conscientiam suam remordet..., etc. 2° Quoad modum confessionis. Si pœnitens sit satis instructus vel confessioni assuetus, inducendus est ut ipse peccata sua exponat; polliceatur tamen Confessarius se eum subinde interrogaturum esse, ut omnia recte perficiantur. Si autem pœnitens sit rudis, fere totum onus confessionis in se assumere debet Confessarius, interrogando de præcipuis peccatis quæ a pœnitentibus talis conditionis committi solent. *V. Comp. n.* 519.

500. — *R. ad* 4^m *Quæs.* 1° Tiburtinus, Agathæ Confessarius, procul dubio junior est et experientia caret. Nonne omnes circumstantiæ casus suadent hanc sceniculam in scrupulos vergere, et contritioni plane satisfecisse? Nonne pleræque devotulæ de insufficienti dolore, examine et declaratione jugiter conquerantur? Quod autem propositum ex oblivione non fuerit elicitum, non est ratio confessionem iterandi, ut sæpe dictum est, siquidem probabilissime valida fuit. Tiburtinus igitur incaute et nimis præcipitanter egit, præcipiendo ut Agatha confessionem totius vitæ institueret.

2° Canutus non debuit confessionem generalem retexere ratione peccati illius quod a juventute memoriam latuit, quia confessiones ab illo tempore bona fide peregit, ideoque validæ sunt. Repetendæ igitur tantum sunt eæ quæ factæ sunt, dum memoria peccati occurreret. Neque confessio generalis instituenda fuit a Canuto ob peccatum aliud non amplius accusatum, quia credebat tempus obligationis præteriisse, si reapse in bona fide versatus est. Sola igitur confessio sacrilega iteranda foret in simili casu.

CASUS XXVI.

CONFESSIO REPETENDA 2°.

Pomponius, Confessarius, audiendis confessionibus addictissimus, ab omnibus novis pœnitentibus generalem totius vitæ confessionem exigit, quo melius eorum conscientiam cognoscere et dirigere valeat. *A fortiori* devotulas omnes confessionem generalem instituere aut iterare cupientes libentissime accipit, et per varios menses in ea conficienda detinet.

Hinc :

Quær. *Quid de ratione agendi* Pomponii?

Solutio :

501. — *R. ad Quæs.* Quam imprudenter agat Pomponius, nemo non videt : confessio enim generalis, ut supra dictum est, exigi non debet, nisi ad præteritas confessiones reparandas ; neque suaderi potest, nisi, spectatis hinc et inde incommodis et commodis, fructus notabilis pro anima pœnitentis speretur. Tu vero, o Pomponi, quoties tempus et oleum perdidisti ! Quoties in intricatissimas ambages te tuosque pœnitentes conjecisti, confessiones totius vitæ sine causa sufficienti permittendo, vel etiam suadendo ? Quare ad hebdomadas et ad menses protraxisti confessiones, quæ facile brevissimo tempore perfici poterant ? Caveto imprimis, o junior Confessarie, a quibusdam devotulis, quæ velut infaustæ harpyiæ, tuæ benevolentiæ insidiantes, confessiones generales indesinenter iterare et sine fine producere volunt.

CASUS

DE SATISFACTIONE

SEU

De impositione, obligatione, mutatione, et adimpletione pœnitentiæ sacramentalis.

CASUS I.

IMPOSITIO PŒNITENTIÆ 1°.

PHILOMETOR, neo-Confessarius, semper anxius est pœnitentias sacramentales imponendo, timens ne peccatorum gravitati non sint proportionatæ, prout a *Conc. Trid.* requiritur. Illi adstat TITIUS, consuetudinarius, a tribus mensibus non confessus, cui viginti jejunia injunguntur facienda, scilicet, jejunium unum pro singulis peccatis mortalibus. Accedit BERTA, materfamilias, quæ jubetur ter jejunare in pane et aqua pro triplici adulterio. Sed cum domi pœnitentiam peragit, indignabundus ejus maritus exclamat: « Ergo maxima commisisti peccata, cum tanta tibi fuerit pœnitentia imposita? » Accedit etiam PHOTINUS, juvenis, consuetudine blasphemandi et turpia proferendi obstrictus. Huic præscribitur ut ter singulis diebus per mensem lingua crucem in terra efformet, et etiam in posterum, quoties similia proferet, toties id faciat.

HINC:

QUÆR. 1° *An semper imponenda sit pœnitentia in confessione?*

2° *Qualis imponenda sit, sive pro levibus, sive pro gravibus peccatis?*

3° *Quid de ratione agendi* PHILOMETORIS *in variis casibus?*

4° Quid de Confessariis qui operum species multiplicant, aut ad longissimum tempus, etiam ad vitam, pœnitentias imponunt?

Solutio :

502. — *R. ad 1^m Quæs.* Pœnitentia in omni casu a Confessario imponenda est, nisi a pœnitente nulla impleri possit. Ratio est, quia Confessarius, ut minister Sacramenti Pœnitentiæ, ejus integritatem, licet accidentalem, in quantum fieri potest, procurare debet. Constat ex *Conc. Trid. sess. 14, c. 8.* Ad hoc autem tenetur Confessarius *sub gravi*, si pro mortalibus injungenda sit; *probabiliter* vero *sub levi*, si pro venialibus præscribi debeat. *S. Lig. n. 508, et Hom. apost. n. 47. — V. Comp. n. 522.*

503. — *R. ad 2^m Quæs.* Nulla regula præcisa determinari potest. Ex *Conc. Trid.* Confessarius imponere debet pœnitentias *convenientes et salutares*, tum *vindicativas*, tum *medicinales*, aliquo modo numero et gravitati peccatorum proportionatas. Sed pœnitentia pro peccatis mortalibus gravis in se esse debet, seu talis ut opus injunctum reputetur obligans sub gravi, si ab Ecclesia præcipiatur. Hinc Missa audienda, ut materia gravis habenda est. *V. Comp. n. 521 et 524.*

504. — *R. ad 3^m Quæs.* Philometor incassum proportionem mathematicam inter pœnitentias imponendas statuere satagit; hæc enim a Conc. Trid. non requiritur, et prorsus impossibilis est. Debet enim ex eodem Concilio attendi ad *vires pœnitentis*; porro plerumque ii qui plus peccaverunt, generatim aliis debiliores sunt. Quod si pœnitentia aliqualenus peccatis proportionata ipsis præscribatur, eam omnino vel ex magna parte omittent. Quid autem proderit? Imprudenter præsertim Philometor injunxit Bertæ, conjugatæ et matrifamilias, ut pœnitentiam in media familia publicam peragaret. Imprudentius adhuc injunxit Photino, ut terram lingua toties cruce signaret; hæc enim et alia similia plerumque prætermittuntur, et pœnitentes a Sacramentis avertunt. Quid igitur proderit?

505. — *R. ad 4^m Quæs.* Carpendi sunt, quia jugum intolerabile pœnitentibus imponunt, et causa sunt cur pœnitentiæ e memoria excidant, et plerumque omittantur. Quid

facerent fideles, si, quoties confitentur, pœnitentia in totam vitam vel ad longum tempus imponeretur? Quot opera satisfactoria, decursu temporis, simul adimplenda forent! Quid igitur dicendum de illis Confessariis? Similes pœnitentiæ ipsismet Confessariis imponendæ forent.

CASUS II.

IMPOSITIO PŒNITENTIÆ 2°.

Homobonus, benignioris ethices Confessarius, sic in praxi peragit: 1° aliquando nullas injungit pœnitentias pro peccatis venialibus, vel etiam pro mortalibus, si pœnitentes valde contritos reperiat; 2° levia opera injungit peragenda juvenibus, vel divitibus, licet mortalibus noxis et quidem bene multis graventur, ne a confessione deterreantur.

Hinc:

Quær. 1° *An vel quomodo peccet* Homobonus, *omittendo pœnitentiam injungere in prædictis casibus?*

2° *An graviter peccet præscribendo tantum opera levia pœnitentibus, peccatis gravibus inquinatis?*

Solutio:

506. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Homobonus peccat, saltem venialiter, si, seclusa justa causa, nullam imponat pœnitentiam pro venialibus; et mortaliter, si de mortalibus agatur, ut dictum est in casu præcedente. Ratio autem excusans est impotentia pœnitentis, nempe moribundi jam sensibus destituti. Alii infirmi aliquam pœnitentiam, saltem levissimam, adimplere possunt, v. g. deosculari Crucifixum, pronuntiare nomina sanctissima Jesu et Mariæ... etc. Plures Theologi, cum *Busemb.*, dicunt Confessarium excusari ab imponenda pœnitentia, si pœnitens sit vehementissime contritus. Sed merito illud rejicitur a *S. Lig. n.* 507, quia non satis constare potest de tanta contritione, quæ omnem peccati pœnam diluat. Esset tamen ratio congrua satisfactionem multo leviorem imponendi.

507. — *R. ad* 2^m *Quæs. Affirm. per se*, seu, si nulla sit ratio excusans, ut infirmitas corporis vel mentis, aut timor fundatus ne pœnitens operi injuncto non satisfaciat, etc. Ratio est, quia, ex præcepto *Conc. Trid.*, Confessarii imponere debent pœnitentias *convenientes* et *aliquo modo proportionatas* pro delictis gravibus, ne forte conniveant et fiant alienorum peccatorum participes. Secus vero dicendum, quoties adsunt rationes justæ levem pœnitentiam pro gravibus peccatis imponendi. *V. Comp. n.* 524.

Generatim, cum adest ratio leviorem pœnitentiam pro peccatis lethalibus imponendi, saltem curandum est ut ejus materia sit *in se* saltem aliquatenus *gravis*, id est ut sit talis quæ pro uno peccato mortali plurimum injungatur, ut esset recitatio coronæ B. V., seu tertia pars Rosarii semel, vel quinquies *Pater* et *Ave* per hebdomadam, etc.

508. — Referre juvat verba *S. Antonini* a *S. Lig.* relata et approbata, *n°* 510 : « Est sat rationabilis causa non dandi « pœnitentias proportionatas, ipsa indispositio pœniten- « tium, quia aliquando non sufficeret tempus vitæ ; nam « debet Confessor dare talem pœnitentiam, quam credat « verisimiliter illum adimplere, ne ipsam violando deterius « contingat ; quod si magna peccata commisit, et dicit se « pœnitere, sed non posse aliquam duram pœnitentiam « agere, animet eum Confessor, ostendendo ei gravitatem « peccatorum et per consequens pœnarum, et sic tandem « injungat pœnitentiam quam libenter suscipiat ; et, si Sa- « cerdos non potest gaudere de omnimoda ejus purgatione, « saltem gaudeat quod liberatum a *gehenna* transmittit ad « *purgatorium*. Inde Confessor non debet ullo modo per- « mittere, peccatorem desperatum recedere a se ; sed potius « imponat ei *unum Pater noster*, vel *aliud quid leve*, et alia « bona quæ fecerit et mala quæ toleraverit sint ei in pœ- « nitentiam, concordante *S. Thoma*. Hoc sane intellige, vi- « delicet, quia, si alias ipsum pœnitet et paratum se dicit « facere quod debet, sed onus pœnitentiæ dicit non posse « sufficere, tunc propter hoc, quantumcumque deliquerit, « non debet dimitti absque absolutione, ne desperet. »

Cæterum, ait S. Ligorius, hic animadvertendum puto quod extra casum gravissimæ infirmitatis, aut vehementissimæ contritionis, non bene ageret Confessarius, si pro culpis mortalibus injungeret pœnitentiam quæ levem afferret

obligationem; licet enim, si expedierit, imponi possit opus quod relative ad peccata sit leve, tamen regulariter semper injungenda est aliqua pœnitentia gravis, quæ gravem inducat obligationem. *S. Lig. n.* 510.

CASUS III.

IMPOSITIO PŒNITENTIÆ 3°.

THEOPHILUS, Confessarius: 1° graves quidem imponit pœnitentias pro gravibus peccatis, sed sub levi tantum, ne pœnitentes graviter peccent, eas omittendo; 2° sæpe non alia præscribit opera, nisi ea quæ jam sunt aliunde ex præcepto Ecclesiæ peragenda, ut est, v. g. auditio Missæ die festo; 3° pœnitentiam, impertita tantum absolutione, injungere solet: quod si prima vice pœnitentem non absolvat, nullam ei pœnitentiam præscribit faciendam.

HINC:

QUÆR. 1° *An possit Confessarius imponere pœnitentiam gravem quidem pro culpis gravibus, sed sub levi tantum obligantem?*

2° *An imponi possit opus jam aliunde debitum?*

3° *An eadem pœnitentia pro nova absolutione injungi possit?*

4° *Quandonam pœnitentia injungenda sit?*

SOLUTIO:

509. — *R. ad 1^m Quæs. Affirm. probabilius*, quia quilibet legislator potest materiam gravem præcipere sub obligatione levi; Confessarius autem non tantum fungitur vicibus Christi, sed est vere legislator et judex a Christo constitutus: quare obligationis gravitas non oritur ex vi Sacramenti, sed ex præcepto Confessarii. *S. Lig. n.* 518, et *alii communius.* « Attamen, ait *S. Lig. ibid.*, non proba-« rem, si Confessarius vellet totam pœnitentiam pro pecca-« tis gravibus imponere sub levi, excepto casu gravis ægri-« tudinis, vel intensissimæ contritionis, vel in alio rarissi-« mo casu, in quo videretur omnino expedire ad salutem « pœnitentis. Censeo enim, ex præcepto Trid., teneri sem-« per Confessarium injungere aliquod grave opus sub obli-

« gatione gravi ; præfata igitur sententia inservire potest « ad hoc tantum ut Confessarius, imposita aliqua pœniten- « tia gravi, aliam graviorem injungat sub levi, ita ut, si « pœnitens illam negligat, mortalis culpæ reus non fiat. »

510. — *R. ad* 2^m *Quæs. Affirm.* cum sententia communi. *S. Lig. n.* 513. Ratio est, quia, cum opus illud sit satisfactorium, bene potest per claves ad meritum etiam satisfactionis sacramentalis elevari. Duplex igitur meritum habebitur in adimpletione illius operis, et duplex quoque peccatum in ejus omissione; sicut fit in eo qui voto sese obstrinxit ad audiendam Missam die Dominica, ad quam præcepto Ecclesiæ tenebatur. Hoc tamen non est faciendum nisi spectata pœnitentis fragilitate, vel ejus magna negligentia in adimplendo opere præscripto. Censetur autem Confessarius opus non aliunde præscriptum imponere semper in pœnitentiam, nisi expresse pœnitentem admoneat quod per opus jam aliunde debitum satisfacere possit. Hinc, si pro pœnitentia auditio Missæ tibi injuncta fuerit, non satisfacies Missam semel die Dominica audiendo, nisi id tibi expresse concessum sit. *S. Lig. n.* 513.

511. — *R. ad* 3^m *Quæs. Neg.*, quia, licet alias præceptum bene posset imponi in pœnitentiam, non potest tamen imponi opus jam præceptum eodem titulo satisfactionis. *S. Lig. n.* 523, *et alii communiter* contra *Lacroix*, — *Busemb.* etc.

R. ad 4^m *Quæs.* Pœnitentia, generatim loquendo, imponenda est ante absolutionem, quia sic servatur ordo judicii qui exigit ut reus spondeat satisfactionem priusquam absolvatur. Si autem Confessarius ex oblivione omiserit pœnitentiam præscribere ante absolutionem, illam statim post absolutionem imponat. Non est tamen grave hanc inversionem facere; imo culpa vacat, si præsumatur pœnitentem opus sibi injungendum accepturum esse. *S. Lig. n.* 514. Nulla autem necessario imponenda est pœnitentia, quando absolutio non impertitur, quia nullum est Sacramentum.

Ex dictis satis liquet quid de Theophilo dicendum sit.

CASUS IV.

PŒNITENTIA MEDICINALIS.

Aquilinus, Confessarius, satagit ut semper pœnitentibus

medicinales pœnitentias imponat, ut ipse præscripto *Conc. Trid.* satisfaciat. Quare : 4° Occurrit ipsi Eugenius juvenis, prava consuetudine peccandi contra castitatem inquinatus, et in eadem peccata a pluribus annis recidivus. Confessarius, in medicinalem pœnitentiam, ipsi matrimonium intra annum ineundum præscribit. — 2° Accedit Eulalia, puella ad pietatem valde proclivis, si cum personis devotis versetur, sed valde labilis et infirma, pravo occurrente consortio. Ut ejus saluti æternæ prospiciat Aquilinus, pro salutari pœnitentia ingressum in Religionem ipsi imponit, et, ut eam firmiori vinculo obstringat, jubet ut statim votum ingrediendi Religionem emittat. — 3° Accedit Veranus, vino deditus, et sæpe ebrius. *Contraria contrariis curantur*, ait Confessarius, et ei injungit ut, in posterum sola aqua contentus, a vino penitus abstineat.

Hinc :

Quær. 1° *An vel quatenus imponendæ sint pœnitentiæ medicinales ad mentem Conc. Trid.?*

2° *An matrimonium vel ingressus in Religionem in pœnitentiam imponi potuerit?*

3° *An prudenter imponatur bibulo ut aquam solam bibat?*

4° *Quid de* Aquilino *dicendum?*

Solutio :

512. — *R. ad 1m Quæs.* Imponendæ sunt pœnitentiæ *medicinales* peccatoribus in quantum *salutares* et *convenientes* esse possunt pro facultate pœnitentium, juxta verba Conc. Trid. Sæpe autem excusantur Confessarii ab illis injungendis, quia difficile a pœnitentibus acceptarentur, et difficilius adimplerentur ; tunc enim non essent salutares, siquidem non prodessent nisi ad peccatores a Sacramentis arcendos : *Nota*, ait *S. Lig. n.* 509, verba Trid. : *pro pœnitentium facultate*, id est utiles ad salutem pœnitentium. Confessarius enim hoc solum ob oculos habere debet, ut pœnitentis saluti consulat ; salutares autem non sunt satisfactiones quibus præ gravitate vix pares esse pœnitentes videantur, ita ut in eorum perniciem vertant.

513. — *R. ad 2m Quæs.* 1° *Neg.* quoad matrimonium,

quia ex natura sua omnimodam libertatem requirit. *S. Lig*, *n.* 511, *et alii communiter contra paucos.*

2° Quoad Religionem, *neg.* pariter ob eamdem rationem. Ingressus enim in Religionem debet esse omnino liber et voluntarius. Deinde, ad Religionem amplectendam vocatio specialis requiritur, nec a Confessario dari potest. *S. Lig. ibid.* — *S. Thomas*, etc.

514. — *R. ad 3m Quæs. Neg.*, saltem generatim loquendo, quia nimium est periculum ne hujusmodi pœnitentia omittatur. Satis igitur sit ut Confessarius bibulum graviter et enixe adhortetur, vel etiam ad tempus aliquo modo ei præcipiat ut saltem vinum non bibat nisi aqua delibutum, sed seclusa pœnitentiæ obligatione.

R. ad 4m Quæs. Quid igitur de Aquilino? Majorem discat prudentiam in pœnitentia sacramentali injungenda; ea enim summopere indiget, ne in posterum adeo turpiter erret, cum maximo pœnitentium detrimento.

CASUS V.

OBLIGATIO PŒNITENTIÆ 1°.

Hector, de implenda sacramentali pœnitentia parum sollicitus, facile prætermittit opera ipsi a Confessario præscripta, sive pro peccatis mortalibus, sive pro venialibus. Alias non omittit quidem sacramentalem pœnitentiam, sed ad tempus notabile ejus adimpletionem protrahit, v. g. ad plures hebdomadas, vel ad plures menses, vel etiam ad annum. Porro ex illa dilatione sæpe fit ut Hector pœnitentiam peragat in statu peccati mortalis, cum non tamdiu in divina gratia perseverare soleat. Quapropter jubetur postea a Confessario pœnitentiam iterare, utpote invalide peractam.

Hinc:

Quær. 1° *Quomodo peccet omittens pœnitentiam pro mortalibus aut venialibus impositam?*

2° *An graviter peccet omittens pœnitentiam quidem gravem, sed injunctam pro peccatis venialibus? An vice versa?*

3° *An, vel quænam dilatio pœnitentiæ sit gravis?*

4° *An sit valida impletio pœnitentiæ in mortali?*

SOLUTIO :

515. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Pœnitens tenetur sub gravi adimplere pœnitentiam pro peccatis mortalibus impositam, quia materia gravis *per se* sub gravi obligat. *Probabiliter* autem sub levi tantum urget pœnitentia pro levibus culpis imposita, quia materia levis non est capax obligationis gravis. *S. Lig. n.* 517, cum *aliis communius.*

516. — *R. ad* 2^m *Quæs.* 1° *Probabilius* non peccat graviter omittens pœnitentiam gravem quidem in se, sed pro venialibus impositam, quia tunc satisfactio necessaria non est in quantum gravis; neque fuit, neque potuit esse intentio Confessarii sub gravi pœnitentem obligandi. 2° Neque probabilius obligat sub gravi pœnitentia levis in se, sed pro gravibus injuncta, quia materia levis non est capax obligationis gravis. *S. Lig. n.* 517, cum *aliis.* — Nec obstat quod hæc levis materia locum operis gravis teneat, quia obligatio secundum materiam commensuratur, et magis attenditur ad pœnitentiam in se spectatam, quam ad ejus causam. *Ita communius.* — *S. Lig. n.* 521.

517. — *R. ad* 3^m *Quæs.* 1° Dilatio pœnitentiæ pro venialibus peccatis imposita nunquam gravis evadere potest, cum ipsa omissio probabilius veniale non excedat.

2° Dilatio autem pœnitentiæ pro peccatis mortalibus impositæ, *probabilius,* gravis reputatur, si ad duos vel saltem tres menses protrahatur. Sed de hoc minime consentiunt Theologi. *S. Lig. n.* 521.

518. — *R. ad* 4^m *Quæs. Affirm.* saltem *probabilius*, quia ad satisfaciendum præcepto sufficit opus injunctum ponere, licet finis præcepti non obtineatur. *S. Lig. n.* 521. — An vero peccet, qui implet pœnitentiam in statu peccati? Certum est eum non peccare *mortaliter.* Juxta communiorem sententiam peccat *venialiter*, quia obicem effectui partiali Sacramenti voluntarie ponit. Plures tamen Theologi *non improbabiliter* tenent cum *Lugo* illum ab omni culpa eximi, quia nulla est culpa soli pœnarum remissioni obicem ponere. *S. Lig. n.* 523.

CASUS VI.

OBLIGATIO PŒNITENTIÆ 2°.

Rufina jussa fuerat pro pœnitentia sacramentali Missam audire, et certam eleemosynam pauperibus erogare. Ecce, die sequenti Sacro interfuit, immemor quod ex obligatione pœnitentiæ ei interesse deberet. Illi vero ex Ecclesia exeunti occurrit pauper valde miserabilis, ut adjuvetur supplex postulando. Misericordia mota Rufina eleemosynam largam ipsi erogavit, etiam quin de pœnitentia cogitaret. Subinde ad hæc animadvertens, dubitat an ad aliam Missam et aliam eleemosynam teneatur. Alias, cum pro pœnitentia coronam B. V. recitare deberet, statuit primum eam recitare ex devotione, excludens intentionem satisfaciendi, ut eamdem iterum recitet ad pœnitentiam implendam. Sed postea secundam hanc recitationem omisit.

Hinc :

Quær. 1° *An satisfaciat, qui ponit opus præscriptum, pœnitentiæ immemor ?*

2° *An satisfaciat, qui memor obligationis excludit intentionem satisfaciendi?*

3° *Quid de* Rufina *tenendum ?*

Solutio :

519. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Satisfacit *probabilius*, quia pœnitens, acceptando pœnitentiam, habet animum eam adimplendi : ergo, quoties ponit opus injunctum, illud ponit ex intentione saltem habituali pœnitentiæ satisfaciendi. Quisque enim, in quolibet opere satisfactorio quod ponit, semper intendit operi debito prius satisfacere quam operi supererogatorio. *Ita Lugo, D. 24, n. 43, et alii communius,* contra *alios* qui dicunt intentionem specialem requiri ad Sacramentum integrandum. *S. Lig.* utramque dicit sententiam esse probabilem. *Hom. apost. n.* 58.

520. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Non videtur satisfacere, quidquid in contrarium dicant plures. Ratio deducitur ex dictis in responsione ad primum *Quæs.* Etenim satisfacit immemor obligationis, quia censetur habere habitualem in-

tentionem satisfaciendi : ergo, si excludat hanc intentionem, jam non satisfacit, quia non vult satisfacere. Insuper opus satisfactorium, a Confessario impositum, habetur instar debiti. Porro, si quis eroget donum immemor debiti, censetur *probabilius* obligationi justitiæ satisfecisse. Secus vero, si positive voluntatem satisfaciendi excludat. Ergo, a pari, non satisfacit ille qui excludit intentionem adimplendi pœnitentiam.

Dices : Satisfacit obligationi Missæ die festo audiendæ, ille qui interest Sacro ex mera devotione, intendens aliud audire ad præceptum implendum, licet postea non audiat : ergo a pari, etc.

R. Neg. paritatem. Præceptum enim Missæ imponitur omnibus fidelibus independenter ab eorum voluntate ; pœnitentia vero proponitur pœnitenti, et ab eo acceptatur : quare ejus adimpletio, sicut in voto, ab ejus voluntate pendet.

521. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Rufina non est inquietanda *in primo casu*, in quo posuit opus pœnitentiæ, immemor obligationis ; secus vero *in secundo casu*, in quo non habuit intentionem obligationi suæ satisfaciendi. Sequitur ex dictis.

CASUS VII.

MUTATIO PŒNITENTIÆ.

Felicitas, peracta generali confessione, apud quemdam Missionarium, pro salutari pœnitentia jubetur tria jejunia peragere. Ast, cum Missionarius abiisset, jejunia præscripta facere nequit, obstante infirma, quæ supervenit, valetudine, necnon stricta medici prohibitione. Quid ergo misera ! Ad Gerardum Confessarium tendit, pœnitentiæ mutationem obtinendi gratia : « Nescis quid petas, ait ille. Judicium sacramentale, nisi ab eodem judice, immutari nequit. » Pergit subinde Felicitas ad Galdinum, alium Sacerdotem, qui ait : « Ad nihil teneris, bona mulier ; pœnitentia impossibilis, qualis tua est, non obligat. Vade igitur in pace. » Verum non adhuc ab omni scrupulo solvitur mulier : incidit enim in Basilium, qui imperat ut ex integro repetatur generalis confessio, quia, inquit, sen-

tentia sacramentalis nonnisi in Sacramento, sive a proprio, sive ab alio Confessario, immutari potest.

Hinc :

Quær. 1° *An pœnitentia mutari possit, vel a quonam? An ab ipso pœnitente, si in melius fiat, ut in voto?*

2° *An mutanda sit, si ex aliquo impedimento impossibilis evaserit?*

3° *An in sola confessione, aut in Sacramento mutanda sit, si casus mutationis occurrat?*

4° *An ad hoc repetenda sit præterita confessio, vel sufficiat cognitio status pœnitentis, vel ipsius pœnitentiæ?*

5° *Quid de variis Confessariis et eorum sententiis?*

Solutio :

522. — *R. ad* 1^m *Quæs.* 1° Pœnitentia nunquam ab ipso pœnitente commutari potest, nequidem in melius, quia pœnitentiæ obligatio non oritur ab ipso pœnitente, ut in voto; et insuper, opus aliquod nequit ad satisfactionis sacramentalis meritum elevari nisi a Ministro ipso pœnitentiæ impositum fuerit. 2° Commutari vero potest a proprio Confessario, quia legislator potest propriam legem mutare. 3° Potest etiam mutari ab alio Confessario, quia potest esse ejusdem causæ judex, si pœnitens ipsius tribunali se submittat. Excipe, nisi pœnitentia pro casibus reservatis imposita sit, quia inferior sententiam Superioris mutare nequit, si hic facile adiri possit. Sed in omni casu justa causa ad pœnitentiæ mutationem requiritur.

523. — *R. ad* 2^m *Quæs. Neg.* cum sententia communi et probabiliori. Ratio est: 1° quia pœnitens non amplius tenetur ad exsecutionem pœnitentiæ quæ impossibilis facta est; 2° quia Sacramentum fuit sufficienter integratum per impositionem et acceptationem pœnitentiæ : adimpletio enim pertinere videtur tantum ad præceptum, non vero stricte ad Sacramenti integritatem; 3° quia defectus irreparabilis

est : nova enim pœnitentia quæ imponeretur, non posset dici pertinere ad judicium seu ad Sacramentum præcedens. Si igitur mancum sit, mancum necessario remanere debet. *S. Lig. n.* 520,— *Lugo*,— *Lacroix*, et alii innumeri contra *Bonacina*, etc.

524. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Non potest mutari pœnitentia, nisi in confessione, si commutatio ab alio Confessario fieri debeat ; quia alius Confessarius nullam potestatem habere potest, nisi in confessione sacramentali, juxta omnes. Imo idem etiam videtur tenendum, licet commutatio ab eodem Confessario fiat, qui extra confessionem non est judex circa id quod ad integritatem Sacramenti spectat. *Ita communius et verius*, ait *S. Lig. n.* 529. Attamen Confessarius potest hanc commutationem facere post absolutionem, quia præcedens Confessarii judicium adhuc moraliter perseverat. Non requiritur autem ut pœnitentia commutetur in ipso Sacramento, seu ut pœnitens in hac confessione absolvatur ; quia confessio est vere sacramentalis, etiam deficiente Sacramento, dummodo fiat in ordine ad Sacramentum, alias vel mox recipiendum, si Confessarius id opportunum judicaverit.

525. — *R. ad* 4^m *Quæs.* Si pœnitens adeat eumdem Confessarium, non erit necessarium confessionem repetere, dummodo Confessarius recordetur adhuc *in confuso* status conscientiæ pœnitentis. Si vero alium adeat, vel eumdem non amplius peccatorum memorem, sufficit ut summatim confiteatur, ita ut Confessarius confusam illius status notitiam acquirat.

Dixi : *Sufficit cognitio confusa status pœnitentis* ; an vero *requiratur illa confusa cognitio* ad pœnitentiam commutandam, *controvertitur*. Affirmant *probabiliter Lacroix*, *Elbel*, etc., quia Confessarius nequit pœnitentiam commutare, nisi in judicio sacramentali, quod absque illa notitia exerceri nequit. Negant autem alii etiam *probabiliter* cum *S. Lig.*, etc., quia non agitur de judicio circa peccata ferendo, sed tantum de pœnitentia mutanda, ad quod sufficit prioris pœnitentiæ cognitio, ut alia circiter æquivalens imponatur. *V. Comp. n.* 532.

526. — *R. ad* 5^m *Quæs.* 1° Gerardus falso asseruit pœnitentiam commutari non posse, nisi a Confessario a quo injuncta est ; alius enim Confessarius quilibet in foro sacra-

mentali constitutus, et priori succedens relative ad eumdem pœnitentem, eadem ac ille gaudet potestate, quia novum judicium ferre potest.

2° Galdinus vero recte judicavit mulierem ab omni obligatione liberandam esse, cum de morali impossibilitate pœnitentiam adimplendi ipsi constiterit. Basilius vero sub omni respectu erravit, scilicet, tum quia commutavit pœnitentiam quæ commutatione non indigebat, tum quia mulierem ad confessionem generalem inutiliter adstrinxit, tum etiam quia judicavit commutationem in solo Sacramento fieri posse; sufficit enim ut pœnitens in foro sacramentali constituatur, nec requiritur ut absolutionem recipiat.

CASUS VIII.

PŒNITENTIÆ OBLIVIO.

Martha, ingratæ memoriæ mulier, non raro pœnitentiæ sibi a Confessario injunctæ obliviscitur, ideoque pluribus angitur perplexitatibus. Inter alios casus accipe sequentes:

1° Quondam Martha, pœnitentiæ sacramentalis immemor, rediit ad Confessarium, qui et ipse, injuncti operis jam non recordans, aliud subrogavit.

2° Eodem recurrente oblivionis casu, statuit mulier ad Confessarium iterum recurrere, sed abierat et jam a pœnitente amplius adiri non poterat. Quid igitur faciet misera? Pergit ad alium Sacerdotem, a quo jubetur confessionem repetere, ut nova pœnitentia præscribi valeat.

3° Alias Martha, tædio et contristatione affecta propter recurrentem adhuc hujusmodi oblivionem, ipsamet sibi opus subrogatorium imponit; et, ad tutius, pœnitentiam in præcedenti confessione sibi injunctam repetit.

4° Alias nova contorquetur anxietate; postquam enim a Confessario recessisset, advertit ipsum hac vice oblitum esse pœnitentiam præscribere. Verum, ut ab incommodo illum iterum adeundi liberetur, ipsa aliquod opus adimplendum eligit.

Hinc:

Quær. 1° *Si pœnitens oblitus fuerit pœnitentiæ injunc*

tæ, teneturne Confessarium adire, ut eam resciat?

2° *Teneturne confessionem repetere, ut aliam accipiat?*

3° *Si Confessarius de pœnitentia injuncta non recordatur, debetne aliam subrogare?*

4° *Quid de* MARTHA *in variis casibus?*

SOLUTIO :

527. — *R. ad* 1^m *Quæs.* 1° *Affirm.* in duplici casu, scilicet, si Confessarius merito præsumatur adhuc recordari de pœnitentia, tali pœnitenti imposita, et si Confessarius facile, seu absque notabili incommodo adiri possit. Ratio est, quia tunc ignorantia pœnitentiæ non est neque physice, neque moraliter invincibilis; et insuper, non est ratio sufficiens ab obligatione excusans. Multo autem facilius excusatur pœnitens ab illa obligatione adeundi Confessarium ad pœnitentiam resciendam, si de materia levi agatur. Hinc pœnitentes pii, qui non solent graviter peccare, generatim non tenentur, eadem causa, Confessarium adire, nisi, modo peracta confessione, adhuc juxta sedem confessionalem maneant.

2° *Neg.* autem in aliis casibus, *saltem probabilius*, cum sententia communi, contra plures. Ratio est, quia pœnitentia quæ e memoria excidit, eo ipso impossibilis facta est, ut infra dicetur.

528. — *R. ad* 2^m *Ques. Neg.*, saltem cum sententia communi. Ratio est: 1° quia ubi pœnitentia tum a pœnitente, tum a Confessario ignoratur, facta est impossibilis, nec obligare potest; 2° quia peccata, semel accusata et absoluta, non debent amplius necessario clavibus subjici, ne summatim quidem. Nec dicas esse repetendam saltem modo generali confessionem, ut pœnitentia injungatur ratione Sacramenti integrandi; nam sufficienter fuit integratum Sacramentum per impositionem et acceptationem pœnitentiæ. Adimpletio enim ipsa operis injuncti ad rationem præcepti tantum pertinet. Imo, juxta plures, etiamsi pertineret ad integritatem accidentalem Sacramenti, defectus ille irreparabilis foret, haud secus ac si pœnitentia physice adimpleri nequeat, siquidem nova pœnitentia quæ

imponeretur non posset pertinere ad judicium, seu Sacramentum præcedens.

529. — *R. ad 3m Quæs.* Nequaquam. Sequitur ex dictis. Pœnitentia enim nova integrare non posset Sacramentum præcedens. Insuper, pœnitentia in eo casu facta est impossibilis, et proinde corruit ejus obligatio. Neque tenetur Confessarius *probabilius* novam pœnitentiam subrogare pro alia oblivioni data, etiamsi de statu pœnitentis sufficienter recordaretur, propter allatam rationem. Attamen, in praxi expedit ut aliquod opus saltem leve imponat, ad satisfaciendum devotioni pœnitentis, vel ad ejus anxietates compescendas.

530. — *R. ad 4m Quæs. In primo et secundo casu*, Martha non fuit obligata ad novam pœnitentiam implendam, nec a fortiori ad confessionem iterandam. *In tertio casu* debuit adire Confessarium, si facile potuit, et præsumpsit illum pœnitentiæ præscriptæ memorem esse; secus in aliis casibus. Opus autem a seipsa susceptum, nunquam vim satisfactoriam habere potest. *In quarto casu*, Martha non tenetur adire Confessarium cum incommodo suo notabili. Imo, juxta plures, non constat de obligatione redeundi ad Confessarium, si absolute ab eo recessit; quia tunc est completum judicium sacramentale, et deficit unio moralis inter illud judicium et pœnitentiam injunctam.

CASUS IX.

ADIMPLETIO PŒNITENTIÆ 1°.

Ubaldus, peracta confessione, pro salutari pœnitentia jussus est audire semel Missam, semel coronam B. M. Virginis recitare, et SS. Sacramentum semel visitare; verum industrius homo, per compendium satisfacit: pergit enim ad Missam die Dominica, eam audit, SS. Sacramentum simul adorando, et Rosarium integrum eodem tempore recitando. Alias, cum duas Missas ex pœnitentia audire deberet, tendit ad Ecclesiam, advertit felici casu duas simul Missas in duobus altaribus esse jamjam celebrandas, easque eodem tempore audit.

Hinc:

Quær 1° *An* Ubaldus *obligationi suæ satisfecerit simul*

recitando coronam B. V., SS. Sacramentum visitando, et Missam audiendo?

2° *An satisfecerit obligationi pœnitentiæ, assistendo Missæ die festo præceptæ?*

3° *An duabus Missis injunctis simul interesse potuerit?*

Solutio :

531. — *R. ad 1^m Quæs.* Ubaldus obligationi suæ satisfecit recitando coronam B. V. dum Missam audiebat, quia illæ duæ obligationes sunt sociabiles. *V. Comp. t.* 1, *de Leg. n.* 106, et supra in hoc opere, *cas.* 10, *de Legibus, n.* 101. Non autem satisfecit peragendo simul visitationem SS. Sacramenti et Sacro assistendo, quia evidenter Confessarius voluit ut seorsim hæc duo opera ponerentur. Quorsum enim præfatam visitationem injunxisset? cui bono? Ergo supplere debet Ubaldus, denuo Ecclesiam petendo ad SS. Sacramentum adorandum.

532. — *R. ad 2^m Quæs. Neg.* Ratio nota est. Licet enim opus jam aliunde debitum absolute imponi possit pro pœnitentia, requiritur expressa Confessarii voluntas, ut rationem satisfactionis sacramentalis habeat. In casu autem, nulla habetur circa hoc voluntas Confessarii, imo ne implicita quidem est : Confessarius enim nunquam aliquid simile intendit, quin illud formaliter manifestet.

533. — *R. ad 3^m Quæs.* Ubaldus minime potuit duas Missas ex pœnitentia injunctas simul audire, sed utrique successive assistere debuit. Etenim, quamvis possit quis uno tempore et actu pluribus obligationibus satisfacere, quando sunt sociabiles, et aliud non constat de mente Superioris obligationem imponentis; quando tamen aliud constat, nonnisi diverso tempore et repetito actu pluribus obligationibus satisfaciendum est. Atqui, in casu nostro, evidenter constat de intentione Confessarii, scilicet, ut utrique Missæ seorsim interveniat. Talis enim est sensus notissimus et communis Confessariorum, qui secus mallent unicum Sacrum imponere audiendum quam plura, si scirent hæc simul audienda esse. Ergo... *S. Lig. Homo apost. n.* 37. — *Lacroix, n.* 1284, *et alii communiter* contra *Bu-*

sembaum. — *V. Comp. de Legibus, n.* 107, et in hoc opere, *Cas, tom.* I, *n.* 100.

CASUS X.

ADIMPLETIO PŒNITENTIÆ 2°.

Dionisius pro pœnitentia sacramentali rosarium B. V. flexis genibus recitare debet; sedendo autem recitat. Re cognita, Confessarius jubet iterari recitationem, utpote invalide persolutam. — Alias, cum jejunare debuisset in vigilia Nativitatis B. V. in ipsius honorem, ad specialem gratiam die festo impetrandam, id agere hac die impeditus fuit, et obligationem exstinctam existimavit.

Hinc :

Quær. 1° *An* Dionisius *rosarium iterare debuerit?*

2° *An ad jejunium adhuc postea fuerit obligatus?*

Solutio :

534. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Solutio hujus quæstionis vix in speculatione dari potest, quia a variis circumstantiis et a voluntate Confessarii maxime pendet. Generatim hujusmodi circumstantiæ ut quid mere accidentale spectari debent. Ex una parte tamen valde molestum videtur viro quod tamdiu genibus flexis remanere teneatur; sed ex alia parte opus illud non apparet prudens, neque salutare pro viro, hujusmodi pœnitentiæ parum assueto. Quare credibile non est quod circumstantia illa sub gravi injuncta sit. In praxi, post factum, inducendus est pœnitens ad orandum identidem genibus flexis, ut pœnitentiam aliquatenus suppleat, nisi malit rem Confessario in proxima confessione subjicere. *V. Comp. n.* 528, 534.

535. — *R. ad* 2^m *Quæs. Affirm.* Ratio est, quia circumstantia temporis non fuit præfixa *ad finiendam obligationem*, sed tantum *ad illam determinandam*. Confessarius enim minime intendit nullam imponere pœnitentiam, si die determinata jejunium omissum fuisset, vel fieri non potuisset.

CASUS

DE JURISDICTIONE ET APPROBATIONE

SEU

De necessitate jurisdictionis et approbationis; de defectu jurisdictionis incognito, seu de errore communi et titulo colorato; de jurisdictione dubia; de jurisdictione in casu mortis; de jurisdictione et approbatione Regularium et erga Moniales.

CASUS I.

APPROBATIO.

1° Damianus, Sacerdos, Episcopi familiaris, commorans Paschali tempore apud Florinum, Parochum, se offert ut in audiendis confessionibus ei auxilium præstet, licet approbatione episcopali careat, pro certo habens fore ut hoc Episcopo non displiceat. Votis Damiani libenter annuit Parochus.

2° Quirinus, Sacerdos, extra diœcesim suam ad breve tempus versans, ab Episcopo loci approbatur ad audiendas virorum confessiones, occurrente magna quadam solemnitate. Quirinus excepit etiam confessiones plurium mulierum, et unius viri parochiæ extranei. Existimavit enim se id posse facere absque difficultate, cum in propria diœcesi approbatione gaudeat generali, absque ulla restrictione neque temporis, neque personarum.

Hinc :

Quær. 1° *In quo approbatio et jurisdictio differant?*

2° *Quando, et a quo Episcopo requiratur approbatio?*

3° *An Episcopus Sacerdotem extraneum approbare posset?*

4° *An sufficiat approbatio tacita vel præsumpta?*

5° *An validæ fuerint absolutiones in singulis casibus?*

SOLUTIO :.

536. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Approbatio est præcipue judicium Episcopi, aut Superioris ecclesiastici, de idoneitate subditi ad audiendas confessiones. Jurisdictio vero est concessio potestatis excipiendi fidelium confessiones cum determinatione subditorum, circa quos hæc facultas exerceri potest. In præsenti Ecclesiæ praxi non amplius separatim una absque altera, relative ad sæculares Sacerdotes, conceditur.

537. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Approbatio ab ipso Episcopo loci in quo audiuntur confessiones danda est; et sub pœna nullitatis semper requiritur, nisi adsit casus extremæ necessitatis, vel jurisdictio ordinaria erga pœnitentem habeatur. *Ex Bulla Innoc. XII*, an. 1700, etc. — *V. Comp. n.* 540, etc.

R. ad 3^m *Quæs. Affirm.* Constat ex praxi universali Ecclesiæ, et sententia communi Theologorum. *V. Comp. n.* 544.

R. ad 4^m *Quæs.* 1° Non sufficit approbatio præsumpta, quia a *Conc. Trid.* requiritur approbatio *acta* et *absolute existens*, et *jam obtenta*. Ergo requiritur consensus actualis Episcopi, signis certo declaratus. 2° Sufficit autem approbatio *tacita*, si certe ex circumstantiis colligatur : v. g. si Missionarius ab Episcopo advocetur ad Missionem in aliqua parochia agendam, eo ipso approbatus censetur ad confessiones illic excipiendas. *V. Comp. n.* 541-558.

538. — *R. ad* 5^m *Quæs.* — *Ad* 1^m *casum.* DAMIANUS invalide absolvit, ob defectum approbationis, cum approbatio præsumpta non sufficiat, ut patet ex dictis. Graviter igitur erravit DAMIANUS. (*Pontas*, v. Approb., *cas.* 8.)

Ad 2^m *casum.* QUIRINUS invalide absolvit mulieres, cum pro solis viris approbatus fuerit. Nec obstat quod in propria diœcesi approbatione illimitata gaudeat, quia ex sola

delegatione Episcopi loci absolvere potest. *Pontas*, *ibid. cas.* 10. Quid vero de absolutione viri extranei? Valet, quia QUIRINUS approbatus fuit ad *confessiones virorum simpliciter*. Ergo non fuit restricta approbatio ad solos parochiæ viros; extranei enim non solent ab aliis discerni, præsertim a Confessario qui ipse extraneus est. Secus enim QUIRINUS ab omnibus petere debuisset an de parochia fuissent, et dimittere eos qui negative respondissent, quod absurdum est. Nec obstat quidquid in contrarium dicat *Pontas*, *ibid.*, si vir extraneus ex alia diœcesi venerit; nam, ex praxi generali Ecclesiæ, extranei, quicumque sint, fiunt sufficienter subditi, ex eo quod Confessario in hoc loco approbato se subjiciant. *S. Lig. n.* 569. — *V. Comp. n.* 554.

CASUS II.

JURISDICTIO ET LICENTIA.

1° LEONARDUS, Sacerdos in diœcesi approbatus, multos absolvit pœnitentes, etiam tempore Paschali, invitis Parochis. Id etiam agere pergit, postquam Episcopus prohibuit ne fideles, tempore Paschali, cuipiam extra parochiam confiteantur absque Parochi licentia.

2° CYPRIANUS excipit aliquando confessiones in aliis Ecclesiis sine licentia Parochorum, vel in Sacellis monasteriorum, non obtenta facultate eorum qui illis præsunt. Aliquando in parochiam vicinam advocatus, confessionem ægroti cujusdam excipiendi causa, petita quidem, sed non obtenta Parochi licentia, nihilominus tendit ad domum decumbentis, et, invito Parocho, eum audit et absolvit.

HINC :

QUÆR. 1° *Quomodo jurisdictio et licentia inter se differant?*

2° *An* LEONARDUS *valide absolverit invito Parocho? An invito diœcesis Episcopo?*

3° *An* CYPRIANUS *invalide vel illicite egerit, audiendo confessiones in aliis Ecclesiis absque licentia, et an pro confessione ægroti extra Ecclesiam licentia Parochi indiguerit?*

SOLUTIO :

539. — *R. ad 1^m Quæs.* Jurisdictio requiritur ad validitatem absolutionis, et proinde afficit ipsam rei substantiam. Licentia vero est tantum facultas ad rectum ordinem requisita, ex parte illius cujus interest; ideoque non reddit actum invalidum, sed tantum illicitum. Est igitur quid mere accidentale in ordine ad Sacramenti Pœnitentiæ administrationem. Sic v. g. non potest licite Confessarius excipere confessiones in Ecclesia parochiali absque Parochi licentia; si id tamen faciat, valide absolvit.

540. — *R. ad 2^m Quæs.* 1° LEONARDUS *valide* absolvit, invito Parocho, etiam tempore Paschali; quia, ex interpretatione communi, *proprius Sacerdos, cui fideles semel in anno confiteri debent*, intelligitur quilibet Sacerdos approbatus. 2° Non posset *valide* absolvere tempore Paschali, si Episcopus statueret ut soli Parocho parochiani confiteantur; quia Episcopus valide jurisdictionem restringere potest. *V. Comp. n.* 553 *et seq.*

541. — *R. ad 3^m Quæs.* CYPRIANUS, utpote ab Episcopo approbatus, *valide* absolvit, etiamsi, invito Ecclesiæ aut Sacelli Superiore, confessiones excipiat, ut supra dictum est. Illicite autem agit quoties, absque licentia eorum quorum interest, in Ecclesiis aut Sacellis Sacramentum Pœnitentiæ administrat. Minime tamen peccavit, confessionem ægroti in propria domo decumbentis excipiendo absque Parochi licentia; quia domicilia privata ejus jurisdictioni minime subjacent. Prudentia tamen admodum suadet ut in hoc casu caute agat, et curet in quantum fieri potest ne Parochum habeat offensum, propter incommoda quæ inde sequi possunt, præsertim si agatur de ægroto periculose decumbente cui a proprio Parocho ultima Sacramenta erunt subinde administranda.

CASUS III.

CANDIDATUS MINUS HABENS.

CANDIDUS, neo-Sacerdos, vocatus fuit ad examen doctrinæ subeundum pro audiendis confessionibus. Peracto examine, vota singulorum examinatorum scripta et signata

traduntur Vicario generali qui, absente Episcopo, Concilii ecclesiastici præses et director erat. Is vero, non dubitans de Sacerdotis idoneitate, statim illum misit velut alicujus Parochi cooperatorem, ut, instante proxima festivitate, confessiones exciperet. Verum, reseratis postea examinatorum votis in proxima Concilii sessione, CANDIDUS inventus est *minus habens*, seu ab examinatoribus reprobatus. Quamobrem illico revocatus, usquedum in doctrina morali magis proficeret, a munere confessiones audiendi suspensus fuit.

HINC :

QUÆR. 1° *An* CANDIDUS *valide pœnitentes absolverit?*

2° *Quid, si ipse suum doctrinæ defectum noverit, vel etiam se in examine defecisse probe sciverit?*

3° *Quid, si post suspensionem adhuc plures absolverit?*

4° *An fideles, detecto errore, teneantur confessiones* CANDIDO *factas apud alium repetere?*

SOLUTIO :

542. — *R. ad 1^m Quæs.* CANDIDUS *valide* absolvit antequam ab audiendis confessionibus prohiberetur. Ratio est : 1° quia fuit simpliciter a Superiore approbatus, licet hic ex errore approbaverit ; 2° quia, ubi intervenit *error communis* cum *titulo colorato*, Ecclesia certo defectum approbationis supplet, ut dicunt communiter Theologi ; atqui in nostro casu intervenit talis *error communis* cum *titulo colorato*, scilicet cum titulo jurisdictionis a Superiore collatæ. Ergo, etc.

543. — *R. ad 2^m Quæs.* In hac hypothesi peccasset quidem ille graviter, suscipiendo tantum munus, licet se incapacem cognovisset ; attamen validæ semper fuissent confessiones, quia approbatio Superioris, et error communis fidelium cum titulo colorato, eodem modo subsisterent.

R. ad 3^m Quæs. Etiam in hoc casu CANDIDUS *valide* absolvisset, si suspensio populo non innotuisset ; quia adhuc

error communis perseverasset, licet titulus coloratus defecisset : error enim *communis*, etiam *sine titulo colorato*, probabilius efficit ut Ecclesia, pia mater, supplere velit, ne multi pereant. *S. Lig. n.* 572.

544. — *R. ad 4^m Quæs. Neg. prorsus.* Ratio est, quia ex dictis confessiones illæ validæ fuerunt, ex eo quod Ecclesia jurisdictionem suppleverit, *stante errore communi*. Confessiones autem semel validæ, nunquam necessario repetendæ sunt. Etenim circumstantia erroris postea detecti, efficere nequit ut invalidum fiat id quod prius validum fuit. Ergo, etc... *Elbel, n* 320. — *S. Lig. n.* 572. — *V. Comp. n.* 548 *et seq.*

CASUS IV.

SACERDOS JURISDICTIONE DESTITUTUS [°].

Sabellus, Sacerdos, magna pœnitentium caterva circumdatus, per aliquod tempus, expleto approbationis termino, primo quidem ignorantia invincibili laborando, deinde etiam mala fide, confessiones excipere perrexit. Ab Episcopo autem propterea a confessionibus suspensus, nonnullas mulierculas suspensionis ignaras nihilominus absolvit. Deinde, fuga arrepta, simulatisque ab Episcopo litteris, in alio loco consistit, ad quem fama suspensionis nondum pervenerat, et ibi ad audiendas confessiones in magna quadam solemnitate a Parocho admittitur.

Hinc :

Quær 1° *An valide absolverit* Sabellus, *sive bona, sive mala fide, ante suspensionem?*

2° *An valide absolverit mulierculas post suspensionem, et alios fideles post fugam?*

Solutio :

545. — *R. ad 1^m Quæs. Affirm.* Ratio est, quia adfuit error communis, ex quo fit ut Ecclesia *probabilius* suppleat, etiam deficiente titulo colorato. Nec obstat quod postea Sabellus fuerit in mala fide, quia hæc mala fides errorem communem non destruxit. *Recole dicta supra in casu præcedente.* — *V. S. Lig. n.* 572.

546. — *R. ad 2^m Quæs.* SABELLUS *invalide* absolvit illas paucas mulierculas quæ ejus suspensionem ignorarunt, quia tunc error *privatus* tantum fuit : Ecclesia autem, juxta sententiam communem Theologorum, in errore privato jurisdictionem non supplet ; quia Ecclesia, ut provisor generalis, non censetur supplere nisi ratione boni communis. Post fugam autem SABELLUS *valide* absolvit, saltem probabiliter, quia adfuit error communis in loco in quem sese recepit. *V. Comp. n.* 547 *et* 548.

CASUS V.

SACERDOS JURISDICTIONE DESTITUTUS 2°.

1° PALUMBIUS, junior Vicarius, pridie maximæ solemnitatis, recordatur elapsum esse annum ab obtenta episcopali approbatione, seque omni jurisdictione carere ad confessiones excipiendas. Undique angustiis premitur. Quid faciet miscllus? Propter temporis angustias, ad Episcopum recurrere nequit ; attamen, in tanto pœnitentium concursu, ab audiendis confessionibus abstinere non audet. Re secum diu perpensa, pro more in sacro tribunali sedet, absolvitque quoscumque rite dispositos reperit.

2° LŒLIUS, Vicarius, advertit Sabbato Sancto effluxisse tempus pro quo fuerat approbatus. Illius nuntium mittit ad Vicarium generalem, cui notissimus et familiaris erat, prorogationem approbationis postulandi causa ; persuasum vero habens gratiam postulatam certo sibi concessuram esse, ut reipsa concessa fuit, excipit confessiones pluribus horis ante nuntii reditum.

HINC :

QUÆR. 1° *An* PALUMBIUS *valide et licite egerit?*

2° *An pariter* LŒLIUS?

SOLUTIO :

547. — *R. ad 1^m Quæs.* PALUMBIUS male fecit, et graviter peccavit. Attamen confessiones illæ, propter communem errorem, validæ fuerunt, ut ex dictis in casibus præcedentibus sequitur.

548. — *R. ad 2^m Quæs.* Lœlius *valide* quidem absolvit, licet jurisdictione destitutus, stante errore communi, juxta superius dicta; sed graviter peccavit audiendo confessiones absque debita facultate, et cogendo Ecclesiam ad supplendum, quia non licet absolvere ex jurisdictione tantum præsumpta. Insuper fieri poterat ut Superior, ex aliqua causa ignota, postulatam facultatem esset denegaturus; vel ut esset absens, etc. Dicit *Pontas, v.* Approb., *cas.* 9, tum iterandas esse absolutiones sine jurisdictione impertitas, saltem ad tutius. Sed de validitate talium absolutionum minime dubitandum est, nec proinde iterandæ sunt. Imo, neque iterandæ viderentur, etiamsi invalidæ essent, ob scandalum et magnam animarum perturbationem, quæ ex hoc sequeretur; sed inducendi forent fideles omnes ad denuo confitendum quam proxime ex aliquo prætextu, v. g. occasione alicujus magnæ solemnitatis, ut sic remissionem peccatorum indirecte obtinerent.

CASUS VI.

JURISDICTIO DUBIA.

Casimirus, Confessarius, dum alacriter ad excipiendas confessiones incumbit, dubitare cœpit an tempus jurisdictionis sibi concessæ jam expiraverit, necne. Dubium autem resolvere non potest, quia litteras episcopales amisit. Nihilominus indubius pergit confessiones audire et absolvere, hoc innixus principio: *In jurisdictione dubia, vel probabili, certo supplet Ecclesia.* Subinde vero, scrupulo motus, statuit a confessionibus abstinere, donec facultatis renovationem obtinuerit. Interea tamen, enixe rogatus, plures adhuc pœnitentes absolvit, scilicet Parochum die festo celebraturum et anxietate agitatum; mulierem partu difficili laborantem, et a Parocho abhorrentem; virum cujus confessionem jam inceperat, et qui diutius in statu peccati mortalis, absque maxima molestia, perseverare non poterat, et alios similes.

Hinc:

Quær. 1° *An liceat absolvere cum jurisdictione dubia vel probabili, extra mortis periculum?*

2° *Quid de ratione agendi* CASIMIRI? *An licite egerit, saltem urgente gravi causa, ut in casibus præcedentibus?*

3° *Quid, si quis dubitet an locus in quo versatur sit extra limites suæ jurisdictionis, necne?*

SOLUTIO :

549. — 1° Non licet absolvere cum jurisdictione proprie dubia, *excepto casu necessitatis;* quia Ecclesia, sapiens mater, non censetur tunc jurisdictionem supplere.

2° Licet vero, juxta communem sententiam, absolvere cum jurisdictione probabili. Ratio est, quia censetur tunc supplere jurisdictionem, si forte non habeatur: etenim Ecclesia videt et scit passim absolutionem cum jurisdictione tantum probabili. Sunt qui ad id requirunt causam rationabilem, uti *S. Alphonsus*, *l.* 6, *n.* 573. Alii tamen cum *Suarezio*, *de Pœnit. D.* 26, *sect.* 6, *n.* 6, minime hoc exigunt. *V. Comp. n.* 549.

550. — *R. ad* 2^m *Quæs.* 1° CASIMIRUS male fecit *in primo casu* absolvendo cum jurisdictione dubia, cum nulla urgeret necessitas, seu gravis causa. Non enim verum est Ecclesiam certo supplere in jurisdictione dubia, seclusa causa gravi, siquidem hoc communius a Theologis negatur. Attamen valide absolvit, quia in pari casu Ecclesia jurisdictionem, saltem ob errorem communem, supplet. Licite etiam absolvere potuit, si, efformata conscientia, probabiliter putavit se jurisdictione non destitui.

2° Valide autem et licite egit absolvendo *in casibus posterioribus*, quia causa gravis absolvendi urgebat, et proinde merito Ecclesia censebatur supplere jurisdictionem. Sic docet *S. Ligorius*, *ibid.*

551. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Si quis dubitet an locus in quo hic et nunc versatur sit extra limites jurisdictionis suæ, inquirere debet, si possit; si non possit, abstineat a confessionibus excipiendis, nisi causa gravi ad id inducatur, juxta ea quæ antecedenter dicta sunt.

CASUS VII.

CONFESSARIUS PEREGRINUS.

1° Antoninus, Parochus, solet semel in anno, comitante Hydulpho, Vicario suo, tendere cum parochianis non paucis in piam peregrinationem extra diœcesis fines. Cum ad pium Sanctuarium pervenissent, tum ipse, tum adjutor audiendis suorum confessionibus alacriter vacant. Nonnullos alios peregrinos, ad eorum tribunal accedentes, etiam excipiunt et absolvunt.

2° Carpophorus, animarum Pastor, in diœcesis confinibus degens, solet in majori quadam festivitate Parochos vicinos advocare ad confessiones in sua parochia excipiendas; quibus et ipse quam libentissime vicissim idem quoque præstat officium.

3° Benitius, Sacerdos regularis, in collegio quodam Moderator, vacationum tempore aliquando alumnorum turmam in dissitas regiones, recreationis causa, perducit, eorumque confessiones, licet extra diœcesim, excipit ex sola licentia Episcopi cui subest collegium.

Hinc:

Quær. 1° *An* Antoninus, *Parochus, valide absolverit suos parochianos extra parochiam, vel etiam extra diœcesim? An ejus Vicarius suos pœnitentes? An uterque alios externos?*

2° *An* Carpophorus *potuerit advocare alios Parochos, etiam diœcesi extraneos, ad confessiones in sua Ecclesia excipiendas?*

3° *An* Benitius *valide absolverit alumnos suos extra diœcesim, ex sola Episcopi sui delegatione?*

Solutio:

552. — *R. ad 1^m Quæs.* 1° Antoninus, Parochus, valide absolvit suos parochianos extra parochiam et etiam extra diœcesim absque Episcopi loci delegatione; quia Parochus

gaudet jurisdictione ordinaria et proinde personali in proprios subditos, eosque in omni loco absolvere potest.

2° Hyduлphus, Vicarius, absolvere non potuit suos pœnitentes, utpote approbatione debita vel jurisdictione personali destitutus. Jurisdictio enim Vicarii est tantum delegata, et proinde mere localis. Attamen, *stante errore communi*, reapse non invalide absolvit.

3° Neuter, neque Parochus neque Vicarius peregrinos extraneos absolvere potuerunt licite *per se*, ob dictam rationem, nimirum ob deficientem Episcopi loci approbationem. Attamen, stante errore communi, uterque valide absolvit.

553. — *R. ad* 2^m *Quæs.* 1° *Neg.* quoad Parochos diœcesi extraneos, nisi specialem facultatem Episcopi sui habeat ad illos pro confessionibus suorum Parochianorum delegandos, vel nisi in iis locis vigeat talis consuetudo. *S. Lig. n.* 544.

2° Quoad Parochos ejusdem diœcesis. *Affirm.*, quia ex consuetudine fere universali Parochus confessiones in universa diœcesi audire potest, nisi Episcopus aliter decernat. Consule tamen proprias locorum consuetudines.

554. — *R. ad* 3^m *Quæs. Controvertitur. Probabilius affirm.* Ratio est: 1° quia, cum alumni seu convictores habeant actu omnimodam dependentiam a Regularibus, jam eorum familiares sunt. *Pichler*, *Pellizzarius*, *Schmalzgrueber*; 2° quia pluribus Ordinibus Regularibus, quales sunt *Benedictini*, *Theatini*, *Congregatio de Somascha*, *Clerici ministri infirmorum*, etc., imo et nonnullis sæcularibus Congregationibus, uti *Sancti Sulpitii*, *Sancti Spiritus*, etc., privilegium competit familiaritatis pro ipsorum convictoribus. Atqui ex communicatione privilegiorum cæteri Ordines Regulares jam tale privilegium consequuntur. Ergo, etc.

Hæc autem sententia plures Romanos Theologos, et quidem gravissimos, habet patronos.

Objiciunt adversarii aliquam Decisionem S. *Cong. in Parmensi*. Sed respondetur illam fuisse datam pro casu specialissimo, quæ proinde ad alios casus minime extendenda est. *V. Comp. n.* 564.

Ergo Benitius valide alumnos absolvisse censetur ex privilegio Regularibus concesso.

CASUS VIII.

ABSOLUTIO MORIBUNDI 1°.

Naborius, subito morbo correptus, jamque ad extrema deductus, Sacerdotem requirit. Cum transiret Marius Capellanus, omni jurisdictione destitutus, advocatur. Exordio confessionis vix præmisso, ecce adstat Lucas Vicarius qui, Mario recedente, confessionem ægroti excipit. Sed mox peccatum reservatum inaudiens, nec facultate a reservatis absolvendi gaudens, non mediocriter intricatur; cum, sparso rumore morbi Naborii, et ipse advolat Urbanus Parochus. Eo comparente, Deo gratias agit Vicarius, et ægrotantem rogat ut Pastori, suo amantissimo Patri, confiteri velit. Annuit ille; sed cum aperuisset æger casum, cui annexa erat excommunicatio Episcopo reservata, jam nescit Parochus quid sit faciendum. Ecce interea advenit Vicarius generalis, Naborii familiarissimus, cui vice sua Pastor libenter locum cessisset, si id facere fuisset ausus, vel si pœnitens id gratum habuisset; sed timens ægroti offensionem, cum integre audivit et absolvit. Postea autem Naborius convaluit, et in perfectam sanitatem restitutus est.

Hinc :

Quær. 1° *An Sacerdos non approbatus, in casu mortis confessionem audire possit? An coram approbato?*

2° *An Confessarius simplex, in casu mortis, a reservatis absolvere valeat? An a censuris, et quomodo?*

3° *An recte egerint varii Confessarii in præsenti casu, vel quid ipsis fuisset agendum?*

4° *An* Naborius, *recuperata sanitate, confessionem iterare debuerit?*

Solutio :

555. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Sacerdos approbatione carens potest absolvere in casu necessitatis, seu in articulo aut periculo mortis, ex facultate generali ab Ecclesia concessa, ne

quis defectu potestatis in Sacerdote pereat. At, juxta multos, absolvere nequit, præsente alio Sacerdote approbato; quia in eo casu nulla urget necessitas. Attamen, si confessio moribundi a simplici Sacerdote incepta fuerit, perfici potest. S. *Lig. n.* 563. Verum, juxta alios, simplex Sacerdos potest etiam moribundum absolvere coram Confessario approbato, quia, in eo casu, jurisdictio simpliciter absque ulla restrictione ei ab Ecclesia tribuitur. Hæc sententia probabilis est. *V. Comp. n.* 557 et 579.

556. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Confessarius simplex a casibus reservatis absolvere potest in mortis periculo, quia Ecclesia, benigna mater, voluit ut in morte nulla esset reservatio. Sed absolvere nequit a censuris, nisi *indirecte*, seu ita ut, si æger convalescat, teneatur adire alium Confessarium facultate absolvendi a censuris gaudentem. *V. Comp. n.* 579. Juxta plures, obligatio se præsentandi Superiori restringi debet ad paucos casus lege determinatos, et præcipue ad censuram pro percussione Clerici.

557. — *R. ad* 3^m *Quæs.* 1° Marius, primus Confessarius, male fecit, locum suum alteri cedendo; licet enim simplex Sacerdos esset, valide absolvere poterat, et aliunde confessionem inceptam prosequi debuisset, ut patet ex dictis.

2° Lucas, Vicarius, male fecit et ipse Parocho locum cedendo. Non debuisset enim a confessione perficienda cohiberi ob peccatum reservatum, cum in morte nulla sit reservatio.

3° Quid vero de Urbano Parocho? Primum male fecit confessionem ab alio inceptam peragendo; sed postea bene fecit, miserum ægrotum ad Vicarium generalem non remittendo. Confessio enim incepta est ratio sufficiens ut Confessarius, potestate absolvendi a censuris destitutus, ab eis *indirecte* absolvat. Imo, etiamsi Parochus confessionem non incepisset, tanta gauderet facultate in eo casu ac Vicarius generalis; quia, ex *Trid. sess. 14, c. 7*, in articulo mortis omnes Sacerdotes a *quibuslibet peccatis et censuris* absolvere possunt.

558. — *R. ad* 4^m *Quæs.* Naborius, recuperata valetudine, minime confessionem iterare debuit, sed tantum patefacere Superiori, vel delegato, juxta communem sententiam, peccatum cui adnexa erat censura, ut ab ea *directe* absolvere-

tur; vel per Parochum ipsum facultatem postulare, ut ab eo confessio perfici valeret (1).

CASUS IX.

ABSOLUTIO MORIBUNDI 2°.

Lucianus, Parochus, coadunato populo pro Missa die festo audienda, ad celebrandum se accingit. Sed, cum vestibus sacris jam indutus esset, admonetur Titium parochianum, in pago una circiter hora distanti commorantem, esse morti proximum. Quid faciet his pressus angustiis? Hæret anceps, nesciens quid consilii sit capessendum : populus enim Missam non audivit, nec tempus superest exspectandi donec Parochus redierit ut eam celebret, nam meridies jam propior est. At mox : « Scio quid faciam, ait secum. Egregia cogitatio ! Columbinus, Sacerdos hujus loci, qui uti Capellanus in vicina parochia celebrat, jam rediit... Ecce, cum mittam statim ad morientem, ego vero hic remanens celebrabo. Ille quidem non est ad confessiones approbatus; sed in mortis periculo nulla requiritur approbatio. » Rogatus Columbinus annuit, et quam citissime pergit. Mox domum morientis adventat; jam scalas incipit ascendere, cum mulierum gemitus, clamores et ejulatus ad ejus aures feruntur, quos inter vox flebilis auditur : *Jam miser emittit spiritum* ! Tunc Sacerdos alte inclamat : *Ego te absolvo a peccatis tuis.....*, et continuo convolans ad decumbentis cubiculum, eum cernit jam mortuum.

Hinc :

Quær. 1° *An Parochus, alio deficiente Sacerdote qui ad moribundum pergeret, Missam omittere potuisset aut etiam debuisset ?*

2° *An bene egerit Parochus Sacerdotem non approbatum ad ægrum mittendo ?*

3° *An valida fuerit absolutio quam* Columbinus *in his rerum adjunctis impertiit ?*

(1) In pluribus Statutis synodalibus, jurisdictio confertur ad censuras in articulo mortis solvendas.

4° *An Capellanus potuisset etiam Missam loco Parochi celebrare, ut hic ad moribundum pergeret?*

SOLUTIO :

559. — *R. ad* 1^m *Quæs. Affirm.* LUCIANUS potuisset et debuisset Missam omittere. Ratio est, quia in conflictu duorum præceptorum, quæ simul adimpleri nequeunt, præceptum majus adimplendum est : atqui præceptum majus est moribundi animæ succurrendi ; præceptum enim caritatis urgens in his circumstantiis de jure naturali majus est præcepto ecclesiastico Missam audiendi. Ergo LUCIANUS potuisset et debuisset Missam omittere.

560. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Casus gravi difficultate non caret, et rationes graves pro utraque sententia, *affirmativa* scilicet et *negativa*, afferri possunt. Etenim probabiliter LUCIANUS COLUMBINUM ad ægrum mittere non potuit : ratio est, quia COLUMBINUS non potuit absolvere moribundum, tanquam a Parocho delegatus, ut patet ; sed neque ex approbatione generali Ecclesiæ pro casu mortis, quia non deficit Sacerdos approbatus, scilicet Parochus non absolute impeditus. Attamen sententia opposita solido fundamento carere non videtur. Urget enim gravissima ratio, ut Parochus Capellanum mittat ad moribundum : *moraliter* enim *impeditus* dici potest, cum tunc celebrare debeat, ut magnus populus Missam audiat. Neque hoc ab intentione Ecclesiæ alienum esse videtur. Igitur, adductis hinc et inde oppositis rationibus in motivo gravi innixis, versamur in casu jurisdictionis dubiæ ; atqui ex dictis supra, *n.* 549, licet uti jurisdictione dubia, urgente gravi causa, prout in casu nostro gravis est : ergo damnandus non est bonus Parochus, qui in tantis rerum angustiis Capellanum ad moribundum misit.

561. — *R. ad* 3^m *Quæs. Affirm.* Etenim 1° valida fuit ex parte Ministri, quia tunc solus erat præsens Sacerdos, et proinde certo jurisdictione gaudebat. 2° Valida fuit ratione præsentiæ Sacerdotis, quæ vere moralis erat. 3° Valida fuit ex parte formæ, *ego te absolvo a peccatis tuis.* 4° Valida fuit etiam *probabiliter* ex parte moribundi bene dispositi, quippe qui Sacerdotem advocaverat, et si illum appropin-

quantem audivit, signum pœnitentiæ dare potuit; sed hæc absolutio modo conditionato impertiri debuit.

562. — *R. ad 4^m Quæs. Neg.* Ratio est, quia Capellanus non est amplius jejunus. Porro non est ratio sufficiens Missam, non servato jejunio, celebrandi, ut populus eam audiat. *Recole dicta supra de Eucharistia, cas. 20, ad 2^m Quæs. 2, 300.*

CASUS X.

JURISDICTIO REGULARIUM 1°.

ONUPHRIUS, Sacerdos regularis, missus a Superioribus ad patriam, solum ut res quasdam familiares componeret, invitatur ab Episcopo loci, tum ad concionandum, tum ad confessiones fidelium excipiendas. Libenter ONUPHRIUS morem Episcopo gerit, et magno zelo sacra hæc subit ministeria. Sed mox advertit, se omni delegatione et licentia Superioris sui destitui. Hinc anxius graviter dubitat de validitate absolutionum quas impertivit.

HINC :

QUÆR. 1° *A quo Regulares jurisdictionem et approbationem habeant ?*

2° *An valide absolvat sæculares Regularis, inscio suo Superiore, sed ab Episcopo delegatus ?*

3° *Quid, si positive obstet Superior, et Episcopus permittat ?*

4° *An* ONUPHRIUS *validas dederit absolutiones ?*

SOLUTIO :

563. — *R. ad 1^m Quæs.* 1° Regulares jurisdictionem immediate a Papa accipiunt. Jurisdictio enim accipitur a Superiore ; atqui solus Papa est Superior Regularium proprie dictorum, quippe qui ab episcopali jurisdictione sunt exempti.

2° Attamen Regulares, haud secus ac alii Sacerdotes, approbationem ab Episcopo loci accipere debent ad confes-

siones externorum valide excipiendas. *V. Comp. n.* 538-557.

564. — *R. ad* 2^m *Quæs. Affirm.* Ratio est, quia Episcopus *potest et vult* conferre non solum approbationem, sed etiam jurisdictionem. 1° *Potest :* quia jurisdictionem ordinariam habet ; jurisdictio autem ordinaria semper delegari potest. Nec dicas, Religiosum non esse Episcopi subditum ; nam est sufficienter subditus ad gratiam accipiendam, siquidem de subjectione onerosa non agitur. 2° *Vult :* quia, in praxi actuali Ecclesiæ, Episcopi inter approbationem et jurisdictionem non amplius distinguere solent, et simpliciter omnem facultatem ad valide absolvendum concedere censentur. Nec obstat iterum quod Regularis jurisdictionem a Papa accipiat, quia non repugnat quod eam ex duplici fonte accipere valeat. *Billuart, diss.* 6, *art.* 7. — *V. Comp. n.* 562.

565. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Etiam in hoc casu Religiosus valide confessiones excipit, saltem probabilius. Ratio est, quia, licet graviter contra obedientiam peccet, attamen veram jurisdictionem ab Episcopo accipit, et proinde valide absolvit. *Billuart, diss.* 6, *art.* 7. — *V. Comp. n.* 562.

R. ad 4^m *Quæs.* 1° Onuphrius valide absolvit, utpote ab Episcopo delegatus, et licite etiam, quia Superioris licentia facile præsumitur. Porro hæc licentia præsumpta sufficit ad *liceitatem*.

CASUS XI.

JURISDICTIO REGULARIUM 2°.

Angelus, Regularis, a Superiore suo constituitur ad confessiones confratrum audiendas, et ab Episcopo pro sæcularibus simpliciter approbatur. Sed ecce repente bonus Pater Angelus surdus evadit, adeo ut a sacro confessionum ministerio debeat amoveri. Quamobrem, loco illius, alium Confessarium pro Religiosis Superior subrogat, prohibendo ne alius quivis idem munus exerceat. Elapsis autem tribus mensibus, Pater Angelus, ab infirmitate sua præter omnium exspectationem sanatus, alacriter ad excipiendas fidelium confessiones incumbit. Audit etiam confessiones Monialium

ejusdem Ordinis a jurisdictione episcopali exemptarum, et soli Superiori subjectarum.

HINC :

QUÆR. 1° *An Pater* ANGELUS *confessiones sæcularium, recuperato auditu, valide exceperit?*

2° *An valide prædictas Moniales absolverit?*

SOLUTIO :

566. — *R. ad* 1^m *Quæs. Affirm.* Ratio est, quia ab Episcopo pro eis fuit approbatus simpliciter, absque clausula de *consensu Superioris*; proinde illa approbatio minime fuit revocata. Ergo valere perrexit. Ergo non est inquietandus bonus Pater ANGELUS, neque inquietandi sunt sæculares ab eo auditi et absoluti. Pergat utique alacri animo et cum magno fructu uti facultate excipiendi confessiones, ipsi ab Episcopo facta.

567. — *R. ad* 2^m *Quæs. Neg.* Non potuit enim valide absolvere Moniales Episcopo non subjectas, sed a solo Superiore Monasterii dependentes, sicut socios Religiosos tunc absolvere non potuisset; quia facultas absolvendi Religiosos et Moniales ejusdem Ordinis a Superiore fuit ipsi subtracta, nec restituta. Vide *Pontas*, *verbo* Approbation, *cas.* 18.

CASUS XII.

JURISDICTIO ET APPROBATIO REGULARIUM.

1° THEOPHILUS, Missionarius regularis, Lugduni degens, mutata residentia et diœcesi, post varios annos iterum Lugdunum redit. Statim ac advenit, ad eum confluunt antiqui pœnitentes. Ipse vero illico operi se accingit, non cogitans de nova approbatione, neque a Superiore domus, neque ab Ordinario obtinenda.

2° NORBERTUS, Sacerdos regularis, cum plures annos Tolosæ, approbante Archiepiscopo, saluti animarum impensus fuisset, ad aliam domum Ordinis inde valde dissitam a Superioribus mittitur. Anno autem sequenti, transeundo per diœcesim Tolosanam, ut ad aliquam Missionem

remotiorem se conferret, confessiones plures absque nova approbatione excipit.

3° Tiburtius, pariter Regularis, vocatur ab Episcopo alterius diœcesis ad concionandum tempore quadragesimali, et ideo ab eo approbatur. Postea autem pluries per eamdem diœcesim transiens, confessiones excipit, quin novam approbationem obtineat.

Hinc :

Quær. 1° *An Religiosus mutans domicilium, eo ipso amittat approbationem ab Episcopo acceptam, si fuerit simpliciter absque limite temporis approbatus, ita ut nova approbatione indigeat, si illuc revertatur ?*

2° *An vero Religiosus nova indigeat approbatione, si non redeat ad ibidem denuo commorandum, sed per eamdem diœcesim transeat, atque ad audiendas confessiones per transitum casu requiratur ?*

3° *Quid vero, si approbatus fuerit pro casu particulari ?*

4° *An valide absolverint prædicti Missionarii ?*

Solutio :

568.—*R. ad* 1^m *Quæs. Negat.* Ratio est, quia qui approbatur *indefinite* et *illimitate* remanet approbatus usque ad expressam, vel implicitam approbationis revocationem. *Lug. D.* 21, *n.* 44. — *Lacroix, n.* 1541, ubi hæc expresse habet : « Si Regularis, Coloniæ approbatus, mutet diœcesim, non « ideo desinit ejus approbatio Coloniæ obtenta. Hinc, si « Coloniam redeat, potest sine nova approbatione confes- « siones audire. » *Lugo* tamen dicit esse suspensam approbationem tempore absentiæ Religiosi, et facto ipso reditus recuperari, quia, ait, ratione approbationis fit iterum ejusdem Episcopi subditus.

569. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Negandum etiam videtur, ex rigore principiorum. Ratio est, quia *indefinite* et *illimitate* approbatus, remanet approbatus usquedum approbatio non revocetur, ut patet ex *Bulla* Superna *Clementis X*, apud

Lacroix, *n.* 1502. Atqui in casu approbatio non fuit revocata, ut supponitur; siquidem non revocatur, nisi Religioso revocatio manifestetur. Ergo....

Sequitur etiam ex doctrina *Suarez*, *de Ministro conf.*, *disp.* 26, *sect.* 3, ubi ait: « Difficultas superest quando « delegatio fit absque temporis limitatione, an semper du- « ret, quamdiu non revocatur *expresse*. Certum est, « quamdiu vivit is qui delegavit, durare hanc delegatio- « nem in delegato, quamdiu non revocatur. Ratio est, quia « hæc jurisdictio non pendet ex actuali influxu et voluntate « continua delegantis, sed solum ex voluntate semel habita « moraliter perseverante. Censetur autem moraliter durare « quamdiu retractata non est, et ideo datur durabiliter et « permanenter ex vi prioris concessionis, donec retracte- « tur. »

570. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Si Regularis pro casu particulari fuerit approbatus, ad hunc casum restringenda est jurisdictio. Sic v. g. Missionarius advocatur et approbatur ab Episcopo alterius diœcesis, ut sacram Missionem alicubi peragat; approbatio cum ipsa Missione cessat, ita ut, si postea per hanc diœcesim transeat, et ad audiendas confessiones requiratur, nova indigeat approbatione.

571. — *R. ad* 4^m *Quæs.* 1° Theophilus valide quidem absolvit ex prima delegatione, quæ fuit illimitata, non vero revocata; sed, ratione recti ordinis et obedientiæ, veniam prius a Superiore suo postulare debuisset.

2° Norbertus videtur valide absolvisse, ob eamdem rationem; approbatio enim olim ipsi concessa non censetur revocata.

3° Tiburtius graviter erravit, et invalide Sacramentum Pœnitentiæ contulit, quia pro casu omnino particulari approbatus est.

CASUS XIII.

CONFESSARIUS MONIALIUM.

1° Cosmas, Sacerdos, pro Monialibus non approbatus, dum in sua Ecclesia ad audiendas confessiones incumbit, inter reliquos pœnitentes cernit Moniales duas, quæ, elecmosynæ

colligendæ gratia, foras missæ fuerant. Obstupefactus Cosmas e sede confessionali egreditur, et jubet eas recedere, eo quod pro Monialibus requiratur specialis approbatio, qua ipse destituitur. Alias pariter dimisit Monialem quæ valetudinis causa a pluribus hebdomadis extra claustrum degebat, etsi ibidem alius non fuerit Sacerdos pro Monialibus approbatus.

2° Manlius, contra, absque scrupulo Moniales in prædictis casibus excipit et absolvit, quia, ait, extra claustrum sunt oves ab aliis nequaquam absimiles. Imo, cum in Gallia versetur, alias etiam in Monasterio degentes, data occasione, facile absolvit, v. g. quando in Sacello alicujus Communitatis religiosæ Sacrum facit, et ab aliqua Sorore rogatur ut ipsi aurem præbeat; quia, ait, in Gallia non sunt Moniales *proprie dictæ;* a fortiori idem agit ubi de Monialibus clausuræ non subjectis agitur.

Hinc :

Quær. 1° *An valide absolvi possint Moniales absque speciali Episcopi delegatione ?*

2° *An valide et licite absolvi possint Moniales extra claustrum variis de causis degentes ?*

3° *An specialis delegatio requiratur pro Monialibus in Gallia, et etiam pro iis quæ clausuræ non subjacent ?*

4° *Quid de* Cosma *et* Manlio ?

Solutio :

572. — *R. ad* 1^m *Quæs. Neg.* Requiritur enim specialis approbatio ad confessiones Monialium excipiendas, et quidem sub pœna invaliditatis. Imo Confessarius approbatus pro uno Monasterio non potest valide excipere confessiones Monialium alterius Monasterii; quia approbatus non est pro omnibus Monialibus, nisi id ipsi expresse concessum sit. Sic ex variis SS. Pontificum Constitutionibus. *V. Comp.* n. 565.

573. — *R. ad* 2^m *Quæs. Affirm.* Ratio est, quia Decreta quæ prohibent ne Moniales confiteantur Sacerdoti ab Epi-

scopo non specialiter approbato, intelligenda non videntur nisi de Monialibus in Monasterio degentibus. Insuper nimium plerumque incommodum adesset, si Confessariis tantum specialiter approbatis confiteri deberent ; sæpe enim, deficiente tali Confessario, a Sacramentis arcerentur Moniales peregrinæ. *Lacroix*, *n.* 1527. — *Vid. Comp.* n. 569.

574. — *R. ad* 3^m *Quæs.* 1° Quoad Moniales in Gallia hunc existentes, omnia ab Episcopis pendent. Episcopi autem, saltem communiter, sibi reservare solent specialem approbationem pro Monialibus, ut constat ex litteris quibus approbatio confertur ; in iis enim dicitur : *exceptis Monialibus*, aut, *etiam Monialibus non exceptis.*

2° Quoad Moniales clausuræ non subjectas, hæ severæ prohibitioni non subjacent. Episcopi tamen statuere possunt, ut etiam pro talibus audiendis specialis approbatio obtinenda sit. *Gousset*, *n.* 480. — *Bouvier*, etc.

575. — *R. ad* 4^m *Quæs.* 1° Cosmas omnes præfatas Moniales absolvere potuisset ex dictis, quia, dum extra Monasterium degebant, in prohibitione non continebantur.

2° Manlius attendere debet ad litteras quibus delegatio ad confessiones audiendas ipsi concessa fuit, vel ad diœcesis consuetudinem, cum, ex dictis pro Monialibus clausuræ non subjectis, aut vota simplicia tantum emittentibus, omnia a voluntate Episcoporum pendeant ; sed mirarer, si in his litteris non legeret hæc verba : *exceptis Monialibus.*

CASUS

DE CASIBUS RESERVATIS

SEU

De efficacia et subjecto reservationis; de reservatione dubia; de absolutione a reservatis; de absolutione complicis; de sollicitatione ad turpia.

CASUS I.

RESERVATIONIS EFFICACIA.

Olivarius, peccato reservato cum censura episcopali inquinatus, sed reservationis ignarus, vere contritus et optima fide confitetur penes Sabellum, Sacerdotem pro reservatis non approbatum. Confessarius vero, sive ex ignorantia, sive ex inadvertentia cum absolvit, nec ad errorem attendit, nisi cum pœnitens jam longe abierit. Quare hæret anceps, nesciens quid sibi faciendum sit.

Hinc :

Quær. 1° *An pœnitens bona fide reservatum simplici Confessario accusans valide absolvatur, sive hic attendat ad reservationem, sive non attendat ?*

2° *An remittatur tunc peccatum reservatum, et quomodo, atque utrum pœnitens ab obligatione illud denuo confitendi liberetur ?*

3° *An reservationi subjaceat ille qui peccando eam ignoravit, et quid, si reservationi etiam censura adnectatur ?*

4° *Quid, reservatione post confessionem cognita, pœnitenti vel Confessario faciendum ?*

Solutio :

576. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Pœnitens valide absolvitur, si præter peccatum reservatum clavibus subjiciat aliam materiam non reservatam, in quam absolutio *directe* cadere possit. Adsunt enim omnia requisita ad Sacramenti validitatem, scilicet materia idonea, dispositio pœnitentis, et absolutio Sacerdotis. Nec obstat si Confessarius, ad reservationem attendens, nihilominus absolvat; peccatum enim Confessarii indebite a peccato reservato absolventis, validitati Sacramenti officere nequit, cum præter peccatum reservatum alia adsit materia, a qua *directe* absolvere potest (1).

577. — *R. ad* 2^m *Quæs.* — 1° Peccatum reservatum cum aliis Confessario simplici accusatum remittitur *indirecte*, seu consequenter ad remissionem aliorum peccatorum. Etenim, cæteris peccatis vi clavium remissis, necessario peccatum reservatum simul remitti debet, siquidem pœnitens bene dispositus cum Deo reconciliatur. 2° Si pœnitens postea resciat se indirecte tantum a peccato reservato absolutum esse, illud alteri Confessario pro reservatis approbato iterum confiteri tenetur, ut directe clavibus subjiciatur. *V. Comp. n.* 578.

R. ad 3^m *Quæs.* 1° Subjacet nihilominus reservationi, juxta nunc communem Theologorum sententiam, ille qui peccando ignoravit peccatum esse reservatum; quia reservatio directe afficit approbationem Confessarii, quam restringit et limitat. 2° Si censura autem adnexa sit peccato reservato, illa ignorata, non incurritur, quia censura personam peccantis directe afficit. *V. Comp. n.* 570-571 (2).

578. — *R. ad* 4^m *Quæs.* 1° Quoad pœnitentem : si postea sciat se a Sabello absolvi non potuisse, alium Confessarium adeat majori facultate gaudentem, et peccatum reservatum illi aperiat; vel roget Confessarium ordinarium ut petat ve-

(1) In pluribus Statutis synodalibus, jurisdictio confertur Confessario in favorem pœnitentis in bona fide versantis; et si Confessarius mala fide absolvat, censura plectitur.

(2) Plures contendunt non incurri reservationem nisi cognoscatur, quia est pœna canonica quæ ei a quo ignoratur infligi nequit. Hanc sententiam dicunt probabilem *Lugo, de Pœnitentia, D.* 20, *n.* 11. — *Sporer, de Pœnit., n.* 735. — *Sanchez, Roncaglia, Diana, Mazzotta, Salm.*, etc.

niam, vi cujus ab eo absolvere queat. 2° Quoad Confessarium : admoneat pœnitentem de errore commisso, si fieri facile possit, v. g. si redeat ad confitendum, ut error ille reparetur ; vel melius confestim petat ab Episcopo facultatem ab illo peccato reservato absolvendi, et curet ut pœnitens confitendi gratia iterum accedat, et, obtenta prudenter nova declaratione hujus peccati, eum etiam de errore non monitum absolvat. Quod si pœnitentem neque facile admonere, neque absolvere possit, eum in bona fide relinquat. *Pontas*, *verbo* Cas réservés, *cas.* 24.

CASUS II.

RESERVATIONIS SUBJECTUM 1°.

1° Laurianus, iter agens extra diœcesim suam, penes Justinum Parochum confitetur peccatum incestus, cum consanguinea in secundo gradu patratum. Illico Justinus eum monet peccatum illud esse reservatum, sequc carere facultate absolvendi a reservatis. — Respondet Laurianus, rerum moralium non omnino ignarus, peccatum istud in sua diœcesi non esse reservatum, ut probe novit. — « At, sub- « jungit Parochus, reservatum est hic ubi modo confiteris. « — Quid ad me ? ait pœnitens ; non hic ego, sed alibi pec- « cavi : porro reservatum non commisi. — Perge igitur, « mi bone, perge ad confitendum eo ubi peccasti ; ego au- « tem absolvere te non possum. »

2° Jacobus, peccato reservato ligatus, tendit ad vicinam parochiam, extra diœcesis limites consitam, confitendi gratia. Ad hoc autem agendum duplici motivo inducitur, nempe : 1° ad vitandam verecundiam quam haberet tam grave peccatum Parocho suo aperiendi ; 2° spe facilius absolutionem impetrandi : novit enim peccatum istud in vicina diœcesi minime esse reservatum.

Hinc :

Quær. 1° *An possit quis absolvi a peccato non reservato in sua diœcesi, ubi fuit patratum, a simplici Confessario in alia diœcesi ubi reservatur ?*

2° *An possit quis absolvi a peccato reservato in*

ipsius diœcesi, sed non reservato in loco confessionis ?

3° *Si quis ligatus reservatione pergat in fraudem legis ad alium locum ubi non existit reservatio, an valide absolvatur ?*

SOLUTIO :

579. — *R. ad* 1^m *Quæs. Neg.*, juxta sententiam communem. Ratio est, quia reservatio *directe* et *immediate* afficit personam Confessarii, cujus potestatem restringit, et *mediate* tantum pœnitentem. Proinde pertinet ad Confessarium scire an facultate gaudeat absolvendi a tali peccato, vel non gaudeat, minime habita ratione loci in quo peccatum fuit commissum. *S. Lig. n.* 581, *et alii communiter*. Attamen, juxta antiquiores non paucos, absolvi potest peregrinus cujus peccatum est tantum reservatum in loco confessionis, quia Confessarius absolvit hunc pœnitentem ex jurisdictione indirecte communicata ab ejus Ordinario ; et cum hic peccatum non reservaverit, eo ipso jurisdictionem non restrinxit. Sic *Navarrus*, etc.

580. — *R. ad* 2^m *Quæs.* 1° Absolvi potest a Regularibus vi privilegii ipsis concessi in Constit. *Superna Clem. X.*

2° Quoad Confessarios sæculares, *negant* communissime antiquiores Theologi, ex Const. *Si Episcopus*, *de Pœnit. in* 6°. Recentiores tamen commune fecerunt privilegium Regularium, et, stante communi consuetudine contra quam Ordinarii non reclamant, censendum est per ratihabitionem de præsenti hujusmodi peregrinum valide ac licite etiam absolvi. Excipe in utroque casu, nisi quis ex propria diœcesi alio in fraudem reservationis se contulerit, uti in responsione ad 3^m *Quæs.* dicetur.

R. ad 3^m *Quæs. Neg.*, si alio tendat præcise in fraudem reservationis, ex Bulla *Superna Clem. X.* Sed fraus haberi tantum censetur quando quis alienam diœcesim petit ob principalem finem declinandi judicium proprii Pastoris. *S. Lig. n.* 589. — *V. Comp. n.* 583.

CASUS III.

RESERVATIONIS SUBJECTUM 2°.

1° Epimachus, Religiosus, dæmone impellente, peccatum lethale patravit, reservatum quidem Episcopo in diœcesi, minime vero in Ordine suo. Sincero dolore correptus, adit Confessarium ordinarium Communitatis, facultate pro reservatis carentem, eique conscientiam candide pandit, et ab eo absolvitur. Alias, cum in eumdem casum incidisset, Sacerdoti sæculari Confessario simplici confitetur, et absolutione donatur.

2° Heribertus, Confessarius Monialium a jurisdictione Episcopi exemptarum, licet facultate ad absolvendum a casibus reservatis careat, nihilominus, si quando occurrant peccata quæ Ordinario sint reservata, ab iis absolvit, quia existimat pœnitentes suas non esse reservationi episcopali obnoxias.

Hinc :

Quær. 1° *An Regulares exempti reservationi episcopali subjaceant ?*

2° *An Moniales exemptæ incurrant casus episcopales ?*

3° *Quid ad utrumque casum ?*

Solutio :

581. — *R. ad 1m Quæs. Neg.*, quia Regulares ex privilegio sunt exempti a jurisdictione episcopali; proinde, si Episcopo non subjacent, neque ejus casibus aut censuris ligari possunt. Constat ex *Jure canonico, c. Ne aliqui, de Priv. in* 6°. Eruitur etiam ex Bulla *Clem. X, Superna.* Imo neque Novitii, neque familiares Regularium reservationi Episcoporum subjacent. Sic ex eadem Bulla *Superna.* Si vero Novitius inciderit in casum reservatum ante ingressum in Religionem, a Confessario Religionis absolvi poterit, ex privilegio. S. *Lig. n.* 583, *et de Censuris, n.* 26. — *V. Comp. de Censuris, n.* 949.

582. — *R. ad 2m Quæs. Controvertitur.* Duplex datur

sententia *probabilis*, ait S. *Lig. n.* 602, *Quæs.* 6. Alii *affirmant*, quia Confessarii Monialium omnino approbandi sunt ab Episcopo loci, licet exemptæ sint a jurisdictione episcopali. Episcopus igitur, sicut potest limitare tempus, locum et personas, sic etiam casus limitare valet. Sic *Tamb.* — Alii *negant*, quia Monasteria exempta sunt prorsus extra jurisdictionem Episcopi, perinde ac si essent extra territorium. Licet autem Episcopus debeat approbare Confessarios Monialium quoad idoneitatem, non potest tamen iis approbationem limitare; quia expresse dicitur in Constitutione *Clem. X, Superna*, posse ab Episcopo limitari tempus, locum et personam, sed nihil dicitur de peccatis quæ cæterum pro Monialibus, Prælatis regularibus subjectis, jam ab iis reservantur.

Nota. In Gallia, a tempore magnæ perturbationis quæ exeunte sæculo XVIII habita est, non agnoscuntur Moniales quæ jurisdictioni Episcoporum non subjaceant. *Recole dicta in Tract. de Statu religioso, n.* 131, etc.

583. — *R. ad 4^m Quæs.* 1° Epimachus potuit absolvi a Confessario suo, quia ejus approbatio minime ab Episcopo restricta fuerat. Non potuit autem absolvi a Sacerdote sæculari, etiamsi iter faciendo caruisset socio ejusdem Ordinis, quia Confessarius ille jurisdictione carebat ad absolvendum ab illo peccato.

584. — 2° Quid de Heriberto? Stante controversia superius memorata, damnari nequit, cum jurisdictione relative ad casus reservatos non certo careat. In Gallia tamen, stante præsenti rerum statu, Moniales a peccatis absque speciali facultate absolvere non posset, cum omnes ab Episcopo dependeant.

CASUS IV.

RESERVATIONIS SUBJECTUM 3°.

Nigritius in diœcesi sua patravit peccatum cui adnexa erat non solum reservatio, sed etiam episcopalis excommunicatio. Paulo post extra diœcesim iter agens, adit Vicarium generalem Episcopi loci in quo consistit, ei conscientiam sincere pandit, atque ab eo absque difficultate absolvitur.

HINC :

QUÆR. 1° *An peregrinus absolvi possit extra diœcesim a censuris episcopalibus, quas in sua diœcesi incurrit ?*

2° *Quid ad casum ?*

SOLUTIO :

585. — *Resp.* 1° *negative*, si agatur de censuris *ab homine* per sententiam particularem, ut dicetur in *Tract. de Censuris.*

Resp. 2° Si agatur de censuris *a jure* aut etiam *ab homine* per sententiam generalem, *affirmandum* videtur, stante actuali et communi consuetudine contra quam Ordinarii non reclamant, licet antiquiores communissime negaverint. Videtur etiam erui ex *Conc. Trid.*, quo conceditur Episcopis privilegium absolvendi a casibus occultis, et ubi dicitur : *in quibuscumque casibus occultis*, ETIAM *Sedi Apostolicæ reservatis.* Porro, ex particula *etiam*, satis ostenditur comprehendi facultatem absolvendi a casibus ab aliis Episcopis reservatis. *Bonacina.* — *Collet*, etc. — *V. Comp. n.* 582.

586. — *R. ad* 2^m *Quæs.* NIGRITIUS *probabilius* valide absolutus est, stante controversia quæ in *Quæsito* præcedenti relata est. Ergo non tenetur ad confessionem apud proprium Superiorem iterandam. Proinde culpandus non est Vicarius generalis, a quo absolutus est. Excipe, si sermo esset de censura *ab homine*, de qua in casu nostro minime agitur.

CASUS V.

RESERVATIO DUBIA.

LEONARDUS, simplex Confessarius, cum dubia conscientia in sequentibus casibus absolvit : 1° BERTAM quæ peccatum in se quidem reservatum commisit, sed cum advertentia dubia ; 2° CAIAM accusantem peccatum de quo controversia habetur utrum reservatum sit, necne ; 3° ROSALIAM confitentem peccatum de quo ipse dubitat an in tabella reservatorum jaceat, vel in accepta facultate contineatur.

HINC :

QUÆR. 1° *An Sacerdos in reservatione dubia absolvere possit licite et valide?*

2° *Quid faciendum Confessario, si, peracta confessione, dubius sit an jurisdictionem in tale peccatum habeat, necne?*

3° *Quid de* LEONARDO *sentiendum?*

SOLUTIO :

587. — *R. ad* 1^m *Quæs. Affirm.* 1° si dubium sit facti, id est in dubio utrum peccatum fuerit commissum, aut *in se* grave. Ratio est, quia reservatio est strictæ interpretationis. Ergo intelligenda est de peccatis certo commissis et certo gravibus. Ecclesia enim non intendit reservare peccata, nisi sint certo commissa et certo gravia, cum peccata graviora tantum reservare soleat. *S. Lig. n.* 600.

2° *Affirm.*, etiam *probabilius* in dubio juris, id est, si dubium versetur circa legem reservantem, vel ejus extensionem. Ratio eadem est, nempe quia reservatio est strictæ interpretationis, et proinde in dubio pro nulla habenda est. Ita communiter cum *S. Lig. ibid. et aliis multis* contra *paucos*, v. g. *Antoine*, *Concina*, etc.

588. — *R. ad* 2^m *Quæs.* 1° Si dubitet an peccatum sit reservatum de jure vel facto, absolvere potest, juxta modo dicta. 2° Si vero dubitet an illud peccatum sit in catalogo reservatorum, vel in litteris quas a Superiore accepit, debet differre absolutionem ad inquirendum. Si autem desint hic et nunc inquisitionis media, et aliqua necessitas urgeat, potest absolvere pœnitentem, monendo ut postea, data opportunitate, alium adeat majori gaudentem potestate, vel ad seipsum redeat, si possit; et interea Confessarius rem exploret, et si facultate careat, illam obtineat, ut pœnitens alia vice absolvi possit.

589. — *R. ad* 3^m *Quæs.* LEONARDUS absolvere potuit *licite* et *valide* BERTAM et CAIAM, prædicto stante dubio, ut dictum est. Potest enim dici : *reservatio dubia*, *reservatio nulla*, sicut dicitur : *lex dubia*, *lex nulla*. Quod vero ad ROSALIAM attinet, LEONARDUS diligenter inquirere debuit, ut sciret num peccatum reservatum esset, necne? Si hoc

rescire hic et nunc non potuisset, absolutionem ad aliud tempus remittere debuisset, ut inquirere posset. Urgente tamen gravi causa, ipsi mulierem statim absolvere licuit, eam tamen monendo ut reverteretur, vel alium adiret, ut supra dictum est. *Elbel*, *n.* 389. — *Lacroix* (1).

CASUS VI.

AN SEMPER APERIENDA RESERVATIO?

1° ALBERICUS, Parochus, peccato reservato obstrictus, in celebrandi necessitate versatur, propter frequentiam populi die festo Missam audituri. Non adest præsens alius Sacerdos, nisi PAULINUS ejus Vicarius, qui facultate absolvendi a reservatis destituitur. Quid faciet miser? Neglecta confessione et elicito contritionis actu, ad Sacrum faciendum se accingit. Attamen scrupulo motus, Vicarium adit, et sola peccata venialia, relicto mortali reservato, confitetur.

2° ELIGIUS, penes Confessarium pro reservatis approbatum sarcinam peccatorum deponens, omnia peccata lethalia quorum conscientiam habet, et inter alia unum reservatum confitetur, sed alterius reservati inculpabiliter obliviscitur, et insuper, servato affectu ad aliud peccatum mortale declaratum, absolvitur. Paulo post tactus dolore cordis intrinsecus statuit confessionem iterare, eodemque tempore in mentem ipsi venit peccatum illud reservatum, cujus prius non meminerat. Hæc omnia simplici Confessario sincere et dolenter manifestat.

HINC :

QUÆR. 1° *An* ALBERICUS *ad confitendum fuerit obligatus?*

2° *Quid, si aliud mortale non reservatum habuerit?*

3° *An peccatum reservatum in confessione reticere potuerit?*

4° *An* ELIGIUS *a simplici Confessario* directe *po-*

(1) Difficultas hæc in pluribus locis per Statuta synodalia tollitur, jurisdictionem scilicet certo conferendo Sacerdoti in favorem pœnitentis.

tuerit absolvi a peccato reservato in confessione sacrilega accusato, et ab alio in confessione ex oblivione omisso?

SOLUTIO :

590. — *R. ad* 1^m *Quæs. Nego probabilius*, quia ad confessionem non tenetur, neque ratione peccati reservati, quod directe remitti nequit, neque ratione venialium, quæ non sunt materia necessaria confessionis. *S. Lig. n.* 265, etc. Sed ALBERICUS tenetur ad contritionem perfectam eliciendam, et si de ea dubitet, ad confessionem obligatur.

591. — *R. ad* 2^m *Quæs.* In hoc casu confiteri omnino teneretur, quia urgeret præceptum divinum præmittendi confessionem Communioni, et nulla excusatio a præcepto confessionis daretur. Ita *communissime*, inquit *S. Lig.*

R. ad 3^m *Quæs. Affirm.* Ratio est, quia peccatum reservatum, ut jam dictum est, a simplici Confessario remitti nequit. Ergo ALBERICUS potuit sola venialia accusare, et peccatum reservatum reticere, quin integritatem confessionis violaret. *Recole dicta supra de Eucharistia, cas.* 13, *ad* 3^m *Quæs. n.* 286, *et cas.* 14, *n.* 288 *in nota*

592. — *R. ad* 4^m *Quæs.* 1° Quoad peccatum reservatum in confessione sacrilega accusatum : *probabiliter* absolvi potuit ELIGIUS a reservatione, licet sacrilege ob defectum contritionis confessus sit. Ratio est, quia reservatio principaliter ordinatur ut peccata Superiori deferantur; atqui ELIGIUS peccatum reservatum Superiori detulit, licet valide absolutus non fuerit. *S. Lig. n.* 598. Ergo satis erit, si apud simplicem Confessarium iteret confessionem.

2° Quoad peccatum reservatum in confessione ex oblivione omissum, *probabiliter* etiam legi reservationis satisfecit. Ratio est, quia recte præsumitur Superior liberare pœnitentem ab omni vinculo, a quo absolvere potest. *Lugo*, — *Collet*, etc. Sed opposita sententia est etiam probabilis. *V. S. Lig. n.* 597. — *V. Comp. n.* 581.

CASUS VII.

ABSOLUTIO A RESERVATIS 1°.

LIBORIUS, simplex Confessarius, a reservatis etiam extra

mortis casum absolvit : 1° Germanam, quæ secus per hebdomodam in statu peccati mortalis cum magna anxietate permanere deberet ; 2° Caium, cujus confessionem longam ac difficilem exceperat antequam reservationem cognosceret ; 3° Geruntium, senem, qui accedit ad confitendum ultima die temporis Paschalis, et valde distat ab urbe episcopali, nec proinde ad Episcopum accedere personaliter potest. Hos pœnitentes absolvendo, Liborius enixe profert et ingeminat hæc formæ sacramentalis verba : *in quantum possum et tu indiges*. Non autem curat ut eos moneat de obligatione hæc peccata reservata postea, data occasione, Superiori, vel alicui delegato, confitendi.

Hinc :

Quær. 1° *An simplex Confessarius absolvere possit quandoque, extra mortis casum, pœnitentem reservatis obstrictum ? Vel quibus de causis ?*

2° *An directe, vel indirecte ?*

3° *Quid ad casum ?*

Solutio :

593. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Potest quandoque absolvere, nempe stante gravissimo incommodo secus eventuro, et urgente gravi necessitate, ita ut non pateat recursus ad Superiorem, ne per litteras quidem. Ratio est, quia non censetur Superior velle ad legem suam obligare cum tanto incommodo. *S. Lig. n.* 585, *et alii communiter* contra *plures*, v. g. *Pontas, v.* Cas réservés, *c.* 18.

594. — *R. ad* 2^m *Quæs. Indirecte* tantum in eo casu Confessarius absolvere potest a peccatis reservatis, quamvis ab aliis directe absolvat. Ratio est, quia caret jurisdictione in reservata ; nec Ecclesia eam supplere censetur : nulla est enim supplendi causa, cum pro necessitate præsenti sufficiat absolutio *indirecta* reservatorum. *S. Lig. n.* 585. — *V. Comp. n.* 575.

595. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Liborius absolvere potuit *indirecte* Germanam a peccatis reservatis, quia est magnum incommodum remanere tamdiu in statu peccati mortalis pro anima anxietate magna correpta. Absolvere potuit Caium,

quia magnum ei foret incommodum, si longam confessionem apud alium iterare deberet. Potuit absolvere Gerundium, ratione necessitatis tempore Paschali communicandi. Non valet autem ratio quod personaliter ad Episcopum recurrere nequeat, quia scribere posset per se vel per alium. Ligati censura papali possunt quidem adire Episcopum, si Romam petere nequeant, ut a jure conceditur; sed non ideo impediti ab adeundo Episcopo personaliter a quocumque absolvi possunt. Liborius autem male fecit omittendo admonere præfatos pœnitentes de obligatione casum reservatum iterum declarandi Confessario qui pro reservatis approbatus esset. Caritati consonum fuisset, si, eos admonendo, promisisset se licentiam pro eis rogaturum, et eos denuo absoluturum, ut sic ipsis nova accusatio vitaretur.

CASUS VIII.

ABSOLUTIO A RESERVATIS 2°.

Samuel, Religiosus, gaudens facultate absolvendi a casibus reservatis Papæ, absolvit quoque a casibus episcopalibus quin fuerit ad hoc specialiter delegatus, præsertim si duplex reservatio, *Papalis* scilicet et *Episcopalis*, eidem peccato inhæreat: quia, ait, *qui potest plus, etiam potest minus.*

Hinc:

Quær. 1° *An Religiosus delegatus pro casibus papalibus, etiam ab episcopalibus absolvere possit?*

2° *Si pœnitens sit ligatus duplici reservatione, papali nempe et episcopali, an, sublata priore, posterior maneat?*

3° *Quid ad casum?*

Solutio:

596. — *R. ad* 1^m *Quæs.* 1° Religiosus delegatus ad casus papales, absolvere nequit a casibus reservatis ab ipsis Episcopis. Ratio est, quia in variis Decretis, scilicet *Pauli V* et *Urbani VIII*, vetatur Regularibus absolvere a casibus Episcopis reservatis.

2° *Probabilius* tamen præfatus Religiosus absolvere potest a casibus de jure communi Episcopis reservatis, nisi eos *specialiter* Episcopi sibi reservaverint, et tanquam a se reservatos in libello suo casuum reservatorum consignaverint. Sic ex interpretatione communi. Ratio est, quia casus illi, licet sint reservati Episcopis a jure communi, non sunt tamen reservati ab ipsis Episcopis. *S. Lig. de Censuris*, *n.* 99.

597. — *R. ad* 2^m *Quæs. Affirm.* Ratio est, quia una reservatio est independens ab altera; et se habent instar duarum catenarum quarum, una soluta, remanet altera. *V. Comp. de Censuris, n.* 954.

598. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Erravit admodum P. Samuel absolvendo a casibus episcopalibus absque Episcopi delegatione, ex eo quod pro casibus papalibus approbatus sit, et solvendo duplicem catenam, dum unicam solvere valebat. Falso enim applicuit principium: *Qui potest plus, potest minus*; addere debuisset: *in eodem genere* Hic autem non agitur *de genere eodem*, cum casus papales et episcopales a principio diverso originem ducant. Insuper, si qua foret difficultas, ipso jure dirimitur, juxta superius dicta.

CASUS IX.

ABSOLUTIO A RESERVATIS 3°.

1° Dafrosa tempore Jubilæi confessa est penes Rodulphum, in his adjunctis pro casibus etiam reservatis approbatum. Judicavit Confessarius peragendam esse ab ea generalem vitæ confessionem. Hac diligenter peracta, Dafrosa absolutione donatur. Sed, elapso Jubilæi tempore, meminit peccati gravis et Episcopo reservati, inculpabiliter in præteritis confessionibus omissi. Pergit statim ad eumdem Confessarium, a quo denuo absolvitur.

2° Recadius, simplex Confessarius, absolvit Titium a peccato gravis percussionis Clerici, Papæ reservato, quia ille ob incommoda ætatis provectæ perpetuo laborat impedimento Romam personaliter eundi. Postea autem dubitat an recte fecerit, vel quid sit faciendum.

HINC : . . . . . .

QUÆR. 1° *An* DAFROSA *valide absolvi potuerit, elapso Jubilæi tempore?*

2° *An Confessarius simplex absolvere possit a casibus papalibus eos qui Romam ire nequeunt?*

SOLUTIO :

599. — *R. ad* 1^m *Quæs. Affirm.* Ratio est, quia Confessarius, a quo DAFROSÆ tempore Jubilæi confessio audita est, recte præsumitur habuisse intentionem tollendi quamlibet reservationem, sicut auferre poterat. Habens enim facultatem absolvendi pœnitentem, eam in quantum potest absolvit. *Pontas, v.* Cas réservés, *cas.* 25.—*Collet adnotator, ibid.*

600. — *R. ad* 2^m *Quæs. Negative.* Ratio est, quia simplex Confessarius nullam habet facultatem ab illa censura absolvendi. Percussio enim gravis Clerici est casus Papæ reservatus; si fuisset percussio levis, Episcopo reservaretur. Nec refert quod pœnitens Romam adire non possit; quamvis enim propterea eximatur a lege adeundi Sedem Apostolicam, non eximitur tamen a lege se præsentandi, eo modo quo potest, Episcopo, a quo, stante prædicto impedimento, a censura sua absolutionem obtinere valet. Poterit igitur Confessarius, si aliqua necessitas gravis urgeat, et facilis aditus ad Episcopum non pateat, pœnitentem hunc absolvere cum onere se præsentandi Episcopo, eo tempore et modo quo poterit. *Lugo, diss.* 20, *sect.* 10.

Hinc RECADIUS invalide absolvit pœnitentem a percussione gravi Clerici, sub prætextu quod ille personaliter Romam ire non poterat, quia tunc casus Episcopo reservatus manebat.

CASUS X.

ABSOLUTIO A RESERVATIS 4°.

Facultas pro aliquo postulata, et alteri applicata.

1° DIDACUS, Confessarius, ab Episcopo postulat facultatem absolvendi ANDRÆAM a peccato, quod reservatum esse

putat. Ponit in libello supplici fictitium nomen, seu TITIUM, nec peccati speciem exprimit. Sed, obtenta facultate, deprehendit casum hunc non esse reservatum. Ut autem gratia inutilis non evadat, eam servat, eidem in alio casu vel alteri applicandam. Elapso vix mense, ecce ANDRÆAS in peccatum vere reservatum incidit, et Confessarius illico facultate, quam intactam servaverat, in ejus favorem utitur.

2° RENATUS facultatem obtinuerat ab Episcopo aliquem pœnitentem, seu TITIUM, a reservatis absolvendi. Verum cum absolvere non potuit, quia, nescio qua de causa, ad confitendum non rediit. Quid tunc RENATUS? Ne inutilis evaderet obtenta facultas, eam CAIO, casu reservato obstricto, applicuit.

HINC:

QUÆR. 1° *An* DIDACUS *valide absolverit* ANDRÆAM *a peccato reservato, vi facultatis ex errore postulatæ?*

2° *An* RENATUS *alium valide absolverit a peccato reservato, loco* TITII *qui non rediit?*

SOLUTIO:

601. — *R. ad* 1^m *Quæs. Nego.* Ratio est, quia concessio secundum petitionis tenorem facta censetur; nullum autem aliud peccatum in petitione positum est, nisi peccatum non reservatum. Ergo.... Nec licet præsumere aliam fuisse mentem Superioris; hic enim bene cogitare potuit Confessarium hanc facultatem petere, quia putabat eam necessariam esse, vel ad magis placandum animum pœnitentis metuentis ne casus esset reservatus. *Pontas*, *v.* Cas réservés, *cas.* 23. — *Sœttler, de Ministro Pœnitentiæ, c.* 2. Ergo DIDACUS graviter erravit et invalide ANDRÆAM a reservato absolvit, quia nullam obtinuerat potestatem ab illo peccato absolvendi, sed pro alio peccato facultas ei facta fuerat.

602. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Solutio quæstionis pendet a modo quo facultas absolvendi postulata est. 1° RENATUS alium absolvere potuit, si facultatem petiverit pro aliquo indeterminato, v. g. *petitur facultas aliquem a peccatis reservatis*

absolvendi, et etiam quamvis hic, solum post concessam facultatem, in reservatum lapsus sit. Ratio est, quia facultas tantum valet quantum sonat ; sonat autem quod possit quempiam absolvere, nec distinguit inter peccata jam commissa, aut nondum commissa. 2° Non potest autem, si facultatem petiverit pro aliquo ita determinato, ut alter in hac petitione censeri nequeat comprehendi. Hinc, si petit pro parochiano, alium non parochianum absolvere non potest. Nec potest absolvere pariter a peccatis nondum commissis, si insinuaverit in petitione objectum facultatis esse peccata jam patrata. *Sættler, ibid.*

CASUS XI.

CONFESSARIUS INTRICATUS

Pro absolutione a reservatis.

NICODEMUS, peccato reservato ligatus, rogat Confessarium, ut facultatem ipsum absolvendi ab Episcopo impetrare velit. Illico Confessarius ejus votis obtemperare satagit. Sed ecce ! o humanam fragilitatem ! dum postulatum ad Episcopum mittitur et gratia concessa ad Confessarium remittitur, iterum atque iterum in idem peccatum NICODEMUS prolabitur ; imo etiam aliud reservatum committit. Hæc Confessario pandit ille gemebundus ; sed Confessarius jam nescit an ad eum absolvendum nova facultate indigeat.

HINC :

QUÆR. 1° *An nova facultas requiratur ad absolvendum pœnitentem a peccato reservato, si post gratiam postulatam, antequam absolvatur, in idem peccatum reservatum relabatur ?*

2° *An vero nova facultas requiratur, si pœnitens ante absolutionem in novam reservationem incidat ?*

3° *An demum requiratur nova licentia, si quis peccaverit cum confidentia licentiæ certo obtinendæ, vel jam obtentæ ?*

4° *Quid ad casum ?*

SOLUTIO :

603. — *R. ad 1^m Quæs.* 1° *Affirm.*, si licentia data sit pro solis peccatis numero determinatis, seu præcise pro peccatis jam commissis. Ratio est, quia licentia tantum valet quantum sonant verba quibus postulatum aut indultum exprimitur. *S. Lig. n.* 601. — *Lacroix, n.* 1692. — *Lugo, D.* 20, *n.* 122.

2° *Neg.* si licentia indefinite concessa fuerit, seu in genere pro absolvendo aliquo a reservatis ; tunc enim extenditur ad omnia reservata quibus ligatur pœnitens quando absolvitur, sive commissa sint ante petitionem vel concessionem licentiæ, sive concessione jam facta. Excipe, nisi pœnitens novum peccatum reservatum committeret post notabile tempus, v. g. post mensem ; quia non præsumitur Superiorem voluisse ut absolutio tamdiu differretur. Idem etiam dicendum, si concessio facta fuerit intuitu alicujus festi particularis. *S. Lig. ibid.* — *Lacroix, ibid.*

604. — *R. ad 2^m Quæs.* Eadem valet responsio. Semper enim distinguendum est ; nam vel petitio licentiæ fuit determinata, vel indefinite concessa. Si prius, nova dispensatio requiritur ; secus, si posterius.

R. ad 3^m Quæs. Neg., si indefinite concessa fuerit. Ratio patet ex eo quod habeatur licentia generalis absolvendi aliquem a reservatis, et donec absolutus fuerit concessio perdurat. *S. Lig. n.* 601.

605. — *R. ad 4^m Quæs.* NICODEMUS ab omnibus reservatis absolvi potest, si Confessarius postulavit facultatem in genere absolvendi aliquem a suis reservatis ; secus, si restricta fuerit petitio. Parvi autem refert quod NICODEMUS in idem peccatum, vel in novum reservatum lapsus sit, si petitio fuerit generalis.

CASUS XII.

SOLERS POSTULATUM.

Facultas pro aliquo incognito postulata, et sibi applicata.

PHILIBERTUS, cum in peccatum reservatum incidisset, fa-

cultatem petit per epistolam, ut Caius a reservato uno absolvatur. Sed quis Caius? ipsemet Philibertus. Hinc dicit Confessario suo, se obtinuisse gratiam ut absolvi possit. Alias, peccato turpi cum quadam muliere commisso, postulat facultatem ut Titius Sacerdos complicem absolvat. Quis autem Titius? ipsemet Philibertus; et ipsissimam complicem absolvit.

Hinc :

Quær. 1° *An valeat concessio facultatis pro peccato reservato, si quis fingat se eam pro alio postulare, dum revera pro seipso postulat?*

2° *An Sacerdos petens facultatem ut aliquis Sacerdos complicem absolvat, propriam complicem ipsemet absolvere queat?*

3ª *Quid ad duplicem casum?*

Solutio :

606. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Res pendet a modo quo fit petitio. Si v. g. ita fiat : *Petitur facultas ut aliquis absolvi possit a reservato : Diana*, et alii cum *Aversa*, apud *Lacroix*, putant posse tunc oratorem ipsum absolvi, quia Superior consentit vage, non determinando Confessarium, vel pœnitentem. Et sane pro τὸ *aliquis* etiam orator satis intelligi posse videtur. Excipe, nisi aliud constet de Superioris voluntate, prout est in aliquo religioso Ordine, ubi hæc facultas, nisi aliter dicatur, tantum ad absolvendum conceditur. At non valida videtur pro oratore facultas, si modo nimis ambiguo petatur, v. g. : *Peto facultatem pro absolutione a reservato.* Nam Superior, petitionem juxta obvium sensum accipiendo, facultatem absolutionem dandi, non eam recipiendi, oratorem petere judicabit, illamque hoc sensu concedet. Ergo, etc.

607. — *R. ad* 2^m *Quæs. Affirm.* Ratio est, quia facultas absolvendi complicem postulata est in genere pro aliquo Sacerdote. Ergo tam valere debet pro ipso oratore quam pro alio : etenim, dum Superior seu Pontifex potestatem hanc pro aliquo Sacerdote concedit, eam sane concedere intendit si qui hac licentia indiget, quicumque sit ille. Insuper, ne

cesse non est ut cognoscat eum qui absolvere debet. *Sœttler, de Min. Pœnit.* c. 2, *Quær.* 8°.

608. — *R. ad* 3^m *Quæs.* 1° PHILIBERTUS complicem valide absolvit, saltem *per se*; nulla enim ratio afferri potest ad probandum invalidam fuisse absolutionem. Agitur enim tantum de absolutione impertienda ab aliquo Sacerdote, et petitio ad neminem in particulari restricta fuit: ergo in secundo casu PHILIBERTUS non est inquietandus. 2° At in primo non valide absolutus videtur PHILIBERTUS per illam facultatem, verbis nimis ambiguis petitam et obtentam, ut ex dictis satis liquet.

CASUS XIII.

MILES RESERVATO CONSTRICTUS.

Ejus admiratio!

COCLES, vir militaris, non infimo gradu insignitus, die quadam Ecclesiam ingressus, ad sedem confessionalem primum obviam accessit, et ad pedes RUFINI, simplicis Confessarii, optima fide provolvitur. Mox autem RUFINUS peccatum reservatum inaudiens hæret anceps, nesciens quid sit faciendum. Etenim, si virum absolutione vacuum dimittat, hic, forte animo dejectus, alium Confessarium non adibit. Timet insuper, ne hominem hunc barbatum offensum habeat. Attamen, jubente conscientia, declarat se facultate ad absolvendum a tanto peccato destitui, et alium Confessarium majori potestate pollentem adeundum esse. Tum COCLÉS: « Mehercule! ait indignabundus, quis rem « adeo singularem vidit unquam? Quare igitur *te in aperta « officina constituis, si instrumentis ad operandum neces- « sariis cares?* » — RUFINUS autem, ne militem a confessione deterreat, eum *indirecte* a reservato absolvit et dimittit.

HINC:

QUÆR. 1° *Quomodo agere debeat Confessarius simplex dum peccatum aliquod reservatum in confessione audit?*

2° *An* COCLES *a* RUFINO *Confessario absolvi potuerit?*

SOLUTIO :

609. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Unum e duobus Confessario eligendum est, scilicet : 1° ut remittat pœnitentem ad Superiorem, aut ad alium pro reservatis approbatum ; 2° vel ut ipse a Superiore petat facultatem absolvendi a tali casu reservato, tacitis circumstantiis quibuslibet, ex quibus pœnitens manifestari posset. Plerumque magis expedit, si ipse Confessarius licentiam absolvendi petat. Ita nunc *sat communiter* sentiunt Theologi, ob periculum ne pœnitens alium adire non audeat. *Busemb.* apud *S. Lig. n.* 584. — *Gousset*, *n.* 495. — *Billuart*, *diss.* 6, *art.* 6, § 3, *Petes* 5°, ubi sic ait :

« Confessarius moneat statim pœnitentem de casu reser-
« vato, et quærat ab eo num velit adire Superiorem vel
« delegatum, aut peti a Superiore facultatem absolvendi.
« Si hoc ultimum, quærat ab eo num habeat adhuc alia
« reservata, ne imminuta et insufficiens facultas obtinea-
« tur. Si respondeat pœnitens, ut solitum est, se ignorare
« quæ sint reservata, Confessarius vel ea illi exponat, vel
« petat num velit ipsi aperire integrum statum conscientiæ,
« non tam per modum confessionis sacramentalis, quam
« ut cognoscat quid pro ipsius bono debeat exponere, vel
« petere a Superiore. »

610. — *R. ad* 2^m *Quæs. Neg.* Nulla enim ratio gravis urgebat, ut ex casu apparet. Debuisset igitur Confessarius peramanter pœnitentem inducere ad redeundum alia die determinata, et interea pro eo obtinere a Superiore facultatem ab illo reservato absolvendi. Licet enim ad hoc *per se* non teneatur Confessarius, ex caritate tamen aliquando pro bono pœnitentis id præstare debet. Erravit etiam RUFINUS militem *indirecte* absolvendo, quin ei imponeret obligationem alium Confessarium adeundi. Si miles autem absque mora proficisci deberet in alium locum, vel non facile ad RUFINUM revertere posset, *indirecte* a reservato, et *directe* ab aliis peccatis, absolvendus esset, eo tamen monito ut, data opportuna occasione, Superiorem vel delegatum ad reservata adiret (1).

(1) In variis locis, Episcopi dant omnibus Confessariis facultatem milites a reservatis absolvendi.

CASUS XIV.

ABSOLUTIO COMPLICIS 1°.

1° TITIANUS, Sacerdos, data lubrica occasione, in peccatum grave contra sextum Decalogi præceptum cum ANNA infelici casu lapsus est. Mox utrumque complicem hujus turpis noxæ pœnituit. Cum non esset ibi præsens alius Sacerdos, TITIANUS statim alium locum adit confitendi gratia. ANNA vero, aliqua infirmitate detenta, alium Confessarium adire nequivit. Igitur tristis et mœrens TITIANUM enixe rogat, ut suam confessionem excipiat. Hic dubius et anceps primum hæret: ex una parte cohibetur lege Ecclesiæ complicem absolvere prohibentis; sed ex alia parte opitulari vellet miseræ mulieri, quæ secus diu Confessario carebit. Tandem, misericordia motus, ANNAM in confessione audit et absolvit, ratus prohibitionem Ecclesiæ in hoc arduo casu non urgere.

2° CALLIXTUS, Sacerdos, peccato turpi cum JULIA patrato, complicis confessionem excipit quidem, sed absolutionem si non concedit. Dubitat autem postea, utrum excommunicationem incurrerit.

HINC:

QUÆR. 1° *An aliquando Sacerdos complicem in peccato turpi absolvere possit, quin excommunicationem incurrat?*

2° *An valida sit absolutio saltem aliorum peccatorum, si pœnitens fuerit in bona fide, ut fit quoties de aliis peccatis reservatis agitur?*

3° *An incurrat excommunicationem Sacerdos complex, qui confessionem audit, non tamen absolvit?*

4° *Quid ad utrumque casum?*

SOLUTIO:

611. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Nullus Sacerdos absolvere potest complicem suum in peccato turpi graviter culpabili,

et hoc sub pœna excommunicationis, nisi *in casu extremæ necessitatis*, seu *in articulo mortis*. Sed etiam in eo casu non permittitur Sacerdoti absolvere complicem, nisi deficiat quicumque alius etiam simplex Sacerdos qui absolutionem impertiri possit. Constat ex Bulla *Benedicti XIV, Apostolici muneris*, in qua dicitur : « Prohibemus ne ali-« quis (Sacerdos), extra casum *extremæ necessitatis*, ni-« mirum in ipsius mortis articulo, et deficiente tunc quo-« cumque alio Sacerdote qui Confessarii munus obire pos-« sit, confessionem sacramentalem personæ complicis in « peccato turpi atque inhonesto, contra sextum Decalogi « præceptum commisso, excipere audeat, *ita ut absolutio « nulla et irrita omnino sit*, etc... »

Excipitur tamen casus in quo alius Sacerdos vocari non possit sine infamia, vel scandalo. At Sacerdos complex talia pericula infamiæ vel scandali avertere debet, si possit, sub eadem pœna excommunicationis, licet tunc valide absolveret, si non averteret. Sic, ex eadem Bulla. *V S. Lig. n.* 553.

612. — *R. ad* 2^m^ *Quæs. Neg.* Sacerdos enim complex totaliter destituitur jurisdictione in complicem, usquedum hic ab alio semel absolutus fuerit ; ita ut invalida sit prorsus absolutio ab ipso impertita, non solum quoad peccatum cujus fuit particeps, sed etiam quoad cætera peccata quorum in eadem confessione se accusat. Infertur ex verbis expressis ejusdem Bullæ *Benedicti XIV,* ubi dicitur : *Sacerdotem complicem privari omni jurisdictione ad socium criminis absolvendum,* « *ita ut absolutio nulla atque irrita « omnino sit*, tanquam impertita a Sacerdote qui jurisdic-« tione et facultate ad valide absolvendum necessaria priva-« tus existit. » *S. Lig. n.* 555. — *V. Comp. n.* 584.

613. — *R. ad* 3^m^ *Quæs.* Negandum videtur cum *S. Lig. n.* 556. Infertur ex Bulla *Benedicti XIV*, *Inter præteritos*, ubi dicitur : *incurrere excommunicationem Sacerdotem qui complicis confessionem excipit, eumque absolvit.* Ergo, ex mente Pontificis, non sufficit *confessio*, sed requiritur *absolutio*, ad censuram incurrendam. *V. Comp. n.* 588.

614. — *R. ad* 4^m^ *Quæs.* 1° Quoad *primum casum* : Titianus invalide prorsus Annam complicem absolvit, quippe qui jurisdictione in eam totaliter carebat. Neque cessavit lex in eo casu, quia lex irritans non cessat ob incommodum quod-

cumque particulare, ut fusius dicetur in casu sequenti. Ex ipso jure solus *extremæ necessitatis* casus excipitur. S. *Lig. ibidem*. Proinde TITIANUS incurrit excommunicationem, nisi bona fide ab ea excusatus fuerit. ANNAM vero monere debet absolutionem, a se impertitam, *nullam* ac *irritam* esse, ut illa apud alium confessionem iteret.

2° Quoad *secundum casum* : CALLIXTUS nullam incurrit excommunicationem, scilicet audiendo quidem confessionem complicis, sed eam non absolvendo. Sequitur ex dictis. Illicite autem egit inutiliter audiendo absque facultate confessionem, quæ ad absolutionem tantum ordinatur.

CASUS XV.

ABSOLUTIO COMPLICIS 2°.

HERMODORUS, Parochus, ROSALIAM complicem suam moribundam absolvit, his rationibus inductus : 1° quia facultate gaudet ab omnibus reservatis absolvendi ; 2° quia in mortis articulo cessat omnis reservatio ; 3° quia non adest præsens alius Sacerdos, nisi junior Vicarius, cui sane scandalum ingens creabitur ; vel etiam neo-Sacerdos non adhuc approbatus, qui admirationem in populo moveret, si ROSALIÆ confessionem audiret.

HINC :

QUÆR. *An* HERMODORUS *complicem suam absolvere potuerit, seu, an valeant rationes ab eo allatæ?*

SOLUTIO :

615. — *R. ad Quæs.* Nihil prorsus valent pleræque rationes, quas HERMODORUS affert ad ROSALIAM, complicem suam, in articulo mortis absolvendam.

1° Non refert quod gaudeat facultate absolvendi a casibus reservatis, quia non agitur de casu reservato pœnitentem solummodo respiciente, sed Confessarium ipsum attingente in ipsius criminis pœnam, et de totali privatione jurisdictionis in pœnitentem, peccati sociam.

2° Nec refert quod Sacerdos præsens sit junior, aut nondum approbatus, quia ex lege ille alius Sacerdos præferen-

dus est, quicumque sit, etiam non approbatus, suspensus, etc.

3° Nec refert quod nulla sit reservatio in mortis articulo, quia ibi expressa lege prohibetur absolvere etiam in morte sub pœna excommunicationis, si alius Sacerdos reperiri possit.

Sola valeret ratio scandali in extrema necessitate, si vera foret. Sed, cum HERMODORUS tot varios prætextus jam excogitaverit, facile præsumi potest hanc ultimam rationem futilem prorsus et vanam esse. Numquid discedere non potuisset ad breve tempus, ut interea alius Sacerdos advocaretur? Numquid junior Vicarius, vel alius non potuisset adire ægrotam, sub prætextu caritatis vel urbanitatis, eamque audire et absolvere, ignorante populo? Sane, si ratio infamiæ vel scandali non fuerit vera et gravis, HERMODORUS pœnam excommunicationis minime effugit. Si homines decipi possint, Deus non decipitur unquam. *Deus* enim *non irridetur. Galat.* 6. 7.

CASUS XVI.

ABSOLUTIO COMPLICIS 3°.

DYDIMUS, Sacerdos, tempore noctis, laicali veste indutus incidit in EULALIAM, quacum turpe peccatum patrare non dubitat. Postridie mane, EULALIA DYDIMUM adit, eique confitetur de peccato, nocte præcedenti cum viro sibi prorsus ignoto infeliciter commisso. Ex omnibus adjunctis clare intelligit DYDIMUS, mulierem hanc esse complicem suam. Quid igitur faciet miser? Quantæ tunc ejus angustiæ! Si id sciret pœnitens, præ dolore exclamaret: *Tu es ille vir !.....* Sed nescit illa; nec DYDIMUS se manifestare audet. Insuper, prætextu caret ad absolutionem denegandam. Quid faciet igitur? absolvit anxius, et postea inquirit de absolutionis validitate.

HINC :

QUÆR. *An* DYDIMUS *valide* EULALIAM *absolverit ?*

SOLUTIO :

616. — *R. ad Quæs. Neg. prorsus.* Complex enim com-

plicem absolvere nequit, nisi *in casu extremæ necessitatis*, seu *in ipso mortis articulo*. Quid igitur est quod effutis, o DYDIME, ad te excusandum, tu qui *scienter* contra legem Ecclesiæ complicem tuam absolvisti? Sic infeliciter argumentaris ad probandum dari locum *epikeiæ* in hoc tuo casu : « Si unquam, ais, agere licet ex *epikeia* contra legem, « sane licitum est ubi legis adimpletio nimis ardua foret. « Atqui EULALIAM sine absolutione dimittere, ut lege Bene- « dictina præscribitur, est nimis arduum. Ergo... Porro « quid acerbius quam Sacerdotem adigere ad se diffaman- « dum, aut certe diffamationis periculum subeundum? « Ergo, in specie casus, lex Benedictina corruere debet, ut « *epikeiæ* locum relinquat. Credibile enim non est, Ponti- « ficem voluisse legem urgere cum tanto incommodo Con- « fessarii et pœnitentis. »

Ast, o DYDIME, hæc audire et admittere nequeo. Valerent forsan tuæ rationes, si lex tantum prohibens foret, quia, ex axiomate recepto, *lex jubens* aut *prohibens non obligat cum gravissimo incommodo*. Sed quatenus *irritans* corruere nequit, quia hujusmodi lex nunquam cessat propter incommodum particulare privatorum, quantumcumque sit. *V. Comp. t.* I, *de Legibus*, *n.* 136.

Porro lex Benedictina non est *simpliciter prohibens* ne Sacerdos complicem suam absolvat, sed ipso facto irritat actum quem vetat, et efficit Sacerdotem prorsus inhabilem ad sociam criminis absolvendam. Ergo Sacerdos nunquam criminis complicem absolvere potest, nisi in eo solo casu qui in jure ipso excipitur, seu in mortis articulo. *Ituriaga*, *t.* 6, *cas.* 53.

617. — *Objicies* : Inhabilitas ad absolvendum inducta est ea conditione, ut in casu maximæ difficultatis, seu necessitatis moralis, cessare posset.

Respondeo cum eximio Doctore *Suarez* (*de Legibus*, *lib.* V, *cap.* 23, *n.* 3) : « Est veluti contra naturam inhabilitatis « absolutæ et sine restrictione inductæ, et contra morem « legum inhabilitatem *simpliciter* inducentium, quæ inter- « pretationem ex æquo et bono non suscipiunt : quia lex « *irritans* actus non attendit ad casus et rationes particu- « lares, sed præcise ad rationem communem et uniformi- « tatem, ad bonum et utilitatem communem necessariam. » Ergo lex irritans nunquam cessare censetur in casu particu-

lari, nisi legislator expresse illum exceperit. Atqui legislator non excepit, nisi casum mortis. Ergo.....

618. — *Objicies iterum :* Lex Benedictina permittit Sacerdoti absolvere complicem in articulo mortis, quando, negata absolutione, periculum incurreret infamiæ : quidni ergo etiam extra mortis periculum, si fama periclitatur ?

Respondeo : Exceptio firmat regulam. Periculum famæ jus tribuit absolvendi in morte, non in alio casu. Neque id mirum tibi videbitur, si attendas quantum distet infamia in mortis periculo ab infamia in alio casu : prior enim esset infamia Sacerdotis et pœnitentis coram aliis, et moribundum periculo damnationis exponeret ; secus vero de posteriori. Insuper in positivis, et præsertim ubi de lege irritante agitur, de casu ad casum non est urgendum. *Ituriaga, ibid.*

Cæterum in hujusmodi rerum adjunctis nonne posset Sacerdos dimittere mulierem quin se ei manifestaret, dicendo, v. g., peccatum illud esse reservatum, nec se habere facultatem ab eo absolvendi ?

CASUS XVII.

ABSOLUTIO COMPLICIS 4ᵉ.

1° Lælius, confessiones excipiendo, mulierem audit se de peccato turpi, cum Sacerdote patrato, accusantem. Hæret dubius, sciens se nuperrime, noctis tempore, peccasse cum muliere vocem fere similem habente. Non audet tamen dubium suum aperire, ideoque complicem absolvit.

2° Narcissus, Sacerdos simplex, excipit confessionem Leoniæ, quacum libidinem explere tentaverat, ipsa exterius reluctante, interius tamen consentiente. Paucis post diebus Leonia ipsum petit ut confiteatur, peccatumque internum manifestat. Nescit vero Narcissus an eam absolvere queat, et tandem beneficium absolutionis ei tribuit.

Hinc :

Quær. 1° *An* Lælius *valide absolverit in primo casu ?*
2° *An* Narcissus *in casu secundo ?*

Solutio :

619. — *R. ad* 1ᵐ *Quæs.* Quid judicii ? Differt casus præ-

sens a præcedenti, ex hoc quod in illo Sacerdos certo jurisdictione carebat, in præsenti vero res velut dubia habetur. Hinc tibi in solutione major difficultas. Quid igitur judicii? Confessarius caute interrogare debuit, ut ex variis circumstantiis dubium dilueret : v. g. an a longo vel parvo tempore; an mulier sollicitata fuerit; an statim consensum dederit, vel quid præcesserit. Quod si ex his rerum adjunctis dubium evanuerit, jam patet quid fuerit Lælio agendum. An vero, perseverante dubio, mulierem absolvere potuerit? Affirmandum videtur, quia durum est valde, imo durissimum, Sacerdotem adigere ad se prodendum, et turpitudinem suam manifestandam cum ingenti honoris jactura. Nec præsumendum est prudentem legislatorem voluisse reum jurisdictione privare cum tanto dubio circa rem ex una parte, et tanto famæ detrimento ex altera. Igitur casus præsens recidere videtur in quæstionem jurisdictionis dubiæ, in qua, stante gravi causa, probabilius absolvere licet. *Iturriaga, t. 6, cas. 3.*

620. — *R. ad 2m Quæs.* Narcissus valide Leoniam absolvit, quia in casu deficit complicitas, seu communis participatio in eodem crimine externe patrato. Etenim non satis est, si duo in eumdem actum venereum consentiant, ut adsit complicitas quæ Sacerdotem jurisdictione in pœnitentem privet; sed ulterius requiritur ut consentientes aliquo signo externo sibi invicem consensum aperiant et mutuum faciant. Atqui in casu nostro Leonia in peccatum Narcissi actu externo minime consensit, sed contra constanter et fortiter restitit; ergo defuit consensio ad veram complicitatem requisita. Ergo Narcissus Leoniam absolvendo, licet noverit peccatum ejus internum, excommunicationem non incurrit, et valide mulierem absolvit. Sed Leonia omnino imprudenter egit, hunc Sacerdotem adeundo confitendi gratia, nisi alium reperire non potuerit. Verendum enim vehementer est, in tali casu, ne accessus ipse mulieris ad illum concupiscentiæ flammas in eo accendat; et postea, cognito consensu pœnitentis interno in peccatum, eamdem ad novos libidinis conatus inducat. *Iturriaga, t. 4, cas. 4.*

621.—*Hinc resolves :* 1° Si Sacerdos aliquis muliere ebria vel dormiente ad libidinem explendam uteretur, non proterea jurisdictionem ad illam absolvendam amitteret, quia

neque ebria, neque dormiens ut complex formaliter haberetur.

2° Si Sacerdos induceret feminam ad credendum, nullum esse peccatum si turpiter ab ipso tangi se sineret, et ea, ab ipso decepta, bona fide se turpiter tangi putaretur, quin formaliter peccaret, non esset complex, et ab eo Sacerdote de aliis peccatis absolvi posset.

CASUS XVIII.

ABSOLUTIO COMPLICIS 5°.

1° ROMARICUS, Sacerdos, peccato turpi cum RUTILIA patrato, sciens se eam absolvere non posse quin excommunicationem Papæ reservatam incurrat, eamdem ad alium dimittit a quo absolvi queat; sed sedulo admonet ut, absolutione recepta, ad ipsum redeat, quia mirarentur multi et confabularentur si apud alium confiteretur, ac in peccati patrati suspicionem facile venirent; et insuper, quia nimium foret incommodum, si vicibus singulis ad alias parochias sat distantes pergere deberet.

2° JULIA, impudice cum Parocho conversata, in gravem morbum inciderat. Sciebat illa se a complice suo absolvi non posse, dum facile alius Sacerdos advocari posset. Vaferrima mulier, ne turpitudinem suam alteri detegeret, hac industria usa est : Parochum ocius advocat, ad sacrum Viaticum sibi ministrandum, perinde ac si ab alio absoluta fuisset. Parochus doli ignarus illico ei obtemperat. Tunc ante Communionem JULIA ei confitetur, et ab ipso, velut in articulo mortis, bona fide absolvitur.

HINC :

QUÆR. 1° *An complex in materia turpi semel absolutus, Sacerdoti socio criminis confiteri possit, et an conveniat ut ei confiteatur ?*

2° *Quid de rationibus a* ROMARICO *adductis ?*

3° *An* JULIA *valide absolvi potuerit in secundo casu ?*

SOLUTIO :

622. — *R. ad 1m Quæs.* 1° Pœnitens complex, semel a

peccato complicitatis ab alio Sacerdote absolutus, valide a Sacerdote complice absolvi potest. Ratio est, quia Sacerdos complex tantum jurisdictione in hunc pœnitentem caret, ob peccatum cujus ipse fuit particeps. Ergo, deleto illo peccato per absolutionem ab alio impertitam, jam cessat prohibitio, et jurisdictio reviviscit. *S. Lig. n.* 555, *et alii communiter.*

2° Non convenit tamen ut pœnitens, neque postea, illum Sacerdotem adeat, ob periculum consensus novi, saltem interni, ex utriusque parte. Id etiam requirit honor et reverentia Sacramento debita, nisi aliter fieri nequeat. *V. Comp. n.* 387. — *Gousset, n.* 489.

623. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Discriminandæ sedulo sunt illæ rationes a Romarico adductæ, quia facile fucum sibi facere potest et moveri secreta libidine, vel saltem affectu naturali immoderato ac proinde periculoso ad mulierem alliciendam et sibi devinciendam. Igitur a cauda serpentina sedulo caveat. Nihilominus firmæ esse possunt aliquando præfatæ rationes. Hinc ultima solutio a millenis circumstantiis pendet. Sed curandum est ut mulier saltem sæpius alium Confessarium adeat, et quam brevissime et rarissime complici confiteatur.

624. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Julia male egit et graviter peccavit sic dolose agendo, ut a complice suo absolveretur: nihilominus, si bona fide id fecerit, vel si, præsente jam Parocho, ipsam de hac sacrilega fraude pœnituerit, et reapse urgeat mortis articulus, valide a socio peccati sui absolvi potuit, quia Sacerdos tunc amissam jurisdictionem recuperat.

Ita *Collet*, editor *Pontas*, *ad calcem*, *t.* 2, ubi refert varios casus ab auctore italico conscriptos, *verbo* Absolution, *cas.* 26 (1).

(1) Ibi addit *Collet* mulierem hanc a Sacerdote hortandam esse ad pœnitentiam, et ab eo absolvendam.

« Le malheureux prêtre dont il s'agit doit porter la malade à demander « pardon de son indigne supercherie, et après cela l'absoudre. Ce ne sera « pas alors la fraude qui lui servira, mais la juste douleur d'en avoir usé, « jointe à un danger prochain de mort. »

CASUS XIX.

ABSOLUTIO COMPLICIS 6°.

1° GELINA, meretrix, quæ cum VALERIO Sacerdote turpiter egerat, pessimam vitam ex imo corde detestando, ad bonam frugem sincere convertitur. Confessionem diligentem totius vitæ apud ALBERTUM instituit; sed peccatum cum VALERIO commissum ex innoxia oblivione prætermittit. Subinde complici confitetur, ipsique peccatum illud eidem declarat et ab eo absolvitur.

2° THERESIA, repentino morbo correpta, jamjam moritura videtur. Adstat FLAVIANUS, Sacerdos suspensus, imo excommunicatus, ad eam absolvendam paratus; huic locum cripit ALBINUS, THERESIÆ complex in peccato turpi, et confessionem moribundæ excipit, eamque absolvit.

HINC :

QUÆR. 1° *An* VALERIUS *in primo casu* GELINAM, *complicem suam, valide absolverit a peccato complicitatis ex oblivione omisso in confessione penes alium facta?*

2° *Quis e duobus Sacerdotibus præferendus in secundo casu? An complex, vel excommunicatus?*

3° *An vero censuram effugisset* ALBINUS, *si loco* FLAVIANI *indebite accepto, complicisque audita confessione, ipsum facti pœnituisset, et deinde tamen ob circumstantiam inchoatæ confessionis absolvisset?*

SOLUTIO :

625. — *R. ad* 1^m^ *Quæs.* VALERIUS invalide GELINAM absolvit, et, si postea pluries iterum absolverit, omnes absolutiones illi impertitæ invalidæ et irritæ sunt. Ratio est, quia, licet GELINA apud alium jam confessa fuerit, non fuit tamen *directe* absoluta a peccato complicitatis, siquidem illius oblita est. Remanet enim peccatum illud materia necessaria potestati clavium apud judicem competentem sub-

jicienda, ad remissionem *directam* ab illo obtinendam. Nam causa, qua jurisdictio Sacerdoti complici adempta fuit, est ipsum complicitatis crimen. Ergo, quamdiu illud crimen durat, jurisdictionis privatio necessario etiam perseverat. Atqui in casu crimen complicitatis perdurat, ratione obligationis illud confitendi judici competenti, qualis non est VALERIUS. Ergo... *Ituriaga, t.* 5, *cas.* 48.

626. — *R. ad* 2^m *Quæs. Per se* Sacerdos suspensus vel etiam excommunicatus omnino fuit præferendus; imo, illo præsente, Sacerdos complex minime moribundam absolvere potest; et si absolvat, excommunicationem incurrit. Ratio eruitur ex ipsis verbis Bullæ, in qua dicitur complicem non posse socium criminis absolvere, nisi in articulo mortis, et deficiente tunc *quocumque alio Sacerdote* qui Confessarii munus obire possit, vel nisi adsit periculum infamiæ, modo curet omnino ut periculum illud removeat, ut *alteri cuilibet Sacerdoti* locus pateat. Porro verba *quicumque alius, alter quilibet* sunt generalia, et iis utuntur legislatores, cum omnes et singulos, nullo prorsus excepto, sub lege complecti intendunt. Neque obstat quod Sacerdos suspensus vel excommunicatus jurisdictione careat, quia pro casu mortis facultate absolvendi minime destituitur juxta omnes. Ergo... *Ituriaga, t.* 5, *cas.* 50.

627. — Dixi *per se*, quia, præsente excommunicato *publico*, complex valide et licite absolveret, si secus periculum infamiæ publicæ aut scandali secuturum esset. Periculum autem illud facile evenire posset, si Sacerdos complex excommunicato locum cederet: hoc enim esset argumentum non obscurum turpitudinis suæ præbere. Ergo, si FLAVIANUS fuerit publice *suspensus* vel *excommunicatus*, ALBINUS locum ei præripere potuit quin excommunicationem incurrerit.

628. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Tunc censuram effugisset. Etenim:

1° Non incurrisset pœnam pro sola confessione incepta, quia non incurritur illa pœna nisi confessio absolutione compleatur, ut dictum est supra, *casu* 14, *in Resp. ad* 3^m *Quæs. n.* 613.

2° Neque incurrisset absolvendo post mutatam voluntatem in melius, et contritionem de illo peccato elicitam;

nam nemo incurrit excommunicationem per actum qui ex una parte omitti amplius non potest, et ex altera parte omni culpa caret, imo factus est obligatorius. Etenim tunc incurritur excommunicatio quando sine ulla necessitate absolutio a complice impertitur. At ALBINUS, audita THERESIÆ confessione, eam absolvere cogitur; ergo excommunicationem non incurrit. *Ituriaga, t.* 5, *cas.* 50.

CASUS XX.

ABSOLUTIO COMPLICIS 7°.

LUCIANA, ROMANI Sacerdotis in libidine socia, repentino morbo correpta, semianimis corruens Sacerdotem postulat, et voce statim destituitur. Adstat illico ROMANUS, cui interroganti, nutibus illa respondet. Contigit autem ut paulo post sublevaretur LUCIANA, et melius se haberet. Tunc compertum est, illud quod apoplexia apparuerat, merum fuisse deliquium. Nescit autem ROMANUS, an inceptam confessionem LUCIANÆ perficere possit? Quocirca hæret dubius et anceps inter utramque partem titubans. Tandem absolutionem impertire statuit.

HINC :

QUÆR. 1° *An valida fuisset absolutio, si* ROMANUS LUCIANAM *in deliquio versantem absolvisset?*

2° *An* ROMANUS, *transacto deliquio, potuerit* LUCIANAM *absolvere?*

3° *An* ROMANUS, *complice in deliquio absoluta, ejus confessionem ratione integritatis perficere potuerit?*

SOLUTIO :

629. — *R. ad* 1^m *Quæs. Affirmative.* Ratio est, quia, ut Sacerdos complex jurisdictione potiatur, sufficit ut judicium probabile ferat de mortis periculo complicis, adeo ut ministerium suum prudenter exerceat haud secus ac si de alio quolibet ægroto agatur. Quid enim faceret Sacerdos quando deprehendit signa quæ mortem imminere persuadent? Fieri quidem potest ut indicia illa sint æquivoca; sed etiam fieri potest ut sint indicia mortis vicinæ. Quid ergo

Romanus? Quid alius Sacerdos quilibet in tanta animi fluctuatione? Nonne confessionem excipiet et absolvet? Numquid, in dubio, pœnitens periculo damnationis exponendus erit? Minime gentium. Non potuit enim talis esse mens Pontificis, qui animæ periclitanti succurrere voluit. Ast quomodo absolvere debebit? An absolute, vel conditionaliter? *Absolute*, quia certa est jurisdictio, licet dubium sit periculum. Pontifex enim non intendit jurisdictionem restringere ad certum mortis casum, siquidem Sacerdotis ministerium moraliter, scilicet humano modo, exercendum est. Porro sæpe valde difficile est ut homines mortem certam imminere sciant, etiam quando proxima est. *Ituriaga*, *t.* 5, *cas.* 49.

630. — *R. ad* 2^m *Quæs. Affirmative.* Ratio est, quia, quando confessionem audire incepit, id tantum ex jurisdictione a Pontifice habita facere potuit. Atqui jurisdictio valens tempore inchoatæ confessionis perdurat donec pœnitens absolvatur; nam collata est pro confessione peragenda : non agitur autem confessio, nisi ad complementum deducatur. Sicut enim morte delegantis non cessat jurisdictio relative ad ea quæ jam sunt incepta, ut ex Jure can. constat; ita etiam in foro interno, ob rationis paritatem, tamdiu jurisdictio permanere censetur, quamdiu confessio inchoata per absolutionem completa non fuerit. Alia ratio desumitur ex incommodo maximo quod sequeretur, si pœnitens confessionem apud alium iterare deberet; hoc enim quam maxime ab Ecclesiæ benignitate alienum est. *Ituriaga*, *ibid.*

631. — *Objicies* : Elapso tempore jurisdictionis, Confessarius invalide absolvit; ergo a pari in casu præsenti Romanus absolvere nequit, quia elapsus est casus jurisdictionis, siquidem in solo mortis articulo approbatus est.

R. Dist. Invalide absolvit, si confessio non adhuc erat sufficienter inchoata, *C.*; secus, *N.* ex dictis superius. Itaque etiam Romano conceditur ut audire possit confessionem complicis non solum pro mortis articulo, sed ita ut, confessione incepta et non perfecta, jurisdictio perduret. *Ituriaga*, *t.* 5, *cas.* 49.

632. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Distinguendum est : Vel Luciana peccata complicitatis omnia nutibus sufficienter expressit,

vel non. Si prius, Sacerdos complex confessionem ratione integritatis perficere potest; secus non potest.

Ratio primi est, quia per absolutionem validam peccata complicitatis *directe* remissa sunt, adeoque ipsa complicitas *directe* destructa est, et Sacerdos complex sicut alius quilibet ab aliis peccatis absolvere potest. Peccata enim illa non sunt amplius materia confessionis necessaria, sed materia libera tantum, sicut peccata venialia, aut mortalia jam patefacta. Ergo jam non existunt ratione obligationis confessionis. Ergo ruptum est complicitatis vinculum, seu desiit complicitas, perinde ac si nunquam exstitisset.

Ratio secundi est, quia tunc adhuc perdurat complicitatis vinculum; peccata enim reliqua nonnisi *indirecte* remissa sunt, utpote in confessione omissa. Ergo illa peccata remanent materia confessionis necessaria. Ergo non corruit complicitatis ratio, sed contra corruit jurisdictio.

633. — *Objicies* ex dictis supra : Res non est amplius integra; ergo licet Confessario eam perficere.

R. Non est verum, eam non esse integram; nam integra facta est per ipsam absolutionem. Concessa autem absolutione, dataque ne pœnitens pereat, res in tuto est, et confessio integratur. Pœnitens enim, incepta confessione, jus habet ad absolutionem. *Ituriaga, ibid.*

CASUS XXI.

ABSOLUTIO COMPLICIS 8°.

Marcellus, Sacerdos, sermones impudicos et tactus graviter turpes cum Aurelio, amico suo, habuit. Dum autem ad confessiones audiendas incumberet, ecce adstat inter medios pœnitentes ipse Aurelius, qui peccata cum Marcello patrata, et nondum accusata confitetur. Marcellus vero dubitat primum an possit eum absolvere. Sed mox scrupulum omnem excutit, quia reservatio afficere non videtur verba, neque tactus solos, neque peccata cum virili sexu commissa. Insuper, ait, si jurisdictio deficiat, stante errore communi, supplebit Ecclesia.

Hinc :

Quær. 1° *An tactus aut sermones turpes in materia luxuriæ reservationi subjaceant?*

2° *An peccata etiam cum viro commissa?*

3° *An vero error communis jurisdictionem suppleat, quando absolutio complici indebite impertitur?*

SOLUTIO :

634. — *R. ad* 1^m *Quæs. Affirmat* expresse *S. Lig. n.* 554, ubi ait : « Nomine peccati turpis, venit omne pec- « catum grave externum contra sextum præceptum, licet « sit solus tactus, sive colloquium, ut certe dicendum « sentio cum pluribus doctis, quos consului super hoc ju- « dicio, ab aliis immerito in dubium revocato. Ratio est, « 1° quia verba generalia generaliter accipienda sunt; « 2° quia leges etiam pœnales sunt in sensu proprio et « naturali interpretandæ : porro in sensu naturali, verba « Bullæ : *in peccato turpi atque inhonesto, contra sextum* « *præceptum*, quæcumque peccata turpia sine dubio com- « prehendunt ; 3° quia finis hujus legis est removere occa- « siones, non tantum copulæ, sed omnis turpitudinis a « sanctitate tribunalis Pœnitentiæ. »

Attamen alii contradicunt quoad verba turpia, et hæc sententia, inquit *Amort, de Pœnit. D.* 10, est conformior verbis *Bened. XIV, de Synodo, l.* 7, *c.* 14, *n.* 4, ubi hoc crimen describit.

635. — *R. ad* 2^m *Quæs. Affirm.* Ratio est, quia lex minime distinguit, neque restringit reservationem ad sexum femineum : verba enim Bullæ sunt omnino generalia ; sic enim statuit : « Qui confessionem sacramentalem personæ complicis in peccato turpi contra sextum præceptum excipere audeat. » —Ergo reservatio ad sexum muliebrem non est restringenda. *Gousset, n.* 487.

636. — *R. ad* 3^m *Quæs. Nego prorsus :* absurdum enim sequeretur. Nam dicit Pontifex privari *omni jurisdictione*, ita ut absolutio sit *omnino irrita*. Verum, si suppleret error communis, nunquam fere absolutio invalida esset, siquidem jurisdictio quæ per Bullam Benedictinam complici adimitur, hæc eidem per errorem communem semper restituerctur, nec complex reapse illa privaretur, nisi quando complicitas absolventis omnibus innotesceret, quod vix contingere solet. Hinc lex Ecclesiæ omnino corrueret. Cæte-

rum Pontifex per suas Constitutiones id maxime intendit, ut absolutio a complice impertita nulla sit, et frustra a pœnitente recipiatur ob jurisdictionis defectum in Confessario.

637. — Præterea Ecclesia, per errorem communem supplendo jurisdictionem, intendit consulere non aliquibus tantum qui decepti putarent jurisdictionem huic Sacerdoti inesse, sed multitudini hominum, communi persuasione idipsum falso existimantium. Hinc error supplens jurisdictionem respicit multitudinem, cui Ecclesia favere intendit; non vero respicit paucos, præsertim cum lex eos punire velit, actus eorum irritando. Atqui, ubi agitur de complice absolvendo, duo tantum intersunt, Confessarius scilicet et complex, quos Constitutio Benedictina vult punire. Ergo privilegium in errore communi fundatum, nihil prorsus validitati absolutionis a complice impertitæ suffragari potest. *Ituriaga*, 5, *cas.* 47.

CASUS XXII.

ABSOLUTIO COMPLICIS 9°.

Liborius, ad Sacerdotium candidatus, antequam Ordines sacros susciperet, data infelici occasione, cum Flavia puella familiarius agere cœpit, et in peccatum grave contra castitatem lapsus est. Pœnitentia serio peracta, emensoque studiorum theologicorum curriculo, ad sacram Sacerdotii dignitatem est evectus. Quum magno zelo in excipiendas fidelium confessiones incumberet, ecce adstat ipsa Flavia quæ declarat, se peccatum cum eo commissum hucusque præ verecundia eclasse in præteritis confessionibus, et paratam esse ad confessionem abhinc instituendam. Addit Flavia, solatium sibi contingere quod ipsi Liborio confiteri valeat; imo se nemini alteri conscientiam suam aperire posse.

Quid vero Liborius, his auditis? Hæret primum anceps; sed mox judicat se jurisdictione non destitui erga Flaviam, quia peccata ante Sacerdotium patrata sub lege reservationis non cadunt; quapropter complicem audit et absolvit.

Hinc :

Quær. 1° *An peccata ante Sacerdotium commissa lege reservationis afficiantur?*

2° *An* Liborius *excommunicationem incurrerit?*

3° *Ad quid erga* Flaviam *teneatur?*

Solutio :

638. — *R. ad* 1^m *Quæs. Affirmative.* Ratio est, quia verba legis accipienda sunt ut sonant; ex genuino autem sensu nullus Sacerdos complex complicem criminis sui absolvere potest extra casum mortis. Ergo..... Nec refert si criminis societas Sacerdotium præcesserit, necne; vinculum enim complicitatis per susceptionem sacrorum Ordinum non solvitur, nec post Sacerdotium desinit Sacerdos esse complex, qui prius complex exstiterat; siquidem, statim ac crimen commisit, se cum complice nodum complicitatis illigavit, qui, susceptis Ordinibus, durat ac perpetuo durabit, donec per absolutionem ab alio Sacerdote impertitam dissolvatur. *Ituriaga, t.* 5, *cas.* 47.

639. — *Objicies :* 1° Bulla Benedictina declarat Sacerdotem complicem jurisdictione privari, quod perinde est ac dicere per complicitatem privari jurisdictione: ergo supponit jurisdictionem inesse complici; ergo supponit complicem esse Sacerdotem : nemo enim privatur re quam non habet.

R. Non urget argumentum. Sequeretur enim Sacerdotem, qui non erat approbatus dum crimen commisit, posse valide complicem absolvere si postea approbetur. Quis autem illud absurdum verabit? Dico igitur, quod ille qui Sacris non initiatus peccat cum alio, nulla utique tunc jurisdictione privatur, quia nullam habet qua privetur, sed per complicitatem privatur habilitate ad jurisdictionem acquirendam quam Sacerdos factus et approbatus acquireret, nisi vinculo complicitatis impeditus fuisset. Hinc complicitas ante Sacerdotium, vel ante approbationem, considerandа est relative ad absolutionem instar impedimenti dirimentis ante matrimonium. Igitur non attendendum est ad tempus quo peccatum committitur, sed ad tempus quo absolvitur. *Ituriaga, ibid.*

640. — *Objicies :* 2° Non est attendendum tantum ad verba materialia legis, sed ad mentem legislatoris. Porro hic legislator, seu Summus Pontifex, voluit avertere Sacerdotes a peccato, et eos punire, si peccent : ergo noluit

peccata ante Sacerdotium commissa comprehendere in lege reservationis.

R. Non valet objectio. Mens enim legislatoris, seu finis legis, non est solum punire Sacerdotes et eos a peccato avertere, sed est etiam impedire novum periculum peccandi, et promovere dignam Sacramenti Pœnitentiæ administrationem, cui sane absolutio proprii complicis adversatur; absonum enim est a Sacramenti dignitate et reverentia ut Sacerdos absolvat aliquem a peccato cujus ipse fuit particeps, licet complicitas Sacerdotium præcesserit. *Ituriaga, ibid.*

641. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Liborius non incurrit excommunicationem, si bona fide processerit, seu ex efformata conscientia complicem absolverit, siquidem ad tantam pœnam subeundam peccatum mortale requiritur. Porro ex casu non videtur de peccato gravi arguendus, et proinde a censura immunis judicandus est.

642. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Liborius tenetur ad complicem admonendam de invaliditate absolutionis quam ei largitus est, non tamen cum gravi incommodo, cum in hypothesi mala fide non egerit.

CASUS XXIII.

ABSOLUTIO COMPLICIS 10^a.

Undenam facultas absolvendi repetenda?

1° Bruno, Sacerdos, aliquo turpi peccato cum Martha patrato, per Confessarium recurrit ad Episcopum, tacito nomine proprio, atque ab eo facultatem obtinet qua complicem in confessione audire et absolvere queat. Postea autem de validitate hujus absolutionis dubitat, quia audit hujusmodi facultatem ab Episcopo concedi non posse, sed ad S. Sedem recurrendum esse.

2° Eligius, alter Sacerdos, in peccatum grave contra sextum Decalogi præceptum infeliciter labitur, et infelicius complicem absolvere præsumit, adeoque scienter excommunicationem papalem incurrit. Quid faciet miser? Si celebret et Sacramenta varia ministret, sacrilegium reformidat. Si abstineat, grave periculum infamiæ pertimescit.

Deficit tempus ad Summum Pontificem recurrendi. Undique angustiis premitur. Verum, re perpensa, recordatur Episcopos absolvere posse a casibus occultis Sanctæ Sedi reservatis, si casus *Bullæ Cœnæ* excipiantur. Ocius igitur per Confessarium ad Ordinarium loci recurrit, et facultatem obtinet qua ab illa excommunicatione absolvi possit.

HINC :

QUÆR. 1° *An Episcopus Sacerdoti concedere possit facultatem complicem suum absolvendi ?*

2° *An Episcopus absolvere possit a censura quæ incurritur per absolutionem complicis, si casus sit occultus, vi privilegiorum Trident. c.* 6, Liceat, *sess.* 24 ?

3° *An saltem id possit, urgente gravi necessitate ?*

SOLUTIO :

643. — *R. ad* 1^m *Quæs. Neg. per se.* Ratio est, quia lex prohibens ne Sacerdos complicem absolvat, est lex generalis Ecclesiæ et gravissimi momenti. Porro Episcopi nequeunt dispensare in legibus Ecclesiæ generalibus, auctoritate propria, nisi in casibus minoris momenti, et in praxi frequenter occurrentibus. Constat etiam ex praxi Ecclesiæ quæ Episcopis petentibus facultatem absolvendi complices, ex Indulto particulari, pro quibusdam casibus numero paucis concedere solet. Excipe tamen, nisi in aliquo loco legitime præscripserit consuetudo, vi cujus Episcopus præfatam dispensationem impertire valeat. In Gallia Episcopi plures in hoc per se dispensant; plures tamen alii, ut notum est, recurrunt ad S. Sedem, quæ facultates a se concessas in angustis constringit limitibus. Cæterum Sacerdos qui ab Episcopo facultatem accepit complicem absolvendi, tutus in conscientia esse debet, quia Episcopus hanc potestatem habere potest ex S. Sedis delegatione, etc., juxta ea quæ modo dicta sunt. Igitur BRUNO, Sacerdos, omnem anxietatem hac de re longe propellat.

644. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Casus ille controversiæ subjacet apud S. *Lig. n.* 556 Sic S. Doctor : « Videtur ex una « parte negandum : nam, si Episcopus vel alius ab eo dele-

« gatus possent hunc casum absolvere quando est occultus, « reservatio Pontificis evaderet *inutilis* et *elusoria* ; casus « enim hic non potest nisi occulte accidere... Attamen *pro-* « *babiliter* videtur posse dici, quod, etiam salva facultate « Episcopis a Concilio impertita absolvendi hunc casum « quando est occultus, reservatio Pontificis non omnino « redderetur inutilis et elusoria : tum quia, licet ordinarie « hic casus occultus sit, tamen aliquando potest accidere « quod sit publicus ; tum quia lex reservationis saltem « Romæ locum haberet, et in locis ubi Tridentinum non « est receptum, et ubi nequeunt Episcopi uti præfata fa- « cultate (absolvendi a casibus occultis), ut docent com- « muniter *Suarez*, *Sanchez*, etc., quia fas non est ut fruan- « tur privilegiis, qui onera repellunt. »

645. — Attamen negativa sententia nunc tenenda est, post duas recentes *Congr. S. Officii* Decisiones quæ sequuntur.

Prima Consultatio.

« Beatissime Pater,

« Episcopus N*** in Gallia, pedibus Sanctitatis Vestræ « provolutus, humiliter exquirit :

« Utrum casus qui novis SS. Pontificum Constitutionibus « post *Conc. Trid.* fuerint Sedi Apostolicæ reservati, com- « prehendantur in *c.* 6, *sess.* 24, *de Reformatione ejusdem* « *Conc.*, saltem si in novis Constitutionibus non sit clausula « derogatoria, ita ut, si ejusmodi casus sint occulti, Epi- « scopus ab eis absolvere possit, sive per se, sive per alios « Sacerdotes ab ipso delegatos ? »

S. Congregatio Inquisitionis respondit die 18 Julii 1860 :

« *Negative*, et dentur Decreta *S. Congr. Conc. Trid.*, « quorum unum sub anno 1589, nempe : *Reservationes* « *casuum de novo post Concilium non comprehenduntur in* « *c.* 6, *sess.* 24, *de Reform.*, et præsertim de clausura Mo- « nialium ; et alterum sub anno 1595, scilicet : *Nosse debet* « *Episcopus facultatem absolvendi sibi tributam Decreto*, « *c.* 6, *sess.* 24, *non extendi ad casus qui novis SS. Pontifi-* « *cum Constitutionibus post Conc. Trid. fuerint Sedi Aposto-* « *licæ reservati.* »

Secunda Consultatio.

« Beatissime Pater,

646. — « Episcopus N*** in Gallia, ad pedes S. V. humiliter inclinatus, dubiorum sequentium solutionem a « S. Sede expostulat :

« *Dubium* I. — Utrum Episcopus habeat in sua diœcesi, « extra Italiam, facultatem sive *per se*, sive *per delegatum*, « absolvendi ab excommunicatione occulta quam Confessarius contraxit absolvendo extra articulum mortis complicem in crimine turpi ? »

« *Dubium* II. — Utrum saltem habeat præfatam facultatem in casu quo, propter imminens periculum scandali, « aut alterius gravis mali, recursus ad S. Sedem fieri nequit « opportuno tempore ? »

S. Congreg. Inquis. propositis dubiis respondit die 18 Julii 1860 :

« *Ad dubium* I. *Negative*, et dentur Decreta *S. Congr.* « *Conc. Trid.* Decretorum interpretis, quorum unum sub « anno 1589, videlicet : *Reservationes casuum de novo post* « *Conc. non comprehenduntur in c. 6, sess. 24, de Reform.*, « et præsertim super clausura Monialium ; et alterum sub « anno 1595, nempe : *Nosse debet Episcopus facultatem ab-* « *solvendi sibi tributam Decreto, c. 6, sess. 24, non extendi* « *ad casus qui novis SS. PP. Constitutionibus post Conc.* « *Trid. fuerint reservati.*

« *Ad dubium* II. Consulat Decretales Clementis III, « *relatas cap. 15, Cum desideres, et cap. 26, Quod de his,* « *de Sent. excomm.*, et probatos Auctores, inter quos *S. Al-* « *phonsum de Ligorio, lib. 7, c. 1, de Censuris, n. 84* « *ad 92.* » — Vide Bouix, *Revue des sciences ecclésiastiques*, *n. 4*, 20 *Avril* 1861.

647. — *R. ad 3^m Quæs.* Affirmandum videtur. Etenim Episcopi generatim absolvere possunt a casibus papalibus eos qui non possunt ad Sanctam Sedem recurrere, imo qui non possunt personaliter Romam ire, licet per epistolam absolutionem petere valeant. Casus autem gravis infamiæ, aut necessitas urgens absolutionis ad Sacramenta

ministranda, ad celebrandum, etc., impedit recursum ad S. Sedem. Ergo...

Hæc quæstio proposita fuit S. Congregationi Inquis., ut patet ex postulato posteriori, modo relato. S. Congr. noluit directum responsum dare, et remisit ad Decretales plures Clement. III, necnon ad probatos Auctores, præsertim ad *S. Ligorium*. Porro, in locis citatis Juris, et S. Alphonsi, non agitur nisi de illis qui impediuntur ire Romam in genere. Licet igitur inde concludere, Episcopum absolvere posse stante gravi periculo in mora, sicut in casu nostro refertur, quia recursus ad Papam est moraliter impossibilis.

CASUS XXIV.

SOLLICITATIO AD TURPIA 1°.

VIBIANA, mulier vitæ liberioris dedita, pluries turpiter egit cum ipso Confessario, a quo tum in confessione, tum occasione confessionis ad peccandum sollicitata fuerat. Hoc in variis confessionibus sacrilege reticuit. Nunc vero, audita vehementi concione, et dolore cordis tacta intrinsecus, confessionem generalem apud URBANUM Parochum instituit, et omnes animæ sordes ei pandit. Illis auditis, URBANUS urget VIBIANAM ad complicem Superioribus denuntiandum. Mulier autem huic jussioni obtemperare absolute abnuit. Quapropter eam de excommunicatione post mensem incurrenda, nisi obediat, debite monitam absque absolutione dimittit.

HINC :

QUÆR. 1° *Quinam sollicitantes denuntiandi sint ?*

2° *An absolvi possit pœnitens sollicitatus, antequam sollicitantem denuntiet, si denuntiare promittat ?*

3° *Quomodo facienda sit denuntiatio ?*

4° *Quid ad casum ?*

SOLUTIO :

648. — *R. ad 1^m Quæs.* De jure communi Superioribus

denuntiandi sunt Sacerdotes ad peccandum contra sextum Decalogi præceptum sollicitantes, sive *in confessione*, sive *occasione*, *prætextu*, vel *simulatione confessionis*, aut *ante* vel *post confessionem*, aut *in loco ubi confessiones excipiuntur*. Sic ex Bulla *Gregorii XV*, *Universi gregis*, confirmata a *Bened. XIV*, in Bulla *Sacramentum Pœnitentiæ* (1).

R. ad 2^m *Quæs. Neg. per se*, quia, semel absolutus, facile onus denuntiationis declinaret, et sic lex fere inutilis redderetur. Excipe, si justa adsit causa, v. g. si temporis angustiæ absolutionem differre non patiantur, et pœnitens promittat se brevi obligationi satisfacturum esse. Sic ex Bulla *Bened. XIV. S. Lig. n.* 693.

649. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Denuntiatio plerumque facienda est voce, non scripto; adeundus est loci Ordinarius, vel Inquisitor, ubi tribunal Inquisitionis existit. Attamen, in quibusdam casibus particularibus, v. g. quando persona sollicitata nullo modo induci potest ad denuntiationem tali forma peragendam, quia nempe timore cohibetur, vel rubore insuperabili afficitur, tunc Episcopus, de re monitus, delegare potest quemcumque Sacerdotem, jam Confessarium, ad denuntiationem accipiendam. Hæc facultas Episcopis et Inquisitoribus, ex Indulto S. Inquisitionis, de consensu S. Pontificis, facta est. Sacerdos autem delegatus juramentum præstare debet de silentio servando, et de mu-

(1) De jure particulari in nonnullis locis, præsertim in variis Galliarum diœcesibus vigente, datur obligatio denuntiandi Sacerdotes ad turpia sollicitantes, etiam extra confessionem et sine occasione confessionis. Verum plures canonistæ, præsertim recentiores, negant Episcopum hujusmodi statutum ferre posse. Sic *Stremler*, *Traité des peines ecclésiastiques*, *première part.*, *c.* 4. — *Craisson*, *Manuale Juris canonici*, *n.* 3826-3828-3844. — *Analecta Juris Pontificii*, *tom.* 4, *p.* 1866 *et seq.*

Inter varias rationes in quibus innititur horum sententia, hæc præcipua nec spernenda refertur, scilicet quia Episcopus est incompetens ad puniendum delictum occultum. Etenim, aiunt, Episcopus, quantumvis certioratus de existentia delicti sibi manifestati, nullo modo contra reum procedere potest, propter defectum omnis probationis canonicæ et juridicæ; quia nemo potest damnari, nisi vel confessus judicialiter, vel legitimis testibus et probationibus convictus. Quod si aliter statuatur contra Confessarios in confessione, vel occasione confessionis ad turpia sollicitantes, hoc fit per exceptionem omnino extraordinariam, quam Summus Pontifex solus facere potest.

nere sibi commisso fideliter adimplendo. *Scavini*, *de Pœnit.* t. 4, *art.* 5. — *Kenrick*, *Tract.* 18, *n.* 245. — *Analecta Juris Pontificii*, *mense Septemb.* 1855.

In omni autem casu denuntiatio facta per litteras anonymas est omnino insufficiens, et a S. Cong. Inquisitionis omnino reprobatur. *Analecta*, *ibid.* Ratio est, quia secus nullius roboris foret testimonium denuntiantis; et insuper, maxima incommoda inde subsequi possent, v. g. mulier quæ, ex invidia aut ex animo vindictæ, Sacerdotem innocentem perdere vellet, varios Confessarios adire posset, et apud singulos se sollicitatam esse ab aliquo Sacerdote referre, ut ad denuntiationem faciendam urgeretur. Quid autem inde? Denuntiationes multiplicatæ, quæ, licet ab eadem sacrilega muliere fierent, a diversis tamen sollicitatis provenire viderentur.

650. — *R. ad 4^m Quæs.* Recte egit URBANUS, Parochus, VIBIANAM absolutione vacuam dimittens, eam de excommunicatione incurrenda admonendo, nisi intra mensem obtemperaret, ex eo quod Sacerdotem, a quo in confessione fuerat sollicitata, denuntiare noluerit. Nam constat 1° de obligatione denuntiandi sollicitantem ante absolutionem, si fieri possit, ex verbis *Bened. XIV*, in Bulla *Sacramentum Pœnitentiæ*, ubi dicitur: *Caveant diligenter Confessarii, ne pœnitentibus, quos noverint ab alio sollicitatos, sacramentalem absolutionem impertiant, nisi prius, denuntiationem ad effectum perducentes, delinquentem indicaverint competenti judici, vel saltem se, cum primum potuerint, delaturos spondeant ac promittant.* 2° Constat vero de excommunicatione ex duplici Edicto S. Cong. Inquis. 3 Jan. 1623, et 10 Martii 1677. — Probabiliter autem, juxta S. *Lig.* *n.* 693, et *alios*, excommunicatio illa, contracta ob denuntiationem neglectam, non est reservata post factam denuntiationem.

651. — NOTA 1°. In omni casu nulla mentio facienda est in denuntiatione consensus forte a pœnitente præstiti, quia nemo tenetur seipsum denuntiare. Insuper, pœnitens qui consensum sollicitationi præstitit, non ideo excusatur ab onere Confessarium sollicitantem denuntiandi, ut constat ex Bulla *Sacramentum Pœnitentiæ*.

NOTA 2°. Persona quæ non potest denuntiare vocc, tenc-

tur per epistolam aut internuntium, si absque propria infamia id præstare valeat, aut monere Superiorem ut delegatum mittat ad denuntiationem accipiendam. Ratio est, quia obligatio denuntiandi sollicitantem non est tam adeundi personaliter Superiorem quam ei delinquentem deferendi, ut *Bened. XIV* in sua Bulla declarat : *Qui enim tenetur ad finem, etiam ad media tenetur. Ita S. Lig. n.* 699. Non tenetur autem Confessarius onus illud suscipere, sed muneri suo satisfaciet monendo pœnitentem ut reum opportuno tempore rite denuntiet. Poterit tamen operam suam præstare, si censuerit expedire, notitia rei extra tribunal Pœnitentiæ accepta. *S. Lig. ibid.*

Nota 3°. Ubi desunt Inquisitores, denuntiatio facienda est Episcopo loci in quo versatur pœnitens. Ipsius enim est excipere juratam denuntiationem eamque ad Episcopum rei, si forte diversus sit, transmittere, quando id necessarium judicaverit. *Kenrick, de Pœnit. n.* 245.

652. — Nota 4°. In regionibus longinquis, ubi sine magno incommodo adiri non possunt Inquisitores, vel Episcopi, aut eorum Vicarii, ut in regionibus hæreticorum, schismaticorum, paganorum, etc., absolvi possunt mulieres sollicitatæ, quin ad obligationem reum denuntiandi urgeantur; sed, cessante impedimento, v. g. in Episcopi visitatione, denuntiare tenentur. *S. Cong. S. Officii*, 22 Jan. 1727, *et* 21 Feb. 1630, *apud Kenrick, ibid.*

CASUS XXV.

SOLLICITATIO AD TURPIA 2°.

Cornelia cum lacrymis et suspiriis in confessione fatetur Sulpitio Parocho, se confessionis prætextu cum Evraldo, Confessario, quem perditissimo prosequebatur amore, turpe facinus commisisse. Prudenter eam interrogat Sulpitius, et rescit Corneliam se graviter ægrotantem simulasse et Confessarium, pravi illius affectus prorsus ignarum, confessionis prætextu advocasse, eumque, licet primo reluctantem, ad crimen patrandum tandem induxisse. His auditis, hæret anceps Sulpitius, nesciens utrum denuntiationem hujus Confessarii urgere debeat, necne.

HINC :

QUÆR. *An* CORNELIA *obliganda sit ad denuntiandum* EVRALDUM *quem ipsa sollicitavit et in peccatum induxit ?*

SOLUTIO :

653. — *R. ad Quæs. Negat S. Lig.* cum *aliis* quia ex Bulla Gregoriana denuntiandi sunt Confessarii qui sollicitarunt ad turpia, non vero illi qui sollicitationi consensum præstiterunt. Hinc, ut pœnitens subeat obligationem Confessarium denuntiandi, requiritur ut ipse ab illo sollicitatus fuerit. Igitur, licet Confessarius non eximatur a peccato magno ob inhonestum tractatum in confessione, vel occasione confessionis, etc., pœnitens tamen ab obligatione Confessarii denuntiandi eximitur, dum non reperitur sollicitatus. *S. Lig. n.* 681, etc.

Sed obstat Decisio Congr. S. Off. (11 Febr. 1661) interpretans Constitutionem *Gregorii XV* et confirmata a *Benedicto XIV*, quæ statuit *hujusmodi Sacerdotem esse denuntiandum.*

CASUS XXVI.

SOLLICITATIO AD TURPIA 3°.

RUFINA a SYLVANO, Confessario, ad crimen sollicitata, cum eo lapsa est, et nunquam per quindecim annos peccatum illud in confessione pandere ausa est. Tandem, instituta generali confessione, illud novo Confessario aperuit. Hic urget obligationem complicem denuntiandi. Renuit pœnitens, his innixa rationibus : 1° quia peccatum istud a multo tempore fuit commissum ; 2° quia complex casu et mera fragilitate deliquit : seriam enim egit pœnitentiam ; 3° quia magna gaudet virtutis fama apud omnes, et nuperrime ad conspicuam dignitatem evectus fuit ; 4° quia non tenetur seipsam prodere, propriam faciendo denuntiationem. His de causis Confessarius scribit ad Episcopum, ad obtinendam ab eo facultatem RUFINAM absolvendi quin denuntiationem præmiserit, quod illico concessit Episcopus.

HINC :

QUÆR. 1° *An excusationes* RUFINÆ *valeant ?*

2° *An Episcopus facultatem absolvendi absque denuntiatione concedere possit, quin facultates speciales a Pontifice habeat ?*

SOLUTIO :

654. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Excusationes RUFINÆ nihil prorsus valent. Nam, 1° non valet prima ratio, seu ex eo quod peccatum a multo tempore patratum fuerit, quia lex non distinguit ; nec solam emendationem rei, sed ejus punitionem intendit : secus enim, ad impediendam denuntiationis obligationem, sollicitatus onus illud ad aliud tempus remitteret. Insuper, quodnam tempus longum dicendum foret ? 2° Neque valet secunda ratio, quod ex mera fragilitate et pœnitentia sollicitantis deducitur ; quia plerumque de hoc constare nequit. Quid enim facilius est quam fragilitatem et pœnitentiam simulare ? 3° Neque valet tertia ratio, secus enim semper prætextus excogitari possent. Cæterum Superioris erit, pro sua prudentia, determinare quid opportunius pro bono Ecclesiæ agendum sit. 4° Neque magis urget quarta ratio, quia *Benedictus XIV*, in Bulla *Sacramentum Pœnitentiæ*, præcipit fieri denuntiationem, etiamsi pœnitens consenserit. Præterea denuntiatio fieri potest absque periculo famæ. Etenim mulier non tenetur dicere se consensum præstitisse, sed satis est ut dicat se fuisse sollicitatam ; imo etiam interrogata, se consensum dedisse negare potest. Constat ex Decisione *S. Congr. Inquis.*, die 27 Sept. 1724, ubi dicitur : *Si mulier consentit Confessario sollicitanti, non tenetur suum consensum manifestare, nec potest super hoc ab Episcopo interrogari. S. Lig. n.* 700.

655. — *R. ad* 2^m *Quæs. Neg. per se*, si agatur de vera sollicitatione in confessione, vel occasione confessionis, etc. Ratio est, quia agitur de lege communi Ecclesiæ magni momenti, cujus dispensatio ad Episcopos non devolvitur, seclusa speciali delegatione, quæ parce admodum concedi solet. Etenim ex Decreto *S. Cong. Inquis.*, si pœnitens non possit induci ad denuntiandum, recurrendum est ad S. Sedem pro opportuno remedio, et interea pœnitens non ab-

solvatur. *S. Lig. n.* 699, *in fine.* Aliquando S. Sedes, in casu magnæ verecundiæ, rescripsit dando facultatem Confessario absolvendi pro ea vice pœnitentem, citra onus denuntiandi. Sic refert *S. Lig. ibid.*, post *Mazzotta.* Constat etiam talem esse praxim tribunalium Romanorum, quæ ad summum paucos casus, v. g. 20, pro futuris dispensationibus tribuunt. Dixi *per se*, quia fieri potest ut alicubi vigeat consuetudo ab Ecclesia approbata, vel tolerata, vi cujus Episcopus ab obligatione denuntiandi dispensare possit, ut supra dictum est *de absolutione complicis, in casu* 23, *n.* 643.

CASUS XXVII.

SOLLICITATIO AD TURPIA 4°.

Menander, Confessarius, prævidens Sylviam nunquam obligationi complicem denuntiandi obtemperaturam esse, etiamsi sub pœna denegandæ absolutionis ipsi declaretur, judicat eam potius in bona fide relinquendam esse, et, prætermissa admonitione, absolvendam. Postea vero, dubitans an recte egerit, duos alios Sacerdotes hac de re interrogat. Prior affirmat ipsum recte egisse, quia ex regula generali omittenda est monitio, quando fructus ex ea non speratur; posterior autem prorsus dissentit, quia lex Ecclesiæ in casu nostro est adeo absoluta, ut exceptionem nullam admittat. Menander igitur dubii solutionem iterum postulat.

Hinc :

Quær. *An monenda sit de obligatione denuntiandi mulier, quæ certo prævidetur non obtemperatura?*

Solutio :

656.—*R. ad Quæs. Affirm.* Mulier de obligatione denuntiationis monenda est, licet Confessarius prævideat eam certo non esse denuntiaturam; et si denuntiare nolit, debet eam non absolutam dimittere. Ratio est, quia ipsi Confessario a Pontifice in prædicta Bulla obligatio monendi expresse præcipitur. Etenim, licet generatim loquendo in aliis obligationibus Confessarius, prævidens monitionem non profuturam esse, eam omittere debeat, hoc tamen non currit

quando de damno communi vitando agitur, ut in præsenti casu evenit. *S. Lig. n.* 694.

CASUS XXVIII.

SOLLICITATIO AD TURPIA 5°.

1° BRIXIUS, Sacerdos, occasione confessionis, RUTILIAM ad quædam leviter inhonesta sollicitavit. RUTILIA vero alium adit Confessarium, cui rem manifestat. Hic, audita mulieris confessione, eam obligat ad sollicitantem denuntiandum, et obnitentem sine absolutione dimittit, donec id peregerit.

2° SIGOLENA sub secreto naturali committit VALFRIDÆ, se a PAULINO Confessario suo, occasione confessionis, ad peccatum graviter inhonestum sollicitatam fuisse. VALFRIDA vero anxia, rem Confessario proprio exponit. Hic autem eam obligat ad PAULINUM, non obstante secreto promisso, denuntiandum, sub pœna denegandæ absolutionis.

3° RIPASIUS, Sacerdos, rogatus a BERTA ut die sequenti ejus confessionem excipiat, eam statim ad peccandum sollicitat. BERTA autem alium adit Confessarium, a quo obligatur ad RIPASIUM denuntiandum.

HINC :

QUÆR. 1° *An denuntiandus sit Confessarius sollicitans ad actus tantum venialiter inhonestos ?*

2° *An denuntiare debeat pœnitens non tantum sollicitatus, sed quivis alius qui sollicitationem novit ?*

3° *Quid, si sollicitationem sub secreto naturali acceperit ?*

4° *An denuntiandus* RIPASIUS *in tertio casu ?*

SOLUTIO :

657. — *R. ad* 1^m *Quæs. Negative* saltem *probabilius.* Ratio est, quia, ad denuntiandum sollicitantem, requiritur ut actus sollicitationis sit peccatum grave, ita ut putetur eum graviter in eo peccasse. *Benedictus* enim hoc sollicitationis crimen appellat nefariam improbitatem, quod peccatum

certo grave denotat. Præterea actus in se levis contra castitatem, non fit gravis ex eo quod in confessione, vel occasione confessionis ponatur; secus enim quodlibet peccatum veniale in materia veracitatis, humilitatis, patientiæ, etc., evaderet grave in Sacramento, quod nemo asserit.

Nec obstat dicere quod culpa levis redditur gravis, ob reverentiam Sacramento debitam; nam alias omne peccatum leve in confessione fieret grave ob irreverentiam Sacramento irrogatam, quod falsum est. Insuper, tota injuria tunc est quatenus Sacramentum ministratur cum actu pravo: ergo, si actus sit leviter pravus, levis etiam erit injuria Sacramento illata. *S. Lig. n.* 683, *et alii multi* contra *plures.*

658. — *R. ad* 2^m^ *Quæs. Affirm.* Ratio est, quia parvi refert quod agatur de ipso sollicitato vel de alio qui rem novit; remanet enim idem adæquatus finis legis, qui est ut sollicitans puniatur. Cæterum casus ille raro occurrit, quia plerumque sollicitatio a solo pœnitente sollicitato cognoscitur. *S. Lig. n.* 695, *in fine.*

659. — *R. ad* 3^m^ *Quæs.* Ille qui sollicitationem sub secreto naturali novit, nihilominus ad denuntiationem faciendam tenetur. Ratio est, quia nemo tenetur ad secretum, etiam cum juramento promissum, quando secretum illud in damnum commune vergit. Excipe tamen, si sollicitatio sit manifestata ad petendum consilium; nam propalatio secreti esset tum contra commercium humanum, et etiam contra bonum publicum quod in consiliis petendis intervenit. *S. Lig. n.* 698.

660. — *R. ad* 4^m^ *Quæs. Affirm.* Ratio est, quia jam verificatur sollicitationem factam esse occasione confessionis. Negant tamen plures, quia, aiunt, sollicitatio non est proxima confessioni faciendæ, sed potius conventioni de facienda confessione. Sed *S. Lig.* ait hoc non officere quominus sollicitatio dicatur facta occasione confessionis. Quare primæ sententiæ omnino subscribit.

CASUS

DE OFFICIO CONFESSARII,

SCILICET

De Confessario ut doctore et judice; de agendi ratione Confessarii cum pœnitentibus in occasione peccati versantibus; cum consuetudinariis et recidivis; cum pueris; cum moribundis; cum sponsis proxime nupturis; de defectibus a Confessario reparandis.

CASUS I.

CONFESSARIUS UT DOCTOR.

Curtius, Confessarius, magna pœnitentium turba omnis generis circumdatus, quamplurimis satisfacere cupiens, parum curat de pœnitentibus edocendis adhortandisque, et vix unam alteramve interrogationem interjicit, ratus se ad nil aliud teneri, saltem *sub gravi*. Hinc plerosque absolvit inscius an sufficiente doctrina polleant, necne; plures evidenter ignaros, ut pueros et rudiores, a se facile dimittit, donec per se aut per alios, v. g. per parentes, instruantur; quod præstat etiam erga eos qui examen neglexisse videntur. Si quando pœnitentes videantur ex ignorantia peccasse, eos edocere omittit, ne formaliter saltem gravius peccent.

Longinus autem, timens semper ne muneri suo deficiat, ab interrogandis, instruendis, adhortandisque pœnitentibus finem non facit, innixus hoc principio, scilicet: *Confessarium respondere coram Deo de solo pœnitente nunc confitente, non autem de cæteris exspectantibus.* Hinc sedulo satagit pœnitentes examinando perscrutari, ignorantiam ab omnibus excutere, quantumvis invincibilem, licet prævideat eos monitis non esse obtemperaturos; *quia*, inquit, *si non obtemperent, id sibi imputare debent.*

HINC :

QUÆR. 1° *Ad quid teneatur Confessarius ut doctor?*

2° *An ignaros examinare et instruere debeat?*

3° *Quantum, vel quomodo eos instruere teneatur?*

4° *An semper instruere debeat vel possit pœnitentes ex ignorantia sive vincibili, sive invincibili peccantes?*

5° *Quid de utroque Confessario sentiendum?*

SOLUTIO :

661. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Confessarius, ut doctor, tenetur pœnitentes docere ea omnia quæ pertinent ad Sacramentum Pœnitentiæ hic et nunc recipiendum, quia ut minister Sacramenti ejus validam et licitam administrationem procurare debet; et ut doctor, doctrinam necessariam tradere. *S. Lig. n.* 607, etc. — *Vid. Comp. n.* 610.

R. ad 2^m *Quæs. Affirm.* Juxta modo dicta Confessarius docere debet ignaros de necessariis ad Sacramentum Pœnitentiæ recipiendum, et obligationes christianas quas ignorare videntur. Non tamen eos instruere debet in particulari de omnibus quæ illi scire debent, et aliunde scire possunt. *S. Lig. ibid.*

662. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Non requiritur ut Confessarius taliter ignaros instruat, ut mysteria Fidei *doctrinaliter* vel *memoriter* sciant, sed sufficit si ita illos instruat ut ii rudi quodam modo ea capiant, assensumque præbeant, cum proposito ea melius addiscendi in posterum. Talem autem doctrinam Confessarius patiens ac prudens pœnitenti ingerere poterit, illi proponendo præcipuos Fidei articulos, ita ut ad singulos actum Fidei exerceat, v. g. sequenti modo : *Credis quod Deus sit unus in essentia et trinus in personis*, etc., *sicut Ecclesia credit?... — Credis Filium Dei pro nobis fuisse incarnatum, passum, mortuum, et esse Redemptorem nostrum?... — Credis in genere quidquid credit Sancta Romana Ecclesia?... — Nunc vero doles de peccatis tuis, de tua incuria salutis...*, *quia offendisti Deum summe bonum*, etc.? *Proponis vitam emendare, occasiones fugere*, etc..., *et insuper melius addiscere a tuo Parocho, vel ab aliis, ea*

quæ sunt saluti necessaria? — Quod si hæc promittat, et actus Fidei præfatos sincere elicuerit, absolvi poterit. *Sic Elbel, n.* 463, post *Gobat, Sporer,* etc.

663. — *R. ad 4^m Quæs.* Pœnitens semper instrui debet in casu particulari, si ejus ignorantia videatur *vincibilis*, quia talis ignorantia eum non eximit a peccato, nec proinde periculum est ne admonitus formaliter peccare incipiat, siquidem jam *formaliter* peccasse censetur. Si vero ignorantia sit *invincibilis*, monendus est quoties speratur fructus; secus ubi non speratur, quia inutilis et noxia evadit talis admonitio. Attamen instruendus est pœnitens in omni casu, si ex ignorantia peragat ea quæ principiis primariis juris naturalis, aut eorum conclusionibus immediatis repugnant, quia hæc diu ignorari non possunt. Item, si actus ex ignorantia positus in damnum commune redundat. Adde etiam, si pœnitens ipse interrogat Confessarium, quia interrogans jam in ignorantia invincibili non versatur. *S. Lig. n.* 610 *ad* 616, *et l.* 1, *n.* 170. — *Vide Comp. n.* 611.

664. — *R. ad 5^m Quæs.* 1° Curtius muneri suo non satisfecit, nec quatenus doctor, nec quatenus medicus, ut ex dictis liquido constat; nimis enim præceps in confessionibus excipiendis, non satis curat de integritate confessionis procurandæ, neque de bono pœnitentis promovendo. Confessarius generatim attendere debet tantum ad confessionem quam hic et nunc peragit, non vero ad sequentes. Attamen in magno concursu pœnitentium piorum, qui frequenter confitentur et noxas leves tantum afferunt, celerius confessiones audire potest. 2° Curtius magis adhuc arguendus est, ex eo quod rudes et pueros ignaros tam præcipitanter et dure a se repellat; auctor enim est quare isti a confessione deterreantur, cum summo salutis periculo. *Recole dicta supra, in casibus* 10 *et* 24 *de Confessione, n.* 452, 495, 496.

665. — 2° Longinus vero plurimum in alio excessu abundat. Etenim scrupulosius et minutius cum suis pœnitentibus agit; sicque seipsum et alios contorquet, atque fideles a Sacramentis amovebit. Valet sane principium quod Confessarius attendere debeat ad solum pœnitentem, qui hic et nunc confessionem peragit; sed non ideo quæstionibus minutis et tædiosa inquisitione, necnon importunis admoni-

tionibus illum obruere et suffocare debet. Insuper imprudentissime agit, pœnitentes in omni casu e bona fide cruendo, quin attendat an fructus ex monitione sperandus sit, necne.

CASUS II.

CONFESSARIUS UT JUDEX 1°.

De causa instruenda.

GERVASIUS, Confessarius, 1° præ celeritate et aliqua incuria, interdum unam vel alteram quæstionem de specie vel numero peccatorum faciendam prætermittit. 2° Quando occurrunt devotulæ cnixe rogantes ut accuratas interrogationes peractæ ab ipsis confessioni addere velit, indignabundus eas cito dimittit, etiam non impertita absolutione, data tamen communicandi licentia, dicens se ab illis satis superque detentum fuisse. 3° Si accedunt rudes incompletam confessionem facientes, omittit interrogationes ad procurandam integritatem necessarias, *quia*, ait, *Confessarius non tenetur interrogare nisi juxta captum pœnitentis, et isti rudes minimum captum habent.*

HINC :

QUÆR. 1° *An, vel quomodo gravis sit obligatio pœnitentes interrogandi?*

2° *An, et quatenus interrogandi sint vel absolvendi pœnitentes pii?*

3° *Quomodo Confessario agendum sit cum rudibus?*

4° *Quid de* GERVASIO *dicendum?*

SOLUTIO :

666. — *R. ad* 1^m *Quæs. Per se* datur obligatio gravis in Confessario interrogandi pœnitentes, quia Confessarius, quatenus judex, curare debet ut, quantum satis est, causa judicii sacramentalis instruatur. Præterea constituitur ut pœnitentem non solum audiat, sed adjuvet ad suam obligationem debite implendam. HINC :

1° Graviter peccat Confessarius, si ex omissione volun-

taria interrogationis alicujus debeat sequi grave damnum pœnitentis vel alterius, et illud damnum saltem in confuso prævideriť. Graviter etiam peccat, si desit obligationi interrogandi quòad partem notabilem hujus obligationis, in suo complexu spectatam, v. g. si plerasque interrogationes de numero et speciebus, scienter et voluntarie, sine rationabili causa omittat. Tunc enim graviter in officio suo delinquit, et irreverentiam gravem confessioni et Sacramento irrogat.

667. — 2° Non autem graviter peccat, si ex levi negligentia, vel ex inadvertentia, plura etiam necessario petenda omittat. *Billuart, diss.* 6, *art.* 10, §. 2, ubi sic loquitur: « Si ex levi negligentia, ex inadvertentia, ex memoriæ labi- « litate, humana distractione, spiritus defatigatione, nimia « attentione in confessionibus audiendis, etc., aliquid etiam « necessarium inquirere omittat, nullum aut leve tantum « erit peccatum: nemo enim tenetur cum tanta difficul- « tate et morali impossibilitate alienos defectus supplere. »

668. — 3° Major erit difficultas, si Confessarius omittat sine gravi ratione, et voluntarie seu ex gravi incuria, unam tantum vel alteram necessariam interrogationem, v. g. circa numerum aut speciem. Ex una parte videtur graviter peccare, quia supplet vices pœnitentis; pœnitens vero, si ad obligationem adverteret, nec ei satisfaceret, graviter peccaret. Attamen ex alia parte probabilius non videtur graviter peccare. Ratio est, quia in hoc apparet parvitas materiæ respectu totius obligationis in suo complexu spectatæ. Insuper, si admitteretur materiæ gravitas, onus maximum imponeretur Confessariis, qui semper in mediis anxietatibus fluctuarent, timentes ne forte ex gravi negligentia interrogationem faciendam omiserint, et inde in oppositum excessum cum magno pœnitentium gravamine impellerentur.

Præterea, quamvis Confessarius suppleat locum pœnitentis, non tamen videtur esse tanto rigore obligatus ad interrogandum, sicut ille ad se accusandum. Confessarius enim præcise supplere non debet tanquam cautionem pro pœnitente assumens, sed potius tanquam auxiliator ejusdem. Adde etiam quod, si rigorosa comparatio inter utriusque obligationem admitteretur, millies onus Confessarii debitum pœnitentis excoderet; cum pœnitens raro confiteri

teneatur, Confessarius vero continuo, et sæpe tota die munus suum adimplere debeat.

669. — *R. ad* 2m *Quæs.* 1° Necesse non est ut pœnitentes pii interrogentur, quando moraliter constat Confessario eos culpis gravibus vacare, quia nulla confessionis integritas tunc procuranda est. Confessarius enim interrogare non tenetur, nisi advertat integritatem certo aut probabiliter in aliqua re deficere.

2° Neque necessarium est ut pœnitentes pii, qui sæpius confitentur, toties quoties absolvantur, sed aliquando cum sola benedictione dimitti possunt, facta eis facultate ut ad sacram Synaxim accedant; quia jus strictum ad absolutionem non semper habent, quando sola venialia clavibus subjiciunt. Expedit tamen ut, generatim loquendo, absolutionis beneficio donentur.

670. — *R. ad* 3m *Quæs.* Confessarius plerumque ipsemet examinare debet rudiores, quia sibi solis relicti non melius se examinabunt; et, si dimittantur ut accuratius se præparent, nunquam magis dispositi redibunt, imo, absterriti difficultate examinandæ conscientiæ, facile a confessione avertentur. S. *Lig. n.* 607.

671. — *R. ad* 4m *Quæs.* 1° Gervasius excusandus videtur a peccato gravi *in primo casu*, cum paucas interrogationes faciendas de specie et numero peccatorum ex incuria omittat, quia officium suum, quoad substantiam, adimplere censetur. 2° Ab omni peccato eximendus foret *in secundo casu*, si cum personis devotis humanius ageret. Numquid enim sunt cum indignatione tractandæ illæ animæ Deo gratæ, quia sincere pietatem sectantur, et potiorem partem gregis Christi Domini constituunt? Equidem tempus non inutiliter cum ipsis terendum, sed etiam cavendum est ne animo dejiciantur. Neque beneficio absolutionis plerumque privandæ sunt, licet necessaria reconciliatione cum Deo non indigeant. 3° Damnandus autem et graviter quidem Gervasius pro ratione agendi cum rudibus, quos sibimetipsis relinquit, nec sine periculo, imo cum certitudine, eos integritati confessionis non satisfacere. Deberet igitur eos interrogare, saltem juxta eorum conditionem et capacitatem, v. g. sequendo ordinem præceptorum Decalogi, etc., et quoad singula de peccatis magis obviis inquirendo. Hoc

enim ipsorum conditionem et captum minime superat. *S. Lig. Hom. apost. n.* 103.

CASUS III.

CONFESSARIUS UT JUDEX 2°.

Dispositiones ad absolutionem.

SEVERUS, Confessarius, contendit absolutionem pœnitentibus difficillime concedendam esse, quia plerumque signa certæ dispositionis in illis deprehendi nequeunt; præter quod non licet uti probabilitate in materia Sacramentorum. Hinc ipse sibi constans in praxi, raro, et quasi invitus, absolutionem impertitur. Nec existimat peccatores prima vice qua accedunt unquam absolvi posse, quoties ab uno aut a pluribus annis a Sacramentis abstinuerunt, si solus mortis articulus excipiatur.

BLANDINUS, contra, facillime absolvit quoscumque pœnitentes sponte accedentes, quia *ultronea confessio est signum certum dispositionis;* et etiam eos omnes qui tantum affirmant, se vitam in melius mutare velle; quia, juxta receptum axioma: *Credendum est pœnitenti tam pro se quam contra se dicenti.* Quam praxim servat, etiamsi ab aliis fide dignis noverit esse de quibusdam pœnitentibus diffidendum.

HINC :

QUÆR. 1° *Quænam certitudo dispositionis pœnitentis ad concedendam absolutionem requiratur, et quænam signa doloris ut sufficientia habenda sint?*

2° *An spontanea confessio sit testimonium sufficiens dispositionis pœnitentis?*

3° *An liceat, oporteat, vel expediat absolvere prima vice quoslibet pœnitentes, qui sat dispositi videntur, licet a multo tempore non fuerint confessi?*

4° *Quid de utroque Confessario, seu quid ad utrumque casum?*

SOLUTIO :

672. — *R. ad* 2^m *Quæs.* 1° Sufficit certitudo moralis lata, quæ in veram probabilitatem resolvitur, seu judicium prudens innixum in motivo gravi *comparative probabiliori.* 2° Signa autem doloris *ordinaria per se* sufficiunt, scilicet, si pœnitens candide et humiliter confiteatur; si asserat ex corde se dolere; si peccata sincere videatur declarare; si ex aliquo motivo pio ad confessionem libere accesserit. *S. Lig. n.* 461. — *V. Comp. n.* 624-625.

673. — *R. ad* 2^m *Quæs. Affirm. communiter*, si pœnitens nullo fine humano duci videatur, nisi specialis ratio contra illum militet : confessio enim spontanea magnam præsumptionem creat in favorem pœnitentis. *V. Comp. n.* 939.

674. — *R. ad* 3^m *Quæs.* 1° Semper absolvi possunt prima vice, cum sufficienter dispositi videntur; pœnitens enim vere dispositus, seu ille qui talis apparet, semper absolvi potest. 2° Absolvi autem debent, stante qualibet causa sat gravi, v. g. si absolutio facile differri nequeat, vel si dilatio ei esset valde gravis, etc.; secus ad breve tempus remitti possunt, si judicet Confessarius dilationem absolutionis eis profuturam esse, ad meliorem nempe præparationem præmittendam, aut uberiorem fructum ex Sacramento percipiendum. *S. Lig. n.* 459-462. — *V. Comp. n.* 632-633.

675.—*R. ad* 4^m *Quæs.*—*Ad primum casum.* SEVERUS in omnibus errat, ut ex dictis liquido constat. Falsum est plerumque signa dispositionis sufficientis deprehendi non posse. Imo præsumi debent in pœnitente ad confitendum libere accedente, nisi signa positiva et majora in contrarium habeantur. Falsum est quoque requiri certitudinem absolutam dispositionis pœnitentis ad absolvendum, sed requiritur tantum ea certitudo moralis valde lata, quæ naturæ Sacramenti Pœnitentiæ ab hominibus administrandi congruit. Christus enim illud instituit, ut a Ministris hominibus frequenter conferri posset. Quomodo autem frequenter conferri posset peccatoribus, si rigida certitudo de pœnitentium dispositione requireretur? *V. S. Lig. n.* 461 *et seq.*

676. — *Ad secundum casum.* BLANDINUS plerumque quidem laudandus est; sed in hoc errat, quod in regulis gene-

ralibus adeo inhæreat ut nullas exceptiones admittere videatur, licet quandoque reapse in praxi admittendæ sint pro variis rerum circumstantiis. Ex iis enim aliquoties certitudo moralis contra pœnitentem erui potest.

CASUS IV.

CONFESSARIUS MEMORIÆ BREVIS.

Guido, Sacerdos, infelicis memoriæ (quidquid sit de judicio), ne pœnitentes perturbet, remittere solet ad finem confessionis interrogationes faciendas, remedia præscribenda, oneraque restitutionis imponendæ, occasionis derelinquendæ, etc. Sed non raro, absoluta pœnitentis narratione, de indagandis injungendisve, imo et de ipsis peccatis penitus oblitus est. Quid tunc miser? Rudiores adigit ad confessionem compendiario repetendam, cultiores vero in pace relinquit, ne illos offendat; et, re dissimulata, confestim absolvit, nesciens quidem quandoque quid absolvat.

Hinc :

Quær. 1° *Quomodo et quando faciendæ sint interrogationes?*

2° *Quænam notitia status pœnitentis requiratur ut valide et licite absolvi possit?*

3° *Quid ad casum?*

Solutio :

677. — *R. ad 1^m Quæs.* 1° Quomodo faciendæ sint interrogationes? Interrogationes debent esse moderatæ, discretæ, opportunæ, etc. *V. Comp. n.* 615.—2° Quando autem faciendæ sint? Præcipuæ interrogationes breviter faciendæ sunt post singula peccata, ne e mente excidant; quædam tamen faciendæ sunt plerumque ante confessionem, v. g. a quo tempore pœnitens non sit confessus? an absolutus fuerit? etc.: nisi pœnitens sponte hæc dixerit, etc. *V. Comp. n.* 617. — *S. Lig. Praxis Conf. n.* 20.

678. — *R. ad 2^m Quæs.* 1° *Ad validitatem*, sufficit ut Confessarius habeat præsentem aliquam materiam etiam

minorem, seu satis est si cognoscat pœnitentem in aliquo peccasse, sive de vita præsenti, sive de vita præterita ; quia, hoc posito, habetur quidquid ad rationem Sacramenti Pœnitentiæ requiritur.

2° *Ad liceitatem*, sufficit ut Confessarius recordetur, saltem *in confuso*, status pœnitentis. *Ita S. Lig. n.* 502, ubi hæc habet : « Commune est apud Doctores non esse repe-« tendam confessionem factam eidem Confessario, quando « illa fuit prolixa, aut absolutio fuit dilata, et Confessarius « recordatur, *saltem in confuso*, status pœnitentis. » Sic etiam *Lacroix*, *n.* 1216, cum aliis. Ratio est, quia Confessarius, in actu confessionis, jam sufficiens judicium de singulis peccatis tulit. Præterea, si requireretur notitia integra omnium peccatorum ad absolvendum, onus intolerabile Confessariis et pœnitentibus imponeretur ; Christus autem sapientissimus onus intolerabile in confessione imponere noluit. *Recole dicta de satisfactione*, *n.* 525 *et seq.* — *V. Comp. n.* 421 *et* 512.

Imo, juxta *Suarez* et *Lugo*, Sacerdos, licet oblitus sit status pœnitentis, et nesciat qualem pœnitentiam imposuerit, dummodo recordetur pœnitentem fuisse dispositum et pœnitentiam acceptasse, potest postea sine alia notitia absolvere.

Sic enim *Suarez* : « Si jam imposuit pœnitentiam, non « indiget memoria peccatorum, imo nec pœnitentiæ impo-« sitæ, etiamsi Navarrus id dicat ; sed satis est ut recorde-« tur hunc pœnitentem fuisse rite confessum et bene dis-« positum, et quod postea nihil grave commiserit, in quo « ejus testimonio standum est. Si vero pœnitentiam non « imposuit, et neque in particulari, neque secundum ali-« quam confusam et moralem rationem recordatur status « conscientiæ ipsius pœnitentis, postulare debet iteratam « notitiam, ut imponat pœnitentiam condignam. » *Suarez*, *D.* 22, *sect.* 6, *in fine*.

Sic autem *Lugo* : « Si prior confessio facta fuit Sacerdoti « judici, atque adeo ex se fuit sacramentalis, et Sacerdos « pœnitentiam imposuit ; postea, licet oblitus sit status « pœnitentis, et nesciat qualem pœnitentiam imposuerit, « sed recordatur pœnitentem fuisse dispositum ad absolu-« tionem, et pœnitentiam acceptasse, poterit postea Sacer-« dos sine alia notitia absolvere. » *Lugo*, *de Pœn. disp.* 16, *sect.* 15, *n.* 636

679. — *R. ad 3m Quæs.* Male fecit Guido, remittendo ad finem confessionis omnes faciendas interrogationes, præscribendaque onera seu remedia, ob periculum oblivionis. Quivis alius ita agendo imprudens foret; quanto magis Guido, qui memoriæ infelicis probe se novit esse?

CASUS V.

METHODI

Ad memoriam Confessarii adjuvandam.

Nicolinus, Missionarius, in media pœnitentium turba die noctuque, de conscientia fidelium qui apud se jam confessionem inchoarunt ne *in confuso* quidem recordari potest. Cum autem abhorreat a methodo sociorum, pœnitentibus tradentium quasdam schedulas secretis signis refertas, quibus memoria peccatorum accusatorum revocetur, jubet confessionis factæ repetitionem. At de gravi injustitia et imprudentia accusatur ab aliis Confessariis, quos ipse vicissim de singularitate apud Theologos inaudita redarguit.

Hinc:

Quær. 1° *Quænam media adhiberi possint ad memoriam Confessarii, et præsertim Missionarii, juvandam?*

2° *Quid de præfatis methodis judicandum?*

3° *Quid speciatim de praxi* Nicolini?

Solutio:

680. — *R. ad 1m Quæs.* Media illa ad triplicem classem revocari possunt, scilicet ad methodum *interrogationum*, vel *pœnitentiarum*, aut *schedularum*.

1° *Methodus interrogationum.* Sic Confessarius procedere potest: primo inquirat a pœnitente, qui alio tempore jam confessionem inchoavit, a quo tempore absolutus fuerit? Si respondeat: *a duobus, vel pluribus annis*, jam statim deprehenditur qualis generis sit ille, seu homo de salute valde incuriosus, pluribus peccatis mortalibus inquinatus ob omissionem confessionis annuæ et Communionis paschæ.

lis. Interrogat etiam an inchoata tantum, aut ad finem deducta fuerit confessio, et utrum ipsi aliquid particulare injunctum, vel quid statutum fuerit? Sæpe hæc pauca sufficient, ut memoria saltem confusa pœnitentis resumatur. Quod si hoc non sufficiat, instet dicendo : « Non bene tui recordor; vellesne dicere quid præcipuum erat in tua confessione? An pravas habueris cogitationes?... etc. » Juvabit autem plurimum, prima vice qua accedunt pœnitentes, si Confessarius eos instruat de modo se manifestandi quando ad perficiendam confessionem redibunt; v. g.: *Mihi in mentem revocabis hoc, vel illud...*, puta *circumstantiam singularem*, vel *professionem*, etc.

681. — 2° *Methodus pœnitentiarum.* Confessarius admoneat sedulo pœnitentem, ut attente audiat retineatque pœnitentiam ipsi injungendam, et diligenter adimpleat; insuper plerumque addat se interrogaturum illum redeuntem utrum eam adimpleverit; postea imponat pœnitentias speciales, quantumvis leves, sed varias pro variis pœnitentium statibus, seu pro variis peccatorum generibus, ita ut, de pœnitentia recordando, statum pœnitentis, *saltem in confuso*, recognoscat. Sæpe juvabit imponere pœnitentias quasdam medicinales, ex quarum natura peccatorum memoria in mentem sponte sua redeat, v. g. actus Fidei pro peccatis contra Fidem; actus Caritatis pro peccatis odii vel vindictæ, vel etiam aliquam orationem fundendam pro inimicis; modicam eleemosynam pro variis injustitiis; invocationem B. Virginis Immaculatæ pro peccatis contra castitatem, etc. Si tamen pœnitens multiplici vitio inquinatus sit, pro uno tantum aut pro altero imponenda esset memorialis pœnitentia; secus enim pœnitens omnia opera injuncta facile obliviscetur. Quod si, non obstante omni cura Confessarii, pœnitens injunctæ pœnitentiæ fuerit oblitus, ad interrogationes prudenter recurrendum erit. *Meth. Vesuntina*, c. 7, *art.* 1.

682. — 3° *Methodus schedularum.* Confessarius præparet libellum in cujus foliorum margine tot numeros ponet, quot ipsi occurrere possunt pœnitentes in decursu Missionis, totque schedulas aliquo numero signatas aut signandas in libello reponat. Dum vero audit primum pœnitentem, adnotet in libello juxta numerum primum, signis sibi notis, cujusque statum, et finita confessione, schedulam ipsi tra-

dat, eumdem numerum primum referentem et ab ipso redeunte reddendum; quare, ex collato numero, qualis sit pœnitens uno ictu oculi facile patebit. Secundo autem confitenti secundum tradet numerum, et idem cum aliis occurrentibus præstabit.

683. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Seu, quid de variis methodis judicandum? Suadenda est præ aliis *methodus pœnitentiarum*; minoribus enim incommodis obnoxia est quam cæteræ, præsertim tertia. Verum aliquando evenit ut pœnitentes injunctæ pœnitentiæ obliviscantur, sed non adeo frequenter evenit, si Confessarius sollicitus sit eam menti pœnitentis bene inculcare; et insuper, deficiente memoria pœnitentiæ, facile ad interrogationem Confessarius recurrere potest.

Minime autem suadenda *methodus schedularum*, quæ maximis scatet incommodis; sæpe enim amittuntur schedulæ, et frequentius ex inadvertentia commutantur, v. g. si schædulæ matris et filiæ in eodem libro precum reponantur, et tunc error est gravissimus, et violationem sigilli sacramentalis inducere potest, puta si Confessarius indebite juxta numerum erroneum interroget. Insuper quantum videtur incommodum, quod Confessarius sæpe lumen accensum juxta se habere debeat, ad signa in libello exaranda, vel relegenda!

684. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Nicolinus nedum deficiat, superabundat; onus enim gravius pœnitentibus imponit ab ipsis exigendo repetitionem totius confessionis; nam hoc minime est necessarium, ut ex dictis satis constat, cum sufficiat ad summum si cognitio aliqua valde confusa status pœnitentis habeatur ad impertiendam absolutionem.

CASUS VI.

OCCASIO PECCATI 1°.

Homobonus, Confessarius, absque difficultate sequentes pœnitentes absolvit, scilicet: 1° peregrinum, qui concubinam domi adhuc habet; 2° mercatorem, qui pergit semel in anno ad nundinam Bellicadri (*Beaucaire*), et toties ibi cum eadem muliere peccat; 3° mulierem, quæ, etsi ab

uno anno cessaverit a consuetudine peccandi, videt tamen interdum amasium honeste, cum ipso litteris honestis communicat, ejusque effigiem servat.

HINC :

QUÆR. 1° *An absolvi possit ille qui in occasione proxima versatur, antequam eam deserat ?*

2° *Quid agendum cum iis qui in occasione proxima quidem, sed necessaria versantur ?*

3° *Quid de* HOMOBONO *in singulis casibus ?*

SOLUTIO :

685. — *R. ad* 1^m *Quæs.* 1° *Neg. per se*, si agatur de occasione *in præsenti* seu *in esse*, quia nimium urget periculum propositum infringendi. Excipe : 1° si pœnitens afferat signa extraordinaria ; tunc enim potest absolvi, quia propter hujusmodi signa Confessarius prudenter judicare potest non adesse in pœnitente periculum illud infringendi propositum : signa enim illa indicant pœnitentem uberiorem recepisse gratiam, qua magis constanter se geret in occasione removenda. *S. Lig. n.* 454. Excipe : 2° si pœnitens reverti non posset nisi cum maxima difficultate, vel si alia necessitas moralis urgeret. *S. Lig. n.* 454, *ibid.*

2° *Affirm.* autem *per se*, si agatur de occasione *necessaria* quidem, sed non *in esse* ; tunc enim pœnitens absolvi potest per duas aut tres vices, si firmiter proponat ab occasione cavere, quia minus est relapsus periculum. Quod si postea emendatio non appareat, absolutio ei differenda est. *Ita S. Lig. n.* 454. — *V. Comp. n.* 630.

686. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Possunt absolvi, saltem prima vice et etiam pluries, si firmiter proponant facere occasionem ex proxima remotam, adhibendo media a Confessario præscripta, licet adhuc melius sit eis absolutionem differre. Si vero eodem modo postea labantur in peccatum, absolutione privandi sunt, nisi signa doloris extraordinaria afferant, ut supra dictum est. *S. Lig. n.* 456. — *V. Comp. n.* 630.

687. — *R. ad* 3^m *Quæs.* HOMOBONUS, Confessarius, *in primo casu* potest et debet absolvere peregrinum firmiter

promittentem se concubinam ejecturum esse statim ac in patriam redux erit, nisi non adeo longe distet, et alias sat facile reverti queat.

In secundo casu, absolvere potest aliquoties, si pœnitens promittat ab occasione cavere. Si postea eodem modo semper peccet, differenda erit absolutio donec signa doloris extraordinaria dederit. Non desunt Theologi qui docent talem pœnitentem nunquam esse absolvendum, nisi, recurrente occasione, firmitatem propositi experimento temporis probaverit. Sed hæc doctrina ut omnino durior habenda est. Pœnitentes enim dimissi ad annum ut experimentum propositi facerent, facillime a Sacramento arcerentur (1).

In tertio casu absolvere *per se* non potest, nisi prius a muliere firmum obtineat propositum non amplius cum amasio conveniendi, neque litteris, licet honestis, cum eo communicandi, atque ejus effigiem dilacerandi, vel saltem non amplius servandi. Ratio est, quia hæc omnia amorem humanum fovent, et facile antiqua pericula salutis renovant. Attamen occurrere possunt rationes cum tali pœnitente mitius agendi; igitur ad varias circumstantias attendendum est.

CASUS VII.

OCCASIO PECCATI 2°.

JULIANA, puella, cum CAIO patris sui famulo, familiæ necessario, sæpius peccavit. Confitetur cum signis indubiis contritionis, et semel, iterum, iterumque absolvitur. Relabitur tamen; at quantocius ad Confessarii pedes provoluta, cum lacrymis peccatum confitetur. Dubius hæret Confessarius, sed misericordia motus, etiam hac quarta vice et pluribus aliis JULIANAM absolvit.

(1) « Que faire à l'égard d'un pénitent qui se trouve dans une occasion « prochaine et volontaire, mais une occasion qui ne se présente que rare- « ment, par ex. une fois par an? S'il paraît disposé à renoncer entièrement « à cette occasion, on peut l'absoudre une première et une seconde fois, « comme l'enseigne *S. Charles*, et même une troisième, au jugement de « *S. Ligori*. Si après cela il ne s'est ni corrigé, ni éloigné de l'occasion, « on lui différera l'absolution jusqu'à ce qu'il donne des signes extraordi- « naires de contrition. » *Gousset*, *n.* 565.

HINC :

QUÆR. *An* JULIANA *pluries absolvi potuerit, aspectis iis quæ in casu declarantur?*

SOLUTIO :

688. — *R. ad Quæs.* Stante occasione *necessaria*, et signis indubiis contritionis, potuit JULIANA semel vel iterum et forte iterum absolvi. Sed juxta S. *Lig.* non potuit ulterius absolvi, nisi signa doloris extraordinaria dederit; imo etiam tunc melius absolutio ei fuit differenda. Etenim S. Auctor, n° 454 et 456, sic loquitur : « Casu quo pœnitens jam ad- « monitus media præscripta neglexerit, et eodem modo « fuerit relapsus, dico omnino dimittendum esse sine ab- « solutione, nisi forte signa *extraordinaria* exhibeat. Et « etiam huic, extraordinaria compunctione donato, *ordi- « narie loquendo*, absolutionem denegarem quando com- « mode absolutio posset differri. Fortasse alicui hoc tradens « nimis rigidus videbor; sed ego cum pœnitentes hujusmodi « occasionum laqueis irretitos offendissem, sic semper egi « et semper agam : hac enim via incedens non me rigidum, « sed maxime erga eos benignum esse puto; quandoqui- « dem nullus isto aptior modus mihi videtur ut ipsi a pec- « catis et a damnatione æterna eripiantur, et e contrario « crederem quod, si benigne agendo absolutionem eis « præstarem, causa essem ut misere in vitiis tabescerent. « Quisque in sensu suo abundet. »

689. — Et n° 457 sic iterum ait S. Doctor : « Verior « sententia est cum (qui versatur in occasione *necessaria* « et semper eodem modo relabitur) non posse absolvi nisi « occasionem deserat cum jactura adhuc vitæ, si opus sit, « quando nulla emendatio nec probabilis spes emendatio- « nis apparet : ratio est, quia homo tenetur cum omni jac- « tura vitæ vitare periculum proximum peccati formalis; « hic enim currit illud *Marci*, 9. 46 : *Si oculus tuus scan- « dalizat te, ejice eum.* »

690.—Attamen S. *Lig.* non damnat eos qui non agunt cum tanto rigore erga pœnitentes in occasione *necessaria* vel *quasi necessaria* versantes. Sic enim varias refert sententias, n° 455 : « An possit quis manere in occasione proxima, si « aliter deberet pati notabile detrimentum temporale in vita,

« fama, aut fortunis?... *Communiter affirmant* Doctores non « teneri pœnitentem occasionem dimittere, si aliter grave « damnum temporale passurus sit, dummodo interim sit « paratus uti mediis præscriptis.... Ratio est, quia occasio « peccandi non est in se peccatum, neque affert necessita- « tem peccandi; quapropter bene potest cum ea consistere « vera detestatio peccatorum et firmum propositum non « relabendi, ac adhibendi debita remedia. Et quamvis præ- « ceptum vitandi occasionem proximam *per se* obliget ad « non permanendum in occasione, tamen illud intelligen- « dum obligare cum quis voluntarie in occasione persistit, « non vero *si maneat ex necessitate*; moraliter autem hæc « necessitas intervenit, quando sine magno detrimento seu « incommodo nequit occasio dimitti: etenim tunc pericu- « lum formale et proximum, opportunis adhibitis mediis ad « non relabendum, fit materiale et remotum; non enim « qui est in periculo, *sed qui amat periculum, in illo peribit.* « *Eccli.* 3. 27. »

« 691. — Hinc dicunt *Sporer*, *Busemb.* cum *communi*, « quod ii qui ab officio, negotiatione aut domo in qua « peccant, discedere nolunt, quia sine magna difficultate « non possunt, absolvendi sunt, si sint parati remedia « adhibere....

« Hæ sententiæ probabilissimæ sunt; verum in praxi « omnes conveniunt expedire ut iis qui versantur in occa- « sione proxima, etiam necessaria, differatur absolutio. »

CASUS VIII.

OCCASIO PECCATI 3°.

1° Lampridius semel vel iterum cum ancilla sua peccavit: confitetur post tres menses, affirmans se toto corde dolere et media idonea ad relapsum vitandum esse adhibiturum; sed ancillam sibi perutilem ejicere non posse. His omnibus perpensis, cum absolvit Confessarius. Sed cum, uno vel altero anno abhinc elapso, fama peccati divulgata fuisset, Lampridius noster absolutionem tempore Paschali obtinere nequit nisi prius ancillam ejecerit, etsi minime cum illa a duobus vel tribus annis peccaverit.

2° Radulphus, Sacerdos, mordicus recusat dimittere

ancillam, quacum plus æquo familiariter se gessit pluries, vel etiam sæpius : 1° quia jam serpens rei rumor sic confirmaretur ; 2° quia forte cum alia ancilla majus periculum subiturus esset ; 3° quia, cum nuperrime exercitiis spiritualibus vacaverit, id fieri, jubente Confessario, dictitarent.

HINC :

QUÆR. 1° *An* LAMPRIDIUS *prima vice absolvi potuerit, et secunda vice recte sine absolutione dimissus fuerit ?*

2° *An valeant rationes a* RADULPHO *expositæ ?*

SOLUTIO :

692. — *R. ad* 1^m *Quæs.* LAMPRIDIUS prima vice absolute potuit absolvi, quin statim ancillam dimitteret, aspectis casus circumstantiis ; seu experimentum aliquod temporis permitti potuit : sed, revelato peccato, debuit absolutione privari, nisi ancillam reapse dimiserit, propter scandali rationem, quæ maxime urget. Excipe, nisi talis sit utriusque conversio, et adeo communiter perspicua, ut jam nulla suspicio de pravo inter eos consortio apud vulgus subsistat.

693. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Non valet prima ratio RADULPHI, si rumor publicus sit valde gravis, quia subsistit scandalum, quod tolli nequit donec ancillam retinuerit. Illam autem dimittendo, nedum famæ detrimentum patiatur, eam proprie recuperat.

Neque valet secunda ratio, quia multo facilius erit præcavere a nimia familiaritate cum alia famula, quacum liberius nunquam egit. Insuper satagat, in quantum fieri potest, ut seligat ancillam annosam, minus decoram, indole gravem et piam, et multo minus periculum experietur ; ad orationem quoque frequenter recurrat.

Tertia autem ratio valere potest ad tempus, seclusa suspicione gravi ex parte populi ; sed RADULPHUS statuere debet famulam dimittere quamprimum potuerit, quin famæ detrimentum subeat.

CASUS IX.

OCCASIO PECCATI 4°.

1° LUDMILLA a decem annis ULDERICO cælibi, dubiæ famæ viro, et a Sacramentis recipiendis alieno, famulatur. Existimatio autem communis est, eos in concubinatu versari. Accedit LUDIMILLA ad Missionarium in hoc loco exercitia spiritualia tradentem. Negat vero se cum hero pravum habere consortium, postulatque ut ad Sacramenta admittatur. Parochus, qui eam confitentem animadvertit, dicit eam non esse admittendam. Quid igitur aget Missionarius? Ipse LUDUMILLAM absolvit, eique communionem permittit.

2° OLYMPIA, puella, BALDUINO nubere intendens, quamvis animadvertat sui præsentiam et collocutionem ei occasionem præbere plurium peccatorum internorum, recusat tamen se ejus oculis subtrahere, quia timet ne recedendo hanc nubendi occasionem amittat.

HINC :

QUÆR. 1° *An* LUDUMILLA *potuerit absolvi et ad Communionem admitti, quin* ULDERICUM *deseruerit ?*

2° *An permitti possit juvenibus diversi sexus ut soli se invisant, matrimonii causa vel prætextu ?*

3° *An excusanda sit* OLYMPIA *? et quid, si ipsa, idem periculum subiret ?*

4° *An eadem de causa* OLYMPIA *excusanda foret, si oscula quædam pateretur ?*

SOLUTIO :

694. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Solutio hujus casus non caret difficultate, præsertim in speculatione, sepositis scilicet variis rerum adjunctis. Sane scandalum ante omnia præcavendum est. Verum sedulo indagandum est num alio modo tolli nequeat, v. g. si ancilla herum induceret ut piis exercitiis assidue interveniret. Non semper enim ad rumorem publicum attendere debemus, quando infamia gratis creata

est. Aliquando enim malum pejus inde sequeretur, quam ex illius contemptu; quia, si temporalia dimittenda essent propter eos qui scandala concitant, hoc bono communi noceret. Sic *S. Thomas*, 2. 3. *q.* 43, *art.* 8.

695. — *R. ad* 2^m *Quæs. Negat* omnino *S. Lig. n.* 452, ob proximum peccandi periculum, quod in talibus circumstantiis et conversationibus invenitur. Hinc ait: *Vix semel vel iterum permitterem sponso ad domum sponsæ accedere, aut sponsæ aut parentibus illum accipere.* Sed paulo severior videtur ista decisio, præsertim si contracturi matrimonium, solum coram parentibus, vel amicis, se invisant; quod tamen est enixe commendandum, quantum fieri potest: occasio enim illa *simpliciter necessaria* dicenda est, modo non plus æquo protrahatur, et cautiones a Confessario præscriptæ adhibeantur.

696.—*R. ad* 3^m *Quæs.* Olympia *per se* excusari potest, modo sui præsentiam et collocutionem etiam modestam non inutiliter multiplicet. Ratio est, quia justam habet causam licito modo fovendi amicitiam Balduini, etiamsi ille ex infirmitate aut malitia sua tali occasione abutatur. Hoc præsertim dicendum est, si Olympia aliam occasionem æque propitiam nubendi non speret. Tenetur tamen ex caritate ad imminuendam occasionem ruinæ spiritualis a Balduino acceptam, in quantum fieri potest, quin sponsi animum a se avertat, nempe cum quam rarius ad secum colloquendum admittendo, et cum eo modestius conversando, etc.

Neque inquietanda erit Olympia, licet etiam ipsa pravas cogitationes in mente sua exoriri animadvertat, modo diligenter ab eis dissentiat; sed tunc major urgeret adhuc ratio caute sponsum admittendi.

697. — *R. ad* 4^m *Quæs.* Olympia excusari nequit a cooperatione graviter illicita, si patiatur oscula, animo libidinoso a sponso facta. Ratio est, quia, licet puella absque malo fine et intra terminos honestatis agat, hæc tamen admittendo, facile periculo consentiendi in pravum desiderium et delectationem se exponit, et præsertim sine causa sufficiente peccatis certis sponsi cooperatur. Etenim rationabiliter timere non potest sponsum a se recessurum, ex eo quod præfatas familiaritates ipsi modeste negaverit. Roget igitur Balduinum ut velit sibi parcere et ab omni gestu

periculoso abstinere, ne forte connubium careat cœlesti benedictione et pravum sortiatur exitum. *Elbel*, *de peccatis*, *n.* 585.

CASUS X.

OCCASIO PECCATI 5°.

1° BERTA, ancilla, cum CAIO hero identidem peccat. Urget Confessarius separationem. Obtemperare recusat famula: 1° quia herus emendationem adpromittit; 2° quia a pluribus annis herus stipendium annuum ipsi non persolvit, nec est persoluturus, si discedat. Absolvit Confessarius. Sed ecce, post sex menses redit BERTA cum relapsu pluries iterato, easdem afferens rationes ut a relinquenda occasione excusetur, et adhuc a Confessario absolvitur.

2° PASCASIUS, juvenis, solet sæpe in vicinam domum se conferre, et ibi moras bene longas protrahere cum puellis et feminis facie decoris, genio et indole gratis, necnon lepido hilarique sermone venustis, conversando, licet frequentes tentationes contra castitatem, motusque graviter inordinatos, et interdum ipsam pollutionem experiatur. Confessario autem præcipienti ut ab istis consortiis frequentandis abstineat, abnuit obtemperare PASCASIUS, quia tentationibus non assentit, saltem plerumque, et quia sua et altera familia fœdere amicitiæ sunt conjunctissimæ. Quare nescit Confessarius an eum absolvere possit.

HINC :

QUÆR. 1° *An valeant excusationes* BERTÆ *in primo casu?*

2° *Quid, si, facto temporis experimento,* CAIUS *et* BERTA *emendati fuerint?*

3° *An vero famula, ab hero vivide sollicitata, teneatur eum derelinquere, si facile possit, etiamsi ipsa non consentiat?*

4° *Quid Confessarius facere debeat in secundo casu?*

SOLUTIO :

693. — *R. ad* 1^m *Quæs. Per se* non sufficiunt rationes a

Berta allatæ. Etenim non valet *prima ratio*, quia herus emendationem fingere potest, et, licet eam serio promittat, nihilominus occasio præsens maximum peccandi periculum semper inducit. Neque valet *secunda ratio*, quia emolumentum temporale non videtur tantum, ut maximum animæ periculum compensare possit. Confessarius igitur urgere debuit Bertam ad occasionem peccati derelinquendam, sub denegatione absolutionis, præsertim cum agatur de occasione *in esse*, saltem generatim loquendo. Attendendum etiam est ad quantitatem relativam damni quod Berta subire debet. Etenim, si valde pauper sit, et stipendium notabile ipsi debeatur, v. g. multorum annorum, Confessarius sententiam suam temperare poterit. *Recole dicta supra*, *n.* 691-692.

R. ad 2^m^ *Quæs.* 1° Non facile de perfecta emendatione fides adhibenda est, præsertim post productam diu peccandi consuetudinem. 2° Etiamsi de perfecta emendatione constaret, ordinarie neque permittendum foret ut in eodem contubernio permanerent. Ratio est, quia, ubi prava frequentatio præcessit, mira datur peccandi facilitas, et, præsente semper occasione, ingens relapsus periculum instat.

699. — *R. ad* 3^m^ *Quæs. Affirm. per se.* Ratio est, quia tunc adest occasio proxima pro illa famula. Etenim ille qui libere commoratur ubi tam periculose ad malum allicitur, non potest rationabiliter superare tentationem nisi auxiliis gratiæ extraordinariæ, quæ ab eo sine temeritate sperari nequeunt: hoc autem præcipue, si præfata mulier sit fragilis, parum devota, raro accedens ad Sacramenta, præsertim si junior sit et forma speciosa. *Ita S. Lig. et alii communiter.*

Dixi *per se*, quia non esset obliganda ad exeundum statim e domo famula jam ætate provecta, valde pietati dedita, a peccato abhorrens, et quæ videtur paratissima ad media opportuna adhibenda ut tentationes repellat. *S. Lig. ibid.* Idem etiam dicendum est pro casu in quo ancilla exire non posset, nisi ut in æquale periculum et forte in majus incideret.

700. — *R. ad* 4^m^ *Quæs.* Confessarius Pascasium absolvere nequit, nisi ab istis consortiis, saltem ex magna aut maxima parte, serio abstinere velit. Ratio est, quia Pascasius se ex-

ponit sæpe et sine causa sufficiente periculo deordinationis valde gravis contra legem naturalem. Licet enim communiter tentationibus non consentiat, nihilominus ponit causam proximam motuum graviter deordinatorum et etiam pollutionis, quod a peccato mortali excusari nequit. Præterea, quamvis hucusque pravis tentationibus non consenserit, vel raro iis adhæserit, periculo postea consentiendi exponitur : *qui* enim *amat periculum, in illo peribit. Eccli.* 3. 27. Neque PASCASIUS excusari potest ratione necessitudinis, seu amicitiæ specialis, qua ejus familia cum familia vicina conjungitur; hæc enim necessitudo non exigit ut tam frequenter mulieres adeat, neque ut tanto tempore cum iis commoretur. Non est tamen prohibendus ne interdum eas visitet, præsertim in cognatorum societate. Itaque Confessarius PASCASIO proponat has Spiritus Sancti sententias : *In medio mulierum noli commorari. Eccli.* 42. 12. — *Cum aliena muliere ne sedeas. Eccli.* 9. 12. — Subjungat quoque illud Poetæ, lepidis hisce versiculis expressum :

Quid facies, facies Veneris cum veneris ante?
Ne sedeas, sed eas; ne pereas per eas.

CASUS XI.

DE CONSUETUDINARIIS.

1° MAURITIUS, Confessarius, benignitatis fama notissimus semper quoscumque prava consuetudine irretitos absolvit, licet a longo tempore in cœno vitii tabescant, dummodo de peccatis dolere videantur, et emendationem promittant. Innititur præsertim in hac regula in *Catech. Rom.* tradita : *Si, audita confessione, judicaverit* (Sacerdos) *neque in enumerandis peccatis diligentiam, neque in detestandis dolorem* OMNINO DEFUISSE, ABSOLVERE POTEST. (*De Sacram. Pœnit. n.* 82). Hinc facile absolvit prima vice sequentes pœnitentes : 1° NIGRITIUM, juvenem a decem annis in mediis impudicitiis immersum, et occasione mortis concubinæ ad meliorem frugem conversum; 2° GAUDENTIUM, bibulum, senem a quadraginta annis non confessum, et occasione Jubilæi ad tribunal Pœnitentiæ accedentem; 3° JUCUNDAM, puellam die sequenti nupturam, et a sex mensibus in prava peccandi consuetudine cum sponso versantem.

2° Thyrsus autem, diversis prorsus addictus principiis, nunquam consuetudinarios absolvit, quin ter aut quater in confessione audierit, et per tres aut quatuor aut etiam sex menses eorum emendationis experimentum fecerit; quia, ait, licet hujusmodi pœnitentes dispositi appareant, non constat tamen eos non esse relapsuros; hoc autem solo temporis experimento probari potest.

Hinc:

Quær. 1° *An consuetudinarius prima vice absolvi possit? vel utrum experimentum temporis requiratur?*

2° *An expediat, ut statim absolvatur? et an absolutio differri possit, si de ejus dispositione constet?*

3° *Quid de agendi ratione utriusque Confessarii?*

Solutio:

701. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Consuetudinarius quilibet semper prima vice absolvi potest, etsi nulla emendatio præcesserit, modo eam serio proponat, et vera signa pœnitentiæ, licet *ordinaria* tantum, ostendat. Nec proinde temporis experimentum ad propositum ejus probandum requiritur. *S. Lig. n.* 459-462. — *V. Comp. n.* 623-632 *et seq.*

702. — *R. ad* 2^m *Quæs.* 1° Differri potest absolutio *per se* ad breve tempus, licet pœnitens consuetudinarius videatur sufficienter dispositus, scilicet ut melius adhuc disponatur. Pœnitens enim, quamvis jus habeat ad absolutionem, non habet jus ut statim absolvatur; quia ad Confessarium, ut medicum, spectat judicare pro meliori bono pœnitentis quid sit magis opportunum. *S. Lig. n.* 454. Utrum autem expediat absolutionem differre pœnitenti, etiam consuetudinario sufficienter disposito, hoc pendet a variis circumstantiis, et quam maxime attendendum est ad id quod majus pœnitentis bonum requirit. Non est autem differenda absolutio pœnitenti disposito, nisi ipse libenter id acceptet: etenim, si pœnitens dilationem ægre ferat, difficile dilatio ei profutura erit. *V. Comp. n.* 623.

703. — *R. ad* 3^m *Quæs.* 1° Mauritius nullo modo videtur inquietandus *per se*, si judicium efformet de dispositione

pœnitentis *relative probabiliori*. Attendat tamen num, præter peccandi consuetudinem, in occasione extrinseca versetur.

2° Thyrsus errat graviter existimando consuetudinarios semper et solo temporis experimento probandos esse, et ejus directio omnino perniciosa et intolerabilis judicanda est. *S. Lig. n.* 459. — *V. Comp. n.* 632, 633, 638.

CASUS XII.

DE RECIDIVIS 1°.

1° Bonifacius, Sacerdos, facillime absolvit non semel sed pluries pœnitentes qui, accepta absolutione, in eadem consuetudinis peccata relabuntur, quoties aliquam emendationem, aut signa, licet *mere ordinaria*, doloris in eis deprehendit. Imo absolvit per annum octavo quoque die Marcum juvenem, pluries in hebdomada in eadem circiter incontinentiæ peccata labentem, sed *extraordinaria* doloris signa afferentem, v. g. statim post patratum peccatum ad confitendum properantem, et coram Confessario gemitus et suspiria ex corde edentem; et postea de perfecta ejus emendatione gavisus est.

2° Severinus, Confessarius, oppositam sequens praxim, absolutionem denegat omnibus recidivis, donec perfecte emendentur; imo ad repetendas confessiones præteritas eos adigit, utpote firmo proposito destitutas, ac proinde sacrilegas: *quia*, ait, *ille qui firmiter non amplius peccare proposuit, non tam cito relabitur, sicut domus solide ædificata non tam cito corruit.* Nec facile movetur signis specialibus doloris, quia signum verius pœnitentiæ est a peccatis abstinere.

Hinc:

Quær. 1° *An recidivus absolvi possit cum signis pœnitentiæ ordinariis? vel saltem cum signis extraordinariis?*

2° *An absolvi possit recidivus qui redit cum eodem numero peccatorum, si extraordinaria doloris signa præ se ferat?*

3° *Quid de utroque Confessario dicendum?*

Solutio :

704. — *R. ad* 1^m *Quæs.* 1° Recidivus semper absolvi potest cum signis pœnitentiæ *extraordinariis*, siquidem hujusmodi signa argumentum indubium de pœnitentis dispositionibus præbent, nec alia probatio ullatenus requiritur. Ita *communissime* Theologi.

2° Juxta S. *Ligorium* et *recentiores* Theologos, generatim non est absolvendus recidivus cum signis tantum *ordinariis*, saltem si jam pluries relapsus fuerit, nisi ratio specialis aliter suadeat. Cæterum in omni casu ad bonum spirituale pœnitentis quam maxime attendendum est, ut ait S. *Lig. n.* 459.

Verum antiquiores Theologi nullam faciunt distinctionem inter habituatos et recidivos, neque inter signa ordinaria doloris et signa extraordinaria. Docent enim semper absolvi posse pœnitentem, si videatur dispositus. Neque remedium dilationis absolutionis omnino *necessarium* existimant, sed tantum aliquando suaviter adhibendum tanquam *utile* si profuturum sit pœnitenti haud ægre illud ferenti. *V. Comp. n.* 632, 636 *et seq.*

705. — *R. ad* 2^m *Quæs. Affirm.*, quia signa *extraordinaria* doloris, etiam juxta recentiores antiquioribus severiores, argumentum certum de pœnitentis dispositionibus præbent. Nec refert quod totidem peccata aut etiam plura commiserit, quia non de numero peccatorum, sed de dispositionibus pœnitentis est inquirendum ; dispositiones autem pœnitentis ex signis *extraordinariis* certæ evadunt.

706. — *R. ad* 3^m *Quæs.* 1° Non est arguendus *per se* Bonfilius, ex eo quod pluries recidivos cum signis *mere ordinariis* absolverit. Etiam, ex *S. Lig. n.* 454, licet absolvere pluries pœnitentem qui versatur in occasione extrinseca peccati, non tamen præsente, etiam seclusis signis *extraordinariis* pœnitentiæ : ergo *a fortiori*, si agatur de recidivo in consuetudinem *intrinsecam*, seu *solitariam*. Recte autem egit Bonfilius *toties quoties* præfatum juvenem absolvendo, quia signa *extraordinaria* doloris, quæ afferebat, semper in ejus favorem militabant. Sic fertur S. Philippum Nerium, Romæ Apostolum, absolvisse, singulis hebdomadis per plures annos, juvenem aliquem in eodem incontinentiæ peccato pluries in hebdomada relabentem, at sempe-

postea sincere dolentem ; et tandem de perfecta ejus emendatione gavisus est.

707. — Severinus, Parochus, omnino est damnandus, quippe qui pœnitentes excessiva severitate damnat. Numquid hujusmodi Confessarius est Christi dignus minister? Ejusne vices gerit? Ipsiusne visceribus induitur? Numquid pœnitentes in eo cognoscere valent patrem amantem, medicum prudentem, pium Doctorem? Nequaquam ; sed tantum severum judicem et conscientiarum tyrannum ! Quantum claudicans sit et absurda comparatio inter propositi et domus constructæ firmitatem, nemo non videt. Numquid ignoras, o Severine, ex propria etiam experientia, quanta sit voluntatis humanæ mobilitas et fragilitas?

Audi *Chrysostomum* ad *Theodorum l.* 2, *n.* 2 : *Lubrica est natura humana ; cito decipitur, sed cito a fraude se expedit ; et sicut confestim cadit, ita confestim erigitur.* — *Gousset, n.* 544.

708. — *Sed objicis :* Signum verius pœnitentiæ est a peccatis abstinere, nam ait *S. Greg. in Evang. l.* 2, *hom.* 34 : « Pœnitentiam agere est perpetrata mala plangere, et plangenda non perpetrare. » Et *S. Isidorus, l.* 2, *de summo Bono :* « Irrisor est non pœnitens, qui adhuc agit quod pœnitet. »

R. Cum *S. Thoma, Summ. p.* 3, *q.* 84, *a.* 10 : « Pœnitere « est anteacta peccata deflere et flenda non committere, « scilicet, *simul dum flet, actu vel proposito.* Ille enim est « irrisor, non pœnitens, qui, *simul dum pœnitet, agit quod « pœnitet, vel proponit iterum facturum quod gessit...* Quod « autem aliquis postea peccat vel actu, vel proposito, non « excludit quin prima pœnitentia vera fuerit. Nunquam « enim veritas prioris actus excluditur per actum contra- « rium subsequentem. Sicut enim cucurrit qui postea sedet, « *ita vere pœnituit, qui postea peccat.* » *V. Gousset, ibid.* — *V. Comp. n.* 633.

CASUS XIII.

DE RECIDIVIS 2°.

Caprasius a longo tempore pessimam habet consuetudinem se polluendi. Sæpius a Confessario sine absolutione

dimittitur, quia minime fuit emendatus. Tandem ad confitendum accedit, non magis emendatus, imo cum majori relapsuum numero, sed extraordinarie commotus ex repentina morte cujusdam amici, sine confessione defuncti.

HINC :

QUÆR. 1° *An* CAPRASIUS *absolvi potuerit?*

2° *An pœnitenti non absoluto, ad longum tempus absolutio differenda sit?*

3° *An facilius sit absolvendus recidivus in habitum solitarium aut intrinsecum, quam recidivus in occasionem extrinsecam?*

SOLUTIO :

709. — *R. ad* 1^m *Quæs.* CAPRASIUS statim absolvi potuit, quippe qui signa doloris *extraordinaria* præbuit. Nec refert quod plura adhuc peccata commiserit, quia, si emendatio non apparet ex consuetudinis imminutione, de ea ex insolita contritione constat.

R. ad 2^m *Quæs. Neg. omnino*, quia tanta dilatio ad nihil aliud prodest quam ad pœnitentem a Sacramentis avertendum. Cum dilatio aliqua absolutionis expedire videtur, ad breve tempus fieri debet, v. g. ad tres, quinque, octo, aut ad summum quindecim dies. *V. Comp. n.* 623.

710. — *R. ad* 3^m *Quæs. Affirm.* cum *S. Lig. n.* 463, ubi sic loquitur :

« Dico quod si pœnitens relapsus sit ob causam seu *fragilitatem intrinsecam*, ut accidit in peccatis pollutionis, « delectationis morosæ, odii, blasphemiæ, et similium, « *raro puto differendam esse absolutionem* recidivo sufficienter disposito per signum *extraordinarium*... »

« Dixi 1° si pœnitens sit relapsus *ex causa intrinseca*; « nam, si reinciderit ex causa extrinseca, dico absolutionem « omnino differendam esse usque dum tollatur occasio, si « sit voluntaria; si vero necessaria, donec periculum recidendi ex proximo fiat remotum.

« Dixi 2° *raro*; nam *regulariter* censeo non discedendum a sententia communi..., nempe non esse differendam absolutionem pœnitenti qui relapsus est ex *intrin-*

« *seca* fragilitate, quia in tali pœnitente magis sperandum, « profuturam fore gratiam Sacramenti, quam dilationem « absolutionis. »

711. — « *Sed dices:* Cur differenda est absolutio pœni- « tenti qui est in occasione extrinseca, et non illi qui re- « lapsus est ex prava consuetudine, cum eodem modo im- « pellat ad peccandum occasio extrinseca, ac prava consue- « tudo? *Respondetur:* Alio quidem longe diverso modo ad « peccatum impellit occasio extrinseca, quam pravus habi- « tus; occasio per objecti præsentiam, quæ vividas excitat « cogitationes, vehementer movet sensus ad peccandum, « affectumque ad peccatum reddit intensiorem. Sic ideo « pœnitens maximam vim sibi inferre debet, non solum ad « superandam tentationem, sed etiam ad conandum ut pe- « riculum per fugam familiaritatis cum persona complicis « ex proximo fiat remotum. Prava autem consuetudo cum « non habeat objectum extrinsecum præsens, non ita uti- « que, sicut occasio, ad peccandum impellit; unde fit ut « pœnitens minorem vim sibi inferre debeat ad abstinen- « dum a peccato. Præterea, cum pravus habitus sit quid « intrinsecum et inseparabile a persona, extirpatio habitus « minus quam occasionis remotio pendet a propria volun- « tate; et ideo magis sperandum quod Deus bonam volun- « tatem per majora auxilia adjuvabit ad perseverandum. »

CASUS XIV.

CONFESSARIUS CUM PUERIS

Controversia acerrima agitata est in quodam cœtu Sacerdotum, de rebus theologicis disputantium, circa pueros nondum ad primam Communionem admissos. Alii volebant ut nunquam pueri hujusmodi absolverentur, quia instructionis et contritionis sufficientis non videntur capaces, adeoque exponitur periculo nullitatis Sacramentum sine profectu puerorum. Alii contendebant absolvendos esse eos qui peccatorum gravium rei viderentur. Alii vero asserebant omnes esse saltem aliquando absolvendos, nisi evidenter absolutionis incapaces apparerent; sed serio ac diligenter esse adlaborandum Confessario, ut capaces fiant.

Similes quæstiones agitabantur de ætate in qua pueri ad

confessionem essent admittendi, vel in gravi morbo ultimis Sacramentis reficiendi forent, et hinc et inde disputabatur.

HINC :

QUÆR. 1° *An aliquando absolvi possint vel debeant pueri nondum ad primam Communionem admissi?*

2° *Quandonam ad confessionem admittendi sint?*

3° *Quali ætate, urgente mortis periculo, sacro Viatico et Extrema Unctione donari possint, vel debeant?*

4° *Quomodo generatim cum pueris procedendum?*

SOLUTIO :

712. — *R. ad 1m Quæs. Affirm.* Absolvi possunt, et debent, saltem quoties prudenter judicat Confessarius eos reatum peccati mortalis contraxisse, vel de hoc fundatam habet suspicionem. Esset enim summa imprudentia et immanis crudelitas tales pueros vinculis Satanæ irretitos, et periculo æternæ damnationis expositos tamdiu relinquere. Nec dicas illos pueros vix esse doloris ad Sacramentum requisiti capaces; nam qui possunt a Deo separari per peccatum, bene etiam reconciliari possunt per pœnitentiam. Si tibi major difficultas occurrat in iis ad dolorem præparandis, non est sufficiens excusatio a majori cura erga ipsos a te adhibenda; imo, licet pueri non judicentur versari in statu peccati mortalis, utilissime etiam interdum absolventur, saltem *sub conditione*, ne tamdiu gratia Sacramenti priventur, et ad minus semel in anno. *S. Lig. n.* 432 *et* 666; *in Praxi Conf. n.* 90; *et Hom. apost. tr. ult. n.* 37.

713. — *R. ad 2m Quæs.* Pueri ad confessionem admittendi sunt quando censentur doli capaces, seu gaudere usu rationis, quia tunc fiunt peccatores, et proinde subjecti legi divinæ et ecclesiasticæ; quandonam autem censeantur doli capaces, non potest unica regula definiri: hoc enim non pendet a sola ætate, sed ex qualitate ingenii, educationis..., etc., v. g. si eos pudeat de mendaciis, de aliqua impudicitia commissa, licet septennes nondum sint. Non sunt autem generatim habendi absolutionis capaces pueri

qui confitendo frequenter vertunt caput, qui respiciunt alios circumstantes, qui digitis ludunt in clathris, nugantur cum pileolo..., etc. *Lacroix, n.* 1796.

Expedit autem puerulos, licet absolutionis nondum capaces, ad confitendum admittere, ut sic instruantur et confessioni assuescant. *Lacroix, n.* 1795.

714. — *R. ad* 3^m *Quæs.* 1° Reficiendi sunt sacro Viatico pueri de vita periclitantes, qui sunt rationis usum adepti. Ratio est, quia ex una parte pueri in tali periculo constituti ex lege divina communicare debent, et ex alia parte ob magnam utilitatem ex Eucharistia suscipiendam tanta dispositio in suscipiente non requiritur. Graviter igitur errant Parochi qui S. Viaticum ejusmodi pueris administrare nolunt. *S. Lig. de Euch. n.* 301. — *Gousset, n.* 233. — *Billuart, dissert.* 6, *art.* 7.

2° Etiam pueri nondum septennes, sed ratione præditi, Extrema Unctione muniendi sunt. Ratio est, quia nulla conditio in ipsis deest ut eam valide et licite recipere possint; siquidem sunt peccati actualis capaces, et de vita periclitantur. *S. Lig. de Extr. Unct. n.* 720, *et alii communius*, quibus consonat *Bened. XIV, de Syn., l.* 8, *c.* 6, ubi approbat quod tradit Rituale Argentinense, nempe non denegandam esse *Extremam Unctionem* pueris septennibus, nec iis quibus malitia supplet ætatem, licet ad septennium non pervenerint.

715. — *R. ad* 4^m *Quæs.* Sic generatim agendum videtur:

1° Permittantur pueri primum ipsi sua peccata explicare; si vero in hoc deficiant, præsertim si notentur doli capaces, juvandi sunt per has aut similes quæstiones, v. g. sequendo ordinem præceptorum: An mane et vespere oraverint? An diebus Dominicis et festis devote Missæ interfuerint? An in ea garriverint per notabile tempus? An Catechismum neglexerint, an in eo attenderint? An parentibus vel præpositis inobedientes fuerint? An aliquid a parentibus vel aliis abstulerint? An mentiti sint? etc.

716. — 2° Si puer appareat audacior, interrogari poterit, caute tamen, an cum sociis indecenter egerit? Si fateatur, interrogari poterit quid fecerit? Si peccatum veniale ex gravioribus fateatur, v. g. furtulum, mendacium, expedit interrogare an frequenter fecerit, ut sic paulatim addisca

numerum in gravioribus esse explicandum. In dubio an pueri forte graviter peccaverint, etiam in materia levi, ex conscientia erronea, possunt interrogari an putaverint per id mereri infernum? Et tunc corrigenda est conscientia ubi falsa deprehenditur. Cæterum caveat Confessarius ne *nimius* sit in examinando pueros, et ne *indiscrete* interroget, quo fiat ut pueri horrorem confessionis concipiant.

717. — 3° Si puer appareat satis instructus ad Fidem Spemque supernaturalem eliciendam, excitari potest, præmisso paucis actu Spei et Fidei, hoc modo, ad dolorem :

« Fili, quo deveniunt qui peccant? Nonne ad infernum, « qui in gravi peccato moriuntur, et ad purgatorium qui « de venialibus non dolent, et pœnitentiam non agunt? Pa- « tientur in inferno et purgatorio gravissimas pœnas, in « inferno æternas, et in purgatorio temporales, sæpe du- « rantes per multos annos; possesne illas sustinere? Non « posses per horam dimidiam jacere in rogo, vel manum « tenere in accensa candela; quid ergo fieret, si deberes « totus ardere instar ferri candentis multis annis in purga- « torio, vel inferni igne sulphureo in æternum? Possesne « tolerare? Non posses, deberes tamen. » *Reuter, Neo-Conf. n.* 402 *et seq.*

CASUS XV.

CONFESSARIUS CUM MORIBUNDIS 1°.

Lubinus, Sacerdos, magno zelo erga moribundos accensus sæpe sæpius eos absolvere solet, etiamsi sensibus jam sint destituti et prius Sacramentis muniti fuerint, dum adhuc usu rationis gauderent. Sed a Paulino socio reprehenditur, quia contra Ecclesiæ praxim superflue Sacramentum Pœnitentiæ nullitatis periculo exponit : « moribundi enim, « ait, Sacramentis semel muniti, sunt in pace relinquendi « et tantum precibus adjuvandi. »

Hinc.

Quær. 1° *An expediat moribundos pluries absolvere, si morbus protrahatur?*

2° *Quid de praxi utriusque Sacerdotis?*

3° *Quomodo generatim cum moribundis agendum?*

SOLUTIO :

718. — *R. ad 1^m Quæs.* 1° Expedit sane pluries absolvere moribundos, qui adhuc usu rationis potiuntur; etenim delinquere possunt, et quidem frequenter : ergo etiam absolvi possunt, licet fortasse venialiter tantum peccent. Insuper absolutio pluries repetita plurimum inservire potest ad moribundum contra diaboli insidias et animi dejectionem præmuniendum et confortandum. *S. Lig. n.* 480.

Sunt quidem Confessarii qui in hoc excedunt, absolutionem decies v. g. per semihoram repetendo. Attamen Confessarii sæpius infirmum invisere debent, si morbus protrahatur, postquam Sacramentis munitus fuerit, ut eum in mediis doloribus et tentationibus extremi agonis solentur, et ad spem fiduciamque erigant (1).

2° Imo expedit pluries iterum absolvere moribundos sensibus jam destitutos. Ratio est, quia intervallum lucidum habere possunt pro sequenti absolutione, licet forte in præcedenti nullum habuerint. Insuper, si usu rationis, licet brevi tempore, gaudeant, iterum atque iterum peccare possunt, et proinde etiam medicamine spirituali indigere. *Ita S. Lig. n.* 482, *in fine*; *et Hom. apost. n.* 57, ubi dicit : *tales infirmos posse absolvi etiam ter vel quater in die.*

719. — *R. ad 2^m Quæs.* 1° Magnopere laudanda est agendi ratio LUBINI, et inducendus est ad eam sedulo prosequendam, pro fructu, auxilio ac solatio moribundorum, qui omnimodo in tantis angustiis adjuvandi sunt.

2° Consequenter ipse carpens PAULINUS jure meritoque carpendus est, ex eo quod praxi infirmis adeo salutari obsistat. Praxis autem illa, licet ab Ecclesia non expresse præscribatur, a pluribus Theologis et præsertim a S. Ligorio, cujus doctrina ab Ecclesia approbata est, docetur et enixe

(1) « Les Curés et les Confesseurs ne doivent pas se persuader que tout « leur ministère soit rempli, lorsqu'ils ont administré les derniers Sacre- « ments à leurs malades. Ils continueront à les voir et à les voir le plus « souvent qu'il leur sera possible, pour les soutenir et les fortifier, aux ap- « proches de la mort, contre les attaques de l'ennemi du salut. Un Evêque « ne peut tolérer la conduite d'un Curé, d'un Desservant ou d'un Aumônier « qui néglige de visiter les malades, après leur avoir donné l'Extrême- « Onction. » *V. Gousset, n.* 622.

commendatur, atque a piis Confessariis communiter adhibetur.

720. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Confessarius, in excipiendo moribundorum confessionibus, non debet tam severe procedere circa numerum et species, quam cum cæteris; quia vires mentis et corporis pœnitentis, aut forte instans mortis periculum, id non permittunt. Hoc præsertim valet: 1° si pœnitens ægre confiteatur, et minutis quæstionibus graviter defatigandus esset; 2° si Sacerdos jam accessisset cum sacro Viatico, aut si medicus instaret ut Viaticus cito infirmo ministraretur: tunc enim melius est ad dispositionem pœnitentis, quam ad integritatem confessionis attendere; sufficit tunc infirmo imponere, ut confessionem repetat cum convaluerit.

CASUS XVI.

CONFESSARIUS CUM MORIBUNDIS 2°

Casus extremæ necessitatis.

Albinus, neo-Sacerdos, ut Vicarius Gerundio Parocho jam senescenti adjungitur; sed vix ad locum sibi assignatum advenerat imperitus Albinus, eique obsequia præstiterat, cum ecce Gerundius audiens Titium concubinarium, a pluribus annis, cum meretrice cohabitantem, moribundum jacere: « Perge, perge ocius, ait novo suo ministro; tu enim juvenis velocius ad auxiliandum periclitanti advolabis. Eia, ne timeas, casus quidem gravissimus est qui tibi prima fronte occurrit; sed tales casus ad experientiam, mi bone, viam sternunt. » Præsto adest tremebundus Vicarius. Jubet statim ejici concubinam. Titius parere recusat: 1° quia ista mulier est sibi et familiæ necessaria; 2° quia plures liberos ab ea suscepit; 3° quia ab anno integro cum ea non peccavit, et ipse est ex hac vita jamjam discessurus. Albinus dubitat utrum possit hunc moribundum absolvere, Eucharistia reficere, sacro Oleo perungere. Tandem nullum Sacramentum ei concedendum esse statuit, et tristis mœrensque recessit. Mox autem Titius animam efflavit, ante tribunal tremendi Judicis compariturus.

HINC :

QUÆR. 1° *An* TITIUS *absolvi potuerit, et aliis muniri Sacramentis, non ejecta concubina ?*

2° *Quid de rationibus ab illo allatis ?*

3° *Quid, si ageretur de concubina in domo amasii ægrotante, aut de meretrice in lupanari moribunda ?*

4° *Quid, si concubinatus esset occultus, v. g. si famula cum hero clam male viveret ?*

SOLUTIO :

721. — *R. ad* 1^m *Quæs. Communiter loquendo* absolvi non potuit, si concubinarius fuit publicus, ut in casu supponitur. Ratio est, quia, præter occasionem peccati fugiendam, necessaria est satisfactio scandalo proportionata ; seu, per separationem publicam, scandalum publicum omnino removendum est.

Dixi *communiter loquendo*, quia, si concubinarius graviter decumbens mulierem dimittere non possit, v. g. si adeo sit derelictus, ut, ea dimissa, neminem habeat qui ipsi necessaria præstet, tunc absolvendus est, et aliis Sacramentis muniendus, modo vere contritus judicetur et coram adstantibus promittat, se mulierem ejecturum esse statim ac ad sanitatem redierit ; in tali enim necessitate scandalum reparatur eo modo quo reparari potest : nemo quippe ad impossibile tenetur. *Bouvier, Dissert. in* 6° *Præcep. Decal. art.* 2.

722. — *R. ad* 2^m *Quæs. Per se* rationes a TITIO allatæ non valent ad eum excusandum ab obligatione concubinam dimittendi. Etenim : 1° *Non valet prima ratio*, scilicet concubinam esse ipsi et familiæ necessariam, nisi neminem habeat præter eam ad sibi auxiliandum ; siquidem ratio scandali tollendi quam maxime urget. 2° *Nec valet secunda ratio*, nempe eum liberos a concubina suscepisse ; urget enim magis inde separationis obligatio, cum scandalum adhuc apertius sit. 3° *Nec valet tertia ratio*, scilicet utrumque a concubinatu ab uno anno cessasse, quia ignorant alii an verum sit, et cohabitatio semper scandalum producit.

Nec obstat quod Titius sit moriturus; scandalum enim prius tollendum est.

723. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Absolvenda erit hæc concubina vel meretrix, si disposita videatur, et pariter erit Oleo sacro ungenda, quia separatio ab occasione in eo casu est impossibilis. Poterit etiam S. Viaticum concubinæ ministrari, quia in his circumstantiis facile scandalum cessabit ob evidentem rei necessitatem. Non tamen deferenda esset S. Eucharistia ad meretricem in lupanari ipso morientem, ob publicam decentiam, et quia absolute necessaria non est.

724. — *R. ad* 4^m *Quæs.* Si concubinatus sit occultus, non erit *per se* urgenda separatio sub denegatione absolutionis, ob scandalum quod ordinarie sequeretur, si concubina in his circumstantiis dimitteretur. Sic enim publice manifestaretur commercium quod occultum est. Sed obtinenda erit a moribundo promissio dimittendi ancillam, si convalescat; et interea curandum est ut fiat saltem separatio ab habitaculo, atque ut ancilla ad eum non accedat, nisi urgente necessitate. Si autem mors non immineret, regulariter ægrotus absolvi non deberet donec prius separatio facta esset, si fieri posset. *Bouvier, ibid.*

CASUS XVII.

CONFESSARIUS CUM MULIERIBUS.

Ne quid nimis.

Urbanus inter alios Confessarios valde conspicuus apparet. Cernis enim sedem ejus ad confessionem ingenti mulierum caterva circumfusam. Sed oculos conjicias in adversam partem. Illic adstat Confessarius alter, Severus, scilicet. Vides quam raræ appareant piæ feminæ ad ejus pedes provolvendæ! Quæres forsitan, unde tantum discrimen inter clientelam utriusque Confessarii proveniat? Rem tibi subjiciam. Provenit ex ipso discrimine quod inter utrumque intercedit. Urbanus, indole comis, corde bonus, peramanter et humanissimis verbis quascumque pœnitentes ad se accedentes excipit, eisque animum facit, et imprimis sinit eas quantum libuerit verba profundere, magnaque patientia et amœnitate auscultat quidquid ipsis effutire placet. Cum

autem gens muliebris ut plurimum garrula sit et loquax ex natura sua, hæc agendi ratio Confessarii ipsi gratissima est.

Severus e contrario, indole austerus, liberius agit et severum semper vultum gerit, neque sinit sermones in longum protrahi. Ratio ejus est, quia, ait, Confessarius cum mulieribus *gravis semper et brevis esse debet.* Hinc semper urget et instat, ne pœnitentes quidpiam inutile proferant. Quare frequentissime hæc in ore habet : *Sufficit...*, *satis est...*, *deinde...*, *postea...*, *perge*, *perge...! utquid in his immoraris? Heus! hæc sunt nœniæ! sunt nugæ! jam plus æquo istud dixisti... Ne, quæso, tempus inutiliter conteramus.* Igitur prior Confessarius semper oleum profundit, posterior acetum. Unus semper mellifluus est et gratissimus, alter vero austerus et ingratus. Sic Urbanus columbas allicit, Severus vero eas abigit.

Hinc :

Quær. 1° *Quomodo in genere procedendum sit cum mulieribus in spirituali directione ?*

2° *Quid de utroque Confessario dicendum ?*

Solutio :

725. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Hac de re satis erit peritissimos et insignes audire magistros. Sic *S. Ignatius de Loyola* in Regulis pro Sacerdotibus S. J., Reg. 9 : *In audiendis confessionibus feminarum, severos potius quam familiares Confessarii se exhibeant; in universum tamen paterna quædam et spiritualis gravitas in eis eluceat.* (Reg. 16). *Eos qui crebrius confitentur, maxime feminas, breviter expediant, nec de rebus ad confessionem non pertinentibus in confessione loquantur. Extra confessionem vero, si oportebit eas alloqui, id fiat in loco patenti, nec longum sermonem misceant, et oculos modeste demissos habeant.* (Reg. 17).

726. — Sic *S. Lig. in Praxi Confessarii, n.* 119 : « Summe « cautus debet esse Confessarius in excipiendis confessio- « nibus mulierum. Regulariter in confessionario cum junio- « ribus *sit potius rigidus quam suavis.* Extra confessiona- « rium non immoretur ad colloquendum cum feminis in « Ecclesia, omnemque familiaritatem cum ipsis devitet. « Abstineat etiam a recipiendis munusculis, et præcipue

« ad earum domos nunquam accedat, excepto casu gravis « infirmitatis ; et tunc magnam adhibeat diligentiam in au- « diendis illarum confessionibus ; januam apertam relin- « quat ; sedeat in loco ubi videri possit ab aliis, oculosque « in faciem pœnitentis nunquam defigat, et hoc præsertim « currit, si sint personæ spirituales, cum quibus est pericu- « lum adhæsionis..... Unde, ait *S. Augustinus* apud *S. Thom.* « opusc. 64, de famil. dom. : *Sermo brevis et rigidus cum his* « *mulieribus habendus est ; nec tamen, quia sanctiores minus* « *cavendæ sunt : quo enim sanctiores sunt, eo magis alliciunt.*»

727. — Hæc habet *Concina* de ministro Sacramenti Pœnitentiæ, c. 4, *in fine* : « Prudentia Confessarii summopere « elucere debet in feminarum confessione. Ad mulieres au- « diendas obarmet se Confessarius, et divinis præsidiis *se* « *muniat perinde ac si serpentis sibilos excipere deberet.* « Vox, suspiria, lacrymæ ipsæ feminarum veneficia et « præstigia sunt, quæ magnetica quadam vi cor humanum « inficiunt..... Illa intima communicatio et totius interioris « animi manifestatio, qua feminæ vulnera sua exponunt, « superat illam quæ cum maritis intercedit. Nisi tota in « Deum ordinata sit, si quidpiam humani misceatur, omnia « in corruptionem recident..... *Gravitatem semper cum mu-* « *lieribus præ se ferat Confessarius* ; munuscula ab iisdem « non accipiat. Nunquam illas audiat, nisi precibus muni- « tus, et Dei præsentia obarmatus. Sermones semper breves « sint... Consule tibi, et nunquam severioris supercilii cum « feminis adhibiti te pœnitebit ; familiaritatis vero pœnas « dabis. Illud altius animo tuo insculptum hæreat : *Melior* « *est iniquitas viri quam mulier benefaciens. Eccli.* 42. 14.»

Hinc Patres clamant : « *Brevis et rigidus cum mulieribus* « *sermo est habendus.* Tempore quo Confessarius unius de- « votæ femellæ confessionem audit, viginti viros sanctifi- « caret, et tamen nunquam illa contenta semper conqueri- « tur, te ab illa esse alieno animo : propterea tuis commodis « et humori inservit, ut existimari a te mereatur. »

728. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Jam liquet ex dictis quid de utroque Confessario sentiendum sit. Indulgentior et facilior unus ; severior et durior alter ; prior januam pandit variis abusibus et incommodis, pluribusque periculis, licet optima præditus sit intentione ; posterior animas nimis constringit, contorquet ac vexat, atque a frequentandis Sacra-

mentis arcet. Uterque igitur æquam justi medii bilancem teneat. *Ne quid nimis..... In medio enim stat virtus.* Medium autem in paterna quadam gravitate consistit, ut supra dictum est.

729. — Tu igitur, URBANE, serva quidem hanc, quam tibi præstitit Deus, cordis clementiam, et animi urbanitatem ac mansuetudinem; sed majori induere gravitate, et superfluos sermones tum tuos, tum pœnitentis sedulo præscinde. Cave ne quidpiam patiaris humani, ita ut *oculus tuus* sit semper rectus et *simplex.* Memor esto ad te pertinere, in sacro tribunali, non solum munus patris, sed etiam judicis et medici, imo te gerere personam Christi ipsius.

Tu autem, SEVERE, minus parce oleo, et minorem accipiam in animarum plagas infunde. Patientia major tibi necessaria est, ut audias *quandoque*, licet invitus, nugas quæ a mulieribus sæpe solent admisceri in confessione, nec possunt *semper* impediri; sic enim tantum aliquando veritatem expiscari poteris. Scito non omnes pœnitentes, præsertim feminas, posse compendiosas confessiones peragere. *Brevis esse laboras, et ecce fis obscurus*; titubat, hæret pœnitens, pluries dicta repetit, et nedum brevietur confessio, e contrario magis producitur. Quid igitur proderit? Quo jure vero dicere potes pœnitenti, peracta confessione: *Vade in pace*, cum tu ipse eam in perturbationem dejeceris? Recole pervulgatum axioma, scilicet: *Plures muscæ melle, quam aceto capiuntur.* Sic etiam de pœnitentibus.

CASUS XVIII.

CONFESSARIUS CUM SPONSIS 1°.

Dialogus inter duos Confessarios circa absolutionem sponsis dubie dispositis impertiendam.

LANDULPHUS: Dic mihi, ROBERTE, dic, amabo, quænam sit praxis tua cum sponsis pridie nuptiarum, plerumque imparatis, ad te accedentibus, vel etiam cum adolescentibus qui, Sacramentum Confirmationis suscipere cupientes, repente adveniunt cum jam instat cæremoniæ peragendæ dies, quin de ulla præparatione facienda curaverint?

ROBERTUS: Praxis hæc omnibus difficillima et intricatissima quidem est. Ego tamen methodum propriam inveni;

hac cum pace omnium utor; omnibus et mihi suavis et jucunda est. *Experto crede Roberto.* Omnes hujusmodi ad me accedentes *conditionaliter* absolutos dimitto, et sic innumeris eripior difficultatibus. Tu vero, mi bone, quid in pari casu?

LANDULPHUS. Laxismo plena est praxis tua, ROBERTE; tu vero meam accipe methodum. Dimitto ego absque absolutione omnes pœnitentes quos parum dispositos, vel prorsus indispositos reperio, ipsis tamen commendando enixe ut actum contritionis perfectæ ante Sacramentum sive Confirmationis, sive Matrimonii eliciant.

HINC:

QUÆR. 1° *Quid de praxi* LANDULPHI, *seu de contritione perfecta præfatis pœnitentibus præscribenda?*

2° *Quid de praxi* ROBERTI *circa conditionalem absolutionem in simili casu?*

SOLUTIO.

730. — *R. ad 1^m Quæs.* Praxis LANDULPHI minime probanda videtur; est enim insufficiens ad sacrilegium vitandum, illusoria et periculosa

1° Est insufficiens: etenim contritio perfecta in hujusmodi pœnitentibus est valde difficilis, ne dicam moraliter impossibilis. Nam supponuntur juvenes salutis æternæ prorsus incuriosi, rerum religiosarum fastidientes, a Sacramentis et officiis christianorum alieni, in cœno vitiorum immersi, et sæpe in ipsa Fide dubii. Quando autem tales homines sibi solis relicti actum contritionis perfectæ elicient? Nedum de ea solliciti sint antequam Sacramentum vivorum recipiant, ne de illa cogitabunt quidem. Insuper, credis contritionis perfectæ futurum esse capacem pœnitentem qui indicia attritionis sufficientia præbere non potuit, dum a Confessario excitaretur atque adjuvaretur? Fictitia erit ejus contritio, non vera.

731. — 2° Est illusoria et periculosa: etenim tales pœnitentes, moniti de actu contritionis perfectæ eliciendo ante Sacramentum vivorum suscipiendum, facile existimantes satis esse ad suæ obligationi satisfaciendum si illum quali-

cumque modo eliciant, ipsius efficaciam minime consequentur, et fucum sibi facientes, ad confitendum non accedent, et in peccatis tabescent. Ergo non apparet qua ratione LANDULPHUS adeo commendet praxim perfectæ contritionis pœnitentibus, quos absolutione indignos reputat. Melius sane faceret, si sedulius et diligentius adlaboraret ut illas Christi oviculas, ab ovili aberrantes, ad meliorem frugem reduceret.

732. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Praxis ROBERTI non est ex omni parte laudanda, neque probanda. Bona quidem est, imo et cuixe commendanda cum pœnitentibus dubie dispositis, postquam Confessarius omnem sollicitudinem adhibuit ut eos ad dolorem de peccatis adduceret. Etenim, cum forte sint sufficienter dispositi, jam habetur spes validitatis absolutionis, et proinde spes de Matrimonio ab eis in statu gratiæ suscipiendo; dum absque absolutione dimissi certo Sacramentum vivorum in statu peccati mortalis suscipient, et animo dejecti, a confessione in posterum se retrahent.

733. — Mala est vero praxis ROBERTI cum iis qui prorsus indispositi apparent, nec, adhibita omnimoda Confessarii cura, magis disponuntur, v. g. cum iis qui ad Confessarium accedunt tantum ut confessionis schedam obtineant, vel integre confiteri nolunt, hoc solum effutientes, nempe quod fecerint id omne quod juvenes ejusdem conditionis facere solent, et alia hujusmodi. Ratio est, quia absolutio ne conditionalis quidem dari potest, ubi dispositio ad Sacramentum Pœnitentiæ recipiendum omnino deficit. Attamen Confessarius nihil intentatum relinquere debet ut homines hujusmodi ad meliorem frugem reducat, et saltem conditionalem absolutionem iis impertire valeat. *Recole dicta* de Absolutione conditionali, *n.* 395, *et vide dicenda* de Matrimonio, *n.* 922, 923.

CASUS XIX.

CONFESSARIUS CUM SPONSIS 2°.

1° SINESIUS, Confessarius, inquietus de dispositionibus sponsorum Matrimonii causa confitentium, industria utitur ad dubium dirimendum. Porrigit enim ipsis sponte

schedulam confessionis, imperfecta confessione, hortando eos ut mox redeant ad reportandam absolutionem; quod si redeant, concludit pœnitentes dispositos esse; secus vero indispositos, et consequenter se prudenter egisse.

2° Marcus autem schedulam confessionis libenter concedit juvenibus, qui loco confessionis fatentur se unice ad prædictam schedulam obtinendam accedere, vel qui, rogati ut confiteantur, respondent se omnia patrasse quæ juvenes patrare solent.

3° Henricus vero, cum sub nocte admisisset ad Confessionem Caium, die sequenti summo mane Matrimonium initurum, mox advertit eum plus æquo bibisse et esse semiebrium, et prorsus indispositum. Quamobrem, impertita ei sola benedictione, schedula confessionis concessa, ocius eum dimittit.

Hinc :

Quær. 1° *An prudenter egerit* Sinesius?

2° *An admittenda sit praxis* Marci?

3° *Quid vero de agendi ratione* Henrici *dicendum sit?*

Solutio .

734. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Sinesius minus prudenter egit, schedulas confessionis sponsis, dilata absolutione, tradendo. Ratio est, quia eos exposuit facili periculo non redeundi ad confessionem perficiendam, et proinde Matrimonium sacrilege contrahendi. Quare igitur instat adeo ut Sacramenti Pœnitentiæ profanationem impediat, et nullatenus ut digne suscipiatur Matrimonium attendit? Errat Sinesius insuper, judicando sponsos ad absolutionem reportandam non revertentes, dispositione ad Sacramentum requisita carere; nam facile fieri potest ut sufficiente contritione polleant, vel saltem ad eam facili negotio disponi possint, et tamen ex incuria, aut mutata voluntate, non amplius redeant. Ergo minime laudandus est Sinesius, imo graviter arguendus.

735. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Minime admittenda est praxis Marci Confessarii; est enim falsum testimonium, siquidem asserit sponsum talem confessum esse, cum falsum sit.

Non est eroganda schedula confessionis simulato pœnitenti, saltem *per se loquendo*. Dimittatur ille ad proprium Parochum, vel ad eum a quo benedictionem nuptialem accipere debet; hic autem judicabit utrum cum ad nuptias, omissa confessione, admittere debeat, necne. Neque in hoc est periculum frangendi sigillum; hoc enim oritur ex sola confessione sacramentali, qualem non facit ille qui, animo simulato, ad confessionem accedit. *Elbel*, *n.* 493.

736. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Henricus non est damnandus. Quid enim tu illius loco fecisses? Confessio Caii fuit sacramentalis, et proinde ad sigillum obligans, cum semicbrius actum humanum ponere possit. Ergo schedula confessionis, saltem extra confessionem, ei negari non potuit. Sed neque in ipsa confessione, ut patet ex circumstantiis, nam instat Matrimonium celebrandum, et gravissimum *per se* incommodum esset tum pœnitenti, tum sponsæ et aliis, si differri deberet. — Cæterum, qui non sunt Parochi, prudentes sint in admittendis ad confessionem proxime nupturis, et in pluribus casibus ad Parochum eos remittant, ne occasione schedulæ ipsimet irrideantur.

CASUS XX.

DEFECTUS CONFESSIONIS REPARANDI 1°.

Naborius, Sacerdos, prolixa Petri confessione excepta, totus impensus in salutaribus monitis ei suggerendis, et difficultatibus exsolvendis, impertiendæ absolutionis prorsus oblitus est. Inadvertentiæ omissionisque solum meminit, ubi, in sacrarium reversus, se ad Missam celebrandam parabat. Tunc vero secum volvere cœpit quidnam remedii afferret, nec ei menti occurrebat. Contigit autem ut, dum Sacrum faceret, pœnitens ille Eucharistiam suscepturus ad altare accederet. Quid tunc Naborius? Dum Hostiam a pixide accepit Petro porrigendam, secreto, ut adstantes non adverterent, dixit: *Ego te absolvo a peccatis tuis.*

Hinc:

Quær. 1° *Quid agendum Confessario qui absolutionem pœnitenti impertiendæ oblitus est?*

2° *An recte se gesserit* Naborius?

SOLUTIO :

737. — *R. ad 1^m Quæs.* 1° Nihil prorsus faciendum est, si venialia tantum clavibus subjecerit, ut res per se patet.

2° Si mortalia accusaverit, et sit adhuc moraliter præsens quando Confessarius ad oblivionem advertit, statim absolvendus est, licet præ turba non amplius cernatur, nisi facile sine ejus offensione vel scandalo revocari queat.

3° Si abierit, revocandus est sub aliquo prætextu, si facile fieri possit, nisi mox ad confitendum redire debeat, et, postulata prius ejus licentia, atque manifestato absolutionis defectu, hic supplendus erit. Quod si res absque gravi incommodo fieri non possit, res tota Deo commendanda erit. Si autem Confessarius ex gravi sua negligentia absolutionem impertiri oblitus fuerit, etiam cum incommodo suo gravi, pœnitentem admonere tenetur. *V. cas.* 5, *de Pœnit. n.* 389 *et seq.* — *V. Comp. n.* 643.

738. — *R. ad 2^m Quæs.* Recte egit NABORIUS absolvendo PETRUM, modo secreto, antequam ei sacram Hostiam porrigeret. Pœnitens enim est moraliter præsens, adsuntque cætera requisita ad Sacramenti validitatem. Neque obstat intervallum inter confessionem PETRI et ejus absolutionem; non est enim tantum, ut unio moralis materiæ et formæ adesse desinat, aspecta Sacramenti Pœnitentiæ natura, seu forma judiciali, quæ in hoc Sacramento servatur. Etenim in Pœnitentia sufficit unio quam exigit actus judicialis; porro actus judicialis sinit, ut intercedat aliqua distantia inter accusationem et sententiam, quamvis, ait *S. Lig.*, distantia illa non tanta esse debeat in Sacramento Pœnitentiæ, quanta in judicio forensi. Communiter autem admittunt Theologi validam esse absolutionem, licet una hora post confessionem effluxerit. *S. Lig. l.* 6, *n.* 9. — *Lacroix*, — *Tambur.*, etc. Imo, plures Auctores intervallum illud magis producunt, ut in casu sequenti dicetur.

CASUS XXI.

DEFECTUS CONFESSIONIS REPARANDI 2°.

GORDIANUS, Sacerdos, audita confessione SABINÆ, nescio qua de causa, ad alia distractus, eam absolvere oblitus est.

Jam pœnitens recesserat, quando Confessarius ad errorem advertit. Primum obstupuit; sed stupor nullum malo remedium affert. Quid igitur faciet ille? Ecce ei deliberanti subvritur perspicua cogitatio. Novit SABINAM die sequenti venturam esse ad Missam audiendam et SS. Eucharistiam suscepturam, adeoque occasionem eam absolvendi nanciscetur bonus Sacerdos. Alia igitur die SABINAM exspectat, et mox eam cernens in templo, confestim absolvit, licet non monitam.

HINC :

QUÆR. *An* GORDIANUS *valide* SABINAM *absolverit, vel quid facere debuisset?*

SOLUTIO :

739. — *R. ad Quæs.* Juxta plures valida videtur absolutio SABINÆ a Confessario impertita, quia ex natura Sacramenti Pœnitentiæ intervallum sat notabile intercedere potest inter confessionem et absolutionem, cum per modum judicii Sacramentum illud conferatur. Hoc enim suadet, aiunt, judiciorum ratio, in quibus absolutio, vel damnatio, etiam longo tempore causæ instructionem et rei confessionem sequi potest. Quare valide quis absolvitur a peccatis, quorum confessio pluribus etiam diebus præcessit. Sic *Sættler, de Sacram. in genere, c. 4, Quæs. 4*, etc. — Sed negant alii quibus videtur assentire S. *Ligorius, l. 6, n. 9*, ubi hæc habet : « In « Pœnitentia sufficit illa unio (inter materiam et formam « Sacramenti) quam exigit actus judicialis, cum inter accu- « sationem et sententiam soleat intercedere aliqua distantia « temporis, quamvis in hoc Sacramento *talis distantia non « tanta debet esse, quanta fit in judicio forensi.* Dicit *Lacroix, « l. 6, n. 8*, cum *Tambur.*, quod valide absolvitur pœnitens « *post horam a confessione.* »

Quid vero facere debuisset GORDIANUS ? 1° Nihil ipsi erat faciendum, si pœnitens venialia tantum clavibus subjecerit, ut dictum est in casu præcedenti. 2° Si mulier mortale quodpiam accusaverit, Confessarius debuisset procurare, ut eam ad confessionale advocaret, si facile id fieri potuisset, et, manifestato absolutionis defectu, roganda fuisset ad denuo modo generali, confitendum, actumque contritionis renovandum, ut absolveretur. Quod si Confessarius non

potuerit tunc facile pœnitentem ad se revocare, exspectet aliam occasionem opportuniorem, aut donec ipsa ad confitendum redeat, et interea sinat eam in bona fide Eucharistiam suscipere.

Si vero reversura non sit, nec facile postea revocari possit, eam tunc sub conditione absolvat.

CASUS XXII.

DEFECTUS CONFESSIONIS REPARANDI 3°.

EUCHARIUS, Confessarius, adegit ALBERTUM mercatorem ad contractum, qui injustus sibi videbatur, rescindendum, et ad lucrum, inde perceptum, ei retribuendum. Postea vero, re melius perpensa, se errasse cognovit; sed non ausus est de errore pœnitentem admonere.

HINC:

QUÆR. 1° *Ad quid teneatur Confessarius qui errores in materia justitiæ commisit?*

2° *Quid de* EUCHARIO *dicendum sit?*

SOLUTIO:

140. — *R. ad* 1^m *Quæs.* 1° Si ex malitia, aut gravi negligentia, seu ex ignorantia graviter culpabili egerit, tenetur errorem retractare etiam cum gravi suo incommodo; et si id non faciat, damnum injustum a se creatum compensare debet.

2° Si inculpabiliter egerit, aut ex levi tantum negligentia, tenetur quidem ex justitia errorem corrigere, sed secluso gravi incommodo. *S. Lig. n.* 621. — *V. Comp. n.* 644.

R. ad 2^m *Quæs.* EUCHARIUS errorem suum corrigere debebat cum levi suo incommodo, quia damnum absque culpa gravi, imo potius bona fide, pœnitenti creavit; sed graviter peccavit contra justitiam id omittendo. Itaque adhuc hunc eadem obligatione ligatur, et, nisi pœnitentem admoneat, eum indemnem facere debet. *V. Comp. n.* 644-645.

CASUS XXIII.

DEFECTUS CONFESSIONIS REPARANDI 4°.

Dydimus, Confessarius, a Sylvia interrogatur, utrum ipsa cum Sabino nubere possit? Casum dubitandi allegat sequentem, quod, scilicet, sæpius cum consanguineo Sabini in secundo gradu peccaverit, licet gravida nunquam evaserit. Dydimus vero respondit eam posse nubere. Putaverat ille impedimentum affinitatis ex copula illicita non se extendere ultra primum gradum; et insuper credebat copulam non dici perfectam, nisi mulier prægnans evaderet. Paulo post anxius et dubius de veritate hujus resolutionis, nescit quid sibi agendum sit.

Hinc:

Quær. 1° *An, vel quomodo* Dydimus *erraverit?*

2° *Si erravit, quomodo errorem emendabit?*

3° *Quid, si Confessarius* Sylviam *non noverit, vel nesciat ubi moretur, vel sine gravi incommodo eam advocare nequeat?*

4° *Quid, si matrimonium sit proxime contrahendum quando impedimentum detegitur, v. g. si sponsi jam sint in Ecclesia magno comitatu stipati?*

Solutio:

741. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Dydimus dupliciter erravit respondendo Sylviæ nullum subesse matrimonii impedimentum, scilicet: 1° quia datur vera affinitas, etsi conceptio non sequatur, modo copula fuerit perfecta, seu talis ex qua generatio haberi possit; 2° quia affinitas ex copula illicita dirimit matrimonium, non tantum ad 1^m, sed etiam ad 2^m gradum. Igitur Dydimus errorem corrigere debet, si copula reapse fuit perfecta. Præsumenda est autem perfecta, nisi de opposito certo constet, v. g. quia de industria impedita fuit, horrendo crimine *onanismi* patrato. Imo cum incommodo gravi se retractare debet, si errorem ex ignorantia graviter culpabili commisit. Si vero ex aliqua inadvertentia

egerit, cum incommodo levi tantum, errorem corrigere tenebitur.

742. — *R. ad 2m Quæs.* Advertat imprimis utrum matrimonium sit jam contractum, vel non. 1° Si jam contractum sit, sponsos in bona fide relinquat, et quamprimum dispensationem a S. Sede vel ab Episcopo, si Episcopus dispensare possit, obtineat. Dispensatione obtenta, petat a SYLVIA facultatem loquendi cum ipsa de re ad confessionem pertinente. Hac autem impetrata, eidem aperiat matrimonii nullitatem, simulque dispensationem jam actu obtentam, simulque inducat eam ad renovandum consensum, ut dicetur infra de matrimonii revalidatione.

2° Si matrimonium non adhuc sit contractum, tenetur DYDIMUS candide fateri se rem aliter invenisse indagando in Auctoribus, adeoque matrimonium fore nullum, nisi prius dispensationem ab impedimento obtinuerit.

743. — *R. ad 3m Quæs.* Si DYDIMUS nesciat ubi remaneat SYLVIA, vel eam admonere nequeat absque incommodo gravi, v. g. periculo infamiæ, seclusa ignorantia graviter culpabili, nihil aliud faciendum nisi rem Deo omnino commendare.

744. — *R. ad 4m Quæs.* Videtur in eo casu permittenda celebratio Matrimonii donec dispensatio obtineatur, quia ignorantia sponsorum est invincibilis, et nimium esset incommodum si de impedimento admonerentur, saltem generatim loquendo. *S. Lig. n.* 613. — *V. Comp. n.* 771.

CASUS XXIV.

DEFECTUS CONFESSIONIS REPARANDI 5°.

PALMATIUS, Sacerdos, audita TITII confessione, reseit eum mille aureos a quodam ditissimo viro subripuisse. Quærit pœnitens quomodo facienda sit restitutio, quia dominus læsus jam obiit, relicto hærede necessario. Confessarius ei injunxit ut præfatam summam in causam piam impenderet, scilicet ad monasterium quoddam restaurandum; quod factum est. Haud multo post, hoc consilium a se datum alteri Sacerdoti narravit; sed ab eo mox audivit, se turpiter errasse. Sed, quid nunc faciet? ipse interrogat.

HINC :

QUÆR. 1° *An* PALMATIUS *teneatur errorem suum corrigere ?*

2° *An monasterium quod pecuniam accepit hanc restituere debeat ?*

3° *Quid, si pecunia multis pauperibus erogata fuerit ?*

SOLUTIO :

745. — *R. ad* 1^m *Quæs. Affirm.* Ratio est, quia, obligando TITIUM ut pecuniam in piam causam impenderet, hæredem damnificavit ; et, licet bona fide egerit, nihilominus, ubi scit se erravisse cum damno hæredis, jam non est amplius in bona fide : ergo ex justitia tenetur errorem corrigere ; secus enim censeretur velle damnum productum continuare. *Lacroix, n.* 1780.

746. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Certo monasterium tenetur hanc pecuniam restituere, nisi eam expenderit, nec inde ditius evaserit ; quia donatio ipsi facta fuit omnino invalida, siquidem adstabat hæres, jure certo gaudens, et rem suam repetens.

747. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Si pecunia jam moraliter consumpta, vel si multis pauperibus fuit distributa, ita ut recuperari nequeat, nihil prorsus faciendum est PALMATIO, nisi ut Deum oret, quatenus velit aliquo modo creditorem benedicere et compensare. Confessarius enim non tenetur damnum resarcire, quia supponitur bona fide se gessisse, culpam theologicam gravem non commisisse, nec posse sine gravi incommodo errorem corrigere. *Elbel, n.* 448.

CASUS

DE SIGILLO CONFESSIONIS

SCILICET

De obligatione sigilli; de usu notitiæ in confessione acceptæ de variis modis sigillum violandi.

CASUS I.

OBLIGATIO SIGILLI.

1° Fulberius, Confessarius, vir loquax et parum discretus, facile cum aliis, præsertim Sacerdotibus, sermonem habet de rebus in confessione auditis, nec ullo cohibetur scrupulo, quia summopere cavet ne pœnitentem ullum nominatim prodat. Evenit tamen, nec raro, ut audientes in pœnitentium cognitionem deveniant.

2° Laurentius, olim Pontii famulus, huic centum francos subripuerat. Cum non haberet unde redderet, Confessarium rogavit ut vellet, etiam eo nominato, obtinere a Pontio debiti condonationem. Remisit quidem debitum Pontius; sed pluribus aliis id manifestavit.

Hinc:

Quær. 1° *Quænam sit obligatio sigilli confessionis?*

2° *An in ea detur materiæ parvitas?*

3° *An liceat uti opinione probabili in materia sigilli, seu quando probabiliter abest revelationis periculum?*

4° *An* Fulberius *graviter sigillum violaverit in primo casu?*

5° *An* Pontius *peccatum grave commiserit contra sigillum confessionis, furtum* Laurentii *manifestando?*

SOLUTIO :

748. — *R. ad* 1^m *Quæs.* 1° Datur strictissima obligatio sub gravi servandi sigillum confessionis, ut constat ex jure naturali, divino, positivo et ecclesiastico ; 2° hæc obligatio in omni casu urget, ita ut in nullo casu possibili liceat revelare quidquam in confessione auditum. *S. Lig. n.* 634.

749. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Nulla datur materiæ parvitas in revelatione *directa*, quia materia etiam levissima in se, si revelaretur, maximum totius legis periculum induceret. *V. Comp. n.* 447-649. — *V. S. Lig. n.* 635.

R. ad 3^m *Quæs. Neg.* probabilitatem *facti*. Ratio est, quia hic non agitur tantum de licito vel illicito, sed de removendo quolibet periculo offensionis fidelium et injuriæ Sacramenti. *S. Lig. n.* 633. — Secus Auctores sentiunt de probabilitate juris. *V. Comp. n.* 650.

750. — *R. ad* 4^m *Quæs. Affirm.*, quia ratio agendi FULBERTI inducit, licet indirecte, proximum periculum revelationis. Nec excusatur FULBERIUS ex eo quod neminem nominatim prodat, quia datur revelatio sigilli quoties, ex dictis, proximus in cognitionem pœnitentis venire potest.

751. — *R. ad* 5^m *Quæs. Affirm.*, si noverit PONTIUS rem sibi manifestari a proprio famuli Confessario, ex obtenta illius facultate. Sic *S. Antoninus, part.* 3, *tit.* 17, *c.* 22, § 2, ubi ait : « Ad celandam confessionem tenetur is ad quem « confessio pervenit *licite* vel *illicite*, *mediate* vel *immediate*.... Item ille cui de licentia pœnitentis Confessarius « revelat. » Consentit *D. Thomas*, qui rationem de hoc reddit, *quia*, ait, *participat aliquo modo actum Sacerdotis. Suppl. ad* 3^m *partem*, *quæst.* 11, *art.* 3.

NOTA. Inauditum fere est sigillum confessionis directe violatum fuisse, etiam a Sacerdotibus impiis, apostatis vel amentibus, ut unanimes asserunt Theologi, quod sane nonnisi specialissimæ Dei Providentiæ tribuendum est (1). Sed non adeo infrequens est revelatio indirecta, quæ ex imprudentia Confessarii sequitur. Cavere igitur summopere debet Confessarius, ne quidpiam dicat unquam ex quo gravamen pœnitentibus induci queat.

(1) « Les révélations directes sont tellement rares, qu'on peut dire qu'on n'en voit « jamais. On a vu des prêtres apostats, et, par un effet de la protection spéciale de Dieu « sur son Eglise, ces prêtres ont respecté le sceau de la confession ; on en voit en dé- « mence, et, dans leur délire, il ne leur échappe jamais rien qui puisse compromettre « le secret sacramentel. » *Gousset*, *n.* 515.

CASUS II.

USUS EXTERNUS NOTITIÆ CONFESSIONIS 1°.

1° Christophorus, Sacerdos, in minori seminario seu collegio Confessarius, notitia in confessione habita utitur, ut occurrentibus extra confessionem pœnitentibus magis blandiatur, et sic ipsis animum faciat, necnon ut Superiores seu domus Præpositos admoneat de majori vigilantia et sollicitudine generatim habenda, imprimis in tali loco et tempore determinato.

2° Saturninus, Episcopus, firmiter intra se statuerat proponere Nemesium pro cura notabili animarum. Sed, audita casu ejus confessione, reperit eum esse indignum atque moribus corruptum, et ad corruptionem proclivem. Hinc consilium mutat ad impediendam ruinam spiritualem plurium, et ipsius Nemesii æternam damnationem.

Hinc :

Quær. 1° *An liceat uti notitia confessionis ad externam directionem, vel gubernationem ?*

2° *An liceat dicere esse invigilandum ?*

3° *Quid in specie ad singulos casus ?*

Solutio :

752. — *R. ad* 1^m *Quæs. Neg.*, quia hoc in odium Sacramenti et in gravamen pœnitentis cederet. Constat etiam ex variis Decretis S. Sedis. *V. Comp. n.* 670-671.

753. — *R. ad* 2^m *Quæs.* 1° Confessarius minime potest dicere esse invigilandum in tali loco vel tempore, quia ex hoc evidens pœnitentis sequeretur gravamen. *Controvertitur* autem an dicere possit *in genere* Superioribus vel Præpositis : *Vigilate*. Refert S. *Lig.*, *n.* 657, plures qui ita sentiunt cum D. Thoma, sed nullam ipse sententiam profert. Hinc in praxi tutius est ut omnino sileat, perinde ac si nihil prorsus in confessione audivisset. Attamen posset Confessarius, si ipse curam invigilandi habeat, uti notitia confes-

sionis ad se cautiorem seu vigilantiorem reddendum, quia semper potest proprios defectus emendare, quando ad eos advertit. *S. Lig. n.* 657.

754. — *R. ad* 3^m *Quæs.* 1° CHRISTOPHORUS violavit *indirecte* sigillum confessionis declarando Superioribus vel Præpositis, specialiter invigilandum esse in tali loco et tempore determinato. Non potest autem stricte damnari ex eo quod dixerit tantum modo generali, sollicitudinem in vigilantia habendam esse, quamvis magis expediat ut omnino taceat. Satagere autem bene potest ut se magis amœnum erga pœnitentes ostendat, ut iis animum faciat, eorumque fiduciam in se conciliet. Ratio est, quia nulla est in hoc revelatio confessionis, ut patet, neque gravamen pœnitentium. *S. Lig. n.* 657.

2° SATURNINUS, Episcopus, non potuit uti notitia in confessione habita in externa gubernatione, ad indignum Sacerdotem a munere amovendum. Sed debuisset mentem suam ipsi in confessione aperire, et eum inducere ad renuntiandum prædicto muneri, et quidem sub pœna denegandæ absolutionis. Non datur quidem in hoc violatio propria sigilli, cum Episcopus consilium suum nemini manifestaverit, sed adest gravamen pœnitentis, et odium Sacramenti, ut patentissimum est. *S. Lig. n.* 657, etc.

CASUS III.

USUS EXTERNUS NOTITIÆ CONFESSIONIS 2°.

CAMILLUS, Parochus, ancillæ suæ BERTINÆ periculose ægrotantis confessionem excipiens, comperit eam esse ex delicto gravidam. Obstupefactus et dolens, hæret dubius et anceps, nesciens quid consilii sit capessendum, urgente tantæ infamiæ periculo. Intricatissimi hujus casus solutionem in aliam diem differt, donec fiat lux. Interea vero BERTINA melius se habet. Lux affulget CAMILLO. Paucis post diebus, posito prætextu infirmæ valetudinis, eam dimittere festinat. Subinde, cum ROSINAM in ancillam admittere intra se statuisset, audita ejus confessione, novit eam nuperrime fuisse seductam; ideoque, invisa doctus experientia, statim a proposito recedit, ne casus ancillæ dimissæ recurrat.

HINC :

QUÆR. 1° *An* CAMILLUS *peccaverit*, BERTINAM *dimittendo ?*

2° *An etiam* ROSINAM *non requirendo ?*

SOLUTIO :

755. — *R. ad* 1^m *Quæs. Affirm.*, quia egit ex notitia confessionis contra pœnitentem, seu cum ejus notabili gravamine. Potest quidem ipse ancillæ imperare in confessione ut discedat, ad propriam infamiam vitandam, et scandalum ingens arcendum, et quidem sub comminatione absolutionis ipsi denegandæ, nisi velit exire, aut licentiam externe agendi sibi concedere. Quod si recuset, nihil Parocho faciendum est, nisi ut divinæ Providentiæ se commendet.

756. — *R. ad* 2^m *Quæs. Affirm.* Hic enim recurrit idem casus modo jam solutus. Proinde Confessarius externe agere debet perinde ac si nihil sciret. Sed potest pœnitenti propositum manifestare, et eam inducere ut sibi permittat mentem suam mutare ; imo eamdem ad id sub pœna denegandæ absolutionis obligare, ut in primo casu jam dictum est.

CASUS IV.

USUS EXTERNUS CONFESSIONIS 3°.

UGOLINUS, Sacerdos, ADRIANÆ puellæ jamjam morituræ confessionem excipiens, rescit eam esse prægnantem. Eam adhortatur bonus Pastor ad statum suum, sive medico, sive mulieri prudenti, aperiendum, ut saluti fœtus prospici queat. Sed surdæ canit ille. Periculum infamiæ reformidans ADRIANA, protestatur hoc nulli mortalium se esse declaraturam. Miseram frustra adhortatam mœrens Sacerdos non absolutam relinquit, velut indispositam. Paulo post ADRIANA animam efflat, et cum fœtu non baptizato tumulatur.

HINC :

QUÆR. 1° *An* UGOLINUS *recte egerit absolutionem* ADRIANÆ *denegando, necne ?*

2° *An potuisset procurare ut per prudentem matronam, vel medicum, aperiretur latus puellæ defunctæ ut infans baptizaretur?*

3° *An saltem id potuisset, si rem sub secreto naturali, non vero confessionis, novisset?*

SOLUTIO :

757. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Solutio pendet a variis circumstantiis. Etenim vel spes probabilis de Baptismo fœtui procurando affulgebat, quia v. g. jam mater partui propinqua erat, vel nulla aut exigua, quia a paucis mensibus concceperat. Si *prius*, ADRIANA obligari potuit et debuit, *per se*, ad rem alicui matronæ prudenti manifestandam ; secus vero *in posteriori casu*, quia non tenebatur puella crimen manifestare cum tanta infamia, non affulgente spe, saltem probabili, ut proles baptizari posset. Dixi *per se*, quia, etiam stante certa obligatione ex parte mulieris rem exterius manifestandi, non semper hæc obligatio ipsi declaranda foret, nempe si prævideretur eam admonitioni obtemperaturam non esse. Tunc enim satis erit si Confessarius pœnitentem enixe adhortetur ut secretum suum mulieri prudenti prodat, quin ad id sub pœna denegandæ absolutionis urgeatur, ne mater simul cum prole in æternum pereat. *Elbel*, *n.* 483.

758. — *R. ad* 2^m *Quæs. Neg.* Ratio patet ex dictis in casibus præcedentibus, scilicet, quia, in hac hypothesi, usus externus notitiæ ex confessione habitæ est prorsus illicitus, quando odium Sacramenti, ut in casu, inducere potest.

759. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Confessarius potuisset, defuncta ADRIANA, admonere prudentem mulierem, v. g. obstetricem, ut Baptismo infantis provideretur, quia res ei manifestata fuisset extra omnem confessionem, et ratio procurandi salutem prolis ab obligatione servandi secreti eum eximeret. Nec refert quod secretum commissum fuerit quasi in confessione, quia obligatio sigilli inhæret *soli confessioni sacramentali*, siquidem non pendet ab arbitrio hominis, sed ex institutione Christi, qui eam soli confessioni sacramentali adnexuit. Prudentius autem in simili casu ageret Confessarius, scriptum a puella requirendo, si fieri posset, ne de sigilli violatione accusetur.

CASUS V.

QUID MISSIONARIUS DE SIGILLO, 1° ?

ALBERICUS, Missionarius, cum primum ad missionis locum vel collegium vel conventum, ubi exercitia spiritualia est traditurus, pervenit, nihil antiquius habet quam ad confessiones audiendas statim convolare, ut agnoscat inde quomodo in instruendo sese dirigere possit; *quia*, inquit, *Missionarius confessiones non audiens, non est nisi cymbalum tinniens, aerem verberans, et practice prædicare nequit.*

Hinc, si quando ab audiendis confessionibus fuerit impeditus, diligenter a socio suo, Confessario, exquirit quibusnam in punctis magis sit insistendum.

HINC :

QUÆR. 1° *An notitia confessionis uti liceat ad concionandum?*

2° *An Missionarius petere possit a socio in quibusnam capitibus insistendum sit in habendis concionibus, si ille ex notitia confessionis sit responsurus?*

3° *Quid de* ALBERICO *sentiendum?*

SOLUTIO :

760. — *R. ad* 1^m *Quæs. Affirm.*, secluso speciali revelationis periculo, et pœnitentium gravamine. Ratio est, quia *per se* nulla est confessionis manifestatio, nullumque incommodum pro pœnitentibus, nisi in casu particulari aliquis videatur designari. Sed doctrina communis semper docuit potest; secus enim Missionarius, multis auditis confessionibus, jam de nulla re loqui posset. *S. Lig. n.* 654. — *Elbel, n.* 525. — *V. Comp. n.* 668.

761. — *R. ad* 2^m *Quæs. Neg.*, si agatur de loco angusto seu qui non constet tribus hominum millibus, secus si locus sit amplissimus : quia, in priori casu, facile potest intervenire odium Sacramenti ex gravamine pœnitentium; secus

autem in posteriori casu. Cæterum facilius et convenientius resciet Missionarius ab ipso Parocho, de quibusnam populus cum majori fructu sit instruendus. *S. Lig. n.* 654.

762. — *R. ad* 3^m *Quæs.* 1° Albericus, Missionarius, uti potest notitia confessionis ad concionandum, adhibita tamen cautela, ne suspicionem hanc in auditores ingerat. 2° Cavere debet ne, utendo notitia confessionis concionandi gratia, nimius sit. Cautius agat in angusta parochia, et præsertim in cœtibus religiosis valde exiguis. Licet autem auditio confessionum utilis sit ad concionandum, verum non est eam adeo necessariam esse. Nonne Confessarius in aliis locis, vel religiosis Communitatibus, sufficientem acquisivit experientiam ut cum fructu prædicare possit, quin statim audiendis confessionibus vacare debeat?

CASUS VI.

QUID MISSIONARIUS DE SIGILLO, 2°?

Urbitius, Missionarius, ex notitia confessionis narrat quid sit talis regio, talis civitas vel pagus : « Hic, ait, re-« gnat ingens morum corruptio, illic mirabilis morum in-« nocentia; alibi nullus jam adolescens in statu gratiæ « reperitur; ibi innumeræ confessiones generales fiunt, « seu sacrilegæ confessiones iterantur, alibi pauciores; « *hodie in reibus meis captus est piscis ingens*, etc... » Exponit Parochis quid de eorum parochia sentiat, quamvis cum parochianis non egerit nisi in tribunali Pœnitentiæ. Eos admonet ut invigilent juventuti suæ, ne seductio sequatur; nocturnos conventus aut alia hujusmodi impedire satagant, et mitius aut severius erga parochianos agant. Facilem etiam sermonem habet inter prandendum de numero et qualitate pœnitentium : « Hodie, ait, hum! pin-« guem feci venationem! Hominem habui qui a triginta « annis non erat confessus; accessit amplissima matrona; « vir specie externa spectabilis; decem confessiones sacri-« legas iterare debui, etc... »

Hinc :

Quær. 1° *An Missionarius ex notitia confessionis dicere possit quid sit talis regio respectu morum? quid talis civitas? quid talis pagus?*

2° *An possit monere Parochos de vitiis et abusibus in sola confessione cognitis?*

3° *Quid de* URBITIO *dicendum?*

SOLUTIO :

763. — *R. ad* 1^m *Quæs. Neg.*, si locus sit satis angustus, v. g., si non constet tribus hominum millibus, *circiter;* secus, si oppidum sit valde amplum. Ratio est, quia, si sit locus angustus, licet tunc non reveletur persona, revelatio tamen redundat in infamiam totius communitatis, et proinde cadit etiam in gravamen pœnitentis qui illius communitatis membrum est; et ideo ex tali revelatione confessio odiosa ei redderetur. Incommodum autem illud non invenitur, si de magna civitate agatur. *S. Lig. n.* 654, et alii communissime, contra paucos, quorum alii dicunt sigillum in nullo quantumvis angusto loco violari, et alii rigidiores qui dicunt ubique violari.

764. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Generatim negandum est, ob imminens revelationis periculum, præsertim si loca et circumstantiæ particulares declarentur. Secus tamen, si parochia sit amplissima et defectus generales tantum manifestentur, in sensu distinctionis jam modo factæ. Verum, si agatur de vitiis generalibus tantum, numquid hæc a Parocho melius quam a Missionario non cognoscuntur? Quid igitur proderit manifestatio quam Missionarius Parocho faciet?

765. — *R. ad* 3^m *Quæs.* URBITIUS, Missionarius, in pluribus sigillum confessionis *indirecte* violavit, et in aliis imprudenter locutus est. Etenim periculo revelationis sacrilegæ se exposuit admonendo Parochos ut nocturnos conventus et alia similia impediant, et dicendo aliquem non esse confessum a triginta annis, licet non nominetur, ob revelationis periculum, nisi parochia sit amplissima, vel pœnitentes ex aliis parochiis etiam confluant.

766. — Male etiam fecit loquendo de numero confessionum sacrilegarum quas iterare debuit, nisi locus sit amplissimus, ut modo dictum est. In cæteris nulla est sigilli violatio; sed non raro imprudentia, inutilis loquacitas necnon jactantia, quæ in viro apostolico in ædificationem non cedit Præstat sane omnino silere de iis omnibus quæ in

confessionibus excipiendis peracta sint, licet sigillum nulli periculo exponatur. Cave præsertim, o Missionarie, ne quidpiam dicas de auditis vel peractis quibuscumque in tribunali Pœnitentiæ in mediis Sacerdotum cœtibus, vel inter prandendum, præsertim coram muliere ad mensam ministrante.

CASUS VII.

COMPLICES CORAM EODEM CONFESSARIO,

Uno fatente, altero silente.

RANULFUS et FLORINA, sponsi, matrimonium mox contracturi, confitendi gratia ad LAMPRIDIUM, Parochum, accedunt. Prior confitetur FLORINA, quæ, inter alia, peccatum cum sponso pluries patratum exponit. Succedit vice sua RANULFUS, qui, peracta confessione, absque ulla peccati supradicti mentione, absolutionem postulat. Anxius autem Confessarius interrogat tum generalius, tum particularius, urget et premit pœnitentem iterum iterumque negantem, et prior ipse torquendo torquetur. Quid miser? Si absolvat, horrendum sequitur sacrilegium; si dimittat, aperta sigilli violatio. In hac tanta animi perplexitate versanti, lux aliqua affulgere videtur. RANULFUM inducit et repugnantem determinat ad unius dici dilationem prætextu majorem fructum ex Sacramento colligendi, sed revera ut a FLORINA etiam reditura licentiam de peccato communi cum sponso loquendi, caute petere possit. Insuper ad tantum incommodum in posterum præcavendum, firmiter statuit, quoties in sacro Tribunali sibi occurrent complices, a priori confitente prædictam licentiam postulare.

HINC:

QUÆR. 1° *An possit postulari a pœnitente licentia loquendi de expositis in confessione, imprimis cum complice, et an expediat? Quid in casu nostro?*

2° *An Confessarius possit vel debeat absolvere pœnitentem negantem peccatum, quod novit Confessarius intra confessionem?*

agendi ratione Confessarii?

Solutio :

767. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Confessarius sane potest licentiam postulare a pœnitente ut utatur notitia confessionis tali vel tali modo, quia, cum sigillum confessionis in favorem pœnitentis constitutum sit, obtenta ab eo licentia, corruit hæc obligatio. Generatim vero talem licentiam a complice primo confitente raro petere expedit; nec debet præsumere Confessarius quod alter, confitendo, peccata sua celaturus sit : esset tamen aperta sigilli violatio, si Confessarius licentiam illam ab uno complice peteret postquam alter jam confessus esset; quia inde oriretur suspicio gravis quod hic peccatum suum non fuerit confessus. *S. Lig. n.* 631. — *Elbel*, *n.* 454, *et alii communiter.* — In casu nostro imprudentissime egit Confessarius, quia periculo proximo sigillum violandi se exposuit, quantumvis caute egerit.

768. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Confessarius potest et debet talem pœnitentem absolvere, si peccatum ex sola complicis confessione noverit; saltem probabilius. *Ita Elbel, n.* 453. *Billuart, diss.* 6, *art.* 10, § 2. — *Gousset, n.* 515, contra *S. Lig. n.* 631, — *Lacroix*, *n.* 1969, et alios qui dicunt omittendam esse absolutionem, et recitandam orationem aliquam ad ejus negationem celandam. Ratio est: 1° quia Confessarius nequit uti notitia confessionis ad negandum Sacramentum alicui pœnitenti, ut patet ex dictis; 2° quia, etiam admissa saltem probabilitate alterius sententiæ, non licet uti opinione probabili in materia sigilli sacramentalis.

769. — Nec dicas Confessarium tunc agere tantum in confessione et in bonum pœnitentis, necnon ad vitandam Sacramenti profanationem; nam 1° confessio unius non est confessio alterius : ergo utitur notitia confessionis extra confessionem. 2° Negatio absolutionis non magis excusat pœnitentem, si credat sacrilegam recipere absolutionem. 3° Sacramentum formaliter profanatur a pœnitente in quocumque casu, materialiter tantum a Confessario, cum de gravissima causa dat absolutionem quam scit futuram esse nullam. Confessarius igitur debet caute interrogare modo generali, sicut fecisset si complicis confessionem non audivisset; non autem potest specialiter de illo peccato interrogare, nec debet esse nimius in interrogationibus generalibus

repetendis, quia in hoc esset periculum revelationis. Si Confessarius rem extra confessionem ex aliorum relatione novisset, interrogare quidem posset pœnitentem; sed generatim ipsi credere et eum absolvere deberet. *V. Comp. n.* 619.

770. — *R. ad* 3^m *Quæs.* LAMPRIDIUS male egit, ut patet ex dictis. Debuisset igitur prudenter forma generali RANULPHUM interrogare, et negantem absolvere sub conditione: *si es dispositus*; sic enim prospicitur tum reverentiæ Sacramenti, tum sigillo confessionis servando, et simul saluti pœnitentis, si forte in bona fide versetur. Neque frangitur sigillum per tacitam conditionem, cum nulla confessionis revelatio, nec ullum pœnitentis gravamen interveniat.

CASUS VIII.

LAICUS DE SIGILLO.

FERFELLIUS, nuperrime conjugatus, immediate post uxorem suam confitetur, et inter cætera dicit: « Pater, « me miserum! quid faciam? Ecce! modo audivi uxorem « meam se accusantem de fornicatione cum fratre meo pa- « trata, priusquam mihi nupserit. Statui jam eam dimit- « tere; nolo illam amplius in uxorem agnoscere. » Confessarius, omnino obstupefactus, nescit prorsus quid ipsi respondere possit aut debeat, ne sigillum prodat, et etiam ne falsum dicat. Ut autem e vadis emergat, pœnitentem acriter carpit ex eo quod confessionem uxoris auscultaverit. FERFELLIUS vero indignabundus recedit, et uxorem conviciis oppressam a se dimittit, cognatisque de divortio mirantibus, rem totam narravit.

HINC:

QUÆR. 1° *An* FERFELLIUS *in his graviter sigillum sacramentale violaverit?*

2° *An obligatus fuerit non solum ad uxorem servandam, sed etiam ad debitum ei reddendum?*

3° *Quid Confessario fuisset agendum?*

SOLUTIO:

771. — *R. ad 1^m Quæs.* 1° FERFELLIUS graviter peccavit, confessionem uxoris audiendo, ut patet.

2° Graviter sigillum sacramentale violavit uxorem increpando, eam dimittendo, et ea quæ ex confessione audiverat aliis narrando. Ratio est, quia usus est notitia ex confessione sacramentali acquisita ad agendum externe, cum maximo uxoris gravamine, imo et ejus peccatum ex sola confessione cognitum directe revelavit. Ergo multipliciter legem sigilli violavit.

772. — *R. ad 2^m Quæs.* Nulli dubium esse potest FERFELLIUM obligatum fuisse ad habitationem cum uxore conservandam, quia non potuit eam dimittere quin ageret externe ex notitia confessionis, cum gravamine maximo mulieris. *Controvertitur* autem utrum obligatus fuerit ad debitum uxori reddendum. *Probabilius* negandum videtur. Ratio est, quia nunquam licet facere quod est intrinsece malum. Atqui habere copulam fornicatoriam cum uxore illegitima, seu ex invalido matrimonio sibi conjuncta, est quid *intrinsece* malum. Ergo, etiamsi cognoscatur aliquid esse tale, ex notitia confessionis, non licet id peragere, utpote intrinsece malum; esset enim formalis fornicatio. Deus autem per sigilli obligationem non potest velle id quod est intrinsece malum. Ergo reapse FERFELLIUS non tenetur debitum uxori reddere. *Lacroix, n.* 1978.

Aliqui dicunt Deum in hoc casu, ob sigilli reverentiam, concedere viro jus in corpus conjugis, non obstante matrimonii invaliditate.

773. — *R. ad 3^m Quæs.* Confessarius summopere cavere debuisset, ne verbis suis rei veritatem confirmare videretur. Non potuisset igitur ulla monita particularia pœnitenti præbere, ex quibus censeretur peccatum uxoris supponere. Sed, præmissa non adeo acri et vehementi objurgatione ex eo quod aurem uxori confitenti admoverit, dicere debuisset res plerumque male audiri quando submissa voce proferuntur, et insuper ipsi non licitum esse uti notitia ex confessione habita, etiamsi aliquam certo acceperit, quod tamen existimare non debet.

CASUS IX.

CONFESSARIUS A PŒNITENTE DECLINANS,

Ob incommoda ex præcedenti confessione cognita.

1° PASCHALIS, Religiosus, in Ecclesiam monasterii ad audiendam alicujus mulieris confessionem advocatus, et reciens illam esse BERTAM, se excusat ab illa audienda, dicens tempus sibi deficere, seu aliquo urgenti negotio detineri; alia autem secreta ratione movetur. Cupisne scire quænam sit? Accipe. Alias eamdem BERTAM jam audivit in confessione, et experientia novit eam esse admodum prolixam, morosam, tædiosam, imo et scrupulosam; quapropter tanto oneri se subtrahere satagit.

2° FAUSTINUS, Sacerdos, ad confessionem RUTILIÆ excipiendam accersitus, excogitato aliquo prætextu, se ab ea audienda excusat. Quare? Quia graves tentationes jam alias eam audiendo expertus est, et putat sibi periculosum esse si eam iterum audiat; nec existimat se teneri, cum propriæ animæ periculo, hujus mulieris confessionem excipere. Postea tamen timet ne sigillum confessionis violaverit.

HINC:

QUÆR. 1° *An Confessarius declinare possit confessionem alicujus pœnitentis, quia novit eum ex alia confessione esse intricatum, prolixum, aut male dispositum?*

2° *An Confessarius se excusare possit ab audienda aliqua muliere, quia ex ejus confessione scit eam sibi esse periculosam?*

SOLUTIO:

774. — *R. ad* 1^m *Quæs.* 1° *Neg.* quoties alii id animadverterent et in suspicionem de conscientia pœnitentis venirent. Item, quoties causam repulsæ suspicari posset ipse pœnitens, quia hoc cederet in ejus gravamen; posset enim id habere ut tacitam exprobrationem suorum peccatorum, aut sui modi confitendi. *S. Lig. n.* 659. — *Lugo*, etc.

775. — 2° *Neg.*, etiam *probabilius*, etsi nullus, ne pœ-

nitens quidem, suspicari posset ejus confessionem a Confessario declinari, v. g. quando prætextus apparenter valde legitimus apparet, ut Confessarius vocatus non accedat. Ratio est, quia etiam in hoc casu Confessarius utitur notitia confessionis ad faciendum externe aliquid in se pœnitenti ingratum, licet hic id nesciat. Quare, si Confessarius nolit curam spiritualem istius suscipere, hoc ipsi in tribunali Pœnitentiæ declarare debet : etenim, licet fuga e confessionali, aut excusatio ex prætextu apparenter justo non redderet confessionem tali pœnitenti odiosam, eam tamen fidelibus odiosam redderet; quia, si scirent fideles posse Confessarios ex colorato prætextu aufugere ab ipsis, ob notitiam de statu ipsorum conscientiæ in confessione acceptam, facile gravamine afficerentur. *Roncaglia, c.* 2, *quæst.* 6. — *Lugo, disp.* 23, *n.* 117, etc., contra *plures.*

776. — Licite tamen Confessarius se celabit, si justam habeat causam ob quam ab aliis etiam pœnitentibus æque excusari valeret. Nec obstat quod tunc pœnitens etiam suspicari posset Confessarium se celare ob audita sua peccata; nam in eo casu ejus suspicio temeraria foret, et Confessarius eam vitare non teneretur. Itaque potest et debet se gerere erga talem pœnitentem, quemadmodum se gereret erga alium cujus confessionem nunquam excepisset. S. *Lig.* *n.* 659.

777.—*R. ad* 2^m *Quæs.* 1° *Affirm.* si periculum illud proveniat ex eo quod ab ista muliere sollicitatus fuerit ad peccatum in præcedenti confessione. Ratio est, quia provocatio illa ad malum non est peccatum sub sigillo confessionis Sacerdoti commissum; etenim non est peccatum quod pœnitens confitetur, sed quod patrat inter confitendum, absque ulla connexione ad confessionem quatenus sacramentalem.

778. — 2° *Neg.* si Confessarius ex notitia confessionis sciat talem pœnitentem solere extraordinaria confiteri peccata, ex quibus ille vehementer ad libidinem excitetur. Ratio est, quia notitiam hujus periculi non habet nisi ex cognitione peccatorum pœnitentis, et proinde periculum illud strictam connexionem habet cum ejusdem confessione; quapropter pergere debet ad illam confessionem excipiendam, divino fretus auxilio, a quo sane in his angustiis non destituetur. *Lugo, disp.* 23, *n.* 116, et alii communius contra plures.

CASUS X.

PERPLEXUS CONFESSARIUS

Ratione sigilli 1°.

1° Columbinus, Parochus, peracto Sacro, excipit Damasi confessionem; sed absolutionem ei ad aliud tempus differt, ut pravæ consuetudinis emendationem procuret. Sed ecce, dum Parochus solus adstat in Ecclesia, Horis recitandis intentus, accedit ad eum Damasus, rogans ut Communionem sibi ministrare velit. Hæret primum anceps Columbinus, et postea nutu capitis significat se ejus petitioni obtemperare nolle.

2° Siagrius, laicus, accedit ad Remundum Parochum, confessiones excipientem, et ipse, vice sua, conscientiæ secreta pandens, ait : « Pater, ego miserrimus hominum, « socius fui plurium perversorum hominum, qui de nece « tibimetipsi inferenda condixerunt; modo sceleris hor- « rore perculsus, peccatum meum confiteor, et de illo in- « time doleo. » Parochus, his auditis, mirum in modum perturbatur; attamen vehementi nisu secum luctans, religiose exsequi curat quidquid suum ministerium exposcere videtur. Dimisso autem illo pœnitente, nescit an surgere possit et effugere, ut vitæ suæ provideat, cæteris pœnitentibus derelictis.

Hinc :

Quær. 1° *An* Columbinus *violaverit sigillum confessionis denegando Communionem* Damaso?

2° *An* Remundus *in secundo casu potuerit, illæso confessionis sigillo, abire et vitæ suæ consulere?*

3° *An liceat Confessario recedere a pœnitente mortem ipsi minitante, ob absolutionis denegationem?*

Solutio :

779. — *R. ad* 1^m *Quæs. Affirm.*, quia Columbinus notitia confessionis usus est cum pœnitentis gravamine. Nec

obstat quod pœnitens occulte Sacramentum petat, quia violatur sigillum confessionis, non solum aliis manifestando aliquid ex confessione cognitum, sed etiam aliquid agendo quod pœnitenti onerosum esse potest. *S. Lig. n.* 658. — *Lacroix, l.* 6, *part.* 1, *n.* 145, et *alii* communiter contra *plures.* — *V. Comp. n.* 667.

780. — *R. ad* 2^m *Quæs.* 1° Remundus abire potuit, illæso confessionis sigillo, si ex tali cautione minime manifestabatur aliis peccatum auditum, nec ullum gravamen pro pœnitente sequebatur. *S. Lig. n.* 659. — *Lug. D.* 23, *n.* 108. — *Billuart, diss.* 8, *art.* 5, *et alii communiter.*

2° Secus vero dicendum si fugere nequibat quin aliquo modo aperiret tale peccatum fuisse sibi revelatum, quia fuga illa fuisset tunc indirecta peccati auditi revelatio. Hinc non posset Confessarius a celebratione Missæ abstinere, quando novit in confessione ex aliquo criminis complice venenum in urceolo vini infusum esse, si alii complices intelligerent crimen ab aliquo sociorum revelatum fuisse. *S. Lig. n.* 659. — *Lugo, D.* 23, *n.* 110. — *Elbel, n.* 524.

781. — Excipe si confessio non sit sacramentalis, sed simplex communicatio, ut patet. Item si Confessarius admoneretur quidem intra confessionem de insidiis sibi præparatis, sed monitio illa nullatenus ad confessionem pertineret, v. g. si pœnitens non esset complex in proposito Confessarium occidendi, sed illud fortuito, vel ex secreto novisset. Sequitur ex dictis.

In casu vero in quo confessio esset vere sacramentalis, pœnitens teneretur dare Confessario licentiam utendi notitia ipsi in confessione communicata, ut ille a periculo se eximere posset, saltem si hanc absque periculo gravis damni proprii dare posset; quod si eam injuste deneget, absque absolutione utpote indispositus dimittendus est.

782. — *R. ad* 3^m *Quæs. Affirm.* modo ab aliis non advertatur hoc fieri ob denegatam absolutionem. Ratio est, quia ibi nulla sequitur sigilli violatio: minæ enim illæ non fuerunt materia illius confessionis, sed peccatum ibi commissum coram ipso Confessario. Imo potest aliis dicere quod fugiat ob mortis periculum, et auxilium advocare, licet revelare non possit quod propter negatam absolutionem pœnitens sibi mortem minatus sit. Si autem fugere possit

quando minæ intentantur, proinde similiter poterit postea non redire absque ulla sigilli revelatione, ob eamdem rationem. Confessio enim cessat esse sacramentalis ex momento quo mors intentatur. *Lugo*, *disp.* 23, *n.* 116.

CASUS XI.

PERPLEXUS CONFESSARIUS

Ratione sigilli 2°.

1° HUGOLINUS, Confessarius, audit ex confessione TITII Ecclesiam in qua celebrare solet, modo pollutam esse ex secreto crimine ab ipso TITIO in ea patrato. Postquam discessit ille pœnitens, insurgit in mente Confessarii difficultas ad quam prius non attenderat. Quid de celebratione Missæ die sequenti? Si ibi Sacrum faciat, legem Ecclesiæ gravem infringet; si celebrationem omittat, sigillum confessionis violabit. Inter malleum et incudem constitutus, HUGOLINUS nescit prorsus quo se vertat. Tandem, excogitato aliquo prætextu, in alium locum discedit.

2° PATERNUS, Sacerdos, confiteri solet ALBERTO, quem pium reputat Presbyterum. Sed ecce! ALBERTUS vice sua ad pedes PATERNI provolutus confitetur, et inter alia infandum crimen pandit, scilicet, se simulatum esse Sacerdotem. Obstupefactus horrescit PATERNUS, et pœnitentem non absolutum dimittit ad pœnitentiam peragendam, antequam confessio perficiatur. Sedata autem animi perturbatione, cogitare cœpit de alia difficultate, scilicet, utrum ipse possit aut debeat ALBERTO adhuc, sicut antea, confiteri.

HINC :

QUÆR. 1° *An possis, vel tenearis celebrare in Ecclesia quam novisti ex confessione esse pollutam?*

2° *An possis, vel tenearis confiteri illi cui solitus es confiteri, si ex confessione noveris illum non esse Sacerdotem?*

SOLUTIO :

783. — *R. ad* 1^m *Quæs. Controvertitur.* Duplex est sententia probabilis, speculative loquendo.

Prima sententia *probabilior*, ut videtur, *affirmat*. Imo, Confessarius non tantum potest, sed debet facere sicut alias fecisset, seclusa confessionis notitia. Ratio est, quia prohibitio non celebrandi in Ecclesia polluta non attingit Confessarium, qui factum pollutionis non novit nisi ex confessione. Tunc enim is nihil prorsus scire censetur; ex mutatione vero loci, vel propositi, sequeretur usus illicitus notitiæ confessionis. *Sporer, n.* 874, etc.

Secunda sententia *negat*. Ratio est, quia ex una parte urget præceptum non celebrandi in Ecclesia polluta, et ex alia parte minime urget præceptum servandi sigillum, cum nullum adsit periculum revelationis apud alios, neque damni pœnitentis. Hæc sententia, ait *S. Ligorius, n.* 660, est *satis probabilis*, si nulla fiat revelatio indirecta, nec ullum sequatur gravamen pœnitentis, v. g. si Confessarius justum prætextum alibi celebrandi exponat.

Cæterum iste casus raro in praxi evenit. Etenim, cum ad pollutionem publica violatio Ecclesiæ requiratur, difficile est ut Ecclesia sit polluta, quin Confessarius id extra confessionem cognoverit.

784. — *R. ad* 2^m *Quæs. Controvertitur.* Alii *negant*, quia simulare receptionem Sacramenti, est quid intrinsece malum. Ergo non tantum potes, sed debes desinere huic simulato Sacerdoti confiteri.

Alii *affirmant*, quia, ad vitandam talem simulationem, sufficit ut intentionem non habeas absolutionem recipiendi, cum eam accipere non possis, et hoc ei declares, accepta ejus licentia. Etenim intrinsece malum non est, si peccata tua declares sine intentione recipiendi absolutionem; porro ex causa gravi hujusmodi simulatio, vel cooperatio ad peccatum illius hominis, est licita ut mere materialis. Potes igitur et debes illi confiteri, saltem simpliciter aliquod peccatum manifestando, sine intentione absolutionis, vel potius petere ab ipso licentiam eum relinquendi, etiam sub pœna non concedendæ absolutionis. *S. Lig. n.* 660, *in fine.* — *Lugo, disp.* 23, *n.* 105. — *Lacroix. n.* 1078.

Cæterum hujusmodi casus fere chimæricus videtur. Difficile enim evenire potest ut quis declaret in confessione se non esse Sacerdotem, et tamen velit Confessarium cogere ad sibi confitendum.

CASUS

DE EXTREMA UNCTIONE

SEU

De materia, forma, Ministro, subjecto et obligatione Extremæ Unctionis.

CASUS I.

MATERIA EXTREMÆ UNCTIONIS 1°.

Arcontius, Parochus, repente in medio prandio advocatur ad succurrendum Marco, qui in subitam agoniam incidit. Dum ipse recta properat ad eum absolvendum, mittit Rufum, Vicarium suum, ut Oleum sanctum quam citissime afferat. Vix confessionem morientis quoquo modo excepit, absolutionemque ei impertivit, ecce adest Vicarius Oleum deferens. Parochus tunc timens ne tempus deficiat singulis unctionibus ordine peragendis, mandat Rufo ut inferiores partes ægri perliniat, dum ipse superiores inungit. Uterque autem singulas formas unctionum proprias adhibuit. Deinceps, dum Marcus adhuc viveret, nescio quæ dubitatio Parochum incessit, utrum scilicet tali modo Sacramentum licite et valide fuisset administratum. Ut angoribus finem imponeret, ipse solus Sacramentum iterare statuit. Re autem perfecta, ecce nova dubitatio et anxietas major ipsi supervenit. Etenim, dum attentius in sacrum vasculum oculos converteret, perspexit cum stupore Oleum catechumenorum loco Olei infirmorum per errorem a Vicario fuisse allatum. Quapropter dubitat iterum de valore Sacramenti jam bina vice collati. Mandat statim Rufo, ut Oleum infirmorum afferat. Properat quidem ille, sed antequam revertatur moribundus efflat animam, et gemebundus recedit Parochus.

HINC :

QUÆR. 1° *Qualis sit materia valida Extremæ Unctionis ?*

2° *An fuerit validum Sacramentum cum Oleo catechumenorum ?*

3° *An fuerit a duobus ministris valide et licite collatum, prout in casu ?*

4° *Quid, si unus formam proferret, dum alter ungeret ?*

SOLUTIO :

785. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Materia remota Extremæ Unctionis est Oleum ab Episcopo benedictum. Constat ex *Conc. Trid. sess. 14, de Extrema Unctione.* Materia vero proxima est unctio quarumdam partium corporis, quæ sunt saltem quinque sensus. *V. Comp. n.* 674.

R. ad 2^m *Quæs.* Controvertitur. *Duplex est sententia probabilis,* ait S. *Lig. n.* 709. Hinc in praxi tutius est omnino sequendum, si casum excipias necessitatis, in quo, deficiente Oleo infirmorum, Chrisma vel Oleum catechumenorum adhibendum est. *S. Lig. ibid.* — *V. Comp. n.* 677.

786. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Valide et licite Extrema Unctio collata est a duobus ministris in casu :

1° *Valide,* quia Sacramentum illud ex pluribus unctionibus et verborum formis dividuis coalescit, ita ut unctio quælibet cum sua forma particulari habeat significationem integram, et ab alia forma independentem aptamque ad suum effectum producendum; quare nihil obstat, quominus vel *successive* vel *simul* a pluribus ministris confici possit.

2° *Licite*, quia, posito Sacramenti valore, periculum ne infirmus decedat antequam omnes unctiones perficiantur, licitum efficit ut eodem tempore minister unus superiores partes inungat, dum alter inferiores inungit : id tamen extra necessitatis casum absque culpa gravi fieri non potest, quia est contra ritum gravem et praxim Ecclesiæ. *S. Lig. n.* 724. — *Voit, n.* 906. — *Suarez.* — *Lugo*, etc.

787. — *R. ad* 4^m *Quæs.* Invalidum foret Sacramentum,

Ratio est, quia idem Sacerdos orare et ungere debet, ut patet ex epistola S. Jacobi : *Orent super eum* (infirmum) *ungentes eum Oleo.* Constat etiam ex constanti praxi Ecclesiæ. *Voit, n.* 905.

CASUS II.

MATERIA EXTREMÆ UNCTIONIS 2°.

SABANUS, Sacerdos, repente ad moribundum vocatus, dum festinaret quam citissime, erravit quoad Oleum, et ægrotum sacro Chrismate perlinivit. Dum vasculum claudit, obstupens ad errorem advertit. Dubius hæret an sit Sacramentum iterandum. Ad tutiorem partem amplectendam propendit. Verum vix unctionem oculorum peregerat, cum advertit ægrotum ita deficere ut nullum amplius vitæ signum in illo appareat. Quapropter reliquas unctiones omittit. Sed ecce ! posito aliquo intervallo, exclamant adstantes mulieres : *Vivit ! adhuc vivit !* Attonitus respicit Sacerdos, et cernit ægrotum reapse respirare et oculos aperire. En nova difficultas. Quid tu ipsius loco ? Ipse vero, dubio perpenso, unctiones jam prius factas non sine angore repetit, cæteras subinde adjecturus ; sed vix sequentem unctionem incœperat, cum absque ullo dubio æger decedere videtur. Tunc ad tutius SABANUS unctiones reliquas perficit.

HINC :

QUÆR. 1° *An validum fuerit Sacramentum cum Chrismate collatum, vel an iterandum fuerit ?*

2° *An recte* SABANUS *unctiones oculorum iteraverit, cum advertit ægrotum non esse mortuum ?*

3° *An recte cæteras unctiones ultima vice prosecutus sit ?*

4° *Quid agendum fuisset* SABANO, *si advertisset tempus deficere ad omnes unctiones faciendas ?*

5° *Quænam unctiones sint essentiales ?*

SOLUTIO :

788. — *R. ad* 1^m *Quæs. Controvertitur.* Duplex est sen-

tentia probabilis. *Affirmant* alii, quia est Oleum ab Episcopo benedictum; *negant* vero alii, quia non fuit benedictum in ordine ad Extremam Unctionem. Ergo in praxi tutior pars sequenda est. Ergo SABANUS Sacramentum iterare debuit. *Recole dicta in casu præcedenti, ad quæstionem secundam.* — *Vide Comp. n.* 677.

789. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Distinguendum est: recte egit, si intervallum ab unctione oculorum fuerit longum, v. g. unius horæ, quia non potest tunc dari connexio moralis inter prædictas unctiones et sequentes. Licet enim singulæ unctiones cum forma propria significationem ab aliis unctionibus independentem habeant, ordinari tamen debent ad earum complementum, et Sacramentum, juxta sententiam communiorem, in ultima tantum unctione perficitur, quia ex omnibus unctionibus simul sumptis constat. Variæ igitur partes ejusdem Sacramenti nimis distarent a se invicem. Deficiente vero unione morali inter varias unctiones, corruit Sacramenti validitas. Secus dicendum si breve tempus ab unctionibus oculorum effluxerit, ob oppositam rationem. In dubio tutior pars sequenda est. *Gobat, n.* 878. *Tambur.*, etc.

790. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Male egit SABANUS, reliquas unctiones ultima vice prosequendo, stante certitudine morali de morte hominis. Tutior pars sequenda quidem est in dubio an subjectum sit Sacramenti capax, non vero quando de incapacitate constat: porro mortuus non est subjectum capax ullius Sacramenti.

791. — *R. ad* 4^m *Quæs.* SABANUS advertens tempus defecere, aut probabiliter defecturum ad omnes unctiones faciendas, debuisset facere sub conditione unctionem unicam in aliquo sensu, et melius in oculis exprimendo omnes sensus in genere, et deinde singulos in particulari, sequenti modo: *Per istam sanctam unctionem... indulgeat tibi Deus quidquid deliquisti per sensus, visum, auditum, gustum, odoratum et tactum.* Præmitti debet verbum *deliquisti*, quia, si proferatur in fine et interim æger moriatur, nullum est Sacramentum. *S. Lig. ibid.* Si autem æger supervivat, unctiones in singulis sensibus cum forma propria repetendæ sunt; et si dubium sit an æger vivat, unctio prosequenda est sub conditione: *Si vivis, per istam sanctam unctionem...* etc. *Rit. Rom.*

792.—*R. ad 5m Quæs.* Unctiones quinque sensuum videntur esse essentiales, seu de necessitate Sacramenti, saltem probabilius. Ita *communiter Theologi*, cum *S. Thoma, Suppl. q.* 32, *art.* 5, ubi docet unctionem quinque sensuum esse *quasi de necessitate Sacramenti.* Ratio est, quia, licet ex verbis *D. Jacobi* et *Conc. Trid.* non fiat mentio plurium unctionum, sic tamen colligitur ex usu Ecclesiæ et communi Doctorum sensu. Hanc sententiam *S. Lig., n.* 710, *communiorem* et *tutiorem* vocat. Oppositam tamen dicit speculative probabilem, seu unicam unctionem de essentia Sacramenti sufficere.

CASUS III.

MINISTER EXTREMÆ UNCTIONIS.

PHILEMON, Parochus, 1° alias ex incuria, alias urgente moribundi periculo, Extremam Unctionem ministrat sine stola, vel sine superpelliceo, vel sine lumine, aut etiam sine ministro, imo aliquando his omnibus simul prætermissis. — 2° Facile etiam, brevitatis causa, varias omittit orationes, nec inungendo attendit ad cruces efformandas, neque ad servandum unctionum ordinem. — 3° Si Oleum sacrum ipsi deficiat, guttulis illius reliquis magnam copiam olei non benedicti infundit, quia, ait, sicut modicum fermentum totam massam corrumpit, ita etiam modicum Oleum sacrum magnam olei copiam consecrat. Alias Oleum superfluum anni præteriti de industria servat, ut eo in casu necessitatis utatur. — 4° Si Viaticum simul cum Extrema Unctione ministrandum est, hoc vel illud indiscriminatim præponit.

HINC :

QUÆR. 1° *Quinam ritus in Extrema Unctione servandus sit?*

2° *An in necessitate Sacerdos ægrum ungere valeat sine veste sacra, et ritu alias præscripto?*

3° *An Eucharistia prius, aut Extrema Unctio ministranda sit, quando utrumque Sacramentum eodem tempore conferendum est?*

4° An, vel quomodo in singulis PHILEMON *peccaverit ?*

SOLUTIO :

793. — *R. ad* 1^m *Quæs.* 1° Sacerdos debet esse indutus superpelliceo et stola violacea. 2° Debet adesse Clericus inserviens saltem unus ad deferendam aquam benedictam, aspersorium, necnon ad variis orationibus respondendum, etc. 3° Recitandæ sunt orationes a Rituali præscriptæ. *Sic in Rituali Romano.* 4° Debet etiam adesse lumen, saltem tempore collationis Sacramenti ; sic ex consuetudine universali. 5° Unctiones fieri debent per modum crucis, ut jam dictum est.

794. — *R. ad* 2^m *Quæs. Affirm.* saltem *probabilius.* Ratio est, quia, licet illud Sacramentum forte non sit necessarium, est tamen valde utile ; quare non præsumitur quod Christus, qui illud instituit in subsidium infirmorum in ultimo agone pugnantium, voluerit eos potius tanto bono privari, quam aliquem ritum omitti. Præterea communiter admittitur posse ministrari Viaticum sine ulla veste sacra, urgente necessitate : ergo a fortiori Extrema Unctio, quæ minus est necessaria et minorem requirit solemnitatem, cum minor sit ejus dignitas. Ita *communiter* contra *plures.* —*Lacroix, n.* 2116.— *S. Lig. n.* 726.

795.— *R. ad* 3^m *Quæs.* Eucharistia priori loco ministranda est, ex praxi Ecclesiæ et Rituali Romano ; attamen inversio peccatum veniale non excedit, juxta *Suarez, Lacroix et alios.* Stante autem aliqua justa causa, inversio omni culpa vacabit.

796. — *R. ad* 4^m *Quæs.* 1° PHILEMON nullum peccatum commisit, varias orationes et varios ritus accidentales et vestes sacras, urgente necessitate, omittendo. *S. Lig. n.* 724 *et* 728. — 2° Peccavit mortaliter, præter casum necessitatis, omittendo sive orationes varias, sive vestes debitas, sive plerosque ritus præscriptos. *S. Lig. ibid.*—3° Peccavit etiam mortaliter, magnam quantitatem olei non benedicti cum parva quantitate Olei sacri miscendo, et invalide Sacramentum ministravit, cum invalidam materiam adhibuerit. Licet quidem oleum non benedictum in Oleum sacrum infundere in casu necessitatis, sed semper in minori quan-

titate, et tunc revera tota Olei quantitas est vere consecrata. *S. Lig. n.* 708. — 4° Peccavit autem venialiter, omittendo aliquas breves orationes, aliquosque ritus non essentiales : v. g. non adhibendo lumen, ministrum, signum crucis, etiam in unctionibus, vel ordinem unctionum invertendo, etc. *S. Lig. n.* 726, 727, 728. De peccato veniali etiam arguendus est, ex eo quod Extremam Unctionem sacro Viatico præmiserit, ut sequitur ex dictis in responsione ad 3^m *Quæs.* Attamen, stante aliqua causa etiam mediocri, id omni peccato vacaret.

CASUS IV.

UNGENS UNGENDUS !...

Tussanus, Parochus, repente ad moribundum inungendum accersitur. Ocius bonus Pastor præsto est, et alacriter properat, ut oviculæ suæ in extremis versanti succurrat. Sed, heu ! nesciebat ipse se prius e vita cessurum esse ! Ecce vix unctiones oculorum alteriusque auris perfecerat, cum responsum mortis in seipso audit ! Vox faucibus hæret, adstantes primum respicit, quasi ab eis auxilium impetraturus ; sed mox oculos in altum erigit, utpote in solo Deo spem ponens, et corruit exanimis, ictu apoplexiæ prostratus ! Extemplo accersitur Parochi Vicarius, qui adveniens nescit cuinam moribundo prius succurrendum sit, nec utrum repetendæ sint unctiones jam a Parocho priore moribundo factæ.

Hinc :

Quær. 1° *Quid faciendum, si Sacerdos in mediis unctionibus deficiat ?*

2° *Cuinam moribundo prius succurrere debuerit Vicarius ?*

Solutio :

797. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Si adsit præsens alius Sacerdos, vel si statim advocari possit, hic suppler debet unctiones quæ remanent, ne Sacramentum complemento suo careat ; sed repetere nequit unctiones jam factas, quia non deest unio moralis inter illas unctiones et sequentes. Si alius Sa-

cerdos haberi nequeat, nisi interjecta notabili mora, v. g. quadrantis, omnes unctiones sub conditione repetendæ sunt. *S. Lig. n. 724, in fine.* — *Lacroix, n. 2098.* — Si intervallum esset unius horæ, vel amplius, modo absoluto unctiones repetendæ forent. *Recole dicta casu 2, ad 2^m Quæs.*

In casu Vicarius, qui supponitur statim adfuisse, non debet iterare unctiones oculorum, neque unctiones aurium, si Parochus integram formam correspondentem protulerit, quia unica unctio integram habet significationem. Sed in tali casu difficile constare potest, utrum formam aptam perfecerit; quapropter Vicarius debuit sub conditione unctiones aurium iterare.

798.—*R. ad 2^m Quæs.* Vicarius debuit prius succurrere Parocho, tum quia ex casu videtur versari in majori vitæ periculo, tum etiam quia alter moribundus forte jam fuit valide inunctus, licet non omnes unctiones receperit, cum probabiliter unica unctio sufficiat, ad Extremam Unctionem valide conferendam.

CASUS V.

SUBJECTUM EXTREMÆ UNCTIONIS 1°.

1° SYLVINUS, Parochus, advocatur successive ad plures ægros sacro Oleo inungendos, scilicet: 1° ad TITIUM qui a tribus annis in amentia versatur; 2° ad CAIUM sensibus destitutum, quem scit scientia privata versari in statu peccati mortalis, cujus reus evasit antequam usum rationis amitteret; 3° ad puerum septennem, de quo dubitat utrum ad rationis usum pervenerit, necne. Iis omnibus SYLVINUS denegat Sacramentum infirmorum, quia non videntur hujus Sacramenti capaces.

2° ROGERIUS, Sacerdos, cum baptizasset JACOBUM judæum adultum, periculoso morbo laborantem, dubitat an possit eumdem Oleo infirmorum ungere. Varios interrogat socios, qui in varias abeunt sententias.

HINC:

QUÆR. 1° *Quale sit subjectum capax Extremæ Unctionis?*

2° *An recte* SYLVINUS *Extremam Unctionem denegaverit ægris in casu recensitis?*

3° *An possit dari Extrema Unctio adulto infirmo statim post Baptismum?*

SOLUTIO :

799. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Subjectum Extremæ Unctionis est omnis homo peccator de vita periclitans. Constat ex verbis S. Jacobi, 5. 14 : *Infirmatur quis ex vobis...* et ex *Conc. Trid. sess.* 14, *c.* 3.

R. ad 2^m *Quæs.* SYLVINUS, Parochus, in omnibus erravit : 1° Erravit quoad TITIUM a tribus annis amentem. Amens enim qui non fuit perpetuo talis, est homo peccator ; ergo in vitæ periculo est subjectum capax Extremæ Unctionis. 2° Erravit quoad CAIUM adultum et sensibus destitutum, ob eamdem rationem. Nec obstat quod ille in statu peccati mortalis versatus fuerit, priusquam sensibus destitueretur; nam potuit elicere actum contritionis antequam usu rationis privaretur, et potuit etiam hic et nunc usu rationis gaudere, licet videatur sensibus carens. 3° Erravit quoad puerum : ratio est, quia Parochus vi sui muneris tenetur Sacramenta præbere ovibus suis quoties oves indigere possunt, et Sacramentum sine irreverentia accipere valent; his enim conditionibus positis, oves jus habent ad Sacramenta, vel absolute recipienda, si sint absolute capaces, vel conditionate, si sint dubie capaces. Atqui ex una parte Extrema Unctio potest sine irreverentia puero prædicto conferri, et ex alia parte puer ille potest ea indigere ad abstergendas peccatorum reliquias, cum dubium sit an usum rationis habeat, et proinde an peccaverit, necne : ergo injuste Sacramento infirmorum a Parocho privatus est. *S. Lig. n.* 719.

800. — *R. ad* 3^m *Quæs. Affirm.* Ratio est, quia per Baptismum non absterguntur omnes reliquiæ actualium peccatorum ante Baptismum commissorum, prout sunt torpor, proclivitas ad malum, etc., licet deleantur omnia peccata omnesque peccatorum pœnæ. *S. Lig. n.* 721, *et alii communiter.*

CASUS VI.

SUBJECTUM EXTREMÆ UNCTIONIS 2°.

SINESIUS, vir valde pius, monitus fuerat a duobus medicis valde peritis ut valetudini suæ attenderet; verendum enim erat, ne subito ictu apoplexiæ exstingueretur. Millenas ipsis gratias agens sibi quamprimum consulere voluit, et, ne privaretur gratia Extremæ Unctionis, aut ne mente captus eam reciperet, enixe Parochum rogavit ut Sacramentum infirmorum sibi conferre vellet. Boni viri votis annuit benevolus Pastor; sed, re perfecta, dubitavit utrum valide Extremam Unctionem SINESIO ministraverit.

HINC:

QUÆR. 1° *An* SINESIUS *inungi potuerit?*

2° *An Extrema Unctio conferri possit infirmo in periculo probabili tantum mortis?*

3° *An in mero dubio periculi gravis?*

SOLUTIO:

801. — *R. ad* 1^m *Quæs* Negandum videtur. Sacramentum enim Extremæ Unctionis valide conferri nequit, nisi adsint signa externa proximi periculi mortis. Porro illa signa in nostro casu non vere apparent, licet medici ex physiognomia judicarint hominem apoplexiæ obnoxium esse. Non apparet enim signum externum morbi gravis, forte jam imminentis. Secus tamen dicendum foret, si talia signa morbi gravis intus latentis cernerentur. *Gobat*, *n.* 875.

802. — *R. ad* 2^m *Quæs. Affirm.* Ratio est, quia ad hoc Sacramentum ministrandum valide et licite sufficit si infirmus laboret morbo ita gravi, ut prudenter existimetur versari in periculo mortis; sæpius autem judicium prudens nonnisi meram probabilitatem exhibet. Hæc sententia est *communis* et *vera*, ait *S. Lig. n.* 714. Etenim, cum Christus collationem hujus Sacramenti hominibus reliquerit, credendum est sic eam reliquisse, ut illud concedere possint infirmis qui probabiliter judicantur in periculo mortis versari. Hæc autem præsumptio confirmatur: 1° ex Decreto Eu-

genii IV supra relato, ubi dicitur « de cujus morte timetur; » 2° ex Rituali Rom.: « Debet hoc Sacramentum præberi infirmis qui tam graviter laborant, ut periculum mortis imminere videatur. »

803. — *R. ad* 3^m *Quæs. Neg.*, quia præceptum est ne aliis quam vita periclitantibus ministretur. Ergo requiritur ut adsit vera probabilitas, seu prudens timor mortis. *S. Lig. n.* 714, *in fine.* Attamen, si Sacerdos nesciat efformare judicium de gravitate morbi, nec peritiores consulere possit, dubitet autem de proximo mortis periculo, propendere debet in Sacramentum conferendum, quia tunc recte applicatur axioma : *Sacramenta propter homines.*

CASUS VII.

1° VETULA INUNCTA.

ACHATIUS, Sacerdos, vocatus ad TERSILIAM, vetulam octogenariam, annorum pondere potiusquam infirmitate gravatam, absolutionem et Eucharistiam ei impertivit. Sed quia longo itinere distabat Ecclesia, ne alias eamdem viam metiri cogeretur, Extremam Unctionem ei ministravit, quamvis nullum indicium proximæ mortis in ea deprehendi posset.

2° PUERPERA OLEO INFIRMORUM ROBORATA.

BLANDINA, mulier puerpera, partus dolores prima vice patiens, se reputat ad extrema perductam, et enixe rogat Parochum ut quam citissime Oleo infirmorum ab eo illiniatur. Bonus Pastor, illius lacrymis et ejulatibus commotus, ejusdem votis illico morem gessit, sed postea dubitavit utrum recte egerit.

3° CAPITE DAMNATUS *Extrema Unctione munitus.*

SIFREDUS, homicidii reus, et ideo capite damnatus, dolore patrati criminis interius tactus est. Peracta confessione, acceptaque S. Eucharistia, etiam Sacramento moribundorum confortari voluit, ideoque instanter beneficium illud postulavit. Votis autem ejus annuit carceris Capellanus.

Hinc :

Quær. 1° *An vetula valide et licite potuerit inungi ?*
2° *An* Blandina *puerpera ?*
3° *An* Sifredus, *capite damnatus ?*

Solutio :

804. — *R. ad* 1^m *Quæs. Affirm.* 1° Potuit vetula inungi valide. Ratio est, quia juxta commune adagium *Senectus ipsa morbus est ;* propterea quo magno annorum pondere gravati in continuo mortis periculo versantur. Multiplici enim experientia constat multos, solo senio confectos, absque alio speciali morbo expirasse. Præterea, ut Sacramentum illud ministretur, sufficit periculum probabile mortis, ut supra dictum est. Multo minus differendum est Sacramentum illud usque ad ultimum infirmi halitum, cum ad ægrotos allevandos secundo institutum fuerit. *Elbel, n.* 56. — 2° Potuit etiam inungi licite, aspectis præsertim casus circumstantiis, scilicet, ratione habita ad locorum distantiam et difficultatem. Quod enim est validum, facile fit licitum, imprimis causa gravi urgente. Ergo Achatius minime est inquietandus.

805. — *R. ad* 2^m *Quæs.* 1° *Nego,* si mulier in hoc partu communibus tantum doloribus laboraverit, etiamsi prima vice pareret. Ratio est, quia non adhuc periculosa infirmitate laborabat. *Ita communiter Theologi cum S. Lig. n.* 713, *in fine.* — 2° Secus vero, si mulier jam cœperit gravissimis et extraordinariis doloribus contorqueri, ita ut jam actu in proximo mortis periculo versaretur. Ratio patet, tunc enim revera jam periculose infirma fuisset *S. Lig. ibid.*

806. — *R. ad* 3^m *Quæs. Nego.* Ratio est, quia Extrema Unctio non fuit instituta pro bene valentibus, sed pro infirmis tantum, ut patet ex verbis S. Jacobi : *Infirmatur quis in vobis....* Porro capite damnatus, licet morti proximus, non tamen est infirmus, nec ob infirmitatem moriturus. *S. Lig. n.* 713.

CASUS VIII.

OBLIGATIO EXTREMÆ UNCTIONIS.

Lampridius, graviter decumbens, renuit suscipere Extremam Unctionem, licet libenter fuerit confessus et sacra Viatico refectus; credebat enim se moriturum fore, si Oleo infirmorum inungeretur. Quapropter cognati Lampridii enixe Parochum rogarunt ut exspectaret donec æger gravi sopore oppressus detineretur, vel usu rationis vi morbi destitueretur. Insulsis eorum votis indulsit plus æquo obsequens Sacerdos. Cum Lampridius mox in delirium incidisset, se accinxit ad eum Oleo sacro liniendum. Verum, ubi propius accessit, infirmus vasculum in quo S. Oleum continebatur de ejus manibus excussit, et horribiliter ejulans in phrenesi exstinctus est.

Hinc :

Quær. 1° *An gravis sit obligatio Extremam Unctionem suscipiendi in gravi mortis periculo?*

2° *An graviter peccent parentes vel cognati, qui negligunt Sacramenti illius recipiendi occasionem suis præstare?*

3° *An graviter peccet Parochus, si ex ejus incuria parochiani absque Extrema Unctione decedant?*

4° *Quid ad casum?*

Solutio :

807. — *R. ad* 1^m *Quæs. Controvertitur.* Duplex est sententia probabilis. *Negant S. Thom., Billuart et alii communius*, imo *communiter*, ait *S. Lig. n.* 733. Sed opinio affirmans enixe est suadenda. *V. Comp. n.* 692.

808. — *R. ad* 2^m *Quæs. Affirmative*, saltem quoties ægroti cupiunt illud Sacramentum suscipere, vel cuperent, si de gravi suo periculo admonerentur. Ratio ex principio generali caritatis deducitur. Tenemur enim, sub gravi, proximo indigenti auxilium spirituale valde notabile præstare, cum facile possumus. Hoc autem a fortiori valet,

quando de proxime cognatis agitur. Constat etiam ex Catechismo Romano, *de Extr. Unct. n.* 18, ubi dicitur : *Gravissime peccant, qui illud tempus ægroti ungendi* observare *solent, cum, jam omni salutis spe amissa, vita et sensibus carere incipit.*

809. — *R. ad* 3^m *Quæs. Affirm.* Pastor enim ratione officii tenetur ministrare Sacramentum illud, saltem omnibus qui petunt, nisi justa causa excuset ; secus in re gravi non præstat id ad quod ex justitia tenetur. Attamen hac obligatione non urgetur cum periculo vitæ, v. g. tempore pestis, si peste infecti jam confessi et absoluti fuerint, vel non censeantur in statu peccati mortalis versari. *S. Lig. n.* 729.

810. — *R. ad* 4^m *Quæs.* 1° Lampridius graviter peccasse videtur, non quidem contra præceptum recipiendi Extremam Unctionem, cum de præcepto non certo constet, sed contra veritatem Fidei, scilicet, credendo false hoc Sacramentum mortem accelerare, nisi forte aliqua bona fide excusetur. *Elbel, n.* 31.

2° Parochus non debuisset parentes audire, sed potius curare ut ægrotum suaviter disponeret ad voluntariam Sacramenti susceptionem. Hoc autem facile obtinuisset, si Lampridius fuerit bonæ voluntatis. Si autem fuerit perversus et suæ salutis incuriosus, omittenda fuisset Extrema Unctio, quia æger ita dispositus exiguum fructum ex Sacramento percepisset. *Elbel, n.* 58. Quod si æger absolute quidem visus fuisset nolle Sacramentum, sed per errorem ex bona fide ortum, potuisset inungi in delirio, quia revera hinc Sacramentum velle implicite, seu in quantum mortem non adducit, censeri poterat.

CASUS

DE SACRAMENTO ORDINIS

SEU

De materia, de Ministro et subjecto Ordinis, tum ratione validitatis, tum ratione liceitatis.

CASUS I.

ORDINIS MATERIA.

1° Vitalis, ordinandus Sacerdos, studiose curat ut omnia adimpleat quæ ad sacram ordinationem ex parte sua requiruntur. Quando autem devenit ad instrumenta Ordinis tangenda, tetigit quidem immediate et physice hostiam, conatusque est tangere immediate Patenam, sed dubitat an hanc immediate tetigerit; hinc ab aliquot annis ejus animum pulsat hæc anxia cogitatio: Forte non es ordinatus Sacerdos! forte invalide consecras, invalide absolvis!...

2° Basilius, magister cæremoniarum in ordinatione, dum quinque ordinandi Diaconi ad tangendum librum advocarentur, advertit ultimum extendisse quidem dextram, sed ob distantiam non realiter tetigisse, et cum aliis recessisse. Tunc jubet eum mox redire, et realiter tangere. Subinde, peracta sacra cæremonia, exorta est controversia an necesse fuerit hunc revocare.

Hinc:

Quær. 1° *Quænam sit materia sacrorum Ordinum?*

2° *An requiratur tactus physicus instrumentorum?*

3° *Quid ad utrumque casum?*

Solutio :

811. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Materia sacrorum Ordinum est :

1° *Pro Sacerdotio*, impositio manuum et traditio Calicis cum vino, et Patenæ cum hostia superposita, saltem de præcepto ; an vero de essentia, *controvertitur*. Apud Græcos prior adhibetur.

2° *Pro Diaconatu*, impositio manuum et traditio libri Evangeliorum. De necessitate utriusque pariter disputatur.

3° *Pro Subdiaconatu*, traditio Calicis vacui cum Patena vacua, et traditio libri Epistolarum ; neque constat an utraque sit essentialis. *V. Comp. n.* 700, 701. *S. Lig. n.* 739.

812. — *R. ad* 2^m *Quæs. Neg.* Constat ex Decisione *S. C. Rit.* die 3 Decemb. 1661. Apud Gardellini, *Decreta authentica*, *t.* 1, *p.* 364. Hinc ruit controversia hac de re olim inter Theologos habita. *V. Comp. n.* 702 (1).

813. — *R. ad* 3^m *Quæs.* — *Ad* 1^m *casum.* Pacem bonam habeat Vitalis, tum quia non requiritur tactus physicus instrumentorum juxta modo dicta, tum quia satis est quod immediate hostiam tetigerit, etiam in sententia eorum qui tactum physicum instrumentorum requirunt ; hostia enim et vinum sunt materia substantialis Sacerdotii, quibus principaliter significatur potestas in corpus Christi, et propter solam decentiam ex præcepto Ecclesiæ Calix et Patena usurpantur. *Gobat*, *n.* 109.

Ad 2^m *casum.* Diaconus ille non erat necessario revocandus, ut librum Evangeliorum physice tangeret. Hoc ex modo dictis sequitur.

CASUS II.

DUPLEX ORDINANTIS ERROR.

Gregorius, Episcopus, Juvenali, ordinando in Subdiaconum, porrexit, nescio quo casu, aut cujus incuria, Calicem cum vino et Patena vacua ; e contrario Marco ad Sacerdotium advehendo tradidit Calicem vacuum cum Patena

(1) De authenticitate hujus Decisionis recenter certioratus est hujus operis Auctor.

et hostia superposita. Cum autem magister cæremoniarum ad errorem advertisset, dubitatum est utrum iteranda foret præfata cæremonia.

HINC :

QUÆR. 1° *An* JUVENALIS *valide ordinatus fuerit Subdiaconus ?*

2° *An* MARCUS *valide ordinatus fuerit Sacerdos?*

SOLUTIO :

814. — *R. ad* 1^m *Quæs.* JUVENALIS valide Subdiaconatum suscepit. Ratio est, quia Episcopus per traditionem Calicis sufficienter significavit et expressit potestatem Subdiacono conferendam. Nec obstat quod vinum in Calice suffusum fuerit ; hoc enim ut mere per accidens habendum est, juxta axioma : *Quod abundat non vitiat* ; vel juxta regulam Juris 37, in C. : *Utile per inutile non vitiatur.*

815. — *R. ad* 2^m *Quæs.* MARCUS invalide ad Sacerdotium promotus est, saltem *probabiliter :* quia non sufficienter expressa fuit potestas consecrandi Sanguinem Christi. Itaque, cum hæc in collatione Presbyteratus necessario significanda et exprimenda sit, consequenter cæremonia traditionis Calicis iteranda fuit. Quod si interruptio moralis intercesserit, tota ordinatio erat repetenda. *Elbel, n.* 27. — *Gobat, n.* 98.

CASUS III.

MINISTER ORDINIS.

1° HELLADIUS, Episcopus, senio et invaletudine gravatus, nequit nisi difficillime vacare Missæ dicendæ et simul conferendis Ordinibus, licet solos Ordines conferre valeat. Quid faciet ? Id consilii capessit. Rogat Vicarium Generalem ut Sacrum faciat, et prævias recitet orationes ; ipse vero ea omnia, quæ ad Ordines essentialiter spectant, peragit.

2° NATALIS, Diaconus, iter trium dierum susceperat, ut ad civitatem perveniret ante sabbatum Quatuor Temporum, Ordinis Presbyteratus recipiendi causa. Sed variis detentus

impedimentis, non advenit nisi ipso sabbato, hora decima matutina, scilicet jam absoluto Sacro. Perfecta erat generalis ordinatio. Nihilominus Natalis enixe rogavit Episcopum ut in sui gratiam, spectata itineris difficultate, ordinationem iterare vellet. Jussit itaque Episcopus ut unus e neo-Sacerdotibus Sacrum faceret, dum ipse Sacerdotium novo huic candidato conferret.

Hinc :

Quær. 1° *Quid de ratione agendi* Helladii *in primo casu ?*

2° *An licita fuerit ordinatio* Natalis *in secundo casu ?*

Solutio :

816. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Helladius, Episcopus, *valide* quidem Ordines contulit, cum ea quæ ad ordinationem essentialia sunt adhibuerit ; sed, *per se loquendo*, *illicite* egit, alteri celebrationem Missæ committendo, contra Ecclesiæ consuetudinem et Pontificalis Rubricam, necnon contra doctrinam omnium Canonistarum, qui docent Missam ab Episcopo ordinante celebrandam esse, innitentes in cap. *Quod sicut....*, § *Super eo....* Itaque Helladius, senio confectus, non valens Missam simul celebrare et Ordines conferre, neque facile alium Episcopum accersere, debuisset a Summo Pontifice dispensationem a lege Ecclesiæ impetrare.

Dixi *per se loquendo*, quia, accedente gravissima causa quæ prævideri non potuit, lex præfata Ecclesiæ cessare censeretur : v. g. si Episcopus hujusmodi infirmitate corriperetur instante Quatuor Temporum ordinatione, dum multi ordinandi ex variis locis, sat dissitis, congregati sacros Ordines requirunt, nec adesset alius Episcopus qui sacram Ordinationem obire posset : tunc enim propter magna incommoda quæ evenirent, si candidati sacris Ordinibus non insigniti dimitterentur, absque scrupulo epikeia sane uti licitum foret. *Gobat*, *n.* 254. Cæterum, hodie rarissime casus occurrere potest, cum tam cito facultas ordinandi extra tempora obtineri possit.

817. — *R. ad* 2^m *Quæs.* De validitate ordinationis Nata-

LIS minime ambigendum est, cum Episcopus materiam et formam Sacramenti propriam adhibuerit; verum Episcopus ille omnino illicite Ordinem Presbyteratus prædicto Diacono contulit. Ratio est, quia prætermisit sine sufficiente causa præceptum Ecclesiæ de Missa ab ipso ordinante celebranda, ut jam ad 1^m^ casum dictum est. *Gobat*, *n.* 260. Præterea egit contra Ecclesiæ consuetudinem injungendo neo-Sacerdoti modo ordinato ut Missam hac ipsa die celebraret, et proinde denuo consecraret et communicaret. Etenim pro commodo unius ordinandi tanta derogatio consuetudini et præscriptioni Ecclesiæ non erat admittenda.

CASUS IV.

CANDIDATUS DOLOSE ORDINATUS.

THEODORUS, ad Sacerdotium candidatus, in examine doctrinæ reprobatus, nihilominus dolose se cum aliis insinuavit ad ordinationem suscipiendam. Declarat publice Episcopus, rei ignarus, se non intendere ordinare eos qui legitime admissi non fuissent. THEODORUS, hoc non obstante, cum aliis ordinandis accedit, et sacrum Ordinem suscipit.

HINC :

QUÆR. *An valida fuerit ordinatio* THEODORI?

SOLUTIO :

818. — *R. ad Quæs.* 1° THEODORUS fuit invalide ordinatus, si Episcopus habuit absolutam voluntatem, ut in casu, nec eam ne implicite quidem retractaverit cum ad ordinationes singulorum devenit. Ratio est, quia intentio Ministri ad valorem Sacramenti omnino necessaria est. Graviter autem peccaret Episcopus, si revera non intenderet Ordines actu petentibus Sacramentum conferre, quia ageret contra generalem Episcoporum consuetudinem, et occasionem gravissimorum peccatorum daret.

819. — 2° Valida autem fuit ordinatio THEODORI, si Episcopus intendit solam comminationem facere ad indignos a sacris Ordinibus arcendos. In dubio vero utrum Episcopus ita loquens habeat omnino intentionem non ordinandi,

præsumendum est non habere, quia dubia in meliorem partem interpretanda sunt. Tutius tamen foret in praxi ipsum Episcopum de propria intentione interrogare. Quod si ipse dubius esset, ordinatio conditionaliter iteranda foret, modo candidatus in meliorem frugem sese receperit. *Pontas, verbo* Ordres, *cas.* 30.

CASUS V.

MINISTER RATIONE JURISDICTIONIS 1°.

1° THEOPHILUS, Lugduni natus, perrexit Tolosam ut perpetuo ibi habitaret, et ibi ab Ordinario loci absque litteris dimissoriis ordinatus est, licet a parvo tempore ibi degeret.

2° NILUS, Burdigalæ natus, dum ejus parentes ad modicum tempus, alicujus negotii peragendi causa, ibi degerent, postea educatus fuit Tolosæ, ubi prius habitabant genitores, et quo, mense elapso, reversi sunt. Perfecto autem studiorum curriculo, NILUS ad Ordines candidatus nescit a quonam Episcopo ordinari possit; sed mox dubium solvit, Archiepiscopum Burdigalensem adeundo, et ab ipso ordinationem requirendo. Sed repulsam passus est.

HINC :

QUÆR. 1° *Quisnam censendus sit proprius ordinand. Episcopus?*

2° *Quinam litteras dimissorias concedere possint?*

3° *An* THEOPHILUS *in primo casu licite ordinatus fuerit?*

4° *An valida fuisset ordinatio* NILI *in secundo casu?*

SOLUTIO :

820. — R. *ad* 1^m *Quæs.* Triplici titulo ordinandus potest esse subditus Episcopi, ita ut ab eo licite ordinari possit : nempe titulo nativitatis, domicilii et beneficii. Additur etiam quartus titulus, nempe familiaritatis, vi cujus Episcopus familiarem suum ordinare potest, si per triennium cum secum habuerit. *V. Comp.* n. 706.

821. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Solus ordinandi Episcopus, sive per se, sive per Vicarios generales. Sede autem vacante, Capitulum hac facultate gaudet, anno a die vacationis elapso. *Comp. n.* 707.

R. ad 3^m *Quæs.* THEOPHILUS *licite* ab Archiepiscopo Tolosano ordinatus fuit, *titulo* scilicet *domicilii.* Ratio enim domicilii ipso facto contrahitur per mentem alicubi commorandi, sive perpetuo, sive diuturno tempore, lege determinato, et quod vulgo decennium excedit. *Ita communiter Canonistæ*, teste *Pontas, verbo* Ordres, *cas.* 7.

822. — *R. ad* 4^m *Quæs.* NILUS *illicite* ab Archiepiscopo Burdigalensi ordinatus fuisset. Ratio est, quia spectari nequit ut locus originis, diœcesis in qua quis ex fortuita occasione, v. g. itineris matris, officii vel negotii parentum, nascitur. *Ex Decr. Inn. XII,* 14 Nov. 1694. Quapropter NILUS Tolosæ ordinandus erat. *Collet, Tract. de Ordine, et in editione Pontas, verbo* Ordres, *cas.* 1. — *Reuter, n.* 456. — *Lacroix, n.* 2169.

CASUS VI.

MINISTER RATIONE JURISDICTIONIS 2°.

1° SIAGRIUS, Parisiis natus, se familiarem in munere scribæ addixit ROMARICO, Episcopo alterius diœcesis, et per quatuor annos ipsi inserviit, quibus elapsis, ab eodem minores Ordines et Subdiaconatum accepit. Mortuo autem hoc Episcopo, apud ejus successorem remansit, a quo postulavit anno sequenti, ut Diaconus et Presbyter ordinaretur quin litteras dimissorias ab Episcopo originis obtinuerit. Sed ab eo non fuit auditus.

2° MARCUS inserviit BASILIO, Vicario generali, duobus annis. Postea autem, cum BASILIUS Episcopus alterius diœcesis evasisset, eum secum adduxit, et anno elapso ad Ordinem promovit.

HINC :

QUÆR. 1° *An* SIAGRIUS *a* ROMARICO, *Episcopo, licite ordinatus fuerit?*

2° *Quid de ordinatione* MARCI *dicendum?*

SOLUTIO :

823. — *R. ad* 1^m *Quæs.* SIAGRIUS *licite* Ordines minores et Subdiaconatum accepit ab illo Episcopo, cui per quatuor annos inservivit, ratione tituli familiaritatis. Sed illicite Diaconus et Presbyter ab ejus successore ordinatus fuisset, quia Episcopus successor privilegio prædecessoris sui minime gaudebat. Potuisset tamen licite ab hoc Episcopo ordinari, si ille mentem habuisset ibidem permanendi, quia tunc ratio domicilii intervenisset. *Pontas, ibid. cas.* 3.

824. — *R. ad* 2^m *Quæs.* MARCUS etiam *licite* ordinatus est. Imo satis fuisset, si tribus annis BASILIO inserviisset antequam hic ad Episcopatum promotus fuisset; quia eodem modo BASILIUS mores candidati, familiaris sui, cognoscere potuisset. Sic pluries a S. *Cong.* decisum fuit, ut testatur *Collet in edit. Pontas, cas.* 4.

CASUS VII.

SUBJECTUM ORDINIS.

1° LUCIANUS, prava consuetudine secrete peccandi irretitus, jam emenso theologiæ curriculo, advocatur a Superioribus ad Ordinem Subdiaconatus recipiendum. Obstat primum Confessarius, sed postea lacrymis et signis pœnitentiæ indubiis LUCIANI victus, cum beneficio absolutionis donat, eique permittit ut promoveatur.

2° POSTHUMIUS, scrupulosus, dum ordinandus esset Sacerdos, timens ne in statu peccati mortalis versaretur, non habuit intentionem Ordines suscipiendi, ut ipse ait, ne sacrilegium patraret. Attamen omnibus cæremoniis interfuit, et omnia sicut cæteri peregit. Finita autem ordinatione, putat se non esse ordinatum, et Missam celebrare non vult.

HINC :

QUÆR. 1° *An* LUCIANUS *potuerit admitti a Confessario in primo casu?*

2° *An* POSTHUMIUS *valide ordinatus censeri debeat? Et quid ipsi dicendum sit?*

SOLUTIO :

825. — *R. ad 1m Quæs.* LUCIANUS admitti non potuit a Confessario ad Subdiaconatum recipiendum, *saltem generatim loquendo.* Non sufficit enim quod consuetudinarius in peccato turpi contritus et absolutione dignus videatur, ut accessus ad Ordinem sacrum ei permittatur ; sed requiritur insuper ut per emendationem, seu per temporis experimentum, probet se posse continentiam colere. *S. Lig. de Sacr. n.* 64. — *V. Comp. n.* 718.

826. — *R. ad 2m Quæs.* 1° Si certo constaret POSTHUMIUM intentionem suam revocasse, ejus ordinatio invalida judicanda foret, defectu voluntatis ex parte Ordinem suscipientis.

2° Secus vero dicendum videtur, si non certo constet de intentionis revocatione, ex parte POSTHUMII. Id colligitur ex eo quod voluntarie accesserit ad ordinationem et, sicut cæteri, omnibus cæremoniis interfuerit. Licet enim sibi videatur revocasse intentionem suam, non est tamen verisimile quod serio, efficaciter et deliberate eam revocaverit.

827. — Quapropter, quemadmodum vere scrupulosi sæpissime putant se consensisse in peccatum, ubi tamen consensum nunquam præbuerunt, ita sane POSTHUMIUS noster, utpote valde scrupulosus, visus est sibi revocasse intentionem, licet eam minime revocaverit. Præterea, utquid intentionem revocasset sacrilegii vitandi causa? Nonne placet scivit, ut neminem nisi mente captum fugit, majus sacrilegium committi Sacramenti receptionem simulando, quam illud in statu peccati recipiendo? Igitur in praxi POSTHUMIUS minime inquietus esse debet. *Ita Elbel, n.* 24. Attamen, cum scrupulosus non semper ratiocinetur, remanere potest aliquis ambigendi locus ; hinc tutius erit rem Episcopo subjicere, qui Ordinem sub conditione iterabit, si id expedire sibi videbitur.

CASUS VIII.

SUBJECTUM RATIONE ÆTATIS.

1° PASCASIUS, Diaconus, cupit ordinationem Presbyteratus suscipere ; sed pridie ordinationis publicæ advertit

sibi deesse diem unam ad ætatem viginti quatuor annorum complendam. Inde graviter dubitat an propterea promoveri queat. Procedit tamen hoc innixus principio : *Parum pro nihilo reputatur.*

2° Hyacinthus, Religiosus, licet deessent octo dies ad ætatem viginti quatuor annorum complendam, jubente Superiore, suscepit Presbyteratum. Dubitat proinde utrum non suspensionem incurrerit, et celebrando post suspensionem irregularis evaserit.

Hinc :

Quær. 1° *Qualis ætas ad singulos Ordines requiratur?*

2° *An* Pascasius *licite ordinatus fuerit? An suspensionem incurrerit?*

3° *An* Hyacinthus *reapse suspensus et irregularis factus sit?*

Solutio :

828. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Ad Subdiaconatum requiritur vigesimus secundus ætatis annus ; ad Diaconatum, annus vigesimus tertius ; ad Presbyteratum, annus vigesimus quintus. Sufficit autem, juxta communem Theologorum interpretationem, ut annus præscriptus incœptus sit. *S. Lig.* n. 799.

829. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Pascasius *illicite* Ordinem Presbyteratus suscepit, et proinde irregularitate innodatus est, quia Ordinem suscepit anno requisito non integre completo. Quare falso applicavit principium : *Parum pro nihilo reputatur.* Tempus enim præscriptum physice, non moraliter habendum est, quia secus limites ætatis requisitæ determinari non possent. Etenim, si attendendum non sit ad unam diem, quare non ad alteram, vel tertiam, etc.? imo nec admittitur Episcopum pro tam exigua temporis parte dispensationem concedere posse. *Gobat, n.* 528-531.

830. — *R. ad* 3^m *Quæs. Dist.* Vel Hyacinthus in bona fide versatus est, confidendo scilicet in auctoritate Prælati sui, utpote doctioris, vel e contrario cum non latuit Superiorem suum errare. Si prius, pœnas ecclesiasticas minime incurrit ; secus vero, si posterius. *Gobat, n.* 520.

CASUS IX.

INTERSTITIA.

1° Jovinus, ad Subdiaconatum promotus in Quatuor Temporibus Adventus, seclusa dispensatione qualibet, accessit ad Diaconatum suscipiendum sequentibus Quatuor Temporibus, et in Quatuor Temporibus Pentecostes ad Ordinem Presbyteratus promotus est.

2° Lambertus, Religiosus, venit e suo conventu, dissito itinere unius diei, feria sexta Quatuor Temporum, ad urbem in qua celebranda erat postridie solemnis ordinatio. Venit autem serius, ita ut non potuerit insigniri quatuor minoribus Ordinibus quos petebat. Differendi ergo fuere in diem sequentem. Verum percupiebat illo die promoveri ad Ordinem Subdiaconatus. At dubitatum est utrum, eodem die, tum Ordines minores, tum Subdiaconatum suscipere posset. Negativa fuit solutio, et ideo, acceptis minoribus Ordinibus, ad aliud tempus pro Subdiaconatu remissus fuit.

Hinc :

Quær. 1° *Quænam sint interstitia inter diversos Ordines servanda ?*

2° *An duo Ordines majores eodem die suscipi possint ?*

3° *An licitum sit suscipere Ordines minores eodem die una cum Subdiaconatu ?*

4° *Quid ad utrumque casum ?*

Solutio :

831. — *R. ad 1^m Quæs.* 1° Inter Ordines minores quædam servanda sunt quidem interstitia, juxta *Conc. Trid. sess.* 23, *c.* 11, *de Reform.*, nisi aliud Episcopo magis expedire videatur. In multis autem locis, ex consuetudine, quatuor Ordines minores eodem die conferuntur.

2° Quoad Ordines majores, sic statutum est a *C. Trid. ibid. c.* 13 *et* 14. Inter postremum Ordinem minorem et Subdiaconatum, unus annus intercedere debet. Item inter

Subdiaconatum et Diaconatum, necnon inter Diaconatum et Presbyteratum, nisi Episcopus secus decernat. Sed, seclusa licentia S. Pontificis, Ordines sacri ab Episcopo conferri nequeunt nisi in sabbato Quatuor Temporum, vel sabbato ante Dominicam Passionis, aut Sabbato Sancto. Obtenta vero Pontificis facultate, conferri possunt singulis diebus Dominicis, vel festis de præcepto, aut festis de ritu duplicis secundæ classis.

832. — *R. ad* 2^m *Quæs. Neg.* Hoc omnino prohibetur. Constat ex Jure canonico, *C. Littera, cap. Dilectus, de temp. ordin.*; necnon ex *Conc. Trid. sess.* 23, *c.* 13, *de Reform.*

833. — *R. ad* 3^m *Quæs. Affirm.* Nullo enim jure scripto nec certa consuetudine probari potest id prohibitum esse. *Concilium* enim *Trid.*, vetando ne plures Ordines sacri eodem die reciperentur, de minoribus Ordinibus nihil statuit. Ergo nihil obstat quominus hi eodem die simul cum Subdiaconatu conferantur. Ita multi Theologi cum *Gobat, n.* 461 contra *plures.*

834. — *R. ad* 4^m *Quæs.* 1° Jovinus non potuit accedere ad Diaconatum et Presbyteratum his Quatuor Temporibus sibi immediate subsequentibus, ut in casu, sine dispensatione Episcopi, quæ facile conceditur. Sequitur ex dictis. 2° Lambertus bene potuisset admitti ad Ordinem Subdiaconatus suscipiendum eodem die quo Ordinibus minoribus insignitus fuit, ut modo dictum est.

CASUS

DE MATRIMONIO.

DE SPONSALIBUS

SCILICET :

De valore sponsalium ; de earum obligatione ; de consensu sponsalitio vero , erroneo et conditionato ; de solutione sponsalium.

CASUS I.

VALOR SPONSALIUM 1°.

BALDINUS cum LEONIA familiariter agit , et his verbis ei matrimonium promittit : *Non ducam aliam uxorem quam te.* Tacet LEONIA. Advertit BALDINUS huic non sufficere istam promissionem, et dicit : *Ducam te, et nullam aliam.* Acceptat puella promissionem, sed nullo alio verbo aut signo repromittit.

HINC :

QUÆR. 1° *An promissio* BALDINI , *variis formulis enuntiata , valida fuerit ex ejus parte ?*

2° *An* LEONIA *acceptando censeatur repromisisse ; et an valeant sponsalia in primo casu relata ?*

SOLUTIO :

835. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Non valet promissio priori for-

mula enuntiata, seu, *non ducam aliam quam te;* quia hæc verba sunt mere negativa, et promittens potest nullam ducere, seu neque LEONIAM, neque aliam. Censetur enim dicere : *Te ducam, si forte aliquam duxero, sed non me obligo ad aliquam ducendam.* — Valet autem ex parte BALDINI promissio posteriori formula expressa, scilicet, *te ducam, et nullam aliam;* quia hæc verba consensum absolutum continent. *Reuter, n.* 479. — *S. Lig. n.* 842.

836. — *R. ad* 2^m *Quæs. Neg. probabilius,* quia acceptio promissionis unius non includit necessario repromissionem ex parte alterius; unus enim acceptare potest obligationem alterius, quin seipsum obliget. Hinc tandem resolvendum est non valere sponsalia inter BALDINUM et LEONIAM inita, quia deficit clarus consensus ex parte sponsæ. Consensus autem ille manifestus in contractu bilaterali, ut est contractus sponsalitius, omnino requiritur. Consequenter ex illa promissione unius et acceptione alterius, nulla inducitur obligatio, ne pro BALDINO quidem. Etenim, licet ille potuerit se obligare primum, exspectando puellæ repromissionem, non censetur voluisse se obligare quin et LEONIA ipsa se obligare voluerit, siquidem sponsus non datur sine sponsa. *S. Lig. n.* 836.

CASUS II.

VALOR SPONSALIUM 2°.

QUIRINUS, nobilis familiæ juvenis, cæco amore ROSALIÆ puellæ plebeiæ captus, cum ea, insciis parentibus, sponsalia contraxit. Parentes vero QUIRINI, accepta imprudentis promissionis notitia, nihil intentatum relinquunt, ut huic matrimonio, adeo familiæ indecoro, obsistant. QUIRINUS vero cernens afflictos genitores, nolensque eos offensos habere, angustiis premitur. Quid igitur faciet miser? Cum ROSALIA agere minus urbane, imo frigide incipit; deinde, allegato parentum dissensu, sponsæ valedicit. Postea, ratus se liberum prorsus esse, matrimonium promittit LOELIÆ, paris conditionis puellæ, sed secreto castitatis voto obstrictæ. Libenter quidem annuit illa; verum, hoc voto cognito, QUIRINUS renuntiat LOELIÆ, et matrimonium cum FLAVIA, ejusdem sorore, contrahit.

HINC :

QUÆR. 1° *An valeant sponsalia, insciis parentibus inita?*

2° *An possint invitis parentibus contrahi?*

3° *An licite* QUIRINUS ROSALIAM *adegerit ad contractum sponsalium rescindendum?*

4° *An valida fuerint sponsalia contracta cum* LOELIA, *non obstante voto secreto castitatis quod illa emiserat? et an validum fuerit matrimonium cum ejusdem sorore initum?*

SOLUTIO :

837. — *R. ad* 1^m *Quæs. Affirm. per se.* Ratio est, quia electio status debet esse libera et ab aliena voluntate independens. Valet enim matrimonium, insciis et invitis parentibus, contractum, ut constat ex *Trid. sess.* 24, *c.* 1, *de Reform.* Ergo multo magis sponsalia quæ tantum ad matrimonium disponunt, et sunt minus firma.

838. — Dixi *per se*, quia quandoque non valerent sponsalia invitis parentibus inita, v. g. si matrimonium non posset contrahi sine gravi scandalo, vel si ex eo sequerentur graves rixæ parentum, etc. Justitia enim non obligat ad actum qui sine peccato fieri non potest. Disparitas tamen personarum præcise non irritat sponsalia, si contrahentes illius conscii fuerint. *Reuter, n.* 466-467. — *S. Lig. n.* 849.

839. — *R. ad* 2^m *Quæs. Nego generatim loquendo.* Ratio est, quia filii tenentur revereri suos parentes, et proinde in re tam gravi eorum consensum vel consilium petere. Excipe casum in quo filii præviderent parentes nuptiis honestis et convenientibus contradicturos esse. Attamen maxime est cavendum, ne suo soli judicio confidant. *Ita communiter.* — *Reuter, ibid.* — *S. Lig. n.* 849.

840. — *R. ad* 3^m *Quæs. Controvertitur* inter Theologos utrum dissensus parentum sit causa sufficiens sponsalia inita dissolvendi; sed distinguendum est cum *S. Lig. n.* 877 : si parentes injuste dissentiant a matrimonio, sponsalia dissolvi nequeunt; secus, si juste contradicant, v. g. si matrimonium vertat in dedecus familiæ, etc. Igitur in casu nostro licite potuit QUIRINUS sponsalia dissolvere, licet va-

lida ab initio fuerint, quia dissensus parentum omnino justus videtur. Sed inutiliter sponsam induxit minus urbane, ut promissionem remitteret. Sufficiebat enim ut, allegato justo et gravissimo parentum dissensu, ipse a sponsalibus resiliret. *V. Comp. n.* 732.

841. — *R. ad 4^m Quæs.* Sponsalia QUIRINI cum LŒLIA invalida fuerunt, quia promissio sponsæ, voto castitatis ligatæ, fuit de re illicita, utpote Deo jam promissa et obligata, ac proinde obligare denuo erga hominem non potuit. *S. Lig, n.* 873, ubi dicit hoc certum esse.

Proinde validum fuit matrimonium ejusdem QUIRINI cum sorore LŒLIÆ, postea initum. Etenim, invalidis sponsalibus cum LŒLIA contractis, nullum publicæ honestatis impedimentum inde subsecutum est. *S. Lig. n.* 873.—*Vide Comp. n.* 731.

CASUS III.

UXOR FACILE A LACRYMIS TEMPERANS.

DAFROSA, a paucis annis conjugata, rerum humanarum caducitatem mox experitur; cernit enim maritum, repentino morbo correptum, ad mortem jamjam properantem. Ipsa vero flere, ejulare, suspiriis et clamoribus aerem opplere cœpit: « O me miseram! aiebat, quid faciam? Utinam et ego simul cum dilectissimo viro rapiar! » Id audiens GETULIUS, familiæ amicus, qui olim cum DAFROSA luxuriose fuerat conversatus, his eam verbis amice compellat: « Quidnam istud est, ait, si maritum unum amittas, nonne alium cito reperies? Vis ne me, si moriatur vir tuus? » Cui illa subridens, libenter annuit. Sed, mortuo viro, statim adstat alius candidatus, FIDELINUS scilicet, qui prætendit DAFROSAM debere sibi nubere, non vero alteri, quia, antequam illa defuncto conjugi nuberet, sibi matrimonium promiserat.

HINC:

QUÆR. 1° *An sit valida promissio reciproca inter* GETULIUM *et* DAFROSAM *?*

2° *Quid, si pravum consortium inter utrumque habitum* DAFROSÆ *matrimonium præcesserit, necne?*

3° *An* DAFROSA, GETULIO *postposito*, FIDELINUM *ducere debeat, vi sponsalium prius cum eo initorum?*

SOLUTIO :

842. — *R. ad* 1^m *Quæs. Nego*, etiam præscindendo tum a circumstantia pravi consortii inter utrumque habiti, tum a promissione quam DAFROSA ante matrimonium jam alteri fecerat. Ratio est : 1° quia verba GETULII solam animi propensionem significant, non autem veram matrimonii promissionem ; 2° quia non constat DAFROSAM voluisse serio repromittere ; 3° quia, etsi intercessisset vera utrinque promissio, ea nullius prorsus momenti fuisset : promissio enim nuptiarum, conjuge adhuc superstite, facta, non tantum illicita, sed etiam ut omnino nulla haberi debet. Etenim promissio sponsalitia nonnisi inter sponsos habiles fieri potest. Sed non sunt habiles illi qui ligaminis impedimento constringuntur. Præterea hujusmodi promissio, conjuge vivente, facta, non solum indecora et inverecunda est, sed inhonesta, turpis, et putida, utpote marito summe injuriosa. Ergo etiam ex hac parte invalida.

843. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Si copula perfecta habita fuerit inter GETULIUM et DAFROSAM, stante hujus matrimonio, et seria fuerit utriusque matrimonii promissio, non tantum illorum sponsalia invalida sunt, sed præterea impedimentum criminis intercessit, ita ut, ne valide quidem, nisi, obtenta Pontificia dispensatione, in matrimonium conjungi queant. Secus vero, si copula matrimonium DAFROSÆ præcessit. *V. Comp. n.* 820.

844. — *R. ad* 3^m *Quæs. Affirm. per se loquendo.* Ratio est, quia promissio rite facta et acceptata evadit debitum, cujus obligatio suspenditur quidem per impotentiam intermediam, sed non exstinguitur, nisi per impotentiam perpetuam. *S. Lig. n.* 875. — *Voit, n.* 1154. — *V. Comp. n.* 733.

845. — Dixi *per se loquendo*, quia DAFROSA non tenetur FIDELINUM ducere, si justam habuit causam resiliendi a sponsalibus cum eo initis, vel, exinde si is justum præbuit motivum ejus nuptias repudiandi, aut si pravum exitum ex matrimonio cum eo inito timeat, v. g. ob impedimentum publicæ honestatis ex prioribus sponsalibus exortum. *V. Comp. n.* 816.

CASUS IV.

OBLIGATIO SPONSALIUM.

GENDULFUS CORDULÆ matrimonium privatum promisit; sed, facti pœnitens, nova contraxit sponsalia, juramento firmata, cum BERTA, quæ paulo post ex eo concepit. Confitetur autem, matrimonii contrahendi causa, et Parocho rem totam aperit. Nescit autem Confessarius quid in tantis angustiis sit pœnitenti suadendum, vel præcipiendum. Itaque sinit illum ulterius procedere; quod fecit ille, CORDULA ejulante et in desperationem abeunte.

2° PATERNUS sponsalia inivit cum AMELIA: sed subinde, ea posthabita, alia sponsalia, imo et ipsum matrimonium contraxit cum EULALIA, quæ magis ei placuit. Verum, dum sponsus sponsam ab Ecclesia reduceret, magna comitante caterva, ecce EULALIA corruit exanimis. AMELIA vero, similem sortem minime verens, urget et instat ut PATERNUS fidem ei promissam teneat. Hæret autem ipse, nesciens an vi priorum sponsalium AMELIAM adhuc ducere debeat.

HINC:

QUÆR. 1° *An* GENDULFUS *teneatur ad matrimonium cum* CORDULA *ineundum, vel contra, an cum* BERTA *contrahere debeat?*

2° *An* PATERNUS *valide contraxerit nova sponsalia et ipsum matrimonium cum* EULALIA, *posthabita* AMELIA?

3° *An* PATERNUS, *mortua* EULALIA, *teneatur* AMELIAM *ducere?*

4° *Quid de casu, si* AMELIA *et* EULALIA *sorores fuerint?*

SOLUTIO:

846.— *R. ad* 1^m *Quæs.* GENDULFUS tenetur stare prioribus sponsalibus, seu nuptias cum CORDULA inire. Ratio est, quia priora sponsalia fuerunt valida, et proinde non licet sponso matrimonium cum alia contrahere sine consensu

prioris sponsæ. Ergo promissio matrimonii BERTÆ facta fuit de re illicita, et consequenter nulla.

Nec obstat 1° quod GENDULFUS posteriora sponsalia juramento firmaverit; nam juramentum nequit esse vinculum iniquitatis, nec proinde firmare potest promissionem de iure naturali iniquam : juramentum enim sequitur naturam actus.

Nec obstat 2° quod BERTA ex consortio cum GENDULFO gravida evaserit, quia incommodum illud, quod ex facto GENDULFI BERTÆ evenit, jus prioris sponsæ minime tollit; homines enim in jure suo insistere possunt, et solent, neglecto damno quod aliis inde sequitur. Attamen, si leve detrimentum priori sponsæ obveniat, hæc enixe inducenda est ut de jure suo in favorem posterioris cedat. *S. Lig. n.* 848. — *Elbel, n.* 17. — *V. Comp. n.* 726.

847. — *R. ad* 2^m *Quæs.* PATERNUS, initis valide sponsalibus cum AMELIA, novam promissionem alteri facere non potuit, ut jam in *Resp. ad* 1^m *casum* dictum est. Valide tamen matrimonium cum nova sponsa contraxit, quia obligatio præcedens, impedimentum impediens tantum, non vero dirimens induxit. *Voit, n.* 1152.

848. — *R. ad* 3^m *Quæs. Affirm.*, saltem *per se loquendo*, ut supra dictum est in responsione ad *Quæs.* 3^m *casus præcedentis.* Obligatio enim prius contracta cum AMELIA adhuc subsistit, et per accidens est quod, interveniente matrimonio cum alia, aliquandiu suspensa fuerit. *S. Lig n.* 875. — *Voit, n.* 1152. — *V. Comp. n.* 727 *et* 733.

849. — *R. ad* 4^m *Quæs.* Si AMELIA et EULALIA sorores fuerint, PATERNUS posteriorem valide ducere non potuit, ob impedimentum publicæ honestatis ex prioribus sponsalibus exortum.

Ad priorem igitur redire potuit et *per se* debuit, quia matrimonium invalide initum est, nec in eo casu matrimonium invalidum impedimentum publicæ honestatis inducit, cum sit unus e duobus casibus a regula generali exceptis. *V. Comp. n.* 818.

CASUS V.

CONSENSUS ERRONEUS.

PARMENIO, de matrimonio ineundo cogitans, oculos convertit in BERTINAM puellam, quæ dotibus animi et corporis eminebat, licet divitiis non abundaret. Hoc suum consilium aperuit BERTÆ, ejus genitrici, ut ipsius consensum obtineret. BERTA vero, quæ, defuncto nuper viro, novis nuptiis inhiabat, existimavit se optimam nactam esse occasionem votis suis obsequendi. Omnibus igitur blanditiis PARMENIONEM sibi conciliare studuit, ut secum potius quam cum filia matrimonium iniret. Ingentem pecuniæ copiam ex patrui super demortui hæreditate se accepisse simulavit, dum exiguam tantum summam inde perceperat, ut spe divitiarum hominem ad optatas a se nuptias inducceret. PARMENIO, ratus BERTAM reapse divitem esse, sponsalia cum ea inivit; imo, ejus blanditiis illectus, turpiter cum ea conversatus est. Verum paulo post, cum esset matrimonium initurus, mulieris fraude detecta, illius nuptias rejecit, iterumque animum ad BERTINAM convertit.

HINC :

QUÆR. 1° *An, vel qualis error consensum invalidet in contractu sponsalitio ?*

2° *An* PARMENIO *a sponsalibus cum* BERTA *initis resilire potuerit, inspectis quæ in casu?*

3° *An nova sponsalia et ipsum matrimonium cum* BERTINA *inire posset ?*

SOLUTIO :

850.— *R. ad* 1^m *Quæs.* 1° Error *substantialis*, seu versans circa personam, certo invalidat contractum sponsalitium. Idem dicendum de errore circa qualitatem *per se* intentam velut conditionem *sine qua non*, seu in substantiam ipsam redundantem. Ratio est, quia, ubi intervenit talis error, vel fraus, consensus deficit. Ergo etiam deficit contractus, utpote in consensu consistens.

2° Error *accidentalis*, seu error circa qualitatem, juxta sententiam communem Theologorum, non invalidat con-

tractum sponsalium, licet eum faciat rescindibilem etiam ad nutum sponsi decepti. Ita *Elbel*, *n.* 20. — *Voit*, *n.* 1105. —*Lessius.*— *Layman.*— *Sporer*, etc.—*S. Lig.*, *n.* 835, simpliciter dicit hoc esse probabilius, quin oppositam sententiam ut probabilem admittere videatur. *V. Comp. t.* 1, *n.* 777.

851. — *R. ad* 2^m *Quæs. Affirm.* Fuit enim gravi errore et insigni fraude deceptus, siquidem longe aberat quin Berta esset in eo statu, quem jactando præ se tulerat; neque Parmenio, filia relicta, ad matrem se converterat, nisi spe fortunæ multo majoris impulsus et allectus.

852. — *R. ad* 3^m *Quæs. Nego.* Obstat enim duplex impedimentum dirimens. Primo quidem obstat impedimentum publicæ honestatis ortum ex sponsalibus initis cum Berta, matre Bertinæ, nempe ejus consanguinea in primo gradu. Etenim, ex dictis supra, hæc sponsalia habenda sunt ut valida; atqui sponsalia valida impedimentum publicæ honestatis in primo gradu consanguinitatis inducunt. Ergo... Nec refert quod Parmenio a sponsalibus juste resilierit, quia impedimentum semel existens nonnisi per dispensationem cessare potest. Obstat secundo impedimentum affinitatis, proveniens ex copula illicita quam Parmenio cum Berta habuit, cum in casu dicatur eos inter se turpiter egisse.

CASUS VI.

CONSENSUS CONDITIONALIS.

Odilo et Odilia, secundo gradu consanguinitatis inter se invicem conjuncti, sponsalia contrahunt, hac tamen adjecta conditione : *si Papa dispensaverit.* Subinde, communi consensu, supplicem libellum Romam ad dispensationem impetrandam mittunt. Interea Odilo, cum aliam puellam, Virginiam scilicet, Odilia pulchriorem, et aliis etiam dotibus præstantiorem invenisset, cum ea, priorum sponsalium ignara, nova inivit sponsalia. Paulo post, instante jam matrimonii inter Odilonem et Virginiam celebratione, Odilia dispensationis litteras accepit, et statim ab Odilone fidem sibi datam servandam esse reclamat. Anxius Odilo a confessario quærit quid sibi faciendum sit? Confessarius

autem ipse dubius et anceps quærit quid sit Odiloni suadendum?

Hinc :

Quær. 1° *An, et quando valida sint sponsalia sub conditione?*

2° *Quid de primis et de posterioribus sponsalibus ab* Odilone *initis sentiendum sit?*

3° *Quid* Odiloni *præscribendum, vel suadendum?*

Solutio :

853. — *R. ad 1m Quæs.* 1° Sponsalia *sub conditione de futuro*, semper invalida sunt ante conditionis adimpletionem. Ratio est, quia effectus conditionis proprius est ut consensum suspendat, donec conditio impleatur. Deficiente autem consensu, nullius est contractus, nullaque ejus obligatio. Constat etiam ex *Jure canonico*, *in* 6°, *de Spons.* § 1, ubi dicitur : « Ille qui sponsalia cum aliqua muliere contraxit de « præsenti, cum secunda remanere debebit, cum ex spon« salibus conditionalibus, ante conditionem exstantem, « sicuti consensum non habentibus, nulla publicæ hones« tatis justitia oriatur. »

Attamen, stante conditionis suspensione, existit aliqua obligatio, non quidem ex contractu sponsalitio, qui ex dictis nullus adhuc habetur, sed ex alia prævia conventione, vi cujus partes tenentur exspectare et non impedire conditionis eventum. Hæc autem obligatio, cum sit tantum ad sponsalia, non vero ex sponsalibus, nullum publicæ honestatis impedimentum generare potest.

854. — 2° Sponsalia *sub conditione de futuro*, purificata conditione, *per se* fiunt valida, seu absoluta, si utriusque perseveraverit consensus, qui, ut dictum est, absque peccato revocari nequit; proindeque suos pariunt effectus. Dixi *per se*, quia videntur aliqui casus excipiendi, ut infra dicetur.

855. — 3° An vero valeant sponsalia, stante impedimento dirimente, contracta sub conditione : *si dispensetur?* Dicunt non pauci fieri valida et absoluta, per conditionis purificationem absque consensus renovatione, si in tali im-

pedimento soleat dispensari. Ita *S. Lig. n.* 859. Attamen oppositum tenendum est ex variis Decisionibus S. Congr. Conc. quibus invalida declarantur sponsalia, si una pars, obtenta dispensatione, consensum suum non renovaverit. *V. Analecta Juris Pontificii*, *t.* 3, *p.* 122. Accedit etiam *recens Decisio sacræ Rotæ quæ in rebus matrimonialibus* maximæ est auctoritatis, et juxta quam consensus sponsorum omnino renovari debet ad sponsalium valorem, quando contracta sunt cum impedimento dirimente, sub conditione : *si dispensetur.* — *V. Clericati*, *de Matrim. Dec.* 17, *n.* 41, ubi testatur hanc fuisse perpetuam S. Rotæ sententiam.

Secus vero dicendum foret, si de impedimento impediente tantum matrimonium ageretur, v. g. si unus e sponsis voto simplici castitatis esset ligatus; tunc enim, obtenta dispensatione, sponsalia, absque consensus renovatione, absoluta evaderent.

856. — *R. ad* 2^m *Quæs.* 1° Priora sponsalia Odilonis invalida fuerunt, tum quia erant tantum conditionalia, et sponsi consensus ante conditionis purificationem revocatus est, tum etiam quia, stante impedimento dirimente, contracta sunt, ut sequitur ex dictis. 2° Quoad posteriora sponsalia Odilonis, seu cum Virginia contracta, res non adeo perspicua est.

1ª sententia hæc sponsalia habet ut invalida. Ratio est, quia, licet Odilo ligatus non fuerit ad priorem sponsam ex obligatione sponsalium, obstrictus tamen illi fuit ex obligatione ad sponsalia, vi promissionis eidem factæ, qua stante, eventum conditionis exspectare tenebatur. Ergo nova sponsalia contrahere non potuit, quin gravem hanc obligationem violaret; ergo illicite hæc nova sponsalia contraxit; ergo eo ipso invalide contraxit, siquidem ea cum injuria prioris sponsæ inivit. Ita *Elbel*, *n.* 18.

2ª sententia, mihi intrinsece *probabilis*, stat pro validitate horum sponsalium. Etenim, ex dictis, invalida sunt priora sponsalia; ergo eo ipso valida sunt posteriora, siquidem tunc prior contractus, utpote irritus, obstare nequit valori posterioris. Neque obligatio a sponso suscepta exspectandi eventum conditionis impedire potest quin posteriora sponsalia valeant. Sequeretur enim tantum peccasse sponsum, violando pactum promissum, seu defuisse

fidelitati, non vero propterea invalide nova sponsalia contraxisse.

857. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Stante præcedenti controversia, Odilo urgeri nequit ad Odiliam ducendam, sed ei permitti potest ut Virginiam ducat; siquidem ex dictis, *probabiliter*, aut etiam *probabilius* valida sponsalia cum ea contraxit, et ad eam obligatur: ergo in bona pace est relinquendus.

CASUS VII.

SOLUTIO SPONSALIUM 1°.

Leopoldus, studio juris navans operam, sponsalia juramento firmata cum Domitilla honestissima puella inivit, promisitque se eam ducturum esse quando, laurea donatus, advocati munere potiretur. Tribus annis sæpe sæpius puellam invisit, fidemque datam inter colloquendum confirmavit. Quibus rebus ita ejus animum sibi conciliavit, ut illa oblatas ab alio juvene honestissimas nuptias respuere non dubitaverit. Sed Leopoldus, audita vehementi concione de rerum mundanarum vanitate, fallaci mundo valedicere statuit. Ut majori tamen prudentia procederet, spiritualibus exercitiis in quodam Regularium Conventu vacare voluit, quibus expletis, de consensu Confessarii, tum castitatem servare, tum etiam Ordines sacros suscipere vovit. Absque mora, clericali habitu induto, minoribusque susceptis Ordinibus, theologicis disciplinis toto animo vacavit. His cognitis, Domitilla datam sibi fidem violatam esse conclamat, quam fidem ipsa, rejecto præclaro connubio, adeo fideliter servavit. Hinc crebris epistolis et querimoniis Leopoldum a concepto proposito dimovere conatur. Hic vero anxius quærit a Confessario quid sibi agendum sit?

Hinc:

Quær. 1° *Quomodo sponsalia valida dissolvi queant?*

2° *An licite et valide voverit* Leopoldus?

3° *Quid ei præscribendum, aut quid suadendum?*

Solutio:

858. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Sponsalia valida dissolvi possunt

præcipue : 1° mutuo partium consensu, ut patet, cum singuli e jure suo cedere possint ; 2° impedimento superveniente, cum matrimonium, stante impedimento, contrahi nequeat ; 3° electione status perfectioris ab alterutro facta, quia contrahens sponsalia non censetur sibi præcludere viam ad statum perfectiorem amplectendum ; 4° crimine gravi alterius, vel notabili mutatione status, quia consensus censetur conditionalis, nempe, *si res in eodem statu permaneant.*

859. — *R. ad* 2^m *Quæs. Affirm.* Ratio est, quia non censetur sponsalia promisisse, nisi sub tacita conditione, scilicet, *nisi statum perfectiorem elegero.* Hoc confirmatur Decisione *S. Congr. Conc.* edita 15 Martii 1705, ubi dictum est : votum castitatis aut suscipiendi Ordines sacros per electionem melioris status irritare sponsalia, etiam juramento firmata. *S. Lig. n.* 873. — *V. Comp. n.* 731.

860. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Nihil aliud Leopoldo præscribendum, nisi ut fideliter utrumque votum adimpleat, et suadendum ut sponsam enixe precibus suis Deo commendet. Quod autem sponsa alias nuptias favorabiles repudiaverit, ut fidem Leopoldo daret, per accidens est, et casum hunc talamitosum cum pace sufferre debet, donec novæ nuptiæ non contemnendæ ipsi arrideant.

CASUS VIII.

SOLUTIO SPONSALIUM 2°.

Cornelius, initis cum Eleonora sponsalibus, in fornicationem prolapsus est. Accidit postea ut et Eleonora se eodem crimine pollueret. Cornelius jam dolens, ex eo quod ditiorem sponsam non quæsiisset, re cognita, libenter arripuit occasionem ab initis sponsalibus recedendi, non obstante instantissima mulieris reclamatione.

Hinc :

Quær. 1° *An fornicatio patrata, sive a sponso, sive a sponsa, sit causa justa a sponsalibus resiliendi?*

2° *Quid, si uterque in idem crimen lapsus fuerit?*

3° *Quid ad casum?*

SOLUTIO :

861. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Sponsus, cognita sponsæ fornicatione, a sponsalibus resilire potest, juxta communem Theologorum sententiam, quia notabilis mutatio in deterius ex parte sponsæ habita est. Hoc dicit certum *S. Lig. n.* 861. An vero sponsa pariter resilire possit, si sponsus fornicatus fuerit? Negat *S. Lig.* cum aliis non paucis, quia fornicatio ex parte sponsi tantam non involvit turpitudinem. Sed responderi potest, quod, licet turpior habeatur lapsus sponsæ quam sponsi, nihilominus notabilem status mutationem producere videtur. Ergo sane in simili casu nollem sponsam repugnantem ad nuptias cogere. Qualem enim posthac fidelitatem a tali sponso sperare potest misella?

862. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Triplex datur sententia probabilis. *Prima* SENTENTIA, quam *S. Lig.*, *n.* 862, dicit *probabiliorem* et *communem*, tenet posse quidem sponsum resilire, non vero sponsam, quia in hoc non haberetur æqua compensatio, cum lapsus sponsæ turpior sit quam culpa sponsi.

Secunda SENTENTIA dicit neutrum posse resilire, sed dari compensationem. Ratio est, quia sicut, contracto matrimonio, si uterque conjux adulteretur, neuter divortium petere potest, ita, si post inita sponsalia uterque fornicetur, neuter resilire potest.

Tertia SENTENTIA e contrario statuit, utrumque recedere posse a sponsalibus, quia utrique per crimen alterius tribuitur justa causa resiliendi.

In tanta Doctorum disputatione, videtur standum esse pro utriusque sponsi libertate. Saltem, si jus resiliendi sponso tribuitur, æquum omnino apparet ut etiam sponsæ concedatur; quia, ut dicit *Castropalao*, licet fornicatio sponsæ turpior sit, attamen sponsus crimine suo etiam fidem datam violavit, et proinde tribuit sponsæ justam causam resiliendi.

863. — *R. ad* 3^m *Quæs.* CORNELIUS *probabiliter*, et juxta *S. Lig.* etiam *probabilius*, potuit a sponsalibus resilire, ob sponsæ fornicationem, licet ipse etiam lapsus fuerit. *S. Lig. n.* 862.

CASUS IX.

SOLUTIO A SPONSALIBUS 3°.

1° LUCILLUS, postquam sponsalia cum VERONICA contraxisset, non monita sponsa, peregre abit. Cum jam per dimidium annum remansisset, nihil prorsus VERONICÆ significans, hæc, de mora et silentio illius pertæsa, sponsalia cum PHILIPPO contraxit. Verum, dum fiunt proclamationes, redit LUCILLUS, et uxorem habere prætendit VERONICAM.

2° EDMUNDUS sponsalia contraxerat cum HELENA, puella ejusdem conditionis et fortunæ. Sed, cum jamjam nuptias esset celebraturus, pinguem hæreditatem ex patruo defuncto percepit : quapropter HELENAM respuit, ut aliam æqualis fortunæ ducat.

HINC :

QUÆR. 1° *An longa sponsi absentia absque sponsæ consensu sit pro ea ratio sufficiens ad alium se convertendi ?*

2° *An mutatio fortunæ in uno sponso sufficiat ad sponsalia dissolvenda ?*

3° *Quid ad casus ?*

SOLUTIO :

864. — *R. ad* 1^m *Quæs. Affirm. per se*, nempe si sponsus discedat in regionem remotam, non coactus necessitate, sed voluntarie, non monita sponsa, sine spe celeris reditus ; quia tunc sponsus, sic discedendo, censetur fregisse fidem, et juri suo renuntiasse. Attamen, si non satis constaret de animo mutandi domicilium, vel brevi revertendi, monendus esset per litteras, si fieri facile posset, ut rediret et promissionem impleret. Hoc facto, si moras protrahat, liberum erit alteri parti resilire. *Reuter, n.* 497. — *Layman.* — *Busembaum.*

865. — *R. ad* 2^m *Quæs.* 1° Si unus e sponsis decrescat notabiliter in fortuna, justa est causa pro altero a sponsalibus resiliendi, ob mutationem status notabilem quæ

supervenit. Si vero unus multo ditior evadat, v. g. pinguem accipiendo hæreditatem, an ipse resilire posset? *Controvertitur.* Videtur affirmandum, quia revera magna disparitas inter sponsos secuta est. *Ita Illsung, Babenstuber*, etc., apud *Elbel*, *n.* 54, et alii apud *S. Lig. n.* 876, et alii apud *Voit*, *n.* 1164, ubi dicit hanc sententiam a multis doceri. Contradicunt tamen communius, quia nihil est mutatum in comparte, nec proinde deseri debet. *V. Comp.* n. 731.

866. — *R. ad* 3^m^ *Quæs. In primo casu*, VERONICA licite alias nuptias contraxit, ob longam sponsi absentiam, ea non monita, habitam; quia merito præsumere potuit LUCILLUM juri suo renuntiasse. Proinde tardius reclamat ille prior sponsus. Attamen VERONICA, si malit, ad ipsum redire potest, quia non contraxit cum secundo, nisi deficiente priore.

In secundo casu, non videtur inquietandus EDMUNDUS, saltem probabiliter, ex eo quod a prioribus sponsalibus resilierit, postquam pinguis hæreditas ipsi advenerit; quia disparitas valde notabilis inter ipsum et sponsam secuta est. Hoc tamen tantum valet, si hæreditas prævisa non fuerit, ut in casu supponitur.

CASUS X.

SOLUTIO A SPONSALIBUS 4°.

Nimium ne crede colori.

BIBIANA, puella egregias dotes corporis mentisque præ se ferens, multorum oculos in se convertit. Plures adsunt qui ejus manum requirant. Sed ab ea præfertur SIDONIUS quocum sponsalia contrahit. Jam instat matrimonii celebrandi dies. Confitendi gratia Parochum adit BIBIANA, et hæc inter alia pandit: 1° se amisisse jam virginitatem pluries fornicando; 2° se hic et nunc ab uno circiter mense gravidam esse ex crimine cum illo juvene patrato; 3° se jam aliam prolem peperisse, nemine sciente, præter obstetricem, cujus ope infantem in nosocomio deposuit. His auditis, Confessarius admodum angitur, nesciens utrum BIBIANAM obligare debeat ad hæc omnia sponso declaranda,

aut a sponsalibus resiliendum. Judicat melius esse rem totam alto premere silentio Bibiana autem absoluta ad nuptias convolat.

Hinc :

Quer. 1° *An defectus graves sint a sponsis invicem manifestandi ante matrimonii celebrationem ?*

2° *An* Bibiana *prædictos defectus aperire debuerit ?*

3° *Quid de ratione agendi Confessarii ?*

Solutio :

867. — *R. ad* 1^m *Quæs.* 1° *Affirm.*, si defectus isti sint graviter nocivi vel injuriosi alteri parti, v. g., si sponsus laboret morbo venereo, vel si sponsa sit actu ab alio gravida, etc. ; tunc enim sponsus laborans illo defectu illum patefacere debet, aut a sponsalibus resilire. Ratio est, quia, cum tali defectu contrahendo, gravem alteri injuriam inferret.

2° *Neg.*, si defectus non sint graviter perniciosi alteri, vel ei speciale incommodum non afferant, v. g., si sponsa virginitatem amisit, vel sit rixosa, etc. Ratio est, quia nemo tenetur se infamare, aperiendo defectus qui alteri non graviter nocent. *Reuter, n.* 569. — *Voit, n.* 1464. — *S. Lig. n.* 864. — *V. Comp. n.* 732.

868. — *R. ad* 2^m *Quæs.* 1° Bibiana non tenetur *per se* declarare se lapsam esse in fornicationem, et ideo se jam amisisse virginitatem, quia defectus ille non est sponso nocivus. Licet enim sponsus, cognito defectu illo, jus habeat resiliendi a sponsalibus, attamen, quamdiu ipse exceptionem non opponit, sponsa jus habet ad sponsalia. Et quamvis ipsa non possit virum decipere, fingendo se a tali defectu immunem, non tenetur tamen defectum manifestare ; sed potest, etiam interrogata, dissimulare æquivoce respondendo : tunc enim non fingit, sed celat vitium occultum. *S. Lig. n.* 863.

869. — 2° Nec tenetur Bibiana declarare se prolem peperisse, et in nosocomio aut in alio loco secretissimo repo-

suisse, modo solverit, vel secreto habeat unde proles alatur, si quid ad hoc expendendum sit. Ratio est, quia neque in hoc casu injuriam sponso facit, cum nullum propterea detrimentum ille subiturus sit. Secus tamen, si factum non esset adeo secretum ut semper a sponso ignorari posset, quia inde gravissima jurgia et dissensiones aliquando inter conjuges exorirentur.

870. — 3° Tenetur autem sponso manifestare, se in præsenti gravidam esse, *per se loquendo*, vel a sponsalibus resilire, quia secus gravissimam injuriam illi inferret, prolem extraneam in ejus familiam inducendo, ab ipso enutriendam, et in divisionem hæreditatis cum filiis legitimis admittendam. Adde gravissima incommoda quæ subsequerentur, si forte res detegeretur; quod facile fieri posset, si proles, octavo mense a matrimonio contracto, enasceretur. Excipiunt plures, si, instantibus nuptiis, puella aliter, quam per matrimonium, famæ consulere non posset; quia tunc non teneretur tantum famæ detrimentum subire ad damnum temporale sponsi avertendum. Exceptionem probare videtur *S. Lig. n.* 865.

871. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Quid de agendi ratione Confessarii? Ex dictis satis patet, levius rem tractasse Confessarium Fabianæ, altum servando silentium. *Per se* non potuit eam absolvere, quin ipsi imponeret obligationem statum suum sponso manifestandi, aut a sponsalibus resiliendi, ut dictum est. Attamen tantæ potuerunt esse angustiæ pœnitentis, ut, ad ejus famam salvandam, aut etiam honorem familiæ conspicuæ servandum, necnon ad ingens scandalum avertendum, eam in bona pace Confessarius relinquere potuerit, aut etiam debuerit.

Utinam autem hujusmodi casus minus frequenter in praxi occurrerent! Quot sponsi invicem se decipiunt! Talibus nupturis ingeminandum foret effatum: *Nimium ne crede colori.*

CASUS

DE PROCLAMATIONE BANNORUM

SEU

De obligatione et modo banna proclamandi, necnon impedimenta matrimonii cognita revelandi.

CASUS I.

OBLIGATIO BANNA PROCLAMANDI 1°.

EUGENIUS, Parochus, sponsos proxime conjuncturus, tertiæ proclamationis in Missa solemni faciendæ obliviscitur. Nuptiæ differri nequeunt; omnia enim sunt parata, et familia spectabilis jam est ex diversis locis coadunata. Quid igitur faciet EUGENIUS, his pressus angustiis? An in Vesperis supplere poterit? an in Missa diei sequentis? an tubæ sonitu? an scripto ad Ecclesiæ valvas appenso? Post aliquam mentis fluctuationem, judicat potius publicationem hanc tertiam omittendam esse, innixus principio: *Parum pro nihilo reputatur.*

Alias conjuncturus FLAVIUM et PULCHERIAM, ut optimos Christianos sibi notissimos, nullam præmittit proclamationem, quia ipse certo novit nullum matrimonii impedimentum inter eos subsistere; ex quo sic concludit: *Cessante fine legis, etiam lex ipsa cessare debet.*

HINC:

QUÆR. 1° *An peccet graviter Parochus, si unam solam proclamationem omittat?*

2° *Quid requiratur ad legitimam proclamationem?*

3° *An proclamatio fieri possit aliquando die feriali, aut scripto, sive præconis voce, aut in Vesperis?*

4° *Quid ad casum, seu an, vel quomodo in prædictis circumstantiis peccaverit* EUGENIUS ?

SOLUTIO :

872. — *R. ad* 1^m *Quæs. Probabilius* affirmandum est, quia omittit partem valde notabilem præcepti sub gravi obligantis. Attamen opposita sententia *probabilis* vocatur a *S. Lig. n.* 990. — *V. Comp. n.* 735.

873. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Proclamationes fieri debent *tribus diebus festis continuis inter Missarum solemnia.* (*Conc. Trid. sess.* 24, *c.* 1, *de Reform.*). 1° *Diebus festivis*, id est de præcepto. 2° *Continuis*, id est nullo die festo omisso. 3° *Inter Missarum solemnia*, id est, in Missa parochiali. Plures dicunt non posse fieri proclamationes pluribus diebus festivis, sibi immediate succedentibus, quia non suppeteret tempus fidelibus denuntiationem faciendi, nec proinde obtineretur finis Concilii. Sed alii contendunt posse fieri proclamationes diebus festis, etiam sibi immediate succedentibus, quia Concilium nihil excipit. Hoc dicit probabile *S. Lig. n.* 992. Verum, ubi adsunt ordinationes episcopales id prohibentes, iis omnino standum est. *Gousset, n.* 770.

874. — *R. ad* 3^m *Quæs.* 1° Proclamationes fieri non possunt, excepto casu extraordinario et de licentia Episcopi, nisi viva voce in Ecclesia, vel in loco pio, ubi adest magnus populi concursus. Attamen tempore pestis, si haberi nequeunt in Ecclesia, nec sponsi moram patiantur, fieri possunt juxta plures, permittente Episcopo, per vocem præconis, vel per scriptum in loco publico affixum. Quod si recursus ad Episcopum non pateat, Parochus poterit sponsos conjungere, omissis bannis, adhibita tamen diligentia, ut certus fiat nullum subesse impedimentum. *V. S. Lig. n.* 990.

2° Banna publicari possunt in Vesperis, si ex oblivione omissa fuerint in Missa solemni, nec absque gravi incommodo ad festum sequens remitti valeant.

3° Possent etiam probabiliter haberi die feriali, si ex aliqua causa magna fidelium frequentia concurreret, et adesset justa ratio. *S. Lig. n.* 991-992.

875. — *R. ad 4^m Quæs.* 1° *In primo casu* EUGENIUS a peccato excusandus est, cum, urgentibus temporum angustiis, unam proclamationem omiserit, quia lex Ecclesiæ non urget cum tanto incommodo. Attamen, juxta plures, omissionem in Officio vespertino suppleri posset, si ante illud de ea recordaretur. *Ita Gousset, n.* 771. — *Bouvier*, etc. At si talis proclamatio insueta alicubi foret, et ideo magnam populi movere admirationem deberet, præstaret ut ea omitteretur. Verum EUGENIUS inniti non potuit in principio: *Parum pro nihilo reputatur*; quia, juxta multos, non excusaretur a peccato gravi, si unam proclamationem absque justa causa omisisset, et, juxta benigniorem sententiam, a peccato saltem veniali immunis non evaderet: ergo falso axioma supradictum applicavit.

876. — 2° *In secundo casu*, EUGENIUS a peccato mortali immunis esse nequit. Ratio est, quia in re gravi transgreditur formam diligentiæ a *Conc. Trid.* præscriptam, absque necessitate quæ moram non patiatur. Præterea, neque satisfacit fini præcepti, quia, licet forte non sint hic et nunc impedimenta, postea tamen ante matrimonium supervenire possunt. *S. Lig. n.* 990. — *V. Comp. n.* 735.

CASUS II.

OBLIGATIO BANNA PROCLAMANDI 2°.

1° RUTILIUS et SABINA, diversæ diœcesis, matrimonium sunt contracturi. RUTILIUS a suo Episcopo dispensationem obtinet a bannorum proclamatione. Parochus SABINÆ, re cognita, eo ipso judicat proclamationes etiam in sua parochia esse omittendas.

2° GENESIUS et PULCHERIA, sponsi, habitant civitatem, sed in diversa parochia; habitis autem proclamationibus in parochia GENESII, Parochus LIVIÆ judicat hoc sufficere, ideoque a bannis proclamandis abstinet. GENESIUS autem duplex habet domicilium, in civitate scilicet, ubi tempore hiemali degit, et rure, ubi æstivo tempore commoratur.

Parochus vero pagi, in quo sita est villa Genesii, etiam proclamationes prorsus omittit.

3° Achatius, Parochus, sponsos diversæ parœciæ benedicit, proclamationibus in sua parochia sola habitis, ex eo quod regio sponsi remotior sit ut ibi fieri proclamationes curet, et insuper nesciat ubinam fieri debeant, an in domicilio originis vel parentum, aut variæ habitationis, quam frequenter mutavit ille sponsus.

Hinc :

Quær. 1° *An, uno sponso a bannis dispensato, censeatur etiam alter dispensatus?*

2° *Si sponsi sint ejusdem civitatis, sed diversæ parœciæ, an banna in utraque parœcia haberi debeant?*

3° *Si vero sponsus duplex domicilium habeat, in urbe scilicet et rure, prout in secundo casu, an in utroque loco publicari debeant?*

4° *An valeant excusationes* Achatii *in tertio casu, vel quid ipsi fuisset faciendum?*

Solutio :

877. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Negandum videtur. Ratio est, quia nulla datur connexio inter dispensationem unius et dispensationem alterius. Insuper, Ordinarius loci solus de causis dispensationis cognoscere potest. Plures tamen contradicunt, quia, aiunt : Episcopus qui partem sibi subditam a quadam conditione ad matrimonium prærequisita dispensat, eo ipso etiam compartem, licet non sibi subditam, solvit. In praxi recedendum non est a priori sententia, quæ in Gallia communius servatur, teste *Gousset*, *n.* 775. Excipe, nisi Synodo provinciali aliter cautum sit, ut in provincia Albiensi factum fuit.

878. — *R. ad* 2^m *Quæs. Affirm.* Ratio est, quia sponsi revera diversum habent domicilium. Banna enim prænuntiari debent in propria Parochia. Ergo, ubi diversæ sunt parochiæ, diversæ etiam fieri debent proclamationes. Ita fert generalis consuetudo et *Rituale Romanum*. Ergo erravit prior Genesii Parochus. Excipiunt plures cum *Laymam* casum in quo parochiæ essent adeo propinquæ ut notitia proclama-

tionis ab una ad alteram facillime deferri posset, quia tunc finis legis obtineretur.

879. — *R. ad* 3^m *Quæs. Affirm.* si utrumque domicilium sit præcipuum. *Carrière*, etc. Ergo non recte egit etiam posterior Genesii Parochus.

R. ad 4^m *Quæs.* Non valent Achatii excusationes. Debuit enim procurare ut proclamationes fierent in loco ubi diutius degit sponsus, seu in domicilio originis, atque ut testimonium authenticum de ejus statu libero haberet. Stante autem nimia difficultate ut banna in loco valde remoto habeantur, res tota ad Episcopum deferenda est. *V. S. Lig. n.* 991. — *Gousset*, *n.* 773. — Parochus quoque ad Episcopum recurrere debet in dubio ubinam proclamationes habendæ sint.

CASUS III.

PAROCHUS ANCEPS.

1° Theophanius, Parochus, jam aderat in Ecclesia, paratus ad benedicendum matrimonium Romani et Germanæ, proclamationibus debitis, ratione Germanæ suæ parochianæ, præmissis. Sed ecce! cum postulasset a Romano extraneo testimonium scriptum de proclamationibus a proprio Parocho habitis, deprehendit duas tantum fuisse præhabitas proclamationes. Quid faciet? Non audens sponsos dimittere, eos, hoc non obstante, statim matrimonio conjungit.

2° Fulgens, Parochus, sponsos benedicturus, jam bannis ex utraque parte rite habitis, audit ex rumore communi, sponsum olim peccasse cum sorore ipsius sponsæ. Nullas quidem habet de re certas probationes, sed scandalum fidelium et Sacramenti periculum reformidat, et insuper non audet huic matrimonio obstare, cum nihil certum opponere queat. Tandem, ne intricatas sibi suscitet querelas, tacitus conjungit sponsos.

Hinc :

Quær. 1° *An recte egerit* Theophanius *in primo casu ?*

2° *An* Fulgens *laudandus in secundo casu, vel quid ipsi agendum fuisset ?*

3° *An dubium vel probabilitas impedimenti sufficiat, ut Parochus matrimonium benedicere prohibeatur?*

Solutio :

880. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Theophanius, stante casu ut jacet, recte egit ad nuptiarum celebrationem tacitus procedendo. Necessitate enim morali premebatur, et judicare merito potuit legem Ecclesiæ in eo casu non urgere. Sed, nisi impeditus fuerit, v. g. absentia sponsi, testimonium illud prius requirere debuisset, ut tantum incommodum impediret. Bonum est autem ut Parochi suaviter inducant parochianos ad deferenda varia testimonia et instrumenta pridie celebrationis matrimonii, in ipsum presbyterium.

881. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Non ex omni parte laudandus Fulgens. Debuisset enim diligenter inquirere a personis prudentibus et fide dignis an fundamentum grave rumor ille publicus haberet, et ipsum sponsum hac de re secreto interrogare. Quid, si hic negasset, etiam adjecto juramento? Tunc ejus nuptias benedicere potuisset. *Per se* autem fama impedimenti sufficit ad nuptias impediendas, ut constat ex Jure can. c. 12, *de Spons.* Parochus igitur aut Episcopus, licet ipse solus habuerit impedimenti notitiam, modo id non sciat sub sigillo confessionis, matrimonium impedire tenetur. Nec obstat dicere quod peccatori occulto non liceat denegare Sacramentum, quando publice petit. Hoc enim valet, cum aliud malum non evenit, nisi sacrilega perceptio Sacramenti; secus autem, cum eveniunt alia gravia damna quæ plerumque ex matrimoniis invalidis accidunt. *S. Lig. n.* 999. *Hom. apost. n.* 56 *et* 57. Vide dicenda infra, *n.* 810. — Ob difficultates autem in Galliis proprias, in tali casu Parochus ad Episcopum recurrere debet.

882. — *R. ad* 3^m *Quæs Affirmative*, si agatur de dubio positivo facti, quo stante, juxta omnes, illicitum est matrimonium contrahere absque dispensatione, saltem ab Episcopo obtenta, ne Sacramentum periculo nullitatis exponatur. *V. S. Lig. n.* 902. — *V. Comp. n* 789.

CASUS IV.

OBLIGATIO REVELANDI IMPEDIMENTA 1°.

1° Fabritius, dubio agitatus, Confessarium interrogat circa obligationem quoddam impedimentum revelandi. Ratio autem dubitandi multiplex est, scilicet: 1° quia banna ex legitima dispensatione omissa fuerunt; 2° quia sponsa est ipsius consanguinea, imo suamet soror; 3° quia ex revelatione impedimenti, seu ex omissione matrimonii cujus instat celebratio, sequetur familiæ dedecus et aliorum scandalum; 4° quia ipse solus novit impedimentum, et testimonium unius tantum videtur infirmum. Confessarius tempus postulat ad inquirendum.

2° Cocles, matrimonium cum Marina contracturus, jam proclamatis bannis, sub secreto jurato declarat Fabio amico suo familiarissimo, se cum sorore Marinæ rem habuisse. Anceps autem postea Fabius dubitare incipit an secretum suum, vel e contrario præceptum revelandi impedimentum servare debeat. Interrogat Confessarium, qui judicat servandum esse secretum.

3° Hupetius, medicus, artem suam erga Mœviam proxime nupturam exercendo, novit eam impedimento ligari cum suo sponso. Ipse autem tacet, ne fiduciæ erga Mœviam et ejus familiam jacturam faciat.

Hinc:

Quær. 1° *An valeant* Fabritii *excusationes?*

2° *An* Fabius *excusetur reapse ab impedimento declarando?*

3° *An* Hupetius *teneatur impedimentum revelare?*

Solutio:

883. — *R. ad 1^m Quæs. Neg.* Etenim: 1° non valet prima excusatio, quia lex Ecclesiæ jubens ut impedimentum matrimonii reveletur, existit, et urget independenter a proclamatione bannorum. Remanet enim semper finis præcepti, qui est impedire ne matrimonia invalida contrahantur.

2° Neque valet secunda excusatio ; parvi enim refert quod sponsus vel sponsa tecum sint consanguinei necne, siquidem urget eadem ratio legis, seu matrimonii invaliditatem impediendi, et sic Ecclesiæ malum arcendi.

884. — 3° Neque valet ratio publici scandali. Licet enim aliquando sufficere illa possit Parocho, ut sponsos, stante impedimento occulto, conjungat, ad privatos non pertinet de re tanti momenti judicare. Fabritius igitur rem totam Parocho, vel Episcopo committere debet. Ipsi autem Superiores, pro eorum sapientia et prudentia, judicabunt quid opportunius statuendum sit, ut tum Religioni et publicæ ædificationi, tum etiam honori familiæ consulatur.

4° Tandem, neque valet quarta excusatio. Ratio est, quia in præsenti materia testimonium unius bene valere potest. Etenim, si non inserviat per se solum ad matrimonium impediendum, inserviet ad inquirendum de facti veritate necnon ad monendum partes, aut unam ex ipsis, ad dispersationem petendam, etc. *S. Lig. n.* 995.

885. — *R. ad* 2^m *Quæs. Neg.* Ratio est, quia secretum, sive promissum, sive commissum, etiam juratum, *per se loquendo*, non obligat quando damnum grave communitati, vel tertiæ personæ imminet. Revelatio autem impedimenti inservit bono Sacramenti, seu Ecclesiæ, et bono ipsorum contrahentium. Ergo male judicavit Fabii Confessarius, secretum ipsi commissum ab eo servandum esse. Dixi, *per se loquendo*, quia Theologi plures excipiunt secretum *consilii*, ut mox dicetur. *V. Comp. n.* 742.

886. — *R. ad* 3^m *Quæs. Probabilius* negandum est, quia Hupetius impedimentum novit sub secreto *consilii*, scilicet, quia ab eo ratione artis suæ petitum est consilium, ex quo illud impedimentum rescivit. Videntur enim illi qui aliquam professionem publicam habent eximendi ab obligatione revelandi impedimentum, quod professionem suam exercendo noverunt. Ita videtur expostulare bonum commune ; quia, si fidem non servent, facile homines a se avertent, cum suo et totius societatis damno. *Collet*, — *Bouvier*, — *Gousset*, — *Carrière*, etc. — *V. Comp. ibid.*

CASUS V.

OBLIGATIO IMPEDIMENTA REVELANDI 2°.

1° Leocadia confitetur se olim peccasse cum Antonio, futuro sponso sororis suæ. Hubertus, Confessarius, zelo percitus, præmissa seria objurgatione, ei præcipit ut statim extra confessionem impedimentum matrimonii, ex ipsius crimine exortum, Parocho revelet.

2° Norbertus, Parochus, confessionem excipiens Bertæ mox nupturæ, detegit eam obstringi impedimento ab ipsa invincibiliter ignorato. Nescit autem quid agere debeat. Monebitne pœnitentem eam obligando ad matrimonium repudiandum, dispensationemve postulandam? Postulabitne ipse licentiam impedimentum istud declarandi? Aut tacitus Bertam absolvet? Undique illum premunt angustiæ, incommodaque non parva. Denique jubet eam redire die sequenti, ut melius ad absolutionem præparetur, sed revera ut ipse inquirendi tempus habeat.

3° Siagrius et Melitina mox matrimonio sunt conjungendi. Valerius novit certo Siagrium peccasse cum sorore Melitinæ. Hoc Parocho declarat, sed externas probationes afferre nequit, et ipse non vult nominari. Parochus autem nescit quid sit faciendum.

Hinc:

Quær. 1° *An laudandus* Leocadiæ *Confessarius?*

2° *An* Norbertus Bertam *monere debeat de impedimento ab ea invincibiliter ignorato?*

3° *An Parochus, in tertio casu, matrimonio obstare debeat?*

Solutio:

887. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Hubertus, Confessarius, nedum laudandus, e contrario omni ex parte vituperandus est. Primo quidem, nimio zelo abreptus, munus Patris in confessione non satis gessit, acriter et intempestive mulierem objurgando. Si voluisset tantam ei obligationem imponere, debuisset prius ejus animum pacificis verbis demul-

cere, et præparare ad obedientiam sibi præstandam. Deinde Hubertus non debuit præcipere Leocadiæ ut ipsamet Parocho impedimentum revelaret et explicaret, propriam turpitudinem aperiendo. Nemo enim tenetur legi Ecclesiæ cum propriæ famæ damno satisfacere, ut sentiunt communiter Theologi. S. *Lig. n.* 995. — *Hom. apost. n.* 56. — *Carrière*, etc.

Quid igitur Confessario faciendum fuisset? Debuisset pœnitentem enixe adhortari, imo et obligare, ad ipsum sponsum secreto monendum de impedimento illo ex mutuo consortio exorto, ut ipse aut a matrimonio desisteret, aut dispensationem obtineret. Quod si sponsus obedire noluisset, mulier curare debuisset ut, salva propria fama, Parocho declararet, sive per se, sive per virum prudentem, v. g. per Confessarium, subesse matrimonio impedimentum.

888. — *R. ad* 2^m *Quæs. Affirm.* Debet enim Confessarius impedire, in quantum potest, gravissimum damnum spirituale pœnitentis, seu impedire quominus hic invalide matrimonium contrahat, et nullum evadat Sacramentum, quod magnum est *in Christo et in Ecclesia.* Non urget hic tanta difficultas ac habetur quando, contracto jam matrimonio, impedimentum dirimens a Confessario detegitur. In hoc enim posteriori casu summopere cavendum est ne pœnitens bonæ fidei statim moneatur cum periculo formaliter peccandi in usu fornicario matrimonii, sed curandum est ut prius dispensatio secreta obtineatur, si fieri possit. Ante matrimonium autem, pœnitens adhuc liber non versatur in proximo peccandi periculo. Quod si admonitus, neglecta dispensatione, nihilominus nuptias petat, id suæ malitiæ imputare debebit. Excipiunt tamen merito plures Theologi casum in quo prævidetur pœnitentem certo non obtemperaturum, quod non est communiter præsumendum. Laudandus autem est Norbertus, Confessarius, ex eo quod prudenter tempus adhibuerit ad difficultatem serio perpendendam.

889. — *R. ad* 3^m *Quæs. Affirmative*, si Valerius sit homo gravis et fide dignus. Etenim, si fama impedimenti, ex Jure can., sufficit ut Parochus obsistat matrimonio, a fortiori si certo ipsi constet subesse impedimentum. Insuper unicus testis fide dignus sufficit ut Parochus matrimonium

impediat, licet comparere nolit, ut constat ex Declaratione *Alexandri III*, c. 13, *de Sponsalibus*. — *Pontas*, *verbo* Bans, *cas.* 12. — Quod si Parochus nimis prematur, quum impedimentum probare nequeat, rem Episcopo deferat, qui ipse obstabit matrimonio, vel dispensabit, si expediat. *Carrière et alii communiter*, contra *Collet et alios plures*.

CASUS.

DE NATURA MATRIMONII

SEU

De consensu conjugali absoluto et conditionali; de divortio a vinculo et a toro; de officio Parochi quoad sponsos conjungendos.

CASUS I.

CONSENSUS CONJUGALIS 1°.

1° MAXENTIUS, nuptias cum SOPHIA celebraturus, debitis proclamationibus præmissis, statuto die, coram Parocho et testibus, comitante sponsa, comparet. Interrogatus vero a Pastore de consensu, capite tantum annuit. Sponsa autem præ gaudio flere incipit. Parochus vero commotus statim dicit: *Ego vos conjungo*, etc.

2° BLANDINUS et BLANDINA nuptias celebrant, licet existiment se impedimento matrimonii secreto obstringi, et parentes BLANDINÆ renuant. Abstinent autem a petenda dispensatione, tum ob verecundiam, tum quia timent ne repulsam patiantur, et a matrimonio contrahendo impediantur. Perfecta vero nuptiarum solemnitate, BLANDINA, stimulo conscientiæ impulsa, rem totam pandit Parocho, qui, re perpensa, declarat nullum reapse subsistere matrimonio impedimentum. At nihilominus graviter de valore matrimonii adhuc dubitat, ob legitimi consensus defectum, tum ex parte sponsorum, tum ex parte parentum.

HINC:

QUÆR. 1° *An validus fuerit ex utraque parte consensus, in primo casu?*

2° *An, vel quomodo peccaverit Parochus non requirens ut consensus verbis exprimeretur?*

3° *An validus fuerit consensus* BLANDINI *et* BLANDINÆ *in secundo casu, et proinde an validum sit ex hac parte eorum matrimonium?*

4° *An consensus parentum requiratur ad matrimonii validitatem, vel liceitatem?*

SOLUTIO :

890. — *R. ad 1^m Quæs.* Consensus fuit certo validus ex parte sponsi, quia de jure naturali ad valorem contractus sufficit ut consensus certo signo exprimatur. Adde quod ex variis locis Juris canonici id etiam constat, apud *S. Lig. n.* 887. Non fuit autem validus consensus ex parte sponsæ, quia lacrymæ non sunt signum naturale et manifestum per se consensus. Neque satis esset, si manum a sponso apprehensam non retraheret. Secus vero, si ipsa manum protenderet, quando fides datur. *S. Lig. n.* 889.

891. — *R. ad 2^m Quæs.* Si consensus fuisset clare signis manifestatus ex utraque parte, Parochus peccavisset quidem agendo contra Rubricas, seu legem Ecclesiæ, quæ requirit ut consensus verbis exprimatur; sed *probabilius* venialiter tantum deliquisset. Ita *communiter* cum *S. Lig. n.* 888. Sed, in nostro casu, Parochus non videtur a culpa gravi excusandus, ex eo quod festinaverit benedictionem impertire quin de consensu sponsæ certus satis esset, et proinde matrimonium periculo nullitatis exposuerit. Debuisset enim commotionem comprimere, et signa consensus indubia requirere.

892. — *R. ad 3^m Quæs. Affirm.* Nullo enim existente impedimento, matrimonium illud validum apparet; quia sponsi non erant omnino certi de impedimento, sed existimabant tantum adesse. Proinde contrahere volebant in quantum poterant, seu dare consensum in verum matrimonium, si forte impedimentum non exstitisset. Ergo de facto, non subsistente impedimento, valet consensus. *Ita communiter.* — *Lacroix, n.* 531. — *Carrière*, etc. — Major evaderet difficultas, si sponsi essent omnino certi de impedi-

menti existentia. Attamen, etiam in hoc casu, *probabilius* validum erit matrimonium, si, dolentes de impedimento illo, sponsi cupiant esse veri conjuges, et impedimentum declarare non audeant ex verecundia, aut timore ne matrimonium impediatur, etc., non autem velint vivere in concubinatu. Tunc enim censendum est valere matrimonium ob voluntatem prædominantem illud contrahendi. Attamen in praxi inducendi essent ad consensum renovandum *ad cautelam*. *Lacroix*, *n.* 531. — *Carrière*, etc. — *V. Comp. n.* 791.

893. — *R. ad 4^m Quæs.* 1° Consensus parentum minime requiritur ad matrimonii valorem. Constat ex *Conc. Trid. sess.* 24, *c.* 1. Et reapse, de jure naturali, contrahentes jus habent in proprium corpus, nec parentes ullo jure in corpus filiorum fruuntur. *V. Comp. n.* 754.

2° Requiritur vero ad licitatem, generatim loquendo, quia filii debent parentibus honorem, reverentiam et obsequium, maxime in his quæ ad familiam speciant. Constat etiam ex *Conc. Trid. ibid.* — *V. Comp. ibid.*

CASUS II.

CONSENSUS CONJUGALIS 2°.

Jovinus, conjugatus, negotiorum causa a patria digressus, turpiter cum Teresia conversatur. Simulans autem se ab omni vinculo solutum, novum cum eadem matrimonium attentare non dubitavit. At paulo post, Teresia derelicta, repente in patriam revertitur. Sed, ecce, vix advenit, cum rescit uxorem suam jam obiisse quando Teresiam duxit. Cogitabat de ea adeunda vel accersenda, cum novit Æmiliam viduam valde divitem velle ad novas nuptias transire. Quapropter occasionem nactus, ejus manum requirit. Celebrato hoc novo conjugio, Jovinus, ad meliorem frugem se recipiens, adit Confessarium cui omnia a se gesta manifestat. Hic vero graviter dubitat de valore utriusque matrimonii, scilicet, prioris cum Teresia, et posterioris cum Æmilia contracti. Ratio autem dubitandi est, quia non censetur ille serio contrahere, qui alterius vinculi conscius est, quod in utroque casu recurrit.

Hinc :

Quær. 1° *An validum fuerit matrimonium* Jovini *cum* Teresia *contractum?*

2° *An validum fuerit connubium ejusdem cum* Æmilia *initum?*

3° *Quid generatim agendum cum eo qui, post nuptias, declarat se non verum dedisse consensum?*

Solutio :

894. — *R. ad* 1^m *Quæs. Neg.* Jovinus enim minime dubitans quin uxor sua superstes foret, non potuit verum consensum præstare ; proindeque ficte tantum consensit in nuptias cum Teresia incundas : seu nihil aliud intendit, nisi vivere in mero concubinatu, sub ficta specie matrimonii. Hoc enim ex omnibus casus circumstantiis elucescit. Ergo ut omnino invalidum habendum est. Hic autem locum non habet criminis impedimentum, tum quia uxor Jovini jam e vita excesserat quando ille scelestus vir rem habuit cum Teresia et ei matrimonium promisit, tum quia etiamsi Jovinus adulterium patrasset, connubium Teresiæ promittendo, adulterium illud non fuisset formale ex utraque parte, adeoque defuisset aliqua conditio requisita ad impedimentum criminis incurrendum,

895. — *R. ad* 2^m *Quæs. Affirm.* Sequitur ex dictis. Etenim, si quid obstaret validitati hujus matrimonii, esset matrimonium cum Teresia initum ; sed prorsus invalidum fuit : ergo... Nec difficultas oriri potest ex eo quod Jovinus, contrahendo cum Æmilia, se ligatum erga Teresiam existimaverit; nam, cum ignoraret utrum conjux viveret necne, minime certus erat de valore matrimonii cum Teresia initi, et proinde cum Æmilia contraxit in quantum poterat ; atqui poterat valide, nullo subsistente impedimento : ergo valide contraxit cum Æmilia. Ergo cum illa remaneat et in bona pace vivat. *V. Comp. n.* 791.

896. — *R. ad* 3^m *Quæs.* 1° Quoad *forum externum* fides ei non est adhibenda, nisi ex circumstantiis peculiaribus pateat eum fuisse metu gravi adactum, etc... 2° *In foro* autem *interno* ordinarie obligandus est ad verum consensum præ-

standum, ut sic injuriam comparti illatam reparet, nisi ipsa libenter ad separationem consentiat, vel ipse ad nuptias cogatur. *V. Comp. n.* 753.

CASUS III.

CONSENSUS CONDITIONALIS.

PATRICIUS, juvenis nobili stirpe oriundus, sed fortunæ bonis non abundans, avunculum habet divitem a quo universalis hæres instituendus erat, si matrimonium sibi gratum esset initurus. Iter agens extra patriam, occasione data, MARTINAM sub spe matrimonii defloravit, imo et gravidam effecit. A patre puellæ minis adactus, eam quidem ducit, sed ea conditione, si avunculus consenserit, quia ait se non posse, invito avunculo, matrimonium contrahere, quin amplam amittat hæreditatem. Ipse autem existimabat pro certo avunculum his nuptiis nunquam consensurum esse. Res interim a patre MARTINÆ, ope cujusdam amici, ita pertractatur, ut avunculus consensum præbeat. Quod cum rescivisset PATRICIUS, in patriam rediit, ibique alteram puellam sibi copulavit. Denique, vehemente quadam concione audita, conscientiæ stimulis pressus, Confessarium adit, cui hæc omnia aperit. Hæret autem anceps Sacerdos, nesciens quid de valore utriusque matrimonii sentiendum sit.

HINC :

QUÆR. 1° *An, vel quando matrimonium sub conditione initum validum sit?*

2° *An sit licitum, et a Parocho admittendum?*

3° *An, purificata conditione in matrimonio conditionali, novus partium consensus requiratur?*

4° *Quid de casu sentiendum, et quid* PATRICIO *præscribendum?*

SOLUTIO :

897. — *R. ad* 1^m *Quæs.* 1° Valet matrimonium sub conditione de præterito et de præsenti, si conditio sit honesta et adimpleatur, ut patet. — 2° Valet etiam matrimonium

sub conditione honesta de futuro, purificata conditione, quia consensus conditionalis per conditionis eventum fit absolutus, et proinde contractum perficit. Cætera quidem Sacramenta non valent, si conditio de futuro sive a ministro sive a subjecto apponatur, quia eorum effectus suspendi nequit. Secus vero de matrimonio, quia rationem contractus habet. *V. Comp. n.* 750.

898. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Prorsus illicitum est in omni casu, ob maxima incommoda quæ ex illo modo contrahendi sequuntur; ideoque nunquam a Parocho est permittendum. *V. Comp. ibid.*

899. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Nequaquam; consensus enim, manente conditione, est tantum suspensus: ergo, ea purificata, fit absolutus, modo tamen interea non sit retractatus. Ergo novus consensus minime requiritur.

900. — *R. ad* 4^m *Quæs.*, seu ad casum. 1° Non valet prius Patricii matrimonium, ob defectum veri consensus. Ficte enim consensum præbuit, nolens reapse nuptias cum Martina contrahere. Ratio ex hoc deducitur, quod conditionate consentiendo pro certo habebat conditionem minime purificandam fore: ergo non consentiebat, nisi quia putabat consensum nullum effectum esse habiturum, alias non consensisset. Ergo revera nullus fuit consensus; ergo nullus contractus. Confirmatur ex hoc quod audiens purificatam fuisse conditionem, contra ejus exspectationem, statim fugam arripuerit, non se reputans contractu suo ligatum. Nec obstat quod ad meliorem frugem receptus Patricius, stimulis conscientiæ pressus fuerit. Locum his animi anxietatibus satis dederat, pluries Martinam graviter decipiendo et etiam turpiter deflorando. Quod si consequenter circa valorem prioris matrimonii aliquo dubio laboraverit, dubitatio illa in nullo gravi fundamento innititur, neque conscientia consequens in actum præcedentem influere potest.

901. — 2° Quapropter, valet posterius matrimonium Patricii. Etenim, si quid valori hujus matrimonii obstaret, nihil aliud esset nisi impedimentum ligaminis cum priori sponsa contractum; atqui nullum est tale impedimentum, cum ex dictis invalidum fuerit illud matrimonium defectu consensus. Ergo Patricio præscribendum est ut secundæ uxori, utpote legitimæ, adhæreat, et cum ea in bona pace

vitam ducat. Præterea ipsi injungendum est ut pro suis facultatibus compenset damna quæ priori sponsæ intulit, et imprimis ut debitas expensas pro educatione prolis susceptæ conferat.

CASUS IV.

SOLUTIO MATRIMONII 1°.

BENJAMINUS, judæus, conjugium cum ANNA inivit et consummavit. Elapsis circiter annis duobus, cura et studio catholici Sacerdotis, de Religionis christianæ mysteriis edoctus, Fidem catholicam sincere amplexatus est. Omnem curam adhibuit, ut conjugem suam ad veritatis agnitionem adduceret; at incassum. ANNA enim, licet cum pace habitare non recusaret, in judaica tamen lege se ad vitæ exitum perseverare velle declaravit. Quid vero BENJAMINUS? Uxore derelicta, mundo valedicens, ut Deo perfectius inservire posset, Religiosæ cuidem familiæ adjunctus est, ubi, elapso tyrocinii anno, vota nuncupavit. Post annos aliquot, ANNA, quæ innupta perseveraverat, ipsa quoque Baptismum suscepit, et voluntatem suam significavit, ut cum suo conjuge cohabitaret. Nescit autem BENJAMINUS utrum ad uxorem redire possit, aut etiam debeat.

HINC :

QUÆR. 1° *An, vel quando matrimonia infidelium consummata dissolvantur?*

2° *Quid in casu sentiendum, et quid* BENJAMINO *agendum?*

3° *An* BENJAMINUS *potuisset ipse matrimonium aliud contrahere, si in Religionem non fuisset ingressus?*

SOLUTIO :

902. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Matrimonium infidelium, etiam consummatum, dissolvi potest ratione vinculi, quando, uno conjuge ad Fidem catholicam converso, alter recusat habitare cum ipso pacifice, vel sine contumelia Creatoris. Ille autem casus est triplex, scilicet: 1° si conjux remanens

m infidelitate nolit cum altero cohabitare, id est, si discedat; 2° si nolit habitare *sine injuria Creatoris*, seu Religionis; 3° si eum vult attrahere ad peccatum mortale. *S. Lig.* n. 956.

903. — Eruitur ex verbis Apostoli (1. *Cor.* 7. 12), ubi ait : *Si quis frater habet uxorem infidelem, et hæc consentit habitare cum illo, non dimittat illam... Quod si infidelis discedit, discedat : non enim servituti subjectus est frater aut soror in hujusmodi ; in pace autem vocavit nos Deus.*

Ex his verbis merito concluditur, conjugem conversum posse dissolvere matrimonium in infidelitate contractum, si alter nolit cum eo habitare, aut nonnisi cum contemptu Religionis vel periculo animæ. Etenim Apostolus in allatis verbis concedit facultatem dissolvendi matrimonium quoad vinculum et non tantum quoad torum; nam loquendo de fidelibus ait : *Discedat.* Insuper patet, Apostolum voluisse privilegium concedere ; atqui, nisi ageretur de dissolutione matrimonii quoad vinculum, nullum concederet privilegium, cum apud ipsos fideles, uno conjuge nolente cohabitare, alter ad cohabitationem non teneatur. Ita Apostolum explicant *Innoc. III, Bened. XIV,* et *communiter Theologi.* — *V. Carrière, n.* 238. — *Gousset, n.* 805.

904. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Benjaminus potuit, Anna relicta, Religionem ingredi, et in ea valide profiteri. Casus noster magnam præ se ferret difficultatem, vel in sensu opposito esset resolvendus, si ad sola Apostoli verba attenderetur ; dicit enim Apostolus : *Si quis frater habet uxorem infidelem, et hæc consentit habitare cum illo, non dimittat illam.* Ergo vir, in hoc casu, illicite ageret dimittendo uxorem, ut Religionem ingrederetur. Ergo invalide profiteretur, quia Professio viri conjugati valida esse nequit, nisi de consensu uxoris Religionem fuerit ingressus. Attamen pro valore Professionis standum est. Etenim, licet, in primitiva Ecclesia, ad Fidem propagandam consultius visum fuerit Apostolo ut conjux ad Fidem conversus cohabitaret cum conjuge infideli, si hic sine *contumelia Creatoris* et inductione ad peccatum cohabitare vellet ; postea tamen, crescente Fide et numero fidelium, visum fuit Ecclesiæ, ad impedienda perversionis pericula, aliaque incommoda, prohibere cohabitationem conjugis fidelis cum infideli, si is ad Fidem se convertere recuset.

Constat ex Jure can. *cap. Judæi, c. Sæpe*, 28, apud *Layman, de Matrim. p.* 2, *c.* 3, ubi dicit cum *Rebello* et aliis: « Romæ, cum Judæus vel Judæa ad Fidem christianam convertitur, assignari 40 dies conjugi infideli ad deliberandum; et si, iis elapsis, conversionem respuat, separationem institui quoad torum et habitationem, licet absque *injuria Creatoris* cohabitare vellet. » Hinc patet casus nostri decisio, scilicet: Benjaminus non tantum potest, sed debet ab uxore infideli discedere. Ergo, stante lege Ecclesiæ, nullam injuriam illi irrogavit discedendo. Ergo ejus consensu non indiguit ad Religionem ingrediendam et profitendam. Ergo valide solemnem egit Professionem. Ergo uxor ejus Anna nullo prorsus jure gaudet ad virum reclamandum, licet postea ad Fidem conversa fuerit, siquidem Professio, semel valida, per se non dissolvitur. Ergo in bona pace remaneat Benjaminus, et officia boni Religiosi adimplere pergat.

905. — *R. ad* 3^m *Quæs. Controvertitur* : multi *negant*. Ratio eorum 1° eruitur ex S. Paulo, qui aperte dicit : *Si hæc* (uxor) *consentit habitare cum illo, non dimittat illam*.. Apostolus igitur non concedit facultatem dissolutionis, nisi pro casu quo infidelis discedat, explicite vel implicite nolendo vivere pacifice, etc. Ergo concessio ad hunc casum restringi debet. 2° Eruitur ex *Innocentio III*, qui ait *C. Gaudemus*, 8, *de Divortiis* : « Nunquam, ea vivente (uxore), « licite poterit aliam habere, nisi post conversionem ipsius « illa renuat cohabitare cum ipso, aut etiamsi consentiat, « non tamen absque contumelia Creatoris, vel ut eum per- « trahat ad peccatum mortale. » Sic etiam declaravit *S. Congr. Conc.*, teste *Bened. XIV, de Syn. l.* 13, *c.* 24. — *V. Carrière, n.* 279.

906. — *Affirmant* vero non pauci et gravissimi Auctores, Ratio eorum est, 1° quia verba Apostoli : *non dimittat illam*... intelligi possunt de consilio, non de præcepto; 2° quia, si intelligantur de præcepto, cessavit illud præceptum, cessante ejus ratione. Etenim prioribus sæculis Ecclesiæ non expediebat quidem ut fidelis ab infideli separaretur, præter casus supra enumeratos, secus vero postea, quia graviora mala ex cohabitatione fuerunt metuenda; 3° quia Ecclesia prohibuit postea cohabitationem, ut supra dictum est; et proinde infidelis nolens converti, implicite discedit, siquidem cogit alterum ad discedendum. *Ita Sanchez, l* 7, *disp.*

63, cum *Bellarmino*, etc. Et hanc sententiam *probabiliorem* dicit *S. Lig. n.* 957.

CASUS V.

SOLUTIO MATRIMONII 2°.

Felicianus, matrimonio cum Silvia contracto et nondum consummato, uxori et mundo valedicens, divina afflante gratia, Ordinem religiosum ingressus est, ibique vota solemnia nuncupavit. Silvia et ipsa Congregationem quamdam mulierum ingressa, votum castitatis simplex coram Episcopo emisit. Lapsu vero temporis, e concepto fervore paulatim decidens, Silvia Congregatione egressa est, et ad sæculum rediit. Tunc ad exteram regionem se contulit, nuptiasque celebravit cum Hermano, cui totam vitam occultavit. Rebus tamen postea cognitis, Hermanus, existimans irritum esse suum matrimonium, Silvia dimissa, novis nuptiis inhiare cœpit; sed antea quærit a Confessario utrum id agere possit?

Hinc :

Quær. 1° *An Professio religiosa solvat matrimonium?*

2° *Quonam jure illud dirimat?*

3° *An matrimonium* Silviæ *cum* Hermano *validum et licitum fuerit? Et quid de proposito* Hermani *ad alias nuptias convolandi?*

Solutio :

907. — *R. ad* 1^m *Quæs. Affirmative*, modo matrimonium sit tantum ratum et non consummatum. Constat ex *Conc. Trid. sess.* 24, *can.* 6 : « Si quis dixerit matrimo-« nium ratum, non consummatum, per solemnem Religio-« nis Professionem alterius conjugum non dirimi, ana-« thema sit. » Hoc igitur ad Fidem pertinet. Constat etiam ex variis Decisionibus SS. Pontificum, præsertim *Alexandri III*, *Innocentii III*, etc., necnon ex constanti Ecclesiæ praxi.

908. — *R. ad* 2^m *Quæs. Controvertitur :* juxta plures, de jure naturali; juxta alios, de Jure ecclesiastico; sed pro-

babilius, juxta communiorem sententiam, de Jure divino ab Ecclesia declarato. *Sic P. Perrone, de Matrimonio christiano, tom. 3, sect. 2, c. 6. — Carrière, n. 311 et seq., et in ejusdem Comp. n. 97.*

909. — *R. ad 3^m Quæs.* Matrimonium istud est validum. Non obstat enim primum Silviæ matrimonium cum Feliciano, siquidem per Professionem Feliciani solutum est, juxta superius dicta. Nec obstat votum castitatis ab ipsa Silvia apud Moniales emissum, cum votum illud fuerit simplex tantum, licet coram Episcopo emissum. Verum gravissime peccavit Silvia, matrimonium ineundo, quia violavit votum castitatis, quo se obstrinxerat. Debuisset ad dispensationem Pontificiam recurrere. Nunc vero Episcopum aut Confessarium regularem adire satis erit. Hermanus autem, valido conjunctus matrimonio, ad alias nuptias convolare non potest. Cum Silvia igitur in bona pace vitam ducat.

CASUS VI.

DIVORTIUM A TORO ET HABITATIONE 1°.

1° Claudina a viro suo varias ob causas discessit, scilicet: 1° quia ipsa a marito sæpe verbis, necnon verberibus impetitur; 2° quia vir cum muliere malæ famæ frequens consortium habet, et ab ea discedere recusat; 3° quia maritus vino deditus, singulis fere diebus inebriatus, omnia subvertit, domumque tota nocte clamoribus implet, ita ut ipsa ne oculum quidem claudere valeat.

2° Cyrinus ob uxoris adulterium, ex judicis sententia, divortium fecit, quamvis ipse secreti adulterii reus foret. Quapropter dubitat an ipsam revocare teneatur.

3° Marcellinus, obtenta separatione ab uxore, de adulterio juridice convicta, statum clericalem amplecti statuit, et Ordines sacros successive suscepit. Sed ecce! vix erat ordinatus Sacerdos, cum uxor innocentiam suam juridice probat, virumque ad se redire jubet.

Hinc:

Quær. 1° *Quibusnam de causis divortium fieri possit?*

2° *An valeant rationes a* Claudina *allatæ in primo casu, etiam seorsim sumptæ, et privata auctoritate?*

3° *An* Cyrinus *in* 2° *casu teneatur uxorem revocare? Quid, si adulterium tantum post separationem commisisset?*

4° *An* Marcellinus *in* 3° *casu teneatur ad uxorem redire, et maritali modo cum ea vivere?*

Solutio:

910. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Divortium a toro et habitatione fieri potest: 1° mutuo consensu, ad tempus de justa causa, vel in perpetuum ad vitam perfectiorem amplectendam; 2° ob periculum grave animæ aut corporis, in cohabitatione cum comparte manens; 3° ob adulterium alterutrius, ut patet ex verbis Christi, *Matth. c.* 5, *v.* 32: *Qui dimiserit uxorem, excepta fornicationis causa, facit eam mœchari.* — *V. Comp. n.* 761.

911. — *R. ad* 2^m *Quæs.* 1° Valet prima ratio *per se*, id est si vexatio sit gravissima, seu vere sæva, et notabiliter excedens modum corrigendi permissum ex quo grave malum imminet, v. g. vitæ, mutilationis, etc. 2° Valet quoque secunda ratio, si Claudina moraliter certa sit de adulterio mariti sui, ut ex casu constare videtur. Ratio est, quia matrimonium non aliter obligat ad redditionem debiti, et ad alia munera adimplenda, nisi conditionate, scilicet, si alter conjux fidem conjugalem servet. Ergo, si alter fidem fregerit, hæc obligatio cessat. 3° ***Per se*** autem non sufficit tertia ratio, quia, licet vir sæpe ebrius clamet, et omnia domi subvertat, nullum tamen grave periculum corporis uxori imminet. In primo autem et secundo casu Claudina divortium facere potest, etiam propria auctoritate, *per se loquendo*, ut de hoc conveniunt Doctores communiter, ratione adulterii. *S. Lig. n.* 968. *Probabilius* autem etiam admittendum est ratione sævitiarum, quia sæpe esset periculum in mora, et nemo tenetur exspectare sententiam judicis cum gravis damni periculo. Insuper injuriæ etiam gravissimæ non semper in foro externo probari possent. *Elbel, n.* 376.

942. — *R. ad* 3^m *Quæs.* 1° Cyrinus tenetur in casu uxorem suam revocare. Ratio est, quia paria habentur delicta, cum uterque conjux alteri fidem fregerit. Mutua igitur compensatio ex utraque parte orta est. Ergo Cyrinus injuste egit divortium procurando; ergo injustitiam hanc reparare debet uxorem revocando. *Pontas*, *verbo* Divorce, *cas.* 3.

2° Si vir adulterium commisisset tantum post separationem juridice obtentam, probabilius non teneretur uxorem revocare, quia hæc per sententiam judicis omni jure erga maritum spoliata fuit. *V. Comp. n.* 763. — *S. Lig. n.* 967.

943. — *R. ad* 4^m *Quæs. Affirm.* Ratio est, quia uxor injuste jure suo privata est; ergo hoc jus suum repetere potest. Ergo, si repetat, ei reddendum est. Marcellinus igitur vitæ laicali restituendus est. Sed cum castitatem promiserit in Ordinis susceptione, debitum petere non poterit, sed reddere tantum. *Pontas*, *v.* Divorce, *cas.* 4, post *S. Thom.* et *S. Bonav.* In praxi autem, ratione reverentiæ Sacerdotio debitæ, roganda foret mulier, imo et enixe hortanda ut e jure suo cederet, et virum in pace relinqueret.

CASUS VII.

DIVORTIUM A TORO ET HABITATIONE 2°.

1° Ursinus et Acharis, conjuges, in perpetuis jurgiis viventes, nec verbis solum, sed etiam verberibus contendentes, mutuo consensu, ad operandam animæ salutem, divortium a toro et ab habitatione faciunt. Sed ab Alberico Confessario sine absolutione dimittuntur, donec cohabitaverint.

2° Manlius, resciens uxorem a pluribus annis adulterium commisisse, separationem juridicam urget, quamvis certo noverit eam ad meliorem frugem sese recepisse, et sanctam quidem vitam nunc peragere.

3° Germanus, matrimonio cum Clara ab uno anno conjunctus, jam totam hæreditatem a matre defuncta receptam bibit, dum pater proprium patrimonium manducaret. Clara, ex fructibus dotis maritum simul et socerum sustentans, ab utroque verbis asperis et durioribus verberibus indesi-

nenter lacessitur. Teneram oviculam inter duos lupos cerneres! Quid tunc CLARA? cum prolem nullam ex viro susceperit, et suscipere in tam misera conditione timeat, clam ufugit ad domum paternam, nec ad maritum redire consentit.

HINC :

QUÆR. 1° *An conjuges in primo casu legitime separari potuerint, et an recte egerit Confessarius?*

2° *An recte* MANLIUS *separationem petiverit in secundo casu?*

3° *Quid, si* MANLIUS *condonasset uxori, vel si cognito crimine, cum ea cohabitasset?*

4° *Quid dicendum de* CLARA *in tertio casu?*

SOLUTIO :

914. — *R. ad* 1^m *Quæs. Per se loquendo*, isti conjuges in perpetuum separari nequeunt, mutuo consensu. Ratio est, 1° quia hujusmodi separatio nunquam scandalo caret; 2° quia tenentur lege caritatis et pietatis, seposita occasione, mutuum amorem fovere, et *alter alterius onera* portare; 3° quia fere semper maxima incommoda ex tali divortio subsequi solent, scilicet odia reciproca, familiarum dissensiones, periculum incontinentiæ, etc...; secus tamen si accedat alia ratio gravis, v. g. si viri sævitiæ in uxorem sint intolerabiles, ut in casu præcedenti dictum est, etc. Quare *per se* recte egit Confessarius hos conjuges absque beneficio absolutionis dimittendo. Attamen conari debuit, ut eos verbis pacificis ad mutuam reconciliationem adhortaretur. *Pontas, v.* Divorce, *cas.* 7. Aliquando etiam solutio integra hujusmodi casus a solis rerum adjunctis pendere potest; decisio igitur ex circumstantiis temperari debet: in praxi enim quandoque utendum est aliqua *epikeia*, separationem ad tempus permittendo.

915. — *R. ad* 2^m *Quæs. Affirm.* absolute loquendo. Ratio est, quia, cum uxor fidem fregerit, vir utitur jure suo; pœnitentia enim uxoris non tollit de medio factum quo ejectione digna fuit. *Pontas, v.* Divorce, *cas.* 10, post *S. Thomam et S. Bonav.* — *Comitolus, l.* 1, *quæst.* 144, ubi

asserit esse sententiam communem Theologorum Attamen in praxi valde inducendus est maritus ut uxori condonet pœnitenti, et eam non dimittat. Igitur, ex rigore juris, MANLIUS uxorem dimittere quidem potest, sed ex quadam convenientia non expedit ut jure suo utatur; attendere etiam debet ad famam uxoris non prostituendam, atque ad scandalum non creandum. Quamobrem, si hæc culpa mulieris secreta sit, eam propalare non potest: tunc igitur satis erit, si debitum conjugale ei deneget; et melius faciet si, adhibita misericordia, peccati uxoris omnino immemor fiat.

916. — *R. ad 3^m Quæs.* Si MANLIUS condonasset uxori, minime posset separationem urgere, quia condonando e jure suo cessisset; ubi autem quis e jure suo cessit, jam eo amplius non gaudet, nec proinde eodem uti potest perinde ac si illud servasset. Idem est dicendum si, cognito crimine uxoris, cum ea pacifice habitaverit et matrimonio usus fuerit, quia hæc agendi ratio esset vera condonatio, saltem implicita. *Ita communiter.*

917. — *R. ad 4^m Quæs.* Quid dicam de te, infelix CLARA, mulierum miserrima? heu! infauste experiris id quod Apostolus prædixit generatim conjugibus adfuturum: *Tribulationem carnis habebunt hujusmodi*; reapse quot alias mulieres ejusdem infelicitatis socias reperies! Sed exiguum tibi est solatium quod aliæ uxores bene multæ tuæ miseræ conditionis sint participes: aliarum lacrymæ, tuarum fontem exsiccare non valent. Igitur, ne gravamen majus tibi afferam, nolo te damnare ex eo quod a marito adeo in te sævo discesseris, neque te urgere volo, saltem in præsentibus circumstantiis, ut cum eo cohabites ad duras et juges verberationes sufferendas.

918. — Sed cave ne tolerabilia velut intolerabilia jactes. Novimus enim solitum esse uxoribus ærumnas suas exaggerare, ut jugo maritali subtrahantur. Verum, quod vir tuus et socer ventri indulgeant indesinenter, unus manducando et alter bibendo, non est ratio sufficiens ut ab eis discedas. Neque valet timor, ne proles superveniens bonis fortunæ destituatur. Deus enim, qui *pascit volatilia cœli, dat escam timentibus se.* Si consilium a me petis, tibi suadeo ut cum viro tuo cohabites, parata ad omnia incommoda, adjuvante

divina gratia, patienter toleranda. Non obstabo tamen quin civilem bonorum separationem postules, imo suadebo ut facias.

CASUS VIII.

PAROCHI MUNUS.

1° Sigismundus, Parochus, non raro anxietate laborat quando ad nuptias benedicendas advocatur, ne cooperetur sacrilegiis unius vel utriusque sponsi, qui absque debita dispositione ad Sacramentum vivorum accedere videtur, præsertim in casibus sequentibus: 1° si accedant sponsi, Confessionis testimonium non perhibentes, vel aperte confiteri recusantes; 2° si unus dispositus quidem videtur, alter vero peccator publicus vulgo habetur; 3° si agatur de concubinariis vel publicis peccatoribus, jam contractu civili constrictis, et simul habitantibus. Etenim, si in præfatis interveniat Parochus, manifestum fit sacrilegium; si vero assistentiam deneget, alia incommoda nec parva subsequentur. Quid igitur facict? quid tu ipsius loco?

2° Pantaleo, Parochus, excipiens confessionem Flaviæ die sequenti nuptias celebraturæ, deprehendit eam in prava consuetudine hucusque protracta versari. Quid faciet Confessarius? Timens ne indispositam absolvat, dilata absolutione, jubet illam, elapsis quindecim diebus a contracto matrimonio, ad confitendum redire, putans expedire magis unum Sacramentum quam duplex aut triplex periculo profanationis exponi.

Hinc:

Quær. 1° *Quandonam Parochus assistere possit matrimonio illorum qui male dispositi videntur?*

2° *Quid si unus tantum sit indispositus?*

3° *An Parochus testimonium Confessionis a sponsis necessario requirere debeat?*

4° *Quid ad casus?*

Solutio:

919. — *R. ad 1^m Quæs.* Generatim loquendo Parochus

assistere nequit matrimonio eorum qui sunt publici peccatores, quia publice indigni non sunt ad Sacramenta admittendi, nec licet peccato aliorum etiam materialiter cooperari, nisi gravis ratio urgeat. Data autem gravi et proportionata ratione, assistentiam præstare poterit, præsertim si adsit periculum fornicariæ cohabitationis inter sponsos, quod scandalum multo majus crearet; cessat autem omnis difficultas, si sponsi sint publici concubinarii, quia eorum matrimonium finem scandalo imponet, nedum illud producat. Quod si sponsi sint peccatores occulti, privatim adhortandi sunt, si facile fieri possit, ut ad meliorem frugem se recipiant. Sed si urgeant et matrimonium publice petant, ipsorum votis accedendum est. *V. Comp. n.* 218 *et* 769.

920. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Si unus e sponsis sit indispositus, Parochus facile matrimonio assistere poterit in favorem innocentis, quia tunc sufficiens habetur ratio cooperandi materialiter peccato illius qui indignus judicatur. *V. Comp. ibid.*

921. — *R. ad* 3^m *Quæs.* 1° *Nego per se loquendo.* Ratio est, quia nulla datur lex Ecclesiæ generalis id præscribens, et præterea sponsi possent existere in statu gratiæ, vel in illo per contritionem perfectam reponi. *Gousset, n.* 754.

2° *Affirmandum* autem est, ubi existit lex particularis, ut in multis locis reapse habetur, nisi adsit nimia difficultas in hujus legis observatione, præsertim erga eos qui jam matrimonium civiliter contraxerunt; sed antea generatim ab Episcopo resciendum est quid, casu occurrente, agendum sit. *Gousset, n.* 754. — *V. Comp. ibid.*

922. — *R. ad* 4^m *Quæs.* — *Ad* 1^m *casum.* 1° Sponsi sunt quidem enixe adhortandi ut confiteantur ante matrimonii celebrationem, non vero absolute cogendi, nisi lex particularis id præscribat, neque sit servatu difficilior. — 2° Quando unus sponsus est dispositus, Parochus in illius favorem matrimonio assistere potest, licet alter ut peccator publicus habeatur. — 3° In tertia hypothesi, faciet quidquid poterit Parochus ad sponsos digne disponendos; si res non succedat, nihilominus illos conjungere poterit, majoris mali vitandi gratia.

923. — *Ad* 2^m *casum.* Non placet Parochi Pantaleonis

decisio, ac agendi ratio. Debuisset Flaviam meliori modo possibili ad absolutionem præparare, et dubie dispositam conditionate absolvere.

Objicit Pantaleo : Præstat ut Flavia unum Sacramentum potius quam duplex, aut triplex, periculo profanationis exponat.

Respondeo : Præstat ut vitetur profanatio certa et formalis etiam unius Sacramenti, potius quam profanatio incerta tantum unius et alterius. Agitur enim solum de Pœnitentia et de Matrimonio ; siquidem præscribi posset Flaviæ ut omitteret Communionem, utpote non necessariam. Porro in casu, Flavia, sciens se non esse absolutam, Sacramentum Matrimonii in statu peccati mortalis recipiet et illud profanabit sine dubio. E contrario, si conditionate absolvatur, probabiliter valebit absolutio in hypothesi, nec proinde de ullo sacrilegio certo constabit. Imo facile Flavia sic absoluta versabitur in bona fide, licet forte absolutio invalida sit, et tunc nullo inquinabitur sacrilegio. (*Vide dicta de absolutione conditionata, cas.* 6 *et* 7, *de Pœnitentia, n.* 393 *et seq.* — *V Comp. n.* 436

CASUS

DE IMPEDIMENTIS MATRIMONII

SEU

De efficacia impedimentorum. — De voto simplici. — De voto ingrediendi Religionem. — De impedimento erroris, — voti solemnis, — consanguinitatis, — cognationis spiritualis, — affinitatis, — honestatis publicæ, — criminis, — disparitatis cultus, — metus, — ligaminis, — clandestinitatis. — De matrimoniis hæreticorum. — De assistentia Parochi, etc.

CASUS I.

IMPEDIMENTORUM EFFICACIA.

Celina, puella, dum, nescio quo casu, in statu involuntariæ ebrietatis versaretur, a Titio opprimitur. Elapsis pluribus annis, rei prorsus inscia Celina cum Caio, Titii fratre, nuptias celebrat. Postea autem, cum id, fatente ipso Titio, rescivisset, de matrimonii valore multum angitur. Ad Germanum Parochum statim properat, dubitationemque suam ei aperit. At ille : « Nihil est quod timeas, filia, inquit; nulla debetur pœna ubi nulla datur culpa, et insuper lex ignorata obligare nequit. »

Hinc :

Quær. 1° *An impedimenta invincibiliter ignorata matrimonium irritent?*

2° *An incurrantur, seclusa culpa, ubi rationem pœnæ habent?*

3° *Quid ad casum?*

SOLUTIO :

924. — *R. ad 1^m Quæs. Affirmative.* Ratio est, quia impedimenta dirimentia sunt leges irritantes, quæ proinde matrimonium prorsus invalidum faciunt, licet ignorentur. Irritatio enim locum habet independenter a voluntate et cognitione contrahentis. *V. Comp. n.* 787.

925. — *R. ad 2^m Quæs. Affirmative.* Ratio est, quia in eo casu impedimenta primo habent rationem vinculi, et secundo tantum rationem pœnæ. *V. Comp. n.* 788.

926.— *R. ad 3^m Quæs.* Turpiter et crasse erravit GERMANUS Parochus; non agitur enim ibi de pœna, sed de lege Ecclesiæ, matrimonium irritante : ergo nullum est CELINÆ matrimonium, et proinde, obtenta dispensatione, revalidandum. GERMANUS autem ad studium Theologiæ moralis remittendus est.

CASUS II.

IMPEDIMENTA DUBIA.

ANTONIA, a GERUNDIO viduo in matrimonium requisita, libenter annueret, nisi scrupulus unus aut alter obstaret, scilicet : 1° dubium quoddam de morte mariti sui, in Indias profecti, negotiationis causa, de quo a viginti annis nihil prorsus audivit; 2° dubium de aliqua affinitate cum ipso GERUNDIO contracta, propter turpe consortium inter ipsam ANTONIAM et GERUNDII patruum habitum, non certo tamen consummatum. Scrupulum utrumque facile solvit ABUNDIUS Parochus, qui ait : *Impedimentum dubium, impedimentum nullum est; sicut lex dubia, lex nulla.* Contracto autem matrimonio, audit ANTONIA ab alio Confessario, non sibi licere in tali matrimonio permanere, quia matrimonium dubium jus certum ad cohabitationem dare nequit. Mulier igitur anxia quærit cuinam credendum sit ?

HINC :

QUÆR. 1° *An liceat contrahere matrimonium cum impedimento dubio vel probabili ?*

2° *Quid ad casum ?*

SOLUTIO :

927. — *R. ad 1^m Quæs.* Distinguendum est inter impedimenta juris, vel facti, et inter impedimenta Juris ecclesiastici, aut Juris divini et naturalis.

Hinc : 1° *Probabilius* licet contrahere matrimonium cum probabilitate impedimenti Juris ecclesiastici, quia Ecclesia censetur defectum supplere, cum supplere possit, et nunquam reclamaverit contra doctrinam, sat communiter a Theologis propugnatam, de valore matrimonii in hujusmodi casibus. Ecclesia enim in re tanti momenti silere non potuisset. *V. Comp. n.* 789, *et S. Lig. n.* 901.

2° Non autem licet contrahere matrimonium cum impedimento dirimente in dubio juris divini, quia probabilitas non tollit periculum invaliditatis Sacramenti, et Ecclesia in hoc casu supplere minime potest.

3° Neque licet matrimonium contrahere cum dubio vel probabilitate facti. Ratio est, quia, cum factum dubium possit subinde evadere certum, maxima incommoda ex separatione conjugum sequerentur. Quapropter communiter docent Theologi tunc Ecclesiam non supplere, quia supplendo minus sapienter ageret. Ergo non censetur supplere. Ergo, in dubio vel probabilitate impedimenti hujusmodi, recurrendum est ad dispensationem pro cautela. Sed juxta multos et graves Auctores sufficit ad Episcopum recurrere. *S. Lig. n.* 902. *S. Congregatio Conc.*, hac de re interrogata, respondit : *Consulat probatos Auctores, et in casibus dubii gravioris recurrat ad S. Sedem, saltem ad cautelam.—Analecta Juris Pontificii, tom.* 1, *p.* 699.

928. *R. ad 2^m Quæs.* 1° ANTONIA matrimonium contrahere nequit cum GERUNDIO, quia non est certa de morte mariti sui. In hoc casu non sufficit præsumptio, sed requiritur certitudo. Ecclesia enim pro tali casu non supplet, tum quia est impedimentum juris divini, tum quia agitur de dubio facti. Graviter igitur erravit ABUNDIUS Parochus declarando ANTONIAM tuta conscientia matrimonium contrahere posse.

2° Dubium posterius de affinitate contracta solvendum erat interrogando mulierem, ut ab ea nosceretur qualis generis fuerit consortium istud. Dubio autem remanente, dispensatio *ad cautelam* erat postulanda.

CASUS III.

VOTUM SIMPLEX 1°.

1° Felicitas vitam cælibem servare vovet; at paulo post (ut inconstans est mulierum genus) ipsam voti pœnitet, cum arridentem nubendi occasionem invenisset. Pergit igitur ad Procopium, Confessarium, medium quæritans ad importunum vinculum solvendum. Dubitat ipse Procopius an in illo casu ad Papam, vel ad Episcopum, sit recurrendum.

2° Helena adit Silvium Confessarium: « Pater, inquit, « mulierum miserrimam ad pedes tuos cernis provolutam. « Postquam ego perpetuam voverim castitatem, data occa- « sione, matrimonium contraxi, quin votum, soli Deo no- « tum, cuipiam mortalium patefacerem. Quid nunc, « quæso, mihi superest agendum? » Obstupefactus Silvius, quid respondeat plane ignorat; ideoque jubet mulierem alia vice redire. Redit quidem mulier, anxietate adhuc majori percita: « Heu! inquit, vir meus nudius tertius defunctus « est! quid faciam? Sola enim remanere nequeo. Jam « novæ mihi offeruntur nuptiæ; quæro an illas acceptare « valeam? » Sciscitanti *affirmative* respondet Confessarius.

Hinc:

Quær. 1° *Qualis sit efficacia voti simplicis, sed perpetuæ castitatis, sive quoad matrimonium contrahendum, sive quoad illud cum eo voto jam contractum?*

2° *Quis ab illo voto dispensare possit, sive ante matrimonium, sive nuptiis jam celebratis?*

3° *An dispensatio voti, obtenta ad ineundum matrimonium, sit absoluta et perpetua, vel nova requiratur ad novas nuptias?*

4° *Quid ad utrumque casum?*

Solutio:

929. — *R. ad 1^m Quæs.* 1° Votum castitatis a persona li-

bera emissum, est impedimentum *impediens* matrimonii, ita ut si, seclusa dispensatione ab illo voto, matrimonium iniret, valide quidem, sed illicite contraheret, gravissimoque peccato coinquinaretur.

2° Si matrimonium, stante voto castitatis, initum fuerit, conjux eo ligatus non potest petere neque reddere debitum decurrente primo bimestri. Ratio est, quia ex privilegio divino, ab Ecclesia declarato, matrimonium ratum tunc solvi potest ad statum perfectiorem amplectendum, adeoque nec conjuges ad debitum conjugale tenentur, ut jus electionis servare possint. Porro conjux voto ligatus debitum petere nequit, propter obligationem voti servandi; sed neque reddere potest, cum ad id ratione justitiæ non urgeatur. — Elapso autem primo bimestri, non potest quidem debitum petere, cum voto impediatur; sed reddere valet, quia ad hoc ex justitia comparti debita tenetur. *V. Comp. n.* 780.

930. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Si votum castitatis sit perpetuum et absolutum, est Papæ reservatum ante matrimonii celebrationem; inito autem conjugio, votum castitatis ab Episcopo et Regularibus solvi potest, sive ante matrimonium, sive eo contracto emissum fuerit. Idem quoque dicendum est de voto ad tempus determinatum facto, et etiam de voto perpetuo conditionali, necnon de voto virginitatis seu de voto non nubendi. *V. Comp. n.* 125, 175, 780.—*S. Lig. n.* 987.

931.— *R. ad* 3^m *Quæs.* Dispensatio censetur tantum data propter præsentes circumstantias, seu ad matrimonium semel ineundum. Eruitur ex modo quo ordinarie ejusmodi concessio datur; additur enim communiter: *ita ut, conjuge mortuo, cælebs maneat.* A fortiori idem dicendum est, si dispensatio concedatur postquam matrimonium jam contractum est. Proinde dispensatus a voto, comparte mortua, ad novas nuptias absque dispensatione convolare nequit. *Lacroix, de Voto, lib.* 3, *p.* 1, *n.* 864. — *Lugo, Lessius.*

932. — *R. ad* 4^m *Quæs.* — *Ad* 1^m *casum:* Felicitas vovendo vitam cælibem, seu cælibatum servare, non emisit votum perfectæ castitatis, sed tantum votum non nubendi, et consequenter satis est si ad Episcopum, vel Confessarium regularem, pro dispensatione obtinenda recurrat.

933. — *R. ad 2^m casum.* Silvius Confessarius dicere debuisset Helenæ prima vice sibi occurrenti, votum suum posse ab Episcopo, vel etiam a Confessario regulari dispensari, seu potius commutari, quia Episcopi et Regulares facultate gaudent tollendi omne impedimentum ad matrimonii usum. Redeunti autem mulieri declarandum fuisset, recursum ad Curiam Romanam necessarium esse ad obligationem voti solvendam, quia jam non existit ratio ob quam reservatio Papæ cessaverat, et proinde eadem reservatio reviviscit.

CASUS IV.

VOTUM SIMPLEX 2°.

Rogerius, graviter decumbens, vovet Religionem ingredi, si Deus sibi corporis sanitatem restituat. Verum, recuperata sanitate, simul cum morbo evanuit etiam fervor spiritus, et, neglecto voto, matrimonium contraxit. Stimulos tamen conscientiæ persentiens Rogerius, matrimonio nondum consummato, a Confessario quærit utrum voto adhuc obstringatur, vel a quo dispensationem obtinere possit?

Hinc:

Quær. 1° *Quomodo peccaverit* Rogerius *matrimonium ineundo?*

2° *An voto adhuc ligetur, ita ut, relicta uxore, statim Religionem ingredi debeat?*

3° *An peccaturus sit, debitum petendo aut reddendo?*

4° *A quo dispensari possit?*

Solutio:

934. — *R. ad 1^m Quæs.* Rogerius peccavit graviter, matrimonium contrahendo, et quidem contra virtutem Religionis. Ratio est, quia votum, licet conditionatum, recuperata valetudine, factum est absolutum, et obligare cœpit. Proinde, uxorem ducendo, Rogerius promissionem suam in re gravi violavit, quia vel debet fieri infidelis uxori, ut votum exsequatur, vel infidelis Deo, ut uxori adhæreat.

935. — *R. ad 2^m Quæs.* In primo bimestri, matrimonio

non consummato, tenetur adhuc ad votum ; etenim in eo casu uxorem licite relinquere posset quilibet alius ad vitam religiosam amplectendam, et a fortiori ipse Rogerius id potest. Atqui, si potest, debet, nisi dispensetur, quia adimpletio voti adhuc possibilis est. Sed, consummato matrimonio, votum impletu impossibile fieret.

936. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Distinguendum est : 1° decurrente primo bimestri, neque potest debitum petere, neque reddere, quia se impotentem efficeret ad votum servandum per matrimonii consummationem. 2° Matrimonio autem consummato, posset tum petere, tum reddere, quia executio voti facta fuisset impossibilis.

937. — *R. ad* 4^m *Quæs.* Rogerius ab Episcopo dispensationem voti obtinere potest, eo . mpore quo adhuc obligatione ligatur, scilicet, in primo bimestri, matrimonio non consummato, ut fert casus. *V. Comp. n.* 782. Plures dicunt obligationem voti ruere per ipsam matrimonii celebrationem ; quia si conjux in primo bimestri, non consummato matrimonio, potest Religionem ingredi, hoc fit ex privilegio divino ; sed nemo tenetur privilegio uti : ergo nemo tenetur id facere invitus. *V. Elbel, n.* 79. Sed non videtur deserenda sententia communis Theologorum.

CASUS V.

VOTUM INGREDIENDI RELIGIONEM.

Ludivina, puella, gravissimo morbo laborans, ac in vitæ discrimen adducta, castitatem, imo et Religionis ingressum vovit, si convaluisset. Reipsa, valetudine recuperata, monasteria pleraque regionis adivit, rogando ut sacro habitu donaretur. Verum intellexit se nullibi admittendam esse in gradum Monialium choro addictarum, sed solum inter eas quæ in humiliori gradu consistunt, quæ Sorores *Conversæ* nuncupantur, nisi Breviario rite legendo ac pronuntiando idonea evaderet. Tunc a voto Religionis se omnino immunem reputavit Ludivina, siquidem indignum sibi videbatur inter inferioris gradus Religiosas accenseri, et præterea, laboriosum nimis, ut aiebat, arbitrata est latinas litteras addiscere. Hinc satis a se factum esse non dubitavit, si promissam Deo castitatem paternis in ædibus eus-

fodisset. At, mortuo patre, mox ad egestatem redacta est, cum ipsi occurrit vir sat dives, qui ad eam ducendam etiam sine dote paratus erat. Tunc Confessarium adit, et ab eo quærit quid facere possit, et a quo dispensationem voti castitatis obtinere valeat?

Hinc :

Quær. 1° *An* Ludivina *debuerit consentire ut admitteretur in gradum inferiorem, si altioris gradus capax non judicaretur?*

2° *An debuerit, voti implendi causa, necessaria addiscere, ut admitteretur inter Moniales choro addictas?*

3° *An a solo Papa concedi potuerit dispensatio a voto castitatis prædicto?*

Solutio :

938. — *R. ad 1^m Quæs.* Si Ludivina, vovendo, non aliter se ad Religionem ingrediendam obstringere intenderit quam in statu Monialis choro addictæ, minime tenebatur gradum Sororum in humiliori gradu consistentium amplecti. Quod si non constaret qualis fuerit ejus intentio, judicium præferendum erit ex præsumptione, nimirum ex illius circumstantiis, sive personalibus, sive domesticis, v. g. conditione, educatione, viribus, et vitæ anteactæ ratione, etc. Ubi autem, omnibus perpensis, apparuisset nonnisi ad statum Monialium choro addictarum puellam se adnumerari intendisse, censenda erit a voto soluta.

939. — *R. ad 2^m Quæs.* Debuit Ludivina adhibere media saltem ordinaria ut voto exsequendo evaderet idonea, adeoque procurare ut scientiam sufficientem haberet ad Breviarium legendum et recitandum. Attamen, si id Ludivinæ longe laboriosius esset quam aliis choro destinatis, vel quam ipsa prævidisset, ab omni obligatione voti adimplendi immunis reputanda erit.

940. — *R. ad 3^m Quæs.* Hæc dispensatio probabilius ab Episcopo concedi potest. Quamvis enim Theologi non pauci contendant votum perpetuæ castitatis, etiam conditionatum, Papæ reservatum manere, purificata conditione; attamen alii, etiam bene multi, cum *S. Ligorio*, censent

votum illud, etiam quando conditio effectum suum consecuta est, ab Episcopo dispensari posse. Ratio est, quia votum Papæ reservatum, ex communissima sententia, debet esse in suo genere perfectum, id est emissum ex perfecto amore virtutis, seu ex puro affectu ad bonum quod promittitur. Sed votum conditionatum, prout in casu nostro contigit, non fuit emissum ex solo affectu ad castitatem, sed etiam, imo et principaliter ex affectu boni alterius, nimirum vitæ conservandæ, vel ex aversione mali temporalis, nempe mortis, ut vovens se ab ea liberaret. Ergo non agitur de voto in suo genere perfecto, etiam verificata conditione; ergo non est Summo Pontifici reservatum.

CASUS VI.

ERROR 1°.

Fulberius matrimonium contrahit cum Arethusa, quam putat honestam virginem et prædivitem. Celebratis autem nuptiis, detegit eam non solum pravam egisse vitam, sed ex alio gravidam esse, nullis fruentem divitiis, imo ære alieno non parum gravatam. Furore abreptus, ab ea discessit, ad novas nuptias in aliena regione convolaturus. Mox ei offertur occasio ducendi puellam putative nobilem, eamque ducit, ut nobilium affinis fiat. Contracto autem matrimonio, summo dolore comperit, iterum falsa sponsæ nobilitate delusum esse. Tunc audiens Arethusam repente mortuam esse, in patriam revertitur, tertias ibi nuptias initurus.

Hinc:

Quær. 1° *Qualis error obstet validitati matrimonii?*

2° *Quid de triplici matrimonio* Fulberii?

Solutio:

941. — *R. ad 1^m Quæs.* Solus error circa personam invalidat matrimonium, quia ille solus tollit libertatem circa objectum, seu substantiam contractus. Excipe, nisi qualitas redundet in substantiam, v. g. si quis intenderet qualitatem sponsæ individuam, et nullatenus aliis commu-

nem, puta, si vellet ducere filiam Regis primogenitam; vel si proprie intenderet qualitatem, v. g. nobilitatem primo et personam secundo tantum, aut qualitatem, velut conditionem *sine qua non. S. Lig. n. 1014 et seq. — V. Comp. n. 795.*

942. — *R. ad 2m Quæs. 1° Primum* Fulberii *matrimonium* est omnino validum; quia error circa qualitates personæ tantum versatur. Nec obstat quod error causam forte dederit contractui, seu quod Fulberius, cognito errore, noluisset contrahere. Ratio est, quia hæc dispositio habitualis nihil facit ad matrimonium invalidandum, siquidem non attenditur in hoc contractu ad id quod fecisset si veritatem novisset, sed quid actu fecerit. Atqui actu Fulberius consensit in personam Arethusæ, et quidem absolute absque ulla conditione: ergo valide cum ea contraxit. Accedit quod, si hujusmodi dispositio sufficeret ad matrimonium invalidandum, innumera matrimonia rescinderentur, nec ulla foret matrimonii firmitas; proindeque maxima sequerentur familiarum dissidia, filiorum damna, omnium scandala et totius societatis perturbatio.

943. — 2° *Secundum* Fulberii *matrimonium* est prorsus irritum. Stante enim matrimonii præcedentis validitate, necessario corruit subsequens vinculum, ob ligaminis impedimentum. An vero valeret, si ex aliqua causa primum non staret? *Per se* esset validum, non obstante errore, qui etiam in hoc casu circa qualitatem tantum versatur. Secus tamen dicendum foret, si hanc qualitatem, seu sponsæ nobilitatem principaliter intendisset, ut supra dictum est.

3° *Tertium matrimonium* Fulberii absque difficultate valebit, si aliud non obstet impedimentum. Etenim non obstat primum matrimonium, cum Arethusa mortua sit et tumulata. Nec obstat secundum matrimonium, cum ex dictis prorsus invalidum fuerit. Ergo Fulberius in pace tertia uxore fruatur, et utinam tandem hæ tertiæ nuptiæ ei faustæ evadant!

CASUS VII.

ERROR 2°.

Arcontius, ob plura crimina ad triremes in perpetuum

damnatus, captata occasione, vincula disrumpit, et fictis litteris se nobilem et divitem exhibens, matrimonium cum GERAFINA, virgine præclara, contrahit. Re autem comperta, ecce adstant satlelites, qui comprehensum hominem in carcerem teterrimum detrudunt. Quærit autem obstupefacta GERAFINA, an alium virum ducere possit?

HINC :

QUÆR 1° *Quid de matrimonio* ARCONTII *cum* GERAFINA *inito, et an* GERAFINA *alias nuptias inire possit?*

2° *Quid, si quis contrahat sub conditione*, sine qua non, *talis qualitatis; an error matrimonium invalidaret?*

SOLUTIO :

944. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Matrimonium GERAFINÆ cum ARCONTIO validum reputandum est, quia error, licet ingens et enormis, fuit tamen circa qualitatem solam. Nec obstat quod mulier insigniter decepta fuerit, quia hæc deceptio, quæcumque sit, consensum in personam ARCONTII, in matrimonium accipiendam, non vitiavit: ergo consensus ille substantialiter validus fuit; ergo validum est matrimonium. Porro matrimonium semel validum, est indissolubile. Ergo GERAFINA ad alias nuptias convolare nequit. Si quid autem solatii ipsi tribui possit, istud accipiat, nempe ipsi non esse sufferendam viri adeo invisi horrendam societatem, cum separatio a toro et habitatione jam per satellites peracta fuerit. Neque, si ARCONTIUS postea, obtenta gratia, libertati restitueretur, cogenda foret GERAFINA ut cum tali viro cohabitaret. *Elbel, n.* 99.

945. — *R. ad* 2^m *Quæs.* In hoc casu, sane error matrimonium invalidaret, quia tunc qualitas in ipsam substantiam redundaret, ut supra dictum est. Ratio est, quia consensus contrahentis existentiæ qualitatis intentæ omnino alligaretur, et ad hanc qualitatem restringeretur. Esset enim matrimonium vere conditionatum: ergo, non subsistente conditione, eo ipso corrueret consensus, et irritus fieret contractus. Talis autem modus contrahendi omnino reprobandus est; consensus enim conditionatus prorsus illicitus

est. Hinc in praxi serio attendant sponsi ad qualitates compartis, quia, contracto semel connubio, remanet inclamandum istud Apostoli : *Alter alterius onera portate.*

CASUS VIII.

VOTUM SOLEMNE.

Bertina, puella, in ordinem Monialium ingressa, putans falso se annum ætatis decimum sextum complevisse, ad solemnem Professionem admissa est. Elapsis autem annis quindecim, errore detecto, inaudiit Professionem, utpote factam ante completum annum decimum sextum, nullam fuisse et irritam ; quapropter animum mutavit simul et habitum, relictoque monasterio matrimonium contraxit.

Hinc :

Quær. 1° *Quandonam votum dirimat matrimonium ?*

2° *An validum fuerit matrimonium* Bertinæ ?

Solutio :

946. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Votum dirimens matrimonium est solum votum solemne castitatis, per Professionem in Religione approbata factum. Votum enim simplex non dirimit matrimonium, sed tantum illud impedit, seu illicitum illud efficit. *V Conv n.* 780 *et* 797.

R. ad 2^m *Quæs.* Ut quæstioni respondeatur, antea sciendum est utrum Bertina votis solemnibus Religionis ligata sit, necne. Licet enim invalida fuerit prima emissio votorum propter defectum ætatis, potuit bene subsequenter decursu temporis validari. Si autem aliquando, v. g. in votorum renovatione, validata fuit Professio, matrimonium subsequens est prorsus invalidum. Quid igitur de Professione Bertinæ statuendum ?

947. — 1° In foro externo ecclesiastico, præsumitur Bertina valide Professionem emisisse, et proinde invalide nuptias celebrasse. Ratio est, quia prudenter præsumitur eam Monialem, intra tam longum tempus, suam Professionem ratam habuisse, saltem tacite, præsertim si interea contra valorem Professionis nunquam reclamaverit.

948. — 2° In foro autem interno, res tota pendet a consensu posteriori Bertinæ in Professionem, saltem implicite, ratam habendam. Consensus enim ille ab Ecclesia suppleri non potest. Hinc valida censeri debet Professio, si Bertina, postquam novit priorem emissionem votorum fuisse irritam, eam ratam habuerit; vel etiam, si libenter et animo volenti vota priora renovaverit, ut fieri solet apud Moniales, pluries aut semel in anno solemniter, vel etiam secreto, ex privata devotione. Invalida autem habenda erit, si Bertinam semper pœnituerit quod statum religiosum amplexata fuerit, vel vota renovarit cum aliis cum displicentia, invito animo, et tantum ex eo quod se jam ligatam putabat, certe non renovatura si invaliditatem primæ Professionis novisset. Interroganda igitur est Bertina, et ex ejus sincera responsione colliges utrum Professio ejusdem ut valida sit habenda, et consequenter invalidum ejus matrimonium, aut vice versa. Plerumque, si judicium feras ex plurimum contingentibus, pro valore Professionis et matrimonii invaliditate concludes. *Elbel*, *n.* 111.

CASUS IX.

PUELLA APUD MONACHOS VOVENS.

Arsenius, Sacerdos, cupit aliquem Monachorum Ordinem ingredi; at neptem habet decem annos natam, utroque parente orbatam, quam deserere nollet. Mirum ac singulare capessit propositum, ut tum sibi, tum puellulæ consulat. Neptem virili veste indutam secum abducit in monasterium, rogans ut junior hospes etiam reciperetur. Puer, ut ab omnibus putabatur, assiduis patrui curis non mediocriter in doctrina et sapientia crevit, ita ut, annis quinque elapsis, cum tyronibus admissus fuerit, et anno sequenti cum nonnullis aliis Novitiis vota solemnia nuncupaverit. Interea tamen anxietate premitur Arsenius, pertimescens ne fraus sua tandem detegatur. Quare, obtenta Superioris licentia, ad tempus e monasterio egreditur, neptem abducens, eamque matrimonio jungit, et solus Religionem repetit, pœnitentiam de iniqua fraude peracturus.

HINC :

QUÆR. 1° *An Professio puellulæ apud viros valida fuerit ?*

2° *An validum fuerit ejusdem matrimonium ?*

3° *An neptis et patruus censuras incurrerint ?*

SOLUTIO :

949. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Controversia olim agitabatur hac de re inter Theologos. Affirmabant alii validam esse hujusmodi Professionem, quia, aiebant, circumstantia sexus est quid mere accidentale. Si hæc circumstantia detegatur, amovenda quidem erit puella a cœnobio virorum, sed in cœtu Monialium collocanda, quin Professionem renovare debeat. *Ita S. Antoninus*, etc. Alii vero negabant, quia hoc institutioni Ecclesiæ omnino repugnat, et est periculis plenum. *Ita Glossa*, etc. *Comitolus* vero qui casum exhibet, auctoritatesque hinc et inde refert, opinatur validam fuisse hujusmodi Professionem ante Decretum *Clementis VIII*, quo severe prohibetur ; secus post editum hoc Decretum. *V. Comit. Resp. mor. lib.* 2, *quæst.* 8. Hodie igitur jam non datur ambigendi locus. A tempore enim *Clementis VIII*, talis Professio ut plane irrita habenda est. Sed vix intelligitur quare unquam valida fuisset. Etenim, præter solidas rationes a patronis secundæ sententiæ adductas, hæc addi potest : ad validitatem religiosæ Professionis requiritur consensus Superioris, juxta omnes ; sed in casu consensus ille est plane erroneus : non censetur enim dare consensum suum, nisi ad virum inter Monachos cooptandum. Ergo...

950. — *R. ad* 2^m *Quæs. Affirmative :* sequitur ex dictis. Etenim puella invalide Professionem religiosam emisit in monasterio virorum ; ergo hæc Professio obstare nequit valori matrimonii subsequentis. Ergo, nullo existente impedimento dirimente, validum est matrimonium.

951. — *R. ad* 3^m *Quæs. Affirmative*, nisi bona fide aut ignorantia excusati fuerint. Uterque enim incurrit excommunicationem Papæ reservatam propter violationem clausuræ monasterii virorum : neptis quidem clausuram directe

violando, et patruus violationi cooperando. *Comitolus, lib.* 2, *quæst.* 8.

Objicies fortasse quod neptis excusanda sit ab excommunicatione, ratione ingressus in cœnobium virorum, propter impubertatem, siquidem annos decem tantum enumerabat quando illud ingressa est. Respondebit forte quispiam, impuberes non liberari a censura, ubi agitur de violatione clausuræ Monialium; dicit enim *Trid. sess.* 25, *c.* 5, fideles *cujuvis ætatis* incurrere excommunicationem, ob ingressum in conventum Monialium: ergo a pari dicendum idem de violatione clausuræ virorum. Verum non satisfacit illa responsio, quia, ubi agitur de pœnis, non est judicandum a paritate, sed odia sunt restringenda. Accipe igitur responsum aliud: si puella subjecta non fuit censuræ ob ingressum in cœtum Monachorum, quia tunc impubes erat, eam non effugit, ibidem, adepta pubertate, commorando.

CASUS X.

CONSANGUINITAS 1°.

ADAMUS, matrimonium triplex successive, dubia conscientia, contraxit: 1° cum CLAUDINA cujus se consanguineum reputat in quarto gradu, sed quacum de facto in quinto tantum gradu attingente quartum conjungitur; 2° cum CLARA, obscura virgine, filia illegitima consobrini germani patris sui; 3° cum MACRINA, filia BARBARÆ, quæ, tempore quo hanc filiam concepit, non tantum cum marito, sed etiam cum ADAMI patruo pluries cohabitavit.

HINC:

QUÆR. 1° *In quali gradu cognatio matrimonium dirimat?*

2° *Quid de triplici matrimonio* ADAMI?

SOLUTIO:

952. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Consanguinitas matrimonium dirimit ad 4^m gradum inclusive. Constat ex *Conc. Later. IV*, etc. Nec obstat quod consanguinitas ex illegitimis natalibus

oriatur, quia illegitimitas non impedit quin carnalis consanguinitas existat. *V. Comp. n.* 800.

953. — *R. ad* 2^m *Quæs. In primo casu* valide contraxit ADAMUS, quia consanguineus est cum CLAUDINA in quinto tantum gradu. Licet enim quintus ille gradus ex una parte attingat quartum, ex altera distant tamen ambo simpliciter a stipite ex quinque gradibus, cum in linea inæquali gradus ex parte remotiori computari debeant. Nec videtur obstare valori matrimonii hujus, defectus consensus sponsorum, qui contrahere putant cum impedimento dirimente; quia volunt contrahere in quantum possunt, et nolunt vivere in mero concubinatu. *Lacroix, n.* 531. — *Recole dicta supra casu* 1, *de natura matrimonii, ad Quæsitum* 3^m, *n.* 892.

954. — *In secundo casu* ADAMUS invalide contraxit, seclusa dispensatione, quia duxit mulierem in tertio gradu consanguinitatis sibi conjunctam. Ex parte enim ADAMI sunt duo gradus, cum ejus pater sit tantum intermedius ab avo, qui est stipes communis. Ex parte vero CLARÆ, sunt tres gradus, quia sunt tres personæ intermediæ, præter stipitem, scilicet: CLARA, ejus pater qui est consobrinus germanus ADAMI, et avus ejusdem CLARÆ, qui est frater patris ADAMI. Cum autem gradus ex linea longiori numerentur, sequitur dari tres gradus a stipite. Ergo ADAMUS et CLARA erant conjuncti in gradu prohibito; ergo invalide contraxerunt; nec obstat quod CLARA sit illegitima, ut supra dictum est.

955. — *In tertio casu* ADAMUS præsumitur valide contraxisse, quia non videtur ligari cum MACRINA ullo consanguinitatis vinculo. Etenim ADAMUS non esset MACRINÆ consanguineus, nisi quia ea censeretur filia illegitima patrui ADAMI, et proinde consobrina germana ADAMI ipsius. Sed, nisi aliud probent circumstantiæ, in pari casu præsumptio stat pro legitimitate. Secus vero, si maritus BARBARÆ fuisset diu absens eo tempore quo MACRINA concepta est. *Lacroix, n.* 535.

CASUS XI.

CONSANGUINITAS 2°.

1° CASIMIRUS, Parochus, audit ex communi rumore CAIUM

et CAIAM, qui nuper matrimonium contraxerunt, esse consanguineos. Vocat CAIUM, et ab eo sciscitatur an vel quomodo consanguineus sit cum CAIA? Respondet CAIUS : « Sum equidem valde remote ; nam pater meus fuit frater proavi uxoris meæ. » Sed hæret Parochus anceps, utrum matrimonium illud in gradu prohibito contractum fuerit, necne.

2° FLORINA, uxor FLORI, quo tempore concepit FLORINUM filium, rem non semel habuit cum PONTIO. FLORINUS autem octodecim annos natus, cupit uxorem ducere neptem PONTII, quacum, si ex PONTIO sit conceptus, est in secundo gradu consanguineus.

HINC :

QUÆR. 1° *An validum fuerit matrimonium* CAII *et* CAIÆ *in primo casu?*

2° *An* FLORINUS *in secundo casu censeatur a matrimonio impeditus, et an dispensatione Papæ, vel Episcopi egeat?*

SOLUTIO :

956. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Non fuit validum, quia CAIUS et CAIA sunt consanguinei in quarto gradu attingente secundum. Sunt quidem duo gradus tantum ex parte CAII ; nam, si pater CAII fuit frater proavi CAIÆ, stipes communis seu pater duorum fratrum, a quibus ducuntur lineæ, est stipes communis : ergo sunt duæ personæ tantum, stipite dempto, seu CAIUS et ejus pater ; ergo duo gradus. Ex parte autem CAIÆ sunt quatuor gradus ; numerandæ enim sunt omnes personæ a CAIA ad ejus proavum inclusive : hæ autem sunt CAIA, pater CAIÆ, avus et proavus ejusdem, seu quatuor personæ, stipite dempto, et proinde quatuor gradus. *Voit, n.* 1282.

957. — *R. ad* 2^m *Quæs.* FLORINUS absque difficultate ducere potest neptem PONTII. Non præsumitur enim impediri vinculo consanguinitatis erga puellam : nam, ut censeretur puellæ consanguineus, præsumi deberet ipsum FLORINUM esse PONTII filium. Porro hoc præsumi nequit, quia cum, stante matrimonio, conceptus sit FLORINUS, ex ipso jure legitimus præsumitur ; et etiamsi adesset aliqua præ-

sumptio facti, legitimitati adversans, contra præsumptionem juris prævalere non posset. Insuper, in casu, ne præsumptio quidem facti Florino adversatur, sed sola suspicio, aut mera dubitatio. Ergo Florinus haberi debet ut conceptus ex Floro; ergo non censetur impeditus a matrimonio cum nepte Pontii contrahendo. Ergo non indiget dispensatione. *Reuter, Casus, part. 4, p. 53-54.* — *Recole dicta supra in casu* **10**, *n.* 955.

CASUS XII.

CONSANGUINITAS 3°.

Conjuges infideles ad Fidem conversi.

Nicander et Tecla, duo infideles, secundo gradu consanguinitatis lineæ transversæ inviccm conjuncti, matrimonium inierunt atque consummarunt. Elapso aliquo temporis spatio, Nicander, a quodam Missionario instructus, christianam Fidem amplexus est, ac Baptismum suscepit. Tecla vero, cum id resciverit, et ipsa ab eodem Sacerdote instrui ac baptizari voluit. Antequam autem mulier sacrum susciperet lavacrum, dubitavit Missionarius utrum post Baptismum uxoris separari deberent, et facultas illis esset ad alias nuptias convolandi, vel an ipsis permittendum esset ut in conjugio remanerent, aut a Papa obtinenda esset solutio matrimonii, vel saltem dispensatio ab impedimento consanguinitatis. His pressus angustiis, ac nesciens quo se verteret bonus Missionarius, baptizata Tecla, conjuges in bona pace reliquit.

Hinc:

Quær. 1° *Quo jure dirimat consanguinitas in variis gradibus?*

2° *An Papa dissolvere possit matrimonium in infidelitate contractum?*

3° *An conjuges infideles, in secundo vel inferiori gradu consanguinitatis conjuncti, dispensatione indigeant, si ad Fidem convertantur?*

4° *Quid vero, si hæretici cum impedimento diri-*

mente Juris ecclesiastici contrahant, et ad veram Fidem convertantur?

5° *Quid ad casum?*

SOLUTIO :

958. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Consanguinitas certo dirimit matrimonium de jure naturali in primo gradu lineæ rectæ, tum ob reverentiam a filiis in genitores essentialiter debitam, tum ob inæqualitatem inter eosdem necessario servandam, et quæ per mutuum conjugii usum destrueretur. *Probabilius* etiam dirimit in cæteris gradibus ejusdem lineæ. Quoad lineam autem collateralem, *controvertitur* utrum consanguinitas matrimonium dirimat de jure naturæ, vel de Jure ecclesiastico tantum, in primo gradu, seu inter fratrem et sororem. In cæteris gradibus ejusdem lineæ certo dirimit tantum de Jure ecclesiastico, ut patet ex praxi Ecclesiæ quæ frequenter in iis dispensat.

959. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Papa non potest quidem dissolvere matrimonium infidelium ante eorum conversionem, licet consummatum non fuerit, quia ipsi non subjacent; sed absolute de gravissima causa dissolvere potest matrimonium eorum qui ad Fidem conversi sunt, si, post Baptismum, matrimonium non consummaverint. Matrimonium enim illud est ad instar matrimonii rati fidelium. Secus vero, si post Baptismum consummatum fuerit. *S. Lig. n.* 956, *post Bened. XIV.*

960. — *R. ad* 3^m *Quæs. Nego.* Ratio est, quia infideles non subjiciuntur legibus Ecclesiæ, cum ejus subditi non sint, Ergo infideles valide matrimonium contrahunt, non obstante impedimento de Jure ecclesiastico. Ergo, si convertantur ad Fidem, non indigent dispensatione. Dispensatio enim non requiritur, nisi ad matrimonium revalidandum; atqui matrimonium infidelium est ab initio validum, non obstante impedimento Ecclesiæ, et est indissolubile : ergo non indiget revalidatione; ergo neque conjuges indigent dispensatione. Excipit *S. Lig.*, si conjuges habitent in territorio pontificio, quia omnes incolæ subjici debent omnibus legibus loci, quæ contractus respiciunt. *S. Lig. n.* 981. — *Lacroix, n.* 612.

961. — *R. ad* 4^m *Quæs.* Isti sponsi invalide contrahunt,

et debent ad dispensationem pontificiam recurrere. Ratio est, quia hæretici sunt subditi Ecclesiæ, licet rebelles; ergo Ecclesiæ legibus ligantur. *Pontas, verbo* Empêchement de parenté, *cas. 4.* — *Collet, Traité des dispenses, l. 1, c. 3.* — Vide *dicenda infra, n. 1017 et seq.*

962. — *R. ad 5^m Quæs.*, seu quid ad casum? Missionarius, relictis aliorum sententiis, duos conjuges prædictos in bona pace relinquere debet, quia sunt conjuncti vero et valido matrimonio, neque ulla dispensatione indigent, cum nullo impedimento dirimente obstringantur, licet secundo gradu consanguinitatis inter se conjungantur. Quid vero, si in primo gradu consanguinitatis versarentur? Standum esset pro valore matrimonii, cum de ejus invaliditate non certo constaret, siquidem controvertitur utrum consanguinitas in primo gradu lineæ transversæ dirimat matrimonium de jure naturali, necne. Valet enim hic applicatio axiomatis: *Post factum, in dubio standum est pro valore actus. Elbel, n. 145.*

CASUS XIII.

MULIER EJUSDEM VIRI SOROR, FILIA, UXOR!!!

Ludimilla, nobilis vidua, fœdo amore Julii proprii filii capta, detegit hunc cubile ancillæ noctu inire. Tum putidum illa propositum efformat. Ancilla in alium locum sub prætextu quodam missa, in ejus cubili se collocat. Julius, de matre nihil suspicans, ad famulæ lectum statuta hora accedit, et cum matre horrendum, inscius, patrat incestum. Inde Ludimilla efficitur gravida. Interea filius in longinquas terras divertit, atque illic, negotiandi causa, annis quindecim commoratur. Dum Julius abest, Ludimilla secreto parit filiam, quam nutrici educandam tradit, et postea ut prolem derelictam recipit, domique alit. Domum revertitur Julius; puellam jam nubilem cernens, eam adamare incipit. E matre sciscitatur quænam et unde sit? Respondet mater infantem esse miserrima conditione, ac pietatis causa se illius curam suscepisse. Filius, crescente in dies suo erga eam amore, matri denuntiat se eam velle in uxorem ducere. Pernegat mater, ex eo quod hujusmodi conjunctio totam familiam dedecoraret, cum virgo nullis dotibus nullaque nobilitate

clara esset. Incassum hæc Julio obtruduntur, et, invita matre, puellam sibi, matrimonio rite celebrato, copulavit. Nupsit igitur verus ac naturalis pater, germanusque frater, suæ filiæ et germanæ sorori. Per multos annos susceptis liberis conjunctissime vivunt. Mater autem, hujus incestuosi conjugii conscia, cum diu conscientiæ stimulos ferre non posset, rem totam Confessario pandit, atque ab eo postulat quid sit faciendum?

Hinc :

Quær. 1° *An dispensatio a Papa possit obtineri?*

2° *An monendi conjuges ut ab invicem separentur, vel quid in specie facti agendum sit?*

Solutio :

963. — *R. ad 1^m^ Quæs. Neg.* Papa enim dispensare tantum potest in impedimentis quæ sunt de Jure ecclesiastico. Hic autem habetur impedimentum, saltem unum, dirimens *de jure naturali*, scilicet, impedimentum *in primo gradu lineæ rectæ*, seu *inter patrem et filiam*, cum Julius uxoris suæ proprius pater fuerit : ergo a potestate ecclesiastica dispensari nequit. Dixi *adesse unum impedimentum dirimens de jure naturali ;* nam adjici posset aliud, juxta multos Theologos, scilicet, impedimentum consanguinitatis *in primo gradu lineæ collateralis*, seu *inter fratrem et sororem*, cum Julius etiam germanus frater fuerit puellæ quam duxit, quippe quæ ab eadem matre enata est. Sed *controvertitur* inter Theologos, utrum ille gradus primus lineæ transversæ *de jure naturali*, aut *de Jure ecclesiastico* tantum dirimat.

964. — *R. ad 2^m^ Quæs.* Conjuges non sunt monendi de matrimonii invaliditate, sed in bona fide relinquendi. Ratio est, quia omissio monitionis ex una parte non nocet neque conjugibus, neque proli, et ex alia parte maxima incommoda ex monitione sequerentur. 1° Omissio monitionis non nocet conjugibus, quippe qui optima fide copulati sunt, et nunc ignorantia invincibili laborant, et ea semper laboraturi sunt circa matrimonii sui invaliditatem ; proinde peccato formali in usu conjugii carebunt. 2° Neque nocet proli ; quia proles, ob eamdem bonam fidem, tum de jure civili, tum de Jure ecclesiastico at legitima habetur, nec proinde

ullum detrimentum ex sua illegitimitate patitur. 3° Maxima incommoda ex monitione sequerentur, scilicet, horrenda scandala, odia intestina, familiæ dissensiones, conjugum reciproca abominatio, prolium infelicitas, etc. Insuper conjuges, matri, unico testi, propriam turpitudinem revelanti, fidem præstare non tenerentur. Sed neque ipsa mater infandum crimen patefacere obliganda foret, ut peccata mere materiali filiorum conaretur impedire. Ergo, omnibus hinc et inde perpensis, multo magis præstat ut putatitii conjuges in bona fide relinquantur. *Comitolus, lib.* 1, *quæst.* 112.

CASUS XIV.

COGNATIO SPIRITUALIS 1°.

1° Silverius, conjugatus, adulterio cum Lucia ancilla sua patrato, prolem ex crimine natam, timore infamiæ clam baptizat, et ad fores nosocomii exponit. Mortua autem uxore, matrimonio Luciam sibi ducit in uxorem.

2° Vitalis proprium filium, quem habuit ex Berta uxore sua, baptizat in casu necessitatis. Propterea a Confessario prohibetur ne matrimonio cum uxore utatur, donec ab impedimento cognationis spiritualis dispensetur.

Hinc :

Quær. 1° *Quomodo contrahatur cognatio spiritualis?*

2° *An in casibus propositis contracta fuerit?*

Solutio :

965. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Cognatio spiritualis matrimonium dirimit de Jure ecclesiastico : 1° inter ministrum Sacramenti et subjectum, hujusque genitores ; 2° inter patrinum vel matrinam et filiolam vel filiolum, eorumque parentes. Sic ex *Conc. Trid. sess.* 24, *c.* 2, *de Reform.* — *V. Comp. n.* 805.

966. — *R. ad* 2^m *Quæs. In primo casu*, invalidum est matrimonium inter Silverium et Luciam ancillam contractum. Etenim Silverius, suam prolem spuriam ex ancilla habitam baptizando, cognationem spiritualem cum eadem ancilla, matre prolis, contraxit. Ergo eamdem in uxorem

ducere nequit, siquidem cognatio spiritualis impedimentum dirimens induxit. Nec obstat quod Silverius timore infamiæ egerit, prolem baptizando, quia incommodum illud a lege irritante Ecclesiæ excusare nequit. *Elbel*, *n.* 150.

In secundo casu, Vitalis non amisit jus utendi matrimonio. Ratio est, quia amissio illius juris inter conjuges est pœna; pœna autem sine culpa infligi nequit. Porro Vitalis nullam culpam commisit, providendo æternæ saluti prolis suæ. Ergo usus matrimonii non est ei interdicendus. *Reuter*, *n.* 340. — S. *Lig. de Baptismo*, *n.* 150. Imo multi censent, teste *Lacroix*, *lib.* 6, *n.* 358, conjuges, etiam extra necessitatem prolem suam baptizantes, non privari usu matrimonii, quia hoc nullibi in jure clare expressum invenitur. Hoc *probabile* dicit *Layman*.

CASUS XV.

COGNATIO SPIRITUALIS 2°.

1° Columba, puella, e sacro Baptismatis fonte a Titio levatur nomine Luciani pueri quinquennis. Lucianus autem adolescens factus, Columbam ducere statuit, ratus se nullam cum ea contraxisse cognationem, tum quia ipse infantem per se non levavit, tum quia ob ætatis defectum non potuerit patrinus esse.

2° Cyrillus, puer, dum nasceretur, et solum protenderet brachium, propter instans vitæ periculum, in hac parte visibili aqua baptismali abluitur. Feliciter natus, in Ecclesia denuo sub conditione solemniter baptizatur. Nilus autem, ejus patrinus in Baptismo solemni, Bertam ejus matrem viduam ducere sibi proponit.

Hinc :

Quær. 1° *An* Lucianus Columbam *ducere possit?*

2° *An* Nilus *matrimonium cum* Berta *inire valeat?*

Solutio :

967. — *R. ad* 1^m *Quæs. Affirm.* Ratio est, quia non sufficit ad cognationem contrahendam ut infans nomine alicu-

jus, ipso inscio, e sacro fonte levetur; sed requiritur ut ille veram intentionem habuerit agendi munus patrini. Porro in casu Lucianus quinquennis non præsumitur hanc habuisse intentionem, cum vix aut ne vix quidem usum rationis tunc habuerit. Adde quod hæc intentio in parentibus suppleri non potuit. Ergo Lucianus non fuit vere patrinus. Ergo non contraxit cognationem spiritualem cum Columba; ergo eam ducere potest. Non valet autem ratio altera a Luciano allata, scilicet, quod ille personaliter munus patrini non egerit; nam, si usu rationis præditus fuisset, satis erat quod alterum nomine suo constitueret ad locum ejus supplendum. *Elbel, n.* 148.

968. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Nilus Bertam ducere nequit. Ratio est, quia cum secundus Baptismus, ob defectum prioris, validus esse possit, *probabiliter* Nilus, in hoc secundo Baptismo patrinus, contraxit cognationem spiritualem. Cum autem hæc dirimat matrimonium inter patrinum et matrem baptizati, sequitur quod in hoc casu patrinus, seu Nilus, matrem infantis ducere non possit ob impedimentum dubium cognationis spiritualis. Verum cum agatur de dubio facti, dispensatio episcopalis sufficeret, juxta dicta supra *n.* 927 *et* 928. *Vide* alios casus *de cognatione spirituali*, *supra de Baptismo*, cas. 19 et 20, *n.* 233 *et seq*

CASUS XVI.

AFFINITAS 1°.

Albinus, sponsalibus cum Blandina contractis, rem habuit cum Catharina, Blandinæ consanguinea in secundo et tertio gradu mixto. Nihilominus Blandinam sibi matrimonio conjungit.

Hac vero mortua, ducit Agatham, consanguineam in secundo gradu cum Catharina, et cum Blandina in tertio quartum attingente.

Hinc:

Quær. 1° *Quomodo contrahatur impedimentum affinitatis?*

2° *An validum fuerit duplex* Albini *conjugium?*

3° *Quid vero, si* ALBINUS *prius matrimonium non consummasset?*

SOLUTIO :

969. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Impedimentum affinitatis contrahitur ex copula carnali, sive licita sive illicita, inter unum ex copulatis et consanguineos alterius, et vice versa. Si proveniat ex copula licita, dirimit matrimonium ad 4^m gradum ; si vero oriatur ex copula illicita, dirimit ad 2^m gradum tantum. *V. Comp. n.* 810-811.

970. — *R. ad* 2^m *Quæs.* 1° Valet primum ALBINI matrimonium, seu cum BLANDINA contractum. Ratio est, quia nullum intercedit ibi impedimentum affinitatis. Etenim ALBINUS rem quidem habuit cum CATHARINA, BLANDINÆ consanguinea ; sed hæc sanguinis propinquitas habetur tantum in tertio gradu mixto cum secundo, seu in tertio gradu ex una parte et secundo ex altera, id est, ut aiunt, in tertio gradu attingente secundum. Ergo mulieres illæ sunt simpliciter consanguineæ in tertio gradu, cum gradus in linea inæquali, ex parte remotiori a stipite, numerentur. Ergo ALBINUS non est affinis cum BLANDINA, nisi in tertio gradu ; atqui affinitas ex copula illicita non dirimit matrimonium, nisi ad secundum gradum : ergo matrimonium ALBINI affinitate non dirimitur. Ergo valet.

971. — 2° Alterum vero ALBINI matrimonium invalidum est, et quidem ex duplici ratione, scilicet, ob impedimentum affinitatis, tum ex copula illicita, tum ex copula licita. 1° Ex copula illicita. Etenim ALBINUS peccavit cum CATHARINA, consanguinea in secundo gradu AGATHÆ, novæ suæ uxoris. Atqui hæc species affinitatis ad 2^m gradum dirimit. Ergo jam ex hac parte irritum est novum ALBINI matrimonium. 2° Ex copula licita. Etenim ALBINUS per matrimonium cum BLANDINA consummatum, ut supponitur, contraxit affinitatem cum omnibus consanguineis uxoris. Affinitas autem ex matrimonio, seu ex copula licita proveniens, dirimit ad 4^m gradum : ergo dirimit matrimonium ALBINI cum AGATHA, siquidem hæc fuit consanguinea in quarto gradu cum BLANDINA, uxore prima ALBINI. Ergo etiam ex illa parte stat impedimentum ; ergo duplex dispensatio a Curia Romana obtinenda est, ad matrimonium illud convalidandum.

972. — *R. ad* 3^m *Quæs.* In eo casu duplex impedimentum haberetur, scilicet, affinitatis ex copula illicita, uti dictum est, et honestatis publicæ, loco impedimenti affinitatis ex copula illicita, et pariter ad 4^m gradum dirimentis.

CASUS XVII.

AFFINITAS 2°.

1° PAULUS uxorem habet BERTAM, et PAULINUS BERTINAM sororem PAULI. Moritur PAULUS simul cum BERTINA. Vidui superstites, solatii causa, nuptias inter se ineunt. Mortua autem nova uxore, BERTA scilicet, PAULINUS sponsalia contrahit cum SILVIA quacum peccat, et hac neglecta, matrimonium cum MARTHA, sorore SILVIÆ, contrahit.

2° GASPARUS matrimonium contrahit cum ANGELA. GASPARINUS, GASPARI frater, interveniendo nuptiis amore capitur ANGELINÆ, ANGELÆ sorore, eique paulo post nuptiarum fœdere jungitur. Anxius autem postea de matrimonii sui valore dubitat.

HINC:

QUÆR. 1° *Quid de duplici matrimonio* PAULINI *in primo casu?*

2° *An valide contraxerit* GASPARINUS *in secundo casu; et an pater et filius ducere possint simul matrem et filiam; aut filius matrem, pater vero filiam?*

SOLUTIO:

973. — *R. ad* 1^m *Quæs.* 1° Valet absque dubio matrimonium viduorum, seu PAULINI cum BERTA: nullum enim obstat impedimentum affinitatis. Nam nova uxor BERTA non erat BERTINÆ, prioris sponsæ PAULINI, consanguinea: ergo PAULINUS non fuit cum ea affinis. Ergo nullo laborat impedimento. Nec refert quod PAULINUS affinis fuerit PAULO, utpote maritus sororis PAULI; nam affinitas non parit affinitatem.

2° Irritum autem est ultimum matrimonium PAULINI cum MARTHA, et quidem ex duplici ratione, scilicet: 1° ex

impedimento affinitatis ; quia PAULINUS peccando cum SILVIA, sorore MARTHÆ, cum eadem MARTHA contraxit affinitatem ; 2° ex impedimento publicæ honestatis, exorto ex sponsalibus contractis cum SILVIA, sorore MARTHÆ. Ergo ex duplici impedimento irritum est illud connubium. Sed neque PAULINUS redire potest ad SILVIAM absque dispensatione, si matrimonium consummavit cum MARTHA, quia, per illam consummationem, affinitatem cum eadem SILVIA contraxit.

974. — *R. ad 2^m Quæs.* Valet matrimonium GASPARINI cum ANGELINA contractum, quia nullum est impedimentum affinitatis ; etenim GASPARUS quidem matrimonium ineundo, et illud consummando, affinitatem contraxit cum omnibus consanguineis ANGELÆ, uxoris suæ, et consequenter cum ANGELINA, ANGELÆ sorore. Sed ipse GASPARINUS, GASPARI frater, nullam contraxit affinitatem cum ANGELINA. Affinitas enim non parit affinitatem. Nam, ad affinitatem contrahendam, intercedere debet copula carnalis ex parte unius e sponsis, per quam fit affinis consanguineis alterius quocum copulam habuit. Atqui in casu nulla intercessit copula, neque ex parte GASPARINI neque ex parte ANGELINÆ cum aliquo consanguineo alterutrius : ergo nullam contraxerunt affinitatem. Ergo valet eorum matrimonium. Ergo duo fratres ducere possunt duas sorores. Ergo pater et filius ducere possunt matrem et filiam, vel pater filiam et filius matrem.

CASUS XVIII.

HONESTAS 1°.

1° KILIANUS, ROSALIAM sibi desponsatam et a se corruptam invisendo, familiarius agere cœpit cum EUPHEMIA ejus sorore, quæ paulo post gravida effecta est. Cum autem ROSALIA interea, repentino morbo correpta, e vivis fuisset sublata, sceleris tegendi et vitandæ infamiæ causa, EUPHEMIAM statim matrimonio sibi copulavit.

2° DANIEL, contractis sponsalibus cum EULALIA, peccavit cum ANNA, ejusdem sorore. EULALIA autem cum comperisset sororem suam gravidam evasisse, statim e jure suo

cessit, ut ipsam loco sui duceret sponsus, sicque totius familiæ famam periclitantem salvaret.

HINC :

QUÆR. 1° *Quomodo contrahatur honestatis impedimentum ?*

2° *An validum fuerit matrimonium* KILIANI *cum* EUPHEMIA *in primo casu ?*

3° *An validum fuerit matrimonium* DANIELIS *cum* ANNA *in secundo casu ; vel quid ipsi fuisset faciendum ?*

SOLUTIO :

975. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Impedimentum publicæ honestatis oritur tum ex sponsalibus validis, tum ex matrimonio rato, inter unum sponsum et consanguineos alterius. Si prius, dirimit ad primum gradum ; si posterius, dirimit ad quartum, licet sit invalidum, modo invaliditas ex defectu consensus non proveniat. Non irritat tamen sponsalia prius inita cum consanguinea in primo gradu. Ex Jure canonico constat. *V. Comp. n.* 816.

976. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Matrimonium KILIANI cum EUPHEMIA ex duplici ratione invalidum fuit, scilicet, ex impedimento affinitatis et publicæ honestatis. 1° Ex impedimento affinitatis. Etenim KILIANUS, fornicando cum sponsa sua ROSALIA, contraxit affinitatem cum omnibus ejusdem consanguineis, ad secundum gradum : ergo contraxit affinitatem cum EUPHEMIA, ROSALIÆ sorore. 2° Ex impedimento publicæ honestatis. Impedimentum enim illud oritur ex sponsalibus validis, et in primo gradu consanguinitatis dirimit. Ergo KILIANUS, initis sponsalibus cum ROSALIA, illud impedimentum contraxit erga EUPHEMIAM, ROSALIÆ sororem. Igitur, pro validando matrimonio, ad duplicem dispensationem recurrendum est. *Elbel, n.* 214.

977. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Matrimonium DANIELIS cum ANNA celebratum non valet, ob impedimentum publicæ honestatis exortum ex sponsalibus initis DANIELEM inter et EULALIAM, ANNÆ sororem. Nec refert quod hæc sponsalia mutuo consensu soluta fuerint, et EULALIA omnino e jure suo cesserit, quia illud impedimentum semel contractum

non cessat, nisi per dispensationem. Ita declaravit **S. Cong. Conc. Trid.** apud *Fagnanum*. DANIEL igitur ad dispensationem pontificiam recurrere debet, matrimonii convalidandi gratia. *Voit, n.* 1329.

CASUS XIX.

HONESTAS 2°.

1° ELIGIUS, cupiens ELODIAM ducere, id patri suo significavit, ut ejus consensum obtineret. Pater autem, vir austerus et magna auctoritate apud filium pollens, præcepit ut non illam, sed ejus sororem duceret, ANNAM nempe, quæ ab avunculo suo amplum acceperat legatum, et, invitum, minis, ad sponsalia cum ANNA contrahenda induxit. Hisce initis, antequam matrimonium celebraretur, obiit pater. Tum ELIGIUS, neglecta ANNA, cum ELODIA conjugium inivit.

2° CLOTILDES, perpetuæ castitatis voto obstricta, sponsalia nihilominus contraxit cum ANTONIO; sed postea, eo ob senium relicto, matrimonium inivit cum PAULO, ANTONII filio. Paulo post CLOTILDES cum ad confitendum accessisset, graviter carpitur a Confessario, qui ei matrimonii usum prohibet usquedum dispensationem obtinuerit, tum a voto castitatis, tum ab impedimento ex sponsalibus prioribus orto.

3° PETRUS dicit AMELIÆ: « Te duco in uxorem. » AMELIA vero statim reposuit: « Et ego te in meum maritum. » Sed, inito hujusmodi matrimonio clandestino, mox PETRUS vivis valedicit. AMELIA autem, solatii causa, JOANNI, ejusdem patri, nubere properat.

HINC:

QUÆR. 1° *An validum fuerit matrimonium inter* ELIGIUM *et* ELODIAM *contractum, in primo casu?*

2° *An validum fuerit matrimonium* CLOTILDIS *cum* PAULO *in secundo casu, et quid de Confessarii decisione?*

3° *An valeat matrimonium* AMELIÆ *cum* JOANNE *in proposito tertio casu?*

Solutio :

978. — *R. ad 1^m Quæs.* Validum fuit matrimonium inter Eligium et Elodiam celebratum. Etenim, si quid obstaret, esset contractus sponsalitius cum Anna sorore Elodiæ habitus, ex quo impedimentum publicæ honestatis inducretur; atqui hoc minime obstat : nam contractus ille, utpote sub influxu metus reverentialis, et quidem gravis, initus, plane irritus factus est. Porro sponsalia nulla nullum pariunt impedimentum. Ergo Eligius nullo vinculo impeditus fuit a conjugio cum Elodia ineundo.

979. — *R. ad 2^m Quæs.* Matrimonium Clotildis fuit quidem illicitum, utpote contra Religionem, seu cum voto castitatis initum; sed ut validum habendum est. Ratio est, quia sponsalia cum Antonio inita, stante prædicto voto, fuerunt prorsus irrita, utpote de objecto illicito contracta. Atqui ex sponsalibus nullis nullum oritur impedimentum publicæ honestatis : ergo matrimonium, licet illicitum, fuit tamen omnino validum. Quid igitur de Confessarii decisione? Bene quidem fecit Confessarius debiti petitionem Clotildi interdicendo usquedum obtinuisset dispensationem a voto castitatis, sive ab Episcopo, sive ab aliquo delegato; sed male fecit ei debiti redditionem prohibendo, cum ad id titulo justitiæ teneatur. A fortiori graviter erravit Confessarius præscribendo Clotildi ut dispensationem ab impedimento publicæ honestatis obtineret, cum nullum hujusmodi impedimentum existeret, ut patet ex dictis. *Elbel*, n. 216.

980. — *R. ad 3^m Quæs.* Non valet matrimonium Ameliæ cum Joanne contractum; obstat enim impedimentum publicæ honestatis, ex matrimonio præcedente cum Petro inito exortum. Etenim, licet matrimonium illud fuerit nullum, utpote clandestinum, inducit tamen impedimentum publicæ honestatis, quod etiam a matrimonio invalido provenit, modo invaliditas ex defectu consensus non proveniat. Ita communiter *Bonacina*, *Diana*, *Henriquez*, qui in Decisione *S. Cong. Conc.* innititur.—*V. Collet*, *Traité des Dispenses*, *l. 2*, *part. 1*, *c. 10*.

CASUS XX.

CRIMEN 1°.

Martialis, ægrotante graviter uxore, adulterium, ad juncta matrimonii promissione, commisit cum Florina, quæ, vinculi complicis ignara, promissionem acceptare videtur, quin tamen repromittat. Mortua autem uxore, initoque promisso matrimonio, Martialis novum patrat adulterium cum Mœvia. Sed cum hanc mox gravidam evasisse comperisset, novam uxorem, propinato veneno, interimit, ut posteriori adulteræ copulari, famamque servare possit.

Hinc:

Quær. 1° *In quo consistat criminis impedimentum?*

2° *An valeat matrimonium* Martialis *sive cum* Florina, *sive cum* Mœvia?

Solutio:

981. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Impedimentum criminis oritur ex adulterio, vel ex homicidio, vel ex utroque simul conjuncto, sequentibus positis conditionibus:

1° Adulterium solum, sed ex utraque parte formale, et cum promissione matrimonii acceptata.

2° Homicidium solum, ex communi conspiratione, cum intentione matrimonii, saltem ab uno habita et alteri manifestata.

3° Utrumque simul, cum intentione matrimonii ab uno saltem habita, et etiam *probabilius* alteri manifestata. Sed non requiritur matrimonii promissio, neque mutua conspiratio. *V. Comp. n.* 820.

982. — *R. ad* 2^m *Quæs.* 1° Validum est matrimonium Martialis cum Florina, quia hæc, nesciens hominem esse vinculo conjugii ligatum, non commisit adulterium formale, sed materiale tantum. Requiritur enim ad impedimentum contrahendum, ut adulterium sit ex utraque parte formale.

983. — 2° Validum quoque est posterius matrimonium ejusdem Martialis cum Mœvia initum, siquidem nullum

apparet impedimentum. Etenim non datur impedimentum ex adulterio solo, quia deest promissio matrimonii; neque ex homicidio solo, quia deest mutua conspiratio; neque ex utroque simul, quia MARTIALIS intentionem matrimonii complici suæ non manifestavit: hæc enim manifestatio *probabilius* requiritur. *S. Lig. n.* 1036.

CASUS XXI.

CRIMEN 2°.

1° LEONILLA, mariti sui, longævi nimis et infirmitatibus obruti pertæsa, cum frustra, ut e vivis tandem abiret, centies vota emisisset, quadam die, in cubiculo suo clausa, sciensque se a famulo suo audiri posse, sic alta voce ingemiscit: O bone Deus! si tandem a tam dira peste liberari possem, quam libenter, loco sordidi istius senis, juveni famulo meo nuberem!... Hæc audiens famulus, spe matrimonii impulsus, impiger ad senis lectulum pergens, misero ad citius moriendum præbet auxilium. Transacto autem luctus tempore, dominam ducit.

2° ANNA, conjugata, peccat pluries cum famulo suo, cum promissione matrimonii acceptata. Ecce ægrotat maritus. Famulus, inscia ANNA, poculum venenatum porrigit seni. Hic infra quadrantem exstinguitur, et famulus matrimonio cum ANNA copulatur.

HINC:

QUÆR. 1° *An valeat matrimonium* LEONILLÆ *cum famulo in primo casu?*

2° *An* ANNA *duplici impedimento obstringatur in secundo casu?*

SOLUTIO:

984. — *R. ad 1^m Quæs.* Valet matrimonium LEONILLÆ cum famulo initum. Ratio est, quia deest machinatio mortis, seu reciprocus consensus in necem miscrandi senis. Licet enim LEONILLA in hunc querimonias protulerit, audiente famulo, et intentionem matrimonii ei manifestaverit, attamen non intercessit mutua conventio in mortem mariti; et reapse famulus, inscia domina, hominem occidit. Ergo

nullum impedimentum, ratione homicidii, contractum est. Ergo valet matrimonium inter LEONILLAM et famulum celebratum.

985. — *R. ad 2^m Quæs.* ANNA unico obstringitur impedimento, scilicet, ratione adulterii solius. Nullum enim intercedit impedimentum quoad homicidium. Ratio est, quia ANNA plane ignoravit famulum homicidium in suum maritum patraturum esse. Ergo defuit mutua conspiratio in necem mariti. Ergo nullum adest ex hac parte impedimentum; sed, stante primo impedimento, ratione adulterii, matrimonium ANNÆ cum famulo suo celebratum est simpliciter irritum, et proinde vel conjuges separandi sunt, vel ad dispensationem, convalidandi conjugii gratia, recurrere debent.

CASUS XXII.

CRIMEN 3°.

DONATUS MELANIAM conjugatam, ficta matrimonii promissione, in adulterium induxit. Moritur MELANIÆ maritus, eam bonorum suorum hæredem relinquens. DONATUS vero, ut illas divitias consequeretur, promissas nuptias cum vidua celebravit, sobolemque suscepit. Verum mox, ob gravissima dissidia, uxorem deserit, et audiens de criminis impedimento, a Confessario petit utrum illud incurrerit, et ad alias nuptias convolare possit? Respondet Confessarius eum non incurrisse impedimentum, ex eo quod illud ignoraverit: ideoque ipsi in conjugio perseverandum, et molestias uxoris patienter tolerandas esse. Sed postea ipse Confessarius dubitat anxius utrum recte dixerit.

HINC:

QUÆR. 1° *An fuerit criminis impedimentum in casu?*

2° *An recte dixerit Confessarius, impedimentum illud ob ignorantiam non fuisse contractum?*

SOLUTIO:

986. — *R. ad 1^m Quæs.* Validum est matrimonium a DONATO et MELANIA contractum. Ratio est, quia DONATUS ficte tantum nuptias MELANIÆ promisit. Promissio autem

ficta non est vera promissio. Ergo deest conditio requisita ad impedimentum constituendum. Ergo nihil obstat valori matrimonii. Etenim jus requirens promissionem matrimonii ut impedimentum contrahatur, de vera promissione, non vero de ficta intelligi debet; siquidem hic agitur de materia odiosa, in qua stricta interpretatio facienda est. Nec obstat quod lex intendat impedire periculum mortis alterius conjugis, et quod promissio ficta inducere possit partem deceptam ad mortem conjugis procurandam; nam finis præcepti non cadit sub præcepto, et lex strictæ interpretationis esse debet. *S. Lig. n.* 1039. — *Elbel, n.* 175. — *Lacroix, n.* 625, *et alii*, saltem *probabilius* et communius, contra *plures* qui dicunt oriri impedimentum criminis ex ficta promissione; quia ficta promissio, haud secus ac vera, inducit periculum conjugicidii, quod lex amovere intendit.

987. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Erravit Confessarius asserendo nullum subesse impedimentum, ratione ignorantiæ. Illa enim ratio non valet, siquidem ignorantia effectum legis irritantis non impedit. Nec obstat quod impedimentum criminis constitutum sit in pœnam criminis; lex enim illa Ecclesiæ est simul irritans et pœnalis. Ergo, si irritum sit Donati connubium, ejus invaliditas non ex ignorantia legis, sed ex defectu veræ promissionis matrimonialis repetenda est.

CASUS XXIII.

CRIMEN 4°.

1° Evraldus, conjugatus, ignorans Juliam esse conjugatam, in crimen eam adducit, cum matrimonii promissione, si a præsente vinculo ipse solveretur. Annuit ad omnia mulier. Paulo post tum Evraldus, tum Julia eodem fere tempore comparte destituuntur, et ambo novo matrimonii vinculo simul copulantur.

2° Leofridus, liber, sollicitans Tarsiliam Paulino conjugatam ad crimen patrandum, ei matrimonium promisit, si vir ejus moreretur. Tarsilia sollicitationi quidem acquievit, sed nihil repromisit, seu de cætero tacuit. Mortuo Paulino, matrimonium subsecutum est.

HINC :

QUÆR. 1° *An sit impedimentum criminis in primo casu ?*

2° *Quid de valore matrimonii in secundo casu ?*

SOLUTIO :

988. — *R. ad 1m Quæs.* Datur verum criminis impedimentum. Ratio est, quia ad impedimentum criminis requiritur adulterium formale cum matrimonii promissione acceptata. Atqui hæ conditiones in nostro casu habentur. Ergo... Nec obstat quod EVRALDUS ignoraverit JULIAM esse conjugatam : nam minime requiritur ut uterque adulter alterius conjugium cognoscat, et proinde ut uterque sciat se duplex patrare adulterium ; sed sufficit ut mulier sciat virum esse conjugatum, aut vice versa, et copula habeatur inter eos cum promissione matrimonii acceptata. Tunc enim concurrunt adulterium formale et promissio matrimonii, ex quibus criminis impedimentum exsurgit. Ergo in casu satis est quod JULIA ligamen EVRALDI noverit. Ergo reapse invalide isti matrimonium contraxerunt.

989. — *R. ad 2m Quæs.* Valet matrimonium inter LEOFRIDUM et TARSILIAM contractum : nullum enim fuit criminis impedimentum. Ratio est, quia adulterium solum non inducit impedimentum criminis, nisi accedat non tantum promissio matrimonii, sed etiam acceptatio proprie dicta ; promissio enim in contractu non valet sine acceptatione. Atqui in casu non habetur talis acceptatio, cum TARSILIA, concedendo usum corporis, de nuptiis futuris tacuerit. Ergo nullum datur impedimentum.

990. — *Objicies :* TARSILIA non contradixit promissioni ; ergo censenda est acceptasse : *qui enim tacet, consentire videtur.*

R. Neg. consequens. Licet enim in favorabilibus valeat axioma : *Qui tacet, consentire videtur ;* non tamen idem præsumitur in onerosis ut est matrimonium, nec in odiosis ut est res quæ post se trahit impedimentum criminis. Ergo ex taciturnitate TARSILIA præsumi non debet acceptasse promissum, sed potius ex motivo libidinis explendæ, vel ex alia causa, consensisse in copulam. *Elbel, n.* 165. — *Bonacina et alii non pauci*, contra *alios.*

CASUS XXIV.

CRIMEN 5°.

1° Chrysantus promisit Flaviæ conjugatæ, se eam ducturum esse post viri mortem. Postea amore Rufinæ captus, eam duxit uxorem. Stante autem hoc matrimonio, Chrysantus in adulterium cum Flavia lapsus est. Subinde contigit ut Chrysantus, simul fere ac Flavia, conjuge suo orbaretur. Tunc luctum in gaudium novi conjugii commutarunt.

2° Romilius, liber, adulterio cum Berta, uxore Titii, patrato, amore Pelagiæ captus, cum ea nuptias inivit. Verum, cum ei mox exosa evaserit, matrimonium promittit Bertæ, post Titii et Pelagiæ mortem contrahendum, quod tempore suo præstiterunt.

Hinc:

Quær. 1° *An* Chrysantus *et* Flavia *valide contraxerint in primo casu?*

2° *An valeat matrimonium* Romilii *et* Bertæ *in secundo casu?*

Solutio:

991. — *R. ad* 1^m *Quæs. Affirm.* Nullum enim subest criminis impedimentum. Ratio est, quia, ut istud impedimentum inducatur, debent simul concurrere tum adulterium, tum matrimonii promissio. Atqui in casu hoc non adimpletur. Etenim promissio a Chrysanto erga Flaviam facta, ante adulterium retractata fuit, saltem implicite, per matrimonium cum Rufina contractum, post promissionem Flaviæ factam, et ante adulterium patratum. Ergo non steterunt simul unquam promissio et adulterium. Ergo nullum subest criminis impedimentum. Ergo stat matrimonium.

992. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Non valet hoc matrimonium, quia obstat criminis impedimentum. Etenim ad istud impedimentum inducendum sufficit ut concurrant adulterium et promissio matrimonii, stante eodem conjugio. Atqui in casu nostro hæc duo concurrunt. Fuit enim adulterium formale, quod per conjugium cum Pelagia non sublatum est. Adfuit etiam matrimonii promissio, quæ nullo modo

retractata est, ne implicite quidem, et quæ sufficit ad impedimentum inducendum, sive adulterium præcedat, sive subsequatur. Ergo...

CASUS XXV.

METUS 1°.

Rufinus sibi proponebat nuptias inire cum Getulia, puella præclaris dotibus exornata. Rufus vero, ejus pater, re cognita, mandat ut, posthabita Getulia, filius ducat Laurentiam, majoribus divitiis abundantem. Patri significat Rufinus non sibi placere Laurentiam, nec se unquam matrimonio cum ea contrahendo consensurum esse. Tum, ira excandescens Rufus, minis et sævitiis diu repetitis, filium ad suæ voluntati obtemperandum impellit. Rufinus, indole timidus, tot malis fractus, ac graviora metuens, invitus et reluctans patri acquiescit, matrimoniumque cum Laurentia perficit.

Hinc :

Quær. 1° *Qualis metus matrimonium dirimat?*

2° *An validum sit* Rufini *matrimonium?*

3° *Quid ei suadendum, aut præcipiendum?*

Solutio :

993. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Metus gravis impedimentum dirimens matrimonii certo constituit *de Jure canonico*, et *probabilius* etiam *de jure naturali*. Sed ad hoc requiritur ut metus incutiatur a causa libera, et injuste, atque in finem matrimonii contrahendi. *Vide Comp. n.* 832, *et S. Lig. n.* 1045 *et seq.*

994. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Matrimonium Rufini ut invalidum prorsus habendum est. Ratio est, quia metus a patre in filium incussus gaudet omnibus conditionibus requisitis ad impedimentum dirimens constituendum. Etenim : 1° fuit gravis, cum minæ et sævitiæ diu repetitæ adhibitæ fuerint ; 2° incussus est a causa libera, seu a Rufo, Rufini genitore ; 3° metus fuit injustus, siquidem læsit graviter jus quod habent filii de statu vitæ libere eligendo ; 4° metus fuit in-

cussus ad cogendum filium, ut duceret puellam a qua abhorrebat. Ergo reapse irritum est connubium illud. *S. Lig.* n. 1049. — *Sanchez*, *Ronc.* etc.

995. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Quid vero Rufino agendum? Quoad forum internum, suæ libertati relinquendus est. Si consensum prius metu extortum renovare velit, sic matrimonium convalidabit, supplendo scilicet quod in celebratione nuptiarum defuit et erat essentialiter requisitum. Si matrimonium sponte consummet, implicite consensum ratumhabere, et consequenter connubium convalidare censetur. Quod si nolit cum sponsa cohabitare, discedere potest, et ad alias nuptias convolare, saltem quoad forum internum. Sed hoc ei, prudentiæ causa, Confessarius minime suadebit.

CASUS XXVI.

METUS 2°.

Leonardus, castitatis voto jampridem emisso, Veronicam sub matrimonii promissione defloravit. Postea vero promissis stare noluit, voti impedimentum adducens. Albericus, Veronicæ frater, studio theologiæ addictus, declaravit Leonardum in his adjunctis obligari ad dispensationem voti postulandam; imo et licitum esse nuptias absque dispensatione celebrare, cessante tunc voti lege. Alii duo Veronicæ fratres, rerum theologicarum ignari, alio argumentorum genere utebantur, minis nempe gravissimis, ni quantocius Leonardus sororem suam duceret. Quid tunc miser? Ut majora mala vitaret, matrimonium cum Veronica celebravit.

Hinc:

Quær. 1° *An* Leonardus, *voto non obstante, ad nuptias cum* Veronica *ineundas obligatus fuerit?*

2° *An sine dispensatione voti contrahere potuisset?*

3° *An validum fuerit matrimonium, vel quid agendum?*

SOLUTIO :

996. — *R. ad* 1^m *Quæs. Nego* ex duplici causa. Etenim : 1° Promissio matrimonii, stante voto castitatis, fuit de re prorsus illicita, et proinde non obligat. Non potuit LEONARDUS promittere creaturæ id quod jam Deo per votum dicaverat. *V. Comp. n.* 731. — *S. Lig. n.* 873.

Objiciunt aliqui : Ille qui vovisset se templum ædificaturum, vel omnia sua bona largiturum pauperibus, si postea alios damnis, vel se alieno ære gravet, a damnis reparandis debitisque solvendis non evadet immunis, ut voto satisfaciat. Ergo idem de voto castitatis pronuntiandum.

R. 1° *Neg. suppositum*, scilicet, quod in casu sit injuria reparanda ; etenim, ut VERONICA jus aliquod acquisierit ex promissione matrimonii, debuisset illa promissio esse valida. Atqui ex dictis prorsus invalida fuit. Ergo... Quod si revera aliquod damnum consecutum sit, v. g. si proles ex fornicatione nata fuerit, alio modo, puta per pecuniam compensari potest ; vel si reparari nequeat nisi per matrimonium, illud non *per se*, sed per accidens eveniet.

2° Eadem matrimonii promissio illicita etiam fuit, et proinde invalida, ex eo quod sub conditione turpi facta sit. Conditio enim turpis apposita, seu de peccato patrando, essentialiter vitiat contractum sponsalitium, ut supra diximus de sponsalibus, *Cas.* 1, *ad Quæs.* 3^m. Ergo LEONARDUS minime tenetur ad nuptias cum VERONICA ineundas.

997. — *R. ad* 2^m *Quæs. Neg.* Ratio est, quia, contrahendo matrimonium cum voto castitatis, LEONARDUS exponeretur periculo proximo violandi votum suum, vel jus compartis in usu conjugii. Sic communiter Theologi contra paucos, qui dicunt valere sponsalia non obstante voto castitatis, et proinde ruere obligationem voti, ut obligatio justitiæ servetur. Sed ab illa sententia quam longissime recedendum est. LEONARDUS igitur ad dispensationem pontificiam recurrere debet, antequam matrimonium ineat.

998. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Matrimonium videtur invalidum. Etenim, si LEONARDUS, minis adductus, ficte consensit, simulando matrimonii celebrationem, invalidum est matrimonium, ut patet. Deficiente autem consensu, contractum etiam deficere necesse est. Si verum præstitit con-

sensum, etiam tunc matrimonium reputandum est invalidum, utpote ex metu gravi initum. Metus enim a fratribus Veronicæ incussus, in finem Leonardi ad matrimonium adigendi, gravis fuit et *injustus*, saltem *quoad modum* reparationis. Secus vero si fratres puellæ minas Leonardo intentassent non quidem intuitu matrimonii, sed ratione injuriæ ulciscendæ, et hic ad eos placandos serio in matrimonium consensisset. Tunc enim metus non fuisset injustus in ordine ad matrimonium contrahendum. *S. Lig. n.* 1049.

CASUS XXVII.

CULTUS DISPARITAS 1°.

Zebina, catholica, matrimonium contraxit cum Almachio, hæretico, hac expressa conditione, ut proles in Religione catholica essent educandæ, juxta id quod a Summo Pontifice fuerat præscriptum in concessa dispensatione ab impedimento disparitatis cultus. Elapso autem triennio, cum Zebina cogeretur ut prolem natam in hæreticorum doctrinis institueret, imo et ipsa hæresim amplecteretur, clam cum prole sua aufugit, et alibi cum catholico novum inivit matrimonium.

Hinc:

Quær. 1° *Qualis cultus disparitas matrimonium dirimat?*

2° *A quo dispensatio hujus impedimenti petenda sit?*

3° *An valeat matrimonium mixtum, si sponsi nolunt adimplere conditionem, ut omnes filii in Religione catholica educentur?*

4° *Quid ad casum?*

Solutio:

999. — *R. ad 1^m Quæs.* Cultus disparitas inter baptizatum et infidelem, matrimonium prorsus invalidum efficit; inter baptizatos autem illicitum tantum reddit. *V. Comp. n.* 824. — *S. Lig. n.* 1044.

1000. — *R. ad 2^m Quæs.* Dispensatio ab impedimento disparitatis cultus a solo Papa obtinenda est, licet agatur de impedimento impediente tantum, seu de connubio in-

ter catholicum et hæreticam ineundo. Ecclesia enim nunquam hujusmodi dispensationem Episcopis committere voluit, ne facilius talia matrimonia celebrarentur. *V. Comp. n.* 826.

1001. — *R. ad* 3^m *Quæs. Dist.:* si agatur de matrimonio inter catholicum et infidelem, non valet; quia dispensatio est conditionalis, proinde, si conditio non acceptetur, ruit ipso facto dispensatio : si vero agatur de connubio inter catholicum et hæreticam, aut vice versa, semper erit validum. Tunc enim impedimentum ipsum est impediens tantum, et matrimonium etiam sine dispensatione est semper validum. Ergo voluntas in sponsis non adimplendi conditionem, contractum matrimonialem irritare nequit.

1002. — *R. ad* 4^m *Quæs.* ZEBINA invalide secundum matrimonium contraxit, quia primum fuit validum, et proinde indissolubile. Potuit tamen ZEBINA separari a toro et habitatione, ut saluti prolis vel suæ consuleret.

CASUS XXVIII.

CULTUS DISPARITAS 2°.

ONUPHRIUS, Parochus, in regione ubi catholici cum hæreticis mixte vivunt, variis rogatus matrimoniis mixtis assistit: 1° quidem matrimonio TITII et BERTÆ, qui a Summo Pontifice dispensationem obtinuerunt; 2° matrimonio CAII et CAIÆ, qui, obtenta dispensatione, nolunt consentire conditioni præscriptæ, ut omnes filii in religione catholica educentur; 3° matrimonio PAULI et PAULINÆ, qui sine dispensatione contrahunt, imo et jam coram ministro hæretico contraxerunt.

HINC :

QUÆR. 1° *An, vel quando Parochus matrimoniis mixtis assistere possit et sponsos benedicere ?*

2° *Quid ad triplicem casum?*

SOLUTIO :

1003. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Parochus assistere potest ma-

trimoniis mixtis, si dispensatio pontificia intervenerit, et sponsi adimplere velint conditiones præscriptas, seu ut pars catholica sit in suo cultu profitendo perfecte libera, et omnes filii et filiæ in Religione catholica educentur; sed benedictionem impertire nequit. Imo Parochus non potest assistere matrimoniis, nisi extra Ecclesiam, et omisso quolibet ritu religioso. Licet tamen Parochus intervenire nequeat matrimoniis mixtis inter catholicos et hæreticos, nisi dispensatio papalis obtenta fuerit, attamen plures Summi Pontifices id permiserunt in casu necessitatis, seu in locis hæreticorum, ubi lex civilis id exigit. Sic *Pius VI, Pius VII, et Gregorius XVI.* — *V. Comp. n.* 828 *et seq.*

1004. — *R. ad* 2^m *Quæs.*—*In primo casu*, Onuphrius assistere potuit matrimonio mixto, cum sponsi dispensationem pontificiam obtinuerint, et proinde omnino licitum fuit matrimonium Titii et Bertæ; sed assistere debuit extra Ecclesiam, ut merus testis, et a benedictione sponsorum abstinere. *S. Cong. Inquis.* 20 Decemb. 1838.

In secundo casu, Onuphrius matrimonio intervenire non potuit, quia matrimonium illud fiebat graviter illicitum, eo ipso quod sponsi conditionem a Pontifice impositam adimplere nolebant. *S. Cong. Inquis.* 17 Junii 1829.

In tertio casu, a fortiori, matrimonio Pauli et Paulinæ præsens esse non potuit, cum summopere esset illicitum; siquidem lex Ecclesiæ, tales nuptias absque dispensatione prohibens, violabatur ac contemnebatur.

CASUS XXIX.

LIGAMEN.

Philibertus quum pacifice in conjugio cum Lœlia vivere non posset, uxore domi relicta, castra secutus est. Contigit autem ut, elapso uno vel altero anno, vir quidam gravis testaretur se vidisse Philibertum periculose decumbentem, nec dubitare quin mortuus esset. Alius paulo post ex eadem regione veniens declarat, se ex ore alicujus testis ocularis audivisse eum obiisse. His auditis, Lœlia novis nuptiis inhians, testibus prædictis ad Parochum adductis, ab eo cum alio viro copulata est. Mortuo autem Parocho, ejus successor, re perpensa, declaravit non satis constare

de morte PHILIBERTI, adeoque jussit novos conjuges ab invicem separari; quibus tamen obnitentibus indulsit ut cohabitarent quidem, sed a toro separarentur.

HINC :

QUÆR. 1° *An prior Parochus recte egerit*, LŒLIAM *ad novas nuptias admittendo, aspectis quæ in casu?*

2° *An recte egerit posterior Parochus? An separandi sint conjuges prædicti sive a toro, sive ab habitatione?*

3° *Si mulier mala fide contrahat, scilicet, credens maritum adhuc vivere, vel de hoc dubitans, et postea, inquisitione quacumque possibili facta, non possit rescire utrum adhuc vivat necne, poteritne debitum reddere et etiam petere?*

SOLUTIO :

1005. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Prior Parochus non egit recte. Ratio est, quia nunquam licet Parocho intervenire matrimonio, nisi de statu libero sponsorum certo constet, et quidem scripto authentico, si res obscura videatur; et id præsertim valet, quando notum est, alterutrum jam antea vinculo ligaminis obstrictum fuisse. Debuisset saltem Parochus noster, in re adeo gravi, causam ad Episcopum deferre, velut ad judicem Ecclesiasticum. In locis ubi matrimonium civile cæremoniam religiosam præcedere debet, minor occurrit difficultas pro Parocho. Etenim, cum magistratus civilis sponsos ad contractum matrimonialem admittere nequeat quin authentice ipsi constet de morte alterius conjugis, satis erit animarum Pastori si contractum civilem peractum esse noverit.

1006. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Etiam male egit posterior Parochus. Non enim separandi sunt conjuges, sed in suo connubio relinquendi. Ratio est, quia, cum matrimonii causa sit favorabilis, post factum si dubium occurrat semper pro illius valore præsumendum est. Hoc præsertim admitti debet, quia ex separatione conjugum scandala, detrimentum filiorum, et alia gravissima incommoda sequerentur

Constat insuper ex *Jure canonico*, saltem si matrimonium bona fide contractum est, ut in nostro casu, *cap. Dominus, de secund. nupt.* — *Elbel, n.* 212. — *Gobat, n.* 306. — *Lacroix, n.* 413.

1007. — *R. ad* 3^m *Quæs.* 1° Si habeat rationes vere probabiles existimandi maritum jam mortuum esse eo tempore quo secundas nuptias contraxit, debitum reddere et etiam petere poterit. Ratio est, quia ex probabilitate speculativa de valore matrimonii bene inferri potest probabilitas practica de licita redditione et petitione debiti, præsertim cum tunc de sola honestatis actione agatur. *Elbel, ibid.* — *Gobat, Sanchez*, etc.

2° Si vero agatur de mero dubio, sic distinguunt iidem Theologi : mulier non potest quidem debitum petere, quia non potest conscientiam suam efformare de liceitate actionis; debet autem illud reddere, quia maritus, bona fide contrahendo, jus acquisivit in corpus uxoris, quo jure in mero dubio privari nequit.

CASUS XXX.

CLANDESTINITAS 1°.

1° FLORUS, natione gallus, matrimonium contrahit clandestine in Anglia cum puella galla, quam secum duxerat, mercaturam exercendi causa.

2° FLORINUS, pariter gallus, nuptias clandestine celebrat in Anglia cum puella angla; sed licet ambo, cum paulo ante in Gallia versarentur, intentione contrahendi sine Parocho sese recepissent in Angliam, ubi puella adhuc suum servaverat domicilium; attamen, matrimonio contracto, statim Galliam repetere proposuerunt.

HINC :

QUÆR. 1° *In quo consistat impedimentum clandestinitatis?*

2° *In quibusnam locis publicatum sit Decretum Concilii Tridentini circa clandestinitatem?*

3° *Quid de validitate matrimonii in utroque casu?*

SOLUTIO :

1008. — *R. ad 1^m Quæs.* Dicitur clandestinum matrimonium quod celebratur absque præsentia Parochi et duorum testium. Matrimonium clandestinum validum erat ante *Conc. Trid.*, licet graviter illicitum. Impedimentum clandestinitatis ab ipso *Conc.* statutum est, ut constat ex *sess.* 24, c. 1. Noluit tamen Sancta Synodus ut Decretum decernens hanc irritationem vim haberet nisi post 30 dies ab illius promulgatione in unaquaque parochia. Cum autem in variis locis nunquam promulgatum fuerit, proinde nullam in illis habet efficaciam. *V. Comp. n.* 836.

1009. — *R. ad 2^m Quæs.* Universim constare nequit. In quibusdam locis certo promulgatum est, in aliis vero minime, et in aliis res dubia jacet. Hac de re exhibemus tabellam depromptam ex opere *de matrimonio christiano a P. Perrone*, qui maxima diligentia et studio eam fusius exaravit ex authenticis documentis, ab ipso auctore accurate indicatis, *tom.* 2, *p.* 239 *et seq.*

1° IN EUROPA.

1° Publicatum est Tridentinum Decretum in Italia, in Gallia, in Hispania, in Lusitania, in Polonia, in Austria, in Silesia, in Bohemia, in Moravia, in Hungaria, in Moldavia inter catholicos, in Valachia pariter in Ecclesiis catholicis, Ulmiæ, in electoratu Coloniensi, Moguntino, Trevirensi, in diœcesi Monasteriensi, in ducatu Cliviensi, in Bavaria saltem in primitivis ejus provinciis, in Franconia, in Palatinatu Neoburgico, in Hollandia, in Zelandia, in Frisia et confœderatis provinciis, in Belgio, in ducatu Luxemburgi, in urbe Genevensi, in insula Tine Archipelagi, in toto Archipelago, in Ecclesiis catholicis Constantinopoli ac in Suburbio in Ecclesiis catholicis, in Hibernia quoad plures diœceses, in pluribus provinciis imperii Russiaci, apud Rhutenos.

2° Non est publicatum in Anglia, in Scotia, in nonnullis Hiberniæ provinciis, in Borussia stricte dicta, in Pomerania, in Saxonia, in Suecia, Argentorati, in plerisque Helvetiæ provinciis, in Dania, in Norwegia, in regionibus hæreticorum et schismaticorum sub ditione Turcica, aut Persica, aliorumque infidelium.

3° Dubium vero est utrum publicatum fuerit in Valachia, in Bulgaria, Bremæ in circulo Saxoniæ. Servatur autem, licet dubie promulgatum, ab immemorabili consuetudine apud catholicos in Transilvania, in Bulgaria, in Valachia, ita ut matrimonia catholicorum tanquam nulla habeantur, dum connubia hæreticorum et schismaticorum, sive connubia mixta, valida reputantur.

2° IN ASIA.

1010. — Decretum Trident. promulgatum est in Indiis Orientalibus, in ora Malabarica, in vicariatu Pondicerii, atque in universa ora Coromandelica, Calecutiæ, in regione Bombay, in pluribus provinciis imperii Sinensis, in Tonchino orientali, in Japonia, in Batavia, in Georgia, in locis Terræ Sanctæ nuncupatis pro Ecclesiis Latinorum, Smyrnæ in Natolia.

2° Non fuit publicatum in vicariatu Sutchuensi, saltem usque ad annum 1803, in multis provinciis imperii Sinensis, in regionibus orientalibus ditionis Turcicæ et Persicæ, de quibus nulla mentio facta est, saltem generatim.

3° Dubium vero est pro Syria, pro insula Cypri, pro ora Malabarica sub aliquo respectu.

3° IN AFRICA.

Promulgatum fuisse videtur præfatum Decretum Tripoli in Barbaria seu Mauritania, et Algerii; non autem vigorem habet in Abyssinia. Pro cæteris regionibus desunt documenta.

4° IN AMERICA.

1011 — 1° Publicatum est Decretum Tridentini in omnibus regionibus quæ fuerunt olim sub ditione Hispaniæ et Lusitaniæ, Curaçao nominatim in Mexico, in insula Trinitatis, in Canada, in Florida, in Lovisiana superiore et inferiore, in urbe Detroitensi (Détroit), in diœcesi Quebecensi, saltem ex parte.

2° Publicatum non est in diœcesi Baltimorensi.

3° Dubium stat pro diœcesi Detroitensi (Détroit), Me-

chingam, pro California superiore, pro diœcesi Quebecensi in Canada superiore.

Nota. *Benedictus XIV* declaravit matrimonia hæreticorum inter se, v. matrimonia mixta, fore valida in Hollandia, absque forma ab Ecclesia præscripta. Deinde Summi Pontifices hanc declarationem, quæ primitus pro sola Hollandia data est, ad alias regiones quæ in eadem necessitate versabantur, extenderunt:

1° In Europa, ipsemet *Benedictus XIV* eam extendit ad Provincias fœderatas Belgii, postea fuit extensa et applicata Uratislaviæ, Ulmiæ, ducatui Cliviensi, Poloniæ Russiacæ ditioni subjectæ, incolis civitatis Maestricht, Constantinopoli, Hiberniæ, provinciis Rhenanis sub ditione Borussica, imperio Russiaco, Poloniæ et Hungariæ.

2o In Asia, extensa fuit Pondicerii, in Georgia, in ora Coromandelica, in Japonia, in ora Malabarica sub ditione quondam Hollandiæ, Bombay.

3o In America, in provinciis Canada, Curacao, in insula Trinitatis, in utraque Lovisiana, atque in Florida.

1012. — *R. ad* 3^m *Quæs. In primo casu* controvertitur. *Probabiliter*, imo *probabilius* validum est matrimonium. Ratio est, quia in Anglia non fuit receptum Tridentini Decretum; proinde matrimonia ibi clandestine contracta sunt valida. Nec obstat lex Ecclesiæ, quæ irritat matrimonia clandestina, etiam in locis in quibus Tridentinum non est receptum, quoties peregrini eo se conferunt *in fraudem legis*, seu ad contrahendum absque solemnitate ab Ecclesia requisita. Nam, in casu, sponsi galli non se contulerunt in Angliam causa clandestine contrahendi, sed mercaturam exercendi, et ibi, data occasione, contraxerunt. Ergo minime egerunt *in fraudem legis*, seu contra Decretum. Trid. *Billuart, diss.* 7, *art.* 12, cum *Gonet, Pontio et aliis*, contra *Sylvium et alios*.

1013. — *In secundo casu* validum est matrimonium. Ratio est, quia puella angla valide matrimonium inire potest in sua regione ubi servavit domicilium, absque assistentia Parochi. Porro sponsa sponso suo privilegium quo fruitur communicat. Ergo valide ibidem contrahunt. Nec obstat quod se contulerint e Gallia in Angliam cum intentione contrahendi sine solemnitate: nam minime egerunt *in fraudem*, siquidem jure suo usi sunt *ratione validitatis*, licet egerint *illicite* et *graviter* quidem. *Billuart, ibid. post Bened. XIV, de Synod. l.* 6, *c.* 6, *n.* 12. — *V. Comp. n.* 840.

CASUS XXXI.

CLANDESTINITAS 2°.

1° Florianus, miles anglus, in Hispania militans, ibidem matrimonium secreto init cum Angla, quæ milites secuta fuerat.

2° Florimundus pariter Anglus, iter agens per Galliam cum puella angla, eamdem Parisiis clandestine in uxorem ducit.

3° Floribertus et Dorothea clandestine contraxerunt tempore magnæ perturbationis gallicanæ, ne coram Paroscho intruso contraherent.

Hinc :

Quær. 1° *Quid de validitate et liceitate matrimonii in primo casu?*

2° *Quid in secundo casu?*

3° *Quid in tertio casu?*

Solutio :

1014. — *R. ad 1^m Quæs.* Invalidum est matrimonium *in primo casu*. Etenim, etiamsi non ageretur de lege communi Ecclesiæ, sed de lege particulari loci, servari deberet ab omnibus domicilium vel quasi-domicilium ibidem habentibus. Atqui præfati sponsi quasi-domicilium habent in Hispania, propter diuturnam commorationem in eodem loco, ut in casu supponitur. Ergo tenentur lege Tridentini circa clandestinitatem in Hispania vigente. Ergo, clandestine contrahendo, invalide contrahunt. Quid vero, si quasi-domicilium in loco non acquisiverint? Tunc casus in sequentem recidet.

1015. — *R. ad 2^m Quæs.* Invalidum quoque est matrimonium *in secundo casu*. Ratio est, quia peregrini saltem quoad solemnitatem contractuum tenentur ad leges locorum per quæ transeunt. Ergo, si in contractu non servetur forma in loco præscripta, contractus non subsistit. Atqui, in casu, sponsi peregrini non servarunt formam solemnem contractus matrimonialis in tota Gallia vigentem. Ergo va-

lide non contraxerunt matrimonium. *Ita S. Lig. n.* 1079. — *P. Perrone, de Matrimonio christiano, t.* 2, *l.* 2, *sect.* 1, *c.* 6, *art.* 4, post *Schmalgrueber, Pirring*, etc.

Præterea lex Ecclesiæ, præscribens formam solemnem matrimonii, est lex generalis, quæ ex Statuto Trident. efficaciam non habet in aliquibus locis in quibus non fuit publicata. Atqui omnes peregrini subjici debent legibus Ecclesiæ communibus quæ vigent in loco ubi degunt, licet non vigeant in eorum patria, et ipsi transeundo tantum ibi reperiantur. Ergo', etc. Porro lex prohibens clandestinitatem est lex Ecclesiæ generalis et territorialis, quamvis Tridentinum noluerit eam absolute in omni loco urgere, quin ibi publicata fuerit. Ergo peregrini contrahentes matrimonium, prætermissa legis præscriptione, invalide contrahunt. Plerique Theologi docent matrimonium sic contractum irritum esse, fatente *Carrière*, qui tamen tenet *probabilius* illud validum esse. *P.* autem *Perrone*, in opere citato, multas decisiones congerit ad invaliditatem invicte demonstrandam.

1016. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Validum est matrimonium *in tertio casu*, si recursus ad proprium Parochum, vel ad Episcopum haberi non potuerit. Recte autem egerunt sponsi Parochum intrusum non requirendo, cum omni jurisdictione destitutus esset, et insuper declinandus ut schismaticus.

CASUS XXXII.

MATRIMONIA HÆRETICORUM 1°.

Dacianus et Prisca, hæretici, matrimonium contrahunt coram ministro protestante, sed, paucis post annis, ambo feliciter ad Fidem catholicam convertuntur. Dubitat autem loci Parochus, an eorum matrimonium solemniter renovari debeat.

Hinc :

Quær. 1° *An valida sint matrimonia clandestina hæreticorum, in locis ubi viget Decretum Tridentinum?*

2° *Quid speciatim de hæreticis in Gallia degentibus?*

3° *An conjuges ad Fidem conversi consensum coram Parocho et testibus renovare debeant?*

SOLUTIO :

1017. — *R. ad 1^m Quæs. Controvertitur* inter Theologos. Videtur tamen omnino negandum ob sequentes rationes.

1° Lex Tridentina lata est in omnes christianos, seu in omnes qui subjacent jurisdictioni Ecclesiæ, absque ulla distinctione. Ergo lata est in hæreticos, sicut in catholicos, cum Ecclesiæ jurisdictioni subjaceant. Ubi enim lex non distinguit, nec nos distinguere debemus; insuper hæretici secus commodum ex sua iniquitate reportarent. Ergo matrimonia hæreticorum inita contra irritantem Tridentini præscriptionem prorsus invalida sunt.

2° Juxta plerosque Theologos invalida sunt matrimonia mixta, sine Sacerdote celebrata, in illis regionibus in quibus viget Decretum Tridentinum; porro nulla alia de causa irrita censentur, nisi quia hæretici Decreto illo obstringuntur: secus enim, ob individuitatem contractus, valida forent; siquidem pars hæretica a lege Ecclesiæ excusaretur. Ergo, etc.

1018. — 3° Ex Declaratione *Benedicti XIV*, matrimonia hæreticorum, vel mixta, valida sunt in Hollandia, licet absque solemnitate celebrentur. Ergo invalida sunt in aliis regionibus. Porro exceptio firmat regulam. Quorsum enim declararentur valida in hoc loco, si essent valida ubique?

4° Præfata Declaratio extensa est postea ad aliquas alias regiones, in quibus hæretici dominantur, licet Decretum Tridentini ibi publicatum fuerit. Ergo sine tali Declaratione nulla forent, prout expresse et sæpius a Sacr. Cong. declaratum est. Ergo similia connubia in aliis locis, ubi Decretum Tridentinum est receptum, invalida sunt; secus enim prorsus inutilis fuisset extensio ista. Quorsum enim illa Declaratio fieret, si matrimonia in illis regionibus jam valide celebrarentur?

1019. — 5° Doctrina nostra confirmatur innumeris Decisionibus Sacr. Congregationum, quæ SS. Pontificum instrumenta et organa sunt, et quæ nunquam absque eorum approbatione promulgantur. Hæc autem Sacr. Congregationum responsa, privatorum Theologorum et Canonistarum auctoritati præferri debent et anteponi. Sufficiet autem pauca ex iis hic referre.

Ulmæ in diœcesi Constantiensi quidam Marcus Christophorus Burck, catholicus, nuptias contraxerat cum muliere lutherana Anna Maria Megelin coram ministro lutherano. Hinc S. Congregationi propositum fuit dubium: an constaret de nullitate matrimonii in casu, etc.? S. Cong., priusquam dubium solveret, quæsivit num Concilii Trid Decreta fuerint in Ulmensi civitate promulgata? Accepto responso affirmativo ab Episcopo Constantiensi, ad propositum dubium respondit affirmative, seu constare de nullitate ejusmodi matrimonii. Agebatur tamen in hoc casu de regione in qua idem rerum status vigebat, ac in Hollandia; ibi enim hæresis impune grassabatur. Nullam igitur dubium esse potest dispositionem *Benedicti XIV* esse localem, ex mente Sedis Apostolicæ, neque ad casus similes extendi posse, sine nova et explicita ejusdem S. Sedis Declaratione.

Congregatio Conc. Trid. 19 Jan. anno 1605, in rescripto ad Episcopum Trichariensem, Nuntium apostolicum in Belgio, respondit: hæreticos quoque, ubi Decretum C. Trid. est publicatum, teneri talem formam servare, et propterea ipsorum matrimonia absque forma Concilii, quamvis coram ministro hæretico, vel magistratu loci contracta, nulla atque irrita esse.

Vide alia hujusmodi responsa bene multa apud *P. Perrone, de Matrimonio christiano, tom.* 2, *l.* 2, *sect.* 1, *c.* 6; et apud *Analecta Juris Pontificii*, *t.* 3, *p.* 1066.

1020. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Matrimonia hæreticorum in Gallia sunt habenda ut invalida. Constat ex dictis. Etenim matrimonia hæreticorum, vel mixta, sunt prorsus irrita sine forma Trid. ubi Decretum Concilii viget, si excipiantur Hollandia, et aliæ paucæ regiones, ad quas Declaratio *Benedictina* extensa est. Atqui hæc Declaratio non fuit extensa ad Galliam. Ergo hæretici in Gallia non sunt potioris conditionis. Ergo eorum connubia ibi sunt invalida.

Constat etiam ex particularibus SS. Congregationum responsis. Etenim Vicarii capituiares Pictavienses anno 1818 postularunt num matrimonia clandestina Protestantium in Gallia sint valida, cum hodie *statum* civilem ibi *habeant*, *societatemque religiosam efforment*, *a Societate catholica distinctam*, quæ suos ministros suosque usus habet.... » Respondit S. Congregatio Inquisitionis Vicariis capitularibus Pictaviensibus : « Decretum *Bened. XIV*, an. 1741, edi- « tum super matrimoniis Hollandiæ, censetur respicere « *tantum* matrimonia *in iis provinciis* contracta, vel con- « trahenda, non autem alia matrimonia *in aliis locis* inita « vel ineunda, quibus idcirco applicari nequit, absque « *nova et speciali* Sedis Apostolicæ Declaratione.... »

1021. — Accedit alia responsio emissa a S. Pœnitentiaria die 28 Mart. 1834 ; cui cum proposita fuissent nonnulla dubia ab Episcopo Gratianopolitano, tertium istorum dubiorum ita se habebat : « Utrum matrimonia ab hæreticis « inter se inita, aut cum catholicis, juxta solas leges civi- « les, seu coram ministro hæretico, sine præsentia Paro- « chi catholici, valida sint in Galliis, et in aliis regionibus, « ubi Protestantes et hæretici omnes habent suos ministros, « templa, statum legalem a Gubernio probatum? » Respondit : « *Ad* 3^m^ *negative*, *exceptis regionibus de quibus* « *loquitur Bened. XIV in Declaratione* die 4 Nov. 1741, « *atque ad quas per successores suos illa eadem Declaratio* « *extensa est.* »

V. P. Perrone, *ibid.* — *Analecta Juris Pontificii*, *ibid.*

1022. — *R. ad* 3^m^ *Quæs.* Ex dictis in antecessum, patet responsio. Etenim matrimonia hæreticorum, sine forma ab Ecclesia præscripta, sunt invalida, exceptis excipiendis. Ergo, si ad veram Fidem convertantur conjuges hæretici, qui coram suæ sectæ ministro matrimonium inierunt, debent denuo contrahere coram proprio Parocho et duobus testibus. Ergo Dacianus et Prisca, conjuges hæretici, ad Fidem catholicam conversi, suum matrimonium juxta Ecclesiæ leges et formam renovare debent.

CASUS XXXIII.

MATRIMONIA HÆRETICORUM 2°.

Tarsilla, hæretica, cum Drusillo pariter hæretico conjuncta, et in loco ubi viget lex Tridentina habitante, divinæ gratiæ impulsu perculsa, veram Fidem amplectitur, invito quidem marito, qui in errore obduratus remanet. Hinc mulier anxia quærit a Bernardo, Confessario, quid sibi sit faciendum? « Debes a viro discedere, ait ille, tum « propter salutis periculum, tum quia invalidum est tuum « matrimonium. Quare potes etiam alteri nubere. » Quo certior veritatis fiat, alium etiam interrogat Sacerdotem, qui, a priore dissentiens, ait: « In pace remanere debes cum tuo viro, et maritali modo cum eo vivere. » Quapropter misera a te quærit casus solutionem.

Hinc :

Quær. *An* Tarsilla *cum viro remanere possit et cum eo maritali modo vivere? An, contra, discedere debeat, et ad novas nuptias convolare possit?*

Solutio :

1023. — *R. ad Quæs. Per se* admittenda est solutio prioris Confessarii, saltem quoad substantiam, ut sequitur ex iis omnibus quæ superius dicta sunt. Sed quoad formam minus prudens et opportuna videtur ejus responsio. Non debuisset enim adeo festinare, ut mulierem e bona fide retraheret; sed prius recurrere ad Episcopum, et per ipsum, ad S. Sedem, ut resciret modum difficultatem solvendi. Posset enim S. Sedes in tali casu concedere dispensationem in radice ad matrimonium convalidandum, quin maritus consensum renovare debeat, si prævideatur ipsum ad Sacerdotem catholicum non accessurum esse.

1024. — Aliquando etiam Curia Romana in hujusmodi casu suadet, ut sponsi in bona fide circa matrimonii invaliditatem relinquantur. Sic responsum est in casu sequenti proposito ab Episcopo Vivariensi in Galliis, anno 1843. Duo hæretici matrimonium contraxerant, quorum unus

postea Religionem catholicam amplexus est. Teneturne, ut stet matrimonium, consensum coram Parocho renovare, aut potius pars quæ Religionem catholicam amplexa est, circa validitatem matrimonii in bona fide est relinquenda? Interrogato Episcopo circa adjuncta casus, Congregatio suprema Inquisitionis respondit, 6 Julii 1848: *Conjuges de validitate matrimonii non dubitantes, in bona fide esse relinquendos, neque a participatione Sacramentorum arcendos fore.* Hæc autem resolutio ab alia particulari Congregatione adoptata est, quæ insuper addit: *Quamvis autem nulla sint illa matrimonia, consultum tamen quam maxime erit in casibus particularibus recurrere ad Sedem Apostolicam, expositis omnibus facti circumstantiis, quæ tunc modo magis opportuno huic rei providebit.—V. Perrone, ibid.*

CASUS XXXIV.

ASSISTENTIA PAROCHI 1°.

1° Sabinus, invitis parentibus, sponsalia contraxit cum Sabina. Parochus ab his requisitus, ut mox eorum matrimonio assisteret, et eodem tempore rogatus a patre Sabini ut non interveniret, declaravit se huic matrimonio non adfuturum esse, donec sponsi genitor obsisteret. Sed ecce! dum Parochus Sacrum faceret, et ad populum converteretur, adstant sponsi ante altare cum testibus, et declarant se invicem accipere pro viro et uxore. Postea recedunt et maritali more vivunt.

2° Getulius, contractis sponsalibus cum Clara, eam derelinquit, ut matrimonium contrahat cum Blandina. Id resciens Abundius Parochus, recusat matrimonio assistere. Quid tunc Getulius et Blandina? Rogant quendam amicum, ut Parochum ad mensam invitet cum duobus aliis amicis, qui futuri matrimonii testes forent. Sub convivio comparent Getulius et Blandina, et coram omnibus clara et alta voce declarant se matrimonium contrahere de præsenti. Declarat obstupefactus Parochus se minime intendere matrimonio assistere, et res sacras in medio convivio non fieri. Sed, eo renuente, abscedunt sponsi, atque ut veri conjuges vitam degunt.

HINC :

QUÆR. 1° *Quænam requiratur Parochi assistentia?*

2° *An valeat matrimonium si Parochus, licet præsens, sit invitus, vel non requisitus?*

3° *Quid ad casus?*

SOLUTIO :

1025. — *R. ad 1m Quæs.* Parochus debet esse moraliter præsens, ita ut de re peracta testimonium reddere valeat, quia ab Ecclesia ut testis principalis adhibetur. *V. Comp. n.* 851.

R. ad 2m Quæs. Valet matrimonium, licet Parochus non advocetur, neque de matrimonio contrahendo præmoneatur, sed satis est si casu in loco reperiatur, vel si alio prætextu ad aliud accersatur. Imo valet matrimonium, licet Parochus sit invitus, reluctans, vel metu ad assistendum coactus. Ratio est, quia, his non obstantibus, testimonium de re peracta perhibere potest, et proinde est vere testis. Ex variis Decisionibus *S. Cong.* constat. Attamen aliquo modo debet requiri, seu adhiberi a sponsis ut testis connubii contracti, ita ut attendat ad matrimonialem contractum coram ipso celebratum. Satis est autem ut implicite interpelletur, ita ut clare intelligat se requiri et adhiberi ut testis rei peractæ. Constat etiam ex variis Decisionibus *S. Cong.* apud *Analecta Juris Pontificii*, *t.* 2, *p.* 1891 *et seq.*

1026. — *R. ad 3m Quæs. In primo casu*, valet matrimonium. Ad hoc enim satis fuit ut Parochus certo animadverteret sponsos velle inire matrimonium, ipso præsente, et mutuum eorum consensum dari intelligeret. Licet enim mox ad altare se converterit, potuit bene verba consensum exprimentia audire. Neque necesse est ut Parochus sponsos videat, siquidem Parochus cæcus valide matrimonio assisteret. Casus similis evenit Romæ anno 1850, et declaratum est validum matrimonium ab Eminentissimo Cardinali Vicario, licet fuerit graviter illicitum, utpote cum contemptu regularum canonicarum celebratum; attamen, cum paulo post sponsus rei pœnitens a sponsa discedere vellet, et nullitatem matrimonii invocasset, res ad S. Cong. delata fuit. Interea vero exortum est etiam dubium de copula ill-

cita ex affinitate. Hoc dubio discusso, S. *Cong.* declaravit, *non constare de nullitate matrimonii. V. Analecta Juris, ibid.* Nec quæstio de Parochi valida assistentia est agitata, et proinde sufficiens visa est ad connubii valorem. Itaque saltem non constat de invaliditate hujusmodi matrimonii: ergo sponsi, licet graviter peccaverint, de valore tamen contractus nuptialis non sunt inquietandi.

1027. — *In secundo casu* validum etiam matrimonium reputandum est, quia ex circumstantiis patet Parochum fuisse adhibitum ut testem, et revera ipsum testem fuisse, seu matrimonium coram ipso sciente et vidente contractum fuisse. *Voit, n.* 1242. Non autem obstat valori matrimonii quod in mediis epulis, et repugnante Parocho, initum fuerit.

CASUS XXXV.

ASSISTENTIA PAROCHI 2°.

Salvianus, vir dives, Blandinam e domo matris abducit, et cam diuturna stupri consuetudine implicatam tenet. Postea vero, ad meliorem frugem revocatus, puellam propriis expensis in matrimonium Marino opifici collocat. Ipse Salviani Parochus matrimonium benedicit. Paucis mensibus elapsis, Blandina, virum pertæsa, rursum se domum Salviani recipit. Quapropter Marinus divortium ab ea facere statuit, imo ad alias nuptias convolare proponit, contendens matrimonium esse nullum, quia Parochus illegitimus, seu Parochus concubini, illi præsens fuit.

Hinc:

Quær. 1° *Qualis Parochus assistere debeat?*

2° *Quid de validitate præfati matrimonii?*

Solutio:

1028. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Ille solus Parochus valide assistere potest matrimonio, qui est proprius Parochus alterutrius contrahentium, seu qui in eos, vel saltem in alterutrum jurisdictionem habet. Jurisdictio autem Parochi constituitur per domicilium habituale, aut quasi-domicilium sponsorum, seu alterutrius eorum in ejus parochia. Licet

autem in aliis casibus ad quasi-domicilium requiratur habitatio alicubi per majorem anni partem, pro matrimonio tamen contrahendo, sufficit habitatio unius mensis, ut constat ex Declaratione *Benedicti XIV*, in Epistola ad Episcopum Goanum: *Paucis abhinc annis. V. Comp.*, *n.* 845-846.

1029.—*R. ad* 2^m *Quæs.* Validum est matrimonium Blandinæ et Marini. Ratio est, quia Parochus Salviani, qui huic matrimonio astitit, gaudebat jurisdictione sufficienti in Blandinam. Hæc enim e domo materna aufugiens, statuit habitare diu et indefinite apud Salvianum; hoc autem jam satis esset ut quasi-domicilium a principio acquisierit et matrimonio, elapso mense, jungi posset a Parocho loci. Sed præterea Blandina diu ibidem de facto commorata est, ergo quasi-domicilium acquisivit in loco commorationis; ergo valide a Parocho loci juncta est in matrimonium cum Marino. Ergo Marinus matrimonium ratione vinculi dissolvere nequit.

1030. — Attamen *Comitolus*, qui casum exhibet, docet invalidum esse hoc matrimonium saltem *admodum probabiliter*, *l.* 1, 9-110. Sponsi enim, ait, non sunt legitimo Parocho conjuncti, quia Blandina non habuit ibi verum domicilium, quod sic probare contendit: Illud domicilium concubinæ apud amasium est prorsus illicitum et ab Ecclesia reprobatum, ex eo quod cum injuria Ecclesiæ contractum fuerit, et proinde non est legitimum. Sed respondetur, hic agi de vero domicilio facti, quod ad valorem matrimonii sufficit; illicita enim habitatio alicubi, non impedit quominus verum domicilium per eam acquiratur. Secus meretrix, quæ decem annis alicubi habitavit, non posset ibidem matrimonium contrahere, quod videtur absurdum.

CASUS XXXVI.

ASSISTENTIA PAROCHI 3°.

Bertoldus, cælebs, vir ditissimus, solet singulis annis se conferre in villam quam habet in loco valde dissito, ut mense uno tantum, scilicet mense septembri, ibi commoretur. Data autem occasione, licet septuagenarius, matri-

monium inire statuit cum Flaviana, repugnantibus cognatis, qui hæreditati inhiabant. Voluit autem nuptias in villa inire, tempore solito quo in villam tendebat, ut majori gaudio celebrarentur. Igitur rogatus loci Parochus matrimonium benedixit, et lætii convivii particeps fuit. Paulo post Bertoldus, carens filiis, instituta uxore sua omnium bonorum hærede, repente obiit. Sed hæredes legitimi contenderunt Flavianam minime fuisse Bertoldi uxorem legitimam, quum illegitimus Parochus matrimonio astiterit, adeoque invalidum fuerit matrimonium.

Hinc :

Quær. 1° *Quid de validitate hujus matrimonii sit sentiendum ?*

2° *Quid, si Episcopus loci fuerit delegatus ab Episcopo domicilii ordinarii ad hoc matrimonium benedicendum, et ille Episcopus Parochum delegaverit ?*

Solutio :

1031. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Matrimonium istud ut invalidum habendum est. Ratio est, quia, licet ex Declaratione *Benedicti XIV*, commoratio per unum mensem sufficiat pro domicilio legitimo ad matrimonium contrahendum, attamen habitatio per unum mensem in aliquo loco, *recreationis* aut *rusticationis* causa, non habetur ut domicilium serium, seu verum.

Declarat enim *S. Cong. Conc.*, Parochum ruralem non valide assistere matrimonio eorum qui rus se conferunt *recreationis causa*, aut pro rusticanis negotiis. Hanc Declarationem refert *Bened. XIV, Inst.* 33, *n.* 7.—*Vide Analecta Juris Pontif.*, *tom.* 2, *p.* 1886. — *S. Lig. n.* 1086.

1032.—*R. ad* 2^m *Quæs.* Non satis est, et nihilominus invalide sponsi coram illo Parocho contraherent. Ratio est, quia adhuc deficeret jurisdictio propter delegationis defectum. Etenim ex præfata delegatione sequeretur Episcopum loci esse quidem delegatum, sed non infertur eum posse delegare. Jurisdictio enim delegata non potest subdelegari. Attamen valida esset delegatio, si Episcopus proprius delegaret quemlibet Sacerdotem, ab altero Episcopo designandum, quia tunc delegatio immediata ab Episcopo proprio procederet.

CASUS

DE DISPENSATIONIBUS MATRIMONII

SEU

De potestate dispensandi ; de causis dispensationis ; de obreptione et subreptione in petenda dispensatione ; de errore in postulato, vel responso ; de matrimonii revalidatione.

CASUS I.

DE POTESTATE DISPENSANDI.

1° Sinesius et Flavia, in quarto gradu affinitatis conjuncti, et diversæ diœcesis, matrimonium ineunt, obtenta dispensatione a solo sponsi Episcopo, facultatem dispensandi in tali gradu ex indulto Pontificio habente. Postea autem Parochus, qui nuptias benedixit, dubitat de matrimonii valore.

2° Anacletus, Parochus, sponsos in Ecclesia jamjam conjuncturus, detegit ipsos affinitatis impedimento obstrictos esse. Quid consilii capesset? Conjungetne illos cum impedimento dirimente? aut e contrario eos, cum magno adstantium vel totius parochiæ rumore et scandalo, dimittet? Eum undique premunt angustiæ. Quid tu ejus loco fecisses?

Hinc :

Quær. 1° *Quis dispensare possit in impedimentis matrimonii ?*

2° *An quandoque Episcopus, urgente gravissima causa, dispensare valeat ?*

3° *An validum fuerit matrimonium* Sinesii *et* Flaviæ *in primo casu?*

4° *Quid Parochus facere debuerit in secundo casu?*

Solutio :

1033. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Solus Papa dispensare potest in impedimentis dirimentibus ecclesiasticis, de jure ordinario, quia agitur de lege universalis Ecclesiæ in re gravissima. Constat ex praxi constanti Ecclesiæ, necnon ex variis Curiæ Romanæ Decisionibus. *V. Comp. n.* 861.

1034.— *R. ad* 2^m *Quæs.* Episcopus dispensare potest in iisdem impedimentis *per accidens* tantum, urgente gravissima causa, ubi periculum morâm non patitur, præsertim si matrimonium jam initum sit. Ita *communiter nunc Theologi.* Ratio est, quia in his casibus non censetur Summus Pontifex velle sibi reservare facultatem dispensandi, ex eo quod hæc reservatio verteret ad destructionem, non vero ad ædificationem : proinde merito illius consensus præsumitur; de cætero hodierna consuetudo omne dubium quod prius subesse poterat circa illam quæstionem, omnino perimit. *S. Lig. n.* 1122 *et seq.*

1035. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Valet matrimonium Sinesii et Flaviæ saltem *probabiliter*, et *probabilius* quidem videtur. Ratio est, quia, cum Episcopus aufert a suo subdito impedimentum, eum habilem reddit ad contrahendum cum altero; unus enim fieri nequit habilis ad nuptias cum altero celebrandas, quin hic etiam vicissim habilis evadat ad matrimonium cum illo ineundum, siquidem hæc omnino correlativa videntur. Adde quod Papa, Episcopum delegando, totum jus suum ei tribuit. Ergo valet Episcopi dispensatio, perinde ac si a Papa ipso concederetur. Hoc *probabile* dicit *S. Lig. n.* 1142. Insuper, si dispensatio non valeret pro utroque sponso, alter ad Papam recurrere deberet ut dispensaretur, si Episcopus proprius indulto ad dispensandum non gauderet. Sed ad quid tunc, quæso, inserviret dispensatio prior ab Episcopo obtenta? Igitur in praxi illa sententia tuto teneri potest; stante enim vera probabilitate de valore dispensationis pro utroque sponso, si forte non valeret, Ecclesia merito supplere censenda foret. Ergo de

validitate matrimonii Sinesium inter et Flaviam minimo ambigendum est. *V. Comp. n.* 863.

1036.— *R. ad 4^m Quæs* 1° Si possit adiri Episcopus, v. g. si adsit in loco, dispensatio ab eo obtinenda est, nec dubitandum quod in eo casu dispensare valeat. *S. Lig. l.* 6, *n.* 613. — *Layman*, etc.

2° Si recursus non possit haberi ad Episcopum, ut plerumque eveniet, et sponsi in ignorantia invincibili versari videantur, in bona fide sunt relinquendi, et nuptiæ permittendæ, donec dispensatio obtineri possit. *S. Lig. ibid.*, etc.

3° Si sponsi vel unus eorum impedimentum cognoscat, maxima tunc habetur difficultas. *Probabilius* Parochus posset declarare, legem Ecclesiæ non obligare in tanta necessitate, et ad matrimonii celebrationem procedere; subinde autem, et quamprimum quidem, ad dispensationem pro cautela recurrere. Ita *S. Lig. de Pœnitentia*, *n.* 613, *et alii*.

Juxta alios permitti posset simulatio contractus matrimonialis, cum proposito dispensationem quamprimum postulandi. *V. Comp. n.* 771.

CASUS II.

CAUSÆ EXPONENDÆ 1°.

Nicetas in crimen incestus lapsus est cum duabus sororibus, scilicet, Rufina et Laurentia, sibi in tertio et quarto gradu consanguineis. Postea vero Rufinam ducere exoptans, dispensationem a *Dataria* postulavit a quarto consanguinitatis gradu, tacendo tertium gradum, necnon copulam cum sponsa et illius sorore habitam. In alio autem supplici libello, ad S. Pœnitentiariam directo, impedimentum affinitatis ex copula illicita ortum solummodo expressit. Inito autem matrimonio, hæc in confessione declaravit. Quare Confessarius anxius hæret de matrimonii valore.

Hinc :

Quær. 1° *Quænam, in petitionibus matrimonialium*

dispensationum, requirantur ad earum valorem?

2° *An in casu tertius gradus, seu propior, in petitione ad valorem dispensationis, exprimi debuerit?*

3° *An invalidum fuerit matrimonium, propter omissionem circumstantiæ copulæ inter sponsos habitæ?*

SOLUTIO:

1037. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Sequentia in dispensationis petitione exprimenda necessario sunt: 1° vera causa movens ad dispensationem postulandam; 2° omnia impedimenta, etiam in specie infima, v. g. affinitas ex copula licita, vel illicita; 3° gradus consanguinitatis, vel affinitatis, aut honestatis ex matrimonio rato; et si oratores sint conjuncti in secundo gradu attingente primum, illa circumstantia necessario exprimenda est; 4° filiatio, aut compaternitas ex cognatione spirituali; 5° copula incestuosa habita inter sponsos, sive intentione facilius dispensationem obtinendi, sive etiam seclusa intentione illa; 6° si agatur de matrimonio jam contracto, exprimi debet an bona vel mala fide initum fuerit, an clandestinè, an consummatum sit. *V. Comp. n.* 867.

1038. — *R. ad* 2^m *Quæs. Negative*; licet enim, de stylo Curiæ, in linea inæquali uterque gradus exprimi debeat, attamen ad validitatem sufficit ut referatur gradus remotior a stipite, quia ille est a quo gradus numerantur. Excipitur, si oratores sint in secundo gradu attingente primum; tunc enim hæc circumstantia primi gradus necessario referenda est in petitione dispensationis, ut jam dictum est in numero præcedente.

1039. — *R. ad* 3^m *Quæs. Affirmative.* Ratio est, quia, licet non sit impedimentum dirimens matrimonii *per se*, est tamen circumstantia necessario exprimenda in petitione dispensationis, ex eo quod dispensationem reddet difficiliorem. Ergo NICETAS iterum ad S. Pœnitentiariam recurrere debet, ut novam dispensationem obtineat, matrimonii convalidandi gratia. Interea autem ab usu conjugii omnino abstinere debet, ita ut nec debitum petat, nec reddat.

CASUS III.

CAUSÆ EXPONENDÆ 2°.

GILBERTUS peccavit cum DELPHINA in secundo gradu consanguinitatis, ea intentione et communicato consilio ut dispensationem ad matrimonium contrahendum facilius impetrarent. Subinde Parochum rogat, ut sibi procuret dispensationem in secundo gradu consanguinitatis, expressa quidem copula, tacita vero intentione qua habita est. Inito autem matrimonio, stimulis conscientiæ agitatus GILBERTUS hanc intentionem Confessario aperit. Hic vero dubitat, utrum alia dispensatio sit obtinenda ad matrimonium convalidandum.

HINC:

QUÆR. 1° *An prædicta dispensatio valida fuerit?*

2° *Quid, si unus tantum e sponsis hanc intentionem facilius obtinendi dispensationem habuerit, incestum patrando? An irrita esset dispensatio?*

SOLUTIO:

1040. — *R. ad 1^m Quæs.* Invalida fuit dispensatio, et proinde irritum matrimonium. Ratio est, quia tacita est circumstantia quæ necessario erat exprimenda, quia dispensationem multo difficiliorem reddit. Ergo quamprimum ad novam dispensationem obtinendam recurrendum est.

1041. — *R. ad 2^m Quæs. Controvertitur.* Multi *negant*, teste *Lacroix*, *n.* 924; quia innocens non debet puniri ob malitiam alterius. *Affirmant* vero alii multi apud *Gobat*, *n.* 625, quia obligatio id exprimendi non est pœna, sed conditio requisita pro informatione Superioris dispensaturi. Posita autem controversia, pro valore dispensationis in eo casu standum est.

CASUS IV.

DISPENSATIO SUBREPTITIA 1°.

1° DIDACUS et SUSANNA, in secundo gradu consanguinei, incassum dispensationem ad matrimonium ineundum pos-

tularunt. Verum, instauratis post plures menses precibus iisdem, adductisque iisdem iterum rationibus, et repulsa prius habita silentio prætermissa, optatam gratiam impetrarunt. Sed, re cognita, Parochus de dispensationis valore dubitat, et inquirit an iterum ad S. Sedem sit recurrendum?

2° Fabius et Agnes, consanguinei in tertio gradu cum secundo mixto, petunt Romæ dispensationem, matrimonii contrahendi causa. Asserunt in supplici libello, nullam intervenisse copulam. Dispensatio concessa committitur Parocho ut dispenset, *si preces veritate nitantur*. Parochus examinat sponsos, et interrogat an copula intervenerit, vel non. Respondent non intervenisse ante petitam dispensationem, intervenisse autem postea. Tunc Pastor hæret, dubitans de validitate dispensationis. Insuper, cum omnia ad nuptias sint jam parata, et consanguinei hinc et inde advenerint, magis ac magis angitur.

Hinc :

* Quær. 1° *An valuerit dispensatio in primo casu, prioris repulsæ nulla facta mentione?*

2° *An in secundo casu nova requiratur dispensatio ad matrimonii valorem?*

3° *Quid Parocho agendum?*

Solutio :

1042. — *R. ad 1^m Quæs.* Valida est dispensatio a Didaco et Susanna tandem obtenta. Nihil enim habetur ex parte oratorum quod valori gratiæ concessæ obstare possit. Nulla apparet *obreptio*, vel *subreptio* in causam moventem cadens, quum rationes veritati conformes allegaverint. Neque ex ullo jure naturali, vel positivo, probari potest eos fuisse obligatos prioris repulsæ mentionem facere. Aliquando quidem mentio fieri debet alicujus gratiæ jam prius concessæ, cum scilicet prior concessio alteram difficiliorem redderet: hic autem nulla gratia concessa est. Ergo nihil prorsus obstat validitati dispensationis obtentæ. Ergo Parochus, omni dubio propulso, Didacum matrimonio conjungere potest.

1043. — *R. ad 2^m Quæs. Affirmat.* si copula habita fuerit ante dispensationis fulminationem seu exsecutionem : ex

Decisione *Congregationis Concil.* ann. 1635, necnon ex stylo Curiæ Romanæ constat. Secus vero, si copula post dispensationis exsecutionem habita fuerit; quia, applicata dispensatione, jam cessat incestus malitia. *S. Lig. n.* 1141. — *V. Comp. n.* 872.

1044. — *R. ad* 3^m *Quæs.* seu, quid in casu sit Parocho agendum?

1° Nuptiæ ad aliud tempus differendæ sunt, v. g. ex aliquo prætextu, si id fieri potest absque nimio incommodo aut gravis infamiæ periculo.

2° Re moram non patiente, recurrendum est ad Episcopum, si aditus ad ipsum pateat. Poterit enim tunc Ordinarius, aspecta gravissima necessitate, dispensationem concedere.

3° Si Episcopus nequeat adiri, Parochus, tantis angustiis pressus, poterit ad matrimonii celebrationem procedere, et postea dispensationem saltem ad cautelam postulare, ut supra dictum est in primo casu, *de Dispens. n.* 1036. — *Reuter, n.* 607

CASUS V.

DISPENSATIO SUBREPTITIA 2°.

1° Quirinus et Germana, ignorantes se quarto gradu consanguinitatis ligari, crimen turpe patrarunt. Cognito postea cognationis vinculo, incestum pluries adhuc commiserunt. Initis sponsalibus factisque proclamationibus, emergit impedimentum. Tunc a Sede Apostolica postulant, ut, impedimento cognationis sublato, ipsis liceat matrimonio jungi. Narrant vero in supplici libello, se copulam habuisse, cognationis ignaros, tacito incestu post cognitam consanguinitatem patrato. Dubitant autem postea, utrum dispensatio valeat.

2° Sylverius a Sede Romana dispensationem impetravit ad contrahendum matrimonium cum Sylvia, sibi in tertio gradu consanguinea. Verum, contracto matrimonio, incipit dubitare utrum dispensatio subreptitia ac nulla fuerit, ex eo quod in petitione nullam mentionem fecerit de voto Religionis ingrediendæ, quo se obstrinxerat. Cum autem in

proximo periculo incontinentiæ versetur, quærit an ab Episcopo ab his impedimentis dispensari possit?

HINC :

QUÆR. 1° *An dispensatio valida fuerit in primo casu?*

2° *An valida in secundo casu?*

3° *An Episcopus in secundo casu dispensare potuerit?*

SOLUTIO :

1045. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Invalida fuit dispensatio, utpote subreptitia. Etenim oratores de incestu formali a se patrato omnino siluerunt, et tantum mentionem fecerunt de incestu materiali, qui nullam ingerebat difficultatem. Circumstantia autem incestus formalis multo difficiliorem reddit dispensationem, et ideo ejus declaratio a Curia Romana requiritur quoties intercessit. Etenim, ut declaravit *Bened. XIV* in Bulla *Pastor bonus*, circumstantia copulæ *incestuosæ* necessario exprimenda est ab oratoribus consanguineis, ut dispensatio valida obtineatur ab impedimento consanguinitatis ; lex autem Ecclesiæ lata est non in odium, seu pœnam copulæ, sed incestus, siquidem circumstantia copulæ non est exprimenda ab aliis oratoribus, dispensationem de aliquo alio impedimento petentibus. Ergo, si incestus fuerit materialis, non est exprimendus, ut in primo casu, in quo sponsi ignorabant se esse consanguineos. Secus vero, si fuerit formalis, ut in secundo casu, detecto nempe consanguinitatis impedimento. Ergo oratores dolo, fraude et mendacio dispensationem obtinuerunt, siquidem Summus Pontifex videtur motus ad gratiam concedendam ex eo quod nullus incestus formalis fuerit patratus. Ergo subreptitia fuit dispensatio, cum unicum impedimentum expresserint ubi duplex erat referendum, imo et secundum negando, postulationem mendacio instruxerint. Ergo ruit concessa gratia utpote conditionalis tantum, nimirum, *si preces veritate nitantur* ; ergo invalidum matrimonium. *Comitolus, l.* 1, *q.* 104.

1046. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Nulla pariter hæc altera dispensatio habenda est. Etenim in supplici libello ea omnia exprimenda sunt, quæ dispensationem difficiliorem reddunt;

atqui in casu dispensatio difficilior redditur, cum orator pluribus impedimentis obstrictus sit, quam si uno tantum irretitus esset. Ergo unum impedimentum tacendo, scilicet, votum Religionis ingrediendæ, graviter Pontificem decepit; ergo fraudulenter gratiam petitam obtinuit; ergo ruit concessio, utpote subreptitia; ergo invalidum fuit matrimonium. *Elbel, n.* 508.

1047. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Episcopus in tali casu dispensare potest: etenim Episcopus dispensare valet in impedimentis occultis, Jure ecclesiastico introductis, ubi urget necessitas, seu instat periculum animarum, præsertim matrimonio jam contracto; atqui in nostro casu supponitur adesse vera necessitas, seu instare periculum animarum, et insuper impedimentum est occultum: ergo... Nec dicas, hic agi de impedimento consanguinitatis, quod est publicum natura sua; nam, licet publice constet Sylverium contraxisse cum consanguinea, omnes tamen supponunt et credunt impedimentum illud, dispensationis beneficio, fuisse sublatum: ergo remanet impedimentum occultum; ergo Episcopus dispensare potest. *Elbel, n.* 508. — *Sanchez, Tamburinus*, etc.

CASUS VI.

DISPENSATIO OBREPTITIA.

Longinus et Pelagia, tertio affinitatis gradu conjuncti, sponsalia ineunt cum proposito dispensationem ab impedimento petendi. Ille vero, cui cura hujus dispensationis petendæ demandata est, in supplici libello scripsit sponsos turpem inter se rem habuisse; si autem dispensatio denegetur, futurum esse ut sponsa infamiam gravem subeat, cum periculo aliud conjugium non inveniendi. Verum sane erat infamiæ periculum, ob nimiam familiaritatem inter sponsos obortam, et late divulgatam; at verum non erat eos copulam inter se habuisse. Judicavit Parochus dispensationem obreptitiam esse, et proinde nullam. Inde factum est, ut sponsi ad aliud tempus matrimonium remitterent. Postea vero contigit ut peccatum turpe patrarent, prole quoque suscepta. Igitur dispensationem iterum postularunt ab impedimento, et ad prolem legitimandam. Sed proles

obiit cum dispensatio jam fuisset exsecutioni per Commissarium demandata, matrimonio tamen nondum celebrato.

HINC :

QUÆR. 1° *An prima dispensatio valore destituta fuerit, ob falsam circumstantiam incestus adjectam?*

2° *An dispensatio altera vim suam amiserit, ob mortem prolis quæ post ejusdem exsecutionem subsecuta est?*

3° *Quid, si proles obierit ante concessam dispensationem, vel post concessam quidem, sed nondum fulminatam?*

SOLUTIO :

1048. — *R. ad* 1^m *Quæs. Neg.* Etenim, si dispensatio invalida foret, hoc proveniret, vel propter circumstantiam incestui adjectam in se, vel propter infamiam, quæ supposita est inde secutura ; atqui neutrum dici potest.

1° Quidem dispensatio non est invalida ob circumstantiam incestui falso supposita ; nam illa circumstantia in se spectata, nedum impellat Pontificem ad gratiam facilius concedendam, e contrario eam difficiliorem reddit, et idcirco de jure exprimi debet necessario, quando adest. Ergo illa circumstantia falso apposita, non censetur determinasse Papam ad favorem concedendum, siquidem eum potius cohibuisset ; ergo, ex illa parte, dispensatio invalida non est propter errorem.

1049. — 2° Sed neque irrita videtur, ex eo quod allegata fuerit infamia inde secutura pro sponsa, nisi nubat ; etenim illa causa non est falsa, sed vera : non quidem ex incestu proveniens, sed ex nimia familiaritate sponsorum, quæ longe lateque est divulgata. Ergo, si Pontifex motus est ad gratiam elargiendam ob illam causam, non fuit deceptus, cum vere causa subsistat, et preces reapse veritate nitantur. Ergo neque ex illa parte caduca est dispensatio. Ergo false judicavit Parochus dispensationem illam esse obreptitiam, et proinde nullam.

1050. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Dispensatio posterior minime

cessavit per mortem prolis. Ratio est, quia, cum dispensatio jam exsecutioni mandata fuerit, seu a Delegato S. Sedis oratoribus applicata, eo ipso impedimentum sublatum est: porro, sublato impedimento, nulla dispensatio amplius necessaria est, et nihil subsistit quo matrimonium impediatur.

1051. — *R. ad 3m Quæs.* In hypothesi cessaret dispensatio, et proinde alia requirenda esset. Ratio est, quia causa dispensandi jam non amplius subsisteret, et quando Delegatus gratiam oratoribus applicaret, jam preces non amplius veritate niterentur: porro veritas causæ non solum existere debet tempore quo dispensatio conceditur a Pontifice, sed perseverare debet usquedum a Commissario seu a Delegato applicetur, quia tunc proprie gratia conceditur. S. *Lig.* *n.* 1132. — *V. Comp. n.* 868.

CASUS VII.

DISPENSATIO PRO ITERATA COPULA.

1° Riculfus, cupiens inire matrimonium cum Martina jampridem sibi desponsata, a Confessario petit ut dispensationem a S. Pœnitentiaria impetret de impedimento affinitatis, in quod incurrerat peccando pluries carnaliter cum sponsæ suæ consanguinea in secundo gradu. Confessarius pœnitenti morem gessit. Sed heu! priusquam dispensatio Roma adveniret, Riculfus, ex humana fragilitate, denuo cum eadem consanguinea sponsæ lapsus est. Quamobrem dubitat anxius Confessarius an, hoc non obstante, dispensationem exsecutioni mandare possit.

2° Marius et Anna, consanguinei, dispensationem a Sede Romana petunt ut matrimonium inire possint, et dicunt, se incestum simul commisisse. Sed, dato Pontificio responso, sponsi incestum iterant, tum ante, tum post dispensationis fulminationem. Id resciens Parochus nescit an alia dispensatio postulanda sit. Attamen pro ejus valore præsumit, et matrimonium benedicit.

Hinc:

Quær. 1° *An valeat dispensatio in primo casu, non obstante copulæ repetitione?*

2° *An valida esset, si* RICULFUS *denuo peccasset, dispensatione jam fulminata?*

3° *An valida fuerit dispensatio* MARII *et* ANNÆ, *licet incestum iteraverint, tum ante, tum post fulminatam dispensationem?*

4° *An recursus haberi debeat ad S. Pœnit. pro incestu occulto, dum petitur a Dataria pro impedimento publico?*

SOLUTIO :

1052. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Valet dispensatio, non obstante copulæ repetitione. Ratio est, quia RICULFUS, iterando peccatum cum eadem consanguinea, non contraxit duplex impedimentum ; etenim, si decies peccaverit cum eadem muliere antequam dispensationem petat, non tenetur numerum peccatorum in supplicatione exprimere, quia unicum affinitatis impedimentum constituunt : porro non magis multiplicatur affinitas, si peccatum, petita jam dispensatione, iteretur ; quia tales dispensationes sortiuntur effectum suum, non a die missionis, sed a tempore exsecutionis. *Elbel, n* 504. — *V Comp. n.* 871.

1053. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Si RICULFUS peccasset denuo, jam fulminata dispensatione, nihilominus adhuc valida esset dispensatio, nec proinde iterari deberet. Ratio est, quia jam affinitas per dispensationem sublata foret quoad effectum matrimonium contrahendi, et proinde copula non esset amplius incestuosa. Constat ex Declaratione S. *Congr. Conc.* — *V. Comp. n.* 871.

1054. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Valida fuit dispensatio a MARIO et ANNA obtenta, licet incestum iteraverint, tum ante, tum post fulminatam dispensationem. Etenim, si peccatum iteretur ante exsecutionem gratiæ, incestus moraliter idem est, nec numerus copularum exprimi debet. Si vero iteretur fulminata dispensatione, jam Ecclesiæ prohibitio de medio sublata est, nec quidpiam superest quod matrimonium impediat, ut supra dictum est in responsione ad 2^m *Quæsitum* : ergo in nullo casu nova dispensatio postulanda est.

1055. — *R. ad* 4^m *Quæs. Affirm.* Ratio est, quia illa circumstantia constituit verum matrimonii impedimentum

siquidem, de jure, necessario in supplici libello exprimenda est : ergo, ad validitatem matrimonii, illa circumstantia declarari debet. Porro, cum nulla sit obligatio hanc circumstantiam occultam et probrosam manifestandi in petitione ad Datariam directa, sequitur eam apud Pœnitentiariam declarandam esse. S. *Lig.*, *n.* 1134, dicit non esse amplius de hoc dubitandum, post Bullam *Benedicti XIV : Pastor bonus*.

CASUS VIII.

ERROR IN DISPENSATIONE.

Maglorius, amplissimi loci Parochus, aliquando dispensationem ab impedimentis matrimonii pro subditis petendo, ex incuria, aut nimia festinatione, aut culpabili errore posuit in supplici libello *Petrum* pro *Paulo*, impedimentum *affinitatis* pro impedimento *consanguinitatis*, affinitatem *ex copula licita* pro *illicita*, gradum *tertium* pro *quarto*, aut vice versa.

Alias advertit errores similes in responso, seu in concessione gratiæ, ex parte Scribæ S. Congregationis irrepsisse, scilicet, mutata fuisse ea quæ recte ab ipso posita fuerant ; imo pluries sua propria errata a Scriba inscio emendata fuisse. Quare variis ambagibus circa dispensationis valorem in his casibus intricatur.

Hinc :

Quær. 1° *An valeat dispensatio, si irrepat error ex parte petentis ?*

2° *An valeat dispensatio, si ex parte concedentis gratiam, aut ejus Scribæ, error proveniat ?*

3° *Quid, si Superior inscius errorem petentis correxerit ?*

4° *Quid ad varios casus ?*

Solutio :

1056. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Non valet dispensatio si error versetur circa causam moventem, aut circa objectum ipsum dispensationis, sive ex culpa oratoris, sive alterius, sive ex

mera inadvertentia advenerit. Ratio patens est, scilicet, quia Superior concedit gratiam conditionate, nimirum, *si preces veritate nitantur*; atqui, in hypothesi, non sunt veritati conformes : ergo ruit dispensatio. *V. Comp. de Legibus, n.* 117 *et* 119.

1057. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Valet dispensatio. Ratio est, quia Superior censetur gratiam concedere ad mentem petentis, seu dicere : *Fiat ut petitur*. Proinde error irrepens in rescripto, concessioni jam factæ supervenit.

R. ad 3^m *Quæs.* Dispensatio, in hypothesi, invalida esset. Ratio est, quia ruit dispensatio tempore quo a Superiore conceditur, propter errorem in causam moventem, aut in ipsum objectum cadentem. Atqui dispensatio a principio invalida, nequit valida fieri in rescripto concessionis; siquidem error, seu falsitas ex parte petentis non ideo cessavit, nec Superior, erroris inscius, voluit vitium petitionis emendare, etiamsi ipsemet propria manu rescribat. Ergo...

1058. — *R. ad* 4^m *Quæs.* 1° Valet dispensatio quando Parochus, libellum conficiens, errat in persona, aut in nomine, ponendo *Petrum* pro *Paulo*, saltem *probabilius*, modo constet de corpore, seu de impedimento et de causa, quia Superior gratiam concedit pro illo qui indiget, non pro alio; quare error ille *accidentalis* videtur. *V. Comp. n.* 875.

1059. — 2° Non valet dispensatio, quando Parochus errat in impedimento, et etiam in specie infima impedimenti, v. g. ponendo affinitatem ex copula *licita* pro *illicita*; quia error afficit ipsum petitionis objectum. Neque valet dispensatio, quando ponit *quartum* gradum pro *tertio*, quia tertium in quarto non continetur, proindeque gravis error circa objectum datur. Secus vero, si ponat *tertium* pro *quarto*, quia tunc Superior concedens majorem gratiam, a fortiori concedit minorem in eodem genere, seu evidenter in majori contentam.

1060. — 3° Valet dispensatio, quoties errorem posuit in rescripto sive Superior ipse, sive ejus scriba, ut supra dictum est, in responsione ad 2^m *Quæsitum*. Non potest autem gaudere bonus Parochus, ex eo quod Scriba S. Congregationis inscius suos proprios errores correxerit, quia post concessionem correcti sunt, et proinde inutiliter. Attendat

igitur Pastor in posterum, ut ipsemet ab erroribus in supplici libello conficiendo præcaveat.

CASUS IX.

MATRIMONII REVALIDATIO 1°.

1° Melania, metu gravi a parentibus ad matrimonium coacta, primum invita quidem, sed paulatim tristitiæ oblita, libentius dein cum marito pluribus annis cohabitavit. Dum autem generaliter confiteretur ad scrupulum nescio quem diluendum, rem Confessario aperuit. Hic autem dubitat an, vel quomodo illud matrimonium revalidandum sit.

2° Philippus et Blandina, matrimonio juxta ritum Ecclesiæ contracto, impedimentum occultum detegunt. Parochus, re cognita, ocius ad S. Pœnitentiariam recurrit, ut pro eis dispensationem obtineat; sed nescit an matrimonium sit iterum solemniter in Ecclesia celebrandum, et dubii hujus solutionem petit.

Hinc :

Quær. 1° *An consensus ex utraque parte renovandus sit, ubi matrimonium fuit nullum defectu consensus ex parte unius e sponsis?*

2° *Quid de* Melania *dicendum?*

3° *An matrimonium in secundo casu solemniter renovandum sit?*

Solutio:

1061. — *R. ad* 1^m *Quæs. Negative* juxta sententiam communiorem et veriorem, ut ait *S. Lig. n.* 1114; sed sufficit ut pars quæ ficte consensit, aut metum passa est, consensum suum secreto renovet. Ratio est, quia in matrimonio non requiritur essentialiter simultaneitas consensus sponsorum, sed sufficit unio moralis, nempe si consensus perseveret moraliter dum consensus alterius ponitur : matrimonium enim cum rationem contractus habeat, contractuum naturam induere debet; atqui in aliis contractibus simultaneus consensus inter contrahentes minime requiritur: ergo, neque in matrimonio. Etenim, ideo matrimonium fuit nullum, quia defuit consensus ex parte illius qui ficte con-

sensit, vel metum passus est : ergo, cum jam præcesserit verus consensus ex parte alterius, et virtualiter perseveret per cohabitationem, satis est quod accedat consensus illius qui ficte consensit. Nec obstat quod consensus sponsi, qui liber fuit metu vel fictione, nullus sit, irrito stante contractu ; quia, licet contractus nullus fuerit, et consensus illius non habuerit effectum, fuit tamen verus consensus, et, quum perseveret moraliter, satis est ad matrimonium validum reddendum, si consensus compartis accedat.

1062. — Constat insuper ex variis locis Juris canonici, præsertim ex *C. ad id* 21 *de Sponsalibus*, ubi casus affertur de puella quadam, quæ cum nuptias contraxisset sine consensu suo interno, et deinde illas ideo invalidas censuisset, ac ad secundum conjugium transiisset, jussu Pontificis debuit ad priores redire nuptias, quia diu cum priore viro habitaverat, et ideo præsumebatur verum consensum præstitisse. Ergo Papa, in hoc casu, censuit consensum in viro datum, validum fuisse et moraliter perseverasse, et conjugium, accedente consensu mulieris per cohabitationem, confirmatum esse.

1063. — *Objiciunt* adversarii Decisionem quamdam *Clementis VIII* in oppositum. Sed de ea non constat, saltem ut constat de tot oraculis in jure ipso consignatis, quibus nostra doctrina luculenter confirmatur. Igitur, si *Clemens VIII* aliud reapse asseruit, dicendum est illum tanquam Doctorem privatum locutum esse. *S. Lig. in Hom. apost. n.* 80, tradit tanquam probabiliorem nostram doctrinam, quam in opere majori, *n.* 1114, dicit esse veriorem, et proinde moraliter certam. Nihilominus, relata adversariorum sententia, sic concludit : « Sed non video quomodo responderi possit textibus relatis Juris canonici, præsertim *in C. ad id de Sponsalibus*. » In praxi sane sequenda est sententia tutior ad cautelam, ubi consensus alterius partis facile haberi potest; si autem difficilius obtineri posset, pro valore matrimonii standum est. *Carrière*, etc.

1064. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Scilicet, Melania non tenetur monere conjugem de infirmo suo consensu, ut suum consensum renovet, nisi forte ad cautelam, si facile id fieri possit. Imo, neque tenetur Melania suum proprium consensum explicite renovare ad matrimonii firmitatem, quia

jam implicite renovavit per spontaneam cohabitationem cum marito per plures annos, ut constat ex textu Juris supra relato, *C. ad id de Sponsalibus*. Igitur jam conjugium confirmatum est, nec amplius mulier discedere posset.

1065. — *R. ad* 3^m *Quæs. Nego*, stante casu ut jacet, scilicet, quia agitur de impedimento occulto. Etenim forma a *Concilio Trident.* præscripta non fuit tam ad testandam matrimonii validitatem, quam ad probandam externam matrimonii celebrationem, ut periculum removeatur ne iidem conjuges alias nuptias ineant. Finis autem ille fuit sufficienter obtentus per priorem solemnitatem; præterea, cum impedimentum sit occultum, scandala et maxima incommoda ex nova solemnitate orirentur. Secus vero dicendum foret, si impedimentum esset publicum, quia tunc urgeret ratio scandali tollendi, aut præcavendi. Etenim, cum publice constet de matrimonii invaliditate, publice etiam constare debet de ejus revalidatione; secus finis a *Conc. Trid.* intentus non obtineretur. *V. Comp. n.* 898. — *S. Lig. n.* 1110-1112.

CASUS X.

MATRIMONII REVALIDATIO 2°.

Dorothea, tempore sponsalium, cum fratre sponsi peccavit. Cum ante celebrandas nuptias confessa fuisset, a Confessario audivit, se impedimentum dirimens contraxisse. Nihilominus in suo proposito pergens, mala fide matrimonium inivit, in quo per quadraginta annos perseveravit, pluribus inde liberis susceptis. Tandem, periculose decumbens, et de salute æterna amittenda timens, Confessarium petiit, atque ei miserum animæ suæ statum aperuit. Sed hic dubitat quid in præsentibus angustiis sit faciendum?

Hinc:

Quær. 1° *An, in præfato casu, Confessarius debuerit pœnitentem monere de impedimento ipsi ignoto?*

2° *Quid nunc agendum, aut mulieri suadendum?*

3° *An consensus sit ab utraque parte renovandus, ad matrimonium validum reddendum?*

SOLUTIO :

1066. — *R. ad* 1^m *Quæs.* 1° Ante omnia debuit Confessarius sedulo et prudenter interrogare pœnitentem, ut resciret an peccatum fuerit consummatum, vel contra num intercesserit onanismus, seu utrum a complice cautum fuerit ut generatio impediretur. Ratio est, quia, si res ita se habuit, nullum intervenit impedimentum, siquidem ad affinitatem contrahendam requiritur copula perfecta, seu talis ex qua generatio sequi possit.

1067. — 2° Si revera de impedimento constet, magna prudentia opus est ad illud manifestandum. Indagandum est enim an pœnitens sit in bona vel mala fide, et utrum fructus sit ex monitione sperandus. Plerumque declarandum est impedimentum quod deprehenditur ante contractum matrimonium, tum quia maxima incommoda ex matrimonio invalido secutura sunt, tum etiam quia communiter ex monitione fructus speratur, præsertim si non tam cito instet nuptiarum celebratio, ita ut suppetat tempus dispensationem obtinendi, et etiam si Confessarius ostendat media facilia hanc consequendi, vel etiam se offerat ad eamdem pro pœnitente postulandam. Multo difficilior autem est monitio, si, contracto jam matrimonio, facienda foret, imo per se esset omittenda ob proximum periculum pro conjugibus peccandi formaliter in usu matrimonii. *Recole dicta supra de Bannis, cas.* 5, *ad* 2^m *Quæs. n.* 888.

1068. —*R. ad* 2^m *Quæs.* Confessarius ad infirmam vocatus imprimis attendere debuit an fuerit spes recuperandæ sanitatis, necne. Si nulla fuit, Sacerdos debuit excipere confessionem quo meliori modo potuit, et pœnitentem de peccatis dolentem absolvere, marito relicto in bona fide, quæ nec ipsi, nec prolibus nullo modo nocebit; si vero affulgeat spes valetudinis recuperandæ, ad Confessarium pertinebit ut quamprimum conetur dispensationem impetrare, vel ab Episcopo, vel, si res moram patiatur, a Summo Pontifice, et, ea impetrata, procedere ad matrimonii revalidationem. *Elbel, n.* 348.

1069. — *R. ad* 3^m *Quæs. Controvertitur. Probabilius affirm.* cum sententia communiori, quia impedimentum tollit efficaciam consensus a principio, et proinde, nisi renovetur, inefficax remanet; et præterea hæc consensus renovatio a S. Pœnitentiaria requiritur. *Negant* tamen non pauci, quia consensus, licet effectu suo caruerit, stante impedimento, fuit tamen jure naturæ validus : ergo, sublato impedimento, sufficit prior consensus, qui propter obicem tantum non valebat; nec obstat clausula S. Pœnitentiariæ, quæ haberi potest non ut vera conditio, sed ut mera instructio. A prima autem sententia non est recedendum, nisi dispensatio in radice obtineatur. *V. Comp. n.* 896.

CASUS XI.

MATRIMONII REVALIDATIO 3°.

Cornelia, materfamilias, a decem annis turpiter egit cum Silvario, filiæ suæ sponso, antequam hic eam duceret. Graviter quidem suspicata est inductum fuisse propterea matrimonii impedimentum, nunquam tamen abhinc id fateri ausa est. Tandem, conscientia acriter exstimulante, confessionem generalem instituit, et rem totam aperuit. Inde vero angustiæ pro Confessario. Nollet Cornelia ut filia sua de re olim cum ipsius viro gesta quidpiam intelligeret. Si Confessarius secreto dispensationem obtineat, quomodo uni, vel utrique conjugi erit applicanda? Virum, impedimenti auctorem, accersere vellet; sed ipse a tempore matrimonii nunquam ad confitendum accessit, et sane etiam rogatus non accedet. Insuper ille summa difficultate de nullitate matrimonii, et de renovando consensu admoneri posset. Tanta dubitatione pressus Confessarius, a viro Theologo postulat quid sit faciendum?

Hinc :

Quær. 1° *An conjuges in bona fide sint reliquendi, si de invaliditate matrimonii absque maxima difficultate moneri nequeant ?*

2° *An hic sit casus dispensationem in radice petendi?*

3° *Quomodo dispensatio obtenta applicanda erit ?*

SOLUTIO :

1070. — *R. ad* 1^m *Quæs. Affirm. per se loquendo.* Ratio est, quia ex una parte invaliditas matrimonii non nocet neque conjugibus neque eorum filiis, cum omnes in bona fide reperiantur. Accedit quod incommoda maxima procurandi ejusmodi matrimonii validitatem, causa sunt sufficiens ut Pastor animarum, vel Confessarius, peccata conjugum mere materialia permittat. Attamen, si facile obtineri posset dispensatio in radice, hæc a S. Sede postulanda foret, saltem si unus e sponsis absque nimia difficultate moneri valeret.

1071. — *R. ad* 2^m *Quæs. Affirm.* Tres enim conditiones requiruntur ut beneficium dispensationis in radice obtineri possit, scilicet : 1° ut conjunctio sponsorum habuerit speciem veri matrimonii, et non fuerit manifeste fornicaria ; 2° ut consensus utriusque perseveret ; 3° ut adsit ingens et gravissima causa. *V. Comp. n.* 903. Porro in casu præfatæ conditiones habentur : etenim adest species veri matrimonii, cum uterque sponsus sit in bona fide, et nuptiæ juxta præscriptum Ecclesiæ celebratæ sint ; consensus quoque sponsorum perseveravit, cum nullam suspicionem impedimenti habeant ; tandem adest causa valde gravis, sum vir minime moneri possit ut consensum renovet, vel caltem difficillime, et proinde dispensatio ordinaria non sufficeret, cum renovationem utriusque partis requirat. Ergo, in casu, ad dispensationem in radice recurrendum est.

1072. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Adhortanda CORNELIA ut sub aliquo prætextu filiam suam ducat confitendi gratia ad eumdem Confessarium, qui pœnitenti, etiam impedimenti ignaræ, gratiam prius obtentam applicabit. Si nullus conjugum accerseri possit, hoc in supplici libello ad S. Pœnitentiariam declarandum foret, ut amplissimam concederet gratiam, scilicet, ut dispensaret, *partibus etiam non monitis.* Cæterum, stante tanta difficultate, putatitii conjuges in bona fide relinqui possent.

CASUS XII.

MATRIMONII REVALIDATIO 4°.

RANULFUS et TARSILIA, matrimonio clandestine, seu coram solo magistratu civili contracto, multis annis in hoc lugendo statu permanserunt. Tandem, cum exercitia spiritualia in parochia peragerentur, TARSILIA vehementi concione de judicio divino commota, ad meliorem frugem se recepit, et nuptialem benedictionem admodum exoptavit.

RANULFUS autem, licet enixe ab uxore rogatus, recusat accedere ad Ecclesiam, in qua a viginti annis pedem non fixit. Parochus cum duobus Missionariis pergit ad hominem invisendum et rogandum, ut a proposito discedat; sed incassum: « Sinite me, inquit ille, sufficienter sum conjugatus; vivo cum uxore contentus; nihil amplius mihi optandum est. » Accepto hoc infausto responso, mœrens Parochus cum sociis recessit.

HINC:

QUÆR. 1° *Quid faciendum, si sponsi clandestine conjuncti nolint ad Ecclesiam accedere?*

2° *Quid, si unus consentiat ad matrimonium instaurandum, et alter nolit?*

3° *Quid de ratione agendi Parochi in propos casu, vel quid ipsi fuisset agendum?*

SOLUTIO:

1073. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Conjungendi sunt in domo sua, vel in alio loco ab ipsis electo, sed coram testibus gravibus, quorum ope convalidatio hujus matrimonii publica evadere possit, si hoc requiratur ad scandalum tollendum, scilicet: si invaliditas conjunctionis prioris notoria sit.

1074. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Quam maxime adhortandus erit renuens ut tandem consentiat; si autem renuere pergat, inducendus est ut aliquem loco suo procuratorem constituat ad matrimonium nomine suo contrahendum, aut saltem consensum suum exprimat per epistolam Parocho deferendam. Quod si adhuc nollet, ad dispensationem in

radice recurrendum est. Sic *Cardin. Caprara.* — *V. Comp. n.* 893.

1075. — *R ad 3m Quæs.* In casu inducendus fuisset Ranulfus ad consensum hic et nunc renovandum coram præsente Parocho, et duobus Missionariis, rei testibus. Facile illa renovatio consensus obtineri potuisset, ut patet ex ejus verbis : « Vivo cum uxore contentus. » Quare de hoc non cogitarunt neque Parochus, neque ejus socii? mens sane illis læva fuit. Quid vero, si Ranulfus consensum renovare noluisset? Adhortandus fuisset ad renovationem hanc alibi per procuratorem faciendam, vel ad dispensationem in radice recurrendum fuisset, ut supra dictum est.

CASUS XIII.

MATRIMONIUM TER CELEBRATUM.

Victorinus et Veronica, inito bona fide matrimonio, susceptaque numerosa prole, summa pace gaudebant. Huc usque bene. Sed ecce Florimundus Parochus, multis post annis, quonam casu nescio, detegit præfatos conjuges vinculo consanguinitatis in quarto gradu ligari. Ocius se accingit ad matrimonium rite convalidandum. Obtenta debita dispensatione, assumptis secum duobus testibus, tendit ad domum conjugum, impedimentum declarat, et, obtenta consensus renovatione, matrimonii vitium sanat.

Florimundus tam felici exitu gestiebat, cum audivit Victorinum, priusquam Veronicam duceret, consortium jam ejusdem consanguinea habuisse. Obstupefactus, et mœrens ad domum Victorini advolat, declaratque iterum, invalidum esse matrimonium, ac opus esse nova dispensatione, et conjugii instauratione. Mirantur conjuges, exandescit paterfamilias; unde hoc, mussitat uxor? « Secretum meum mihi, exclamat Parochus; sed nihil valet vestrum matrimonium, et ideo necessario est iterandum, nisi in perpetuo concubinatu vitam ducere velitis. » Obtenta igitur dispensatione, Parochus, majoris secreti causa, assumpto secum solo Vicario cum ancilla, procedit ad matrimonii convalidationem; et, re peracta : « Valete, ait Victorinus et ne, quæso et obsecro, redeatis unquam; sin minus ego vos furca expellam. »

HINC :

QUÆR. 1° *An recte egerit Parochus instaurando prima vice matrimonium in domicilio conjugum, vel utrum id in Ecclesia coram testibus facere debuisset?*

2° *An recte egerit admonendo statim conjuges de secundo impedimento ab illis contracto?*

3° *An recte egerit instaurando matrimonium secunda vice extra forum internum, et adhibendo testes, præsertim ancillam?*

SOLUTIO :

1076. — *R. ad* 1^m *Quæs* Matrimonium ut in casu minime fuit renovandum solemniter in Ecclesia, quia impedimentum, ut supponitur, erat occultum, proindeque etiam secreta matrimonii nullitas. Eadem ratione neque Parochus debuit secum testes adhibere, ut revalidationem in domicilio conjugum obtineret; nam testes ad solemnitatem adhibentur: atqui in casu nulla solemnitas fuit adhibenda; e contrario instauratio matrimonii omnino fuit occulte facienda, juxta dicta supra, *cas.* 9, *ad* 2^m *Quæs. n.* 1065. Sufficiebat igitur ut ipse Parochus solus in domum conjugum se conferret, vel ut eos accerseret, consensus utriusque renovationem obtinendi gratia. Imo neque præsentia Parochi ad hoc necessaria fuit, cum conjuges admoniti consensum secum renovare potuerint; melius tamen est ut Parochus interveniat, quando impedimentum, absque incommodo, utrique manifestare potest, ad tollendas ambages, aut moram quam conjuges interponere possent. *S. Lig. n.* 1110-1112.

1077. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Non recte egit hac secunda vice FLORIMUNDUS Parochus, statim conjugibus impedimentum novum patefaciendo, priusquam dispensationem obtinuisset; debuisset iterum facere, sicut egit prima vice, seu postulare secreto dispensationem, et, ea obtenta, prudenter procedere ad matrimonium revalidandum; secus enim conjuges putatitii, interea, periculo peccandi formaliter in usu matrimonii exponerentur. Præterea prudentia

caruit Florimundus, tam præcipitanter et tam clare novum matrimonii vitium aperiendo; potuit enim præbere causam uxori turpitudinem mariti sui graviter suspicandi, cum periculo jurgiorum et odiorum inter conjugatos.

1078. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Non recte egit Florimundus Parochus, procedendo secunda vice ad matrimonii revalidationem. Etenim dispensatio obtenta a S. Pœnit., ut est dispensatio quæ obtinetur de impedimento affinitatis ex copula illicita, fulminari tantum debet in foro interno ab ipso Confessario. Ergo graviter erravit Parochus dispensationem exsequendo in foro externo, et testes adhibendo, præsertim loquacem ancillam in re secretissima. Mulieres sane ut testes adhiberi possunt in matrimonii solemnitate tantum ubi nullum est servandum secretum, sed e contrario testimonium publice perhibendum. In casu autem nostro, nullus testis fuisset adhibendus, et a fortiori nulla femina, et res tota in confessione peragenda erat cum uno ex conjugibus, prudenter admonito de matrimonii invaliditate, et de necessitate obtinendi renovationem consensus compartis, nisi dispensatio fuerit in radice. In casu, facilius admoneretur vir, utpote criminis reus, et ad confitendum induceretur; clarius enim intelligeret quare matrimonium renovandum esset. *V. Comp. n.* 880 *et* 884.

CASUS

DE CONJUGUM DIRECTIONE

SEU

Præsertim circa debitum matrimoniale, et ejus abusum seu onanismum.

CASUS I.

OBLIGATIO DEBITI.

1° Ursula, uxor, ob dolores partus et nutritionis incommoda maximo tædio affecta, statuit in posterum debitum marito non amplius concedere. Cum autem nolit a proposito suo recedere, absque absolutione a Confessario dimittitur.

2° Germana, materfamilias, debitum viro præstare non vult, ex eo quod prolem numerosiorem jam habeat, et insuper bonis fortunæ destituatur: melius enim est, inquit, filios non parere, quam eos ad miseram vitam procreare.

3° Agnes debitum viro denegat, quia novit tum ex propria experientia, tum ex medicorum declaratione, se absque probabili mortis periculo parere non posse.

4° Victoria magna tristitia laborat, eo quod omnes filii quos genuit nati sunt mortui; quapropter nullos alios in posterum generare statuit, adeoque debitum marito denegare.

5° Tecla in magna anxietate conscientiæ versatur, propter virum qui frequenter solet debitum conjugale persolvere modo venialiter malo, v. g. situ innaturali. Nollet peccato viri cooperari, licet leve sit; sed timet ne ipsi displiceat, eumque contristetur. Quærit igitur quid facere possit, vel debeat?

HINC :

QUÆR. *Quid sentiendum in præfatis casibus?*

SOLUTIO :

1079. — *R. In primo casu* URSULA non potest a peccato, et quidem gravi, immunis esse. Recte igitur absque absolutione a Confessario dimissa est. Uxor excusari nequit a debito reddendo ob ordinaria partus, vel nutritionis incommoda, neque ob dolores moderatos, aut etiam graves sed non diuturnos, v. g. capitis per plures menses post partum, neque ob valetudinem aliquo modo debilitatam : quia hæc omnia conditioni matrimoniali sunt annexa; et uxor, vi contractus, corpus suum ad finem generationis tradendo, censetur se obligasse ad omnia incommoda generationem concomitantia, vel subsequentia.

1080. — *In secundo casu* GERMANA excusari nequit a debito matrimoniali, nisi de consensu viri. Ratio est, quia procreatio prolis spectat ad præcipuum finem matrimonii, cui postponendum est quodvis incommodum *de se* non extraordinarium. Secus enim obligatio debiti facillime et plerumque declinari posset a muliere, cum magno viri gravamine, et incontinentiæ periculo. Debebat igitur GERMANA ad hæc incommoda attendere antequam nuptiis inhiaret : in præsenti vero ut ea subeat necesse est. Confidat autem in Deo summe providenti, qui *dat jumentis escam ipsorum, et pullis corvorum invocantibus eum. Ps.* 146. 9. — *S. Lig. n.* 941.

1081. — *In tertio casu* AGNETI indulgendum est. Etenim non tenetur ad debitum reddendum uxor quæ in tantis constituitur angustiis, quia solutio debiti cum detrimento gravi urgere nequit; mulier enim matrimonium contrahens non censetur se obligare ad onera omnino extraordinaria, et ad vitam suam prodendam, ut marito obtemperet. Attamen plerumque attendendum non est ad dolores primi partus, cum majores in hoc esse soleant. *S. Lig. n.* 953.

1082. — *In quarto casu* non videtur inquietanda VICTORIA *per se*, si infortunium illud proveniat ex aliquo vitio organico ex quo partus difficillimus efficitur, et fœtus, antequam in lucem prodeat, exstinguitur. Ratio est, quia re-

medium huic malo non suppetit, et hoc nimium generat mœrorem. Excipe tamen, si dissidia inter conjuges ex debiti denegatione subsecutura sint. *S. Lig. n.* 952-953.

1083. — *In quinto casu*, quid vero Teclæ respondendum? *Per se* ab omni obligatione excusanda est. Ratio hujus decisionis est, quia actus conjugalis tali modo exercitus est illicitus; vir autem ad actum illicitum jus strictum habere non potest. Potest tamen uxor debitum simili modo peragendum permittere ex aliqua rationabili causa, v. g., si incommoda notabilia ex debiti denegatione timeat, nempe viri aliquam offensionem, etc. *S. Lig. n.* 946. Cæterum non sunt ingerendi scrupuli ingenuæ mulieri, quæ pro bono pacis, et ne quid pejus contingat, marito obtemperat quoties agitur tantum de culpa veniali, quam facile impedire nequit. *Billuart, Reuter*, etc.

CASUS II.

OBEX AD DEBITUM 1°.

1° Leonia, puella annos viginti nata, votum castitatis perpetuum emittit. Pluribus autem annis abhinc elapsis, a parentibus inducta, nuptiis favorabilibus quæ occurrunt, corde et animo inhiat. Ast quid de voto? Illud nemini aperire audet. Hoc igitur non obstante, matrimonium perficit; verum mox angustiæ incipiunt. Statuit quidem solutionem ab illo vinculo quamprimum petere; sed interea debitum marito petenti reddere cogitur; imo, ut ipsi placeat, aliquando et ipsa petit. Denique, stimulis conscientiæ agitata, adit Confessarium cui omnia pandit.

2° Rosalia, matrimonio bona fide contracto, mox incipit dubitare de aliquo affinitatis secreto impedimento. Perseverat nihilominus in cohabitatione cum viro, donec de matrimonii nullitate certa fiat. Comperto autem postea impedimento, quærit anxia a Confessario quid sit faciendum? « Neganda omnino cohabitatio, inquit ille, usquedum dispensatio obtenta fuerit. » Sed pessimus exitus consilii sequitur; obligatur enim Rosalia ad debitum viro furenti reddendum ex metu gravissimo, imo sub mortis periculo. Quamobrem, ut e tantis angustiis eripiatur, votis mariti obtemperat,

HINC :

QUÆR. 1° *Quid agendum a Confessario cum* LEONIA *in primo casu? An ei permittendum ut debitum petat et reddat, instante viro, donec a voto dispensetur?*

2° *An* ROSALIA, *in secundo casu, debitum marito reddere possit, ut vitet malam tractationem, vel mortis periculum?*

3° *An saltem passive se habere possit?*

4° *Quis ab impedimento in utroque casu dispensare valeat?*

SOLUTIO :

1084. — *R. ad* 1^m *Quæs.* LEONIA 1° nec petere nec reddere potest debitum primo bimestri a die celebrationis matrimonii, si tempus illud non adhuc effluxit. Ratio est, quia hoc tempore conjuges, ex privilegio divino per Ecclesiam declarato, eximuntur ab obligatione debiti reddendi, ut videant an statum religiosum amplecti velint. *V. Comp n.* 759.

1085. — 2° LEONIA potest quidem debitum reddere, elapso primo bimestri, ut juri compartis satisfaciat; sed non potest petere, donec a voto dispensetur, quia hoc esset voti violatio.—3° Debet autem omnino abstinere a debito conjugali, si alter consentiat, vel jus petendi amiserit, v. g. per adulterium, vel incestum. *V. Comp. n.* 780.

1086. — *R. ad* 2^m *Quæs. Nego* omnino. Ratio est, quia, nullitate matrimonii certo cognita, copula conjugalis ROSALIÆ esset vere fornicaria; atqui fornicatio est quid intrinsece malum: ergo nunquam licet, ne ad mortem quidem standam; nec refert quod maritus ignorans impedimentum sit in bona fide, et jus suum, ut putat, prosequatur, quia, stante matrimonii nullitate, nullum jus habet, licet se habere existimet.

1087. — *R. ad* 3^m *Quæs. Controvertitur.* Hic redit casus utrum mulier vi oppressa debeat potius permittere se occidi quam violari Duplex datur sententia probabilis: prior negat, quia mulier se passive habendo rei intrinsece malæ cooperatur; posterior vero affirmat, quia mulier se passive

habendo nullum actum ponit, sed tantum ex gravissima causa, seu ex metu mortis, omittit resistentiam externam, et denegat positive omnem consensum internum : hæc autem permissio non est cooperatio formalis, sed mere materialis, et sufficienter metu mortis excusatur. Verum supponitur semper nullum adesse periculum consensus in delectationem veneream. *V. Comp. l. de Act. hum. n.* 21, *et de* 3° *Præc. n.* 390. — *S. Lig. l.* 4, *n.* 368.

1088.—*Objicies :* Si mulier se passive habere potest, juxta sententiam probabiliorem modo enuntiatam, ergo simpliciter debitum reddere potest, siquidem hoc est pro muliere idem ac se passive habere.

R. Nego conseq. et paritatem. Ratio est, quia, secundum usum communem loquendi, reddere debitum minime idem est ac se passive habere : etenim reddens debitum vere cooperatur, cum consentiat in viri actionem, et corpus suum ejus voluntati simpliciter subjiciat ; dum mulier quæ se passive habet, ex dictis : 1° in actionem viri minime consentit ; 2° consensum in delectationem constanter excludit ; 3° vi opprimitur, et ex solo metu gravissimo resistentiam externam omittit. *Elbel, n.* 419, 423.

1089. — *R. ad* 4^m *Quæs.* Episcopus in utroque casu dispensare potest. Etenim, *in primo casu*, Episcopus dispensare potest a voto castitatis, contracto matrimonio, ad usum matrimonii restituendum : sic ex consuetudine, juxta communem sententiam. Insuper reservatio hujus voti Summo Pontifici cederet in destructionem, non in ædificationem, cum tantum periculum in hoc casu communiter insiet. *S. Lig. n.* 987. — *Recole dicta cas.* 2, *de impedimentis matrimonii, ad* 2^m *Quæs. n.* 930.

1090. — *In secundo* autem *casu* dispensare etiam potest Episcopus, licet agatur de impedimento dirimente, quia ingens datur periculum in mora, juxta superius dicta *cas.* 1, *de Disp., ad* 2^m *Quæs. n.* 1034. — *S. Lig. n.* 1123, *et alii communiter.*

CASUS III.

OBEX AD 2° DEBITUM.

Basilissa, pia mulier, contracto matrimonio, statuit

castitatem conjugalem servare tam perfecte quam fieri possit, illæso mariti jure. Quapropter ea de re votum emittit. Sed postea quærit quomodo votum illud servare possit, vel debeat: an viro blandiri possit, et sic ei occasionem dare debitum conjugale petendi? Adeo autem voto adhæret, ut quamlibet ejus commutationem respuat. Interea autem Hiparcus, vir ejus, in contrariam abiens viam, adulterio, imo et incestu cum ejusdem Basilissæ consobrina secreto se contaminavit.

Hinc :

Quær. 1° *Quomodo amittatur jus ad debitum petendum?*

2° *An conjux votum emittere possit debitum non petendi?*

3° *A quo jus amissum sit restituendum?*

4° *Quid ad casum?*

Solutio :

1091. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Amittitur jus petendi debitum :

1° *Per adulterium.* Conjux innocens non tenetur debitum reddere comparti de adulterio culpabili, quia frangenti fidem fides non amplius debetur, ut ex verbis J. Christi ipsius constat. Attamen adulter non peccat, debitum petendo, licet non possit stricte illud exigere; posset etiam illud exigere, si compars ei condonaverit, vel si ipse in idem crimen lapsus fuerit, quia tunc esset compensatio injuriæ. Quid vero, si compars innocens crimen ignoret? Adulter potest petere et exigere debitum, quia non tenetur sibi ipsi pœnam infligere, nemine cogente.

1092. — 2° *Per affinitatem* matrimonio supervenientem, nempe, si unus conjugum incestum commiserit cum consanguineo alterius in primo vel in secundo gradu. Tunc incestuosus non potest debitum petere; potest autem et debet reddere, quia alter innocens puniri non debet. Attamen aliquando etiam petere potest, si advertat quod alter petere non audet, et versetur in periculo incontinentiæ, vel si mulier ex verecundia abstinere videatur, quia tunc est potius reddere quam petere.

1093. — 3° *Per votum castitatis*, sive emissum sit ante sive post matrimonium. Conjux voto ligatus non potest petere debitum; tenetur autem reddere, sicut dictum est modo de impedimento affinitatis, si excipiatur primum bimestre, in quo reddere nequit, quia alter tunc temporis nullum jus habet. Si vero uterque conjux votum castitatis emiserit, nullus neque debitum petere, neque reddere potest. *V. Comp. n.* 780-910-915. — *S. Lig. n.* 930. — *V. supra cas.* 2, *de impedim. ad* 1^m *Quæs.*

1094. — *R. ad* 2^m *Quæs. Distinguendum est.* Non potest seorsim uterque conjux emittere votum non petendi debitum simpliciter sine restrictione, quia aliquando votum illud alteri valde onerosum evaderet, et jus illius læderet: sic vir, qui debitum petere solet, ut consuetudo est virorum, vovere nequit petitionis omissionem, quia gravamen notabile uxori crearet. Multo facilius autem uxor votum hujusmodi facere potest, quia uxores sic communiter petere non solent, vel petitionem omittendo non sunt viris onerosæ. Responsio igitur ad *Quæsitum* a solis circumstantiis personarum pendet.

1095. — *R. ad* 3^m *Quæs.* 1° Jus debitum petendi restitui potest ab Episcopo. Etenim, licet pœna hæc lege communi Ecclesiæ sit constituta, Episcopus tamen in ea dispensare potest, saltem ex consuetudine generali ubique vigente, ut testantur communiter Theologi. Episcopus autem dispensare potest in iis omnibus quæ obstant exercitio jurium matrimonialium. Potest quoque hanc facultatem delegare non solum in particulari, sed etiam modo generali. *S. Lig. n.* 1076.

2° Restitui etiam potest jus petendi debitum a Regularibus, ut constat ex eorum privilegiis, sed de licentia Superiorum suorum. *S. Lig. n.* 1076-1126, etc. — *V. Comp. n.* 124 *et* 175, *de Statibus.*

1096. — *R. ad* 4^m *Quæs. In primo casu* valet votum Basilissæ, cum hujusmodi votum non videatur viro onerosum, nec proinde jura ejus ideo lædantur. Basilissa igitur debitum petere nequit, sed reddere debet donec vir jus suum non amittat. Cæterum, uxor se gerere potest erga maritum ut aliæ honestæ uxores, quæ signa amicitiæ convenientia viris suis præbent, eisque blandiuntur, ut

eorum affectum foveant. Postquam autem vir jus suum amisit per adulterium aut incestum, non potest amplius debitum reddere : nam vovit castitatem servare tam perfecte quam posset, illæso jure mariti; atqui negando debitum, nullum jus violat, cum hic nullum jus amplius habeat. Ergo...

CASUS IV.

OBEX AD DEBITUM 3°.

1° NARCISSUS, AGATHÆ maritus, triplicem patravit incestum, scilicet : 1° peccavit, dum esset ebrius, cum BLANDINA, AGATHÆ sorore; 2° peccavit cum filia BLANDINÆ, quam noctis tempore aliam esse putabat; 3° peccavit cum SYLVIA, sibimetipsi in secundo gradu consanguinitatis conjuncta. Cum autem ad confitendum accessisset, et hæc exposuisset, audit a Confessario, se in triplex impedimentum ad petendum debitum incurrisse.

2° ROSALIA, RUFINI uxor, metu gravi a VULPINO, mariti fratre, ad peccandum inducitur. Quapropter misera prohibetur a Confessario ne debitum petat, donec dispensata fuerit ab impedimento juri debitum petendi obstante.

HINC :

QUÆR. 1° *An ignorantia juris vel facti excuset a pœna privationis debiti?*

2° *An metus gravis ab eadem pœna eximat?*

3° *Quid ad utrumque casum?*

SOLUTIO :

1097.— *R. ad* 1^m *Quæs.* 1° Excusat *certo* ignorantia facti, seu quando quis ignorat personam cum qua peccat esse compartis consanguineam. Ratio est, quia privatio juris petendi debitum est pœna pro peccato incestus inflicta; ubi autem deest culpa incestus, pœna incurri nequit.

2° *Probabilius* etiam excusat ignorantia juris, seu quando peccans ignorat legem Ecclesiæ, hanc pœnam constituentem. Ratio est, quia, cum pœna sit imposita a lege humana, ille qui cum ejus ignorantia contra illam operatur, excu-

satur a pœna, sicut excusatur a legis transgressione; prius enim est legem transgredi, quam pœnam ab ea impositam lucre. Ita *communius* cum *S. Lig. n.* 1072. — *Suarez, Sanchez*, etc.

1098. — *R. ad* 2^m *Quæs. Affirm. probabilius*, licet metus a peccato non excuset. Ratio est, quia metus gravis excusat a legibus humanis, etsi a lege naturali eximere non valeat. Ita *communius* cum *S. Lig. n.* 1071, contra *alios.*

1099. — *R. ad* 3^m *Quæs.* 1° *Quoad* NARCISSUM: 1° non amisit jus petendi debitum in primo casu, quia non peccavit formaliter, utpote ratione destitutus; 2° neque amisit jus in secundo casu, quia incestus ab eo patratus materialis tantum fuit, non vero formalis, cum ignoraverit complicem suam uxoris consanguineam esse; 3° neque in tertio casu, quia affinitatem contrahere non potuit cum propria consanguinea peccando: affinitas enim non contrahitur nisi per copulam viri cum consanguineis uxoris, et vice versa. *V. S. Lig. n.* 1070 *et seq.* — *V. Comp. n.* 811-815.

1100. — 2° *Quoad* ROSALIAM: Certo jus debitum petendi non amisit, si violentiam absolutam passa est, ut patet, siquidem, secluso peccato, pœna incurri non potest. Imo *probabilius*, neque destituta est jure debitum petendi, licet graviter peccaverit; quia, ob metum gravem, a pœna ecclesiastica incestuosis inflicta excusari censetur, ut supra dictum est. Ergo erravit Confessarius, debiti petitionem ROSALIÆ prohibendo, donec dispensationem obtinuerit; nulla enim dispensatione indigebat.

CASUS V.

INSTRUCTIO PRO SPONSIS ET CONJUGIBUS.

1° DOMITILLA, puella, accedens ad Confessarium: « Pater, inquit, proxime nuptura sum. Obligationes status matrimonialis penitus ignoro. Audivi multa in eo reperiri salutis æternæ pericula, seu frequentes peccandi occasiones. Volo tamen animæ meæ prospicere. Velis igitur, Pater, mihi declarare quænam sint sub peccato mortali aut veniali prohibita. »

2° VENEFRIDA, a paucis diebus vel mensibus matrimonio conjuncta, accedit ad Confessarium, magna anxietate pressa circa ea quæ in statu conjugali licita vel illicita sunt, et enixe postulat ut ab eo de his omnibus instruatur.

HINC :

QUÆR. 1° *Quid* DOMITILLÆ *respondendum ? an expediat ut in particulari edoceatur ?*

2° *Quomodo cum* VENEFRIDA *agendum ?*

SOLUTIO :

1101. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Confessarius valde prudenter et caute cum DOMITILLA procedere debet, nempe modo generali tantum, ad particularia minime descendendo ; cavendum enim est ne scandalum pœnitenti creet, officia conjugum minutatim evolvendo. Hæc autem proferre potest : « Sanctum est matrimonium, vocaturque ab Apostolo « *magnum in Christo et in Ecclesia* ; adeoque sancte in « hoc sacro vinculo vivendum est. Non omnia sane in « conjugio licita sunt, sed ea tantum quæ ad illius finem « conducunt. Generatim obedientiam viro tuo præstare « debes, nisi clare intelligas aliquid mali tibi præcipi, « aut a te postulari. Ne tardes, quæso, ad sacrum Pœni- « tentiæ tribunal iterum accedere ; tum autem, si difficul- « tas quæpiam in mentem tibi venerit, eam Confessario « tuo candide aperies. » *Reuter, Neo-Confessarius, part.* 2, *n.* 113.

1102. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Eadem fere cautela erga VENEFRIDAM, recens conjugatam, agendum est. Generatim non præeat Confessarius, sed interroganti pœnitenti respondeat tantum in genere, scilicet, ea conjugibus licere quæ ad prolis susceptionem conducunt ; nihil esse faciendum quod huic fini matrimonii adversetur ; omnia honeste, et secundum ordinem a natura institutum peragenda esse. Confessarius igitur ad particularia non deveniat, sed sinat ut mulier proprias difficultates exponat, si quas habeat quibus angatur, et tunc iis breviter respondebit. *Reuter, Neo-Confessarius, ibid.*

CASUS VI.

ONANISMUS 1°.

ROMANA virum habet impium, procreare liberos fastidientem, saturandæ vero libidinis cupidum; qui idcirco, dum ad uxorem accedit, infandum Onæ crimen semper patrat. Hoc ROMANÆ notissimum. Itaque luget, atque ingemiscit pia mulier. Si virum admoneat de usu matrimonii rite obeundo, vel si debitum ob abusum ei deneget, verbis asperis et durioribus verberibus excipitur. Timens divinam offensam, nescit misera quo se vertat. Undique ambagibus premitur. Pergit ad Confessarium, consilii petendi causa. Ab eo quærit utrum debitum viro petenti reddere possit, et an poscere sit sibi criminosum? Utrumque flagitiosum esse asserit Confessarius, quia crimen Onæ est quid intrinsece malum, etiam ex parte uxoris utpote cooperantis. Quare omnia mala et ipsam mortem esse sufferendam ab uxore, potius quam tanto scelere fœdari. Mœrens ROMANA a Confessario recedit, et præ dolore mortem appetit.

HINC :

QUÆR. 1° *An unquam in viro onanismus excusari possit a mortali?*

2° *An a peccato excusari valeat mulier invita, virum onanistam patiens ex gravi causa?*

3° *An vero excusetur mulier, debitum sine gravi causa viro onanistæ reddens? et an petere possit?*

4° *Quid de casu?*

SOLUTIO :

1103. — *R. ad 1^m Quæs. Neg.* omnino, quia infandus ille actus est semper viro voluntarius; is enim est semper agens, dum mulier se pasive habere potest. Malitia onanismi intrinseca consistit in hoc quod vir copula incepta se retrahat, ne semen in corpore mulieris effundatur, et proinde ne generatio inde sequatur; hoc autem est semper

intrinsece malum. Ergo vir nunquam a peccato gravi excusari potest; ergo nunquam est absolvendus, nisi de peccato doleat, et emendationem promittat.

1104.— *R. ad* 2^m *Quæs. Affirm.*, modo interius peccatum detestetur, ac displicentiam suam signis aut verbis ostendat. Ratio est: 1° quia rei licitæ vacat, scilicet, actui conjugali; actus enim ille non est malus ex parte onanistæ, nisi in fine, quando se retrahit. Hæc autem inconstantia quæ actum intrinsece malum reddit, est omnino independens a muliere, quæ se mere passive habet. 2° Quia mulier non tenetur cum gravi suo incommodo, seu cum periculo jurgiorum, etc., peccatum mariti impedire. 3° Quia constat ex variis responsionibus *S. Pœnit.* talem uxorem non esse inquietandam. *V. Comp. n.* 922-927.

1105.— *R. ad* 3^m *Quæs.* 1° Non videtur excusanda mulier, quæ sine gravi ratione debitum viro reddit, quando certo ipsi constat quod ille sit male acturus. Ratio est, quia ad cooperandum peccato alterius, licet materialiter tantum, causa gravis et proportionata requiritur. Constat etiam ex variis responsionibus *S. Pœnit.* quæ semper causam gravem requirunt, ut mulier virum onanistam patiatur. *V. Comp. n.* 927. Causæ autem graves fere semper habentur, v. g., timor fundatus graviter viro displicendi, et pace in vita conjugali carendi, etc. Attamen *S. Lig., n.* 947, dicit uxorem *probabilius* posse, imo et teneri debitum reddere viro onanistæ, absque gravi causa: ratio est, ait, quia maritus jus habet ad copulam, et mulier, si non possit eum ab ea avertere per monitionem, non cooperatur peccato mariti reddendo debitum, quia cooperatur tantum copulæ inceptæ, non vero actioni viri quando, imperfecta copula, se retrahit. Sed recentibus *S. Pœnit.* responsis nunc standum est.

2° Certo autem uxor non potest debitum petere a viro onanista absque gravi causa, v. g., si ipsa periculo gravi incontinentiæ exponatur; quia cooperatio etiam materialis sine justa ratione permitti nequit. Secus vero, si uxor gravi de causa debitum petat; quia tunc a peccato cooperationis excusatur. *S. Lig. n.* 947. Constat etiam ex Declaratione *Card. de Gregorio*, S. Pœnitentiariæ Præfecto. *V. Comp. n.* 925.

1106.— *R. ad 4m Quæs.* In casu Romana nullo modo erat inquietanda, cum ex gravi causa viro onanistæ debitum reddere impellatur. Erravit igitur et graviter Confessarius, eam de peccato mortali et de cooperatione intrinsece mala damnando. Id quidem asserebant olim Theologi non pauci; sed, re melius perpensa, Theologi recentiores communissime docuerunt mulierem non facere rem intrinsece malam, debitum viro onanistæ reddendo cum gravi causa. Omne dubium hac de re nunc rejiciendum est post memoratam S. *Pœnitentiariæ* Decisionem; quis enim Confessarius graviter illicitum, et quidem intrinsece malum declarabit id quod Theologi communiter, et ipsa tribunalia Romana permittunt? Igitur doctrinam suam emendare debet Confessarius, et mœrentem Romanam confestim consolari, ne præ tristitia et dolore mortem invocet.

CASUS VII.

ONANISMUS 2°.

1° Florianus, Missionarius, maximis laborat difficultatibus circa conjugatos audiendos et absolvendos. Urget et instat in inquirendis peccatis, et juribus matrimonii oppositis. Omnes pœnitentes vinculo nuptiali conjugatos de his sedulo interrogat. Quos autem reperit his sordibus inquinatos non absolvit, nisi prælabita experientia quod in matrimonio debite vixerint; imo, pro sacramentali pœnitentia ante absolutionem adimplenda, conjugale debitum rite reddendum eis injungit.

2° Arnaldus, pariter Missionarius, alia principia docet et sequitur. Tenet enim nunquam pœnitentes hac de re esse interrogandos, licet ex adjunctis videantur prævaricatores, et taceant; imo non esse audiendos, si interrogent, at per effugium eis esse respondendum : quia, si sint in bona fide, ab ea non sunt extrahendi; si non sint, in ea sunt indirecte constituendi, ut salvi fiant.

Hinc :

Quær. 1° *An, vel quomodo interrogandi sint conjuges de peccatis operi conjugali oppositis?*

2° *An sint interrogandi, ubi nulla occurrit gravis suspicio quod in his deliquerint?*

3° *Quid de sententia eorum qui tenent conjuges nunquam esse interrogandos?*

4° *Quid de agendi ratione utriusque Missionarii?*

SOLUTIO :

1107. — *R. ad 1^m Quæs.* Conjuges interrogandi non sunt de peccatis in usu matrimonii patratis, nisi obiter et perpaucis, propter incommoda quæ ex multiplicatis interrogationibus sequerentur. Igitur, si locus sit interrogandi, breviter et modo generali tantum fieri debet, ut occasio detur pœnitenti, si reus sit, sese accusandi et obligationi suæ satisfaciendi. Confessarius enim constituitur ad pœnitentem adjuvandum quidem, ut viam ipsi sternat; sed non tenetur interrogare de iis omnibus quæ pœnitens declarare debet: porro, si hoc verum est generatim loquendo, quanto magis in præsenti materia quæ majoribus quidem scatet incommodis!

1108. — *R. ad 2^m Quæs.* Minime gentium : hinc si tibi occurrant pœnitentes qui christiane vivant, neque soleant frequenter in mortalia prolabi, et interdum, decurrente anno, confiteantur et communicent, ab iis de actu conjugali interrogandis abstinere potes; imo *per se* debes, nisi tibi appareat suspicio valde gravis quod in peccato sint lapsi; a fortiori altum servare debes silentium, si conjuges frequenter confiteri soleant.

1109. — *R. ad 3^m Quæs.* Illa sententia minime servanda est; e contrario prorsus rejicienda. Constat ex recenti Decisione *S. Cong. Inquisitionis*, die 21 Maii 1851. Quæsitum enim fuerat, qua nota digna foret sequens propositio : *Nunquam expedit interrogare de hac materia (onanismi) utriusque sexus conjuges, etiamsi prudenter timeatur ne conjuges, sive vir, sive mulier, abutantur matrimonio.* Responsum fuit : *Propositionem prout jacet esse falsam, nimis laxam et in praxi periculosam.* Præfata autem Consultatio, cum *S. Congr.* responso, sic jacet :

Consultatio circa onanismum.

Quæritur a Sede Apostolica qua nota theologica dignæ sint tres propositiones sequentes, nimirum :

« 1° Ob rationes honestas, conjugibus uti licet matrimo-« nio eo modo quo usus est *Onan*.

« 2° Probabile est istum matrimonii usum non esse « prohibitum de jure naturali.

« 3° Nunquam expedit interrogare de hac materia utrius-« que sexus conjuges, etiamsi prudenter timeatur ne con-« juges, sive vir, sive uxor, matrimonio abutantur. »

Responsum die 21 *Maii* 1851.

In Congregatione generali S. Rom. Inquisitionis, Eminentissimi et Reverendissimi Generales Inquisitores rescribi mandarunt :

« *Ad* 1^m^ : Propositionem esse *scandalosam, erroneam* et « *juri naturali matrimonii contrariam.*

« *Ad* 2^m^ : Propositionem esse *scandalosam*, *erroneam* et « alias implicite *damnatam* ab Inn. XI, prop. 49, quæ sic « jacet : *Mollities jure naturali prohibita non est...*

« *Ad* 3^m^ : Propositionem prout jacet esse *falsam*, nimis « *laxam* et in praxi *periculosam.* »

Revera Confessarius munus suum medici, doctoris et judicis adimplere debet circa conjugum obligationes debitum matrimoniale spectantes, sicut in cæteris; sed majori prudentia et interrogationum sobrietate in hac materia uti debet.

1110. — *Objicies* : Sed cavendum est ne conjuges, qui forte in bona fide versantur, ab ea eruantur, et subinde peccata formalia committant.

R. Si valeret objectio, jam neminem in re qualibet interrogare posses, ne pœnitentes a bona fide excutias. Jam facillimum evaderet munus Confessarii, et plerumque abjicere deberet Sacerdos, Vicarius Christi, in tribunali Pœnitentiæ partes medici, doctoris et judicis. Theologi docent quidem communiter omittendas esse interrogationes, ubi ex una parte constat de bona fide pœnitentium, et ex altera prævidetur eos non obtemperaturos monitioni :

sed in casu nostro non semper tibi constat de bona fide; ad summum enim de ejus existentia dubitas. Imo sæpe constat vel de mala fide pœnitentium, vel de eorum ignorantia vincibili; ea enim quæ repugnant juri naturali, ut repugnat onanismus, non tam generaliter ignorantur.

1111. — *R. ad 4m Quæs. In primo casu,* omnino arguendus et damnandus FLORIANUS : 1° quia omnes conjugatos de usu conjugali illicito interrogat, siquidem plerumque hac de re inquirendum non est; 2° quia sedulo interrogat, cum nonnisi generaliter et breviter sit interrogandum, v. g. an pœnitens aliquid indebite circa matrimonium egerit; 3° quia requirit ut pœnitentes de onanismo rei experientiam recte de usu matrimonii faciant antequam absolvantur : hoc enim maximis incommodis obnoxium est, et, si malunt a conjugio omnino abstinere, ad illud cogi non possunt; 4° quia idipsum pro salutari pœnitentia imposuit : hoc enim Confessarium et confessionem in contemptum et derisionem vertere potest.

1112. — *In secundo casu,* arguendus pariter et damnandus ARNALDUS : 1° quia docet doctrinam falsam et periculosam, scilicet : nunquam esse de usu conjugii pœnitentes interrogandos, juxta superius dicta in *responsione ad 3m Quæs.*; 2° quia docet pœnitentes non esse audiendos si hac de re interrogent : Confessarius enim ut doctor non debet celare veritatem, præsertim iis qui eam requirunt; insuper ii qui interrogant, eo ipso in bona fide, seu in ignorantia invincibili non versantur; 3° quia docet pœnitentes in bona fide esse constituendos saltem *indirecte*, quod falsum est et absurdum.

CASUS VIII.

ONANISMUS 3°.

HUMBERTUS, Confessarius, sic in sequentibus casibus :

1° Ratum habet difficile credendum esse viris emendationem in usu matrimonii promittentibus, adeoque eis ipso absolutionem communiter denegat, usquedum firmitatem propositi longo temporis intervallo probaverit.

2° Uxores non absolvit, nisi toties quoties repugnantiam exteriorem, et quidem maximam, viro onanistæ ostenderint, et pessimum exitum ex denegatione debiti timuerint

3° De peccato mortali damnat uxorem in usu illo matrimonii, delectationi sensibili consensum præbentem, licet a peccato viri abhorruerit, et repugnantiam suam viro ostenderit.

4° Graviter arguit uxores quæ interne cupiunt prole non gravari, licet debitum recte adimplere velint, et a peccato abhorreant.

HINC :

QUÆR. 1° *An absolvi possint onanistæ recidivi, si emendationem promittant ?*

2° *Quid agendum cum uxoribus onanistarum, quæ nollent quidem Deum offendere, sed nollent etiam filios procreare ?*

3° *Quid de doctrina et praxi* HUMBERTI *in singulis ?*

SOLUTIO :

1113. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Tractandi sunt onanistæ recidivi sicut alii qui in alia peccata relabuntur ; regulæ igitur quæ communiter statuuntur pro recidivis, iis etiam sunt applicandæ. Quare, si onanistæ recidivi videantur vere de peccatis dolere, et emendationem serio promittere, absolvendi sunt.

1114. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Non paucæ uxores in istis ambagibus versantes reperiuntur, quæ abhorrent quidem a peccato mortali, quia nollent in æternam damnationem incurrere, sed etiam a filiis procreandis deterrentur. In praxi requiritur : 1° ut nullo actu positivo viri peccato cooperentur neque verbis, neque signis, nec querimoniis de prole numerosiore, etc.; 2° ut displicentiam externam habeant de peccato a conjuge commisso. His autem stantibus, non sunt inquietandæ uxores respectu onanismi, licet molestiam ac repugnantiam notabilem experiantur relative ad generationem : repugnantia enim ob partus dolores, et metum mortis forte ex partu secuturæ, naturalis est ; neque arguendæ sunt mulieres conjugatæ ex eo quod desiderent non habere plures filios, siquidem hujusmodi desiderium nihil mali continet, modo peccato viri non cooperentur, neque in eo sibi complaceant. Compescendæ etiam sunt

uxores timoratæ conscientiæ, quæ timent ne affectu interno in prava viri actione delectentur, ut filios non procreent: quia, cum plerumque a peccato gravi abhorreant, non consentur hujusmodi complacentiæ inhærere; proindeque absque difficultate sunt absolvendæ.

1115. — *R. ad* 3^m *Quæs.* — *Quoad* 1^m *casum*, Humbertus severiorem procul dubio se habuit erga viros emendationem promittentes. Si Confessarium decipiant, ipsi viderint. Tutus erit in conscientia Confessarius *per se*, si illi asseverent se dolere de præterito, et promittere emendationem de futuro; nihil aliud inquirendum remanet. Nec admittenda praxis Humberti de firmitate propositi per temporis diuturni intervallum probanda; quia relapsus minime probat propositum defuisse, siquidem sæpe etiam qui firmiter proponunt se peccatum vitaturos, relabuntur. *V. Comp. de Pœnit. n.* 623.

1116. — *Quoad* 2^m *casum*, iterum severiorem praxim sequitur Humbertus: non enim necessarium est ut uxores toties quoties displicentiam suam viro manifestent; sed sufficit si interdum id faciant, ita ut vir habitualiter existimet suam agendi rationem uxori displicere. Neque necesse est ut uxor pessimum exitum timeat ex denegatione debiti ad illud concedendum, sed satis est ut reformidet grave incommodum quodcumque, v. gr. si vir cessaret dare signa amicitiæ, aut se ostenderet valde offensum; tunc enim ejus consortium fieret ingratum, et magnum incommodum pro *uxore* tractu temporis induceret.

Quoad 3^m *casum*, errat quoque apertissime Humbertus. Uxor enim in actu copulæ conjugali delectationem sensibilem admittere semper potest, licet prævideat virum peccatum *Onæ* patraturum esse: actus enim ille est in se honestus et mulieri permissus; satis est igitur ut peccato viri non consentiat.

1117. — *Quoad* 4^m *casum*, atque iterum errat Confessarius, arguendo de peccato uxores quæ interne optant ut prolem non habeant; sufficit enim ut nullo actu positivo, ut supra dictum est, prævaricationi conjugis cooperentur, nec ejus peccato assentiant. Cavent tamen illæ mulieres ne in tali desiderio, cæteroquin licito, diutius immorentur. Morosa enim illa consideratio non raro earum mentem perturbat, et quibusdam periculosa est.

CASUS

DE CENSURIS

SEU

De conditionibus ad censuram contrahendam requisitis; de absolutione a censuris; de excommunicatione in genere, et ratione duelli, lectionis librorum prohibitorum, clausuræ religiosæ; de suspensione; de sepultura ecclesiastica; de interdicto.

CASUS I.

CONDITIONES CENSURARUM.

1° MARTIALIS, miles, duello lacessitus, ægerrime, sed metu gravi adactus acceptans, adeo infeliciter se gessit, ut ab adversario transverberatus fuerit. Humi prostratus, sanguine perfusus, Sacerdotem reclamat. Præsto advolat VICTORINUS, militum Capellanus, qui inter alia MARTIALEM interrogat an censuram duello annexam esse cognoverit; respondet moribundus, se quidem cognovisse duellum esse gravissimum peccatum, sed ignorasse illud ab Ecclesia sub aliqua pœna prohibitum fuisse.

2° GASPARUS, Episcopus, prohibuit sub pœna excommunicationis Clero suo lusum chartarum in publicis diversoriis. ALBINUS et CYRILLUS, Sacerdotes, per aliam diœcesim iter agentes, hujusmodi ludo vacant. ALBINUS advertens adversarium contra leges lusus fraudulenter agere, ex subito iræ motu ei alapam impingit. CYRILLUS, injuriam non ferens, statim ALBINUM repercutit.

HINC:

QUÆR. 1° *Quænam conditiones ad censuram contrahendam requirantur?*

2° *An vel quænam ignorantia, vel metus, a censura excuset?*

3° *An* MARTIALIS *in primo casu censuram contraxisse censeatur, seu an vel quomodo a simplici Sacerdote absolvi potuerit?*

4° *An* ALBINUS *et* CYRILLUS *in secundo casu censuram contraxerint, aspectis præfatis circumstantiis?*

SOLUTIO :

1118. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Requiruntur conditiones sequentes : ut sit peccatum mortale, externum, consummatum opere, et conjunctum cum contumacia contra legem Ecclesiæ, aut præceptum Superioris. *V. Comp. n.* 934.

R. ad 2^m *Quæs.* 1° Excusat a censura ignorantia invincibilis tum facti, v. g. si quis ignorat se ponere actum contra legem, puta, si percutiat Sacerdotem credens esse laicum; tum juris, id est, si quis ignorat aliquid prohiberi sub pœna censuræ. Constat ex Jure can. *V. Comp. n.* 938. — *S. Lig. n.* 43.

2° Excusat etiam ignorantia vincibilis, si non sit graviter culpabilis, quia ignorans non potest dici contumax in Ecclesiam; secus vero si ignorantia sit graviter culpabilis, seu crassa, quia sic ignorans bene potest censeri contumax, nisi censura contra scienter agentes lata fuerit. *S. Lig. n.* 43.

3° Metus gravis etiam excusat a censura, saltem generatim; ratio est, quia leges ecclesiasticæ pœnales non videntur urgere cum tanto incommodo : etenim peccans sub influxu metus gravis, licet sit reus peccati mortalis, non videtur esse contumax in Ecclesiam. *S. Lig. n.* 46. — *V. Comp. n.* 940.

1119. — *R. ad* 3^m *Quæs.* MARTIALIS minime incurrit in excommunicationem latam contra duellantes, ex duplici ratione : 1° quia metu gravi adductus est ad duellum; 2° quia ignoravit censuram latam esse in eos qui duello confligunt. Præterea, etsi censuram contraxisset, in tanta necessitate, seu extremitate, *indirecte* a simplici Sacerdote absolvi potuisset, cum onere ut, si convaluisset, se præsen-

taret Superiori, vel delegato, ubi aditus facilis ad Superiorem non patuisset.

1120. — *R. ad 4m Quæs.* 1° Albinus et Cyrillus non incurrerunt in censuram ludendo extra diœcesim: ratio est quia statutum Episcopi ita generaliter latum, est lex territorialis, quæ proinde non se extendit extra diœcesim; secus autem, si prohibitio facta sit alicui, aut aliquibus in particulari, quia tunc esset personalis. *S. Lig. n.* 15 *et seq.* — *Reuter, n.* 270.

2° Neque præfati Clerici in censuram incurrerunt se invicem percutiendo, quia ad censuram contrahendam requiritur peccatum mortale; porro neque Albinus, neque Cyrillus censetur graviter peccasse. Percussio enim unius et repercussio alterius, ex motu primo-primo habita, caruit advertentia perfecta ad peccandum lethaliter requisita. Ergo neuter incurrit in excommunicationem contra percussores Clericorum latam.

CASUS II.

ABSOLUTIO A CENSURIS.

1° Sidonius, simplex Sacerdos, ad moribundi confessionem excipiendam vocatus, cum variis censuris innodatum reperit: v. g. ratione duelli, plurimæ percussionis Clericorum, necnon nominis sectæ massonicæ dati, etc.... Nescit Confessarius an sit recurrendum ad Episcopum, cum sit adhuc possibilis recursus. Tandem absolvit ægrotum cum expressa conditione, ut ipse sistat se coram Episcopo, si a morbo convalescat.

2° Renatus, Sacerdos extraneus, duplici suspensione papali et episcopali innodatus, pergit ad quamdam domum Regularium ut exercitia spiritualia peragat, sperans se a Patribus se utroque vinculo solvendum esse.

Hinc :

Quær. 1° *Quis absolvere possit a censuris in genere?*

2° *Quis vero specialim in morte?*

3° *An recte egerit* Sidonius *in* 1° *casu? aut quid ipsi agendum fuisset?*

4° *An* RENATUS *in* 2° *casu absolvi possit a Confessario tum a peccatis, tum a censuris?*

SOLUTIO :

1121. — *R. ad* 1^m *Quæs.* 1° Censuræ *ab homine* solvi possunt tantum a proprio Superiore qui censuram tulit, aut ab ejus successore vel delegato, aut a primo Superiore.

2° Episcopi, ex privilegio a S. Sede concesso, absolvere possunt a casibus occultis papalibus, iis exceptis qui in Bulla *Cœnæ* continentur. *V Comp. de Statibus, n.* 124, *et de Pœnit. n.* 577. Constat ex *Conc. Trid. sess.* 24, *de Reformatione, c.* 6, *Liceat.* — Sed hæc facultas ad casus ante Conc. Trid. reservatos est restringenda. *Recole dicta supra de Pœnit. n.* 645.

R. ad 2^m *Quæs.* Quilibet Confessarius absolvere potest, saltem indirecte, a censuris, quoad eos qui in articulo mortis versantur, cum onere se præsentandi Superiori vel delegato, si convaluerint. *Scavini, de Censuris, c.* 7. — *S. Lig. n.* 92.

1122. — *R. ad* 3^m *Quæs.* 1° Si casus illi erant *occulti*, debuisset SIDONIUS ad Episcopum recurrere, cum recursus esset possibilis, nisi tamen fuerit difficilis, aspectis præsentibus circumstantiis. Ratio est, quia casus papales *occulti*, ex concessione *Conc. Trid.*, subjacent jurisdictioni ordinariæ Episcoporum, cum restrictione modo data, *n.* præced.

2° Si casus erant *notorii*, adhuc *probabilius* recurrendum fuisset ad Episcopum, quia censuræ solvi nequeunt ab inferiore, quoties recursus ad Superiorem haberi potest. Insuper Episcopus absolvere potest a censuris publicis, tanquam delegatus S. Sedis, eos qui Romam ire nequeunt. Porro ægrotus, vel moribundus versabatur in illo casu. Ergo.... *Ita communiter.* — Plures tamen dicunt, moribundum posse absolvi a simplice Confessario, quia Episcopi nihil possunt circa censuras *papales publicas;* ac proinde majori jurisdictione non pollent, quam simplex Confessarius. Hæc sententia non est *improbabilis*, ut merito asserit *S. Lig. n.* 563. — *V. Comp. n.* 952, *et de Pœnit. n.* 579. — Si æger autem convalescat et a censura publica fuerit absolutus, sistere se debet non coram Episcopo, sed coram

Summo Pontifice, vel ejus delegato; attamen, si personaliter Romam ire nequeat, satis erit si Episcopum adeat.

1123. — *R. ad 4^m Quæs.* 1° Renatus non potest absolvi per Confessarium regularem a suspensione episcopali, seclusa speciali licentia Ordinarii, quia jurisdictione destituitur. — 2° Potest autem absolvi a suspensione papali de jure, si casus sit occultus, ut constat ex privilegiis Regularium, supposita approbatione Episcopi ad confessiones audiendas.—3° Potest in omni casu absolvi a peccatis, etiam remanente vinculo unius aut alterius suspensionis, quia suspensio non privat beneficio absolutionis. *V. Comp. n.* 993.

CASUS III.

EXCOMMUNICATIO.

Marinus, Parochus, aliqua excommunicatione, qua de causa nescio, obstrictus, et criminis pœnitens, cupit Sacramento Pœnitentiæ conscientiam abstergere; sed, deficiente Confessarii copia, voti compos fieri nequit. Interea ad ministranda Sacramenta, tum mulieri puerperæ, tum genitæ proli advocatur. Magna angitur perplexitate. Quid faciet? Pergit tamen, quia absque famæ periculo impedimentum quo ligatur patefacere non potest. Sed postea apud Theologos inquirit, utrum valide et licite egerit?

Hinc :

Quær. 1° *Quinam sint effectus excommunicationis?*

2° *An* Marinus *valide Sacramenta ministraverit?*

3° *An licite; vel an irregularitatem contraxerit?*

4° *Quid, si fuisset nominatim excommunicatus?*

Solutio :

1124. — *R. ad 1^m Quæs.* Effectus excommunicationis sunt : privatio susceptionis et administrationis Sacramentorum, suffragiorum Ecclesiæ, divinorum Officiorum, sepulturæ sacræ, jurisdictionis ecclesiasticæ et beneficiorum. *V. Comp. n.* 960 *et seq.*

1125. — *R. ad 2^m Quæs.* 1° Nulla difficultas pro Bap-

tismo, ad cujus valorem nulla requiritur jurisdictio, siquidem a quolibet homine, vel femina, positis ponendis, valide administrari potest. 2° Valet etiam administratio Sacramenti Pœnitentiæ: ratio est, quia, licet Marinus inciderit in excommunicationem, fuit tamen toleratus, siquidem non supponitur nominatim excommunicatus; atqui excommunicatus toleratus non privatur jurisdictione: ergo post excommunicationem, uti prius, valide Sacramentum Pœnitentiæ ministrare potest.

1126. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Marinus licite potuit utrumque Sacramentum ministrare, imo et debuit. Ratio est: 1° Quia excommunicatio privare non potest facultate ministrandi Sacramenta in casu necessitatis; secus enim lex Ecclesiæ esset in ruinam, et non in ædificationem: atqui, si Marinus potuit licite, etiam debuit Sacramentum utrumque ministrare, urgente scilicet lege caritatis et officii proprii. Ergo... 2° Quia excommunicatus toleratus, etiam seclusa necessitate, Sacramenta fidelibus conferre potest, quoties ad id est requisitus; fideles enim possunt communicare cum ipso, præsertim ad bonum proprium, et proinde eum requirere possunt. Ergo eorum requisitioni acquiescere potest et debet; sed actum contritionis prius præmittere tenetur, ut in statu gratiæ Sacramenta conferat. *Elbel, n.* 53.

1127. — *R. ad* 4^m *Quæs.* Si Marinus fuisset nominatim excommunicatus, nihilominus adhuc potuisset et debuisset præfata conferre Sacramenta, stante proximi extrema necessitate; omnis enim Sacerdos, quantumvis excommunicatus, vel etiam degradatus, absolvere potest fideles in articulo mortis, cum ita statuerit pia Mater Ecclesia, ne quis ob defectum Sacramenti pereat; seclusa autem necessitate, excommunicatus vitandus omni jurisdictione destituitur. *V. Comp. n.* 960, *et de Pœnit. n.* 550.

CASUS IV.

DUELLUM.

1° Honoratus et Nicasius, milites, habita inter se gravi querela, stringunt gladios. Honoratus dicit: *Veni foras, et rem tibi ostendam.* Eunt et pugnant; sed, intervenienti-

bus amicis, ab invicem separantur. Altero die HONORATUS scribit NICASIO : *A prandio, hora tertia, cupio te videre in prato suburbano, et rem tibi ostendere.* Litteras defert PATERNUS, qui etiam gladium suum HONORATO ad pugnandum commodat. Comparent HONORATUS et NICASIUS, dicto tempore et loco nominato dimicaturi, magna comitante caterva. Jam certamen ineunt, et mox HONORATUS infeliciter occumbit.

2° NICANDER a NAZARIO contumeliis appetitus, ei duellum condicit certo loco et tempore ineundum ; ad locum pugnæ accedit NICANDER, magno septus comitatu. Eodem se contulere nonnulli, futuri certaminis spectatores. Verum, NAZARIO in campum non descendente, pugna locum non habuit.

HINC :

QUÆR. 1° *Per quale duellum censura contrahatur?*

2° *An duellantes in primo casu excommunicationem contraxerint, tum prima, tum secunda vice?*

3° *Quid de* PATERNI *cooperatione?*

4° *An* NICANDER *in secundo casu excommunicatione ligatus censeri debeat? An ejus comites et alii spectatores?*

SOLUTIO :

1128. — *R. ad* 1^m *Quæs.* **Censura seu excommunicatio** contra duellantes contrahitur tantum per duellum in stricto sensu habitum, seu per pugnam periculosam duorum, ex condicto præcedenti de loco et tempore. Aliqui etiam dicunt condictum debere etiam esse de armis ; sed illa circumstantia videtur omnino accidentalis, quia duellantes convenientes de loco et tempore, etiam de armis conveniunt. Non autem requiruntur testes ad censuram contrahendam ; sufficit vero provocatio et acceptatio duelli, licet casu pugna non sequatur, v. g. quia ab aliis impeditur. Patet ex Constit. *Bened. XIV*, *Detestabilem.* — *V. Comp.* n. 973, *et tom.* I, *n.* 404. — *S. Lig. n.* 220 ; *l.* 3, *n.* 401.

1129. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Præfati milites non contraxe-

runt excommunicationem prima vice, licet graviter peccaverint, quia non præcessit conventio de tempore et loco determinato ad confligendum, et proinde non fuit provocatio et acceptatio ad duellum proprie dictum; sed rixa quæ prius verbis incœperat, armis prosequenda erat. *S. Lig. ibid.* Secunda autem vice uterque excommunicationem contraxit; adsunt enim in casu omnes conditiones ad censuram requisitæ.

1130. — *R. ad* 3^m *Quæs.* PATERNUS etiam excommunicationem contraxit propter duplicem cooperationem, scilicet : 1° litteras provocationis ad duellum deferendo; 2° gladium proprium provocanti commodando. Omnes enim duello vere cooperantes, eidem censuræ subjacent ac ipsi qui nefariam pugnam ineunt.

Quid vero de spectatoribus? Etiam eadem censura innodati sunt spectatores omnes qui de industria in locum certaminis se contulerunt, ut pugnæ assisterent. Secus vero de illis qui, transeundo tantum, obiter et casu aspexerunt. Idem dicito de aliis qui a longe, vel in secreto duellum spectarunt. *S. Lig. n.* 220.

1131. — *R. ad* 4^m *Quæs.* NICANDER non videtur incidisse in excommunicationem, ut sat liquet ex verbis Bullæ *Greg. XIII:* nam legis verba utriusque adversarii accessum requirunt, siquidem numero plurali exprimuntur, nempe : *si pugnaturi accesserunt.*. Duellum enim non habetur, ne inchoative quidem, per unum solum hominem adversario destitutum; nec pugnaturi dicuntur *accessisse*, *uno* tantum *accedente*. Nec obstat quod duellantes censuræ subjaceant, etiam pugna non secuta, quia hoc est intelligendum quando accedunt quidem, sed ab aliis a pugnando impediuntur; sic enim verba Pontificis : « Etiamsi illi, qui « ad locum destinatum pugnaturi *accesserint*, impediti « pugnam non commiserint, si per ipsos non stetit quomi- « nus committeretur. »

Ergo NICANDER non censetur censura innodatus, proinde neque comites, neque spectatores excommunicationi subjacent; quia non habitum est duellum stricte dictum, ne inchoatum quidem. Insuper, si NICANDER immunis sit a censura, multo magis immunes erunt comites qui non sunt personæ principales. *Comitolus. lib.* 6, *quæst.* 18.

CASUS V.

LECTIO LIBRORUM HÆRETICORUM 1°.

1° Pamphilus commodatum sibi librum lectitans de *Religione pertractantem*, quædam deprehendit quæ a doctrina catholica abhorrere videntur. Attamen, styli elegantia et eruditionis varietate allectus, illum legere prosequitur. Mox pondere rationum, quæ contra Religionem catholicam afferuntur commotus, dubitare cœpit an vera sit illa doctrina quæ catholicis dogmatibus adversatur.

2° Prosper, vir doctus, facultate legendi libros vetitos carens, ut hæretici cujusdam opus de Religione tractans eruditionis gratia legere valeat, amicum adit illa facultate pollentem, et ab eo petit ut illum librum sibi legat. Audita lectione libri hæretici, minime a catholica Fide dimovetur. Alia autem die, ut dissertationem in quadam academia legendam perficere possit, quatuor vel quinque paginas ejusdem vetiti libri ipse perlegit, in quibus nihil contra catholicam Fidem invenit. Alias sumit librum vetitum ut eumdem legat, et revera nonnullas ejus lineas legit; sed conscientiæ stimulis pressus, lectionem intermittit.

Hinc :

Quær. 1° *Quænam requirantur conditiones ut vetitum librum legendo graviter quis peccet, et in excommunicationem incurrat?*

2° *An* Pamphilus *in excommunicationem inciderit in primo casu? et quot peccata commiserit?*

3° *An* Prosper *graviter peccaverit et censuram contraxerit audiendo legentem, legensque ipse, ut in secundo casu?*

Solutio :

1132. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Requiruntur sequentes :

1° *Ut auctor sit hæreticus.* Hinc non contrahunt excommunicationem legentes libros infidelium, etsi hæresim contineant, quia in Bulla dicitur *legentes libros hæreticorum.*

Attamen, si liber ex professo tractat de hæresi, licet auctor lateat, prohibetur, quia auctor censetur hæreticus.

2° *Ut liber de Religione tractet ex professo, vel hæresim contineat.* Hinc liber hæretici tractans de Religione prohibetur sub pœna excommunicationis, licet errorem nullum contineat; neque excusatur legens, si legat ut errores confutare valeat, nisi periculum sit in mora, nec facilis aditus ad Superiorem pateat.

3° *Ut lectio fiat in materia notabili, generatim loquendo*, juxta sententiam communem, quæ in hoc levitatem materiæ admittit; sed non conveniunt Doctores in hac materia notabili determinanda: videtur autem attendendum ad finem legislatoris, seu prohibitionis. Hinc, si aperiendo librum hæreticum incidas in doctrinam quæ est *directe contra Fidem*, poteris in excommunicationem incurrere, etiamsi legas paucas lineas tantum, quia in ipsis potest esse periculum perversionis; secus vero, si liber sit de materia indifferenti principaliter: tunc enim legendo etiam paginam excusaris a mortali, si nullum ibi invenias errorem. *S. Lig. n.* 282 *et seq.*

1133. — *R. ad* 2^m *Quæs.* 1° Pamphilus contraxit excommunicationem, quia legit partem notabilem libri hæretici. Quamvis enim auctor libri lateat, censendus est hæreticus; tractat enim ex professo de hæresi, cum Pamphilus legens pondere rationum ita commotus et devictus fuerit, ut de veritate Fidei catholicæ graviter dubitaverit. Nec obstat quod determinatus sit ad legendum ob styli elegantiam et eruditionis varietatem, quia hoc non tollit periculum, nec proinde a censura excusat. Attamen hæc excommunicatio est Indicis tantum, non vero Bullæ *Cœnæ*; quia, cum auctor ignoretur, latet utrum natus sit in secta hæretica, nec constat quod damnatus sit ut hæreticus. Proinde illa excommunicatio non est reservata. *S. Lig. n.* 283. — *V. Comp. n.* 982.

2° Pamphilus duplex peccatum mortale patravit, scilicet, primum legendo in materia notabili librum periculosum et ab Ecclesia prohibitum; secundum vero, de vera Fide cum deliberata cognitione dubitando.

1134. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Quid de Prospero? 1° *Probabilius* non contraxit excommunicationem audiendo legere,

quia non ipse legit, et pœna fertur in ipsos legentes; hic enim cum agatur de odiosis, lex stricte interpretanda est. Imo *probabiliter* etiam excusatur a censura quamvis ipse alium ad legendum induxerit, propter eamdem rationem. 2° Videtur etiam juxta *Sporer* et *alios* a peccato saltem mortali eximendus, si, audiendo legere, nullum sit ei perversionis periculum. 3° Non est autem ab excommunicatione Bullæ *Cœnæ* liberandus, ut videtur, ex eo quod quatuor vel quinque paginas libri illius hæretici legerit, licet nullum errorem in iis repererit; quia materia hæc gravis apparet, juxta superius dicta. 4° Tandem peccavit graviter et in excommunicationem incurrit librum emendo vetitum, cum censura feratur non solum in legentes, sed in imprimentes, vendentes, ementes et retinentes. Sed in eam non incurrit propter lectionem, cum paucas lineas tantum legerit. *V. S. Lig. n.* 284, 285, 292. — *Recole dicta in tom.* I, *cas.* 13, *de Leg. n.* 107, 108.

CASUS VI.

LECTIO LIBRORUM HÆRETICORUM 2°.

Lucas varia manuscripta ab hæretico conscripta pluries legit, nec putavit censuram contrahere, quia typis *publicis* non sunt edita. Alias in bibliopolæ officina epistolam cujusdam anonymi legit, quatuor vel quinque foliis impressam, qua Ecclesiæ doctrina impetebatur. — Alias, sub manu reperiens librum a noto heterodoxo in lucem emissum, ad novam quamdam doctrinam proponendam, legit statim auctoris monitum operi præfixum, et in exigua pagella contentum. Statuit deinde volumen illud non ulterius legere, sed solummodo ad majus bibliothecæ suæ ornamentum servare. Verum ab amico admonitus, libros hujusmodi neque legi, neque retineri posse, quin contrahatur excommunicatio Papæ reservata, nonnullis adhuc diebus retinuit, et tandem flammis comburendum dedit.

Hinc :

Quær. 1° *An* Lucas *excommunicationem Papæ reservatam, ob lecta manuscripta, contraxerit?*

2° *An in eamdem censuram incurrerit, ob lectam*

epistolam auctoris anonymi, erroribus refertam?

3° *An censuram contraxerit, monitum prævium libri hæretici legendo?*

4° *An etiam excommunicatione obstrictus fuerit ob librum ad paucos dies retentum, vel quia illum ipse combussit, potiusquam Præsidibus ecclesiasticis traderet?*

SOLUTIO :

1135. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Affirmandum videtur cum sententia communi, juxta *Lacroix, l.* 7, *n.* 339, contra *plures* qui dicunt manuscripta non esse libros. Ratio est, quia manuscripta etiam veniunt nomine libri, prout libri dicebantur antequam typographia inventa fuisset, et nunc etiam communiter in Rituali appellantur libri codices Parochorum ad Baptismata, vel Matrimonia referenda. Huic sententiæ magis adhæret *S. Lig.*, ut ipse fatetur *n.* 293. Saltem LUCAS non potest effugere excommunicationem non reservatam Indicis, quo prohibetur lectio quarumcumque scripturarum ab hæreticis compositarum, licet breves sint et hæresim non contineant, donec examinentur et approbentur. *S. Lig. n.* 293.

1136. — *R. ad* 2^m *Quæs.* LUCAS non videtur incurrisse in excommunicationem Bullæ, Papæ reservatam, ob lectionem epistolæ quæ ab hæretico composita videtur, cum erroribus sit referta. Ratio est, quia epistola non dicitur liber. *Ita Sanch. et alii.* Sed eximi nequit a censura Indicis non reservata, quæ fertur in legentes scripta hæreticorum, vel eorum qui merito præsumuntur hæretici, quæcumque sint, ut modo dictum est. *S. Lig. n.* 293.

1137. — *R. ad* 3^m *Quæs.* An in censuram incurrerit ob lectionem prævii moniti libri hæretici? — *R.* Facillime eam contrahere potuit, quia generatim hujusmodi monita seu proœmia errorem continent, et sunt periculo plena. Etenim ordinarie error prima fronte aperte docetur, vel saltem dolose et fucate innuitur. Proinde, licet exigua pagella legatur, venenum tamen mox exhauritur, et materia gravis evadit. *S. Lig. n.* 292.

1138. — *R. ad 4m Quæs.* 1° Lucas excommunicationem non contraxit librum hæreticum retinendo, ignorans illum esse sub censura prohibitum : imo idem dicendum, si id ex ignorantia vincibili et etiam crassa fecerit, quia in Bulla dicitur : *scienter*.—2° Neque incurrit in censuram, si ad unam vel alteram diem retinuit librum, postquam admonitus fuerit illum retineri non posse, quia videtur tunc dari materiæ parvitas. Secus vero, si pluribus aliis diebus retinuerit. *S. Lig. n.* 295, 296. — 3° Neque censuram contraxit librum comburendo, si in hoc loco non vigeat Inquisitio, quia liber qui comburitur non retinetur. Attamen comburens, cognita *Julii III* prohibitione, a peccato et quidem gravi excusari nequit, cum Pontifex id **prohibuerit** *in nomine sanctæ obedientiæ. S. Lig. n.* 299.

CASUS VII.

CLAUSURA RELIGIOSA.

1° Justina, Monialis, levitate abrepta, subiens eam partem rotæ quæ intra monasterium patebat, in oppositam seu exteriorem partem volvitur ; ac eumdem situm et locum intra ligneum illum orbem retinens, mox intro revolvitur.

2° Damaris, alia Monialis, in ostio monasterii aperto insistens, crus integrum extra januam effert. Alias in ostii limine consistens, caput et superiorem corporis partem extra illud protendit.

Hinc :

Quær. 1° *An* Justina *excommunicationem contraxerit ?*

2° *An* Damaris *in duplici casu ?*

3° *An violantes clausuram Monialium in Gallia excommunicatione innodentur ?*

Solutio :

1139. — *R. ad 1m Quæs.* Justina videtur censuram contraxisse. Ratio est, quia reapse exivit extra septa monasterii ; quod sic probatur : 1° Ille locus censendus est extra septa monasterii, ad quem accessus impune laicis datur.

Atqui laici impune accedere possunt ad illum locum, quo JUSTINA rotam versans delata est. Ergo illa exivit e septis monasterii, ergo in censuram incurrit.

2° Si Monialis ibi consistens non censeretur esse extra clausuram, jam ibi reperiri possent tum Moniales, tum externi: hoc autem evidenter est contra mentem Pontificis, qui leges clausuræ statuit cum pœnis earum violationi annexis, siquidem voluit præcavere pericula quæ occurrerent, si Moniales cum externis in eodem loco consistere possent. Ergo revera JUSTINA censetur clausuram violasse.

3° Res posita in rota quando ejus aditus exterius patet non dicitur adhuc in monasterio esse, nec censetur intra monasterium, nisi quando, rota circumvecta, ad septa pervenit, atque in Monialium potestate habetur. Ergo Monialis extra clausuram circumvecta est; ergo incurrit in excommunicationem. *Comitolus, l.* 3, *quæst.* 3.

1140. — *R. ad* 2^m *Quæs.* DAMARIS non videtur contraxisse censuram, neque in primo, neque in secundo casu. Etenim ad clausuram violandam ex parte Monialium requiritur egressus e monasterio : atqui non censetur e monasterio egredi illa Monialis quæ pedem unum tantum ponit in limine januæ, seu extra januam, neque ea quæ caput aut partem corporis superiorem extra solium monasterii protendit; nam egredi non dicitur Monialis, nisi toto corpore extra januam exstet. Ergo DAMARIS ab excommunicatione excusanda est. *S. Lig. n.* 229. — *Sanchez*, etc.

1141. — *R. ad* 3^m *Quæs. Neg. probabilius.* Ratio est, quia in præsentibus rerum adjunctis non agnoscuntur Moniales proprie dictæ. Igitur leges pœnales quæ feruntur in violantes clausuram Monialium, ibi locum non habent. Proinde neque Moniales e monasterio egredientes, excommunicationem contrahunt. *P. Gautrelet, Traité de l'état religieux, t.* 1, *p.* 2, *c.* 2. — *V. Comp. de Statibus, n.* 181.

CASUS VIII.

SUSPENSIO.

1° GRATIANUS, Parochus, ob quoddam delictum, ab officio, Ordine et etiam a beneficio a Ep scopo suspensus fuit. Eadem autem die qua suspensionis decretum accepit, ad

infantem baptizandum advocatus est; quod et fecit. Die vero sequenti Sacrum fecit. Postea perrexit ad aliam diœcesim, ubi pluries celebravit.

2° Gasto, Sacerdos, nescio qua de causa, ab audiendis confessionibus per semestre suspenditur : nihilominus pergit ille Sacrum facere, baptizare, S. Eucharistiam et Extremam Unctionem conferre, imo etiam confessiones extra parochiam excipere.

Hinc :

Quær. 1° *Qualis sit suspensionis efficacia ?*

2° *An* Gratianus *potuerit sine nota irregularitatis baptizare et Sacrum facere, accepto suspensionis decreto ?*

3° *An potuerit extra diœcesim celebrare ?*

4° *An* Gasto *potuerit Sacramenta ministrare ?*

5° *An potuerit confessiones extra parochiam excipere ?*

Solutio :

1142. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Suspensio quatenus est censura privat Clericum ad tempus, ex parte vel ex toto, usu potestatis quam habet ratione Ordinis, officii et beneficii. *V. Comp. n.* 993.

1143. — *R. ad* 2^m *Quæs.* 1° Gratianus non peccavit, nec irregularitatem contraxit infantem baptizando, si ad manum non habuerit alium Sacerdotem, v. g. Vicarium aut Capellanum, qui id peragere posset. Ratio est, quia tunc ipse debuit Sacramentum Baptismatis conferre, urgente necessitate et infamiæ periculo. Secus autem dicendum est, si alius adfuit qui loco ipsius munus baptizandi adimplere posset.

2° Pariter distinguendum est quoad Sacrum. Etenim, si necessario celebrare debuerit, sive pro populo, sive alia de causa, aut ad vitandum infamiæ periculum, nec adfuerit alius Sacerdos qui celebrare valeret, tunc non peccavit Sacrum peragendo, ideoque non contraxit irregularitatem; quia Ecclesia, pia mater, non censetur velle pœnam suspensionis infligere cum tanto incommodo. Secus vero in

alia hypothesi. Ita *communissime Theologi*, inquit *Elbel*, *n.* 132.

1144. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Gratianus toties peccavit graviter quoties celebravit extra diœcesim, et irregularitatem contraxit. Ratio est, quia suspensio est pœna *personalis*, et proinde suspensus in uno loco est quoque suspensus in alio loco, etiam extra diœcesim. Supponitur autem non adesse periculum publici scandali, aut infamiæ, si abstineret a Sacro quotidie faciendo. *Elbel*, *n.* 134. — *Layman*, etc.

1145. — *R. ad* 4^m *Quæs.* Gasto minime peccavit, nec proinde irregularitatem incurrit, Sacrum faciendo, et Sacramenta, exclusa Pœnitentia, ministrando; quia non erat suspensus totaliter *ab officio*, sed tantum *ab administratione Sacramenti Pœnitentiæ*. Ergo licite potuit alias officii sui functiones obire, quin irregularitatem incurreret. Sacerdos enim suspensus cum restrictione, prohibetur tantum id facere quod verbis prohibitionis exprimitur. Secus vero de eo qui sit suspensus simpliciter, quia tunc indistincte suspensus censetur, seu tum ab officio, tum a beneficio.

R. ad 5^m *Quæs.* Gasto non potuit neque licite neque valide confessiones excipere extra parochiam, licet antea ad totam diœcesim approbatus fuerit, quia erat suspensus nominatim denuntiatus: ergo per legitimam suspensionem jurisdictione actuali privatus est. Suspensio enim non afficit locum, sed personam immediate: ergo, ubicumque hæc existat, manet ligata donec legitime absolvatur. Secus est de beneficiato qui beneficia in variis diœcesibus habet; hic enim si suspendatur a beneficio ab Episcopo hujus diœcesis, non censetur suspensus a beneficio quod habet in alia diœcesi, quia sententia pœnalis eo non se extendit. *Voit*, *n.* 1434.

CASUS IX.

SEPULTURA ECCLESIASTICA.

Plures Parochi inter se confabulantes, de sepultura ecclesiastica sermonem habent:

1° Paulus ait: « Adii quondam moribundum a multis annis a Sacramentis alienum. Nunquam potui illum ad

confessionem inducere ; cum ego unicus testis repulsæ fuissem, et æger esset jamjam moriturus, rem nemini dixi, ad familiæ contristationem et ad publicum scandalum vitandum ; et defunctum cum bona pace in terra sancta sepelivi. »

2° Marcus vero, vice sua, sic alios affatus est : « Et ego olim adii virum hæreticum infirmum, in mea parochia habitantem. Mihi visus est in bona fide versari, et credere quemque christianum in sua Religione salvari posse, ac timore humano a Religione catholica retrahi. Quæsivi an absolvi vellet a peccatis, paratusque foret Religionem catholicam amplecti, si sciret suam esse erroneam, eumque annuentem, de peccatis in genere se accusantem absolvi, et postea mortuum, petentibus cognatis, cum catholicis sepelivi. »

3° Philippus ait : « Habui virum probum quidem, sed tristem, in mea parochia. Hic vespere se quieti nocturnæ commisit cum aliis ; mane inventus est laqueo suspensus et mortuus. Ego secreto admonitus, rem alto silentio premens, simulavi virum morte repentina decessisse, et eum more aliorum sepelivi. »

Hinc :

Quær. 1° *Quibusnam competat sepultura ecclesiastica, et quibus non competat ?*

2° *An prædicti Parochi recte egerint ?*

3° *An infantes hæreticorum baptizati sive a Pastore catholico sive ab hæretico, in cœmeterio catholicorum sepeliri possint ?*

Solutio :

1146. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Sepultura sacra donandi sunt omnes catholici qui ea non sunt effecti indigni juxta sanctos Canones. Privandi autem sunt sepultura ecclesiastica infideles, apostatæ, hæretici, excommunicati publici et notorii, nominatim interdicti, suicidæ, duellantes, peccatores publici qui in impœnitentia decesserunt, et peccatores qui in actu criminis mortui sunt, si delictum sit certum et publicum. *V. Comp. n.* 1011. — *Gousset, de Extrema Unctione, n.* 636.

1147.— *R. ad 2m Quæs. In primo casu :* recte egit Paulus impietatem moribundi occultam dissimulando, et permittendo ut cognati et alii crederent eum fuisse absolutum. Debent enim vitari scandala quantum fieri potest. Sic interpretanda est lex Ecclesiæ, quia secus non in ædificationem, sed in destructionem cederet. Igitur peccatori impœnitenti nunquam deneganda est sepultura ecclesiastica, nisi de impœnitentia publice constet ; modo tamen aliquod scandalum non sit reparandum necessario. *Gousset ibid.— V. Comp. n.* 1013.

1148. — *In secundo casu :* minime vituperandus videtur Marcus, si prudenter timuit ne pravus exitus succederet, virum hunc hæreticum ad Fidem catholicam directe amplectendam inducendo, ut facile evenire potest. Insuper absolutio ipsi tali modo impertita non apparet invalida, cum *probabiliter* adsint omnia ad Sacramentum Pœnitentiæ requisita. Sic *Elbel, de Pœn. n.* 213.—*Lacroix, l.* 6, *part.* 2, *n.* 1866. *Recole dicta supra de Confess. n.* 519. — Quod autem ad sepulturam sacram attinet, imprimis scandalum fidelium tollendum erat, declarando nempe illum hæreticum in Religione catholica mortuum esse. Nec recursus ad Episcopum fuerat omittendus, si haberi potuerit.

1149.— *In tertio casu :* bene fecit Philippus, et proinde laudandus. Ratio est : 1° quia, cum suicidium fuerit secretum, non erat patefaciendum cum infamia suicidæ, ejusque familiæ, ut legi Ecclesiæ obtemperaretur ; Ecclesia enim in hujusmodi casibus præceptum suum urgere minime censetur ; 2° quia, cum vir ille fuerit maxime in tristitiam proclivis, potuit Parochus cum sufficiente fundamento suspicari eum in amentiam ob melancholiam cecidisse. Ergo laudabiliter egit Philippus hominem in terra sancta sepeliendo.

1150. — *R. ad 3m Quæs. Affirmative*, absque difficultate. Baptismus enim est Christi, et Ecclesiæ veræ, seu catholicæ : ergo præfati pueri ad Ecclesiam omnino pertinent. Sunt enim vere de corpore Ecclesiæ effecti per Baptismum, neque per errores ab ea separati sunt. Nec obstat quod a ministro hæretico forte baptizati sint, siquidem hoc validitati Baptismi officere nequit.

CASUS X.

INTERDICTUM 1°.

1° Maximinus, Episcopus, interdictum tulit in omnes Ecclesias et incolas alicujus civitatis, gravissima de causa. Attamen Æmilius, Parochus, Viaticum et Extremam Unctionem moribundo ministravit, et plura benedixit matrimonia.

2° Natalis, Parochus, in civitate ubi incolæ interdicto generali subjiciuntur, Baptismum et Viaticum pluribus parochianis ministravit; imo et Viaticum ad moribundum cum ordinaria solemnitate attulit.

Hinc :

Quær. 1° *Quid et quotuplex interdictum ?*

2° *An interdictum violaverit* Æmilius *in primo casu ?*

3° *An* Natalis *in secundo casu ?*

Solutio :

1151.— *R. ad 1^m Quæs.* 1° Interdictum est pœna spiritualis, qua usus divinorum Officiorum, aliquorum Sacramentorum et sepulturæ sacræ certis personis, aut in certis locis prohibetur. Hinc interdictum est personale, aut locale : generale, vel particulare.

2° Interdictum *particulare* non cadit nisi in personas, aut in loca designata. Interdictum *sine limitatione* in aliquod totum, omnes ejus partes afficit. *V. Comp. n.* 1002.

1152. — *R. ad 2^m Quæs.* Æmilius in *primo casu* non violavit interdictum, ministrando Viaticum moribundo, quia semper licet conferre Sacramentum Eucharistiæ fidelibus in periculo mortis versantibus, sive interdictum sit *locale* aut *personale*, *generale* aut *particulare*. 2° Violavit autem interdictum ministrando Extremam Unctionem, quia illud Sacramentum in interdicto generali prohibetur, utpote minoris necessitatis. Attamen posset conferri ægroto qui Sacramentum Pœnitentiæ recipere non posset. 3° *Probabilius* autem non violavit interdictum benedicendo matrimo-

nia, quia hoc Sacramentum quoad substantiam, non ab Ecclesia, sed ab ipsis contrahentibus ministratur. *S. Lig. n.* 334. — *Pontas*, *verbo* Interdiction, *cas.* 9. — *Collet, adnotator in Pontas*, *ibid.*

1153. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Neque NATALIS violavit interdictum in *secundo casu*, quia semper licet ministrare Baptismum in tempore interdicti; Sacramentum enim illud est primæ necessitatis. Nec prohibetur Viaticum, ut modo in responsione ad 1^m cas. dictum est. Nec obstat quod hæc Sacramenta cum solemnitate consueta ministraverit, quia Constitutio *Alma Mater*, solemnitatem in Officiis divinis prohibens tempore interdicti, nihil dicit de solemnitate de qua hic agitur. Præterea, ex reg. *Juris* 15, *in* 6°, *plus semper in se continet quod minus est*; porro Jus verbis generalibus permittit administrationem Sacramentorum prædictorum absque restrictione. Ergo censetur etiam permittere ut consueto ritu conferantur. Insuper, cæremoniæ sunt veluti accessorium in collatione Sacramentorum; *accessorium* autem *sequitur principale. Reg.* 43, *ibid.* — *Pontas*, *ibid*, *cas.* 10.

CASUS XI.

INTERDICTUM 2°.

1° FIRMINUS, Parochus, confessiones plurium fidelium excepit, licet incolæ loci interdicto generali subjicerentur, nec ulla urgeret necessitas.

2° EXUPERIUS, Parochus, publicam habuit concionem in sua Ecclesia die festivo Patroni, adstantibus plerisque parochianis, licet Ecclesia illa cum incolis interdicta fuerit. Postea autem inquirit an interdictum violaverit?

3° JUSTINUS, Parochus, Missam celebravit in Ecclesia parochiali, licet Sacellum aliquod ejusdem Ecclesiæ, et adjacens cœmeterium ab Episcopo, nescio qua de causa, interdictum fuerit.

HINC :

QUÆR. 1° *An* FIRMINUS *violaverit interdictum in primo casu?*

2° *An* Exuperius *in secundo casu?*

3° *An* Justinus *in tertio casu?*

Solutio :

1154. — *R. ad* 1^m *Quæs. Neg.* Firminus enim ab omni culpa excusandus est, quia Ecclesia, non obstante interdicto, permittit administrationem Baptismi, Confirmationis et Pœnitentiæ, dummodo fideles qui ea petunt excommunicationi non subjaceant, aut nominatim interdicti non sint. Imo nec ulla datur exceptio, urgente mortis periculo, in quo etiam licet S. Viaticum ministrare, ut supra dictum est. Attamen pro Baptismo non admittendi sunt in Ecclesia nisi illi soli qui ad ejus solemnitatem requiruntur. *Pontas, ibid. cas.* 11.

1155. — *R. ad* 2^m *Quæs. Neg. pariter.* Ratio est, quia, licet Officia divina prohibeantur in Ecclesia, stante interdicto generali, conciones tamen minime vetantur, cum sub nomine Officiorum non comprehendantur. Insuper prædicatio divini verbi prohiberi nequit; secus enim impediretur instructio christiana, adeo fidelibus necessaria, nec daretur modus peccantes ad meliorem frugem revocandi. *Pontas, verbo* Interdiction, *cas.* 12.

1156. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Quid vero de Justino? Absolvendus. Etenim 1° non peccavit concionando, quia, etiamsi tota Ecclesia sit interdicta, et in ea prohibeantur Officia divina, ut Missa, Horæ canonicæ, benedictiones, prædicatio tamen nunquam interdicitur, ut declaravit *Inn. III, c. 4, Eod.* Ratio est, quia, si populus privaretur piis instructionibus, medio præcipue efficaci ad meliorem frugem percipiendam careret.

2° Neque peccavit Justinus celebrando in Ecclesia, licet aliquod Sacellum hujus Ecclesiæ cum cœmeterio esset interdictum : nam, juxta reg. Juris, *principale non sequitur accessorium*; sed vice versa *accessorium sequitur principale.* Igitur, si Ecclesia esset interdicta, Sacella particularia ejusdem et cœmeterium adjacens etiam interdicto subjicerentur; at non contra. *S. Lig. n.* 330. — *Pontas, ibid. cas.* 12 *et* 13.

CASUS

DE IRREGULARITATE

SEU

De irregularitate in genere ; de irregularitate ob defectum corporis, natalium, lenitatis, ob bigamiam, ob violationem censuræ, ob homicidium.

CASUS I.

IRREGULARITAS IN GENERE.

ANATOLIUS, puer duodecim annorum, ut solus hæres esset parentum suorum, fratrem suum adhuc infantulum, digito in os intromisso, suffocavit. Peracta postmodum de hoc crimine pœnitentia, operam dat studiis, ut Sacerdos evadat. Absolutis autem studiis, et jam Sacerdos ordinatus, legit in Theologia homicidas irregulares esse. Quid tunc faciet miser? a quo dispensationem ab irregularitate impetrabit? Nescit quo se vertat. Donec autem occasionem habeat interrogandi de his Theologum sibi notum, Missam celebrare pergit.

HINC :

QUÆR. 1° *An impuberes in irregularitatem ex delicto incurrant ?*

2° *An ignorans irregularitatem ex delicto ab ea excusetur ? An etiamsi de homicidiis agatur ?*

3° *An* ANATOLIUS *celebrando cum dubio de irregularitate peccaverit, et in pœnam incurrerit ?*

4° *Quis ab irregularitate dispensare possit ?*

SOLUTIO :

1157. — *R. ad 1m Quæs.* Certum est impuberes contrahere irregularitates ex defectu, quarum sunt capaces, v. g. ex defectu natalium, etc. Controvertitur autem an contrahant irregularitatem ex delicto. Nihil in jure clarum reperitur. Multi affirmant cum *Sanchez*, quia jus neminem excipere videtur, nisi infantes non septennes; imo multi cum *Castropalao* excusant omnes impuberes ab omnibus pœnis, excepta pœna percussionis Clerici, et violationis clausuræ Monialium. *Reuter, de Censuris, n.* 269. — *Lacroix*, etc.

1158. — *R. ad 2m Quæs.* In primo casu *Affirm. probabilius*, quia irregularitas ex delicto habet rationem pœnæ. Ita *communissime*, ait *S. Lig. n.* 350. In secundo casu *Neg.*, quia casus homicidii excipitur propter specialem indecentiam quam inducit. *S. Lig. ibid.* Igitur ad contrahendam irregularitatem ex delicto requiritur scientia legis sub hac pœna prohibentis, excepto tamen homicidii casu.

1159. — *R. ad 3m Quæs.* 1° ANATOLIUS *probabiliter* non versatur in casu irregularitatis, quia delictum in impubertate commisit. Nec obstat quod de homicidio agatur; nam fit quidem exceptio pro homicidio in dubio aliquo facti: sed hic agitur de dubio juris, seu an lex impuberes attingat; porro communiter docent Auctores irregularitatem in dubio juris non contrahi. Præterea, juxta multos, impuberes censentur eximi ab omnibus pœnis, ut dictum est, si excipiatur pœna pro percussione Clerici et violatione clausuræ Monialium inflicta. 2° An vero peccaverit ANATOLIUS Missam celebrando, pendet a modo quo ipse conscientiam suam efformavit antequam celebraret. Peccavit sane, et quidem graviter, si irregularem se reputavit, nec aliqua necessitate ad Sacrum faciendum impulsus fuit.

1160. — *R. ad 4m Quæs.* 1° Papa dispensare potest ab irregularitate in omni casu, modo non adsit impedimentum de jure naturali. 2° Episcopus et Regulares dispensare possunt, si irregularitas ex delicto occulto proveniat, homicidio tamen excepto. *S. Lig. n.* 355 *et* 396. — Item delegati quilibet pro ratione acceptæ facultatis.

CASUS II.

DEFECTUS CORPORIS.

Guillelmus, Sacerdos, dum rheda insidens quiete iter ageret, equis subito in furorem actis, adeo infeliciter delapsus est, ut crus sibi fregerit, faciem non sine notabili macula gravissime alliserit, oculum sinistrum effoderit, et pedem alterum adeo attriverit, ut abscindi debuerit. Postea vero in sanitatem restitutus, nonnisi pede ligneo et baculo suffultus incedere valuit. Nollet pius Sacerdos beneficio Missam celebrandi carere, sed nescit an irregularis factus sit. Interrogati ab ipso de hoc varii Sacerdotes, alii affirmant, et quidem quadruplici de causa, scilicet propter oculi carentiam, vultus maculam, pedem ligneum, et baculi necessitatem; alii vero quoad omnia negant, fatentes quidem per hæc induci irregularitatem ante Sacerdotii susceptionem, non vero Ordine suscepto.

Hinc :

Quær. 1° *Quomodo contrahatur irregularitas ob defectum corporis ante, vel post Ordines susceptos?*

2° *An defectus oculi sinistri, vel potentiæ visivæ in eo, irregularitatem constituat?*

3° *An* Guillelmus *censeatur irregularis?*

Solutio :

1161. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Irregularitas ob defectum corporis ex duplici capite contrahitur : 1° Si quis ad exercitium Ordinis sit ineptus. 2° Si aliis notabilem horrorem, vel indecentiam afferat. Iline irregulares sunt : 1° mutilati, crus ligneum gerentes, manu, pollice aut indice uti non valentes; 2° cæci, vel ita cæcutientes ut Missam legere non possint; 3° surdi, qui vocem ministri audire nequeunt; 4° muti vel balbutientes, qui verba integra pronuntiare non valeant; 5° claudi, qui sine baculo ad altare sistere non possunt; 6° monstruosi, aut enormiter deformes.

1162. — Prædicti defectus impediunt quidem sacrorum

Ordinum susceptionem, non omnes tamen impediunt eorum exercitium, quando absolute exerceri possunt absque nimia indecentia, seu fidelium admiratione et horrore. Etenim *multa fieri prohibentur, quæ tamen facta tenent. C. Ad apostolicam, de Regular.* Non igitur mirandum quod superveniente corporis vitio, præsertim sine culpa vitiati, post susceptos Ordines ministrare permittatur, quantum fieri potest, quamvis laborans tali defectu ab iis suscipiendis arceatur, quia *turpius ejicitur quam non admittitur hospes*, juxta vulgatum axioma de *Jure can.* depromptum, *C. Quemadmodum*, 25, *de Jurejurando;* et etiam quia *afflictioni non est addenda afflictio*, juxta *C. Ex parte*, 5, *de Clerico ægrot.* — *Elbel, Reiffenstuel, Castropalao, Lacroix, S. Lig. n.* 413.

1163. — *R. ad* 2^m *Quæs. Communiter* dicunt Theologi defectum oculi sinistri reddere irregularem ante Ordinum susceptionem; quia Canon Missæ, hoc oculo deficiente, legi non potest sine magna difficultate. Excipiunt tamen merito nisi candidatus ad Ordines, oculo dextro, sine magna difficultate Canonem legere valeat, quod fieri posset attrahendo Missale ad medium altaris prope Calicem. In dubio res Episcopi judicio subjicienda est. Defectus autem ille exercitium Ordinis jam suscepti impedire non potest. *Vide S. Lig. n.* 404. — *Comp. n.* 1024. — *Lacroix, l.* 7, *n.* 500. — *Elbel, n.* 430.

1164. — *R. ad* 3^m *Quæs.* Guillelmus non videtur ut irregularis habendus; proinde licite Missam celebrare potest. Ratio est, quia vitium corporis superveniens alicui jam ordinato, solum impedit usum Ordinis qui exerceri nequit sine magna difficultate, vel scandalo, aut periculo irreverentiæ; atqui celebratio Missæ a Guillelmo haberi potest sine magna difficultate, non obstantibus vitiis supradictis: neque enim est cur fideles inde scandalum capiant, imo potius ad compassionem movebuntur, præsertim cum tales defectus absque culpa Sacerdotis jam ordinati advenerint. Attamen, cum nemo in causa sua judex sit, consultius erit ad Episcopum recurrere. Minor adhuc erit difficultas quoad alia munia parochialia aut clericalia; Guillelmus igitur ea licite obire potest, scilicet: beneficium retinere, verbum Dei prædicare, confessiones excipere, matrimoniis assistere, baptizare, mortuos sepelire, etc. Ratio est, quia hæc omnia

exercere potest sine scandalo, sine magno incommodo proprio, et dedecore pro rebus sacris. *Ita Suarez, disp.* 51, *sect.* 2, *n.* 13 *et* 18. — *Elbel, n.* 228, *et alii plures.* — *Vide Comp. de Euchar. n.* 404, *in nota.*

1165. — *Objicies :* Habetur ab omnibus ut irregularis ille qui adeo claudicat, ut ad altare sine baculo accedere nequeat. Ergo GUILLELMUS est irregularis.

R. Doctrina illa intelligenda est tantum de nondum ordinatis, minime vero de Clericis qui jam Ordines susceperunt, ut communiter docent Theologi, ait *Elbel, n.* 229 : ergo GUILLELMO non est applicanda.

CASUS III.

DEFECTUS NATALIUM.

1° RUFINUS, derelicta uxore, se in dissitam regionem recipit ; et ibi se fingens liberum, aliam ducit uxorem, ex qua suscipit filium RUFINULUM. Hic cupiens statum clericalem amplecti, operam navat studiis, quibus absolutis, ad Sacerdotium promovetur, ignarus se illegitimo ex matrimonio natum esse. Rescit autem postea se spurium esse. Quare anxius dubitat an sit irregularis, seu utrum Ordines exercere possit.

2° CRISPINUS, filius illegitimus, non obstante natalium defectu, sacris Ordinibus fuit initiatus. Sed ecce : vix ad Sacerdotium evectus est, cum ejus parentes legitimo fœdere conjuncti sunt. Nescit autem CRISPINUS utrum dispensatione indigeat ut Missam celebret, aliasque Ordinis functiones obeat. Dubium hoc suum tibi exponit ; quid tu de illo ?

HINC ;

QUÆR. 1° *An* RUFINULUS *sit reipsa irregularis in primo casu ?*

2° *Quid* CRISPINO *interroganti respondendum ?*

SOLUTIO :

1166. — *R. ad* 1^m *Quæs.* RUFINULUS noster non est habendus ut irregularis, licet ex invalido matrimonio natus

sit. Ratio est, quia ex jure habetur ut legitimus. Etenim non solum illegitimi legitimantur per matrimonium subsequens parentum, sed censentur legitimi ii qui nati sunt ex matrimonio invalido, bona fide contracto, saltem ex una parte, in facie Ecclesiæ. Igitur tales, quamvis impedimentum postea delegatur, nihilominus tanquam legitimi reputantur. *Ex C. Cum inter*, 2, *qui filii sint legit.* Ergo RUFINULUS non est irregularis; et proinde, absque dispensatione, Ordinis exercitium prosequi potest. *S. Lig. n.* 424. — *Reuter, n.* 312.

1167. — *R. ad 2^m Quæs.* CRISPINUS minime indiget dispensatione, dummodo parentes fuerint habiles ad matrimonium contrahendum tempore conceptionis, aut etiam probabiliter tempore nativitatis illius. Ratio est, quia, licet peccaverit Ordines suscipiendo, et irregularitati subjectus tunc fuerit, hæc tamen irregularitas ablata est per subsequens matrimonium parentum: virtus enim legitimandi filios cuique valido matrimonio tribuitur, salva exceptione unica, nempe si genitores non fuerint habiles ad contrahendum tempore quo proles concepta vel nata est. *S. Lig. n.* 423.

CASUS IV.

OBSTUPEFACTUS ORDINANDUS.

EDMUNDUS, Clericus, se itineri accingebat ad Ordinem Subdiaconatus suscipiendum. Ei valedicendo mater, sic ait: « Fili mi, te quidem ego pro filio legitimo habui; sed quia audivi grande scelus patrari ab illo qui, natus toro non conjugali, petit ut sacris Ordinibus initietur, ne ego hujus criminis particeps fiam, maximum pando tibi secretum: pater qui te genuit, nunquam mihi matrimonio junctus est. Perpende igitur nunc quid tibi sit agendum; feci ego quod mihi præstandum erat. » Obstupefactus et admodum perturbatus EDMUNDUS convenit virum gravem, doctum et sapientem, illi exponit ea quæ a matre audivit, atque ab eo consilium petit. Respondit Theologus consultus: « Nihil est cur angaris; etenim, si ita res esset, posses ab Episcopo dispensari; præterea opus tibi nullum est dispensatione, quia matri fidem habere, præsertim in re adeo odiosa,

minime teneris : siquidem *testis unus, testis nullus.* » Edmundus, his non parum sublevatus, re tacita, ad Ordinem suscipiendum perrexit.

Hinc :

Quær. 1° *An* Edmundus *possit matri fidem denegare, et, non obstante hac revelatione, Ordinem suscipere?*

2° *An Episcopus possit in hoc defectu dispensare?*

Solutio :

1168. — *R. ad* 1^m *Quæs. Affirm.* cum *S. Lig. lib.* 3, *n.* 654, ubi ait: « *Communissime et probabilius* filius non « tenetur credere matri declaranti ipsum esse illegitimum, « etiamsi juramento id asserat... : 1° quia filius est in pos- « sessione legitimitatis, cui cedere non tenetur nisi convin- « catur quod sit illegitimus; 2° quia nemo tenetur credere « uni testi, etsi probatissimo. » Ergo Edmundus in bona pace ad ordinationem pergere potest.

1169. — *R. ad* 2^m *Quæs. Per se* Episcopus in hac irregularitate, licet *occulta*, dispensare nequit; quia solus Papa dispensare valet in omnibus irregularitatibus *ex defectu. Ita communiter.* Plures tamen dicunt hanc irregularitatem provenire *ex delicto*, scilicet, *parentum.* Sed respondetur quod, ubi intervenit irregularitas *ex delicto*, agitur de noxa ordinando propria, non vero de peccato parentum. Præterea irregularitas ista ob indecentiam specialem conditionis illegitimorum constituta est: ergo est proprie irregularitas *ex defectu.* Attamen in nostro casu bene potuit Episcopus Edmundum ad Ordinem admittere, declarando scilicet, cum minime pro illegitimo habendum esse, et proinde non indigere ulla dispensatione.

CASUS V.

BIGAMIA.

Antonius duas uxores legitime duxit; quare bigamus factus est. Secunda uxore orbatus, mundo valedicens, re-

ligiosum Ordinem ingressus est. Emissa autem solemni Professione, a Summo Pontifice dispensationem ab irregularitate petit, ut Ordines sacros suscipere possit. Verum Pontifex roganti ANTONIO minime est assensus. Quid ille? Ad S. Pœnitentiariam confugit, et id quod fuerat a Papa negatum ab ea impetravit, quin mentionem faceret de repulsa quam a Pontifice passus erat. Ad Diaconatum jam promotus fuerat ANTONIUS, cum suspicari cœpit se novo irregularitatis genere teneri, ex eo quod uxorem suam per adulterium corruptam agnovisset. Id autem, in supplici libello ad S. Pœnit. directo, ex ignorantia omiserat.

HINC :

QUÆR. 1° *Quotuplex sit bigamia irregularitatem inducens?*

2° *An irregularitas* ANTONII *per Professionem religiosam exstincta fuerit?*

3° *An vero, subsistente irregularitate, valide a S. Pœnitentiaria dispensatus fuerit?*

4° *An novam contraxerit irregularitatem, uxorem suam ab alio corruptam cognoscendo, etiamsi ejus crimen ignoraret?*

SOLUTIO :

1170. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Bigamia triplex distinguitur, nempe : 1° *vera*, seu proprie dicta, cum quis plures uxores successive duxit, et cum singulis matrimonium consummavit; 2° *interpretativa*, quæ habetur quando quis ducit viduam, vel mulierem ab alio corruptam, aut etiam cognoscit propriam uxorem adulteram, quia est divisio carnis in plures; 3° *similitudinaria*, cum quis matrimonium contrahit, seu attentat post votum solemne Religionis, aut Ordinem sacrum susceptum. *V. Comp. n.* 1027.

1171. — *R. ad* 2^m *Quæs.* Irregularitas ANTONII non fuit exstincta per Professionem religiosam; etenim non quælibet irregularitas solvitur per Professionem religiosam, sed tantum ea quæ in jure est expressa. Porro in jure non invenitur expressa irregularitas ex bigamia. Ergo cessare nequit talis irregularitas, nisi per dispensationem. *Comitolus, l.* 1, *quæs.* 106. — *S. Lig n.* 354.

1172. — *R. ad 3^m Quæs.* Affirmandum videtur saltem *probabiliter*. Ratio est, quia potestas S. Pœnitentiariæ, cum sit potestas ordinaria et subsistens, remanet integra, etiam mortuo Pontifice; nec fuit ullo modo restricta per negationem Papæ. Non potest enim ex jure probari quod Papa jurisdictionem inferioris in simili casu limitare voluerit. Ergo ANTONIUS recurrendo ad S. Pœnitentiariam utitur jure suo; neque fraudi tribui debet, quod negationem Papæ tacuerit: non est enim subreptitia dispensatio, pro qua obtinenda veræ causæ exponuntur, et nihil tacetur quod de jure exprimendum sit. *Lacroix, n.* 811. — *Suarez, de Leg. l.* 6, *c.* 22, contra *Sanchez* et *Comitolum, ibid.* — *V. Comp. de Leg. t.* 1, *ubi de dispensatione, n.* 119.

Cæterum inutiliter ANTONIUS recursum habuit, tum ad Papam, tum ad S. Pœnitentiariam; quia Regulares, ex privilegio *Sixti IV* et *Pauli III*, possunt dispensare cum suis de irregularitate ex omni bigamia proveniente. Ergo ANTONIUS per suos Superiores dispensari potuisset. *S. Lig. n.* 453.

1173. — *R ad 4^m Quæs.* ANTONIUS in novam incurrit irregularitatem cognoscendo uxorem suam ab alio corruptam, quia aliam bigamiæ speciem a priori omnino diversam contraxit, seu bigamiam quæ *interpretativa* dicitur. Igitur dubitandum non est ANTONIUM remanere irregularem, etiam dispensatione a S. Pœnitentiaria obtenta, quia in formula dispensationis nullam fecit mentionem hujus irregularitatis, quæ a priore est omnino distincta; proinde gratificatio S. Congregationis, in hoc secundo genere bigamiæ, minime profuit oratori. Ergo iterum dispensari debet. Non obstat quod ANTONIUS crimen uxoris ignoravit cum eam cognovit, quia irregularitas ex defectu, etiam ab insciis contrahitur, juxta omnes. *Comitolus, ibid.* Sed necesse non est ut ANTONIUS denuo ad S. Pœnit. recurrat, cum a propriis Superioribus dispensari valeat, ut modo dictum est.

CASUS VI.

DEFECTUS LENITATIS 1°

ANDRONICUS, absolutis studiis, militiæ nomen dedit, et aliquando in conflictibus versatus est: necesse quidem se

propria manu occidisse ; sed alios verbo et exemplo adhortatus est ad fortiter pugnandum. A bello dimissus, statum clericalem amplectitur, atque ad sacros Ordines, nulla facta mentione vitæ militaris, promovetur. Paucis post annis Parochus constituitur. Nulla anxietate laborans circa ordinationem, summa pace fruebatur ANDRONICUS. Sed ecce intempesta nocte a somno repente excitatur per furem qui, nescio quomodo, in presbyterium ingressus magnam pecuniæ copiam subduxerat. Ocius surgens Parochus in hominem irruit et, advocato in auxilium famulo, vinculis constringit, et satellitibus tradit ut puniatur, rogans tamen ne postremo supplicio afficiatur.

HINC :

QUÆR. 1° *Quomodo contrahatur irregularitas defectu lenitatis ?*

2° *An* ANDRONICUS *factus sit irregularis, tum in bello, tum furem satellitibus tradendo ?*

SOLUTIO :

1174. — *R. ad* 1^m *Quæs.* Irregularitas ex defectu lenitatis contrahitur ab omnibus qui voluntarie et proxime ad necem vel mutilationem alicujus concurrunt, per actionem natura sua ad id ordinatam, nisi ex justa defensionis causa fiat. Non tamen irregulares fiunt medici, licet membrum abscindant, quia id in bonum infirmi agunt. Clerici tamen, in Sacris constituti, fiunt irregulares, si præter casum necessitatis chirurgiam cum incisione et adustione exerceant. *V. Comp. n.* 1028.

1175. — *R. ad* 2^m *Quæs.* 1° ANDRONICUS in primo casu nullam contraxit irregularitatem, quia neminem propria manu certo occidit, neque mutilavit, nisi forte in bello evidenter injusto pugnaverit, quod in casu non supponitur. Nec obstat quod alios adhortatus sit ad strenue pugnandum, quia cooperatio illa non est proxima.

1176. — 2° Neque factus est irregularis in secundo casu, quia mortem furis non intendit; imo rogavit, ne morte plecteretur. Clerici enim accusare possunt eos a quibus injuriam accipiunt, licet ii morte plecterentur, modo ex-

presse protestentur se pœnam capitis non intendere. Secus enim improbis hominibus daretur ansa Clericos occidendi, vel eos bonis suis spoliandi, ubi ipsi conqueri non possent. *Reuter, n.* 316, *Coroll.* 1 *et* 8.

CASUS VII.

DEFECTUS LENITATIS 2°.

FIRMILIANUS, Parochus, a prædonibus noctu invasus, fistula sua jaculatoria unum ex eis occidit; alteri nasum gladio aufert; diffugiunt reliqui; duo capiuntur et ad mortem damnantur. Advocatur FIRMILIANUS ut eos disponat, et ad supplicium comitetur. Cum autem cœlum pluviosum sit, hortatur aurigam ut festinet viamque breviorem capiat.

HINC :

QUÆR. *An* FIRMILIANUS *irregularitatem contraxerit in circumstantiis modo enuntiatis?*

SOLUTIO :

1177 — *R.* 1° FIRMILIANUS non incurrit in irregularitatem, vitam suam et res suas, noctu præsertim, defendendo contra injustos invasores, licet unum occiderit et alium mutilaverit. Licet enim unicuique se defendere contra injustum aggressorem vitæ et bonorum notabilium, modo non excedatur moderamen inculpatæ tutelæ. Sed in hujusmodi circumstantiis valde erat difficile FIRMILIANO excedere moderamen inculpatæ tutelæ, cum in mediis tenebris tantum esset periculum. Ergo ex illa parte minime est inquietandus FIRMILIANUS. *S. Lig. n.* 389.

1178. — 2° Nec incurrit in irregularitatem adhortando aurigam ut festinaret et viam breviorem caperet, propter tempus pluviosum, dum reos ad supplicium comitaretur; quia hoc ad supplicium non spectabat, sed tantum suadebatur ut incommodum pluviæ vitaretur, hoc enim lenitati non repugnat. *Reuter, Coroll.* 9, *n.* 316.

CASUS VIII.

ORDINIS USURPATIO,

Et censuræ violatio.

1° VICTOR, Diaconus, dum sub nocte adesset in Ecclesia, cernens vetulam juxta sedem confessionalem adstantem et Confessarium exspectantem, jocandi gratia, et ad experiendum quomodo illa confiteretur, locum Confessarii accepit, pœnitentem audivit, et absolutionem simulavit.

2° DIDIMUS, Sacerdos, ob aliquod delictum suspensus, Missam tamen pluries celebravit.

3° LEO, Sacerdos, ex delicto irregularis factus, Sacrum facere non dubitavit.

HINC :

QUÆR. 1° *An* VICTOR *in irregularitatem inciderit?*

2° *An* DIDIMUS *in irregularitatem incurrerit?*

3° *Quid, si suspensus tantum fuerit a beneficio?*

4° *Quid de* LEONE *statuendum?*

SOLUTIO :

1179. — *R. ad* 1^m *Quæs. Affirmative*, quia usurpavit functionem Ordinis sacri, ad quem non fuerat promotus. Constat ex Bulla *Clementis VII*, 81, in qua sic loquitur : *Decernimus, ut quicumque non promotus ad sacrum Presbyteratus Ordinem repertus fuerit Missarum celebrationem usurpasse, aut sacramentalem Confessionem audivisse..., a foro Ecclesiastico abjiciatur.* Ergo irregularitatem contraxit VICTOR ; sed si factum sit occultum, ab Episcopo dispensari potest. *Pontas, verbo* Irrégularité, *cas.* 88.

1180. — *R. ad* 2^m *Quæs.* DIDIMUS contraxit irregularitatem, censuram violando ; quicumque enim Clericus qui ab Ordine sacro est suspensus, et Ordinis functiones exercet, eo ipso fit irregularis : sic ex Jure can. *c.* 1, *de Sent. et re judic. in* 6°. Unicam tamen irregularitatem contraxit, licet pluries celebraverit ; quia non multiplicatur irregularitas, si idem delictum multiplicetur.

1181. — *R. ad* 3^m *Quæs.* DIDIMUS in hac hypothesi non factus esset irregularis, quia suspensus a beneficio non est ideo suspensus ab officio, nec proinde peccat officium exercendo. *Pontas, ibid., cas.* 96.

1182. — *R. ad* 4^m *Quæs.* LEO, jam irregularis, non incurrit in secundam irregularitatem. Ratio est, quia irregularitas contrahitur tantum in casibus a jure determinatis. Porro in jure non dicitur, irregularitatem in hoc casu contrahendam esse. Potuisset tamen incurrere in novam irregularitatem, non quidem ex eo quod priorem violasset, sed propter violationem censuræ ei adnexam. Hinc, v. g., si ordinatus fuerit Sacerdos ante ætatem requisitam et celebraverit, nova irregularitate innodaretur, quia esset irregularis ob Ordinem maturius susceptum; et insuper esset ipso jure suspensus, propter eumdem ætatis defectum, et consequenter novam irregularitatem ex delicto contraxisset, non quidem ratione prioris irregularitatis, sed ratione suspensionis violatæ. *Pontas, ibid., cas.* 97.

CASUS IX.

HOMICIDIUM 1°.

1° GENESIUS inimicum PANCRATIUM contumeliis et improperiis lacessivit, atque cumulavit. Ira incensus PANCRATIUS in GENESIUM, districto gladio, irruit. Hic vero, ut morti certæ se subtraheret, eum prævenions transfodit. Cum autem Ordines suscipere postea cupiat, nescit an irregularitatem neurrerit.

2° GENEBALDUS, gravi contentione cum QUIRINO habita, cum eo confligendo ejus pollicem ex dimidia parte, et indicem integrum amputavit; atque adeo graviter in faciem percussit, ut ille utrumque oculum amiserit.

3° ALFREDUS cum SIDONIO congrediens, manum ejus adeo valide compressit, ut hic ea manu non amplius in posterum uti potuerit.

HINC :

QUÆR. *An prædicti in irregularitatem incurrerint?*

SOLUTIO :

1183. — *R. ad* 1^m *casum.* In specie casus controvertitur utrum contrahatur irregularitas, necne. Affirmat *Pontas, verbo* Irrégularité, *cas.* 24. Sed melius distinguendum est : si GENESIUS, inimicum verbis injuriosis provocans, prævidit se facillime ab eo aggrediendum esse, factus est irregularis eum occidendo, etsi ad suam defensionem id fecerit, quia tunc dedit operam rei illicitæ, proxime periculosæ. Secus vero, si hoc non prævideriit. *Ita S. Lig. n.* 388. — *Suarez*, etc.

1184. — *R. ad* 2^m *casum.* GENEBALDUS in nullam incurrit irregularitatem, quia adversarium non mutilavit; etenim ad mutilationem requiritur amputatio seu abscissio membri, vel partis corporis quæ proprium officium habet, ut pes ad ambulandum, manus ad agendum. Media autem pars digiti, vel digitus integer, vel etiam alter, non constituit membrum. Nec refert quod GENEBALDUS adversarium excæcaverit, quia ejus oculos non eruit, nec effodit, sed tantum eum visu indirecte privavit : ergo eum non mutilavit. *S. Lig. n.* 378 *et seq.* — *Pontas, verbo* Irrégularité, *cas.* 82.

1185. — *R. ad* 3^m *casum.* ALFREDUS non evasit irregularis, quia SIDONIUM non mutilavit. Etenim irregularitas non contrahitur, nisi in casibus jure determinatis : porro ex jure non statuitur contrahendam esse irregularitatem ob corporis læsionem, præter homicidium et mutilationem ; atqui in casu nostro manus fuit tantum debilitata, non vero mutilata : ergo revera ALFREDUS ab irregularitate immunis esse debet. *Pontas, ibid., cas.* 83.

1186. — Attamen *S. Ligorius, n.* 380, dicit cum aliis valde probabiliter, incurrere irregularitatem eum qui alterius membrum ita debilitavit, ut illud aridum, seu mortuum reliquerit; quia tale membrum, licet juxta apparentiam non sit mutilatum, reipsa tamen ablatum censetur, cum non sit amplius animatum et ad usus proprios aptum. Quare probabiliter e converso non fieret irregularis ille qui tale membrum omnino exsiccatum abscinderet, quia non esset mutilatio formalis. Quidquid sit, stante controversia, in nullo est admittenda irregularitas, nisi interveniat mutilatio proprie dicta.

CASUS X.

HOMICIDIUM 2°.

1° TITIUS inimicum suum ex odio graviter vulneravit : hic postea mortuus est quidem ; sed dubium est an mors ex vulnere, aut medici negligentia secuta sit.

2° CAIUS abortum suasit ANNÆ quacum peccaverat, quod et factum est ; sed nesciebat utrum fœtus esset animatus, necne.

3° SEMPRONIUS suggessit alteri modum et occasionem ut vindictam ab inimico suo sumere posset, eum vel mutilando, vel occidendo ; sed dubium est an mors, vel mutilatio secuta fuerit.

4° MARIUS cernens amicum in conflictu contra injustum aggressorem, se injicit in medium et, morte hujus, alterum liberavit.

5° ALBERTUS, miles, pugnavit in bello quod sibi justum videbatur ; dubitat vero, an ejaculando cum aliis aliquem occiderit.

HINC :

QUÆR. *An omnes isti in irregularitatem incurrerint, vel quinam ab ea irretiantur, necne ?*

SOLUTIO :

1187. — *R.* ad varios casus propositos :

1° TITIUS factus est irregularis, non obstante dubio de efficacia suæ actionis in mortem inimici sui. Ratio est, quia irregularitas hæc imposita est danti causam injustam, vel occasionem mortis quæ secuta est. Igitur, quando constat de morte alicujus, et de actione mala a te posita, quæ hujus mortis causa esse potuit, censeris factus irregularis, licet dubites de influxu sufficiente actionis tuæ ad mortem afferendam. *S. Lig. n.* 347. — *Reuter, n.* 320. — *V. Comp. n.* 1039.

2° CAIUS non est habendus ut irregularis, si verum sit dubium an fœtus animatus fuerit necne, quia in eo casu de morte prolis non constat. *V. Comp. n.* 1040.

1188. — 3° Sempronius non est irregularis, quia, ad irregularitatem contrahendam ratione homicidii, requiritur ut de morte constet. Imo quoad mutilationem non esset irregularis, etiamsi constaret de facto mutilationis, et dubium foret de influxu in eum, quia pro solo homicidio dubio lex irregularitatem imposuit. *S. Lig. n.* 347.

4° Marius immunis est ob irregularitate, modo non excesserit moderamen inculpatæ tutelæ, amicum contra injustum aggressorem defendendo. Ratio est, quia id quod licitum est ad seipsum defendendum contra injustum aggressorem, etiam licitum est, ratione caritatis, ad alium a morte liberandum. *S. Lig. n.* 388, *et de* v° *Præc. n.* 389.

5° Albertus minime factus est irregularis, quia in bello quod justum reputavit ipse pugnavit, et non constat quod aliquem propria manu occiderit, juxta dicta supra *in casu* 6°, *n.* 1175. — *Reuter*, *n.* 320.

CASUS XI.

HOMICIDIUM CASUALE.

1° Longinus, viduus, Ordines suscipere cupiens, meminit se olim filiolum suum recens natum suffocasse, dum ipsum in lecto secum una cum uxore repositum haberet. Hinc dubitat an irregularitatem contraxerit.

2° Didacus, Clericus, venationi tempore vacationum operam dando, cum Albano alio Clerico, dum leporem occidere vellet, socium infeliciter globo trajecit. Rem Confessario exposuit, a quo audivit se tum excommunicationem, tum irregularitatem contraxisse.

3° Arsenius, medicus, ægroto remedium præbuit dubius utrum profuturum esset necne, sed cujus experimentum facere volebat. Ægrotus paulo post mortuus est. Medicus autem volens Ordines sacros suscipere, timet ne in irregularitatem incurrerit.

Hinc :

Quær. *Quid de irregularitate in prædictis casibus?*

Solutio :

1189. — *R. In primo casu* distinguendum est. Longinus

factus est irregularis, si mors pueruli evenerit ex culpa gravi, id est, si proximum suffocationis periculum præviderit, quod facile evenire potest, ubi infantulus recens natus sit. Secus vero in alia hypothesi.

1190. — Didacus *in secundo casu* non factus est irregularis *per se*, nisi forte valde imprudenter egerit, et periculum præviderit. Plures tamen *affirmant*, juxta quos Didacus irregularitatem in eo casu incurrisset, quia socium occidit vacando operi illicito. Sed *respondeo :* 1° Non omnis venatio Clericis prohibetur, sed tantum venatio clamorosa. 2° Non sufficit ad irregularitatem contrahendam, ratione homicidii *casualis*, ut quis vacet operi illicito, sed requiritur insuper ut opus illud sit proxime periculosum; nam non satis est ut actio sit mala, sed debet esse mala ex malitia homicidii. Ita *S. Lig. n.* 386. Didacus igitur non censetur irregularis nisi magna imprudentia egerit, quia venatio non est *per se* et *proxime* periculosa; homicidium enim quod accidit mere *casuale* fuit, seu *per accidens* evenit.

1191. — Arsenius *in tertio casu* irregularitatem vere contraxit, si mortis periculum prævidit; quia contrahitur irregularitas ab eo qui prævidet mortis periculum ex aliqua sua actione secuturum, et negligit culpabiliter illud præcavere : ergo, a fortiori, contrahitur ab illo qui periculum ex proposito præbuit; atqui Arsenius posuit periculum mortis ægroti, cum experimentum de efficacia remedii incogniti facere voluerit. Ergo reapse irregularitatem incurrit. Potuit tamen Arsenius dubitare de efficacia remedii quin existimaret illud fore nocivum; quia remedium potuit esse simpliciter inutile, et tunc nullus fuisset irregularitati locus.

FINIS TOMI SECUNDI.

INDEX TOMI SECUNDI.

CASUS

DE STATIBUS PARTICULARIBUS.

DE STATU LAICALI.

		Pag.
Casus	I, II. Judex.	1
—	III, IV. Advocatus.	4
—	V. Apparitor.	8
—	VI. Reus in judicio.	9
—	VII. Testis in judicio.	11
—	VIII, IX. Notarius.	13
—	X. Custos.	16
—	XI. Medicus.	18
—	XII. Pharmacopola.	19

CASUS

DE STATU CLERICALI.

Casus	I. Vocatio clericalis.	21
—	II. Clerici dotes.	23
—	III. Candidatus ad Clericatum lacrymabundus.	25
—	IV. Officii divini obligatio.	26
—	V. Officii divini recitatio.	28
—	VI. Tempus Horas recitandi.	30
—	VII. Ordo recitationis.	31
—	VIII. Recitatio cum socio.	32
—	IX. Ancilla recitationis socia.	34
—	X, XI. Causæ a recitatione excusantes.	36
—	XII, XIII. Parochi munus.	39
—	XIV. Adjutoris Parochi munus.	42
—	XV. Confessarius intricatus!	43
—	XVI. Canonicorum obligatio.	46

CASUS

DE STATU RELIGIOSO.

Casus I, II. Vocatio religiosa. 48
— III. *Id.* Quatenus cognoscenda et dirigenda. 51
— IV. *Id.* Qualis finis intendendus sit. 53
— V. *Id.* Obex vocationi. 55
— VI. Consensus parentum *in vocationem.* 58
— VII. Consensus Episcopi pro Clerico *in vocationem religiosam.* 61
— VIII, IX, X, XI, XII. Votum paupertatis. 61
— XIII, XIV, XV. Dominium Religiosorum. 68
— XVI. Votum castitatis. 73
— XVII, XVIII. Votum obedientiæ. 73
— XIX, XX. Obligatio Officii divini *ratione Religionis.* 78
— XXI, XXII, XXIII, XXIV. Dispensatio in votis religiosis. 80

CASUS

DE SACRAMENTIS IN GENERE.

Casus I, II. Valor Sacramentorum. 88
— III. Mutatio materiæ. 90
— IV. Lapsus linguæ, seu *mutatio involuntaria formæ.* 92
— V. Mutatio formæ. 94
— VI. Interruptio formæ. 95
— VII. Repetitio formæ. 96
— VIII, IX. Intentio Ministri. 98
— X. Dignitas Ministri. 101
— XI, XII. Sacramenta ministranda. 103
— XIII. Sacerdos mortis periculo occurrens. 106
— XIV. Sacramenta deneganda. 107
— XV. Simulatio Sacramenti. 110
— XVI, XVII. Subjectum Sacramentorum. 112

CASUS

DE BAPTISMO.

Casus I. Materia Baptismi. 115
— II. Materia Baptismi proxima. 116

Casus III, IV. Forma Baptismi. 119
— V, VI. Minister Baptismi. 123
— VII. Subjectum Baptismi. 126
— VIII. Baptismi iteratio. 128
— IX. Infans quater baptizatus. 130
— X, XI. Baptismus filiorum infidelium. 131
— XII. Operatio cæsarea. 134
— XIII, XIV. Baptismus privatus. 136
— XV, XVI. Baptismus solemnis. 139
— XVII, XVIII. Patrini. 140
— XIX, XX. Cognatio spiritualis. 143

CASUS

DE CONFIRMATIONE.

Casus I, II. Materia Confirmationis. 146
— III. Minister Confirmationis. 149
— IV, V. Subjectum Confirmationis. 150

CASUS

DE EUCHARISTIA.

Casus I. Materia Consecrationis prioris. 154
— II. Materia Consecrationis posterioris. 155
— III, IV, V. Consecratio. 157
— VI, VII, VIII. Minister Eucharistiæ. 164
— IX. Quid de repertis particulis? 169
— X. Eucharistiæ subjectum. 171
— XI. Admissio ad primam Communionem. 172
— XII, XIII, XIV. Dispositio animæ *ad Communionem.* 173
— XV. Sacrilega mulier angoribus confecta. 178
— XVI, XVII, XVIII, XIX. Jejunium requisitum. 180
— XX. Angores neo-Sacerdotis prima vice celebraturi. 186
— XXI, XXII, XXIII, XXIV, XXV. Sacrum Viaticum. 188
— XXVI. Communio frequens. 195

CASUS

DE SACRIFICIO MISSÆ.

Casus I. Obligatio celebrandi. 199
— II. Obligatio Sacrum perficiendi. 201

Casus III. Intentio et applicatio *Sacrificii Missæ.* 203
— IV, V. Applicatio Missæ *pro populo ratione officii.* 205
— VI, VII, VIII. Applicatio Missæ *ratione stipendii.* 208
— IX. *Id.* Mira Sacerdotis perplexitas? 214
— X. *Id.* Parcus Sacerdos! 216
— XI. *Id.* Male providus Sacerdos! 218
— XII. Applicationis permutatio. 221
— XIII. Modus celebrandi. *Errans in Missa.* 222
— XIV. *Id.* Perplexus celebrans! 224
— XV. De Rubricis. Quanta sit earum obligatio. 226
— XVI. *Id.* Celebrans abundans et deficiens! 228
— XVII. Parum solers et infelix celebrans! 230
— XVIII. *Id.* Aranea in Calicem delapsa! 233

CASUS

DE SACRAMENTO POENITENTIÆ.

DE NATURA HUJUS SACRAMENTI.

Casus I, II, III. Materia Pœnitentiæ. 235
— IV, V. Forma Pœnitentiæ. 240
— VI, VII. Absolutio conditionata. 243

CASUS

DE CONTRITIONE ET PROPOSITO.

Casus I. Contritio extra Sacramentum. 248
— II, III, IV. Contritio in Sacramento. 249
— V. Doloris intensitas. 255
— VI, VII. Propositum. 258

CASUS

DE CONFESSIONE.

Casus I. Obligatio confessionis *in hæretico ad Fidem converso.* 261
— II. Integritas confessionis. 264
— III. *Id.* Venialia uni, et mortalia alteri declarata. 266
— IV. *Id.* Peccatum recens ut antiquum declaratum. 267
— V. *Id.* Confessio dimidiata ob infamiæ periculum. 270
— VI. *Id.* Virago! 271

Casus VII, VIII. Mendacium in confessione. 272
— IX. Peccata dubia. 276
— X, XI, XII. Circumstantiæ *peccatorum an declarandæ?* 278
— XIII. Manifestatio complicis et illius qui fuit occasio peccati. 285
— XIV. Inquisitio de nomine complicis. 288
— XV, XVI. Peccata ex oblivione omissa. 290
— XVII. Pœnitens linguæ Confessarii ignarus. 293
— XVIII. Confessarius idiomatis loci ignarus. 295
— XIX, XX. Absolutio moribundi sensibus destituti. 296
— XXI, XXII. Absolutio hæretici morientis. 300
— XXIII, XXIV. Conscientiæ examen. 302
— XXV, XXVI. Confessio repetenda. 306

CASUS

DE SATISFACTIONE.

Casus I, II, III. Impositio pœnitentiæ. 309
— IV. Pœnitentia medicinalis. 314
— V, VI. Obligatio pœnitentiæ. 316
— VII. Mutatio pœnitentiæ. 319
— VIII. Pœnitentiæ oblivio. 322
— IX, X. Adimpletio pœnitentiæ. 324

CASUS

DE JURISDICTIONE ET APPROBATIONE.

Casus I. Approbatio. 327
— II. Jurisdictio et licentia. 329
— III. Candidatus minus habens. 330
— IV, V. Sacerdos jurisdictione destitutus. 332
— VI. Jurisdictio dubia. 334
— VII. Confessarius peregrinus. 336
— VIII, IX. Absolutio moribundi. 338
— X, XI. Jurisdictio Regularium. 342
— XII. Jurisdictio et approbatio Regularium. 344
— XIII. Confessarius Monialium. 346

CASUS

DE CASIBUS RESERVATIS.

Casus I. Reservationis efficacia. 349
— II, III, IV. Reservationis subjectum. 351

Casus V. Reservatio dubia. 355
— VI. An semper aperienda reservatio? 357
— VII, VIII, IX. Absolutio a reservatis. 358
— X. *Id.* Facultas pro aliquo postulata et alteri applicata. 361
— XI. Confessarius intricatus pro absolutione a reservatis. 364
— XII. Solers postulatum. *Facultas pro aliquo incognito postulata, et sibi applicata.* 365
— XIII. Miles reservato constrictus. *Ejus admiratio!* 367
— XIV ad XXIII. Absolutio complicis. 369
— XXIV ad XXVIII. Sollicitatio ad turpia. 39(

CASUS

DE OFFICIO CONFESSARII.

Casus I. Confessarius ut doctor. 399
— II. Confessarius ut judex, seu *de causa instruenda.* 402
— III. *Id.* Dispositiones ad absolutionem. 405
— IV. Confessarius memoriæ brevis. 407
— V. Methodi ad memoriam Confessarii adjuvandam. 409
— VI ad X. Occasio peccati. 411
— XI. De consuetudinariis. 421
— XII, XIII. De recidivis. 423
— XIV. Confessarius cum pueris. 427
— XV. Confessarius cum moribundis. 430
— XVI. Confessarius cum moribundis. *Casus extremæ necessitatis.* 432
— XVII. Confessarius cum mulieribus. *Ne quid nimis.* 434
— XVIII, XIX. Confessarius cum sponsis. 437
— XX ad XXIV. Defectus confessionis reparandi. 441

CASUS

DE SIGILLO CONFESSIONIS.

Casus I. Obligatio sigilli. 448
— II, III, IV. Usus externus notitiæ confessionis. 450
— V, VI. Quid Missionarius de sigillo? 454
— VII. Complices coram eodem Confessario, *uno fatente, altero silente.* 457
— VIII. Laicus de sigillo. 459

Casus IX. Confessarius a pœnitente declinans ob incommoda ex præcedenti confessione cognita. 461
— X, XI. Perplexus Confessarius *ratione sigilli.* 463

CASUS

DE EXTREMA UNCTIONE.

Casus I, II. Materia Extremæ Unctionis. 467
— III. Minister Extremæ Unctionis. 471
— IV. *Id.* Ungens ungendus. 473
— V, VI. Subjectum Extremæ Unctionis. 474
— VII. *Id.* Vetula *inuncta.* — *Puerpera Oleo infirmorum roborata.*—Capite damnatus *Extrema Unctione munitus.* 477
— VIII. Obligatio Extremæ Unctionis suscipiendæ. 479

CASUS

DE SACRAMENTO ORDINIS.

Casus I. Ordinis materia. 481
— II. *Id.* Duplex Ordinantis error. 482
— III. Minister Ordinis. 483
— IV. *Id.* Candidatus dolose ordinatus. 485
— V, VI. Minister ratione jurisdictionis. 486
— VII. Subjectum Ordinis. 488
— VIII. Subjectum ratione ætatis. 489
— IX. Subjectum quoad interstitia. 491

CASUS

DE MATRIMONIO.

DE SPONSALIBUS.

Casus I, II. Valor sponsalium. 493
— III. Uxor facile a lacrymis temperans. 496
— IV. Obligatio sponsalium. 498
— V. Consensus sponsalitius erroneus. 500
— VI. Consensus conditionalis. 501
— VII, VIII, IX, X. Solutio sponsalium. 504

CASUS

DE PROCLAMATIONE BANNORUM.

Casus I, II. Obligatio banna proclamandi. 511
— III. *Id.* Parochus anceps. 515
— IV, V. Obligatio revelandi impedimenta. 517

CASUS

DE NATURA MATRIMONII.

Casus I, II. Consensus conjugalis. 522
— III. Consensus conditionalis. 526
— IV, V. Solutio matrimonii. 528
— VI, VII. Divortium a toro et ab habitatione. 532
— VIII. Parochi munus. 537

CASUS

DE IMPEDIMENTIS MATRIMONII.

Casus I. Impedimentorum efficacia. 540
— II. Impedimenta dubia. 541
— III, IV. Votum simplex. 543
— V. Votum ingrediendi Religionem. 546
— VI, VII. Error. 548
— VIII. Votum solemne. 551
— IX. *Id.* Puella apud Monachos vovens! 552
— X, XI, XII. Consanguinitas. 554
— XIII. *Id.* Mulier ejusdem viri soror, filia, uxor! 559
— XIV, XV. Cognatio spiritualis. 561
— XVI, XVII. Affinitas. 565
— XVIII, XIX. Honestas. 566
— XX, XXI, XXII, XXIII, XXIV. Crimen. 570
— XXV, XXVI. Metus. 576
— XXVII, XXVIII. Cultus disparitas. 579
— XXIX. Ligamen. 581
— XXX, XXXI. Clandestinitas. 583
— XXXII, XXXIII. Matrimonia hæreticorum. 588
— XXXIV, XXXV, XXXVI. Assistentia Parochi. 593

CASUS

DE DISPENSATIONIBUS MATRIMONII.

Casus I. De potestate dispensandi. 598
— II, III. Causæ exponendæ. 600

Casus IV, V. Dispensatio subreptitia. 602
— VI. Dispensatio obreptitia. 606
— VII. Dispensatio pro iterata copula. 608
— VIII. Error in dispensatione. 610
— IX, X, XI, XII. Matrimonii revalidatio. 612
— XIII. Matrimonium ter celebratum! 619

CASUS

DE CONJUGUM DIRECTIONE.

Casus I. Obligatio debiti. 622
— II, III, IV. Obex ad debitum. 624
— V. Instructio pro sponsis et conjugibus. 630
— VI, VII, VIII. Onanismus. 632

CASUS

DE CENSURIS.

Casus I. Conditiones censurarum. 640
— II. Absolutio a censuris. 642
— III. Excommunicatio. 644
— IV. Duellum. 645
— V, VI. Lectio librorum hæreticorum. 648
— VII. Clausura religiosa. 652
— VIII. Suspensio. 653
— IX. Sepultura ecclesiastica. 655
— X, XI. Interdictum. 658

CASUS

DE IRREGULARITATE.

Casus I. Irregularitas in genere. 661
— II. Defectus corporis. 663
— III. Defectus natalium. 665
— IV. *Id.* Obstupefactus ordinandus! 666
— V. Bigamia. 667
— VI, VII. Defectus lenitatis. 669
— VIII. Ordinis usurpatio, et censuræ violatio. 672
— IX, X. Homicidium. 673
— XI. Homicidium casuale. 676

FINIS INDICIS TOMI II.

INDEX ALPHABETICUS.

Nota. Numeris majoribus designatur tomus, minoribus pagina.

A

Abortus. An aliquando licitus? I, 251. — Ejus pœnæ spirituales, *ibid.*
Absolutio. An, quando, et quomodo tribuenda recidivis et consuetudinariis? II, 421; versantibus in occasione peccati? 411; moribundis? 296, 430; dubie dispositis? 245; pueris ante primam Communionem? 427; complici in peccato turpi? 369.—*Absolutio* conditionata, 248.—Quænam certitudo dispositionis ad absolutionem sit requisita? 405. — *Absolutio* a censuris, 642.
Abstinentia a carnibus, I, 299.
Actus. An dentur actus indifferentes in individuo? I, 16.
Adjuratio. An, et quando licita? I, 192.
Adulterium. Quam obligationem restituendi inducat? I, 465.— Adulterium ut dirimens matrimonium, II, 571.—Vide *Crimen*. Quatenus est causa divortii a toro et habitatione, 534-536.
Advocatus. Ejus obligationes, II, 4.
Æquivocatio. Vide *Restrictio mentalis*, I, 262.
Ætas ad legem, I, 48; ad Ordines, II, 488.
Affinitas. Quando matrimonium dirimat, et quo jure? II. 568.
Aggressor vitæ, honoris ac rerum, I, 246.
Amor Dei, I, 129.
Amphibologia. Vide *Restrictio mentalis*.
Anima. Dispositiones animæ ad Eucharistiam, II, 173.
Animalia. An feræ sint capientis? I, 320.
Apparitor, II, 8.
Applicatio Missæ. II, 203. — Obligatio Parochorum applicandi Missam pro populo, 206.
Approbatio Confessarii, II, 327.
Assecuratio. Ejus efficacia, I, 643.
Attritio. An sufficiat in Sacramento Pœnitentiæ? II, 251.
Avaritia. Quandonam sit gravis? I, 107.
Auditio Missæ, I, 219.

B

Banna. Eorum obligatio, II, 511. — Quomodo fieri debeant? *ibid.*
Baptismus. Ejus materia, II, 115; forma, 119; minister, 123; subjectum, 126; patrini, 140; iteratio, 128.—Baptismus filiorum infidelium, 134. —Baptismus privatus, 136; solemnis, 139.

Bellum. An licitum? I, 257. — Quid in dubio de ejus justitia? *ibid.* — Præliantes quando irregulares fiant? II, 675.
Beneficiatus. Quando committat simoniam? I, 179.—Quando teneatur ad erogandum superfluum pauperibus? 318.
Blasphemia. Quale peccatum? I, 185.
Bona fides, quoad præscriptionem, I, 339.
Bona filiorum, I, 312; uxorum, 317; Clericorum, 318.—Bona inventa, Vide *Inventio.*
Breviarium. Vide *Horæ canonicæ.*

C

Calumnia. Vide *Detractio.*
Cambium. An, vel quando liceat? I, 627.
Caritas quoad pauperes succurrendos, I, 134; quoad delinquentes corrigendos, 139. — Ordo servandus in bonis, 134; in personis, *ibid.* — Vitia opposita, 141.
Carnes. Abstinentia a carnibus, I, 299.
Castitas. Votum castitatis, I, 214; quoad Religiosos, II, 73; ut impedimentum impediens, 543; dirimens, 551.
Casus reservati. De potestate reservandi, II, 349.—De potestate absolvendi a reservatis, 358.
Causa. Causæ excusantes ab auditione Missæ, I, 221; a jejunio, 294; ab operibus prohibitis die festo, 225; a furto, 360; a restitutione, 446; a recitatione Horarum, II, 36. — Causæ ad absolvendum sub conditione, 245; ad solvenda sponsalia, 504; ad dispensandum in impedimentis matrimonii, 600.
Celebratio Missæ, ratione Sacerdotii, II, 199; ratione officii, 205; ratione stipendii, 208.—Modus celebrandi, 222. — Vide *Rubricæ.*
Censura, II, 640; excommunicatio, 644; suspensio, 653; interdictum, 658; de absolutione a censuris, 642.
Cessio bonorum, I, 452.
Census. Quando licitus? I, 638.
Choreæ. An, vel quando licitæ? I, 144.
Chorus quoad Canonicos et Religiosos. Vide *Horæ canonicæ.*
Chrisma in Baptismo, II, 138, 139; in Confirmatione, 146.
Circumstantia, I, 18; quoad restitutionem, 433; quoad confessionem, II, 278.
Clandestinitas quoad matrimonium, II, 583.
Clausura. Quomodo servanda? II, 652.
Clerici. Eorum dominium, I, 318; obligationes generales, II, 26.
Cœnula die jejunii, I, 291.
Cognatio naturalis, seu consanguinitas, II, 554; spiritualis, 561.
Collatiuncula. Vide *Cœnula.*
Commixtio. Quid per commixtionem acquiratur? I, 345.
Commodatum. Ejus obligationes, I, 549.
Communio Paschalis, I, 284; administratio, II, 164; dispositiones animæ, 173; corporis, 180; in periculo mortis, 188. — An dubius de jejunio possit communicare? 182.

Commutatio voti, I, 214; pœnitentiæ, II, 319.
Compensatio occulta, I, 360; ejus conditiones, *ibid.*
Complex in damno quoad restitutionem, I, 413; in peccato turpi quoad absolutionem, II, 869.
Concupiscentia, I, 13.
Conditio in contractu, I 492; apposita in Baptismo, II, 126, 128, 130; in absolutione, 240, 242, 243.
Confessarius. Confessarii approbatio, II, 327; jurisdictio, 329. — Confessarius Monialium, 346; Confessarius cum scrupulosis; I, 31; cum moribundis, II, 296, 430; cum rudibus, 399, 402; cum versantibus in occasione peccati, 411; cum consuetudinariis, 259, 421; cum recidivis, 259, 423; cum pueris, 427; cum mulieribus, 434; cum sponsis, 437. — Confessarius a pœnitente declinans, 461; Confessarius memoriæ debilis, 407; methodi ad ejus memoriam juvandam, 409. — Electio libera Confessarii, 43.
Confessio annua, I, 281. — Obligatio, II, 261; integritas, 264; dimidiata ob infamiæ periculum, 270; mendacium in confessione, 272. — Confessio iteranda, 306; defectus confessionis reparandi, 421.—Sigillum confessionis, 448; usus externus notitiæ confessionis, 450.
Confirmatio. Materia, II, 146; forma, 147; subjectum et obligatio, 150.
Conjuges. Testamentum inter conjuges, I, 533. — Directio conjugum, II, 622.
Consanguinitas, II, 554.
Conscientia erronea, I, 23; dubia, 26; scrupulosa, 30. — Conscientiæ examen, II, 302.
Conscripti militiæ, I, 473.
Consecratio. Materia prioris consecrationis, II, 154; posterioris, 155; forma, 92, 159.
Consensus in contractu, I, 486. — Consensus parentum in vocatione filiorum, II, 58; Episcopi pro Clerico in vocationem religiosam, 60. — Consensus sponsalitius verus, 498; erroneus, 500; conditionalis, 501.
Consentiens in damnum, I, 410.
Consuetudo. Ejus effectus ad legem inducendam, vel abrogandam, I, 84.
Consuetudinarii. An absolvendi? II, 421.
Consulens damnum, I, 415.
Contractus. Consensus in contractu, I, 486; error in contractu, 488; dolus, 490; metus, 491; conditio, 492.—De contractibus onerosis, 576.
Contrahens. Minor, I, 482.—Uxor, 484.
Contritio extra Sacramentum, II, 248; in Sacramento, 249.
Contumelia. I, 275.
Cooperatio ad peccatum, I, 149; in damnum proximi, 413; negativa, 426.
Copula incestuosa relative ad matrimonium contrahendum, II, 601.
Corporis dispositiones ad Eucharistiam, II, 180.
Correctio fraterna, I, 139.
Creditores. Ordo restitutionis, I, 435.
Crimen. Impedimentum criminis, II, 570.
Culpa. De gravitate peccati, I, 90. — Culpa theologica, vel juridica, relative ad restitutionem. Vide *Damnificator*.
Cultus disparitas. Impedimentum matrimonii dirimens et impediens, II, 579.
Custodes agrorum, etc., II, 16.

D

Damnificator, quoad restitutionem, I, 395.
Damnum emergens in mutuo, I, 570.
Debita ex delicto, ex contractu. V. *Restitutio.*
Defectus. Quomodo aperiendi in commodato? I, 549, in venditione? 578. in sponsalibus? II, 508. — Defectus commissi in confessione reparandi, 441.
Deflorator. Ad quid teneatur? I, 460.
Delegatio. Quid de jurisdictione delegata? V. *Jurisdictio.*
Denuntiatio Sacerdotis sollicitantis in materia turpi, II, 390.
Depositum, I, 553.
Detractio. Ejus malitia, I, 266; reparatio, *ibid.*
Differentia peccatorum in specie, I, 92; in gravitate, 90; in numero, 93.
Difficultas gravis, an excuset a præceptis humanis? I, 63; a Missa? 221; a jejunio? 294; ab Officio, II, 36.
Dilectio inimicorum, I, 133, 134.
Directio conjugum quoad debitum, etc., II, 622.
Dispensatio a lege, I, 68; a voto, 211; in impedimentis dirimentibus, II, 598.
Dispositio ad Sacramenta suscipienda. Vide *Subjectum.*
Distinctio peccatorum specifica, I, 92; numerica, 93.
Dissolutio sponsalium, II, 504; matrimonii, 528, 532.
Divinatio. Ejus malitia, I, 164.
Divortium, quoad vinculum, II, 528; quoad habitationem et torum, 532.
Dolor. Vide *Contritio.*
Dolus in contractu, I, 488.
Domicilium quoad leges, seu de subjecto legis, I, 48; quoad Ordines, II, 486; quoad matrimonium, 532.
Dominium. Ejus subjectum, I, 312.—Dominium filiorum, *ibid.*; uxorum, 317; Clericorum, 318. — Modus illud acquirendi, 320.
Dona. An possint a judice accipi? II, 3.
Donatio. Quis donare possit? I, 504. — Donatio ad pias causas, 542; mortis causa, 509; parentum, 514.
Dubium. Dubium de lege : vide *Probabilitas.* — De voto, I, 193; de rei possessione, 393.—Dubia peccata, II, 276.—Dubium quoad jurisdictionem, 334; dubium quoad reservationem, 355; dubium impedimentum, 541; dubia materia in Sacramentis, 90.
Duellum. I, 254; ejus pœnæ, II, 645.

E

Ebrietas. Quale peccatum? I, 109; an aliquando licita? 110.
Eleemosyna. Quando obliget? I, 137.
Emptio. Vide *Venditio.*
Emptor. Vide *Venditio.*

Error in contractibus, I, 488; in matrimonio, II, 548; in confessione, 444 *et seq.*; quoad jurisdictionem Confessarii, 830; Parochi, 336.
Eucharistia. Materia, II, 154; forma, 159; Minister, 164; subjectum, 171; necessitas in vita, I, 284; in morte, II, 188. — Dispositiones ad illam suscipiendam, 173.
Examen. Quale prærequiratur ad integritatem confessionis? II, 302.
Excommunicatio, II, 644.
Extrema Unctio. Materia, II, 467; Minister, 471; subjectum, 474; ejus obligatio, 479.

F

Fama. Vide *Detractio.*
Famulus. Obligationes, I, 286; an possit se compensare? 361; cooperari domino ad malum? 149; excusari a Missa? 221; quid de furtis famulorum? 350.
Festa. De sanctificatione Festorum, I, 217.
Fideicommissum, I, 547.
Fidejussio, I, 640.
Fides. Ejus necessitas, I, 115; professio, 119; bona fides ad præscriptionem, 339 *et seq.*
Finis agentis, I, 19.
Filius. Obligationes, I, 229; quoad dominium, 312.
Forma Sacramentorum, II, 192; Baptismi, 119; Eucharistiæ, 157; Pœnitentiæ, 240; forma conditionata, 243.
Fraudatio tributorum, I, 469.
Furtum. Materia gravis, I, 347; furta minuta, 348; filiorum, 350; famulorum, *ibid.*; uxorum, 351.

G

Gabella. Vide *Tributum.*
Gradus. Incestus, an sint explicandi in confessione? II, 282.

H

Habituatus. Quando absolvendus? II, 421.
Hæreditas testamentaria, I, 519; fideicommissoria, 547.
Hæretici. Quoad communicationem cum eis, I, 123; quoad absolutionem in morte, II, 300; quoad matrimonium ratione clandestinitatis, 588; quoad eorum libros, 648.
Hasta. Venditio sub hasta, I, 505.
Homicidium, I, 289; quid ob illud restituendum? 457; quoad irregularitatem, II, 678.
Honestas. Impedimentum dirimens matrimonii, II, 566.
Horæ canonicæ. Obligatio, II, 26; quinam ad illas teneantur? 26 et 78; quomodo recitandæ? 28; quid excuset ab illis? 53.
Hypotheca. Quod pariat jus? I, 645.

I

Ignorantia. An excuset a pœna? I, 8; an impediat irritationem legis? 77; impedimenti matrim., II, 540; an impediat reservationem? 350; censuram? 640; irregularitatem? 661.
Impedimentum solvens sponsalia, II, 504; impediens matrimonium, 543; dirimens, 540; ejus dispensatio, 598; obligatio revelandi impedimenta, 606.
Impotentia quæ excuset a Missa, I, 221; a jejunio, 294; a restitutione, 446; ab Officio, II, 53.
Incestus. An gradus declarandi? II, 282.
Indissolubilitas matrimonii, II, 528.
Infans aut puer quando baptizandus? II, 130; confirmandus? 151; communicandus? 171; absolvendus? I, 427; ungendus? II, 474.
Ingressus in Religionem. Vide *Vocatio.*
Inimicus. Quomodo diligendus? I, 184.
Injustitia. Vide *Furtum, Damnum.*
Innocens. An possit occidi? I, 245; an damnari si juridice habeatur nocens? II, 2.
Intentio in impletione legis, I, 60; in confectione Sacramenti, II, 93; in ejus susceptione, 112; ad Ordines, 485; in Missa applicanda, 214.
Interdictum. Ejus efficacia, II, 658.
Inventio quoad dominium, I, 328.
Invidia. Quantum peccatum? I, 105.
Ira. Quandonam gravis? I, 108.
Irregularitas ex defectu, II, 663 *et seq.*; ex delicto, 672 *et seq.*
Irritatio legis, I, 76; voti, 208; matrimonii, II, 540.

J

Jejunium. Obligatio, I, 289; causæ excusantes, 294.—Jejunium quoad Communionem, II, 180.
Judex. Obligationes, II, 1 *et seq.*
Juramentum. Ejus conditiones et efficacia, I, 187.
Jurisdictio ad absolvendum, II, 329; in articulo mortis, 338; circa peccata reservata, 358; quoad matrimonium, 593.
Justitia, I, 212; ejus reparatio. Vide *Restitutio.*

L

Labor die festo, I, 224.
Legatarius seu hæres, I, 519 *et seq.*
Legatum. Quomodo adimplendum? I, 534; legata profana formis destituta, 540; legata conditionata, 539; legata pia informia, 542.
Legislator. Qua gaudeat potestate? I, 59.
Lenitas. Irregularitas ex defectu lenitatis, II, 669.

Lex, I, 48; subjectum, *ibid.*; obligatio, 60 *et seq.*; dispensatio, 68; obligatio legis civilis, 80. — Lex pœnalis, 79; irritans, 77.
Liber. De libris hæreticorum, II, 648.
Ligamen. De impedimento ligaminis, II, 554.
Ligorius (S.). Auctoritas ejus doctrinæ, I, 42.
Locatio. De contractu locationis, I, 617.
Locus ad Missam, I, 219; ad Baptismum, II, 136.
Lucrum filii in domo patris, I, 312; in ludo, 650; in mutuo, 564 *et seq.*
Ludus. Conditiones, I, 650.

M

Magia. Quale peccatum? I, 164.
Maleficium, I, 166.
Magnetismus animalis, an licitus? I, 170.
Mandans seu jubens. Ad quid teneatur? I, 413.
Mandatum, I, 559.
Maritus. An possit irritare vota uxoris? I, 211; ejus obligationes. Vide *Conjuges*.
Mater. An possit vota irritare filiorum? I, 208; ejus obligationes. Vide *Conjuges*.
Materia voti, I, 193; contractus, 199; Sacramentorum, II, 90; Baptismi, 115; Confirmationis, 146; Eucharistiæ, 164; Pœnitentiæ, 235; Extremæ Unctionis, 467; Ordinis, 481; Matrimonii, 493.
Matrimonium. Consensus conjugalis, II, 522; indissolubilitas matrimonii, 528; solutio, *ibid.*; divortium, 532; impedimenta impedientia, 543 *et seq.*; dirimentia, 548 *et seq.*; dispensatio, 598; revalidatio, 612.
Matutinum. Vide *Horæ canonicæ*.
Medicus. Ejus obligationes, II, 18.
Mendacium. Quale peccatum? I, 262.
Mercator. Vide *Venditio*.
Metus. Quid efficiat in contractu? I, 492; in matrimonio? II, 576.
Minister Sacramenti. Ejus obligatio quoad intentionem, II, 98; dignitatem, 101; Sacramenta ministranda, 103; indignis deneganda, 107.
Minor. An contrahere valeat? I, 482.
Missa. Auditio in festis, I, 219; causæ excusantes, 221.—Sacrificium Missæ. Vide *Sacrificium*, II, 199.
Monialis. Vide *Religiosus*.
Monopolium. An licitum? I, 609.
Moribundus adjuvandus, II, 296; sensibus destitutus, *ibid.* — Confessarius cum moribundis, 480.
Mulier. Vide *Uxor* et *Femina*. — Confessarius cum mulieribus, II, 266, 271, 292, 306, 319, 369.
Mutus. Tacens quoad damnum, I, 431.
Mutuum. Obligationes, I, 564. — An liceat lucrum percipere ex mutuo? 570 *et seq.*; cum damno emergente, 571 *et seq.*; cum lucro cessante, *ibid.*; cum periculo sortis, *ibid.*; cum titulo legis civilis? *ibid.*

N

Necessitas excusans a lege, I, 63. — Necessitas Fidei, 115; Spei, 127; Caritatis in proximum, 133; in inimicos; 137; in pauperes, 154; excusans ab auditione Missæ; 221; a prohibitione operum servilium die festo, 225; a jejunio, 289; a restitutione, 446.
Negotiatio, I, 613. Vide *Venditio* et *Contractus societatis*.
Nomen. Nomen complicis a Confessario non exquirendum, II, 288.
Notarius. Ejus obligationes, II, 13.
Novitiatus. An necessarius ad professionem religiosam? II, 54.
Numerus peccatorum unde repetatur? I, 95; exquirendus a Confessario, II, 402.
Nuptiæ. Vide *Matrimonium*.

O

Obedientia quoad filiosfamilias, I, 229; quoad famulos, 236; Religiosos, II, 75.
Obligatio in juramento, I, 187; in voto, 199.—Obligatio restitutionis, 365.
Obligationes filiorum, I, 229; parentum, 234; dominorum, 237; famulorum, 236.
Obreptio et *subreptio* in petitione alicujus dispensationis, I, 68.
Observantia vana. Quid sit? I, 157.
Occasio peccatorum, II, 411. — Quomodo agendum Confessario cum iis qui in occasione peccati versantur? *ibid.*
Occisio. Vide *Homicidium*. — Occisio sui indirecta, I, 239; occisio innocentis, 245.
Occupatio. Modus acquirendi dominium, I, 320.
Odium inimicorum, I, 134.
Officium. Vide *Horæ canonicæ*.
Operarius. An excusetur a jejunio? I, 294.
Operatio cæsarea. An licita, vel obligata? II, 134.
Opinio. Quid opinio probabilis, probabilior, æquiprobabilis? I, 33.
Ordo, Sacramentum, II, 481.

P

Pactum. Vide *Contractus*.
Panis. Qualis sit Eucharistiæ materia? II, 427.
Papa. Ejus potestas quoad leges, I, 59; quoad vota, 211; quoad impedimenta matrimonii, II, 598.
Paraphernalia. Bona propria uxoris, I, 317.
Parentes. Eorum obligationes, I, 234.
Parochia. In ea Missa audienda, I, 219; Communio Paschalis agenda, 284; banna denuntianda, II, 515.

Parochus. Ejus obligationes, II, 89.—Residentia, 41; celebratio pro populo, 205; prædicatio, 39; ministratio Sacramentorum, *ibid.*; assistentia matrimonio, II, 593; Parochi munus, 39.
Participans in furto, I, 423; in damno, 424.
Pastor. Vide *Episcopus, Parochus.*
Patrimonium Clericorum, I, 318.
Patrinus in Baptismo, II, 140.—Ejus dotes, *ibid.*; obligationes, *ibid.*
Pauperes. An excusati a prohibitione laboris in die festo? I, 225; a lege abstinentiæ? 294.
Paupertas. Votum paupertatis, II, 61.
Peccatum. Diversa gravitas, I, 90. — Differentia specifica, 92; numerica, 95. — Peccata interna, 99; capitalia, 103.
Peregrinus quoad leges, I, 48; quoad Ordines, II, 486; quoad matrimonium, 595.
Periculum peccati. Vide *Occasio.* — Periculum in mutuo, I, 570.
Perjurium, I, 192.
Pharmacopola, II, 19. — Vide *Medicus.*
Pignus, I, 642.
Pisces in die jejunii, I, 305.
Pœnalis. Lex pœnalis, I, 79.
Pœnitens. An teneatur sequi opinionem Confessarii? I, 40. — An interrogandus? II, 402.
Pœnitentia ut Sacramentum, II, 235. — Ejus necessitas, 157.
Pœnitentia sacramentalis. Vide *Satisfactio.*
Possessio dæmonis. Vide *Adjuratio.*
Possessor bonæ fidei, I, 378; malæ fidei, 386; dubiæ fidei, 393.
Præscriptio. Ejus conditiones, I, 335.
Præsentia Confessarii ad absolutionem, II, 242; Parochi ad matrimonium, 593 *et seq.*
Pretium rei, quodnam sit licitum? I, 581.
Privilegia in genere, I, 88.
Probabilismus. Ejus usus, I, 33, 38.
Probabilitas, I, 33. — Quænam licita? 38.
Probitas in Ministro Sacramentorum, II, 101; in eorum subjecto, 112.
Proclamationes matrimonii, II, 511. — Vide *Banna.*
Professio religiosa, quoad sponsalium dissolutionem, II, 504; quoad matrimonium ratum dissolvendum, 528.
Promissio. Quomodo obliget? I, 500.—Promissio sponsalitia, II, 493 *et seq.*—Promissio matrimonii, vivente comparte, 570 *et seq.*
Promulgatio legis canonicæ, I, 56.
Propositum requisitum ad contritionem, II, 238 *et seq.*
Proximus. Quomodo diligendus? I, 134.
Puer, quoad primam Communionem, II, 172; quoad absolutionem, 427; quoad Viaticum, 428; quoad Extremam Unctionem, *ibid.*—Ratio agendi cum pueris, 430.

R

Recidivus. An absolvendus? II, 423.
Recursus. Præbens recursum, ratione damni, I, 421.

Refectio unica in jejunio, I, 289.
Regulares. Eorum obligationes, II, 78 *et seq.*; quoad approbationem, 342.
Relatio actionum ad Deum, I, 21.
Relatio mercatoria (*Report*). Modus lucrum ex pecunia percipiendi, I, 602, 635 *et seq.*; 660 *et seq.*
Religiosus. Vide *Regulares*.
Reliquiæ Sanctorum, I, 156.
Res inventa, I, 323.
Reus in judicio, II, 9.
Reservatio casuum. Vide *Casus reservatos*.
Restitutio, I, 365. — Ejus obligatio, *ibid.*; circumstantiæ, ob homicidium, 457; ob stuprum, 460; ob adulterium, 465; ob defraudationem in tributis, 469; ob damnum occasione militiæ, 478.
Restrictio mentalis, I, 262.—Quænam sit licita? *ibid.*
Retrovenditio, I, 600.
Revalidatio confessionis, II, 306; matrimonii, II, 598.
Revelatio criminis, I, 271; secreti, 275; sigilli sacramentalis, II, 448 *et seq.*
Rubricæ in Missa, II, 226.

S

Sacerdos. Ejus obligationes quoad Eucharistiæ dispensationem, II, 103; Missæ celebrationem, 199. — Vide *Clericus*.
Sacramentum. Materia, II, 88; forma, *ibid.* — Obligatio ministrandi, II, 103; denegandi indignis, 107; simulata administratio, 110; susceptio, 112.
Sacrificium Missæ. Intentio Sacerdotis, II, 203. — Applicatio pro populo, 205; applicatio ratione stipendii, 208; permutatio applicationis, 221; modus celebrandi, 222.
Sævitia ut est causa divortii, II, 533.
Satisfactio sacramentalis, II, 309. — Ejus necessitas, 316; impletio, 324; commutatio, 319.
Scandalum. Quale peccatum? I, 141 — Choreæ, 144; spectacula, 148.
Scrupulosus. Directio scrupulosorum, I, 30.
Sigillum litterarum, I, 278; sacramentale, II, 448.
Simonia. Quid? quotuplex? I, 179.
Simulatio in Sacramentis, II, 121.
Societas in contractu, I, 624.
Solidaritas. Ad quos pertineat? I, 433.
Sollicitatio ad turpia, II, 390.
Sortes divinatoriæ, I, 164. — Virga divinatoria, 167.
Sortilegium, I, 166.
Species peccatorum, I, 92; blasphemiarum, 185; sacrilegiorum, 177.
Specificatio. Modus acquirendi dominium, I, 345.
Spectacula. An licita? I, 148.
Spes. Objectum, I, 127; necessitas, *ibid.*; vitia opposita, *ibid. et seq.*

Spiritismus (*Spiritisme*), seu invocatio mortuorum, I, 173.
Sponsalia. Eorum valor, II, 493; obligatio, 498; dissolutio, 504.
Sponsi. Vide *Sponsalia*.
Sponsio. An sit licita? I, 647.
Status religiosus, II, 48.—Status laicorum, 1; Clericorum, 21.
Stipendium pro celebratione Missæ, II, 208.
Stuprum quoad restitutionem, I, 460.
Subjectum legis, I, 48; Sacramentorum, II, 112; Baptismi, 120; Confirmationis, 150; Eucharistiæ, 171; Pœnitentiæ, 246; Extremæ Unctionis, 474; Ordinis, 488.
Substitutio. Vide *Fideicommissum*.
Suicidium, I, 239.
Superbia. Quale peccatum? I, 103.
Superflua beneficiorum, I, 318.
Superstitio. Ejus gravitas, I, 137.
Suspensio. Ejus natura, effectus, II, 653.

T

Tabulæ rotantes (*Tables tournantes*), I, 168.
Tentatio Dei, I, 176.
Testamentum. Ejus conditiones, I, 519.
Testis in judicio, II, 11.
Thesaurus inventus, ad quem pertineat? I, 323.
Timor. Vide *Metus*.
Titulus ad præscriptionem, I, 335; ad auctarium in mutuo, 570; ad confessionem audiendam, II, 330; ad Ordines suscipiendos, 489.
Tributum. Obligatio illud solvendi, I, 469.

U

Unctio in Baptismo, II, 140; in Confirmatione, 147; in Extrema Unctione, 468.
Usura. An, vel quando prohibita? I, 564; tituli ab ea excusantes, 570.—Vide *Mutuum*.
Uxor. Ejus dominium, I, 317; furta, 351.—Uxor quoad habitationem, II, 532.

V

Vagus, quoad leges, I, 48.
Vana observantia. Quale peccatum? I, 157.
Vana usurpatio nominis Dei. An sit peccatum? vel quale? I, 185.
Vectigal. Vide *Tributum*.
Venditio. Obligationes venditoris, I, 576; quoad justum pretium, 581; retrovenditionem, 600; venditionem sub hasta, 605; per monopolium, 609; quoad obligationem vitia rei manifestandi, 578.

Viaticum moribundis dandum, II, 188.
Virga divinatoria. An ejus usus sit licitus? I, 167.
Vitia rei manifestanda in venditione, I, 578.
Vocatio ad statum religiosum, II, 48; ad Ordines, 21.
Voluntarium indirectum, I, 5.
Votum, I, 193; obligatio, 199; commutatio, 214; dispensatio, 211; irritatio, 208.—Votum solemne, an sit in Gallia pro Monialibus? II, 80; pro Religiosis? *ibid.*—Votum paupertatis, 61; castitatis, 73; obedientiæ, 75.—Votum ut impedimentum impediens matrimonium, 543; ut dirimens, 551.

FINIS INDICIS ALPHABETICI.

SANCTISSIMI DOMINI NOSTRI

PII

DIVINA PROVIDENTIA PAPÆ IX

CONSTITUTIO

QUA

ECCLESIASTICÆ CENSURÆ LATÆ SENTENTIÆ

LIMITANTUR.

IN UTILITATEM CONFESSARIORUM

accedunt

PLURIMÆ ANNOTATIONES.

APUD H. PELAGAUD FILIUM ET ROBLOT,

DD. ARCHIEPISCOPI LUGDUNENSIS BIBLIOPOLAS.

LUGDUNI,	PARISIIS,
VIA MERCATORIA, 48.	VIA TURNONENSI, 5.

1870.

Imprimatur.
Lugduni, 25 aprilis 1870.

T. Richoux,
Vic. Gen. Cap.

Tria in hoc opusculo continentur : I. et maxime Constitutio Pii IX. *Apostolicæ Sedis;* II. declarationes quædam particulares in nonnullos ejusdem Constitutionis articulos ; III. principia quædam generalia Confessariis qui ordinariis facultatibus instruuntur tantum apprime utilia.

Ex his autem sola est Constitutio Summi Pontificis cui plenissime et ex animo adhæremus, in cæteris vero statim ac Superiorum auctoritas, vel sapientiorum sententia aliud sentiendum indicaverit, aliud etiam nos, nulle prorsus negotio, tenebimus.

I.

SANCTISSIMI DOMINI NOSTRI

PII

DIVINA PROVIDENTIA PAPÆ IX

CONSTITUTIO

QUA

ECCLESIASTICÆ CENSURÆ LATÆ SENTENTIÆ

LIMITANTUR.

Apostolicæ Sedis moderationi convenit, quæ salubriter veterum canonum auctoritate constituta sunt, sic retinere, ut, si temporum rerumque mutatio quidpiam esse temperandum prudenti dispensatione suadeat, eadem Apostolica Sedes congruum supremæ suæ potestatis remedium ac providentiam impendat. Quamobrem cum animo Nostro jampridem revolveremus, ecclesiasticas censuras, quæ per modum latæ sententiæ, ipsoque facto incurrendæ ad incolumitatem ac disciplinam ipsius Ecclesiæ tutandam, effrenemque improborum licentiam coercendam et emendandam sancte per singulas ætates indictæ ac promulgatæ sunt, magnum ad nume-

rum sensim exrevisse; quasdam etiam, temporibus moribusque mutatis, a fine atque causis, ob quas impositæ fuerant, vel a pristina utilitate atque opportunitate excidisse; eamque ob rem non infrequentes oriri sive in iis, quibus animarum cura commissa est, sive in ipsis fidelibus dubietates, anxietates, angoresque conscientiæ; Nos ejusmodi incommodis occurrere volentes, plenam earumdem recensionem fieri, Nobisque proponi jussimus, ut, diligenti adhibita consideratione, statueremus, quasnam ex illis servare ac retinere oporteret, quas vero moderari, aut abrogare congrueret. Ea igitur recensione peracta, ac Venerabilibus Fratribus Nostris S. R. E. Cardinalibus in negotiis Fidei Generalibus Inquisitoribus per universam Christianam Rempublicam deputatis in consilium adscitis, reque diu ac mature perpensa, motu proprio, certa scientia, matura deliberatione Nostra, deque Apostolicæ Nostræ potestatis plenitudine, hac perpetuo valitura Constitutione decernimus, ut ex quibuscumque censuris sive excommunicationis, sive suspensionis, sive interdicti, quæ per modum latæ sententiæ, ipsoque facto incurrendæ hactenus impositæ sunt, nonnisi illæ, quas in hac ipsa Constitutione inserimus, eoque modo, quo inserimus, robur exinde habeant; simul declarantes, easdem non modo ex veterum canonum auctoritate, quatenus cum hac Nostra Constitutione conveniunt, verum etiam ex hac ipsa Constitutione Nostra, non secus ac si primum editæ ab ea fuerint, vim suam prorsus accipere debere.

Excommunicationes LATÆ SENTENTIÆ *speciali modo Romano Pontifici reservatæ.*

Itaque excommunicationi latæ sententiæ speciali modo Romano Pontifici reservatæ subjacere declaramus :

I

Omnes a christiana fide apostatas, et omnes ac singulos hæreticos quocumque nomine censeantur, et cujuscumque sectæ existant, eisque credentes, eorumque receptores, fautores, ac generaliter quoslibet illorum defensores.

II

Omnes et singulos scienter legentes sine auctoritate Sedis Apostolicæ libros eorumdem apostatarum et hæreticorum hæresim propugnantes, nec non libros cujusvis auctoris per Apostolicas Litteras nominatim prohibitos, eosdemque libros retinentes, imprimentes et quomodolibet defendentes.

III

Schismaticos et eos qui a Romani Pontificis pro tempore existentis obedientia pertinaciter se subtrahunt, vel recedunt.

IV

Omnes et singulos, cujuscumque statûs, gradus seu conditionis fuerint, ab ordinationibus seu mandatis Romanorum Pontificum pro tempore existentium ad uni-

versale futurum Concilium appellantes, nec non eos quorum auxilio, consilio vel favore appellatum fuerit.

V

Omnes interficientes, mutilantes, percutientes, capientes, carcerantes, detinentes, vel hostiliter insequentes S. R. E. Cardinales, Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, Sedisque Apostolicæ Legatos, vel Nuntios, aut eos a suis diœcesibus, territoriis, terris, seu dominiis ejicientes, nec non ea mandantes, vel rata habentes, seu præstantes in eis auxilium, consilium vel favorem.

VI

Impedientes directe vel indirecte exercitium jurisdictionis ecclesiasticæ sive interni, sive externi fori, et ad hoc recurrentes ad forum sæculare ejusque mandata procurantes, edentes, aut auxilium, consilium vel favorem præstantes.

VII

Cogentes sive directe, sive indirecte judices laicos ad trahendum ad suum tribunal personas ecclesiasticas præter canonicas dispositiones : item edentes leges vel decreta contra libertatem aut jura Ecclesiæ.

VIII

Recurrentes ad laicam potestatem ad impediendas litteras vel actâ quælibet a Sede Apostolica, vel ab ejusdem Legatis aut Delegatis quibuscumque profecta, eorumque promulgationem vel executionem directe vel

indirecte prohibentes, aut eorum causa sive ipsas partes, sive alios lædentes, vel perterrefacientes.

IX

c) Omnes falsarios Litterarum Apostolicarum, etiam in forma Brevis ac supplicationum gratiam vel justitiam concernentium, per Romanum Pontificem, vel S. R. E. Vice-Cancellarios seu Gerentes vices eorum aut de mandato ejusdem Romani Pontificis signatarum : nec non falso publicantes Litteras Apostolicas, etiam in forma Brevis, et etiam falso signantes supplicationes hujusmodi sub nomine Romani Pontificis, seu Vice-Cancellarii aut Gerentis vices prædictorum.

X

d) Absolventes complicem in peccato turpi etiam in mortis articulo, si alius sacerdos licet non adprobatus ad confessiones, sine gravi aliqua exoritura infamia et scandalo, possit excipere morientis confessionem.

XI

e) Usurpantes aut sequestrantes jurisdictionem, bona, reditus ad personas ecclesiasticas, ratione suarum Ecclesiarum aut Beneficiorum pertinentes.

XII

Invadentes, destruentes, detinentes per se vel per alios, civitates, terras, loca aut jura ad Ecclesiam Romanam pertinentia ; vel usurpantes, perturbantes, retinentes supremam jurisdictionem in eis ; nec non ad

singula prædicta auxilium, consilium, favorem præbentes.

A quibus omnibus excommunicationibus huc usque recensitis absolutionem Romano Pontifici pro tempore speciali modo reservatam esse et reservari ; et pro ea generalem concessionem absolvendi a casibus et censuris, sive excommunicationibus Romano Pontifici reservatis nullo pacto sufficere declaramus, revocatis insuper earumdem respectu quibuscumque indultis concessis sub quavis forma et quibusvis personis etiam Regularibus cujuscumque Ordinis, Congregationis, Societatis, et Instituti, etiam speciali mentione dignis et in quavis dignitate constitutis. Absolvere autem præsumentes sine debita facultate, etiam quovis prætextu, excommunicationis vinculo Romano Pontifici reservatæ innodatos se sciant, dummodo non agatur de mortis articulo, in quo tamen firma sit quoad absolutos obligatio standi mandatis Ecclesiæ, si convaluerint.

Excommunicationes LATÆ SENTENTIÆ *Romano Pontifici reservatæ.*

Excommunicationi latæ sententiæ Romano Pontifici reservatæ subjacere declaramus :

I

Docentes vel defendentes sive publice, sive privatim propositiones ab Apostolica Sede damnatas sub excommunicationis pœna latæ sententiæ; item docentes vel defendentes tanquam licitam praxim inquirendi a pœnitente nomen complicis, prout damnata est a Bene-

dicto XIV in Const. *Suprema* 7 julii 1745, *Ubi primum* 2 junii 1746, *Ad eradicandum* 28 septembris 1746.

II

Violentas manus, suadente diabolo, injicientes in Clericos, vel utriusque sexus Monacos, exceptis quoad reservationem casibus et personis, de quibus jure vel privilegio permittitur, ut Episcopus aut alius absolvat.

III

Duellum perpetrantes, aut simpliciter ad illud provocantes, vel ipsum acceptantes, quoslibet complices vel qualemcumque operam aut favorem præbentes, nec non de industria spectantes, illudque permittentes, vel quantum in illis est, non prohibentes, cujuscumque dignitatis sint, etiam regalis vel imperialis.

IV

Nomen dantes sectæ *Massonicæ* aut *Carbonariæ*, aut aliis ejusdem generis sectis quæ contra Ecclesiam vel legitimas potestates seu palam, seu clandestine machinantur, nec non iisdem sectis favorem qualemcumque præstantes; earumve occultos coriphæos ac duces non denuntiantes, donec non denuntiaverint.

V

Immunitatem asyli ecclesiastici violare jubentes, aut ausu temerario violantes.

VI

Violantes clausuram Monialium, cujuscumque gene-

ris aut conditionis, sexus vel ætatis fuerint, in earum monasteria absque legitima licentia ingrediendo; pariterque eos introducentes vel admittentes; itemque Moniales ab illa exeuntes extra casus ac formam a S. Pio V, in Const. *Decori* præscriptam.

VII

Mulieres violantes Regularium virorum clausuram, et Superiores aliosve eas admittentes.

VIII

Reos simoniæ realis in Beneficiis quibuscumque, eorumque complices.

IX

Reos simoniæ confidentialis in Beneficiis quibuslibet, cujuscumque sint dignitatis.

X

Reos simoniæ realis ob ingressum in Religionem.

XI

Omnes qui quæstum facientes ex indulgentiis aliisque gratiis spiritualibus excommunicationis censura plectuntur Constitutione S. Pii V, *Quam plenum* 2 januarii 1569.

XII

Colligentes eleemosynas majoris pretii pro Missis, et ex iis lucrum captantes, faciendo eas celebrari in locis ubi Missarum stipendia minoris pretii esse solent.

XIII

Omnes qui excommunicatione muletantur in Constitutionibus S. Pii V, *Admonet nos* quarto kalendas aprilis 1567, Innocentii IX, *Quæ ab hac Sede* pridie nonas novembris 1591, Clementis VIII, *Ad Romani Pontificis curam* 26 junii 1592, et Alexandri VII, *Inter cæteras* nono kalendas novembris 1660, alienationem et infeudationem civitatum et locorum S. R. E. respicientibus.

XIV

Religiosos præsumentes clericis aut laicis extra casum necessitatis sacramentum Extremæ Unctionis aut Eucharistiæ per viaticum ministrare absque Parochi licentia.

XV

Extrahentes absque legitima venia reliquias ex sacris Cœmeteriis sive Catacumbis Urbis Romæ ejusque territorii, eisque auxilium vel favorem præbentes.

XVI

Communicantes cum excommunicato nominatim a Papa in crimine criminoso, ei scilicet impendendo auxilium vel favorem.

XVII

Clericos scienter et sponte communicantes in divinis cum personis a Romano Pontifice nominatim excommunicatis et ipsos in officiis recipientes.

Excommunicationes LATÆ SENTENTIÆ *Episcopis sive Ordinariis reservatæ.*

Excommunicationi latæ sententiæ Episcopis sive Ordinariis reservatæ subjacere declaramus :

I

Clericos in Sacris constitutos vel Regulares aut Moniales post votum solemne castitatis matrimonium contrahere præsumentes; nec non omnes cum aliqua ex prædictis personis matrimonium contrahere præsumentes.

II

Procurantes abortum, effectu secuto.

III

Litteris Apostolicis falsis scienter utentes; vel crimini ea in re cooperantes.

Excommunicationes LATÆ SENTENTIÆ *nemini reservatæ.*

Excommunicationi latæ sententiæ nemini reservatæ subjacere declaramus.

I

Mandantes seu cogentes tradi ecclesiasticæ sepulturæ hæreticos notorios aut nominatim excommunicatos vel interdictos,

II

Lædentes aut perterrefacientes Inquisitores, denuntiantes, testes, aliosve ministros S. Officii, ejusve Sacri Tribunalis scripturas diripientes, aut comburentes, vel prædictis quibuslibet auxilium, consilium, favorem præstantes.

III

Alienantes et recipere præsumentes bona ecclesiastica absque Beneplacito Apostolico, ad formam extravagantis *Ambitiosæ* de Reb. Ecc. non alienandis.

IV

Negligentes sive culpabiliter omittentes denuntiare infra mensem confessarios sive sacerdotes a quibus sollicitati fuerint ad turpia in quibuslibet casibus expressis a Prædecess. Nostris Gregorio XV. Constit. *Universi* 20 augusti 1622, et Benedicto XIV. Constit. *Sacramentum pœnitentiæ* 1 junii 1741.

Præter hos hactenus recensitos, eos quoque quos Sacrosanctum Concilium Tridentinum, sive reservata Summo Pontifici aut Ordinariis absolutione, sive absque ulla reservatione excommunicavit, Nos pariter ita excommunicatos esse declaramus; excepta anathematis pœna in Decreto sess. IV, *De editione et usu Sacrorum Librorum* constituta, cui illos tantum subjacere volumus, qui libros de rebus sacris tractantes sine Ordinarii approbatione imprimunt, aut imprimi faciunt.

Suspensiones LATÆ SENTENTIÆ *Summo Pontifici reservatæ.*

I

Suspensionem ipso facto incurrunt a suorum Beneficiorum perceptione ad beneplacitum S. Sedis Capitula et Conventus Ecclesiarum et Monasteriorum aliique omnes, qui ad illarum seu illorum regimen et administrationem recipiunt Episcopos aliosve Prælatos de prædictis Ecclesiis seu Monasteriis apud eamdem S. Sedem quovis modo provisos, antequam ipsi exhibuerint Litteras Apostolicas de sua promotione.

II

Suspensionem per triennium a collatione Ordinum ipso jure incurrunt aliquem ordinantes absque titulo Beneficii, vel patrimonii cum pacto ut ordinatus non petat ab ipsis alimenta.

III

Suspensionem per annum ab Ordinum administratione ipso jure incurrunt ordinantes alienum subditum etiam sub prætextu Beneficii statim conferendi, aut jam collati, sed minime sufficientis, absque ejus Episcopi litteris dimissorialibus, vel etiam subditum proprium qui alibi tanto tempore moratus sit, ut canonicum impedimentum contrahere ibi potuerit, absque Ordinarii ejus loci litteris testimonialibus.

IV

Suspensionem per annum a collatione Ordinum ipso

jure incurrit, qui excepto casu legitimi privilegii, ordinem sacrum contulerit absque titulo beneficii vel patrimonii clerico in aliqua Congregatione viventi, in qua solemnis professio non emittitur, vel etiam religioso nondum professo.

V

Suspensionem perpetuam ab exercitio Ordinum ipso jure incurrunt Religiosi ejecti, extra Religionem degentes.

VI

Suspensionem ab Ordine suscepto ipso jure incurrunt, qui eumdem Ordinem recipere præsumpserunt ab excommunicato vel suspenso, vel interdicto nominatim denuntiatis, aut ab hæretico vel schismatico notorio: cum vero qui bona fide a quopiam eorum est ordinatus, exercitium non habere Ordinis sic suscepti, donec dispensetur, declaramus.

VII

Clerici sæculares exteri ultra quatuor menses in Urbe Roma commorantes ordinati ab alio quam ab ipso suo Ordinario absque licentia Card. Urbis Vicarii, vel absque prævio examine coram eodem peracto, vel etiam a proprio Ordinario posteaquam in prædicto examine rejecti fuerint; nec non Clerici pertinentes ad aliquem e sex episcopatibus suburbicariis, si ordinentur extra suam diœcesim, dimissorialibus sui Ordinarii ad alium directis quam ad Card. Urbis Vicarium; vel non præmissis ante Ordinem sacrum suscipiendum exercitiis spiritualibus per decem dies in domo urbana Sacerdotum

a Missione nuncupatorum, suspensionem ab ordinibus sic susceptis ad beneplacitum S. Sedis ipso jure incurrunt : Episcopi vero ordinantes ab usu Pontificalium per annum.

Interdicta LATÆ SENTENTIÆ *reservata.*

I

Interdictum Romano Pontifici speciali modo reservatum ipso jure incurrunt Universitates, Collegia et Capitula, quocumque nomine nuncupentur, ab ordinationibus seu mandatis ejusdem Romani Pontificis pro tempore existentis ad universale futurum Concilium appellantia.

II

Scienter celebrantes vel celebrari facientes divina in locis ab Ordinario, vel delegato Judice, vel a jure interdictis, aut nominatim excommunicatos ad divina officia, seu ecclesiasticam sepulturam admittentes, interdictum ab ingressu Ecclesiæ ipso jure incurrunt, donec ad arbitrium ejus, cujus sententiam contempserunt, competenter satisfecerint.

Denique quoscumque alios Sacrosanctum Concilium Tridentinum suspensos aut interdictos ipso jure esse decrevit, Nos pari modo suspensioni, vel interdicto eosdem obnoxios esse volumus et declaramus.

Quæ vero censuræ sive excommunicationis, sive suspensionis, sive interdicti Nostris, aut Prædecessorum Nostrorum Constitutionibus, aut sacris canonibus præter eas, quas recensuimus, latæ sunt, atque hactenus in

suo vigore perstiterunt sive pro R. Pontificis electione, sive pro interno regimine quorumcumque Ordinum et Institutorum Regularium, necnon quorumcumque Collegiorum, Congregationum, Cœtuum locorumque piorum cujuscumque nominis aut generis sint, eas omnes firmas esse, et in suo robore permanere volumus et declaramus.

Cæterum decernimus, in novis quibuscumque concessionibus ac privilegiis, quæ ab Apostolica Sede concedi cuivis contigerit, nullo modo ac ratione intelligi unquam debere, aut posse comprehendi facultatem absolvendi a casibus, et censuris quibuslibet Romano Pontifici reservatis, nisi de iis formalis, explicita, ac individua mentio facta fuerit: quæ vero privilegia aut facultates, sive a Prædecessoribus Nostris, sive etiam a Nobis cuilibet Cœtui, Ordini, Congregationi, Societati, et Instituto, etiam regulari cujusvis speciei, etsi titulo peculiari prædito, atque etiam speciali mentione digno a quovis unquam tempore huc usque concessæ fuerint, ea omnia, easque omnes Nostra hac Constitutione revocatas, suppressas, et abolitas esse volumus, prout reapse revocamus, supprimimus, et abolemus, minime refragantibus aut obstantibus privilegiis quibuscumque, etiam specialibus, comprehensis vel non in corpore juris, aut Apostolicis Constitutionibus, et quavis confirmatione Apostolica, vel immemorabili etiam consuetudine, aut alia quacumque firmitate roboratis, quibuslibet etiam formis ac tenoribus, et cum quibuslibet etiam formis ac tenoribus, et cum quibusvis derogatoriis, aliisque efficacioribus et insolitis clausulis, quibus omnibus, quatenus opus sit, derogare intendimus et derogamus.

Firmam tamen esse volumus absolvendi facultatem a Tridentina Synodo Episcopis concessam *Sess. XXIV. cap. VI. de reform.* in quibuscumque censuris Apostolicæ Sedi hac Nostra Constitutione reservatis, iis tantum exceptis, quas eidem Apostolicæ Sedi speciali modo reservatas declaravimus.

Decernentes has Litteras, atque omnia et singula, quæ in eis constituta ac decreta sunt, omnesque et singulas, quæ in eisdem factæ sunt ex anterioribus Constitutionibus Prædecessorum Nostrorum, atque etiam Nostris, aut ex aliis sacris Canonibus quibuscumque, etiam Conciliorum Generalium, et ipsius Tridentini, mutationes, derogationes, suppressiones atque abrogationes ratas et firmas, ac respective rata atque firma esse et fore, suosque plenarios et integros effectus obtinere; sicque et non aliter in præmissis per quoscumque Judices Ordinarios, et Delegatos, etiam Causarum Palatii Apostolici Auditores, ac S. R. E. Cardinales, etiam de Latere Legatos, ac Apostolicæ Sedis Nuntios, ac quosvis alios quacumque præeminentia, ac potestate fungentes, et functuros, sublata eis, et eorum cuilibet quavis aliter judicandi et interpretandi facultate, et auctoritate, judicari, ac definiri debere; et irritum atque inane esse ac fore quidquid super his a quoquam quavis auctoritate, etiam prætextu cujuslibet privilegii, aut consuetudinis inductæ vel inducendæ, quam abusum esse declaramus, scienter vel ignoranter contigerit attentari.

Non obstantibus præmissis, aliisque quibuslibet ordinationibus, constitutionibus, privilegiis, etiam speciali et individua mentione dignis, nec non consuetudinibus quibusvis, etiam immemorabilibus, cæterisque contrariis quibuscumque.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam Nostræ Constitutionis, ordinationis, limitationis, suppressionis, derogationis, voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei et Beatorum Petri et Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Romæ apud S. Petrum, anno Incarnationis Dominicæ millesimo octingentesimo sexagesimo nono, Quarto Idus octobris Pontificatus nostri anno vigesimo quarto.

M. Card. Mattei, Pro-Datarius;
N. Card. Paracciani Clarelli.

Visa de Curia
Dominicus Bruti,

Loco † Plumbi.

I. Cugnoni.

II.

Declarationes quædam particulares in nonnullos supra relatæ Constitutionis articulos.

1° Declarationes in excommunicationes latæ sententiæ *speciali modo* Romano Pontifici reservatas.

(In Art. 1.) Ut excommunicatio ob hæresim latam incurratur, requiritur: 1° ut hæresis sit formalis, i. e, cum errore intellectus, et pertinacia voluntatis. Pertinax autem hic dicitur qui suæ opinioni adhæret non obstante quod noverit eam adversari doctrinæ Ecclesiæ Romanæ ipsi jam sufficienter propositæ. Requiritur 2° ut error in mente conceptus per verba, vel alia signa hæresim clare exprimentia exterius prodatur, at necesse non est ut aliquis hic præsens sit, aut audiat. Requiritur 3° ut externa hæreseos manifestatio sit graviter culpabilis, quare excommunicationem non incurrit qui ad petendum consilium unice se manifestat.

Inde colligitur non paucos inveniri qui excommunicationem contra hæreticos latam incurrisse prima fronte videantur, qui tamen ab ea de facto immunes sint, ac proinde a quocumque confessario queant absolvi. Tales

etiam nonnunquam reperire est inter eos qui ab infantia hæresim a parentibus hauserunt. Hi pariter a quocumque sacerdote absolvuntur post sufficientem instructionem et consulto prius Episcopo aut ejus Vicario Generali tum circa abjurationem privatim aut publice emittendam, tum circa baptismi renovationem, ætate nostra, saltem sub conditione, haud raro necessariam.

Præterea hæresis formalis et externata, de qua hactenus, alia est *occulta*, alia *notoria*. Occulta dicitur si nemo, vel pauci eam cognoverint, notoria autem si deducta sit ad forum judiciale, vel nota quam pluribus. His positis dicimus: 1° Episcopis, secluso speciali privilegio, nullatenus competit potestas absolvendi ab hæresi sive occulta, sive notoria, sed ad forum eorum non deducta. Ita verior et tenenda sententia. Ratio, quia ejusmodi hæresis annexam habet excommunicationem *speciali modo* Romano Pontifici reservatam. 2° Episcopi tamen *per se*, vel *per delegatum* absolvere possunt in utroque foro ab hæresi quacumque si semel ad eorum forum judiciale fuerit deducta. Ita satis communiter. « Tam Inquisitor, inquit Benedict. XIV. (de synod. l. 9. cap. 4. n. 3.) quam Episcopus potest resipiscentem hæreticum, aut coram se comparentem, aut ad suum forum quoquomodo deductum, Ecclesiæ reconciliare, et pro utroque foro absolvere a censura in quam propter hæresim incidit. Quod pluribus ostendunt Cardin. Albitius... Cardin. de Lugo... et Cardin. Petra... Quin imo uterque potest pœnitentem hæreticum, postquam suos ejuravit errores, ad simplicem confessarium remittere, ut ab eo absolvatur; eamque absolutionem, licet a confessario datam in foro sacramentali, prodesse etiam pro foro externo, a cujus jurisdictione promanat,

recte observat idem del Bene... » « Nec obstat, ait Cardin. Petra, (Tom 3. ad Constitit. 18 Innocent. IV, n. 27.) Bulla in *Cœna Domini*... nam bulla procedit quoad absolutionem ab hæresi *non deducta ad forum contentiosum*, ut dixi. » Idem vero, ut manifestum videtur, de Constitut. Pii IX. *Apostolicæ Sedis* est dicendum. 3° Protestantes igitur qui apud nos, vel alibi, volunt suam hæresim abjurare, ab Episcopo per se, vel per delegatum possunt absolvi, quin Romam recurrere necesse habeant. Eorum enim hæresis est in omni casu ad forum externum deducenda. 4° « Secus dicendum foret de catholico qui in hæresim protestanticam aut aliam externe ita lapsus esset, ut a paucis id notum remansisset. Is nempe est in casu hæresis occultæ, a qua... nequit ab Episcopo absolvi, quandiu ejus hæresis ad forum judicialem non fuerit deducta. Unde si nolit hæresim suam notam facere in foro externo, seu judiciali, sed tantum in foro sacramentali, Indulto Sedis Apostolicæ ad eum absolvendum opus erit. » Verba sunt D. Bouix, de Episc. tom. 2, pag. 222.

(In Art. 2) Eodem modo ac prius graviter, per se, delinquunt qui libros in Indice prohibitos, absque legitima facultate legunt, in hoc enim nulla mutatio in regulis Indicis facta est: excommunicatio autem ab iis qui libros hujusmodi legunt, jam non incurritur nisi in duobus casibus hic enumeratis. Vide infra p. 42.

(In Art. 3.) Hac excommunicatione innodati videntur scriptores non pauci qui, nomine tenus catholici, S. Pontificis legibus, ac auctoritati audacter repugnant.

(In Art. 6.) Hanc excommunicationem incurreret clericus qui ab Episcopo suo destitutus ad forum sæculare recurreret ut Beneficium suum, v. g., Paræciam retinere posset. Idem dic de iis omnibus qui clericum in hac sua rebellione quomodocumque, vere tamen, adjuvarent.

(In Art. 7.) Quod judices qui *sententiam* tantum ferunt contra personas ecclesiasticas ad suum tribunal ab aliis delatas excommunicationem hanc, ut videtur, non incurrant, id Summi Pontificis benignitati est referendum. Vide quæ in eumd. Art. p. 43 adduntur.

(In Art. 10) Nomine peccati turpis in præsenti venit: omne peccatum contra sextum Decalogi præceptum, modo sit simul *externum*, *grave*, et *formale*, ita ut ex utraque parte adsit peccatum mortale non modo internum, sed etiam in ratione actus externi, cum mutuo consensu exterius manifestato. Ita Theologi communius.

(In Art. 12.) Sedulo animadvertenda sunt quæ sub finem istius articuli dicuntur, nempe: 1° « Absolvere autem præsumentes (a præcedentibus excommunicationibus) sine debita facultate, etiam quovis prætextu, excommunicationis vinculo *Romano Pontifici reservatæ* innodatos se sciant;—2° dummodo non agatur de mortis articulo; — 3° in quo tamen firma sit quoad absolutos obligatio standi mandatis Ecclesiæ, si convaluerint. »

2° Declarationes in excommunicationes latæ sententiæ *Romano Pontifici* reservatas.

(In Art. 1.) In Constitut. *Suprema omn. Eccles.* Bened. XIV. hæc habet: «Pervenit... ad aures nostras, nonnullos... Confessarios falsa zeli imagine seduci se passos perversam quamdam... praxim in audiendis Christi fidelium confessionibus,... invehere atque introducere cœpisse; ut videlicet, si forte in pœnitentes incidissent socium criminis habentes, ab iisdem pœnitentibus socii hujusmodi, seu complicis nomen passim exquirerent; atque ad illud sibi revelandum non inducere modo suadendo conarentur; sed quod detestabilius est, denuntiata quoque, nisi revelarent, absolutionis sacramentalis negatione, prorsus adigerent... Nos autem, ne in tam gravi animarum discrimine ulla ex parte apostolico nostro ministerio desse videamur... notum vobis esse volumus, memoratam superius praxim penitus reprobandam esse... tanquam scandalosam, et perniciosam, ac tam famæ proximorum, quam ipsi etiam sacramento injuriosam tendentemque ad sacrosancti sigilli sacramentalis violationem, atque ab ejusdem pœnitentiæ sacramenti tantopere profícuo et necessario usu fideles abalienantem... »—In Constitut. autem *Ubi primum* inter alia S. Pontifex ait: «Satuentes..., ut quicumque... ausus in posterum fuerit docere licitam esse hujusmodi praxim, prout ea in relato nostro Brevi (Constit. *Suprema*) exponitur... vel scribere, aut loqui præsumpserit in ejusdem praxis defensionem... incidat ipso facto in excommunicationem, a qua non possit... ab alio... nisi a Nobis, vel pro tempore existente Romano Pontifice, absolvi. » — Tandem in Constitut. *Ad eradi-*

candum præcedentes Litteræ confirmantur, et ad omnes ubique locorum extenduntur.

Animadvertendum tamen nonnullos esse casus, etiam Benedicto XIV fatente, in quibus propter bonum publicum pœnitenti injungendum sit ut sive per se, sive per confessarium, aut alium quemcumque Superiori complicem suum denuntiet.

(In Art. 2.) Juxta communem sententiam hæc excommunicatio non incurritur : 1° si percussio clerici sit ad defendendum se, vel vitam uxoris, parentum, filiorum, imo proximi, vel res suas, cum moderamine tamen inculpatæ tutelæ ; 2° si ob levitatem, vel imperfectionem actus non sit mortalis ; 3° si clericum non agnoscas, v. g., quod habitum non gestet, ignorantia enim excusat.

Etsi hæc excommunicatio sit Summo Pontifici reservata, potest tamen Episcopus ab ea absolvere, si percussio, quamvis mortalis ratione culpæ, est prudentum judicio levis.

(In Art. 3.) « Non licet, inquit P. Gury, (de præcept. Decalog. n. 405. 3.) duellum suscipere ea lege, ut uno vulnerato, aut certo numero ictuum completo pugna cesset : 1. Quia etiam in hoc est maximum vulneris lethalis periculum ; 2. quia Clemens VIII, prohibuit etiam duella non fatalia ; 3. quia istud duelli genus scandalum creat et duellis fatalibus occasionem præbet ».

En verba Clementis VIII, in Bulla *Illius vices :* « Auctoritate (apostolica) et tenore (præsentium)... decer-

nimus... iisdem pœnis, Decreto (Conc. Trid. sess. 25. de reform. c. 19.), et Constitutionibus (apostolicis) teneri eos inter quos pactiones inita sint de dirimendo certamine cum primum alteruter vulneratus fuerit, seu sanguinem effuderit, aut certus ictuum numerus utrinque illatus fuerit ».

Nec non de industria spectantes, igitur non excommunicantur qui obiter transeundo casu ibi reperiuntur.

(In Art. 4.) Hucusque sub pœna excommunicationis denuntiandi erant quicumque damnatis sectis nomen dederant, nunc vero ad evitandam excommunicationem sufficit ut earumdem sectarum *occulti coriphæi ac duces* denuntientur. Vide S. Pont. decretum de Fenianis, p. 45.

(In Art. 6.) Duo apud nos consideranda veniunt : 1. In antiquis Galliarum provinciis Moniales pontificia clausuræ lege non adstringuntur. Ex declaratione sequenti constat : « Sacra Pœnitentiaria... respondet... Bonifacium Papam VIII, in celebri sua Constitutione... *periculoso*... et S. Trid. synod... Sess. 25. c. 5. de Regular. et Monial., monasticam illam clausuram non injungere, nisi Monialibus *Religionem suam Professis;* quod certe intelligendum est de *vera propriaque professione*... novas igitur istas Galliarum Moniales..., canonica ista et pontificia clausuræ lege minime adstringi. Datum Romæ, in S. Pœnit. die 23 januar. 1821 ».

2. In Provinciis autem recenter annexis (in Sabaudia nempe, et in Comitatu nicensi) Monialium conditio propter annexionem non est mutata. Moniales igitur quæ in his locis solemnem Professionem hactenus habebant, eam

adhuc retinent, ac proinde clausuræ papali sicut prius subjectæ manent. Clare deducitur ex responsione sequenti S. Congregat. Episcoporum et Regularium, die 31 julii 1861 data : « Quoad præfata monasteria nihil innovatum esse, et Sanctimoniales eisdem omnibus obligationibus et ecclesiasticis legibus subjectas esse quibus antea tenebantur. Quod si relate ad votum paupertatis, pro emittendis actis civilibus in contractibus aliqua facultate indigeant, Episcopos ad hanc S. Congregationem rem exponere debere. »

(In Art. 7.) Plures sunt etiam in Gallia virorum Ordines proprie dicti, quorum vota sunt solemnia, et qui consequenter clausuræ pontificiæ adstringuntur. Hujusmodi sunt Benedictini, Carthusienses, Jesuitæ, Dominicani, Franciscani, Carmelitæ. His addendi sunt a die 5 feb. 1868, Monachi Cistercienses reformati, vulgo dicti Trappenses.

(In Art. 8.) Stipendium apud nos Episcopis, Canonicis, Parochis, imo et Desservientibus a Gubernio solvi solitum veram rationem habet boni ecclesiastici, et pro Beneficio est habendum. Constat ex pluribus decisionibus S. Pœnitentiariæ, et solide demonstratur a D. Bouix, de Capitulis, p. 1. sect. 3. cap. 3., et in supplem. 1, ad eumd. tractat.

(In Art. 9.) Simonia *confidentialis* est, cum quis alteri Beneficium procurat (electione, præsentatione, collatione, resignatione, etc.) cum certa confidentia, h. e.,

pacto expresso, vel tacito, ut is cui procuratur, illud aliquando *procuranti* resignet, aut *alteri*, vel pensionem ob fructus ex eo præstet : ut si Episcopus cujus nepos nondum est idoneus, conferret alteri Beneficium ea lege ut illud nepoti huic resignet, cum is capax fuerit.

(In Art. 10.) Aliud est dare aliquid aut accipere pro ipso in monasterium ingressu, aliud dare aliquid, aut accipere pro mulieris ingressuræ sustentatione. Prius simoniacum est, et prohibitum, non vero posterius. Imo in publicatione periodica cui titulus : Analecta juris pontificii (fasciculo 32.) plures citantur decisiones S. Congregat. Episcoporum et Regularium juxta quas non licet, absque dispensatione pontificia, puellas in Religionem admittere nisi sufficientem et legitimam afferant dotem.—Si vero agatur de viri ingressu, licet etiam pro ipsius sustentatione aliquid accipere : 1° pro alimentis tempore novitiatus ; 2° si recipiendus sit infirmus, senex, hebes ingenio, vel similis ; 3° si monasterium sit inops. Extra hos casus, utrum pro sustentatione professuri liceat, nec ne, aliquid accipere inter Theologos disputatur. Plures contendunt hoc esse simoniacum, ac proinde prohibitum, alii dicunt illicitum esse quidem, non vero simoniam. Pauci, aut forte nulli hunc modum agendi ab avaritiæ labe excusant. Vid. S. Ligor. l. 3. a n. 91.

(In Art. 13.) Pius V. in constitutione *Admonet nos* prohibet ne alienentur et infeudentur civitates et loca Sanctæ Romanæ Ecclesiæ vel de eorum alienationibus

et infeudationibus tractetur, quovis prætextu, etiam evidentis utilitatis.—Innocentius vero IX hanc Constitutionem approbat et extendit his verbis : « Declaramus eadem Constitutione prohibitam fuisse, ac prohiberi, omnem et quamcumque infeudationem, et alienationem civitatum, terrarum, oppidorum, et locorum prædictorum (S. R. E.) eidem Sedi tam immediate quam mediate subjectorum, non solum ne fiat, neve attentetur post eorum devolutionem, sed etiam antequam devolvantur, ac omnem et quamcumque in perpetuum vel ad tempus prorogationem, et extensionem infeudationum, investiturarum, ac concessionum de dictis civitatibus, terris, oppidis, et locis, nondum finitarum, ipsorumque incorporationem, quoad effectum impediendæ alienationis, prorogationis, et extensionis hujusmodi, non a die eorum devolutionis, sed a die ipsius Constitutionis, et etiam antequam illa devolvantur, ipso jure cum omnibus clausulis et decretis in prædicta Constitutione contentis, Cameræ et Sedi apostolicæ factam censeri. » —Clemens VIII, comprobat, confirmat, et innovat bullam S. Pii V extensam ab Innoc. IX.—Ita etiam Alexander VII.

(In Art. 16.) In genere tunc aliquis dicitur in crimine criminoso participare, quando communicat in crimine vel contumacia ob quam excommunicatio lata est. Si Petrus, v. g., incurrit excommunicationem latam contra concubinarios, qui præberet ei consilium, auxilium, aut favorem ut concubinam retinere posset, cum eo in crimine criminoso communicaret. Sit pariter aliquis excommunicatus quia non restituit, qui impedit quominus restituat, communicat cum eo in crimine

criminoso. Communicans autem scienter cum alio in crimine criminoso mortaliter peccat, etiam ex eo capite, propter suam inobedientiam, et excommunicationem incurrit.

Ut quis tamen incurrat excommunicationem S. Pontifici reservatam, de qua in hoc art. 16 agitur, necesse est ut cum *excommunicato nominatim* a Papa in crimine criminoso communicet.

---

3. Declarationes in excommunicationes latæ sententiæ *Episcopis* sive *Ordinariis* reservatas.

(2) Inter Theologos disputabatur huc usque utrum incurrerent excommunicationem mulieres prægnantes, quæ abortum sibi procurarent, et sententia negativa *valde probabilis*, et *attenta ratione intrinseca probabilior* dicitur a S. Ligor. (l. 3. n. 395.). Hujus sententiæ patroni rationem desumebant ex verbis Sixti V. in bulla *Effrenatam*, per quam S. Pontifex excommunicat eos omnes : « qui vel quæ uti principales, vel ut sociæ ad tale facinus committendum, opem, consilium, favorem, potionem, vel alia medicamenta scienter dederint... » Porro, aiebant isti Theologi, mulier quæ sibi abortum procurat non potest, ut videtur, dici sibi præbere opem, consilium, favorem, etc... At cum in præsenti bulla excommunicentur simpliciter *procurantes abortum effectu secuto* tali controversiæ finis omnino est imponendus.

---

4. Declarationes in excommunicationes latæ sententiæ *nemini* reservatas.

(In Art. 3.) Nota I. Paul. II. in Extravag. *Ambitiosæ* prohibet sub gravibus pœnis alienari bona *immobilia* et *mobilia pretiosa* Ecclesiæ quæ servari possunt, eorumque alienationem omnino irritam declarat.—S. Congreg. Conc. jussu Urban. VIII idem specialius prohibuit Regularibus anno 1624.—His vero legibus adstringuntur etiam Congregationes quæ votorum solemnium privilegium non habent, earum siquidem bona certo ecclesiastica sunt.

2. Bona tamen ecclesiastica, debitis positis conditionibus, licite alienari possunt. Porro inter eas conditiones annumerandus est S. Sedis Apostolicæ consensus, constat ex citatis documentis, et ex numero præsenti Constitutionis *Apostolicæ Sedis*. Excipe si urgeat magna necessitas, et per accidens S. Pontifex adiri nequeat.

3. Sunt tamen nonnulla quæ alienare licet sine licentia Pontificis : 1° ea quæ servando servari non possunt ad triennium sine notabili deterioratione, ut fructus, vestes, singula jumenta, etc. Item res, ad cujus conservationem ejus reditus non sufficiunt. 2° Immobilia parvi omnino valoris, ut terrulæ, vincolæ non fertiles.

Qui pluribus indiget Canonistas adeat.

(In Art. 4.) Circa ultimum paragraphum duo sunt observanda : 1° excommunicationes in Concilio Tridentino contentæ generatim confirmantur eodem modo ac in S. Synodo latæ fuerunt, ex his verbis clare constat : « Eos quoque quos sacro-sanctum Conc. Trident., sive

reservata Summo Pontifici, aut Ordinariis absolutione, sive absque ulla reservatione excommunicavit, Nos pariter *ita excommunicatos* esse declaramus. »—2° Exceptio tamen aliqua fit circa decretum sess. 4. de editione et usu Sacrorum Librorum. In hoc enim decreto excommunicantur : *Imprimentes, vel imprimi facientes quosvis libros de rebus sacris sine nomine auctoris, necnon illos vendentes, aut etiam apud se retinentes, quin examinati probatique fuerint.* Porro ex parte tantum retinetur hæc excommunicatio, sublata enim, 1° contra eos qui libros sacros edunt sine nomine auctoris ; 2° contra eos qui hujusmodi libros sine Ordinarii approbatione impressos *vendunt* aut apud *se retinent*, servatur contra eos qui libros de rebus sacris tractantes sine Ordinarii approbatione *imprimunt*, aut *imprimi faciunt.*

Præstat nunc excommunicationes subjicere quas Tridentinum Concilium inflixisse reperimus.

1° Excommunicationes a Concilio Tridentino inflictæ, et Summo Pontifici reservatæ :

Excommunicantur :

1. « Montium pietatis, aliorumque piorum locorum jurisdictiones, bona, census ac jura, etiam feudalia et emphyteutica, fructus, emolumenta, seu quascumque obventiones, quæ in ministrorum et pauperum necessitates converti debent, per se vel per alios, vi vel timore incusso, seu etiam per suppositas personas clericorum aut laicorum, seu quacumque arte, aut quocumque quæsito colore, in proprios usus convertentes, illosque usurpare præsumentes, seu impedientes ne ab iis ad quos

jure pertinent, percipiantur. » Sess. 22, cap. 11. de Reform.—Cf. Excommunicationem 11. in Const. *Apost. Sedis* Summo Pontifici *speciali modo* reservatam.

2. Tam dantes quam accipientes aliquid pro collatione quorumcumque Ordinum. Sess, 21, cap. 1. de Reform., ubi decernitur simoniacos in collatione, aut susceptione Ordinum pœnas a jure inflictas ipso facto incurrere. Porro in l. Extravagantium comm. 5° in cap. 2. *Cum detestabile scelus* statutum invenimus : « quod universi et singuli... qui quomodolibet dando, vel recipiendo simoniam commiserint, aut quod illa fiat, mediatores extiterint, seu procuraverint, sententiam excommunicationis incurrant, a qua nisi a Rom. Pontifice pro tempore existente non possint absolvi... » Vide tamen infra dicenda p. 48.

2° Excommunicationes, a Conc. Trid. inflictæ, sed non reservatæ.

Excommunicantur :

1. Docentes, pertinaciter asserentes confessionem non esse necessariam existenti in mortali pro sumenda Eucharistia. Sess. 13, can. 11.

2. Magistratus negantes Prælatis auxilium pro clausura Monialium conservanda. Sess. 25, cap. 5, de Regular. et Mon.

3. Feminam cogentes ad Religionem, vel ab ea retrahentes, aut impedientes injuste. Sess. 25, cap. 18, de Regul.

4. Mulierum raptores ac omnes illis consilium, auxilium et favorem præbentes. Sess. 24, cap. 6, de Reform. matr.

5. Ad matrimonium contrahendum quovis modo di-

recte, vel indirecte subditos vel alios cogentes. Sess. 24, cap. 9, de Reform. matr.

( ) 6. Matrimonia filiorum sine consensu patris irrita esse asserentes, vel clandestina ante Conc. Trid. valida fuisse negantes. Sess. 24, cap. 1, de Reform. matr.

---

5. Declarationes in suspensiones latæ sententiæ Summo Pontifici reservatas.

(In Art. 4.) Religiosi qui ad Ordines sacros promoveri, ex Superiorum suorum licentia, postulant, in triplici diverso gradu inveniri possunt : vel enim 1° jam ad solemnem professionem admissi sunt ; vel 2° vota hactenus simplicia emiserunt, licet ad Ordinem pertineant in quo solemnis habetur professio ; vel tandem 3° vota simplicia in Congregatione emiserunt cui vota simplicia tantum concessa fuerunt. De Religiosis ad solemnem professionem jam admissis, nulla est, aut esse potest difficultas : his enim de jure communi competit ut *titulo paupertatis* ordinari valeant. De aliis vero duo dicenda : Primum, per se, seu de jure communi, titulo paupertatis ordinari nequeunt, clare constat ex suspensione hic a S. Pontifice lata contra Episcopos qui talibus Religiosis, absque titulo Beneficii, vel patrimonii, excepto casu legitimi privilegii, ordinem sacrum contulerint. In eodem sensu præterea S. Congregat. super statu Regularium Archiepiscopo Mexicano interroganti : « Possuntne novitii post emissa simplicia vota, ante emissionem solemnium ad sacros ordines promoveri titulo paupertatis, non obstante constitutione *Romanus* S. Pii V,

die 12 novembris anni 1568 in lucem edita ? » jam responderat (20 jan. 1860) : « Sanctissimus rescribendum mandavit : Negative quoad ordines sacros. »

Secundo tamen, accedente speciali privilegio, prædicti Religiosi titulo paupertatis rite ordinantur. Ita Societati Jesu privilegium concessit Gregor. XIII Const. *Ex Sedis apostolicæ* « ut ii, qui tria vota... in eadem « Societate emiserint, de licentia sui Præpositi Ge- « neralis ad sacros etiam presbyteratus ordines, etiam « ante solemnem professionem emissam... promoveri « valeant... non obstantibus Constitutionibus Aposto- « licis, et in specie Constitutione Pii V..., qua de- « cretum Conc. Trid., quod incipit, *cum non deceat*, ad « Clericos Regulares non professos extendit, cæterisque « contrariis quibuscumque ».

(In Art. 5.) S. Congregatio Cardinalium Conc. Trid. interpretum jam, die 21 Septemb. 1624, communicato consilio cum Urbano VIII, atque ex ipsius Pontificis peculiari facultate inter alia decretum sequens ediderat : « Ejecti extra Religionem degentes sint perpetuo suspensi ab exercitio Ordinum, sublata Ordinariis locorum facultate dictam suspensionem relaxandi, aut moderandi. » Prædicta vero S. Congregationis suspensio non attingebat, juxta communem Theologorum sententiam, Religiosos ad solemnem professionem non admissos. Utrum idem de suspensione a Pio IX contra Religiosos ejectos dicendum sit, nec ne, nobis non omnino constat, in sententiam tamen affirmativam valde inclinamur. Namque Religiosorum nomine, maxime in odiosis,

Religiosi stricte dicti, seu professi, solum venire solent.

Suspensio quæ definiri solet : censura, qua clerico prohibetur alicujus ecclesiastici ministerii exercitium, alia est ab officio, alia a jurisdictione, alia ab ordine, alia tandem a beneficio.

Suspensio ab ordine absolute, et simpliciter lata prohibet actum cujuslibet ordinis, tam majoris quam minoris exercitum solemniter, vel ex officio, illo scilicet modo quo a laicis nequit exerceri. Nec potest sic suspensus aliquid exercere quod jure divino, vel humano, vel ex consuetudine sit ordini annexum.

Actus ordinis a suspenso exerciti, si non dependeant a jurisdictione, sunt validi, quamvis suspenso prohibeantur. Characteris enim sunt actus quos Ecclesia prohibere potest, non autem irritare. Imo etiam validus est, juxta plures, actus absolutionis præstitus ab eo qui *solum est ab ordine* suspensus, et non a jurisdictione, quia manente ordine quoad substantiam, potest manere jurisdictio, et usus illius, etiamsi usus ordinis sit prohibitus.

Ab ordine suspensus, si actus ordinis sacri exerceat ex officio, seu illo modo quo a laicis nequeunt exerceri, præter peccatum mortale quod committit, irregularitatem incurrit Pontifici reservatam.

Prætera : « L'effet de la suspense s'étend à tous les « lieux ; une fois encourue, elle suit la personne par- « tout où elle va, elle ne cesse pas par le passage d'un « diocèse dans un autre ; ainsi un ecclésiastique suspens « par un évêque l'est pour tous les diocèses.

« Nulle suspense, même celle qui été publiquement « dénoncée n'exempte de l'obligation de réciter l'office « divin, d'assister à la messe, de recevoir les sacre-

« ments. » Stremler, *Traité des peines ecclés.* 1° *p. sect.* 6. chap. 3. paragr. 3. *sub fin.*

(In Art. 7.) Dispositiones quæ in hoc articulo traduntur recentes minime sunt. De mandato enim Clementis VIII, idem fere, sub pœna suspensionis Pontifici Romano reservatæ, decretum fuerat a Cardinali Urbis Vicario, die 24 nov. ann. 1603. Quod decretum ab Alex. VII, die 15 mai ann. 1664, renovatum primum fuit, et deinde, anno scilicet 1668, ejusdem Pontificis jussu, explicatum.

Inde deducendum profecto est, Clericos exteros Romæ non facilius quam par est ad sacros Ordines admitti. Quærelæ proinde quæ nonnunquam hac de re audiuntur fundamento prosus carent.

---

6. Declarationes in interdicta latæ sententiæ reservata.

(In Art. 2.) Cum S. Pontifex statutis variis interdictis hæc addat: « Denique quoscumque alios sacrosanctum Conc. Trid. suspensos aut interdictos ipso jure esse decrevit; Nos pari modo suspensioni vel interdicto eosdem obnoxios esse volumus et declaramus. Quæ vero censuræ sive excommunicationis, sive suspensionis, sive interdicti Nostris, aut Prædecessorum Nostrorum Constitutionibus, aut sacris canonibus præter eas, quas recensuimus, latæ sunt, atque hactenus in suo vigore perstiterunt sive pro R. P. electione, sive pro interno regimine quorumcumque Ordinum, et Instituto-

rum Regularium, necnon quorumcumque Collegiorum, Congregationum, Cœtuum locorumque piorum cujuscumque nominis aut generis sint, eas omnes firmas esse, et in suo robore permanere volumus et declaramus...» in præsenti referenda nobis videntur suspensiones primum et interdicta prout ea in Conc. Trid. reperire licuit, censuras deinde latas pro Romani Pontificis electione, in quantum saltem eas apud auctores invenimus. De censuris autem quæ spectant ad internum regimen quorumcumque Ordinum, Congregationum, etc., nihil dicendum nobis videtur, ab his enim qui talibus pœnis obnoxii esse possunt sufficienter, ut supponimus, cognoscuntur. Igitur :

1° Suspensiones a Conc. Trid. latæ :

1. Abbates et alii quicumque dimissorias sibi non subditis concedentes ab officio per annum sunt ipso jure suspensi. Sess. 23, cap. 10, de Ref.

2. Ordinantes sibi non subditos, nisi eorum probitas ac mores Ordinariorum suorum testimonio commendentur, a collatione Ordinum per annum sunt suspensi. Sic vero ordinati a susceptorum Ordinum executione, quamdiu proprio Ordinario videbitur expedire, sunt et ipsi suspensi. Sess. 23, cap. 8, de Refom.

3. « Nemo Episcoporum, qui titulares vocantur, « etiam si in loco nullius diœcesis, etiam exempto, aut « aliquo monasterio cujusvis Ordinis resederint, aut « moram traxerint, vigore cujusvis privilegii sibi de « promovendo quoscumque ad se venientes pro tem- « pore concessi, alterius subditum, etiam prætextu fa- « miliaritatis continuæ commensalitatis suæ, absque « sui proprii Prælati expresso consensu aut litteris di-

« missoriis ad aliquos sacros aut minores ordines vel « primam tonsuram promovere seu ordinare valeat. « Contra faciens ab exercitio pontificalium per annum, « taliter vero promotus ab executione ordinum sic sus- « ceptorum, donec suo Prælato visum fuerit, ipso jure « sint suspensi. » Sess. 14, cap. 2, de Reform.

4. « Nulli Episcopo liceat cujusvis privilegii prætextu « pontificalia in alterius diœcesi exercere, nisi de Ordi- « narii loci expressa licentia, et in personas eidem Or- « dinario subjectas tantum. Si secus factum fuerit, « Episcopus ab exercitio pontificalium, et sic ordinati « ab executione ordinum sint ipso jure suspensi. » Sess. 6, cap. 5, de Ref.

5. Ordinans simoniace ipso facto est suspensus a collatione ordinum, probabilius per triennium tantum. Ex pluribus locis jur. can., v. g., ex cap. *si quis*, 45 de Simon., et a Conc. Trid. quod Sess. 21, cap. 1. de Reform. pœnas a jure inflictas contra simoniace ordinantes innovavit.

6. Simoniace ordinati a suorum ordinum executione ipso jure suspenduntur. Extravag. *Cum detestabile* a Conc. Trid. Sess. 21, cap. 1, de Reform. innovata.

7. Ordinatus per saltum incurrit suspensionem ab ordine sic suscepto. Si scienter in ordine taliter recepto non ministraverit, Episcopus ex legitima causa potest dispensare. Sess. 2, cap. 14, de Reform. sub fin., cf. can. *Sollicitudo* dist. 52. (Alex. II.)

8. Ordinatus sine ullo titulo suspenditur ab exercitio ordinis. Suspensio non est reservata dummodo in ordine sic suscepto non ministraverit. Can. *Neminem*, dist. 70. innovat. a Conc. Trid. Sess. 21, cap. 2, de Reform.

9. Ordinatus, sede vacante, dimissoriis infra annum

acceptis a Vicario Capitulari, quando non aretatur occasione Beneficii recepti, vel recipiendi, si est in minoribus non gaudet privilegio clericali, et si est in majoribus suspenditur ab eorum executione. Sess. 7, cap. 10, de Reform.

10. Visitatores inferiores Episcopis suspenduntur ab officio ac beneficio, si occasione visitationis aliquid recipiant præter victualia, donec duplum restituant. Ex Constit. Gregor. X. (in Conc. Lugd.) *Exigit* renovata a Conc. Trid. Sess. 24, cap. 3, de Reform. Episcopi vero in eodem casu, interdictum ab ingressu Ecclesiæ, ut dicetur infra, incurrunt.

11. Episcopi — quod absit — si concubinas, aut alias mulieres de quibus possit haberi suspicio, in domo vel extra detineant, aut cum iis ullam consuetudinem habeant, et a synodo provinciali admoniti se non emendaverint, ipso facto sunt suspensi. Sess. 25, cap. 14. de Reform.

12. Matrimonio jungens sponsos alterius parochiæ sine licentia proprii parochi. Sess. 24, cap, 1. de Reform. matrim.

2° Interdicta a Conc. Trid. lata.

1. « Metropolitanus suffraganeos Episcopos absentes, « metropolitanum vero absentem suffraganeus Episcopus « antiquior residens, sub pœna interdicti Ecclesiæ eo ipso « incurrenda, infra tres menses per litteras seu nuntium « Romano Pontifici denuntiare teneatur. » Sess. 6, « cap. 1, de reform.

2. Capitulum, sede vacante, dum infra annum dimissorias ad ordines ei qui non aretatur occasione Beneficii

recepti vel recipiendi ecclesiastico subjacet interdicto. Sess. 7, cap. 10, de Reform.

3. Episcopi, eorumque Superiores recipientes aliquid ultra victualia occasione visitationis incurrunt interdictum ab ingressu Ecclesiæ donec duplum restituerint. Ex Constit. Gregor. X. *Exigit* a Conc. Trid. Sess. 24, cap. 3, de Reform. innovata.

3° Censuræ nonnullæ pro Romani Pontificis electione latæ.

1. Excommunicationem Pontifici reservatam, simulque privationem cujusvis dignitatis ecclesiasticæ et sæcularis ipso jure, absque ulla ferenda sententia, incurrunt Cardinales qui, vivente Pontifice, ipsoque inconsulto, de successore eligendo tractare attentant. Ex Constit. Pauli IV, *Cum secundum*.

2. Iisdem pœnis subjiciuntur Cardinales qui per simoniam Papatum ambiunt. Ex ead. Pauli IV. Constit.

3. Ipso facto excommunicantur ii omnes qui ausu temerario, contenta eadem Constitutione Pauli IV *cum secundum*, injusta, illicita, iniqua existere, in toto vel in parte non valere, aliquo tempore non valitura, aut a Pontifice fieri non potuisse, aut non debuisse pronuntiant. Ead. Constit.

4. Cardinales aliquid ordinantes, seu disponentes contra Bullam Julii II, in electione Summi Pontificis excommunicationem Pontifici reservatam incurrunt Jul. II, Const. *Cum tam divino*.

De privilegiorum revocatione.

Ad alia priusquam gradum faciamus, nonnulla circa privilegiorum revocationem advertenda habemus. Et 1° quidem in præsenti Constitutione duplex continetur privilegiorum revocatio, quarum prior in § *A quibus* (Pag. 6.) legitur, posterior vero in § *Cæterum* post enumerata Interdicta (seu pag. 15.). 2° Utraque revocatio, si de Regularium, saltem, aut quorumcumque cœtuum facultatibus sermo sit, non solum plena, sed plenissima dicenda est, ita ut abrogare etiam queat privilegia quibus insertum est quod non debeant præsumi ablata, nisi specialis eorum mentio facta fuerit. Canonistis enim plenissima est derogatio si dicatur v. g. *non obstantibus quibuscumque privilegiis sub quacumque forma conceptis :* vel *quacumque clausula munita :* vel *etiamsi de verbo ad verbum de illis debeat mentio fieri*, etc. Jam vero verba quibus Summus Pontifex in locis supra citatis usus est his sane similia, aut forte disertiora sunt, ut legenti facile apparet. 3° Verum, per Constitutionem *Apostolicæ Sedis*, quod sedulo notandum est, ea sola privilegia revocantur quæ ad censurarum, seu excommunicationum, suspensionum et interdictorum absolutionem spectant, cætera quæcumque integra prorsus manent. 4° Quod autem attinet ad personales facultates tum Episcopis, tum etiam confessariis nonnunquam ad tempus determinatum concessas dubium propositum fuit Summo Pontifici utrum per Constitutionem *Apostolicæ Sedis* iis derogatum fuisset. Huic autem quæsito Pius IX, viva voce respondere dignatus est : per prædictam Constitutionem se nequaquam intendisse vel minimum detrimentum inferre facultatibus cujuscumque naturæ ante promulgationem ejusdem

Constitutionis a Sancta Sede concessis, sive hujusmodi facultates sint quinquennales, sive extraordinariæ, sive relativæ ad præsens jubilæum; seque velle ut in pleno suo vigore permaneant toto tempore in dictis concessionibus, aut indultis determinato. Hujus responsionis testes sunt sive periodica publicatio, vulgo dicta : *Revue des sciences ecclésiastiques*, n° 124, sive et maxime latinæ ephemerides quibus titulus : Acta ex iis decerpta quæ apud S. Sedem geruntur. *Cette Réponse*, addit diarium primo loco citatum, *est tirée d'une lettre que Mgr. Nina, accesseur du Saint-Office, a écrite par ordre du Saint-Père, à Mgr. le secrétaire de la Propagande. Voici le texte italien de cette lettre :* « Il sottoscritto Assessore del S. O. si è recato a premura di umiliare a Sua Santità nell'udienza di feria IV 12 corr. il dubbio promosso da alcuni Vescovi a codesta S. C. di Propaganda per senso della Costit. Apostolica *Apostolicæ Sedis*, testè publicata, se cioè con essa s'intendano revocate ai medesimi le facoltà di assolvere dalle censure *latæ sententiæ* riservate specialmente al S. P., ed ora adempie al dovere di parteciparle il risultato.

« Sua Santità ha ordinato le si comunichi la stessa risposta data già sullo stesso argomento all' E^mo^ Bizzarri per parteciparsi ai R^mi^ PP. del Concilio che la richiedessero, che cioè con la detta Costituzione il S. P. non ha punto inteso di recare la menoma alterazione alle facoltà di qualsiasi natura dalla S. Sede innanzi alla promulgazione della medesima accordate, siano esse quinquennali, o straordinarie, o relative al presente Giubileo, e vuole che rimangano nel pieno loro vigore durante il termine nelle rispettive concessioni od indulti prefinito. Laonde potrà ella partecipare ai Vescovi richiedenti

questa stessa dichiarazione per loro quiete e governo. »

Il y a plus. Le rédacteur des Acta *atteste que la S. Pénitencerie continue d'accorder le pouvoir d'absoudre des* casus papales *en se servant de la formule ancienne, à laquelle on ajoute simplement cette clause :* Non obstante Constitutione, etc. Verba sunt diarii prælaudati.

ADDENDA.

(In Art. 2. p. 3.) In Regula 10ª Indicis, paragrapho penultimo, legitur : « Quod si quis libros hæreticorum, vel cujusvis auctoris scripta, ob hæresim, vel ob falsi dogmatis suspicionem damnata... legerit, sive habuerit statim in excommunicationis sententiam incurrat. » Quæ verba in Constit. Pii IV *Dominici gregis* sic repetuntur : « Qui hæreticorum libros, vel cujusvis auctoris scripta propter hæresim, vel falsi dogmatis suspicionem damnata atque prohibita legerit habuerit ve, ipso jure in excommunicationis pœnam incidat, eamque ob causam in eum tanquam de hæresi suspectum, inquiri et procedi liceat. » Quæstio igitur est an ejusmodi excommunicatio conservari censenda sit. Negative respondendum videtur. Etenim excommunicatio de qua loquimur non potest dici conservata 1. quasi *Tridentina* esset : nam Conc. Trid. Prælatos quidem cum doctrina, tum judicio insignes delegit ad Indicem librorum prohibitorum conficiendum, cum vero, ut ex bulla Pii IV supra citata facile constat, non evulgavit proprie, aut approbavit. Neque 2. meliori jure conservata diceretur ex eo quod libri sub ea prohibiti haberentur ut damnati, et quidem nominatim, per Litteras Apostolicas : decreta enim Indi-

eis hos libros nominatim damnant, sed decreta Indicis, licet a Pontifice confirmata, Litteris Apostolicis annumerari proprie nec possunt, nec solent. Pius vero IV per Litteras apostolicas eos prohibuit quidem, at non nominatim.

Inde sequitur: 1. libros in Indice descriptos propter falsi dogmatis suspicionem sub pœna excommunicationis amplius non prohiberi; 2. libros hæreticorum hæresim propugnantes dupliciter sub excommunicatione hactenus prohibitos, nunc sub una tantum et quidem Romano Pontifici speciali modo reservata prohiberi.—Aliunde constat, nempe ex num. 3. Constit. *Apostolicæ Sedis*, p. 3, eos qui legunt libros hæreticorum, etiam de Religione tractantes, at hæresim non propugnantes nullam in præsenti excommunicationem incurrere.

(In Art. 7. p. 4) *Præter canonicas dispositiones:* multiplices enim sunt casus in quibus judex laicus licite procedit contra personas ecclesiasticas, tum in civilibus, tum etiam in criminalibus. Causæ civiles in quibus privilegium fori amittitur sequentes fere sunt: 1. Si bona immobilia Ecclesiis, aut Clericis donata sint cum reservatione jurisdictionis, ita ut sub eodem foro sæculari manere debeant, sub quo prius existebant. 2. Si agatur contra laicum ad evincendum ab eo rem quam emit a Clerico; tunc enim Clericus venditor, si laudatus ab emptore fuerit, ei assistere et comparere tenetur, etiam coram judice laico. 3. Quando Clericus convenitur alterius nomine, quia v. g. est tutor, curator, procurator alicujus laici in causa temporali. 6. Si Clericus laicum conveniat coram judice laico, tunc enim poterit laicus

Clericum vicissim coram eodem judice in causa civili reconvenire. 5. Si Clericus sit hæres laici, et lis cum defuncto jam fuerit cœpta.

In criminalibus autem Clerici judici laico subjiciuntur : 1. Si propter incorrigibilitatem degradati, Curiæ sæculari traditi sint. 2. Ex delegatione speciali S. Pontificis. (Causæ civiles Clericorum delegantur laico etiam ab Episcopis, non vero criminales, juxta veriorem sententiam). 3. Si per sententiam judicis ecclesiastici declarati sint rei *assassinii*. 4. Si dimisso habitu se immisceant enormitatibus, seu committant enormia crimina, et post trinam Episcopi monitionem se non emendaverint. Barbosa tamen Jur. Eccles. l. I. cap. 39, § 2. n. 75. affirmat S. Cong. Conc. declarasse 1 febr. 1720 « Clericum qui in habitu et tonsura se immiscet enormitatibus, et vicibus pluribus, censeri absque monitione renuntiasse privilegio clericali ; secus si in habitu laicali hæc perpetrasset, quia tunc requiritur monitio. » 5. Si habitum et tonsuram non deferant ter moniti ab Episcopo. Trina vero hæc monitio non requiritur, si facta sit una generalis in Synodo, sub expressa comminatione privationis privilegii clericalis. Ita sat communiter Canonistæ, v. g., Schmalzgr., Reiffenst., Pichl., etc.

Clericus in Minoribus tantum constitutus privilegio fori non gaudet : « nisi beneficium ecclesiasticum habeat, aut clericalem habitum, et tonsuram deferens alicui Ecclesiæ de mandato Episcopi inserviat, vel in Seminario Clericorum, aut aliqua schola, vel Universitate de licentia Episcopi, quasi in via ad suscipiendos majores Ordines versetur. » Conc. Trid. sess. 23, cap. 6, de Reform.

Apud Canonistas videbis alios casus in quibus privilegium fori probabiliter adhuc amittitur, vel in quibus judex laicus potest Clericos graviter delinquentes incarcerare, ea tamen conditione ut eos postea sistat Prælato ecclesiastico.

Notandum præterea Conventiones Sedis Apostolicæ cum Guberniis integras quidem manere; at in Concordato inter S. Pontificem et Gubernium Gallicanum anno 1801 inito nihil invenimus quod diserte, nostro saltem judicio, privilegium fori imminuat.

(In Art. 4, p. 7.) Feria IV. die 12 jannuarii 1870, SS. Dominus Pius Papa IX, exquisito prius suffragio EE. Card. Inquisitorum Generalium, decrevit ac declaravit : Societatem Americanam, seu Hibernicam, *Fenianorum* appellatam, comprehendi inter societates vetitas ac damnatas in Constitutionibus SS. Pontificum et præsertim in nuperrima ejusdem Sanctitatis suæ edita quarto idus octobris 1869, incip. *Apostolicæ Sedis* qua sub num. 4, excommunicationi latæ sententiæ Rom. Pontifici reservatæ obnoxii declarantur « nomen dantes sectæ *Massonicæ*, aut *Carbonariæ*, aut aliis ejusdem generis... »

1° (Ad Art. 4. 11.) Censuræ Tridentinæ bifariam dividuntur, pro diverso modo quo eas S. Synodus tulit. Inter censuras enim quæ in Tridentino inveniuntur aliæ sunt huic Concilio omnino propriæ, quia nempe eas per se, ac primum indixit, cæteras vero innovavit tantum, seu approbavit, eas videlicet usurpando sive a jure, sive a Summorum Pontificum Constitutionibus,

sive tandem a præcedentibus Conciliis. Jam vero de his ultimis quæstio est : an Constitutione *Apostolicæ Sedis* confirmentur, nec ne. Pro affirmativa sententia ratio est, quia ejusmodi censuræ semel ac fuerunt a Sacro Concilio approbatæ, *Tridentinæ*, non minus quam priores, statim evaserunt. Contrarium tamen suaderi videtur : 1. Ex Constitutionis fine qui, saltem ex parte, fuit ut dubietates, anxietates sive in iis quibus animarum cura commissa est, sive in ipsis fidelibus e medio tollerentur, ut in Proœmio Constitutionis diserte asseritur. His autem incommodis non sufficienter occurrere videretur, si censuræ de quibus agimus, conservatæ dicerentur. 2. Eædem censuræ, licet a Tridentina Synodo positive innovatæ, neque dicuntur, neque proprie et in rigore Tridentinæ sunt; et ideo de iis quando sermo est sæpius, ne dicam semper, ab eo qui primus eas indixit nomen sortiuntur. — Res igitur dubia aliquatenus videri potest. Stante autem dubio, opportunum judicavimus etiam hujus generis censuras a nobis, in præsenti Opusculo, non esse prætermittendas.

III.

Principia quædam generalia Confessariis qui ordinariis tantum instruuntur facultatibus apprime utilia.

Quæ in hoc paragrapho confessariorum in memoriam revocare intendimus bifariam distribuuntur. Dicemus enim primum de his quæ excusare possunt fideles a censuris incurrendis ; de his casibus secundo sermo erit in quibus censurarum absolutio Episcopis, eorumve delegatis jure ipso conceditur.

1° De causis a censura incurrenda excusantibus.

A censura incurrenda præcipue excusare possunt : ignorantia, metus et dubium, de quibus igitur dicemus nonnihil.

1. Apud omnes fere Theologos receptissimum est ignorantiam invincibilem sive *facti*, sive *juris*, sive etiam *pœnæ*, seu censuræ appositæ excusare a censura incurrenda.

Præmitto. Ratione objecti circa quod versatur ignorantia alia est *facti*, quando cognoscitur quidem aliquid

esse jure ecclesiastico prohibitum, sed nescitur actionem positam esse talem, ut si quis legem ecclesiasticam contra percussorem clerici non ignorans, clericum percusserit nesciens esse clericum. Alia vero est *juris*, quando quis ignorat adesse legem ecclesiasticam aliquid prohibentem. Alia tandem est *pœnæ*, seu censuræ, quando cognoscitur quidem actionem positam esse jure ecclesiastico prohibitam, sed ignoratur censuram huic esse annexam.

Ratione vero subjecti in quo invenitur duplex est ignorantia, nempe : *invincibilis* et *vincibilis*. Ignorantia invincibilis dicitur non quia non possit absolute vinci, sed quia adhibita prudenti diligentia quam in re gravi oportet adhibere, et quæ ab hominibus prudentibus illius conditionis communiter solet apponi, adhuc superata non est. Secus *vincibilis* dicitur et talis est. Ignorantia vero vincibilis subdividitur in *affectatam*, cum quis expresse omittit inquirere veritatem ut liberius peccet ; in *crassam* seu *supinam* quæ ita facile vinci potest ut nonnisi ex magna negligentia perseveret. His positis :

Probatur principium supra positum ex eo quod ut incurratur censura non sufficit qualecumque peccatum, etiam mortale, v. g., contra legem naturalem, aut divinam, sed requiritur ut sit peccatum contra legem ecclesiasticam, et committatur cum aliqua contumacia, qua quis censeatur et sit auctoritati Ecclesiæ præcipientis et minitantis contemptor. Sunt enim censuræ, juxta communem Theologorum sententiam, præcipue institutæ ad frangendam et medendam contumaciam atque inobedientiam contra potestatem Ecclesiæ, non solum *directivam*, cujus est præcipere, sed etiam *coercitivam*

in foro exteriori, ad quam pertinet censuras ferre. Quapropter dari solet absolutio a censura statim ac contumacia tollitur, et emendatio sequitur. Jam vero hujusmodi contumacia, seu Ecclesiæ præcipientis et minantis contemptus plane deficit deficiente aut legis, aut facti, aut etiam pœnæ ecclesiasticæ notitia. Ita passim Theologi, vide, v. g., S. Ligor., l. 7, a. n. 43.

Dixi ignorantiam *invincibilem*... excusare a censura incurrenda. At, inquires, quid de ignorantia *vincibili* tenendum? Respondeo 1° Ignorantia *crassa* seu *supina*, et a fortiori *affectata*, sive juris, sive facti, sive pœnæ non excusat a censuris incurrendis. Ita communiter Theologi, et ratio est, quia qui nullam prorsus, aut vix ullam adhibet diligentiam in voluntate Superioris cognoscenda, cum potest et debet eam cognoscere, Superioris auctoritatem virtualiter contemnit, adeoque est contumax. Quod si tamen censura ferretur his aut similibus clausulis : *Qui scienter, ausu temerario*, etc... a censura incurrenda, juxta quamplurium Theologorum sententiam, excusaret adhuc ignorantia crassa, seu supina. Ratio, quia hujusmodi verba, stricte accipienda, utpote in re odiosa, *formalem* contemptum requirere videntur, qui tamen adesse non videtur licet crassa, seu supina sit ignorantia. At, in eodem casu excusatne ignorantia *affectata*? Magis inter Theologos controvertitur. Sententiam affirmativam S. Ligorius (l. 7. n. 48.) non audet dicere improbabilem, sed negativæ magis adhæret, saltem ut communiori.

Respondeo 2° Si vero agatur de ignorantia *vincibili* quæ non excuset a peccato gravi, plures judicant eam excusare a censuris incurrendis. Verum S. Ligor. l. 7. n. 45. post Salmanticenses, asserit prædictam senten-

tiam vix esse practice probabilem cum vix inveniri possit ignorantia graviter culpabilis, quæ non sit crassa.

Respondeo 3°. Ignorantia *vincibilis* quidem, sed quæ non est *graviter* culpabilis excusat a censura. Ita communiter Theologi, et ratio ex dictis facile desumitur.

---

2. Qui dubius est an censura sit innodatus sæpe non tenetur se gerere ut excommunicatum (1), at non semper.

1° Si dubium est juris, nec in foro externo, nec interno tenetur se ut excommunicatum gerere. Quia, cum favores sint ampliandi, et pœnæ restringendæ, quando jus inducens pœnam dubium est, in benigniorem partem est interpretandum.

2° Si vero sit dubium facti, nec etiam quis tenetur se ut excommunicatum habere. Et ratio est, quia in dubio melior est conditio possidentis : qui vero dubitat an censuram incurrerit, possidet jus communicandi cum aliis fidelibus, et recipiendi sacramenta; ergo in dubio non est privandus jure suo, et consequenter non debet se gerere ut excommunicatum.

3° Similiter, si est dubium, an sententia fuerit *latæ*, vel *ferendæ* sententiæ, non tenetur se gerere ut excommunicatum, tunc enim dubium est juris, ac proin benigne interpretandum.

4° Secus accidit, si quis certus sit censuram esse latam, dubius autem, an justa fuerit, tunc enim ut excommunicatum se debet gerere. Quia quando non

---

(1) Idem de aliis censuris est intelligendum, quod de excommunicatione dixerimus.

constat oppositum, pro justitia sententiæ Superioris standum est.

3. Metus gravis a censuris incurrendis excusat.

Si agatur primum de re quæ tantum est prohibita jure *ecclesiastico*, ratio manifesta est, nam ubi culpa deest, locum habere nequit censura : porro qui ex metu gravi aliquid agit contra legem *ecclesiasticam* non peccat; leges enim ecclesiasticæ, juxta communem Theologorum sententiam, non obligant cum gravi incommodo, et periculo vitæ, famæ, aut rerum familiarium.

Si vero res quæ metu fit, non solum jure *ecclesiastico*, sed etiam jure *divino*, aut *naturali* sit prohibita, tunc quidem peccatum grave sæpe committitur, quia præcepta juris divini et maxime naturalis plerumque obligant quocumque metu, et damno imminente, at censura iterum non incurritur, deficiente enim peccato contra jus *ecclesiasticum* deficere debet pœna eodem jure stabilita.

Non excusaretur tamen a censura qui per metum quamtumvis gravem cogeretur aliquid sub censura prohibitum exercere *in contemptum legis ecclesiasticæ*, vel *religionis*, ac *fidei*. Idem etiam dicendum, si quis ex quocumque metu perpetraret *gravissimum malum*, v. g., si Episcopum occideret, vel sine jurisdictione absolutionem sacramentalem præberet. Namque in his casibus censetur Legislator, et rationabiliter quidem, velle legis suæ obligationem urgere.

Metum *levem* non excusare a censuris notum est apud omnes. Ita communiter, v. g., Salmantic. de censuris, cap. I, a n. 203. — S. Ligor. l. VII, n. 46.

2° De casibus in quibus censurarum absolutio Episcopis, eorumve delegatis jure ordinario conceditur.

1. Episcopi possunt, per se, vel per alios specialiter a se delegatos, subditos absolvere ab omnibus casibus et censuris Apostolicæ Sedi reservatis, si pœnitentes Summum Pontificem adire nequeant.

Ita communiter sentiunt Theologi, ut videre est apud S. Ligor. l. VII, n. 85. Ratio autem deducitur ex variis locis juris canonici. Sic, v. g., cap. *Nuper a nobis* 29. de sentent. excomm. dicitur : « Verum si difficile sit ex aliqua justa causa, quod ad ipsum excommunicatorem absolvendus accedat, concedimus indulgendo, ut (præstita juxta formam Ecclesiæ cautione, quod excommunicatoris mandato parebit) a *suo* absolvatur *Episcopo*, vel *proprio sacerdote*. » Quamvis autem in prædicto canone sermo sit de censura ob percussionem clerici, tamen communiter Doctores illum extendunt ad omnes alias censuras, in quibus eadem invenitur ratio salutis animarum. Ita S. Ligor. post Salmantic. Idem etiam deducitur ex benigna Pontificis intentione, quem non est credendum velle cum magno detrimento sibi reservationem retinere.

Notandum præterea : 1° Juxta S. Ligor. cod. loc. n. 88, perpetuo impediri : Filios familias ; Regulares ; senes non solum septuagenarios, sed etiam sexagenarios ; servos ; pauperes, nemo enim tenetur accedere mendicando, si ad hoc non sit solitus ; carceribus perpetuo damnatos, et similes ; infirmos, scilicet laborantes longa et gravi ægritudine, licet non mortifera ; cura obstrictos alendi, sive administrandi familiam, vel publicum gerendi officium, quod non

possit relinqui sine publico detrimento ; mulieres omnes, et non solum Moniales, quia *feminæ* sunt ; impuberes, etiamsi post pubertatem absolutionem petant. Denique censentur impediti quicumque iter arripere nequeunt sine gravi damno spirituali, vel temporali suo, vel suorum.

Notandum 2. Juxta sententiam quam S. Ligor. dicit *probabiliorem* et *communem* impediti adire Romam *in persona* non tenentur adire per epistolam, aut procuratorem, ad absolutionem a prædictis casibus obtinendam. Ratio, tum quia, stante impedimento Romam adeundi, restituitur ex jure Episcopis potestas ordinaria per reservationem ablata ; tum quia jus non obligat reum nisi ut *personaliter* adeat Papam, unde si id præstare nequeat, ad aliud non tenetur.

Notandum 3. Huic quæstioni : an impediti vel Episcopum adire pro his censuris (videlicet Summo Pontifici reservatis), aut aliis quibuslibet, possint a quocumque confessario absolvi, ita respondet S. Ligor. : « Negant communius Suarez, Lugo, etc. Quia hoc in jure conceditur tantum Episcopis, nec in lege positiva valet argui a pari. Sed *probabiliter* affirmant (cum onere tamen comparendi ad Episcopum, cessante impedimento) Roncal., Palao, Sporer, Salm... Ratio, tum quia, ubi eadem est ratio, idem jus esse debet. Tum quia non deest lex hoc expresse indulgens, nam in cap. *Nuper* (vide supra) habetur quod impeditus adire Superiorem *a suo absolvatur Episcopo*, *vel proprio sacerdote*. Sub nomine autem *proprii sacerdotis* venit quidem quilibet confessarius, ut notat ibi Glossa... Imo Palao dicit ex vi prædicti textus impeditum adire papam posse indistincte absolvi a proprio sacerdote. Sed probabilius puto

cum Sporer... Salmant... et aliis communiter hoc non admittendum, nisi quando non patet facilis recursus ad Episcopum; nam *a suo Episcopo, vel proprio sacerdote*, communissime Doctores interpretantur non disjunctive, sed subrogative, nempe quando Episcopus nequit adiri... » S. Ligor., n. 92.

Suarezius autem in contrarium allegatus a S. Ligorio post Viva prædictæ sententiæ non opponitur sub omni respectu. En ipsius verba : « In quibus (casibus pontificiis) generalis regula juris est : quoties non patet aditus ad Summum Pontificem, vel legatum, aut delegatum ejus, nisi cum magna difficultate, et mora posse peccatorem absolvi *ab inferiore sacerdote*, cum onere comparendi coram Pontifice. » At eximius doctor aliud postea inquirit, his verbis : « Difficultas vero superest, an hæc regula locum habeat in casibus reservatis aliis *Prælatis inferioribus*, in his præsertim, qui non habent censuram annexam », et licet fateatur rationes in contrarium non omnino cogere, et ideo rem aliquatenus dubiam videri, ita tamen concludit : « Nihilominus, in re morali, et adeo gravi, non possumus hanc licentiam dare sine majori fundamento. Et ideo absolute dicendum censeo, inferiores sacerdotes non habere jurisdictionem in hos casus reservatos extra articulum mortis. » De pœnit. disp. 30, sect. 3, sub fin., n. 8, et a n. 11.

---

2. Episcopi generatim absolvendi facultatem habent ab iis censuris ex delicto occulto contractis quæ *simpliciter*, non autem *speciali modo* Summo Pontifici reservantur.

Utrumque aperte constat ex sequentibus verbis Pii IX. (sub finem Constitutionis suæ *Apostolicæ Sedis*) : « Firmam tamen esse volumus absolvendi facultatem a Tridentina Synodo Episcopis concessam sess. XXIV, cap. 6, *de Reform.* in quibuscumque censuris apostolicæ Sedi hac nostra Constitutione reservatis, iis tantum exceptis, quas eidem apostolicæ Sedi speciali modo reservatas declaravimus. »

Ut melius autem hæc intelligantur præ laudatum Concilii Tridentini locum statim subjicimus : « Liceat Episcopis in irregularitatibus omnibus, et suspensionibus ex delicto occulto provenientibus, excepta ea quæ oritur ex homicidio voluntario, exceptis aliis deductis ad forum contentiosum, dispensare, et in quibuscumque casibus occultis, etiam Sedi apostolicæ reservatis, delinquentes quoscumque sibi subditos in diœcesi sua per se ipsos aut Vicarium ad id specialiter deputandum in foro conscientiæ gratis absolvere, imposita pœnitentia salutari. Idem et in hæresis crimine in eodem foro conscientiæ eis tantum, non eorum vicariis, sit permissum.» Hac occasione,

Nota 1. Ex duplici declaratione S. Congregat. Inquisit. die 18 julii ann. 1860 data tenendum est omnino facultatem absolvendi Episcopis factam decreto. cap. 6, sess. 24, Conc. Trid. non extendi per se, seu seclusa speciali mentione, ad casus qui de novo Summorum Pontificum Constitutionibus post Concilium Tridentinum fuerint reservati.

Nota 2. « Eamdem autem facultatem (absolvendi nempe a casibus occultis) habent Vicarii Capitulares, Sede vacante, ut dicunt communiter... An autem eamdem facultatem habeant Abbates, et alii Prælati ha-

bentes jurisdictionem quasi episcopalem, negant Concina, Barbosa; item Suarez. in 3, p., tom. 4, d. 30, sect. 2, n. 6, ex quadam declaratione S. Congreg. ubi dictum fuit : *In hoc decreto Trident. non comprehenduntur habentes jurisdictionem ordinariam et quasi episcopalem, sed tantum Episcopi privative quoad omnes alios.* Affirmant vero Sanchez, Salmantic... Fagnan in cap. *accedentibus de excess. prœl.* n. 29... Ratio, tum quia (ut probat Fagnanus) nomine *Episcoporum* veniunt etiam Prælati qui habent jurisdictionem quasi episcopalem privative (in proprio territorio) ad Episcopos; tum quia quando concessio facta est in jure, habet rationem legis, quæ extendi debet ad omnes casus ubi eadem ratio currit : eadem autem ratio procul dubio currit pro Episcopis quam pro hujusmodi Prælatis, quia alias eorum subditi non haberent ad quem recurrerent pro absolutione prædictorum casuum. Neque obstat, ait Sanchez, declaratio S. Congreg. quia de ea non constat authentice, neque illi (ut ait), necessario standum est. » Sunt verba S. Lig., l. 6, n. 593, verbo *eamdem.* Cf. quæ S. doctor habet iterum hac de re l. 7, n. 79.—His vero addendum Regularium Superiores qui toti alicui sui Ordinis Provinciæ præsunt, et ideo Provincialis nomine, vel simili donantur, ex communi sententia, jurisdictionem ordinariam, et quasi episcopalem in sua Provincia habere. Igitur juxta sententiam S. Ligor. aliorumque Theologorum supra citatorum his Superioribus non esset deneganda facultas in capite *Liceat* contenta.

Nota 3. Vi Tridentinæ facultatis Episcopi per se solum absolvere possunt ab hæresi occulta; et a cæteris peccatis absolvere possunt, sive per se, sive per vicarium ad hoc specialiter deputatum. « Quod intelligo,

inquit Suarez (de pœnit. disp. 30, sect. 2, n. 9), vel oblata occasione, seu proposito aliquo casu particulari, committendo alicui vices suas circa talem casum, vel certe generaliter committendo alicui vices suas quoad hoc speciale munus absolvendi ab his casibus : nam utroque modo vere dicitur vicarius ad hoc specialiter deputari, quod requirit Concilium. » Idem cum pluribus docet S. Ligor. l. 7, n. 93, et l. 6, n. 594.

Nota 4. Et ultimo, occultum censetur crimen, ita ut ab eo licet reservato absolvere Episcopis liceat, modo neque ad forum contentiosum sit deductum, neque pluribus, ut videtur, quam quinque, aut sex personis notum evaserit. Ita passim Theologi, v. g., S. Ligor., l. 7, n. 76, notand. 2.

His tandem notulis finem faciendo unum nobis in votis est, nempe, ut quidquid in iis minus accurate dictum occurrere poterit, lectores ipsi, pro sua charitate, ac sapientia corrigant, atque cum naturali insciliæ, tum humanæ virium imbecillitati tribuere velint.

Lugduni. — Ex typis J. B. Pelagaud.

239.6
G969

3127

GURY, J.P.
AUTHOR

CAsus Conscientiae
TITLE
Vol .II

DATE LOANED | BORROWER'S NAME | ROOM NUMBER

GRADUATE THEOLOGICAL UNION LIBRARY
BERKELEY, CA 94709

3127